

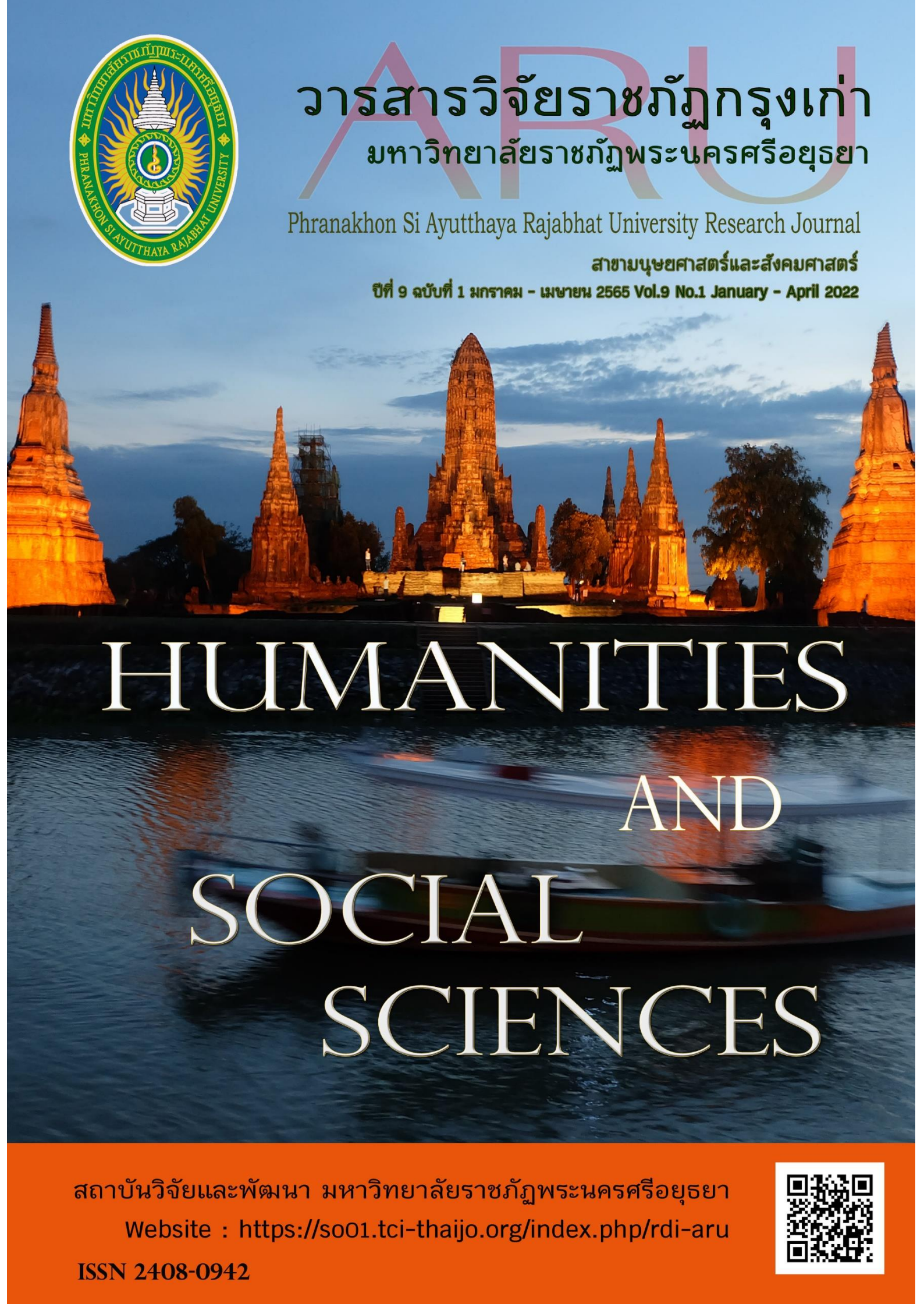
วารสารวิจัยราชภัฏกรุงเก่า

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University Research Journal

สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ปีที่ 9 ฉบับที่ 1 มกราคม - เมษายน 2565 Vol.9 No.1 January - April 2022

HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

Website : <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/rdi-arj>

ISSN 2408-0942

วารสารวิจัยราชภัฏกรุงเก่า

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University Research Journal

สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ปีที่ 9 ฉบับที่ 1 มกราคม – เมษายน 2565 Vol.9 No.1 January - April 2022

บทความวิจัย

- 1.ปัญหาการบังคับใช้พระราชบัญญัติโบราณสถานและโบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ.2504 (แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ.2535) ศึกษากรณี : การใช้อำนาจและบริหารจัดการของฝ่ายปกครองในพื้นที่ นครประวัติศาสตร์ พระนครศรีอยุธยา..... 1-14
- 2.การพัฒนาโปรแกรมกิจกรรมเคลื่อนไหวที่ส่งเสริมทักษะทางปัญญาของนักศึกษา.....15-26
- 3.คดีแพ่งเกี่ยวเนื่องคดีอาญา : ศึกษาเฉพาะกรณีการให้ความช่วยเหลือทางด้านทนายความ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 44/2 วรรคสอง.....27-38
- 4.วิธีประเมินผลการดำเนินงานของของสหกรณ์ออมทรัพย์โดยใช้แนวคิดมูลเพิ่มเชิงเศรษฐศาสตร์กรณีศึกษา สหกรณ์ออมทรัพย์ ธพว. จำกัด..... 39-50
- 5.การพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากวัสดุพื้นถิ่นเตยหนามจักสานแบบมด้อยสำหรับนักท่องเที่ยวชาวมาเลเซียของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรสันติภาพวังพญา อำเภอรามัน จังหวัดยะลา.....51-64
- 6.การใช้ Google Classroom ในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชาการจัดการสุขภาวะชุมชนสำหรับนักศึกษา สาขาวิชาพัฒนสังคม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์วิทยาเขตปัตตานี.....65-76
- 7.การศึกษากาเรียนภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยวิธีการสอนแบบมีส่วนร่วมในโรงเรียนมูลมังหลวงปู่ชอบ ฐานสโม อำเภอยะกัง จังหวัดเลย.....77-90
- 8.ปัจจัยพยากรณ์ความพึงพอใจของนักศึกษาต่อหลักสูตรสาธารณสุขชุมชน มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่....91-100
- 9.การจัดการเรียนรู้แบบโครงการอาชีพที่มีต่อสมรรถนะด้านการงานอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น.....101-110
- 10.การจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่ช่วยยกระดับการมีส่วนร่วมและศักยภาพการท่องเที่ยวของชุมชนในจังหวัดปทุมธานี.....111-124

บทความวิชาการ

- 11.“ศาลรัฐธรรมนูญ” : ศาลยุติธรรมหรือศาลการเมือง.....125-134
- 12.การสนทนากลุ่มออนไลน์ : เทคนิคการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพในยุคการเว้นระยะห่างทางสังคม.....135-148
- 13.การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อยู่โดยใช้โปรแกรม PSPP.....149-162
- 14.CALL OUT อย่างไรให้ชอบด้วยกฎหมาย: กรณีการเรียกร้องเกี่ยวกับการบริหารจัดการของรัฐบาลต่อการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา.....163-176
15. ภาวะเกษียณที่เกิดจากการทำวิจัยของอาจารย์.....177-187

วารสารวิจัยราชภัฏกรุงเทพฯ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
ARU Research Journal Humanities and Social Sciences
ปีที่ 9 ฉบับที่ 1 ประจำเดือนมกราคม- เมษายน 2565
ISSN 2408 - 0942

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเผยแพร่บทความวิจัย และบทความวิชาการ ในสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ โดยครอบคลุม
ด้านบริหารธุรกิจ ด้านการศึกษา ด้านรัฐศาสตร์ ด้านนิติศาสตร์ ด้านวัฒนธรรม สังคม เศรษฐกิจ และประวัติศาสตร์
2. เพื่อเป็นสื่อกลางการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ใหม่ ในสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

นโยบายการจัดพิมพ์

วารสารเปิดรับบทความวิจัยแบบเต็มรูปแบบ (Research Article) และบทความวิชาการ (Academic Articles)
จากภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย โดยบทความดังกล่าวจะต้องไม่เคยเผยแพร่ในวารสารอื่นใดมาก่อน และเป็น
ข้อคิดเห็นของผู้ส่งบทความเท่านั้น

เกณฑ์การพิจารณาบทความ

บทความจะผ่านการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิในสาขานั้น จำนวน 3 ท่าน ซึ่งกองบรรณาธิการอาจให้ผู้เขียน
ปรับปรุงให้เหมาะสมยิ่งขึ้น และทรงไว้ซึ่งสิทธิ์ในการตัดสินใจตีพิมพ์ให้หรือไม่ก็ได้

คำแนะนำในการจัดเตรียมต้นฉบับ

การจัดรูปแบบบทความเพื่อตีพิมพ์ในวารสารวิจัยราชภัฏกรุงเทพฯ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ผู้เขียน
บทความสามารถจัดรูปแบบบทความตามตัวอย่างที่แสดงใน Template ซึ่งทางวารสารได้ทำการตั้งค่าขนาด
หน้ากระดาษ รูปแบบหน้าแรก รูปแบบและขนาดตัวอักษร คำอธิบายสำหรับการเขียนบทความ วิธีการเขียนเนื้อเรื่อง
การเขียนอ้างอิง การเขียนสมการทางคณิตศาสตร์ การใส่ภาพและตาราง ผู้เขียนสามารถดาวน์โหลดเอกสารชุดนี้ได้จาก
เว็บไซต์ของวารสารหรือศึกษาจากภาคผนวกท้ายเล่มของวารสาร

ข้อมูลเผยแพร่ : <http://rdi.aru.ac.th/journal/>

กำหนดออกเผยแพร่ : ปีละ 3 ฉบับ

มกราคม – เมษายน

พฤษภาคม – สิงหาคม

กันยายน – ธันวาคม

การส่งต้นฉบับบทความ

ผู้เขียนต้องส่งต้นฉบับบทความโดยไม่ระบุชื่อ-ที่อยู่ผู้เขียนจำนวน 1 ชุด และระบุชื่อผู้เขียนจำนวน 1 ชุด โดยบทความวิจัยต้องมีความยาวไม่เกิน 15 หน้า กระดาษขนาด B5 และบทความวิชาการต้องมีความยาวไม่ต่ำกว่า 8 หน้ากระดาษ และไม่เกิน 15 หน้ากระดาษ B5 พร้อมทั้งกรอกแบบฟอร์มนำส่งบทความ โดยส่งผ่านระบบเว็บไซต์ของวารสารที่ <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/rdi-ar>

ขั้นตอนการดำเนินการของวารสาร

ที่ปรึกษา

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

บรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เลิศชาย สติธยพนาวงค์ ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา

กองบรรณาธิการผู้ทรงคุณวุฒิ

ศาสตราจารย์ ดร.คณิต เขียววิชัย

มหาวิทยาลัยศิลปากร

ศาสตราจารย์ ดร.จันทน์ อติวัฒนสิทธิ์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ศาสตราจารย์ ดร.สุนีย์ มัลลิกะมาลย์

มหาวิทยาลัยศรีปทุม

ศาสตราจารย์ ดร.สุมาลี สังข์ศรี

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราชา

ศาสตราจารย์ ดร. อารยะ ปรีชาเมตตา

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

รองศาสตราจารย์ ดร.กาสัก เต๊ะชันหมาก
รองศาสตราจารย์ ดร.จิราภา วิทยาภิรักษ์
รองศาสตราจารย์ ดร.วัลลภ รัฐฉัตรานนท์

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กมลวรรณ วรรณธำ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กานดา เต๊ะชันหมาก

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นราธิป ปิตินบตี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วาสนา บุญสม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ภัทรกร หลังประยูร

ดร.จิราภรณ์ มีสง่า

ดร.นพดล ปรามค์ทอง

ดร.ภาวินีย์ ธนาอนวัช

ดร.ศิริประภา ดีประดิษฐ์

ดร.สุชรักษ์ แซ่เจี๋ย

ดร.วัชรภัทร เตชะวัฒนศิริดำรง

อาจารย์เนตรนิภา เจียมศักดิ์

ฝ่ายจัดการวารสาร

นางสารภี พูลศิริ

นางสาวบงกช สมหวัง

นางสาวพิมพ์ประภา พลรักษ์

นางวรรณิศา นัยชิต

นางสาวสุธีรา มูลดี

นางสาวสุจิตตรา งามบุญปลอด

นายอวิรุทธ์ เจียมฮวดหลี

นางสาวอัจฉรา วงษ์หา

นายณัฐพงษ์ สาระเมฆ

สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

เลขที่ 96 ตำบลประตูชัย อำเภอพระนครศรีอยุธยา

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13000

โทรศัพท์ 0-3532-2082 โทรสาร 0-3532-2082

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความ
วารสารวิจัยราชภัฏกรุงเทพฯ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
ปีที่ 9 ฉบับที่ 1 เดือน มกราคม – เมษายน 2565

รองศาสตราจารย์ ดร.กุลวดี ไรจน์ไพศาลกิจ

คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกษทิพย์ ศิริชัยศิลป์

คณะครุศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

รองศาสตราจารย์ ดร.ทิพย์วิมล วังแก้วหิรัญ

คณะครุศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จารุพร มีทรัพย์ทอง

คณะวิทยาการจัดการ

มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

รองศาสตราจารย์ ดร.ประสาธ เนืองเฉลิม

คณะศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วสันต์ชัย กากแก้ว

คณะครุศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

รองศาสตราจารย์ ดร.พนิตสุภา ธรรมประมวล

คณะวิทยาการจัดการ

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์กฤษฎา จินดาสอน

คณะครุศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

รองศาสตราจารย์ ดร.ภักดีวัฒน์ จรรยาสุทธีวงศ์

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชุนธิตา นาคภพ

คณะวิทยาการจัดการ

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

รองศาสตราจารย์ ดร.วีระศักดิ์ ชมภูคำ

คณะครุศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ธัญญาณี นิยมกิจ

คณะวิทยาการจัดการ

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

รองศาสตราจารย์ ดร.อารีย์ เชื้อเมืองพาน

คณะเศรษฐศาสตร์

มหาวิทยาลัยแม่โจ้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นันท์นภัส รัตนศิลป์ชัย

คณะครุศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กุลวรา สุวรรณพิมล

สถาบันวิจัยและพัฒนา

มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

ผู้ช่วยศาสตราจารย์มานพ ชุ่มอุ่น

คณะวิทยาการจัดการ

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความ
วารสารวิจัยราชภัฏกรุงเทพฯ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
ปีที่ 9 ฉบับที่ 1 เดือน มกราคม – เมษายน 2565

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชুমชิตา นาคภพ
คณะวิทยาการจัดการ
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

ผศ. (พิเศษ) ดร.ชนาธิป ชินะนาวิน
ศาลฎีกา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อภิวันท์ โอนสูงเนิน
มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ

ดร.ทิวากร พระไชยบุญ
คณะสาธารณสุขศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุชาติ จันทร์ดอกไม้
คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

ดร.ปฐมพงศ์ ศุภเลิศ
โรงเรียนจิตรศาสตร์วิทยา

ดร.ณัฐดนัย สุภัทรากุล
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

ดร.หิรัญญา ปะดุกา
ข้าราชการบำนาญ
ดร.สิริศิษฐ์ ชูรอด
กองกฎหมาย สำนักงานปลัดกระทรวง
กระทรวงสาธารณสุข

ดร.เอกวิณิต พรหมรักษา
คณะวิทยาการจัดการ
มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

ดร.อัญชลี แสงอาวุธ
คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

ดร.พรทิพย์ อ้นเกษม
คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์

ดร.ณัฐธินุช จุยก้าวังค์
คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

**ปัญหาการบังคับใช้พระราชบัญญัติโบราณสถานและโบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ
และพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ พ.ศ.2504 (แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ.2535)
ศึกษากรณี : การใช้อำนาจและบริหารจัดการของฝ่ายปกครองในพื้นที่นครประวัติศาสตร์
พระนครศรีอยุธยา**

**Problems on Law Enforcement of the Archaeological Sites, Antiques,
Heritage Artifacts and National Museum Act, B.E. 2504 (No.2, B.E. 2535) :
A Case Study of the Power Exercise and Administrative Management in
Ayutthaya National Historical City**

**ธাত্রี มหันทรัตน์¹ และ ปันณธร หอมบุญมา²
Dhatree Mahantarath¹ and Pannathorn Hombunma²**

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาปัญหาการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองในการอนุญาตหรือไม่อนุญาตก่อสร้างปลูกสร้างในเขตพื้นที่นครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา 2) เพื่อศึกษาถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนและหน่วยงานภาครัฐจากการบริหารจัดการพื้นที่ของเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองในเขตพื้นที่นครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการศึกษาจากแนวคิด ทฤษฎี กฎหมายที่เกี่ยวข้อง รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 หลักธรรมาภิบาล และอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองมรดกโลกทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติ ค.ศ.1972 ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) โดยนำเสนอข้อมูลด้วยวิธีพรรณนาในแต่ละประเด็นปัญหา ผลการวิจัยพบว่า 1.การใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง โดยอธิบดีกรมศิลปากร ในการอนุญาตหรือไม่อนุญาตปลูกสร้างอาคารในเขตพื้นที่นครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาไม่สอดคล้องกับบทบัญญัติของกฎหมาย การตีความกฎหมายเกินขอบอำนาจที่กฎหมายกำหนด ปราศจากฐานอำนาจตามกฎหมาย ขัดต่อหลักการพื้นฐานของกฎหมายปกครอง 2.การบริหารจัดการขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ ไม่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 หลักธรรมาภิบาล และอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองมรดกโลกทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติ ค.ศ.1972 ที่ประเทศไทยได้ลงนามเป็นภาคีสมาชิก

คำสำคัญ : การใช้อำนาจ บริหารจัดการ พื้นที่นครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำสาขาวิชานิติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
Program of Laws Faculty of Humanities and Social Sciences Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University
E-mail: Dhatreecu24@hotmail.com

² อาจารย์ประจำสาขาวิชานิติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
Program of Laws Faculty of Humanities and Social Sciences Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University
E-mail: pannathorn1970@gmail.com

Abstract

The aims of this research were 1) to study problems of power exercise of administrative officials in permitting or not permitting construction of buildings in Ayutthaya National Historical City; and 2) to study the participation of the people and government agencies in the management by administrative officials in Ayutthaya National Historical City. The concepts, theories, laws, and the constitution of the Kingdom of Thailand, B.E. 2560, good governance, and the convention concerning the protection of the world cultural and natural heritage, A.D. 1972, have studied in this qualitative research. The data was analyzed by content analysis. The information has presented in a descriptive format for each issue. The result showed that 1) the power exercise by the director of fine arts department in permitting or not permitting construction of buildings in Ayutthaya National Historical City was inconsistent with the law, and interpretation of the law beyond the jurisdictional boundary without the legal power. It was contrary to the basic principles of administrative law; and 2) the administrative management lacked participation from people and government agencies in the area, which was inconsistent with the constitution of the Kingdom of Thailand, B.E. 2560, good governance, and the convention concerning the protection of the world cultural and natural heritage, A.D. 1972 which Thailand has signed as a member.

Keywords: Power Exercise, Administrative Management, Ayutthaya National Historical City

วันที่รับบทความ : 22 ธันวาคม 2564

วันที่แก้ไขบทความ : 26 มกราคม 2565

วันที่ตอบรับตีพิมพ์บทความ : 27 มกราคม 2565

1. บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของงานวิจัย

นครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาถือเป็นเมืองท่องเที่ยวที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ของประเทศ ได้รับการประกาศขึ้นทะเบียนเป็นแหล่งมรดกโลกทางวัฒนธรรมจากองค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (United Nation Educational, Scientific and Cultural Organization หรือ ยูเนสโก: UNESCO ในปี พ.ศ. 2534 ด้วยการตระหนักถึงความสำคัญและความยิ่งใหญ่ที่แสดงให้เห็นถึงขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมหรืออารยธรรมที่ยังหลงเหลืออยู่หรืออาจสูญหายไปแล้ว โดยนครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาเป็นประจักษ์พยานหลักฐานที่แสดงถึงการพัฒนาศิลปวัฒนธรรมอันงดงามของไทยที่ยังคงปรากฏร่องรอยความเจริญรุ่งเรืองและทรงคุณค่า กรมศิลปากร กระทรวงวัฒนธรรม (2561) ทำให้จังหวัดพระนครศรีอยุธยามีนักท่องเที่ยวในแต่ละปีเป็นจำนวนมาก สร้างรายได้ให้กับจังหวัด ชุมชน และท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง จากข้อมูลกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ในปี พ.ศ. 2562 พบว่า มีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้าจังหวัดพระนครศรีอยุธยามากถึง 2,109,632 คน ทำให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ต้องเตรียมความพร้อมด้านสถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวก สิ่งสาธารณูปโภคเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะการก่อสร้างปลูกสร้าง อาคารบ้านเรือน ร้านค้า ที่พักอาศัย หรือแม้แต่งาน ช่อมแซม อาคารสถานที่ของหน่วยงานภาครัฐและเอกชน อย่างไรก็ตาม การก่อสร้างปลูกสร้างในเขตพื้นที่นครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาซึ่งเป็นพื้นที่เมืองมรดกโลกต้องได้รับอนุญาตจากอธิบดีกรมศิลปากร ตามพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ.2504 (แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ.2535) จากการศึกษาพบว่า การบังคับใช้กฎหมายการออกคำสั่งของอธิบดีกรมศิลปากรไม่เป็นไปตามกฎหมาย โดยเฉพาะคำสั่งไม่อนุญาตปลูกสร้างอาคารในพื้นที่ การใช้

อำนาจดุลพินิจและอำนาจผูกพัน ขัดต่อหลักการพื้นฐานที่สำคัญทางกฎหมายปกครอง ตลอดจนการตีความกฎหมายไม่สอดคล้องกับหลักเกณฑ์ที่ฝ่ายปกครองได้ตราขึ้น โดยเฉพาะการบังคับใช้ประกาศอธิบดีกรมศิลปากร เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการยื่นเรื่องราวเพื่อขออนุญาตปลูกสร้างอาคารภายในเขตโบราณสถานเกาะเมืองพระนครศรีอยุธยา นอกจากนี้ การใช้อำนาจบริหารจัดการพื้นที่ของอธิบดีกรมศิลปากร ขาดการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน ชุมชน และหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ โดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อีกทั้ง การใช้อำนาจไม่สอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาล และข้อตกลงอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองมรดกโลกทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติ ค.ศ.1972 ที่ประเทศไทยได้ลงนามเป็นภาคีสมาชิก จากความสำคัญที่กล่าวมา ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาถึงปัญหาการบังคับใช้พระราชบัญญัติโบราณสถานและโบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ.2504 (แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ.2535) และการบริหารจัดการของเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองในพื้นที่นครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา ซึ่งผลที่ได้จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการวางแผนทางการใช้อำนาจและบริหารจัดการพื้นที่ของเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองในเขตพื้นที่นครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาปัญหาการใช้อำนาจของฝ่ายปกครองในการอนุญาตหรือไม่อนุญาตปลูกสร้างอาคารในเขตพื้นที่นครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา

1.2.2 เพื่อศึกษาถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนและหน่วยงานภาครัฐจากการบริหารจัดการพื้นที่ของเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองในเขตพื้นที่นครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

1.3.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา ผู้วิจัยทำการศึกษาค้นคว้าให้ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้ 1) สภาพปัญหาการใช้อำนาจของฝ่ายปกครองในการอนุญาตหรือไม่อนุญาตปลูกสร้างอาคารในเขตพื้นที่นครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา 2) แนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนและหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการพื้นที่ของเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองในเขตพื้นที่นครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา 3) การบริหารงานภายใต้หลักธรรมาภิบาลและอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองมรดกโลกทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติ ค.ศ. 1972

1.3.3 ขอบเขตด้านพื้นที่ ได้กำหนดพื้นที่ของการวิจัย ได้แก่ พื้นที่นครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา

2. วิธีดำเนินการวิจัย

2.1 วิธีการวิจัย

วิธีการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงกฎหมาย (Legal Research) ในรูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร (Documentary Research) ตำรากฎหมายทั้งในและต่างประเทศ รวมทั้งสืบค้นข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง จากคำพิพากษาศาลฎีกา คำสั่งศาลปกครองสูงสุด แนวคิด ทฤษฎีทางกฎหมาย ประกาศระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง วิทยานิพนธ์ บทความวิจัย บทความวิชาการ ความเห็นของนักนิติศาสตร์ และศึกษาถึงแนวทางการมีส่วนร่วมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 หลักธรรมาภิบาล อนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองมรดกโลกทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติ ค.ศ.1972

2.2 การยื่นขอพิจารณาจริยธรรมในมนุษย์

ผู้วิจัยได้ดำเนินการยื่นเสนอเพื่อขอพิจารณาแบบยกเว้นจริยธรรมในมนุษย์ต่อคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา โดยได้รับการรับรองเลขที่ COE004/2021

2.3 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content analysis) และนำเสนอข้อมูลด้วยการใช้สถิติเชิงพรรณนาตามประเด็นปัญหาของงานวิจัยที่ตั้งไว้ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย บทสรุปและข้อเสนอแนะตามลำดับ

3. ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง ปัญหาการบังคับใช้พระราชบัญญัติโบราณสถานและโบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ.2504 (แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ.2535) ศึกษากรณีการใช้อำนาจและบริหารจัดการของฝ่ายปกครองในพื้นที่นครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา โดยมีการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

3.1 กฎหมายและประกาศที่เกี่ยวข้องกับการอนุญาตปลูกสร้างอาคารภายในเขตของโบราณสถาน

3.1.1 พระราชบัญญัติโบราณสถานและโบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ.2504 (แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ.2535) เป็นกฎหมายที่ให้อำนาจอธิบดีกรมศิลปากร อนุญาตหรือไม่อนุญาตให้ปลูกสร้างอาคารภายในเขตของโบราณสถาน ตามมาตรา 7 ทวิวรรคแรก บัญญัติว่า “ห้ามมิให้ผู้ใดปลูกสร้างอาคารตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการก่อสร้างอาคาร ภายในเขตของโบราณสถาน ซึ่งอธิบดีได้ประกาศขึ้นทะเบียน เว้นแต่จะได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากอธิบดี”

3.1.2 ประกาศอธิบดีกรมศิลปากร เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการยื่นเรื่องราวเพื่อขออนุญาตปลูกสร้างอาคารภายในเขตโบราณสถานเกาะเมืองพระนครศรีอยุธยา ลงวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2540 เป็นบทบัญญัติที่กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการยื่นเรื่องขออนุญาตปลูกสร้างอาคารภายในเขตของโบราณสถานเกาะเมืองพระนครศรีอยุธยา มีหลักเกณฑ์ ดังนี้

1. หลักเกณฑ์เกี่ยวกับพื้นที่ที่จะพิจารณาอนุญาตให้ปลูกสร้าง
 - 1.1 พื้นที่บริเวณเกาะเมืองพระนครศรีอยุธยาที่จะขออนุญาตปลูกสร้างอาคารต้องไม่ปรากฏร่องรอยซากโบราณสถาน
 - 1.2 พื้นที่โบราณสถานบริเวณเกาะเมืองพระนครศรีอยุธยา ที่จะทำการขออนุญาต แบ่งออกเป็นพื้นที่ 3 บริเวณ ดังนี้
 - ก) พื้นที่บริเวณ 1 หมายถึง พื้นที่บริเวณด้านทิศตะวันตกของเกาะเมืองอยุธยา จนถึงแนวถนนสีกันตลอดสาย สามารถก่อสร้างอาคารตามกฎหมาย ทั้งของส่วนราชการและเอกชนมีความสูงจากพื้นดินถึงฝ้าเพดานชั้นบนสุดได้ไม่เกิน 8 เมตร และต้องมีหลังคาคลุมในรูปแบบทรงหน้าจั่ว-ปั้นหยา หรือทรงไทยประยุกต์
 - ข) พื้นที่บริเวณ 2 หมายถึง พื้นที่จากถนนสีกันจนถึงแนวถนนเลียบคลองมะขามเรียงตลอดสาย สามารถก่อสร้างอาคารตามกฎหมาย ทั้งของส่วนราชการและเอกชน มีความสูงจากพื้นดินถึงฝ้าเพดานชั้นบนสุดได้ไม่เกิน 12 เมตร และต้องมีหลังคาคลุมในรูปแบบทรงหน้าจั่ว-ปั้นหยา หรือทรงไทยประยุกต์
 - ค) พื้นที่บริเวณ 3 หมายถึง พื้นที่จากถนนเลียบคลองมะขามเรียงจนถึงแนวถนนสีกันด้านทิศตะวันออก สามารถก่อสร้างอาคารตามกฎหมาย ทั้งของส่วนราชการและเอกชนมีความสูงจากพื้นดินถึงฝ้าเพดานชั้นบนสุดได้ไม่เกิน 15 เมตร และต้องมีหลังคาคลุมในรูปแบบทรงหน้าจั่ว-ปั้นหยา หรือทรงไทยประยุกต์

3.2 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมและหลักธรรมาภิบาล

3.2.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 57 บัญญัติว่า “รัฐต้อง (1) รัฐต้องอนุรักษ์ พื้นฟู และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมและจารีตประเพณีอันดีงามของท้องถิ่นและของชาติ และจัดให้มีพื้นที่สาธารณะสำหรับกิจกรรมที่เกี่ยวข้องรวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชน ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ใช้สิทธิและมีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วย (2) อนุรักษ์ คุ้มครอง บำรุงรักษา พื้นฟู บริหารจัดการ และใช้หรือจัดให้มีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพให้เกิดประโยชน์อย่างสมดุลและยั่งยืน โดยต้องให้ประชาชนและชุมชนในท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมดำเนินการและได้รับประโยชน์จากการดำเนินการดังกล่าวด้วยตามที่กฎหมายบัญญัติ”

3.2.2 หลักธรรมาภิบาล แบ่งหลักการย่อยที่สำคัญ ประกอบด้วย 1) หลักการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management) ซึ่งประกอบด้วย หลักประสิทธิภาพ (Efficiency) หลักประสิทธิผล (Effectiveness) หลักการตอบสนอง (Responsiveness) 2) หลักค่านิยมประชาธิปไตย (Democratic Value) ประกอบด้วยหลักภาวะรับผิดชอบสามารถตรวจสอบได้ (Accountability) หลักความเปิดเผยโปร่งใส (Transparency) หลักนิติธรรม (Rule of Law) หลักความเสมอภาค (Equity) 3) หลักประชาธิปไตย (Participatory State) หลักการกระจายอำนาจ (Decentralization) หลักการมีส่วนร่วม (Participation/Consensus Oriented) 4) หลักความรับผิดชอบต่อการบริหาร (Administrative Responsibility) สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (2555)

3.3 กฎหมายต่างประเทศที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย

3.3.1 อนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองมรดกโลกทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติ ค.ศ.1972(Convention concerning the protection of the world cultural and natural heritage) กำหนดพันธกรณีของประเทศภาคีสมาชิกไว้ 4 แนวทาง สำนักงานโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติที่ 3 กรมศิลปากร (2543) ได้แก่ 1) ด้านการกำหนดนโยบายและการวางแผนแม่บทเพื่อการอนุรักษ์และจัดการมรดกทางวัฒนธรรมและธรรมชาติที่คำนึงถึงการอนุรักษ์ที่มีประสิทธิภาพ พร้อมกับการใช้ประโยชน์ได้อย่างเหมาะสม 2) กำหนดมาตรการที่เหมาะสมด้านกฎหมาย วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีการบริหารจัดการและการสนับสนุนงบประมาณเพื่อการศึกษา การปกป้องคุ้มครอง การอนุรักษ์ การบริการทางการศึกษาและการฟื้นฟู บูรณปฏิสังขรณ์แหล่งมรดกทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติ 3) ด้านการละเว้นการดำเนินการใด ๆ ที่อาจทำลายมรดกทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติของประเทศสมาชิกอื่นๆ ทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม แต่จะสนับสนุนและช่วยเหลือประเทศสมาชิกอื่น ๆ ในการศึกษาวิจัย และปกป้องคุ้มครองแหล่งมรดกทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติในประเทศนั้น ๆ 4) ด้านอธิปไตยสูงสุดเหนือแหล่งมรดกโลกยังคงเป็นของประเทศสมาชิกซึ่งแหล่งมรดกโลกตั้งอยู่

3.3.2 กฎหมายสาธารณรัฐอิตาลี ได้แก่ กฎหมายว่าด้วยเรื่องการคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรม (Law of the Cultural and Landscape Heritage 2004) มาตรา 3 กำหนดให้รัฐ ภูมิภาค เมืองหลวง จังหวัด เทศบาล มีหน้าที่ต้องดำรงและรักษามรดกทางวัฒนธรรม โดยแบ่งการบริหารในแต่ละระดับไว้แตกต่างกัน พักตร์สุภางค์ เหลืองธีรกุล (2556) ได้แก่ 1) เทศบาล (Commune) รับผิดชอบดูแลการวางผังเมือง การควบคุมการก่อสร้างและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมดูแลบริการสาธารณะขั้นพื้นฐานที่จำเป็นต่อการพัฒนาเมือง 2) ระดับจังหวัด (Province) เป็นผู้ดำเนินและการประสานแผนต่าง ๆ โดยจะเป็นผู้ใช้ความชำนาญ และปรับใช้กฎหมายในการกำกับทิศทางการพัฒนาเมือง 3) ระดับภาค (Region) เป็นผู้กำกับวางผังเมืองเป็นการทั่วไป ทำหน้าที่ควบคุมและกระตุ้นให้มีการปฏิบัติตามแผนงานต่าง ๆ ที่วางไว้ ดังนั้น กฎหมายเกี่ยวกับการอนุรักษ์โบราณสถานและโบราณวัตถุของสาธารณรัฐอิตาลี แบ่งอำนาจการบริหารราชการแผ่นดินในแต่ละระดับไว้อย่างชัดเจน จึงไม่มีความซ้ำซ้อนการใช้อำนาจหน้าที่ของแต่ละหน่วยงาน

3.4 แนวคิดการใช้อำนาจรัฐ

3.4.1 การปกครองภายใต้หลักนิติรัฐ (Legal State) เป็นรัฐที่ปกครองโดยกฎหมายโดยไม่เปิดให้ผู้ปกครองใช้อำนาจตามอำเภอใจอันมีผลเป็นการกลั่นแกล้งสิทธิเสรีภาพ ชีวิต ทรัพย์สินของประชาชน หลักนิติรัฐมีขึ้นเพื่อจำกัดอำนาจของรัฐหรือผู้ปกครองให้อยู่ภายใต้กฎหมาย วรเจตน์ ภาศิริรัตน์ (2553) พื้นฐานที่สำคัญอันเป็นหัวใจสำคัญของหลักนิติรัฐประกอบด้วย หลัก 3 ประการ ประกอบด้วย 1) กฎหมายเป็นหัวใจสำคัญของการดำรงอยู่ของรัฐ 2) รัฐนั้น ๆ จะต้องมีการแบ่งแยกองค์กรเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ทำหน้าที่ในด้านต่าง ๆ จากกัน และมีให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอยู่ในฐานะที่เหนือกว่าที่กฎหมายและอำนาจของเจ้าหน้าที่จะต้องมีอยู่อย่างจำกัดตามที่กำหนดไว้ในกฎหมาย และ 3) ต้องมีระบอบองค์กรตุลาการที่มีความเป็นอิสระคอยทำหน้าที่ควบคุมตรวจสอบการใช้อำนาจและการล่วงละเมิดสิทธิเสรีภาพของประชาชนโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ตั้งขึ้นตามกฎหมาย บุญศรี มีวงศ์อุโฆษ (2553)

3.4.2 แนวคิดเกี่ยวกับการกระทำทางปกครอง การดำเนินกิจกรรมของเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองที่จะต้องคำนึงถึงหลักการพื้นฐาน (Foundation) ของกฎหมายปกครอง กมลชัย รัตนสากววงศ์ (2551) ประกอบด้วย 1) หลักความพอสมควรแก่เหตุ (Principle of Proportionality) 2) หลักความชัดเจนแน่นอนและคาดหมายได้ในการกระทำทางปกครอง 3) หลักสุจริต (Good faith) เจ้าหน้าที่ต้องใช้อำนาจโดยสุจริต การใช้อำนาจที่บิดเบือน (Distortion) ถือว่าเป็นการใช้อำนาจโดยมิชอบ มานิตย์ วงศ์เสรี (2550) 4) หลักการคุ้มครองประโยชน์สาธารณะ (The protection of the public interest) 5) หลักการคุ้มครองความเชื่อและไว้วางใจ (The coverage, reliability and trust) 6) หลักความเสมอภาค (Equality)

3.4.3 การใช้อำนาจของฝ่ายปกครอง (Administrative Power) ประกอบด้วย 1) อำนาจผูกพัน (Mandatory Power) เป็นอำนาจที่กฎหมายมอบให้แก่ฝ่ายปกครองโดยบัญญัติไว้ล่วงหน้าว่า เมื่อมีข้อเท็จจริงอย่างใดอย่างหนึ่ง ตามที่กฎหมายกำหนดไว้เกิดขึ้นแล้ว ฝ่ายปกครองจะต้องใช้อำนาจกระทำการและต้องกระทำการโดยมีเนื้อหา

ตามที่กฎหมายกำหนด 2) อำนาจดุลพินิจ (Discretionary Power) เป็นอำนาจที่กฎหมายมอบให้แก่ฝ่ายปกครองสามารถเลือกปฏิบัติและตัดสินใจในความรับผิดชอบของตนเองและภายในขอบเขตแห่งกฎหมาย โดยคำนึงถึงสภาพแวดล้อมของข้อเท็จจริงเป็นกรณี ๆ ไป ทำให้การใช้กฎหมายไม่แข็งกระด้างแต่สามารถยืดหยุ่นปรับให้สอดคล้องและเป็นธรรมกับข้อเท็จจริงเฉพาะราย สัณชัย ศิริเดช (2556) ดังนั้น การใช้อำนาจดุลพินิจจะต้องสอดคล้องเหมาะสมกับข้อเท็จจริงและพฤติการณ์แต่ละกรณี รวมถึงให้เป็นไปตามสัดส่วนของการกระทำ (Principle of Proportionality) ทางปกครองด้วย

4. สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ปัญหาการบังคับใช้พระราชบัญญัติโบราณสถานและโบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ.2504 (แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ.2535) ศึกษากรณีการใช้อำนาจและบริหารจัดการของฝ่ายปกครองในพื้นที่นครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา สรุปผลการวิจัย ได้ดังนี้

4.1 สภาพปัญหาการใช้ปัญหาการใช้อำนาจของฝ่ายปกครองในการอนุญาตหรือไม่อนุญาตปลูกสร้างอาคารในเขตพื้นที่นครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา มีดังนี้

4.1.1 การบังคับใช้กฎหมาย การตีความกฎหมายของฝ่ายปกครองเกินขอบอำนาจตามพระราชบัญญัติโบราณสถานและโบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ.2504 (แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ.2535) เป็นการใช้อำนาจขัดต่อหลักความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครองภายใต้หลักนิติรัฐ

4.1.2 การใช้อำนาจออกคำสั่งไม่อนุญาต ให้ปลูกสร้างอาคารภายในเขตของโบราณสถานเกาะเมืองพระนครศรีอยุธยา ไม่สอดคล้องกับหลักการใช้อำนาจดุลพินิจของฝ่ายปกครองในการวินิจฉัยสั่งการ โดยเฉพาะคำสั่งตามหนังสืออธิบดีกรมศิลปากร ที่ วธ. 0413/1836 ลงวันที่ 3 พฤษภาคม 2562 กรณีไม่อนุญาตให้สร้างอาคารหอประชุมมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

4.2 การใช้อำนาจบริหารจัดการในพื้นที่นครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาของฝ่ายปกครอง มีดังนี้

4.2.1 การบริหารจัดการพื้นที่ของฝ่ายปกครอง ขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ ไม่สอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ที่บัญญัติรับรอง ส่งเสริม สนับสนุนให้ ประชาชน ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ใช้สิทธิและร่วมในการดำเนินการ อนุรักษ์คุ้มครอง บำรุงรักษา พื้นฟู บริหารจัดการ และใช้หรือจัดให้มีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ให้เกิดประโยชน์อย่างสมดุลและยั่งยืน

4.2.2 การบริหารจัดการพื้นที่ของฝ่ายปกครอง ขาดการมีส่วนร่วมในระดับหน่วยงาน ได้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ไม่สอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ซึ่งบัญญัติรับรอง ส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้มีส่วนร่วมในการดำเนินการ อนุรักษ์คุ้มครอง บำรุงรักษา พื้นฟู บริหารจัดการ และใช้หรือจัดให้มีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ซึ่งพื้นที่ส่วนใหญ่อยู่ในความรับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งได้แก่เทศบาล นอกจากนี้ การใช้อำนาจอธิบดีกรมศิลปากรเพียงหน่วยงานเดียวไม่สอดคล้องกับแนวนโยบายแห่งรัฐ ที่กำหนดทิศทางการขยายอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ให้มีบทบาทชัดเจนยิ่งขึ้นในการจัดทำบริการสาธารณะในเขตพื้นที่นครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา

4.3 การบริหารจัดการพื้นที่ของเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง ไม่สอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาล ดังนี้

การบริหารจัดการไม่สอดคล้องกับหลักการมีส่วนร่วม (Participation) และหลักความโปร่งใส (Transparency) เห็นได้จากกรณีการใช้อำนาจของอธิบดีกรมศิลปากร บำระเพนียดคล้องช้างด้วยการ “ตัดหัวเสาตะลุง” โดยมีได้คำนึงถึงความรู้สึกของสิทธิชุมชนในพื้นที่และมิได้คำนึงถึงรูปแบบทางประวัติศาสตร์ เป็นเหตุให้ประชาชนในพื้นที่ เติ้นขบวนขับไล่เจ้าหน้าที่ของกรมศิลปากร และร้องเรียนการใช้งบประมาณขาดความโปร่งใสไม่สามารถตรวจสอบได้

4.4 การบริหารจัดการไม่สอดคล้องกับอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองมรดกโลกทางวัฒนธรรมและ

ทางธรรมชาติ ค.ศ. 1972 ที่กำหนดให้รัฐภาคีสมาชิกต้องปฏิบัติตามอนุสัญญาอย่างเคร่งครัด ละเว้นการดำเนินการใด ๆ ที่อาจทำลายมรดกทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติ อันมีความเสี่ยงต่อการถูกถอนจากการเป็นเมืองมรดกโลก โดยกรมศิลปากรต้องมีความพร้อมด้านกำลังคนและงบประมาณและแผนงานในการจัดทำประกาศหรือกำหนดเขตของ โบราณสถานหรือเขตที่ดินโบราณสถานหรือขยายเขตพื้นที่มรดกโลกให้ชัดเจนมีความเป็นรูปธรรม ทั้งนี้ เพื่อการอนุรักษ์ และคุ้มครองพื้นที่มรดกโลกอย่างยั่งยืนตลอดไป

5. อภิปรายผล

5.1 ปัญหาการบังคับใช้พระราชบัญญัติโบราณสถานและโบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ.2504 (แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2535)

5.1.1 การบังคับใช้ การตีความกฎหมายของอธิบดีกรมศิลปากร โดยปราศจากฐานอำนาจทางกฎหมาย เป็นปัญหาการตีความกฎหมายขัดต่อหลักนิติวิธีทางกฎหมายมหาชน ที่ต้องตีความอย่างเคร่งครัด ตามตัวอักษรหรือตาม ความมุ่งหมายของบทบัญญัตินั้น ๆ จะตีความเป็นอย่างอื่นหรือขยายความนอกเหนือจากที่กฎหมายบัญญัติได้ ทั้งนี้ ต้องคำนึงถึงหลักความชอบด้วยกฎหมายและอยู่บนพื้นฐานข้อสันนิษฐานที่ว่า “เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่มีอำนาจกระทำการใด ๆ นอกเหนือจากที่กฎหมายบัญญัติ” โดยเฉพาะการออกคำสั่งทางปกครองที่มีผลกระทบต่อสิทธิและหน้าที่ของบุคคล เช่น กรณีคำสั่งของอธิบดีกรมศิลปากร ที่มีคำสั่งไม่อนุญาตให้มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยาปลูกสร้างอาคาร หอประชุมในเขตพื้นที่ของมหาวิทยาลัย ตามหนังสือ ที่ วร 0413/1836 ลงวันที่ 3 พฤษภาคม 2562 เป็นการวินิจฉัย ตีความโดยอาศัยถ้อยคำอื่นที่ได้บัญญัติไว้ในกฎหมายมาขยายความ เช่น นำคำว่า “มวลรวมของอาคารเรียนมีขนาดใหญ่ หรือคำว่า “อาคารมีความสูงถึง 2500 ที่นั่งและเป็นอาคารขนาดใหญ่” ซึ่งเป็นถ้อยคำที่ได้บัญญัติไว้ในประกาศ เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการยื่นเรื่องราวเพื่อขออนุญาตปลูกสร้างอาคารภายในเขตโบราณสถานเกาะเมือง พระนครศรีอยุธยา ทำให้การออกคำสั่งไม่อนุญาต โดยอาศัยการตีความขยายอำนาจไม่เป็นไปตามหลักนิติวิธีทาง กฎหมายมหาชน ส่งผลกระทบสิทธิต่อการจัดทำบริการสาธารณะด้านการศึกษาของมหาวิทยาลัย

5.1.2 การใช้อำนาจดุลพินิจไม่เป็นไปตามหลักความชอบด้วยกฎหมาย เนื่องจากการเลือกใช้อำนาจ ดุลพินิจขัดต่อหลักการพื้นฐานของการกระทำทางปกครองในรัฐเสรีประชาธิปไตยภายใต้หลักนิติรัฐ ที่ฝ่ายปกครองต้อง ผูกพันตามกฎหมายที่ตนได้ตราขึ้น เพราะกฎหมายเป็นเครื่องมือสำคัญอันเป็นแหล่งที่มาของอำนาจขณะเดียวกัน กฎหมายยังเป็นข้อจำกัดการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง วรพจน์ วิศรุตพิชญ์ (2532) การเลือกใช้อำนาจของ ฝ่ายปกครอง จะต้องเลือกใช้ให้เหมาะสมระหว่างอำนาจดุลพินิจ (Discretionary Power) และอำนาจผูกพัน (Mandatory Power) อำนาจดุลพินิจเป็นอำนาจที่กฎหมายมอบให้แก่ฝ่ายปกครองสามารถเลือกปฏิบัติตัดสินใจด้วย ตนเองภายใต้กรอบที่กฎหมายกำหนด ส่วนอำนาจผูกพัน เป็นอำนาจที่กฎหมายมอบให้แก่ฝ่ายปกครองโดยบัญญัติไว้ ล่วงหน้าว่า เมื่อมีข้อเท็จจริงอย่างใดอย่างหนึ่ง ตามที่กฎหมายกำหนดไว้เกิดขึ้น ฝ่ายปกครองจะต้องใช้อำนาจกระทำการ และต้องกระทำการโดยมีเนื้อหาตามที่กฎหมายกำหนด โดยคำนึงถึงวัตถุประสงค์ของกฎหมายนั้น วรเจตน์ ภาศิริรัตน์ (2554) โดยเฉพาะการใช้อำนาจที่เกี่ยวข้องในการจัดทำบริการสาธารณะจะต้องคำนึงถึงหลักเกณฑ์ที่สำคัญ 3 ประการ ได้แก่ หลักว่าด้วยความเสมอภาค หลักว่าด้วยความต่อเนื่อง และหลักว่าด้วยการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการจัดทำบริการ สาธารณะให้ทันสมัยอยู่เสมอ นันทวัฒน์ บรมานันท์ (2541) การที่อธิบดีกรมศิลปากรออกคำสั่งไม่อนุญาตให้ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยาปลูกสร้างอาคารตามหนังสือ ที่ วร 0413/1836 ลงวันที่ 3 พฤษภาคม 2562 ทั้ง ที่มหาวิทยาลัยได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขของประกาศอย่างครบถ้วน อธิบดีกรมศิลปากรจะต้องใช้อำนาจผูกพันในการออก คำสั่งแต่กลับเลือกใช้อำนาจดุลพินิจ เป็นการเลือกใช้อำนาจผิดประเภทส่งผลกระทบต่อสิทธิของบุคคล เทียบเคียงได้กับ บทบัญญัติ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ที่บัญญัติถึงหลักเกณฑ์ของการสมรส เมื่อปรากฏว่าชายหญิงผู้ยื่นคำร้อง ขอจดทะเบียนสมรสและเมื่อมีคุณสมบัติครบตามเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนด เช่น มีอายุครบตามหลักเกณฑ์ ไม่เคยจดทะเบียนสมรสมาก่อน ไม่เป็นญาติทางสายโลหิต นายทะเบียนครอบครัวต้องจดทะเบียนสมรสเสมอ จะใช้ดุลพินิจเลือก ไม่จดทะเบียนไม่ได้ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3027/2526) และคำวินิจฉัยของศาลปกครองสูงสุดที่ อ.233/2557 วินิจฉัย

ในทำนองเดียวกันว่า กรณีคนต่างด้าวของจดทะเบียนสมรสในประเทศไทย เมื่อเข้าหลักเกณฑ์เงื่อนไขตามที่บัญญัติไว้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์แล้ว ฝ่ายปกครองซึ่งเป็นนายทะเบียนจะใช้ดุลพินิจไม่จดทะเบียนให้ไม่ได้เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่า มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยาได้ยื่นคำร้องขออนุญาตก่อสร้างอาคาร ถูกต้อง ครบถ้วนตามเงื่อนไขของประกาศกรมศิลปากรเรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการยื่นเรื่องราวเพื่อขออนุญาตปลูกสร้างอาคารภายในเขตโบราณสถานเกาะเมืองพระนครศรีอยุธยาครบถ้วนตามเกณฑ์ที่กำหนดในข้อ 1 ข้อ 1.1 โดยไม่พบบรรายชื่อบุคคลโบราณสถาน และข้อ 1.2 ความสูงไม่เกินกว่าที่ประกาศกำหนด เจ้าหน้าที่ต้องพิจารณาออกคำสั่งตามเงื่อนไขของกฎหมายนั้น เพราะเป็นเรื่องที่กฎหมายกำหนดเงื่อนไขการใช้อำนาจเมื่อมีข้อเท็จจริงอย่างหนึ่งอย่างใดเกิดขึ้น การที่อธิบดีกรมศิลปากรเลือกใช้ดุลพินิจแล้วมีคำสั่งไม่อนุญาต ซึ่งเป็นการขัดกับหลักเกณฑ์ที่ฝ่ายปกครองตรขึ้นใช้บังคับเอง ซึ่งหากฝ่ายปกครองจะเลือกใช้อำนาจดุลพินิจ จะต้องให้เป็นไปตามหลักสัดส่วนของการกระทำ (Principle of Proportionality) หลักความเหมาะสม (Principle of Suitability) ซึ่งเป็นหลักการพื้นฐานของกฎหมายปกครองด้วย วรพจน์ วิศรุตพิชญ์. (2540). ดังนั้น การออกคำสั่งของอธิบดีกรมศิลปากร จึงเป็นการใช้อำนาจดุลพินิจที่โดยมิชอบตามหลักการกระทำทางปกครอง

5.2 ปัญหาการใช้อำนาจบริหารจัดการของฝ่ายปกครอง ดังนี้

5.2.1 การใช้อำนาจของฝ่ายปกครองโดยขาดการมีส่วนร่วมในระดับภาคประชาชน ชุมชน ในท้องถิ่น ซึ่งไม่สอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ตามบทบัญญัติในหมวด 5 ว่าด้วยหน้าที่ของรัฐ มาตรา 57 (1) กำหนดให้ รัฐต้อง อนุรักษ์ ปันฟู และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมและจารีตประเพณีอันดีงามของท้องถิ่นและของชาติ และจัดให้มีพื้นที่สาธารณะสำหรับกิจกรรมที่เกี่ยวข้องรวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชน ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ใช้สิทธิและมีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วย การที่อธิบดีกรมศิลปากรใช้อำนาจเด็ดขาดเพียงผู้เดียวโดยไม่เปิดโอกาสให้ประชาชน ชุมชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ส่งผลให้เกิดความขัดแย้งในพื้นที่ เห็นได้จากกรณีข้อพิพาทที่เกิดขึ้นปี ช่วงปี พ.ศ.2563 ระหว่างประชาชนในพื้นที่เดินขบวนขับไล่และร้องเรียนการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่กรมศิลปากร กรณีใช้อำนาจเข้าบูรณะเพนียดคล้องช้าง ตัดหัวเสาดะลุ ซึ่งเป็นสิ่งที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์โดยมิได้คำนึงถึงความรู้สึกของประชาชนในพื้นที่ เห็นได้อย่างชัดเจนว่า การใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่กรมศิลปากรเป็นการใช้อำนาจฝ่ายเดียวโดยขาด การมีส่วนร่วมของประชาชนหรือชุมชนในพื้นที่ก่อให้เกิดปัญหาความขัดแย้งขึ้นได้ อย่างไรก็ดี แม้บทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 รับรองถึงสิทธิชุมชนไว้ก็ตาม แต่ในทางปฏิบัติการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ยังไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนหรือชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการพื้นที่อย่างแท้จริง สอดคล้องกับงานวิจัยของ วรพจน์ เชื้อสุนทรโสณ (2562) ที่ศึกษาวิจัยถึงสิทธิชุมชนและการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคุ้มครองบริเวณพื้นที่มรดกโลกทางธรรมชาติ ผลการวิจัยพบว่า ประเทศไทยควรมีการบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิชุมชนและการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคุ้มครองบริเวณพื้นที่โดยรอบมรดกโลกโดยให้ความชัดเจนมากขึ้น

5.2.2 การใช้อำนาจของฝ่ายปกครองโดยขาดการมีส่วนร่วมในระดับองค์กรภายในพื้นที่ โดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เนื่องจากพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 (แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2535) เป็นกฎหมายที่ให้อำนาจแก่อธิบดีกรมศิลปากรแต่เพียงผู้เดียวในการใช้อำนาจหน้าที่ ทำนุบำรุง รักษา อนุรักษ์ ปันฟูโบราณสถาน โบราณวัตถุ การขึ้นทะเบียนโบราณสถาน โบราณวัตถุ การกำหนดเขตที่ดินโบราณสถาน และการอนุญาตให้ปลูกสิ่งก่อสร้างในพื้นที่ ขณะที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่รับผิดชอบด้านการให้บริการสาธารณะภายในท้องถิ่นตามหลักการกระจายอำนาจเหนือเชิงพื้นที่ และมีอำนาจบังคับใช้กฎหมายในระดับพระราชบัญญัติเช่นเดียวกัน โดยเฉพาะพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 เพื่อให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นสามารถเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ.2504 (แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2535) ได้ ซึ่งกระทรวงวัฒนธรรมเคยออกคำสั่งที่ 157/2547 แก้ไขปัญหาการซ้ำซ้อนการใช้อำนาจระหว่างกรมศิลปากรกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แต่ในปัจจุบันคำสั่งดังกล่าวได้ถูกยกเลิกแล้ว ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่สามารถเข้าร่วมดำเนินการในการแก้ไขปัญหาหรือเข้ามามีส่วนร่วมจากการใช้อำนาจการบริหารในพื้นที่รับผิดชอบได้

นอกจากนี้ บทบัญญัติมาตรา 57 (1) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 บัญญัติให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถใช้สิทธิและร่วมในการดำเนินการ อนุรักษ์คุ้มครอง บำรุงรักษา พัฒนา บริหารจัดการ และใช้หรือจัดให้มีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ให้เกิดประโยชน์อย่างสมดุลและยั่งยืนได้ การใช้อำนาจของอธิบดีกรมศิลปากรเพียงผู้เดียวโดยไม่เปิดโอกาสให้หน่วยงานอื่นเข้ามีส่วนร่วม จึงเป็นการสร้างความขัดแย้งมาอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับ ธาตรี มหันตรัตน์ และ ปณณธร หอมบุญมา (2562) ศึกษาถึงปัญหาการบริหารจัดการพื้นที่แบบมีส่วนร่วมนครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา พบว่า การบังคับใช้กฎหมายในพื้นที่เป็นปัญหาที่สำคัญ เนื่องจากแต่ละหน่วยงานในพื้นที่มีกฎหมายภายในใช้บังคับของแต่ละหน่วยงานทำให้การตีความ การบังคับใช้กฎหมาย ไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ทำให้เกิดความขัดแย้ง ส่งผลให้ไม่สามารถควบคุมความเป็นระเบียบในพื้นที่ได้ และยังคงสอดคล้องกับ สุนีย์ ทองจันทร์ (2556) ศึกษาถึงปัญหาการบังคับใช้กฎหมายในการบริหารจัดการ โบราณสถาน โบราณวัตถุ และสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ ในเกาะเมืองพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า กรมศิลปากร และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่างมีอำนาจในการบริหารจัดการพื้นที่มรดกโลกพระนครศรีอยุธยา ต่างใช้อำนาจทำให้เกิดความซ้ำซ้อนการบังคับใช้กฎหมาย ดังนั้น การแก้ไขปัญหาคควร แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ.2504 (แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 พ.ศ.2535) ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) มีบทบาทชัดเจนมากขึ้นในการจัดทำบริการสาธารณะและกิจการเพื่อประโยชน์สาธารณะในท้องถิ่น โดยเฉพาะการกำหนดให้มีกฎหมายลูกที่กำหนดรายละเอียดให้สอดคล้องกับภารกิจหรือกิจการเพื่อสาธารณะของท้องถิ่นอย่างแท้จริง นอกจากนี้ เมื่อได้ศึกษาถึงการมีส่วนร่วมของหน่วยงานระดับท้องถิ่นในประเทศญี่ปุ่นพบว่า การบริหารจัดการเมืองมรดกโลกเกียวโต (Kyoto Fu) ประเทศญี่ปุ่น มีการกระจายอำนาจให้กับเทศบาลในฐานะเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถดำเนินการพัฒนาบริเวณแหล่งชุมชนเพื่อให้มีภูมิทัศน์ที่สวยงามยิ่งขึ้น ตลอดจนมีการบังคับใช้กฎหมายห้ามสร้างตึกสูงในบริเวณเมืองประวัติศาสตร์ นอกจากนี้ ยังกำหนดให้เทศบาลมีหน้าที่สนับสนุนเงินงบประมาณในการซ่อมแซมที่อยู่อาศัยให้มีสภาพสวยงามมั่นคงแข็งแรง และยังให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแลรักษา (Community Landscape Development Districts) ซึ่งเป็นการให้อำนาจแก่ท้องถิ่นบริหารจัดการอย่างเด็ดขาด แตกต่างจากการบริหารเมืองมรดกโลกนครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา ซึ่งมีหลายหน่วยงานต่างมีอำนาจตามกฎหมายที่แตกต่างกัน ทำให้การบริหารจัดการขาดความเป็นเอกภาพ นอกจากนี้ สาธารณรัฐอิตาลี มีกฎหมายเกี่ยวกับการอนุรักษ์โบราณสถานและโบราณวัตถุของสาธารณรัฐอิตาลี ซึ่งแบ่งอำนาจการบริหารราชการแผ่นดินในแต่ละระดับไว้อย่างชัดเจน จึงไม่เกิดการซ้ำซ้อนการใช้อำนาจหน้าที่ของแต่ละหน่วยงาน เช่น ระดับเทศบาล (Commune) รับผิดชอบดูแลการวางผังเมือง การควบคุมการก่อสร้างและดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม ดูแลบริการสาธารณะขั้นพื้นฐานที่จำเป็นต่อการพัฒนาเมือง การก่อสร้างชุมชน และการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ดินทั้งในส่วนของพื้นที่สาธารณะและพื้นที่เอกชน และมีภารกิจด้านการเคหะหรือที่อยู่อาศัย ซึ่งหมายความรวมถึงการควบคุมดูแลตั้งแต่การก่อสร้าง การบำรุงรักษาและการก่อสร้างที่อยู่อาศัยเพื่อการสาธารณะระดับในจังหวัด (Province) เป็นเพียงผู้ประสานแผนต่าง ๆ โดยจะเป็นผู้ใช้ความชำนาญ และปรับใช้กฎหมายในการกำกับทิศทางของการพัฒนาเมือง การเปลี่ยนแปลงการใช้พื้นที่ดิน การพัฒนาเมือง การพัฒนาอุตสาหกรรม และการพัฒนาทรัพยากรน้ำ ส่วนระดับภาค (Region) จะทำหน้าที่การกำกับวางผังเมืองเป็นการทั่วไป ควบคุมและกระตุ้นให้มีการปฏิบัติตามแผนงานต่าง ๆ ที่วางไว้

5.3 การใช้อำนาจฝ่ายปกครองไม่สอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาล

หลักธรรมาภิบาล (Good Governance) ที่ถือเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารงานในทุกประเภทที่นักวิชาการทั้งในและต่างประเทศให้การยอมรับ หลักธรรมาภิบาลที่สำคัญได้แก่ หลักนิติธรรม (Rule of Law) หลักความโปร่งใส (Transparency) หลักการมีส่วนร่วม (Participations) และการตรวจสอบได้ (Accountability) ซึ่งหมายถึง การมีกฎระเบียบที่เป็นธรรมกับทุกฝ่าย มีการบังคับใช้กันอย่างเสมอภาค ไม่มีการเลือกปฏิบัติแบบสองมาตรฐาน (Double Standard) มีการปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎระเบียบ ข้อบังคับ ไม่แสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ เคารพสิทธิและเสรีภาพตามกฎหมาย นอกจากนี้ หลักการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management) ต้องคำนึงถึง หลักประสิทธิภาพ (Efficiency) และประสิทธิผล (Effectiveness) อย่างไรก็ตาม การที่พระราชบัญญัติ

โบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 ให้อำนาจกรมศิลปากรโดยอธิบดีกรมศิลปากรเพียงผู้เดียวในการบริหารจัดการพื้นที่ตามกฎหมาย โดยมีให้หน่วยงานอื่น ๆ ในพื้นที่มีส่วนร่วม ทำให้ขาดการตรวจสอบ เกิดข้อขัดแย้งในพื้นที่ ดังเช่น กรณีที่ประชาชนในพื้นที่ร้องเรียนขอให้ตรวจสอบเจ้าหน้าที่กรมศิลปากรใช้งบประมาณซ่อมแซม บูรณะเพนียดคล้องช้างมีมูลค่าสูงเกินความเป็นจริง ทำให้ขาดการตรวจสอบทั้งในระดับภาคประชาชน และระดับองค์กร โดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นหน่วยงานที่อยู่ในพื้นที่ และมีอำนาจบังคับใช้กฎหมายในระดับพระราชบัญญัติเช่นเดียวกับกรมศิลปากร เช่น เทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา มีอำนาจบังคับใช้พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 แต่ไม่สามารถบังคับได้กับหน่วยงานของกรมศิลปากร เนื่องจากมีกฎกระทรวง (ฉบับที่ 9) ยกเว้นให้หน่วยงานกรมศิลปากร ไม่อยู่ในการบังคับใช้พระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว ทำให้การดำเนินการใด ๆ ในการก่อสร้างสิ่งสาธารณูปโภคที่เกี่ยวข้องกับโบราณสถาน วัตถุโบราณ หรืออาคารต่าง ๆ ด้านศาสนาของกรมศิลปากรไม่ต้องขออนุญาตต่อเทศบาล ลักษณะการใช้อำนาจเช่นนี้ ขาดการตรวจสอบ ขาดการถ่วงดุลการใช้อำนาจ ซึ่งหากพิจารณาถึงหลักการบริหารภาครัฐแนวใหม่ ที่ต้องคำนึงถึง หลักประสิทธิภาพ และประสิทธิผลเป็นสำคัญแล้ว จะเห็นได้ว่า การให้กรมศิลปากรเพียงหน่วยงานเดียวมีอำนาจบริหารจัดการพื้นที่ ไม่สอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาลทั้งหลายที่กล่าวมาข้างต้น โดยเฉพาะหลักการมีส่วนร่วม (Participations) ถือเป็นหัวใจสำคัญที่ควรเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การแสดงความคิดเห็น การเสนอความเห็นต่อการคุ้มครองหรือการอนุรักษ์ โบราณสถาน โบราณวัตถุ หรือศิลปวัตถุ เพื่อให้เกิดความรู้สึกรักและผูกพัน ห่วงแหนในศิลปวัฒนธรรม โบราณสถาน โบราณวัตถุในพื้นที่ที่ตนอาศัยอยู่ ซึ่งหากอธิบดีกรมศิลปากรปฏิบัติได้เช่นนี้จะลดปัญหาได้อีกหลายประการ สอดคล้องกับ เรื่องฤทธิ์ รักเจริญ (2557) ศึกษาวิจัยถึงปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการบังคับใช้และการมีส่วนร่วมของประชาชนตามพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 ผลการวิจัยพบว่ากฎหมายฉบับดังกล่าวมีความล้าสมัย ไม่มีการกำหนดให้ประชาชนมีสิทธิเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์โบราณสถานและโบราณวัตถุ อย่างแท้จริง ควรปรับปรุงแก้ไขให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ และนอกจากนี้ การบริหารควรคำนึงถึงหลักความโปร่งใส

5.4 ปัญหาการปฏิบัติภายใต้อนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองมรดกโลกทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติ ค.ศ. 1972 ประเทศไทยได้ลงนามเป็นภาคีสมาชิกภายใต้อนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองมรดกโลกทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติ ค.ศ. 1972 ซึ่งอนุสัญญาฯ ได้กำหนดกรอบการบริหารงานของประเทศภาคีสมาชิกไว้ 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านการกำหนดนโยบายและวางแผนแม่บทเพื่อการอนุรักษ์และจัดการมรดกทางวัฒนธรรมและธรรมชาติ 2) ด้านกฎหมาย วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีการบริหารจัดการและการสนับสนุนงบประมาณเพื่อการศึกษา การปกป้องคุ้มครองการอนุรักษ์บริการทางการศึกษา และการฟื้นฟูมรดกทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติ 3) ด้านการละเว้นการดำเนินการใด ๆ ที่อาจทำลายมรดกทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติ และ 4) ด้านการให้อธิปไตยสูงสุดเหนือแหล่งมรดกโลกยังเป็น ของรัฐภาคีซึ่งแหล่งมรดกโลกนั้นตั้งอยู่ ซึ่งวัตถุประสงค์ของการเข้าเป็นภาคีสมาชิก เพื่อสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศภาคีสมาชิกให้มีมาตรการต่าง ๆ อย่างเหมาะสมทั้งด้านนโยบาย การบริหาร เทคนิคและการเงิน การคุ้มครองและส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติให้มีความยั่งยืนต่อไป ดังนั้น ประเทศภาคีสมาชิกที่ร่วมลงนามจะต้องปฏิบัติตามอนุสัญญาอย่างเคร่งครัด โดยเฉพาะการออกกฎหมายภายในเป็นการเฉพาะสำหรับการคุ้มครองมรดกโลก สำหรับประเทศไทยเมื่อได้ลงนามเข้าเป็นภาคีสมาชิก มิได้บัญญัติกฎหมายขึ้นใช้เป็นการเฉพาะ แต่ได้นำกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในขณะนั้นซึ่งได้แก่ พระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ.2504 (แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2535) ใช้บังคับในพื้นที่มรดกโลก ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้พื้นที่มรดกโลกเกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมาอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากในพื้นที่นครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาเดิม เป็นที่อยู่อาศัยของประชาชน มีกฎหมายบังคับอยู่หลายฉบับและมีหลายหน่วยงานที่มีอำนาจบังคับใช้กฎหมายอยู่ในพื้นที่ก่อนที่จะขึ้นทะเบียนเป็นเมืองมรดกโลก ดังนั้น การบังคับใช้กฎหมายและมาตรการเฝ้าระวังของแต่ละหน่วยงานในพื้นที่ไม่เป็นไปในแนวทางเดียวกัน ส่งผลให้ไม่สามารถควบคุม ความเป็นระเบียบในพื้นที่ได้ เช่น ไม่สามารถบังคับใช้กฎหมายหรือระเบียบการอนุญาตปลูกสร้างรื้อถอนอาคาร ไม่สามารถเฝ้าระวังการกระทำผิดกฎหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นระบบ ทำให้เกิดปัญหาที่ตามมาหลายประการ เช่น เกิดการบุกรุกพื้นที่ สอดคล้องกับ สุนีย์ ทองจันทร์ และคณะ

(2556) ที่เห็นว่า หน่วยงานหลักที่รับผิดชอบด้านโบราณสถาน โบราณวัตถุ ซึ่งได้แก่กรมศิลปากรกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่างมีอำนาจในการบริหารจัดการพื้นที่มรดกโลกพระนครศรีอยุธยา และต่างฝ่ายได้ใช้อำนาจของตนเองที่มีกำหนดไว้ในกฎหมาย จึงทำให้เกิดปัญหาการซ้ำซ้อนของกฎหมาย จึงทำให้เกิดช่องว่างที่ส่งผลกระทบโดยตรงต่อโบราณสถาน โบราณวัตถุโดยตรง นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับ บัณฑิต ถึงลาภ (2558) ที่ศึกษาถึงปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2535) พบว่า กฎหมายฉบับดังกล่าว เป็นกฎหมายที่ใช้บังคับมาเป็นระยะเวลานานไม่สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบันโดยเฉพาะบทบัญญัติที่ให้อำนาจอธิบดีกรมศิลปากรประกาศขึ้นทะเบียนโบราณสถานและกำหนดเขตที่ดินให้เป็นเขตของโบราณสถาน ซึ่งส่งผลให้เกิดปัญหาข้อโต้แย้งระหว่างกรมศิลปากรกับเจ้าของหรือผู้ครอบครองพื้นที่โบราณสถาน จึงเห็นว่า ควรมีการปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติดังกล่าวให้มีความชัดเจน ขณะที่ พรพรรณ โปร่งจิตร. (2561) เห็นว่า อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาแหล่งมรดกโลกทางวัฒนธรรมของไทย มีความเสี่ยงต่อการถอนถอนจากการเป็นมรดกโลก เนื่องจากการบริหารจัดการมรดกโลกไม่สอดคล้องกับหลักเกณฑ์ของอนุสัญญาการคุ้มครองมรดกโลกที่กำหนดให้รัฐภาคีต้องยอมรับและให้ความร่วมมือในการดำเนินการต่าง ๆ เพื่อการคุ้มครองและอนุรักษ์แหล่งมรดกโลกทางวัฒนธรรม ๆ ดังนั้น ควรเร่งดำเนินการแก้ไขปัญหานี้ด้วยการ ให้จัดตั้งหน่วยงานเฉพาะทำหน้าที่ในการบริหารจัดการพื้นที่มรดกโลก เพื่อให้สอดคล้องกับอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองมรดกโลก

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

6.1.1 การบังคับใช้พระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 (แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2535) ของอธิบดีกรมศิลปากรต้องยึดหลักสำคัญ ดังนี้ 1) การบังคับใช้กฎหมายต้องคำนึงถึงหลักความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำทางปกครอง และภายใต้หลักนิติรัฐ ที่องค์กรของรัฐต้องผูกพันกับกฎหมายที่ตราขึ้น 2) การตีความกฎหมาย จะต้องสอดคล้องกับนิติวิธีทางกฎหมายมาชน ตีความอย่างเคร่งครัด จะขยายความเพิ่มเติมนอกเหนือจากที่กฎหมายกำหนดมิได้ เจ้าหน้าที่ของรัฐจะกระทำการใด ๆ ได้ต่อเมื่อมีกฎหมายให้อำนาจ 3) การเลือกใช้อำนาจตามกฎหมายของฝ่ายปกครองต้องคำนึงถึง ข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย เจตนารมณ์แห่งบทบัญญัติกฎหมายนั้น โดยเฉพาะการออกคำสั่งทางปกครองที่มีผลเป็นการเปลี่ยนแปลง โอน สงวน หรือระงับซึ่งสิทธิและหน้าที่ของประชาชน จะใช้อำนาจตามอำเภอใจมิได้ ต้องใช้อำนาจให้อยู่ภายใต้กรอบที่กฎหมายกำหนด

6.1.2 การใช้อำนาจอธิบดีเพื่อให้สอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ ควรเปิดโอกาสให้ประชาชน ชุมชนในท้องถิ่น และหน่วยงานภายในท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นร่วมกับกรมศิลปากรในการ ดำเนินการใด ๆ ภายในพื้นที่เพื่อลดปัญหาด้านความขัดแย้ง นอกจากนี้ รัฐควรเร่งออกกฎหมายการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีบทบาทหน้าที่ในการใช้อำนาจร่วมกับกรมศิลปากร ในการบริหารจัดการภายในพื้นที่ บริการสาธารณะ และกิจการเพื่อประโยชน์ท้องถิ่น โดยให้มีกฎหมายลูกกำหนดรายละเอียดให้สอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่รับรองไว้ และควรปรับปรุงแก้ไข พระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 (แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2535) โดยมีบทบัญญัติให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วม มีอำนาจบริหารจัดการพื้นที่อย่างชัดเจน

6.1.3 การใช้อำนาจทางการบริหารจัดการพื้นที่เมืองมรดกโลกนครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา ของอธิบดีกรมศิลปากร ควรคำนึงถึงหลักการบริหารภายใต้หลักธรรมาภิบาล โดยการเปิดโอกาสให้ชุมชน หรือประชาชนในท้องถิ่นเข้ามีส่วนร่วมและตรวจสอบการใช้อำนาจได้ อย่างน้อยควรเปิดโอกาสในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การแสดงความคิดเห็น การเสนอความเห็นต่อการคุ้มครองหรือการอนุรักษ์ โบราณสถาน โบราณวัตถุ หรือศิลปวัตถุ หรือการร่วมตัดสินใจในบางเรื่อง เพื่อให้เกิดความรู้สึกรักและผูกพัน และลดความขัดแย้งในพื้นที่

6.1.4 ควรพิจารณาทบทวนการบังคับใช้ พระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 (แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2535) เนื่องจาก มีความไม่สอดคล้องกับหลักการที่สำคัญ

ภายใต้ข้อสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองมรดกโลกทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติ ค.ศ. 1972 เช่น การบังคับใช้กฎหมายหลายฉบับในพื้นที่ มีหลายหน่วยงานในพื้นที่ที่มีการบังคับใช้กฎหมายที่แตกต่างกัน ทำให้บังคับใช้กฎหมายไม่เป็นเอกภาพ ส่งผลให้เกิดปัญหาตามมาหลายประการดังที่กล่าวมาแล้ว

6.2 ข้อเสนอแนะครั้งต่อไป

ควรศึกษาถึงการมีกฎหมายใช้บังคับในพื้นที่มรดกโลกเป็นการเฉพาะ และศึกษาถึงหน่วยงานเฉพาะสำหรับบริหารจัดการพื้นที่มรดกโลกนครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา

7. เอกสารอ้างอิง

- กรมศิลปากร กระทรวงวัฒนธรรม, (2561). *แผนแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนาานครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา พ.ศ. 2561-2570*, กระทรวงวัฒนธรรม.
- กมลชัย รัตนสากววงศ์. (2551). *กฎหมายปกครอง* (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน. หน้า 28-29.
- วรพจน์ วิศรุตพิชญ์. (2532). การควบคุมการใช้ดุลพินิจทางปกครองโดยองค์กรตุลาการ. *วารสารกฎหมายปกครอง* เล่มที่ 8 หน้า 37-38.
- วรพจน์ วิศรุตพิชญ์. (2540). *ข้อความคิดและหลักการพื้นฐานในกฎหมายมหาชน รวมบทความเรื่องเกี่ยวกับกฎหมายปกครองและกฎหมายรัฐธรรมนูญ*. (พิมพ์ครั้งแรก). กรุงเทพฯ: นิติธรรม. หน้า 102-107.
- วรเจตน์ ภาคีรัตน์. (2554). *กฎหมายปกครองทั่วไป*. กรุงเทพมหานคร:นิติราชภัฏ. หน้า 79.
- วรเจตน์ ภาคีรัตน์. (2553). *หลักนิติรัฐและหลักนิติธรรม*, เอกบุญ วงศ์สวัสดิ์กุล (บรรณาธิการ), นิติรัฐ นิติธรรม, พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพฯ: โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, หน้า 326.
- นันทวัฒน์ บรรณานนท์. (2541). *บริการสาธารณะในระบบกฎหมายปกครองของฝรั่งเศส*, พิมพ์ครั้งที่ 1 มิถุนายน.นิติธรรม.
- วรพรรณ เชื้อสุนทรโสณ. (2562). สิทธิชุมชนและการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคุ้มครองบริเวณพื้นที่มรดกโลกทางธรรมชาติ. *วารสารวิชาการวิทยาลัยสันตพล.5*(2).
- ธাত্রี มหันตรัตน์ และ ปณณธร หอมบุญมา. (2562). ปัญหาการบริหารจัดการพื้นที่มรดกโลกแบบมีส่วนร่วม นครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา. *วารสารวิทยาการจัดการปริทัศน์*, 21(2).
- สุนัย ทองจันทร์ และคณะ. (2556). *ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายในการบริหารจัดการโบราณสถาน โบราณวัตถุ และสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ในเกาะเมืองจังหวัดพระนครศรีอยุธยา*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (กพร.). (2555). *หลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี*: กรุงเทพฯ. คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา, หน้า 16-20.
- สำนักงานโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติที่ 3 กรมศิลปากร (2543), *มรดกไทย-มรดกโลก*, หน้า 64.
- สัญญา ศิริเดช. (2556). *ปัญหาการใช้ดุลพินิจเกี่ยวกับการออกคำสั่งลงโทษทางวินัยของข้าราชการพลเรือน: กรณีศึกษาที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ชี้มูลความผิดทางวินัย*. วิทยานิพนธ์หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต. หน้า 41 – 42.
- เรืองฤทธิ์ รักเจริญ. (2557). *ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายและการมีส่วนร่วมของประชาชนตามพระราชบัญญัติโบราณสถานโบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ.2504* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต. กรุงเทพฯ.
- บัณฑิต ถึงลาภ. (2558) *ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับโบราณสถานโบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504*. ไม่ระบุ: ไม่ระบุ.
- พรพรรณ โปรงจิตร. (2561). นครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาและเมืองบริวาร: การถอดถอนจากการเป็นมรดกโลก. *วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*. 21(21). 151-156.

พัทธรัฐางค์ เหลืองธีรกุล, (2556), Code of The Cultural and Landscape Heritage Article 3. อ้างใน ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการสร้างอนุสาวรีย์แห่งชาติ อนุสาวรีย์ อนุสรณ์สถานและรูปเคารพ (น.81), กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภา.

มานิตย์ วงศ์เสรี. (2550). หลักการคุ้มครองความเชื่อถือหรือความไว้วางใจโดยสุจริตของประชาชน. *วารสารวิชาการศาลปกครอง*. หน้า 40 – 41.

การพัฒนาโปรแกรมกิจกรรมเคลื่อนไหวที่ส่งเสริมทักษะทางปัญญาของนักศึกษาครู

The Development of Movement Activities Program for Enhancing Cognitive Skills of Student Teachers

ชนกานต์ ขาวสำลี¹ และ จิราภรณ์ มีสง่า²
Chanakarn Kaosamlee¹ and Jiraporn Meesanga²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาโปรแกรมกิจกรรมเคลื่อนไหวที่ส่งเสริมทักษะทางปัญญาของนักศึกษาครู และเพื่อเปรียบเทียบผลการใช้โปรแกรมกิจกรรมเคลื่อนไหวที่ส่งเสริมทักษะทางปัญญาของนักศึกษาครู ประชากรเป็นนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาพลศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา จำนวน 146 คน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาพลศึกษา ชั้นปีที่ 1 และ 3 รวมจำนวน 60 คน ได้มาโดยใช้วิธีการสุ่มยกกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ โปรแกรมกิจกรรมเคลื่อนไหวที่ส่งเสริมทักษะทางปัญญาของนักศึกษาครู และแบบวัดทักษะทางปัญญา สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบที (T-Test for Dependent) ผลการวิจัย พบว่า 1. โปรแกรมกิจกรรมเคลื่อนไหวที่ส่งเสริมทักษะทางปัญญาของนักศึกษาครูที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย 9 องค์ประกอบ คือ 1) ที่มาและความสำคัญ 2) วัตถุประสงค์ของโปรแกรม 3) เป้าหมายของโปรแกรม 4) รูปแบบและวิธีการพัฒนา 5) โครงสร้างของโปรแกรม 6) เนื้อหา 7) แนวทางการจัดกิจกรรม 8) เทคนิคและเครื่องมือ และ 9) การวัดและประเมินผล ซึ่งโปรแกรมกิจกรรมเคลื่อนไหวในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ระดับมากที่สุด 2. ผลการใช้โปรแกรมกิจกรรมเคลื่อนไหวที่ส่งเสริมทักษะทางปัญญาของนักศึกษาครู พบว่า หลังการใช้โปรแกรมกิจกรรมเคลื่อนไหว นักศึกษาครูมีทักษะทางปัญญาสูงกว่าก่อนใช้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: โปรแกรมกิจกรรมการเคลื่อนไหว ทักษะทางปัญญา

Abstract

The purpose of this research aimed (1) to develop of movement activities program for enhancing cognitive skills of student teachers; and (2) to compare the results of using a movement activity program for enhancing cognitive skills of student teachers. The population consisted of 146 Bachelor of Education Program in Physical Education students who were studying at the Faculty of Education, Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University. The sample consisted of 60 first year, and third year, Bachelor of Education Program in

¹ สาขาวิชาพลศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

Program in Physical Education Faculty of Education, Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University
Email : Mk2616@outlook.co.th

² สาขาวิชาการประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

Program in Elementary Education Faculty of Education Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat university
Email : Jiranid@outlook.co.th

Physical Education students. The research was obtained through the cluster random sampling. The research instruments were the movement activities program for enhancing cognitive skills of student teachers, and the cognitive skills tests. The statistics employed in the analysis of data were the mean, the standard deviation, and the t-test for dependent. The research results were as follows: (1) The movement activities program had been developed for enhancing cognitive skills of student teachers. It consisted of 9 components, including 1) background and importance, 2) objectives, 3) goals, 4) pattern and method, 5) structure of program, 6) content, 7) guidelines for activities, 8) techniques and tools, and 9) measurement and evaluation. The movement activities program had the overall evaluation results of suitability at the highest level; and (2) The results of the movement activities program for enhancing cognitive skills of student teachers revealed that after using this program, the student teachers had higher scores of cognitive skills than before using. The results were statistically significant difference at .05 level

Key words: Movement Activities Program, Cognitive Skills

วันที่รับบทความ : 04 พฤษภาคม 2564

วันที่แก้ไขบทความ : 04 พฤศจิกายน 2564

วันที่ตอบรับตีพิมพ์บทความ : 05 พฤศจิกายน 2564

1. บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของงานวิจัย

โลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทำให้นักศึกษาต้องปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทั้งในมิติการใช้ชีวิต การเรียนรู้ ครอบครัวยุคใหม่ ตลอดจนภาวะเสี่ยงต่างๆ ดังนั้นสถาบันการศึกษาควรให้ความสำคัญในการพัฒนานักศึกษาให้มีทักษะในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย 1) ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม 2) ทักษะสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยีสารสนเทศ และ 3) ทักษะชีวิตและการทำงาน เพื่อให้นักศึกษามีทักษะในการดำรงชีวิต และการทำงานในอนาคตได้อย่างมีความสุข เปรื่องวรรณ วัฒนชัยวัฒน์ และคณะ (2559) ซึ่งทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมมีจุดเน้นการคิดแบบมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา การสื่อสาร และการร่วมมือทำงาน การคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม ซึ่งมีความสัมพันธ์กับทักษะทางปัญญา ประกอบกับหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตได้กำหนดมาตรฐานผลการเรียนรู้ให้นักศึกษามีทักษะทางปัญญา ประกอบด้วย 1) สามารถคิดค้นหาข้อเท็จจริง ทำความเข้าใจ และประเมินข้อมูลสารสนเทศและแนวคิดจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย เพื่อใช้ในการปฏิบัติงาน การวินิจฉัย แก้ปัญหา และทำการวิจัยเพื่อพัฒนางานและพัฒนางานองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง 2) สามารถคิดแก้ปัญหาที่มีความสลับซับซ้อน เสนอทางออก และนำไปสู่การแก้ไขได้อย่างสร้างสรรค์ โดยคำนึงถึงความรู้ทางภาคทฤษฎี ประสบการณ์ภาคปฏิบัติ และผลกระทบจากการตัดสินใจ 3) มีความเป็นผู้นำทางปัญญาในการคิดพัฒนางานอย่างสร้างสรรค์ มีวิสัยทัศน์ และการพัฒนาศาสตร์ทางครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ รวมทั้งการพัฒนาทางวิชาชีพอย่างมีนวัตกรรม สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2562) ดังนั้นการพัฒนานักศึกษาให้มีทักษะทางปัญญาจึงเป็นสิ่งสำคัญ

ทักษะทางปัญญาเป็นกระบวนการทางสมองของมนุษย์ ถือว่าเป็นคุณลักษณะพื้นฐานที่สำคัญเนื่องจากเป็นกระบวนการคิดที่ส่งผลไปสู่ทักษะและศักยภาพของบุคคล โดยทักษะทางปัญญามีความสัมพันธ์ทั้งทางตรงและทางอ้อมกับกระบวนการคิดตามแนวคิดและทฤษฎีที่หลากหลาย ศิริเดช สุชีวะ และคณะ (2559) อาทิเช่น แนวคิด

การเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน คือ การนำองค์ความรู้เรื่องสมองและธรรมชาติการเรียนรู้ของสมองมาใช้ในการจัดกระบวนการเรียนรู้และกระบวนการอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างศักยภาพสูงสุดในการเรียนรู้ของมนุษย์ สถาบันวิทยาการการเรียนรู้ (2550) แนวคิดใหม่ทฤษฎีปัญหาในทัศนะของการดเนอร์ที่กล่าวถึงทฤษฎีปัญหาเป็นความสามารถของมนุษย์ที่จะค้นหาปัญหา และแก้ไขปัญหามาไปถึงความสามารถในการคิดค้นสิ่งใหม่ๆ เพื่อตอบสนองหรือรับใช้สังคมของตน (Gardner, 2000) โดยการดเนอร์เชื่อว่าคนทั่วไปมีปัญหาหลายด้าน ได้แก่ 1) ปัญหาด้านภาษาและการสื่อสาร 2) ปัญหาด้านร่างกายและความเคลื่อนไหว 3) ปัญหาด้านมิติสัมพันธ์และการจินตนาการ 4) ปัญหาด้านตรรกะและคณิตศาสตร์ 5) ปัญหาด้านดนตรีและจังหวะ 6) ปัญหาด้านการเข้าใจตนเอง 7) ปัญหาด้านมนุษยสัมพันธ์และการเข้าใจผู้อื่น และ 8) ปัญหาด้านการเข้าใจธรรมชาติ วนิษา เรซ (2550) ดังนั้นทักษะทางปัญหาคือความสามารถทางสมองที่มีความสัมพันธ์กับจิตใจของแต่ละบุคคลในการคิดวิเคราะห์ การคิดแก้ปัญหา และการคิดสร้างสรรค์ ซึ่งการที่บุคคลมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์อย่างมีประสิทธิภาพ มีความสามารถในการตัดสินใจอย่างมีเหตุผลในการแก้ไขปัญหา มีความสามารถคิดสร้างสรรค์ คิดหลากหลาย และคิดแปลกใหม่ได้ในท่ามกลางสถานการณ์โลกยุคปัจจุบันนี้จะทำให้บุคคลนั้นสามารถนำองค์ความรู้ ทฤษฎีต่างๆ ไปประยุกต์ใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน โดยใช้ดุลพินิจพิจารณาอย่างรอบคอบ และมีความถูกต้อง อันจะนำความสำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ในอนาคตต่อไป

ในการพัฒนาทักษะทางปัญหาของผู้เรียน เราต้องจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับธรรมชาติการทำงานของสมอง และมีการกระตุ้นให้มากพอที่สมองจะได้คิดจนเกิดทักษะ โดยใช้การจัดการเรียนรู้ที่ดี มีประสิทธิภาพด้วยรูปแบบที่หลากหลาย กระตุ้นและฝึกฝนให้สมองได้คิดด้วยทฤษฎีต่างๆ ซึ่งจากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่ามีการศึกษาวิจัยการจัดการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานเพื่อพัฒนาความสามารถทางการคิดวิเคราะห์ คิดแก้ปัญหา และคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนของนริศรา เสือคล้าย (2550) และมีงานวิจัยที่มีการออกแบบการเรียนการสอนเชิงระบบโดยใช้แบบจำลอง ADDIE เพื่อพัฒนาการคิดแบบเมตาคognition ของนักศึกษาพยาบาลได้ของปริยะดา ภัทรสัจธรรม (2559) ซึ่งงานวิจัยดังกล่าวมีความสัมพันธ์กับทักษะทางปัญหารวมทั้งการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับทฤษฎีปัญหาของการดเนอร์ข้างต้นที่กล่าวมาแล้ว ทำให้ผู้วิจัยสนใจพัฒนาโปรแกรมกิจกรรมเคลื่อนไหวที่ส่งเสริมทักษะทางปัญหามานักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ประจำปีการศึกษา 2561 จำนวน 146 คน

- 1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย
 - 1.2.1 เพื่อพัฒนาโปรแกรมกิจกรรมเคลื่อนไหวที่ส่งเสริมทักษะทางปัญหามานักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ประจำปีการศึกษา 2561 จำนวน 146 คน
 - 1.2.2 เพื่อเปรียบเทียบผลการใช้โปรแกรมกิจกรรมเคลื่อนไหวที่ส่งเสริมทักษะทางปัญหามานักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ประจำปีการศึกษา 2561 จำนวน 146 คน

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้มีขอบเขตการวิจัย ดังนี้

1.3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาพลศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ประจำปีการศึกษา 2561 จำนวน 146 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาพลศึกษา ชั้นปีที่ 1 และชั้นปีที่ 3 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ประจำปีการศึกษา 2561 จำนวน 60 คน ได้มาโดยใช้วิธีการสุ่มยกกลุ่ม

1.3.2 ตัวแปรที่ศึกษา

- 1) ตัวแปรต้น คือ โปรแกรมกิจกรรมเคลื่อนไหวที่ส่งเสริมทักษะทางปัญหามานักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
- 2) ตัวแปรตาม คือ ทักษะทางปัญหา

2. วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง แบ่งการดำเนินการวิจัยออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้
ระยะที่ 1 การพัฒนาโปรแกรมกิจกรรมเคลื่อนไหวที่ส่งเสริมทักษะทางปัญญาของนักศึกษาครู

1. ผู้ให้ข้อมูล

1.1 ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิที่สำเร็จการศึกษาระดับดุษฎีบัณฑิตหรือมีตำแหน่งทางวิชาการตั้งแต่ผู้ช่วยศาสตราจารย์ขึ้นไปด้านพลศึกษา จำนวน 3 คน และด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา จำนวน 2 คน เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของโปรแกรมกิจกรรมเคลื่อนไหวที่ส่งเสริมทักษะทางปัญญาของนักศึกษาครูที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น

1.2 นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาพลศึกษา ชั้นปีที่ 2 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา จำนวน 20 คน ได้มาโดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง สำหรับทดลองใช้โปรแกรมกิจกรรมเคลื่อนไหวที่ส่งเสริมทักษะทางปัญญาของนักศึกษาครูที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น

2. การพัฒนาโปรแกรมกิจกรรมเคลื่อนไหวที่ส่งเสริมทักษะทางปัญญาของนักศึกษาครู มีรายละเอียดดังนี้

2.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาโปรแกรม องค์ประกอบของโปรแกรม กิจกรรมการเคลื่อนไหว ทฤษฎีพหุปัญญาของ Gardner แนวคิดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน แนวคิด ADDIE Model และทักษะทางปัญญา

2.2 ศึกษาบริบทการเรียนรู้ กิจกรรมที่สนใจของนักศึกษาสาขาพลศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา โดยการสัมภาษณ์ข้อมูลจากอาจารย์ผู้สอนและนักศึกษา

2.3 จัดทำเอกสารที่แสดงองค์ประกอบของโปรแกรม คือ 1) ที่มาและความสำคัญ 2) วัตถุประสงค์ของโปรแกรม 3) เป้าหมายของโปรแกรม 4) รูปแบบและวิธีการพัฒนา 5) โครงสร้างของโปรแกรม 6) เนื้อหา 7) แนวทางการจัดกิจกรรม 8) เทคนิคและเครื่องมือ และ 9) การวัดและประเมินผล

2.4 นำโปรแกรมกิจกรรมเคลื่อนไหวไปตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิด้านพลศึกษา จำนวน 3 คน และด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา จำนวน 2 คน รวมจำนวนทั้งหมด 5 คน ลงความเห็นเกี่ยวกับระดับความเหมาะสมของโปรแกรมกิจกรรมเคลื่อนไหวที่ส่งเสริมทักษะทางปัญญาของนักศึกษาครู โดยใช้แบบประเมินโปรแกรมกิจกรรมเคลื่อนไหวที่ส่งเสริมทักษะทางปัญญาของนักศึกษาครูที่มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ หลังจากนั้นรวบรวมข้อมูลผลการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิ และวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2.5 นำโปรแกรมกิจกรรมเคลื่อนไหวที่ส่งเสริมทักษะทางปัญญาของนักศึกษาครูไปทดลองใช้กับนักศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาพลศึกษา ชั้นปีที่ 2 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา จำนวน 20 คน จำนวน 3 ครั้ง ครั้งละ 3 ชั่วโมง และนำผลการทดลองใช้มาปรับปรุงแก้ไขให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ระยะที่ 2 การศึกษาผลการใช้โปรแกรมกิจกรรมเคลื่อนไหวที่ส่งเสริมทักษะทางปัญญาของนักศึกษาครู มีรายละเอียดดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาพลศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ประจำปีการศึกษา 2561 จำนวน 146 คน กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาพลศึกษา ชั้นปีที่ 1 และชั้นปีที่ 3 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา จำนวน 60 คน ได้มาโดยใช้วิธีการสุ่มยกกลุ่ม

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

2.1 โปรแกรมกิจกรรมเคลื่อนไหวที่ส่งเสริมทักษะทางปัญญาของนักศึกษาครู ที่ได้มาจากการดำเนินการวิจัยในระยะที่ 1

2.2 แบบทดสอบทักษะทางปัญญา ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอนการพัฒนาแบบทดสอบ ดังนี้

2.2.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะทางปัญญา เครื่องมือวัดทักษะทางปัญญา วิธีการสร้างเครื่องมือวัด

2.2.2 เขียนนิยามเชิงปฏิบัติการของทักษะทางปัญญา หมายถึง ความสามารถทางสมองที่มีความสัมพันธ์กับจิตใจของแต่ละบุคคลในการคิดวิเคราะห์ การคิดแก้ปัญหา และการคิดสร้างสรรค์

2.2.3 กำหนดเครื่องมือวัดทักษะทางปัญญาเป็นแบบทดสอบเชิงสถานการณ์แบบหลายตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ การให้คะแนนตอบถูกได้ 1 คะแนน ตอบผิดได้ 0 คะแนน โดยมีจุดมุ่งหมายของแบบทดสอบคือ เพื่อวัดทักษะทางปัญญาของนักศึกษาครู ประกอบด้วย การคิดวิเคราะห์ การคิดแก้ปัญหา และการคิดสร้างสรรค์ ซึ่งการคิดวิเคราะห์ หมายถึง ความสามารถในการจำแนก แยกแยะองค์ประกอบต่างๆ ของเรื่องราวหรือเหตุการณ์ และหาความสัมพันธ์เชิงเหตุผลระหว่างองค์ประกอบเหล่านั้นได้ การคิดแก้ปัญหา หมายถึง ความสามารถในการพิจารณาไตร่ตรองอย่างพินิจพิเคราะห์ถึงสิ่งต่างๆ ที่เป็นประเด็นทำให้เกิดปัญหา โดยพยายามหาหนทางคลี่คลายปัญหานั้น การคิดสร้างสรรค์ หมายถึง ความสามารถคิดขยายหรือปรับเปลี่ยนความคิดเดิมไปสู่สิ่งที่แปลกใหม่แตกต่างไปจากเดิม และเป็นความคิดที่มีประโยชน์ได้อย่างเหมาะสม

2.2.4 สร้างข้อสอบตามนิยามเชิงปฏิบัติการ จำนวน 50 ข้อ เพื่อให้มีข้อสอบมากกว่าจำนวนข้อสอบที่ต้องการทั้งหมด โดยข้อสอบแต่ละข้อมุ่งวัดการคิดเพียงประเภทเดียว

2.2.5 นำข้อสอบไปตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา โดยผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวัดและประเมินผล จำนวน 5 คน ลงความเห็นว่ข้อสอบแต่ละข้อวัดได้ตามนิยามที่กำหนดหรือไม่ แล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) แล้วคัดเลือกข้อสอบที่มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.60 – 1.00 เพื่อรวบรวมเป็นแบบทดสอบทักษะทางปัญญา

2.2.6 นำแบบทดสอบไปทดลองใช้กับนักศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 24 คน และนำมาตรวจสอบคุณภาพแบบทดสอบ โดยใช้โปรแกรม TAP (Test Analysis Program) พบว่าแบบทดสอบมีค่าอำนาจจำแนกเฉลี่ยเท่ากับ 0.537 มีค่าความยากเฉลี่ยเท่ากับ 0.476 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.924

2.2.7 รวบรวมข้อสอบที่มีคุณภาพผ่านเกณฑ์ จัดทำเป็นแบบทดสอบทักษะทางปัญญาระดับสมบูรณ์

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอนในการดำเนินการดังนี้

3.1 ผู้วิจัยดำเนินการชี้แจงทำความเข้าใจกับนักศึกษาที่เข้าร่วมการวิจัยเกี่ยวกับการดำเนินงานวิจัย โปรแกรมกิจกรรมเคลื่อนไหวที่ส่งเสริมทักษะทางปัญญา และทำการทดสอบวัดทักษะทางปัญญาของนักศึกษา ก่อนการใช้โปรแกรม

3.2 ผู้วิจัยดำเนินการตามโปรแกรมกิจกรรมเคลื่อนไหวที่ส่งเสริมทักษะทางปัญญาของนักศึกษาครู จำนวน 12 ครั้ง ครั้งละ 3 ชั่วโมง โดยแต่ละครั้งประกอบด้วย 5 กิจกรรม ได้แก่ 1. เติมน้ำดื่ม 2. บริหารสมอง 3. กิจกรรมการเดิน 4. เกมตัวเลขและภาษา และ 5. สนุกกับการเล่า

3.3 ผู้วิจัยดำเนินการทดสอบวัดทักษะทางปัญญาของนักศึกษาหลังการทดลองใช้โปรแกรมกิจกรรมเคลื่อนไหวของนักศึกษา และนำข้อมูลไปวิเคราะห์ผล

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ผลการใช้โปรแกรมกิจกรรมเคลื่อนไหวที่ส่งเสริมทักษะทางปัญญาของนักศึกษาครู โดยการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนทักษะทางปัญญาก่อนและหลังการใช้โปรแกรม โดยใช้การทดสอบที (T-Test for Dependent)

3. สรุปผลการวิจัย

การพัฒนาโปรแกรมกิจกรรมเคลื่อนไหวที่ส่งเสริมทักษะทางปัญญาของนักศึกษาครู ปรากฏผล ดังนี้

3.1 ผลการพัฒนาโปรแกรมกิจกรรมเคลื่อนไหวที่ส่งเสริมทักษะทางปัญญาของนักศึกษาครูที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย 9 องค์ประกอบ มีรายละเอียดดังนี้

3.1.1 ที่มาและความสำคัญ ทักษะทางปัญญาเป็นความสามารถทางสมองที่มีความสัมพันธ์กับจิตใจของแต่ละบุคคลในการคิดวิเคราะห์และบูรณาการความรู้ เพื่อใช้ในการวิเคราะห์และแก้ปัญหา และการคิดสร้างสรรค์นั้นว่าเป็นทักษะที่มีความสำคัญต่อกระบวนการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เป็นอย่างมาก อีกทั้งทักษะนี้เป็นผลลัพธ์การเรียนรู้ของบัณฑิตของหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต ซึ่งหลักสูตรคาดหวังว่าบัณฑิตทุกคนจะเกิดทักษะทางปัญญา อันจะนำไปสู่ดำรงชีวิตที่ประสบความสำเร็จในอนาคตต่อไป

3.1.2 วัตถุประสงค์ของโปรแกรม เพื่อส่งเสริมทักษะทางปัญญาของนักศึกษาครู โดยใช้โปรแกรมกิจกรรมเคลื่อนไหวที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น

3.1.3 เป้าหมายของโปรแกรม เพื่อให้นักศึกษามีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดแก้ปัญหา และการคิดสร้างสรรค์

3.1.4 รูปแบบและวิธีการพัฒนา ประกอบด้วย การใช้แนวคิดใหม่ทฤษฎีพุทธิปัญญา แนวคิดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน และการจัดการเรียนรู้เชิงระบบตามแนวคิด ADDIE ของครูส

3.1.5 โครงสร้างของโปรแกรมเป็นโปรแกรมกิจกรรมเคลื่อนไหว ประกอบด้วยกิจกรรม 5 กิจกรรม ได้แก่ 1. เติมน้ำ 2. บริหารสมอง 3. กิจกรรมการเดิน 4. เกมตัวเลขและภาษา และ 5. สนุกกับการเล่า โดยมีระยะเวลาการฝึกปฏิบัติต่อเนื่องกัน 12 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 ชั่วโมง ซึ่งขั้นตอนการจัดกิจกรรมใช้รูปแบบ ADDIE model

3.1.6 เนื้อหาสาระที่ใช้ในการพัฒนาประกอบด้วย 1. การเคลื่อนไหวร่างกายเบื้องต้น 2. การเคลื่อนไหวประกอบเพลง 3. การเล่นเกม 4. กิจกรรมสร้างสรรค์ประกอบจังหวะ 5. กายบริหารประกอบจังหวะ 6. การเต้นรำพื้นเมือง 7. การเต้นแอโรบิก 8. การเดินลีลาศ

3.1.7 แนวทางการจัดกิจกรรมและขั้นตอนการจัดกิจกรรม ประกอบด้วยกิจกรรม 5 กิจกรรม ซึ่งมีขั้นตอนการจัดกิจกรรมใช้รูปแบบ ADDIE model คือ 1) การวิเคราะห์ (Analysis) 2) การออกแบบ (Design) 3) การพัฒนา (Development) 4) การนำไปใช้ (Implementation) และ 5) การประเมินผล (Evaluation) มีรายละเอียด ดังนี้

1) เติมน้ำ เป็นกิจกรรมให้นักศึกษาเคลื่อนไหวโดยเติมน้ำ เพื่อให้นักศึกษามีความรู้สึกสงบ มีสติ รับรู้อารมณ์ของตนเอง คิดใคร่ครวญทบทวนองค์ความรู้เดิม พิจารณาถึงความรู้ที่เป็นหลักการต่างๆ ความสำคัญของสิ่งนั้น รวมทั้งสามารถเชื่อมโยงองค์ความรู้ไปสู่เรื่องใดได้บ้าง ซึ่งการเติมน้ำแต่ละครั้ง นักศึกษามีการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการเติมน้ำ และออกแบบลักษณะทิศทางการเดินให้แตกต่างกันออกไป หลังจากนั้นนักศึกษาได้ปฏิบัติการเติมน้ำแต่ละครั้งนักศึกษาจะร่วมกันแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับลักษณะการเดินที่ผ่านมา เพื่อนำไปใช้พัฒนาลักษณะการเดินในครั้งต่อไป ดังนั้นนักศึกษาจะเป็นผู้คิดพัฒนา ลักษณะการเดินเติมน้ำแต่ละครั้ง แล้วนำไปปฏิบัติจริง พร้อมทั้งประเมินลักษณะการเดินเติมน้ำแต่ละครั้งว่าเป็นอย่างไร

2) บริหารสมอง เป็นการเคลื่อนไหวร่างกาย ได้แก่ การเคลื่อนไหวสลับข้าง การยืดส่วนต่างๆของร่างกาย การเคลื่อนไหวเพื่อกระตุ้นการทำงานของกระแสประสาท และทำบริหารร่างกายง่ายๆ โดยนักศึกษาเป็นผู้คิดวางแผนและออกแบบท่าทางการเคลื่อนไหวแบบต่างๆ ให้มีความเหมาะสม มีความต่อเนื่องสัมพันธ์กันในแต่ละท่าทาง และมีความเหมาะสมกับเวลาที่กำหนดให้ ซึ่งหลังจากปฏิบัติท่าทางนั้นแล้ว นักศึกษาจะร่วมกันพิจารณาเสนอแนวทางเพื่อปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น ก่อนนำไปปฏิบัติจริงอีกครั้ง และมีการประเมินผลการปฏิบัติของตนเอง และเพื่อน

3) กิจกรรมการเต้น เป็นการให้นักศึกษาได้ศึกษาค้นคว้าวิเคราะห์หลักการเกี่ยวกับ การเคลื่อนไหวร่างกายเบื้องต้น การเคลื่อนไหวประกอบเพลง การเล่นเกม กิจกรรมสร้างสรรค์ประกอบจังหวะ การกายบริหาร การเต้นรำพื้นเมือง การเต้นแอโรบิก และการเต้นลีลาศ แล้วนำมาออกแบบผสมผสานท่าทางการเคลื่อนไหวประกอบเพลงที่กำหนด พิจารณาความพร้อมเพรียงกัน การปฏิบัติภายในเวลาที่กำหนด เมื่อนำไปปฏิบัติจริงแล้วพิจารณาปรับปรุงแก้ไขจุดที่บกพร่อง เพื่อพัฒนาให้ดีขึ้นในการปฏิบัติอีกครั้ง และมีการประเมินผลงานจากการปฏิบัติ

4) เกมตัวเลขและภาษา เป็นกิจกรรมที่ให้นักศึกษาคิดค้นและออกแบบเกมขึ้นมา โดยมีเงื่อนไขของเกม ดังนี้ 1) เป็นเกมที่เกี่ยวข้องกับการคิดเลขและการใช้ภาษาในการสื่อสาร 2) เป็นเกมที่มีความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาที่เรียน 3) เป็นเกมที่ส่งเสริมทำให้ผู้เล่นมีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เช่น ทักษะการทำงานเป็นทีม ทักษะการสื่อสาร ทักษะการคิดแก้ปัญหา เป็นต้น หลังจากนั้นนักศึกษได้ลงมือปฏิบัติการเล่นเกมนั้นแล้วให้เสนอแนวทางในการพัฒนาเกมให้ดีขึ้นกว่าเดิม และนำไปปฏิบัติอีกครั้ง พร้อมทั้งมีการประเมินผลการปฏิบัติ

5) สนุกกับการเล่า เป็นกิจกรรมที่ให้นักศึกษาได้คิดทบทวน ไตร่ตรอง เรียบเรียง ถ่ายทอดสิ่งที่ได้จากการเรียนรู้ในแต่ละครั้ง โดยสะท้อนถึงสิ่งที่ตนเองได้เข้าใจ การเชื่อมโยงความรู้ในแต่ละเรื่องที่ได้อ่านรู้ มีความสัมพันธ์กับเรื่องใดบ้าง ข้อสงสัยที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้ ซึ่งให้นักศึกษาได้ออกแบบการนำเสนอสิ่งที่ได้คิดทบทวนนั้น เพื่อถ่ายทอดไปยังเพื่อน หลังจากนั้นพิจารณาข้อบกพร่องในการนำเสนอของตน พร้อมเสนอแนวทางปรับปรุงแก้ไข เพื่อนำไปใช้ในการนำเสนอครั้งต่อไปให้ดีขึ้น และประเมินผลการนำเสนอของตนเอง ทุกครั้งเพื่อนำไปสู่การพัฒนาให้ดีขึ้นเสมอ

3.1.8 เทคนิคและเครื่องมือ การจัดกิจกรรมเน้นการฝึกปฏิบัติจริง เน้นทักษะการคิดของนักศึกษา โดยจัดบรรยากาศที่เอื้ออำนวยในการเรียนรู้ พร้อมทั้งมีสื่อและแหล่งการเรียนรู้ ประกอบด้วย เอกสาร ตำรา เว็บไซต์ ข้อมูลออนไลน์ที่เกี่ยวข้อง อุปกรณ์กีฬา เสียงเพลง ประกอบกับใช้เครื่องมือวัดผลตามสภาพจริง

3.1.9 การวัดและประเมินผล มีจุดมุ่งหมายของการวัดและประเมินผลเพื่อพัฒนาผู้เรียน โดยใช้การประเมินตามสภาพจริง เน้นการประเมินภาคปฏิบัติ และการประเมินตนเอง

กล่าวโดยสรุปโปรแกรมกิจกรรมเคลื่อนไหวที่ส่งเสริมทักษะทางปัญญาของนักศึกษาครูที่พัฒนาขึ้นในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.74$, S.D. = 0.48) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความเหมาะสมของโปรแกรมกิจกรรมเคลื่อนไหวที่ส่งเสริมทักษะทางปัญญาของนักศึกษาครู

รายการประเมิน	ความเหมาะสม		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. องค์ประกอบของโปรแกรม	4.80	0.45	มากที่สุด
2. ที่มาและความสำคัญของโปรแกรม	4.80	0.45	มากที่สุด
3. วัตถุประสงค์ของโปรแกรม	4.80	0.45	มากที่สุด
4. เป้าหมายของโปรแกรม	4.80	0.45	มากที่สุด

รายการประเมิน	ความเหมาะสม		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
5. รูปแบบและวิธีการพัฒนาของโปรแกรม	4.60	0.55	มากที่สุด
6. โครงสร้างของโปรแกรม	4.60	0.55	มากที่สุด
7. เนื้อหาสาระที่ใช้ในการพัฒนา	4.80	0.45	มากที่สุด
8. แนวทางและขั้นตอนการจัดกิจกรรม	4.80	0.45	มากที่สุด
9. เทคนิคและเครื่องมือของโปรแกรม	4.80	0.45	มากที่สุด
10. การวัดและประเมินผลของโปรแกรม	4.60	0.55	มากที่สุด
ภาพรวม	4.74	0.48	มากที่สุด

ผลการใช้โปรแกรมกิจกรรมเคลื่อนไหวที่ส่งเสริมทักษะทางปัญญากับนักศึกษาครู จำนวน 60 คน พบว่า หลังการใช้โปรแกรมกิจกรรมเคลื่อนไหว นักศึกษาครูมีทักษะทางปัญญาสูงกว่าก่อนใช้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าสถิติ (T-Test) เท่ากับ 22.58 มีค่า p เท่ากับ .000 ซึ่งคะแนนทักษะทางปัญญาก่อนการใช้โปรแกรมกิจกรรมเคลื่อนไหว มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 24.17 และคะแนนทักษะทางปัญญาหลังการใช้โปรแกรมกิจกรรมเคลื่อนไหว มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 31.10 จากคะแนนเต็ม 40 คะแนน ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนทักษะทางปัญญาก่อนและหลังการใช้โปรแกรมกิจกรรมเคลื่อนไหวที่ส่งเสริมทักษะทางปัญญาของนักศึกษาครู

การประเมินทักษะทางปัญญาของนักศึกษาครู	คะแนน เต็ม	$\bar{X}$	S.D.	t-test	p
หลังใช้โปรแกรม	40	31.10	0.35	22.58	.00
ก่อนใช้โปรแกรม	40	24.17	0.37		

4. อภิปรายผล

4.1 จากการพัฒนาโปรแกรมกิจกรรมเคลื่อนไหวที่ส่งเสริมทักษะทางปัญญาของนักศึกษาครู ผลการวิจัยมีประเด็นที่นำมาอภิปราย ดังนี้ 1. โปรแกรมกิจกรรมเคลื่อนไหวในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องมาจากการดำเนินการพัฒนาโปรแกรมนี้ได้ดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอนและมีกระบวนการที่เหมาะสม โดยมีการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และศึกษาบริบทการเรียนรู้ กิจกรรมที่สนใจของนักศึกษาสาขาพลศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลและกรอบในการพัฒนาโปรแกรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนฤมล มณีงาม (2547) ที่กล่าวถึงการสร้างโปรแกรมที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต้องมีกระบวนการออกแบบการเรียนการสอนที่เป็นระบบ มีพื้นฐานจากทฤษฎีการเรียนรู้ เนื้อหาสาระ และบริบทของการเรียนรู้ และการประเมินผล อีกทั้งโปรแกรมที่พัฒนาขึ้นนั้น มีความสอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาโปรแกรม คือ 1) การกำหนดวัตถุประสงค์ของโปรแกรมเพื่อสะท้อนให้ผู้เรียนหรือผู้รับบริการตระหนักถึงคุณค่าและประโยชน์จากโปรแกรม 2) ประเมินทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ 3) ตรวจสอบว่าวัตถุประสงค์ของโปรแกรมมีความชัดเจนหรือไม่ก่อนนำเสนอผู้เกี่ยวข้อง 4) ใช้วัตถุประสงค์ของโปรแกรมเป็นการตรวจสอบภายในว่าโปรแกรมมีความสอดคล้องกับความต้องการของปัญหาหรือไม่ Caffarella อ้างอิงใน วราภรณ์ โพธิ์ศรีประเสริฐ (2545) และสอดคล้องกับหลักการในการพัฒนาโปรแกรม คือ 1) โปรแกรมต้องมีทฤษฎีรองรับ โดยโปรแกรมที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมาจากทฤษฎีปัญหาของ Gardner แนวคิดการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน และแนวคิด ADDIE model 2) เมื่อพัฒนาโปรแกรมแล้วก่อนนำไปใช้อย่างแพร่หลายต้องมีการวิจัยเพื่อทดสอบทฤษฎีและตรวจสอบ

คุณภาพในสถานการณ์จริงและนำข้อค้นพบมาปรับปรุงแก้ไข 3) มีการพัฒนาโปรแกรมโดยออกแบบเพื่อวัตถุประสงค์เฉพาะเจาะจงอย่างใดอย่างหนึ่ง นั่นคือ โปรแกรมนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมทักษะทางปัญญาของนักศึกษาครู และ 4) มีการพัฒนาโปรแกรม โดยมีจุดมุ่งหมายหลักที่ถือเป็นตัวตั้งในการพิจารณาเลือกรูปแบบไปใช้ Joyce and Weil อ้างอิงใน สุตาเรศ แจ่มเดชศักดิ์ (2543) นอกจากนี้องค์ประกอบของโปรแกรมสอดคล้องกับองค์ประกอบของโปรแกรมการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการบริหารจัดการชั้นเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมาเขต 7 นิภาภรณ์ ช้ายโพธิ์กลางและ ศิวะกรณ์ ฤทธสุวรรณ (2561) รวมทั้งยังมีการตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสมของโปรแกรมจากผู้ทรงคุณวุฒิ ดังนั้นจึงทำให้โปรแกรมที่พัฒนาขึ้นมีความถูกต้องและเหมาะสม สามารถนำไปใช้ได้จริง

4.2 ผลการใช้โปรแกรมกิจกรรมเคลื่อนไหวที่ส่งเสริมทักษะทางปัญญาของนักศึกษาครู พบว่า หลังการใช้โปรแกรมกิจกรรมเคลื่อนไหว นักศึกษาครูมีทักษะทางปัญญาสูงกว่าก่อนใช้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เนื่องมาจากโปรแกรมกิจกรรมการเคลื่อนไหวที่พัฒนาขึ้นออกแบบกิจกรรมทั้ง 5 กิจกรรม โดยอาศัยทฤษฎีพหุปัญญาของ Gardner เพื่อพัฒนาความสามารถทางปัญญาด้านการคิดวิเคราะห์ การคิดแก้ปัญหา และการคิดสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นทักษะทางปัญญาของนักศึกษาครู โดยมีกิจกรรมคือเกมตัวเลขและภาษาที่ใช้ในการพัฒนาปัญญาด้านตรรกะและคณิตศาสตร์ ปัญญาด้านภาษาและการสื่อสาร และปัญญาด้านการเข้าใจธรรมชาติ มีกิจกรรมเดินจงกรมในการพัฒนาปัญญาด้านการเข้าใจตนเอง มีกิจกรรมการบริหารสมองและกิจกรรมการเต้นสำหรับการพัฒนาปัญญาด้านร่างกายและความเคลื่อนไหว ปัญญาด้านดนตรีและจังหวะ และมีกิจกรรมสนุกกับการเล่าเพื่อพัฒนาปัญญาด้านมนุษยสัมพันธ์และการเข้าใจผู้อื่น ปัญญาด้านมิติสัมพันธ์และการจินตนาการ ประกอบกับกิจกรรมดังกล่าวสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาความสามารถในการคิดของโพทฤษฎ์ สีนลารัตน์ และคณะ (2558) หลายแนวทางมาผสมผสานกัน โดยมีการส่งเสริมปัจจัยที่เอื้อในการพัฒนาสมองทั้งการจัดสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศ มีกิจกรรมที่ฝึกการคิดวิเคราะห์ คิดแก้ปัญหา และการคิดสร้างสรรค์ รวมทั้งกิจกรรมดังกล่าวใช้แนวทางการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานที่สามารถส่งเสริมทักษะกระบวนการคิดซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนริศรา เสือคล้าย (2550) ที่ใช้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทางการเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐานเพื่อพัฒนาความสามารถทางการคิดของนักเรียนชั้นประถมศึกษา อีกทั้งผู้วิจัยตระหนักถึงกระบวนการทำงานของสมอง โดยออกแบบขั้นตอนการจัดกิจกรรมตามแนวคิด ADDIE Model ของ Kurt (2019) ที่มี 5 ขั้นตอน คือ 1) การวิเคราะห์ (Analysis) 2) การออกแบบ (Design) 3) การพัฒนา (Development) 4) การนำไปใช้ (Implementation) และ 5) การประเมินผล (Evaluation) ซึ่งขั้นตอนดังกล่าวส่งเสริมให้นักศึกษามีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดแก้ปัญหา และการคิดสร้างสรรค์ นั่นคือมีทักษะทางปัญญา รวมทั้งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของปรียะดา ภัทรสัจธรรม (2559) ที่ได้ออกแบบการเรียนการสอนเชิงระบบโดยใช้แบบจำลอง ADDIE เพื่อพัฒนาการคิดแบบเมตาคอกนิชันของนักศึกษาพยาบาล ด้วยเหตุผลดังกล่าวทำให้โปรแกรมกิจกรรมการเคลื่อนไหวที่พัฒนาขึ้นส่งเสริมให้นักศึกษาครูมีทักษะทางปัญญาสูงขึ้น

5. ข้อเสนอแนะ

5.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

5.1.1 ผู้ที่สนใจนำโปรแกรมกิจกรรมเคลื่อนไหวที่ส่งเสริมทักษะทางปัญญาของนักศึกษาครูไปใช้ ควรทำความเข้าใจกับองค์ประกอบของโปรแกรมที่พัฒนาขึ้นอย่างละเอียด โดยเฉพาะอย่างยิ่งกิจกรรมและขั้นตอนการจัดกิจกรรม เพื่อให้สามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม รวมทั้งควรให้ความสำคัญกับการจัดบรรยากาศ สิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรม ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งสำคัญ

5.1.2 กิจกรรมและขั้นตอนการจัดกิจกรรม สามารถนำไปดัดแปลงให้เหมาะสมกับบริบทในการเรียนรู้ และระยะเวลา แต่ควรจัดกิจกรรมและลำดับขั้นตอนต่างๆ ให้ครบตามที่กำหนดไว้ เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนา และส่งผลต่อการเกิดทักษะทางปัญญา

5.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

5.2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการส่งเสริมทักษะทางปัญญาของผู้เรียนโดยใช้โปรแกรมกิจกรรม เคลื่อนไหวที่มีรูปแบบ กิจกรรม วิธีการ หรือแนวทางที่แตกต่างกันออกไป

5.2.2 ควรมีการพัฒนาโปรแกรมกิจกรรมเคลื่อนไหวที่ส่งเสริมทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 เช่น ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ทักษะการทำงานเป็นทีม เป็นต้น

6. เอกสารอ้างอิง

- นฤมล มณีงาม. (2547). *การพัฒนาโปรแกรมสร้างจิตสำนึกเกี่ยวกับการประหยัดพลังงานตามหลักการเรียนรู้ด้วย การรับใช้สังคมสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- นริศรา เสือคล้าย. (2550). *การวิจัยและพัฒนาแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้ สมอเป็นฐานเพื่อพัฒนาความสามารถทางการคิดของนักเรียนชั้นประถมศึกษา* (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- นิภาภรณ์ ช้ายโพธิ์กลาง และ ศิวะภรณ์ กฤษสุวรรณ. (2561). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้าน การบริหารจัดการชั้นเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 7. *วารสารการวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 24(2), 80-95.
- เบญจวรรณ ถนอมชยธวัช, ผ่องศรี วาณิชย์ศุภวงศ์, วุฒิชัย เนียมเทศ, และ ญัฐวิทย์ พจนตันติ. (2559). ทักษะ แห่งศตวรรษที่ 21: ความท้าทายในการพัฒนานักศึกษา. *วารสารเครือข่ายวิทยาลัยพยาบาลและ การสาธารณสุขภาคใต้*, 3(2), 208-222.
- ปรียะดา ภัทรสังจธรรม. (2559). การออกแบบการเรียนการสอนเชิงระบบโดยใช้แบบจำลอง ADDIE: การพัฒนาการคิดแบบเมตาคognition ของนักศึกษาพยาบาล. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 13(2), 6-16.
- ไพฑูริย์ สีนลารัตน์, สุนน อมรวิวัฒน์, ทิศา ขัมมณี, สิริภักตร์ ศิริโท, ทวีศักดิ์ จินดานุรักษ์, ศรเนตร อารี โสภณ พิเชฐ, อุทัย ดุลยเกษม, พิมพันธ์ เดชะคุปต์, และ พรรณี เกษมกล. (2558). *ศาสตร์การคิด : รวมบทความ เรื่องการคิดและการสอนคิด*. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- วนิษา เรช. (2550). *อัจฉริยะสร้างได้*. กรุงเทพฯ: ไทยยูเนี่ยนกราฟฟิกส์.
- วรภรณ์ โพธิ์ศรีประเสริฐ. (2545). *การพัฒนาโปรแกรมการปรับปรุงการพูดสำหรับครูปฐมวัยโดยใช้เทคนิค การละคร* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- ศิริเดช สุชีวะ และคณะ. (2559). *ทักษะทางปัญญาของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา: การพัฒนาโมเดลและ เครื่องมือวัดออนไลน์* (รายงานการวิจัย). สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ(องค์การมหาชน), กรุงเทพฯ.
- สถาบันวิทยาการการเรียนรู้. (2550). *การสอนแบบ Brain-Based Learning*. สถาบันพัฒนาผู้บริหาร การศึกษา, กรุงเทพฯ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (6 มีนาคม 2562). *กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552*. สืบค้นจาก <http://www.mua.go.th/>.

- สุดาเรศ แจ่มเดชะศักดิ์. (2543). *การพัฒนาโปรแกรมสิ่งแวดล้อมศึกษาสำหรับเด็กวัยอนุบาลโดยใช้แนวการสอนแบบผู้รู้เป็นเรื่องราว* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- Kurt, S. (2019). *An Introduction to the Addie Model: Instructional Design: The Addie Approach*. Illinois: Independently Published.
- Gardner, H. (2000). *Intelligence Reframed: multiple intelligences for the 21st century*. New York: Basic Book.

คดีแพ่งเกี่ยวเนื่องคดีอาญา : ศึกษาเฉพาะกรณีการให้ความช่วยเหลือทางด้านทนายความ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 44/2 วรรคสอง Civil and Penal Action : The Study of Legal Aid According to Thai Criminal Procedure Code Article 44/2, Paragraph Two

ขวัญดาว แก้วแฮด¹

Khwandaw Kaewhad¹

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาบทบาทของทนายความกับการให้ความช่วยเหลือผู้เสียหายในการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนของประเทศไทยและต่างประเทศ และ (2) เพื่อศึกษาวิเคราะห์ถึงสภาพปัญหาและอุปสรรคทางด้านทนายความกับการให้ความช่วยเหลือผู้เสียหายในการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนของประเทศไทย การค้นคว้าอิสระฉบับนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยวิธีวิจัยเอกสารจากตำรา หนังสือ และตัวบทกฎหมายของไทยและต่างประเทศ บทความวิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ รายงานการวิจัย วารสารเอกสารต่างๆ คำพิพากษาของศาลทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ รวมทั้งข้อมูลจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์และหน่วยงานของรัฐที่ให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน

ผลการศึกษา พบว่า (1) ในระดับสากลนั้นให้ความสำคัญเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิของเหยื่ออาชญากรรมหรือผู้เสียหายในคดีอาญาโดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคกันทางด้านกฎหมาย แม้ว่าในประเทศญี่ปุ่นและสหรัฐอเมริกาจะไม่มีกฎหมายบัญญัติให้ผู้เสียหายได้รับความช่วยเหลือทางด้านทนายความเกี่ยวกับการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนไว้โดยตรง แต่จะมีหน่วยงานเอกชนหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐเข้ามาให้ความช่วยเหลือผู้เสียหายเกี่ยวกับการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทน ตั้งแต่ต้นจนจบกระบวนการ สำหรับประเทศไทยนั้น แม้ว่าประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาจะบัญญัติเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือผู้เสียหายทางด้านทนายความไว้ในมาตรา 44/2 แต่ก็เป็นการให้ความช่วยเหลือในขั้นตอนสุดท้ายของกระบวนการแล้ว และ (2) การแต่งตั้งทนายความจากศาลเพื่อให้ความช่วยเหลือผู้เสียหาย ตามมาตรา 44/2 วรรคสอง ถูกกำหนดเงื่อนไขให้ผู้เสียหายต้องยื่นคำร้องเพื่อขอบังคับจำเลย เพื่อขอใช้ค่าสินไหมทดแทนตามมาตรา 44/1 เสียก่อน จึงทำให้เกิดภาระ ยุ่งยากต่อผู้เสียหายได้ เนื่องจากกระบวนการยุติธรรมทางอาญามีความสลับซับซ้อน การดำเนินการต่างๆ จะต้องมียุติขั้นตอน จึงทำให้การขอให้ศาลบังคับจำเลยเพื่อขอใช้ค่าสินไหมทดแทนจึงเป็นเรื่องยาก เพื่อให้ผู้เสียหายได้เข้าถึงกระบวนการยุติธรรมโดยง่าย สะดวก รวดเร็ว และเป็นธรรม จึงขอเสนอแนะให้ยกเลิก

¹ หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต วิชากฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรม สาขานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

Laws in Criminal Law and Criminal Justice School of Law Sukhothai Thammathirat Open University

E-mail : som.som.jeed.jard@gmail.com

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 44/2 วรรคสอง และให้เพิ่มเติมข้อความต่อไปนี้ในมาตรา 44/1 วรรคสี่ ถ้าความปรากฏต่อศาลว่าผู้เสียหายตามวรรคแรก เป็นคนยากจนไม่สามารถจัดหาทนายความได้เองให้ศาลมีอำนาจ ตั้งทนายความให้แก่ผู้นั้น โดยทนายความที่ได้รับแต่งตั้งมีสิทธิได้รับเงินรางวัล และค่าใช้จ่ายตามระเบียบที่ คณะกรรมการ บริหารศาลยุติธรรมกำหนด

คำสำคัญ คดีแพ่ง ทนายความ ผู้เสียหาย ค่าสินไหมทดแทน

Abstract

The objectives of this independent study are 1) to study a lawyer role ,and an assistance to the victim in the claim of indemnity both Thailand and abroad, and 2) to analyze the problem ,and obstacle of the lawyer ,and the assistance to victim in the claim of indemnity in Thailand, This independent study is a qualitative research using documentary research method from textbooks, books, and articles of law of Thailand ,and foreign countries, articles, dissertations, thesis, research papers, journals, documents, including judicial judgements of Thailand and foreign countries, as well as data from electronic media, and the governmental organizations which have provided the legal assistance to the public.

The finding of the research indicated that: 1) At international level, the emphasis is highlighted on the protection of the rights of the criminal victims or the injured persons in the criminal case, taking into account the human dignity, rights, freedom, and equality before the law. Despite of Japan and United States of America, no laws have been enacted which the lawyer assistance regarding the claim of indemnity shall be directly provided to the victim. However, the private agencies or the government officers take part to assist the victim regarding the claim of indemnity from the beginning until the end of process. Although Thai legislation have been enacted about the lawyer assistance to the victim, but it has been the assistance in the final step of process; 2) In Thailand, the lawyer is appointed from the court pursuant to Section 44/2 paragraph two that prescribes the condition of which the victim has to fill a petition to enforce the defendant to pay the compensation under the section 44/1 beforehand, which has caused the complicated burden for the victim due to the complexity of the criminal justice ,and the requirement of orderly proceedings, resulting in the difficulty on requesting the court's enforcement against the defendant for reimbursing the indemnity. For convenient, rapid, and fair access of the victim to the justice, the researcher has suggested to appeal Section 44/2 paragraph two of the Criminal Procedure Code, and add the following statements in Section 44/1 paragraph four thereof that if it is appeared to the court that the victim pursuant to the paragraph one is poor, and unable to procure the lawyer by himself/herself, the court shall have power to appoint the lawyer for the said person. The appointed lawyer is entitled to receive gratuity, and charge according to the rules prescribed by the Judicial Administration Commission.

Keywords : Civil Case, Lawyer, Victim, Compensation Violation

วันที่รับบทความ : 26 มีนาคม 2564

วันที่แก้ไขบทความ : 21 กันยายน 2564

วันที่ตอบรับตีพิมพ์บทความ : 23 กันยายน 2564

1. บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

อาชญากรรมเกิดขึ้นได้ทุกที่ทุกเวลา โดยจะมีรูปแบบและลักษณะที่แตกต่างกันไปตามสภาพของสังคมนั้นๆ โอกาสที่บุคคลทั่วไปจะตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมหรือผู้เสียหายก็มีเพิ่มมากขึ้น และแม้ว่าเราจะมีวิธีการป้องกันหรือดูแลตนเองดีแค่ไหน แต่ผู้ก่ออาชญากรรมก็จะค้นหาวิธีการที่จะก่ออาชญากรรมให้ได้อยู่ ดังนั้น เราจึงไม่อาจคาดเดาได้ว่าจะมีเหตุร้ายเกิดขึ้นในเวลาใด และหากมีอาชญากรรมเกิดขึ้นย่อมส่งผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยของสังคม และก่อให้เกิดความเสียหายทั้งด้านชีวิต ร่างกาย จิตใจ และทรัพย์สิน ไม่ว่าจะเป็นฝ่ายผู้ถูกระงับหรือฝ่ายผู้กระทำความผิดเองก็ตาม โดยเฉพาะฝ่ายผู้ถูกระงับ (เหยื่ออาชญากรรม) ผู้ซึ่งได้รับผลจากการกระทำความผิดของบุคคลอื่น ซึ่งกลุ่มคนเหล่านี้ควรจะได้รับการคุ้มครองและเอาใจใส่จากรัฐ รวมถึงการได้รับการเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้น อันนำมาสู่ความเป็นธรรมที่เหยื่อหรือผู้เสียหายควรได้รับบนเส้นทางของกระบวนการยุติธรรม

มาตรการในการคุ้มครองผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมของประเทศไทยนั้น มีมาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 ที่มีการร่างกฎหมายเพื่อรวบรวมหลักกฎหมายทั้งหมดให้เป็นหมวดหมู่และปรับปรุงแก้ไขให้มีความทันสมัยทัดเทียมนานาประเทศ และได้มีการตราพระราชบัญญัติเพิ่มเติมวิธีพิจารณาความอาญา ร.ศ. 126 ซึ่งเป็นที่มาของการให้อำนาจพนักงานอัยการฟ้องเรียกทรัพย์ หรือราคาของทรัพย์สินจากผู้ต้องหาได้ โดยมีเหตุผลตามมาตรา 1 ว่า “ในกรณีที่มีการกระทำความผิดอาญาอันเป็นเหตุให้ผู้เสียหายซึ่งเป็นเจ้าของทรัพย์สินต้องเสียทรัพย์สินของตนไปจากการกระทำความผิดอาญานั้น เมื่อพนักงานอัยการเป็นโจทก์ฟ้องคดีต่อศาล ศาลได้พิพากษาลงโทษผู้ร้ายแล้วยังเป็นการยากลำบากแก่ผู้เป็นเจ้าของทรัพย์สินในเรื่องที่จะเรียกทรัพย์สินอยู่ จึงให้เป็นหน้าที่ของเจ้าพนักงานอัยการเป็นผู้ฟ้องเรียกทรัพย์หรือราคาของทรัพย์สินซึ่งผู้เป็นเจ้าของได้เสียไปโดยการกระทำความผิดจากผู้ต้องหาได้ เฉพาะความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินที่ได้กำหนดไว้ อันเป็นกรณีที่รัฐได้ให้ความคุ้มครองแก่ผู้เสียหายในคดีอาญา โดยเป็นการอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้เสียหายในการที่จะได้รับการเยียวยาชดใช้ความเสียหายที่เกิดจากการกระทำความผิดอาญา โดยไม่จำเป็นต้องไปดำเนินการเรียกร้องขอให้คืนทรัพย์สินเป็นการยุ่งยาก” ต่อมาได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยให้ความเห็นในการบัญญัติมาตรา 43 ไว้ในรายงานการประชุมคณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ครั้งที่ 407-17/2515 ของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เมื่อวันอังคารที่ 6 มิถุนายน 2515 ว่า “ในการบัญญัติกฎหมายเพื่อลงโทษผู้กระทำความผิดในคดีอาญา มีหลักที่ต้องพิจารณาอยู่ 4 ประการ คือ เพื่อเป็นการป้องกันการกระทำความผิด เพื่อเป็นการปราบปรามการกระทำความผิด เพื่อมิให้เป็นเยี่ยงอย่างแก่บุคคลอื่น และเพื่อชดใช้ค่าเสียหายแก่ผู้ได้รับความเสียหายด้วย โดยหลักการประการสุดท้ายนี้เองจึงได้เกิดบทบัญญัติมาตรา 43 ขึ้น” (อรอุมา สามัญทอง, 2553)

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 43 บัญญัติให้อำนาจพนักงานอัยการในการเรียกทรัพย์สินหรือใช้ราคาแทนผู้เสียหายในความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน 9 ประการ ได้แก่ ฐานลักทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์

กรรโชก น้อโกง ยักยอก รับของโจร และโจรสลัด เท่านั้น ส่วนความผิดฐานอื่นกฎหมายมิได้บัญญัติให้อำนาจพนักงานอัยการไว้ หรือแม้กระทั่งพนักงานอัยการมีอำนาจเรียกให้จำเลยคืนหรือใช้ราคาได้แต่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาก็จำกัดเพียงการคืนหรือใช้ราคาเท่านั้น หากมีสิทธิเรียกค่าเสียหายอื่น เช่น ดอกเบี้ยในมูลละเมิด เป็นต้น โดยการใช้สิทธิเรียกค่าเสียหายของผู้เสียหายจำต้องฟ้องต่อศาลเป็นคดีแพ่งต่างหาก ซึ่งผู้เสียหายส่วนมากย่อมไม่สามารถดำเนินคดีได้เอง จำเป็นต้องว่าจ้างทนายความในการดำเนินคดีแทนและต้องเสียค่าธรรมเนียมศาล จึงเป็นภาระแก่ผู้เสียหายในการต้องจัดหาทนายความในการฟ้องเรียกค่าเสียหายในทางแพ่ง และต้องเสียค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีต่อมาได้มีการตราพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 24) พ.ศ. 2548 ให้ผู้เสียหายมีสิทธิยื่นคำร้องขอให้จำเลยชดใช้ค่าสินไหมทดแทนในคดีอาญาทุกประเภทที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ต่อเนื่องไปได้ เพื่อให้การพิจารณาคดีส่วนแพ่งเป็นไปด้วยความรวดเร็ว รวมทั้งได้รับการยกเว้นค่าธรรมเนียมสำหรับการดำเนินคดีดังกล่าว เพื่อลดภาระให้แก่ผู้เสียหาย โดยมีเจตนารมณ์ในการพิทักษ์และคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในคดีอาญา

ในการเรียกค่าสินไหมทดแทนของผู้เสียหายในคดีแพ่งเกี่ยวเนื่องคดีอาญาในคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 44/1 บัญญัติให้ผู้เสียหายมีสิทธิที่จะเรียกเอาค่าสินไหมทดแทนเพราะเหตุที่ได้รับอันตรายแก่ชีวิต ร่างกาย จิตใจ หรือได้รับความเสื่อมเสียต่อเสรีภาพในร่างกายชื่อเสียง หรือได้รับความเสียหายในทางทรัพย์สินอันเนื่องมาจากการกระทำความผิดของจำเลย ผู้เสียหายจะยื่นคำร้องต่อศาลที่พิจารณาคดีอาญาของให้บังคับจำเลยชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ตนก็ได้ โดยยื่นคำร้องต่อศาลที่พิจารณาคดีอาญาก่อนเริ่มสืบพยาน ส่วนกรณีที่ไม่มีการสืบพยานผู้เสียหายต้องยื่นคำร้องก่อนศาลวินิจฉัยชี้ขาดคดี ทั้งนี้ คำร้องดังกล่าวต้องแสดงรายละเอียดตามสมควรเกี่ยวกับความเสียหายและจำนวนค่าสินไหมทดแทนที่เรียกร้อง เมื่อผู้เสียหายยื่นคำร้องตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 44/1 แล้ว ถ้าความปรากฏต่อศาลว่าผู้ยื่นคำร้องเป็นคนยากจนไม่สามารถจัดหาทนายความได้เอง ให้ศาลมีอำนาจตั้งทนายความให้แก่ผู้นั้นได้ โดยทนายความที่ได้รับแต่งตั้งมีสิทธิได้รับเงินรางวัลและค่าใช้จ่ายตามระเบียบที่คณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมกำหนด ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 44/2 วรรคสอง

อย่างไรก็ตามแม้พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 24) พ.ศ. 2548 ได้บัญญัติคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายให้ผู้เสียหายยื่นคำร้องขอบังคับจำเลยชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเข้ามาในคดีอาญา และตามมาตรา 44/2 วรรคท้าย บัญญัติว่า “ถ้าความปรากฏต่อศาลว่าผู้ยื่นคำร้องตามมาตรา 44/1 เป็นคนยากจนไม่สามารถจัดหาทนายความได้เอง ให้ศาลมีอำนาจตั้งทนายความให้แก่ผู้นั้น...” ซึ่งบทบัญญัตินี้ดังกล่าวเป็นขั้นตอนภายหลังจากผู้เสียหายได้ยื่นคำร้องตามมาตรา 44/1 ต่อศาลแล้วเท่านั้น จะแตกต่างจากฝ่ายผู้ต้องหาที่กฎหมายคุ้มครองสิทธิตั้งแต่ชั้นพนักงานสอบสวน โดยก่อนพนักงานสอบสวนเริ่มถามคำให้การให้ถามผู้ต้องหาก่อนว่ามีทนายความหรือไม่ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134/1 หรือในชั้นศาลเมื่อผู้ต้องหาถูกฟ้องต่อศาล ก่อนเริ่มพิจารณาคดีให้ศาลถามจำเลยว่ามีทนายความหรือไม่ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 173 การที่กฎหมายบัญญัติเป็นเงื่อนไขให้ผู้เสียหายต้องยื่นคำร้องขอบังคับจำเลยชดใช้ค่าสินไหมทดแทน ตามมาตรา 44/1 เสียก่อนจึงจะมีสิทธิได้รับความช่วยเหลือทางด้านทนายความเป็นลำดับถัดไปนั้น อาจทำให้ผู้เสียหายที่โดยส่วนใหญ่เป็นประชาชนที่ไม่มีความรู้และความเข้าใจทางด้านกฎหมาย และทางด้านพิจารณาคดีของศาล ต้องเขียนคำร้องขอบังคับจำเลยชดใช้ค่าสินไหมทดแทนด้วยตนเอง ซึ่งในการจัดทำคำร้องดังกล่าวนี้ อาจไม่รัดกุม ไม่ครบถ้วนตามสิทธิ หรือ

เป็นไปในทางเสียสิทธิของผู้เสียหายได้ ดังนั้น เพื่อเป็นการพิทักษ์และคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 4, มาตรา 25 และมาตรา 27 รับรองไว้ และเพื่อเป็นไปตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 24) พ.ศ. 2548 การพิจารณาแต่งตั้งทนายความให้แก่ผู้เสียหายเพื่อดำเนินการในส่วนค่าสินไหมทดแทนย่อมมีสำคัญไม่แพ้กันกับกรณีที่ถูกกฎหมายคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลย

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาบทบาทของทนายความกับการให้ความช่วยเหลือผู้เสียหายในการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนของประเทศไทยและต่างประเทศ

1.2.2 เพื่อศึกษาวิเคราะห์สภาพปัญหาและอุปสรรคทางด้านทนายความกับการให้ความช่วยเหลือผู้เสียหายในการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทน

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษาถึงแนวคิด ทฤษฎี การให้ความช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรมหรือผู้เสียหายในคดีอาญาทางด้านกฎหมาย ตลอดจนบทบาทของทนายความกับการให้ความช่วยเหลือผู้เสียหายในคดีอาญาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการร้องขอบังคับให้จำเลยชดใช้ค่าสินไหมทดแทนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 44/2 วรรคสอง เพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายให้เข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยง่าย สะดวก รวดเร็ว ตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย

2. วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยวิธีการวิจัยเอกสาร โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ จากตำรากฎหมาย คำพิพากษาศาลฎีกา วารสาร บทความ วิทยานิพนธ์ งานวิจัย รายงานการประชุมทางวิชาการ และเอกสารอื่นๆ โดยสืบค้นข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตและหน่วยงานของรัฐที่ให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน

3. สรุปผลการวิจัย

ในคดีอาญาความผิดในบางลักษณะนอกจากจะก่อให้เกิดความเสียหายต่อรัฐแล้วอาจก่อให้เกิดความเสียหายในทางแพ่งต่อเอกชนด้วย กฎหมายจึงบัญญัติให้พนักงานอัยการซึ่งฟ้องคดีอาญาแทนผู้เสียหายสามารถเรียกทรัพย์สินหรือราคาแทนผู้เสียหายไปในคราวเดียวกันได้ ทั้งนี้ตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 43 ได้บัญญัติให้พนักงานอัยการสามารถเรียกทรัพย์สินหรือราคาแทนผู้เสียหายไว้แต่ก็ยังไม่จำกัดเฉพาะความผิดอาญาในบางประเภทได้แก่ คดีลักทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ โจรสลัด กรรโชก ฉ้อโกง ยักยอก หรือรับของโจร เท่านั้น มิได้ครอบคลุมความผิดอาญาทุกข้อหา และยังคงจำกัดอำนาจของพนักงานอัยการเฉพาะการเรียกทรัพย์สินหรือราคาแทนผู้เสียหายเท่านั้น การพิสูจน์ความเสียหายอย่างอื่นกฎหมายมิได้บัญญัติให้อำนาจแก่พนักงานอัยการไว้แต่อย่างใด โดยกฎหมายบัญญัติให้เป็นหน้าที่ของผู้เสียหายที่ประสงค์เรียกค่าเสียหายในกรณีอื่น ๆ นอกจากการเรียกทรัพย์สินหรือราคาแทน หรือในความผิดอื่นนอกจากที่บัญญัติไว้ในมาตรา 43 โดยผู้เสียหายต้องยื่นคำร้องขอให้บังคับจำเลยชดใช้ค่าสินไหมทดแทนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 44/1 เข้ามาก่อนเริ่มสืบพยานหรือในกรณีไม่มีการสืบพยานให้ยื่นคำร้องก่อนศาลวินิจฉัยชี้ขาดคดี โดยไม่มีกฎหมายบัญญัติให้ผู้เสียหายมีสิทธิได้รับทนายความเข้ามาช่วยเหลือในการจัดทำคำร้อง

ขอให้บังคับจำเลยชดใช้ค่าสินไหมทดแทน คงมีเพียงสิทธิได้รับทนายความภายหลังการยื่นคำร้องตามมาตรา 44/1 แล้ว และความปรากฏต่อศาลว่า ผู้ยื่นคำร้องเป็นคนยากจนไม่สามารถจัดหาทนายความได้เองให้ศาลมีอำนาจตั้งทนายความให้ ตามมาตรา 44/2 วรรคสอง การที่กฎหมายบัญญัติให้สิทธิที่จะได้รับการแต่งตั้งทนายความให้แก่ผู้เสียหายในภายหลังย่อมก่อให้เกิดปัญหาและความไม่เป็นธรรมแก่ผู้เสียหายหลายประการ ดังนี้

3.1 ปัญหาการได้รับการเยียวยาจากรัฐ

ตามปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1948 (Universal Declaration of Human Rights) ข้อ 8 บัญญัติว่า “บุคคลมีสิทธิที่จะได้รับการเยียวยาอย่างได้ผลโดยศาลแห่งชาติซึ่งมีอำนาจ อันเนื่องมาจากการกระทำใดๆ ที่ละเมิดต่อสิทธิขั้นมูลฐาน ซึ่งตนได้รับจากรัฐธรรมนูญหรือจากกฎหมาย” ซึ่งประเทศไทยได้นำหลักการดังกล่าวบัญญัติรับรองสิทธิของผู้เสียหายไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 25 วรรคท้าย บัญญัติว่า “บุคคลซึ่งได้รับความเสียหายจากการถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพหรือจากการกระทำความผิดอาญาของบุคคลอื่น ย่อมมีสิทธิที่จะได้รับการเยียวยาหรือช่วยเหลือจากรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติ” โดยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 44/1 และมาตรา 44/2 ถูกบัญญัติขึ้นมาเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เสียหายในคดีอาญามีสิทธิยื่นคำร้องขอให้จำเลยชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเข้ามาในคดีอาญาที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์โดยไม่ต้องแยกฟ้องเป็นคดีแพ่งต่างหากและไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมศาล เพื่อช่วยลดภาระของผู้เสียหาย แต่ในทางปฏิบัติกลับเป็นเรื่องที่ยุ่งยาก เนื่องจากกระบวนการยุติธรรมทางอาญามีความสลับซับซ้อน การดำเนินการต่างๆ จะต้องมีลำดับขั้นตอน จึงไม่ใช่เรื่องง่ายที่ผู้เสียหายจะดำเนินการเองได้ แม้มาตรา 44/2 วรรคสอง จะบัญญัติให้ผู้เสียหายมีสิทธิได้รับการแต่งตั้งทนายความจากศาลได้ แต่อย่างไรก็ตามกฎหมายดังกล่าวมิใช่เป็นการแต่งตั้งทนายความให้แก่ผู้เสียหายในทุกคดี โดยมีกำหนดเงื่อนไขการได้รับสิทธิไว้เฉพาะในคดีที่ผู้เสียหายเป็นคนยากจนไม่สามารถจัดหาทนายความได้เองเท่านั้น ดังนั้น ตามมาตรา 44/2 วรรคสอง ผู้เสียหายจึงมีหน้าที่ต้องขวนขวายในการจัดหาทนายความด้วยตนเองทั้งสิ้น เว้นแต่จะเข้าเงื่อนไขดังกล่าวมาข้างต้น ศาลจึงจะแต่งตั้งทนายความให้ การที่รัฐปล่อยให้ผู้เสียหายต้องดิ้นรนหาหนทางในการเข้าสู่กระบวนการเรียกร้องสิทธิด้วยตนเองก่อนนั้น อาจส่งผลให้ผู้เสียหายบางคนไม่กล้าที่จะเข้ามาเรียกร้องสิทธิของตน เพราะไม่อาจคาดหวังได้ว่าสิ่งที่ทำลงไปแล้วจะได้รับผลที่คุ้มค่าหรือไม่ หากไม่สมดังเจตนา ก็จะเป็นการซ้ำเติมผู้เสียหายมากยิ่งขึ้น เมื่อเปรียบเทียบกับปฏิญญาว่าด้วยหลักการพื้นฐานเกี่ยวกับการอำนวยความสะดวกแก่ผู้ที่ได้รับความเสียหายจากอาชญากรรมและการใช้อำนาจโดยไม่ถูกต้อง ค.ศ. 1985 ซึ่งกำหนดให้องค์กรศาลและองค์กรของฝ่ายบริหารต้องจัดมาตรการที่จำเป็นเพื่อเอื้ออำนวยให้กับผู้เสียหายให้สามารถได้รับการชดใช้เยียวยา โดยผ่านวิธีพิจารณาที่รวดเร็ว เป็นธรรม ประหยัด และเข้าถึงกระบวนการนั้นได้ง่าย สำหรับประเทศไทยแล้วหลักการดังกล่าวยังคงเป็นเพียงแค่นามธรรมเท่านั้น เพราะในทางปฏิบัติแล้วยังคงเป็นหน้าที่ของผู้เสียหายที่จะต้องดำเนินการด้วยตนเองทั้งสิ้น ตั้งแต่การเขียนคำร้องและการรวบรวมพยานหลักฐานต่างๆ ผู้เสียหายจะได้รับความช่วยเหลือจากรัฐก็ต่อเมื่อมีฐานะยากจนเท่านั้น ดังนั้น หลักการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 44/1 และมาตรา 44/2 ยังไม่สามารถเยียวยาความเสียหายให้กับผู้เสียหายได้โดยแท้ ในฐานะที่รัฐมีหน้าที่ที่จะต้องให้ความพิทักษ์คุ้มครองพลเมืองของตนให้ได้รับความปลอดภัยในชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สิน และสิทธิต่างๆ ตามกฎหมายอันเป็นมูลฐานในการดำรงชีวิตของมนุษย์ในสังคม รัฐมีหน้าที่รับผิดชอบ

ในฐานะที่ได้รับมอบอำนาจให้เป็นผู้ปกครองและควรมีส่วนรับผิดชอบในกรณีที่ไม่สามารถให้ความคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิของพลเมืองได้ตามสมควร ดังนั้น เพื่อให้ผู้เสียหายได้รับการชดเชยเยียวยา โดยผ่านวิธีพิจารณาที่รวดเร็ว เป็นธรรม ประหยัด และเข้าถึงกระบวนการนั้นได้ง่าย รัฐต้องกำหนดให้ผู้เสียหายมีสิทธิที่จะได้รับความช่วยเหลือทางด้านการทนายความตั้งแต่ขั้นก่อนยื่นคำร้องตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 44/1 เพื่อให้ผู้เสียหายมีที่ปรึกษาและมีผู้คอยให้คำแนะนำในเรื่องการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนนอกเหนือจากที่พนักงานอัยการมีอำนาจเรียกร้องแทนผู้เสียหายได้

3.2 ปัญหาความเหลื่อมล้ำระหว่างสิทธิของผู้เสียหายและผู้ต้องหาหรือจำเลย

แม้ตามกฎหมายจะบัญญัติให้ผู้เสียหายสามารถดำเนินคดีอาญาผ่านหน่วยงานของรัฐโดยการร้องทุกข์ซึ่งพนักงานอัยการจะเป็นผู้ฟ้องคดีแทนก็ตาม แต่การดำเนินคดีของพนักงานอัยการแทนผู้เสียหายก็ถูกจำกัดสิทธิเรียกร้องในส่วนแบ่งตามมาตรา 43 เท่านั้น หากผู้เสียหายในความผิดลักษณะอื่นหรือการเรียกร้องค่าเสียหายอื่นจะต้องยื่นคำร้องตามมาตรา 44/1 และไม่มีกฎหมายบัญญัติให้ผู้เสียหายมีสิทธิได้รับการแต่งตั้งทนายความจากรัฐ คงมีเพียงสิทธิร้องขอทนายความภายหลังได้ยื่นคำร้องตามมาตรา 44/1 และผู้เสียหายนั้นต้องเป็นคนยากจนไม่สามารถจัดหาทนายความได้เองตามมาตรา 44/2 แต่ในทางกลับกันด้านของผู้กระทำความผิดประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้บัญญัติคุ้มครองผู้กระทำความผิดตั้งแต่ในชั้นจับกุมโดยให้ผู้จับต้องแจ้งสิทธิ ตามมาตรา 7/1 วรรคหนึ่ง และมาตรา 84 ขึ้นสอบสวนก่อนเริ่มถามค่าให้การให้พนักงานสอบสวนถามผู้ต้องหาวามีทนายความหรือไม่ ถ้าไม่มีให้รัฐจัดหาทนายความให้ ตามมาตรา 134/1 วรรคหนึ่ง และวรรคสอง และชั้นพิจารณาคดีของศาลนอกจากคดีที่มีโทษปรับสถานเดียวก่อนเริ่มถามค่าให้การให้ศาลถามจำเลยว่ามีทนายความหรือไม่ หากจำเลยไม่มีทนายความในคดีที่มีอัตราโทษประหารชีวิตหรือจำเลยมีอายุไม่เกิน 18 ปี ในวันที่ถูกฟ้องกฎหมายได้บัญญัติให้เป็นหน้าที่ของศาลต้องตั้งทนายความให้ตามมาตรา 173 วรรคหนึ่ง และวรรคสอง

แม้ว่าแนวคิดเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลย กับแนวคิดเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายจะมีความแตกต่างกัน กล่าวคือ แนวคิดในส่วนของผู้ต้องหาที่ต้องให้ความคุ้มครองเนื่องจากจำเลยอาจต้องสูญเสียอิสรภาพ จึงต้องจัดให้มีหลักประกันการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหา ในส่วนของผู้เสียหายก็มีแนวคิดที่จะให้ผู้เสียหายได้รับการชดเชยหรือเยียวยาให้กลับคืนสู่สภาพปกติให้ได้มากที่สุด (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร , ม.ป.ป.) แต่รัฐก็มีหน้าที่ในการปกป้องคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิของประชาชนให้ได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกัน ดังที่ปรากฏอยู่ในปฏิญญาว่าด้วยสิทธิของมนุษย์และพลเมืองซึ่งได้รับรองหลักความเสมอภาคไว้ว่า “มนุษย์ทุกคนมีความเท่าเทียมกันทางด้านกฎหมาย ย่อมได้รับการคุ้มครองหรือถูกลงโทษ การแบ่งแยกจะกระทำได้ก็เพื่อประโยชน์ของส่วนร่วมเท่านั้น” และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้รับรองหลักการดังกล่าวไว้ให้รัฐจัดระบบการบริหารงานในกระบวนการยุติธรรมทุกด้านให้มีประสิทธิภาพ เป็นธรรม และไม่เลือกปฏิบัติ และให้ประชาชนเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยสะดวก รวดเร็ว และไม่เสียค่าใช้จ่ายสูงเกินควร อีกทั้งให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายที่จำเป็นและเหมาะสมแก่ผู้ยากไร้หรือผู้ด้อยโอกาสในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม รวมตลอดถึงการจัดหาทนายความให้ ดังนั้น หลักความเสมอภาคจึงเป็นหลักคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของทุกคนที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรม และเพื่อให้ผู้เสียหายได้ต่อสู้เพื่อเรียกร้องสิทธิของตนซึ่งถูกละเมิดไปได้รับความเป็นธรรม เห็นควรมีการแก้ไขกฎหมายโดยให้รัฐแต่งตั้งทนายความให้แก่ผู้เสียหายตั้งแต่ขั้นก่อน

ยื่นคำร้องขอบังคับให้จำเลยชดใช้ค่าสินไหมทดแทน เพื่อเป็นหลักประกันในการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายให้ได้รับความช่วยเหลือและได้รับการเยียวยาจากรัฐอย่างแท้จริง

3.3 ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำคำร้องขอให้จำเลยชดใช้ค่าสินไหมทดแทน

3.3.1 ประเทศไทย

เนื่องจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 44/2 วรรคสอง บัญญัติว่า “ถ้าความปรากฏต่อศาลว่าผู้ยื่นคำร้องตามมาตรา 44/1...” ดังนั้น ผู้เสียหายที่ประสงค์ร้องขอทนายความจำเป็นต้องจัดทำคำร้องตามมาตรา 44/1 ก่อนจึงจะขอให้ศาลพิจารณาดังทนายความให้ได้ แต่การจัดทำคำร้องดังกล่าวกฎหมายกำหนดว่าจะต้องบรรยาย ถึงรายละเอียดเกี่ยวกับความเสียหายและจำนวนค่าสินไหมทดแทนที่เรียกร้องให้ชัดเจน หากยังขาดสาระสำคัญบางเรื่อง ศาลอาจสั่งให้ผู้เสียหายแก้ไขได้ ซึ่งในทางปฏิบัติผู้เสียหายยังขาดความรู้ ความเข้าใจในทางกฎหมายว่าจะต้องจัดทำ คำร้องในรูปแบบใด ค่าเสียหายประเภทไหนที่สามารถเรียกร้องได้ ซึ่งอาจส่งผลให้ผู้เสียหายจัดทำคำร้องไม่ถูกต้องครบถ้วนได้ อีกทั้งผู้เสียหายจะต้องจัดเตรียมเอกสารและพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการยื่นคำร้องดังกล่าวด้วย ซึ่งถือว่าเป็นการเพิ่มภาระให้แก่ผู้เสียหายที่จะต้องดำเนินการต่างๆ ด้วยตนเองเป็นอย่างมาก แม้ว่าจะมีหน่วยงานราชการคอยให้ความช่วยเหลือแต่ก็เป็นเพียงการให้ความช่วยเหลือในการจัดทำคำร้องเท่านั้น สำหรับการจัดเตรียมเอกสารและพยานหลักฐานยังคงเป็นหน้าที่ของผู้เสียหายที่ต้องดำเนินการด้วยตนเองทั้งสิ้น และการจัดทำคำร้องนั้นต้องอาศัยความรู้ และความเชี่ยวชาญประกอบกันเพื่อให้ได้คำร้องที่ถูกต้อง ครบถ้วน และรัดกุม แต่เนื่องจากหน่วยงานราชการนั้นมีภาระหน้าที่หลายอย่างที่ต้องดำเนินการ อีกทั้งขั้นตอนการทำงานถูกจำกัดด้วยระยะเวลาในการให้บริการ ดังนั้น การจัดทำคำร้องโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐอาจขาดตกบกพร่อง หรือจัดทำคำร้องไม่ถูกต้องและครบถ้วนตามสิทธิของผู้เสียหายได้ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อกระบวนพิจารณาดีของศาลและผลของคำพิพากษาคดีในส่วนแพ่งได้ เนื่องจากการกำหนดราคาค่าทนายสินกฎหมายให้ศาลกำหนดตามราคาอันแท้จริง ส่วนค่าสินไหมทดแทนอย่างอื่นให้ศาลกำหนดให้ตามความเสียหายแต่ต้องไม่เกินคำขอ ดังนั้น ความเชี่ยวชาญในการจัดทำคำร้องตามมาตรา 44/1 ของผู้เสียหายหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐย่อมแตกต่างกับทนายความ เพราะทนายความผู้จัดทำคำร้องจะเป็นผู้จัดเตรียมและนำสืบพยานหลักฐานด้วยตนเอง คำร้องและพยานหลักฐานย่อมมีความถูกต้องและสอดคล้องกันยิ่งขึ้น การมีทนายความเข้ามาช่วยเหลือผู้เสียหายตั้งแต่ในขั้นก่อนการยื่นคำร้องขอให้บังคับจำเลยชดใช้ค่าสินไหมทดแทนนับว่าเป็นการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายที่มีความสำคัญอีกประการหนึ่ง

3.3.2 ประเทศญี่ปุ่น

ประเทศญี่ปุ่นให้ความสำคัญกับการให้ความช่วยเหลือผู้ที่ได้รับความเสียหายจากการกระทำความผิดทางอาญาจนนำไปสู่การบัญญัติกฎหมายพื้นฐานว่าด้วยเหยื่ออาชญากรรมซึ่งเป็นกฎหมายที่บัญญัติการให้ความช่วยเหลือ เยียวยาเหยื่ออาชญากรรมทางการเงินและทางด้านจิตใจ เพื่อคุ้มครองเหยื่ออาชญากรรมตามหลักสิทธิมนุษยชน และป้องกันไม่ให้เหยื่ออาชญากรรมได้รับความเสียหายซ้ำอีก รวมถึงการคุ้มครองสิทธิในการดำเนินชีวิตโดยปกติสุข ตลอดจนการให้ความคุ้มครองสิทธิในการดำเนินคดีอาญาของเหยื่ออาชญากรรมอย่างเหมาะสม แม้ประเทศญี่ปุ่นจะมีมาตรการในการคุ้มครองสิทธิของเหยื่ออาชญากรรมแต่ก็มีข้อจำกัดบางกรณีที่รัฐไม่สามารถช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรมได้ เพราะต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง รัฐบาลของประเทศญี่ปุ่นจึงมีการสนับสนุนด้านงบประมาณให้หน่วยงาน

เอกชนทำการศึกษาค้นคว้าวิจัยที่เป็นประโยชน์ต่อการช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรม รวมถึงสนับสนุนองค์กรพัฒนาเอกชน หรือ NGO ในการดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรม อีกทั้งยังมีการจัดตั้งศูนย์ให้ความช่วยเหลือทางด้านกฎหมาย ซึ่งเป็นองค์กรภาคเอกชนแต่ได้รับทุนสนับสนุนจากรัฐ โดยมีภารกิจในการบริการข้อมูลข่าวสาร การให้ความช่วยเหลือทางด้านทนายความ การช่วยเหลือทางคดีแพ่ง และการให้ความช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรม สำหรับการให้ความช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรมนั้น ศูนย์ให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายจะมีการอธิบายระบบกฎหมายที่จำเป็นและแนะนำหน่วยงานที่สามารถให้คำปรึกษาแก่เหยื่ออาชญากรรม ตลอดจนมีการแนะนำทนายความที่มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรม ซึ่งจะคัดเลือกทนายความที่ลงทะเบียนไว้และแจ้งรายชื่อให้ศาลเป็นผู้คัดเลือกเป็นทนายความอาญาที่จะเข้ามาให้ความช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรม ในการดำเนินกระบวนการพิจารณาในคดีอาญา นอกจากการให้ความช่วยเหลือทางด้านทนายความแล้ว ศูนย์ให้ความช่วยเหลือทางด้านกฎหมายยังให้ความช่วยเหลือทางด้านการช่วยจัดเตรียมเอกสารที่ต้องยื่นหรือดำเนินการกับทางราชการ ตลอดจนการเข้าร่วมรับฟังการพิจารณาคดีที่ศาล สำหรับกรณีที่เหยื่ออาชญากรรมถูกปฏิเสธคำขอรับเงินช่วยเหลือจากหน่วยงานของรัฐ ศูนย์ให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายจะเข้าไปให้การช่วยเหลือเกี่ยวกับกระบวนการอุทธรณ์ขอให้ทบทวนคำวินิจฉัยของหน่วยงานของรัฐ (ณภัทร สรวัฑฒ์ และคณะ, 2558)

3.3.3 ประเทศสหรัฐอเมริกา

ประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นอีกประเทศที่ให้ความสำคัญเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน และการคุ้มครองสิทธิของเหยื่ออาชญากรรมหรือผู้เสียหายในคดีอาญาเป็นอย่างมาก โดยมีการบัญญัติกฎหมายให้เจ้าพนักงานและบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการสืบเสาะค้นหา สืบสวนสอบสวนหรือดำเนินคดีอาญาต้องพยายามอย่างดีที่สุดในการรับรู้ถึงสิทธิของเหยื่ออาชญากรรม เพื่อประโยชน์ของเหยื่ออาชญากรรมหรือผู้เสียหายในคดีอาญาได้เข้ารับการบริการที่รัฐจัดหาให้ตามกฎหมาย อาทิเช่น ในชั้นพนักงานสอบสวน เหยื่ออาชญากรรมมีสิทธิร้องขอให้รัฐจัดเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในการให้ความช่วยเหลือเหยื่อได้ ซึ่งพนักงานดังกล่าวจะทำหน้าที่ช่วยเหลือเหยื่อในการติดต่อกับบุคคลหรือเจ้าหน้าที่ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในการให้บริการและช่วยเหลือตามที่กฎหมายกำหนดไว้ นอกจากนี้เมื่อมีการตั้งข้อกล่าวหาแล้ว หน้าที่ของเจ้าพนักงานดังกล่าวยังถูกโอนไปยังอัยการด้วย สำหรับเรื่องการชดเชยความเสียหายให้แก่ผู้เสียหายในคดีอาญาของประเทศสหรัฐอเมริกานั้น ผู้เสียหายจะได้รับการชดเชยได้ก็ต่อเมื่อมีการพิสูจน์ความผิดของจำเลยแล้วเท่านั้น นอกจากนี้คำสั่งการชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหายในคดีอาญาโดยผู้กระทำผิดยังนำไปใช้เป็นเงื่อนไขในการคุมความประพฤติของจำเลยด้วย ศาลเป็นผู้มีอำนาจในการพิจารณามีคำสั่งชดเชยความเสียหายให้แก่ผู้เสียหายในคดีอาญา ซึ่งก่อนศาลมีคำพิพากษาจะมีคำสั่งให้พนักงานคุมประพฤติจัดทำรายงานเพื่อรวบรวมความเสียหายต่าง ๆ ของผู้เสียหาย หนี้ค่าชดเชยในกรณีที่มีการตกลงกัน รวมทั้งข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทางเศรษฐกิจของจำเลย เพื่อเสนอต่อศาลก่อนมีคำพิพากษา และหลังจากศาลมีคำพิพากษาลงโทษจำเลยแล้ว พนักงานคุมประพฤติต้องสอบถามผู้เสียหายถึงความเสียหายที่เกิดขึ้น เพื่อประกอบค่าแถลงผลกระทบต่อเหยื่อ ซึ่งค่าแถลงดังกล่าวเป็นการอนุญาตให้ผู้เสียหายมีโอกาสอธิบายผลกระทบต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากการกระทำความผิดของจำเลย เพื่อให้ศาลนำไปประกอบการพิจารณามีคำสั่งให้ชดเชยความเสียหาย (วีระศักดิ์ แสงสารพันธ์, 2544)

แม้ว่ากฎหมายของประเทศไทยจะไม่ได้บัญญัติให้มีหน่วยงานใดเข้ามาให้ความช่วยเหลือผู้เสียหายในการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนจากจำเลยโดยตรงอย่างเช่นประเทศญี่ปุ่นและประเทศสหรัฐอเมริกาก็ตาม แต่กฎหมายก็ให้สิทธิผู้เสียหายในการที่จะมีทนายความคอยให้ความช่วยเหลือเพียงแต่การช่วยเหลือดังกล่าวเป็นขั้นตอนสุดท้ายแล้ว

เท่านั้น ในเมื่อการให้ความช่วยเหลือผู้เสียหายของรัฐมีข้อจำกัด รัฐควรให้หนทางความดำเนินการใดๆ ที่เกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือผู้เสียหายในคดีอาญาในการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนตั้งแต่ขั้นก่อนการจัดทำคำร้อง เพื่อให้ผู้เสียหายได้เข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยสะดวก รวดเร็ว และเป็นธรรม อีกทั้งเป็นการลดภาระหน้าที่ของหน่วยงานราชการได้อีกด้วย เช่นเดียวกับประเทศญี่ปุ่นที่รัฐบาลของประเทศญี่ปุ่นมีข้อจำกัดที่ไม่สามารถให้ความช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรมได้ก็ให้ศูนย์ให้ความช่วยเหลือทางด้านกฎหมายดำเนินการแทน หรือประเทศสหรัฐอเมริกาที่ศาลมีอำนาจสั่งให้พนักงานคุมประพฤติดำเนินการจัดทำรายงานเพื่อรวบรวมความเสียหายต่างๆ ของผู้เสียหาย เสนอต่อศาลก่อนมีคำพิพากษา

3.4 ปัญหาในชั้นการรับข้อพิพาททางเลือก

3.4.1 ประเทศไทย

การดำเนินคดีอาญาของประเทศไทยในปัจจุบันศาลจัดให้มีการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีในลักษณะกระบวนการยุติธรรมแบบทางเลือก (Alternative Dispute Resolutions) เพื่อนำไปใช้ระงับข้อพิพาทอย่างไม่เป็นทางการ หรือหลีกเลี่ยงที่จะไม่นำข้อขัดแย้งเข้าสู่กระบวนการปกติแต่เป็นการอาศัยกระบวนการตกลง (negotiated process) ระหว่างคู่กรณีโดยความสมัครใจเพื่อยุติข้อพิพาทร่วมกันอย่างสันติวิธีซึ่งมีความยืดหยุ่น ประหยัด และรวดเร็ว กว่ากระบวนการปกติ โดยศาลจะจัดให้มีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทระหว่างจำเลยและผู้เสียหาย สำหรับกระบวนการไกล่เกลี่ยอาจส่งผลให้จำเลยและผู้เสียหายสามารถตกลงในส่วนค่าเสียหายในส่วนแบ่งกันได้ทำให้ผู้เสียหายได้รับชดเชยค่าสินไหมทดแทนด้วยความรวดเร็ว ตลอดจนในส่วนความผิดอาญาที่เป็นความผิดต่อส่วนตัวคู่กรณีทั้งสองฝ่ายอาจตกลงถอนคำร้องทุกข์ ถอนฟ้อง หรือยอมความกันทำให้คดีอาญาดังกล่าวเสร็จไปจากศาลได้ แต่อย่างไรก็ตามกระบวนการไกล่เกลี่ยตั้งอยู่บนพื้นฐานของความสมัครใจของจำเลยและผู้เสียหาย ดังนั้น การที่ผู้เสียหายบางคนที่ไม่มีความรู้ในทางกฎหมายอาจทำให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิเรียกร้องของตนคลาดเคลื่อนไป โดยผู้เสียหายบางคนอาจเข้าใจว่าตนมีสิทธิเรียกร้องเอาค่าเสียหายสูงเกินกว่าที่ควรจะได้รับ ในทางกลับกันผู้เสียหายบางคนอาจเข้าใจว่าตนมีสิทธิเรียกร้องน้อยกว่าที่ควรจะได้รับ ความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนดังกล่าวย่อมส่งผลกระทบต่อกระบวนการไกล่เกลี่ยของศาล เพราะอาจทำให้ผู้เสียหายที่เข้าใจว่ามีสิทธิเรียกร้องสูงเกินกว่าที่ควรจะได้รับไม่สามารถตกลงกันได้ทำให้ต้องยุติการไกล่เกลี่ยและศาลต้องพิจารณาคดีในส่วนแบ่งต่อไปหรือศาลอาจมีคำสั่งให้ผู้เสียหายไปฟ้องเป็นคดีแพ่งต่างหากเป็นเหตุให้การพิจารณาคดีของศาลเน้นข้อออกไปหรือเกิดคดีฟ้องร้องกันขึ้นใหม่โดยไม่มีความจำเป็น หรือผู้เสียหายที่เข้าใจว่าตนมีสิทธิน้อยเกินไปอาจยินยอมตกลงตามที่อีกฝ่ายเสนอในชั้นไกล่เกลี่ยทั้งที่การได้รับการเยียวยาดังกล่าวอาจไม่เพียงพอต่อความเสียหายที่ผู้เสียหายได้รับ

3.4.2 ประเทศญี่ปุ่น

สำหรับประเทศญี่ปุ่น จะมีหนทางความอาสาเข้ามาให้ความช่วยเหลืออาชญากรรมในด้านต่างๆ เช่น ช่วงก่อนฟ้องหนทางความอาสาจะทำหน้าที่ติดต่อสื่อมวลชนที่จะเข้ามาในคดี การช่วยเหลือในการติดต่อตำรวจ การติดต่อกับพนักงานสอบสวนภายหลังจับผู้ต้องหาได้แล้ว หรือการติดต่อกับพนักงานอัยการหรือศาลในกรณีที่พนักงานอัยการสั่งฟ้องแล้ว สำหรับช่วงระหว่างการพิจารณาคดีอาญาหนทางความอาสาจะมีการติดต่อเจรจากับหนทางความของฝ่ายจำเลยที่เข้ามาขอยุติคดี จ่ายเงินค่าเสียหายหรือเงินทำขวัญ และช่วงหลังคำพิพากษาในคดีอาญา หนทางความอาสาอาจเป็นตัวแทนในคดีทางแพ่งในการฟ้องเรียกร้องค่าเสียหาย การให้ความช่วยเหลือในการขอรับเงินเยียวยาจากหน่วยงานรัฐโดยเข้าไปดูแลเกี่ยวกับเอกสารต่างๆ ให้เป็นไปอย่างครบถ้วนถูกต้อง (ณภัทร สรอำพันธ์ และคณะ, 2558)

ดังนั้น หากกระบวนการไกล่เกลี่ยของประเทศไทยสามารถให้สิทธิผู้เสียหายได้รับความช่วยเหลือจากทนายความอย่างเช่นประเทศญี่ปุ่นแล้ว ก็จะทำให้กระบวนการไกล่เกลี่ยประสบผลสำเร็จได้มากยิ่งขึ้น ผู้เสียหายที่เข้าสู่ระบบการไกล่เกลี่ยของศาลจะมีทนายความเข้ามาช่วยเหลือให้คำแนะนำในการใช้สิทธิเรียกร้องในทางแพ่งได้อย่างถูกต้อง ทำให้ผู้เสียหายเกิดความมั่นใจว่าตนได้รับความคุ้มครองจากรัฐตามสิทธิที่ควรจะได้รับ และกระบวนการไกล่เกลี่ยที่ได้กระทำลงเกิดความเป็นธรรมแก่ผู้เสียหายอย่างแท้จริง

4. อภิปรายผล

จากการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของทนายความในการให้ความช่วยเหลือผู้เสียหายในคดีอาญาเกี่ยวกับการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนของประเทศญี่ปุ่นและประเทศสหรัฐอเมริกา นั้น แม้ว่ากฎหมายของทั้งสองประเทศจะไม่ได้บัญญัติไว้อย่างชัดเจนว่าให้ผู้เสียหายได้รับการช่วยเหลือทางด้านทนายความเกี่ยวกับการฟ้องคดีแพ่งเกี่ยวเนื่องคดีอาญาก็ตาม แต่จากการศึกษาค้นคว้าทำให้ผู้ศึกษาเชื่อว่า ผู้เสียหายในประเทศญี่ปุ่นได้รับการให้ความช่วยเหลือทางด้านทนายความไม่ว่าจะเป็นการฟ้องคดีอาญา หรือการฟ้องคดีแพ่ง หรือแม้แต่การให้ความช่วยเหลือเกี่ยวกับการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนก็ตาม โดยผู้เสียหายไม่ต้องดำเนินการด้วยตนเองแต่จะมีทนายความหรือหน่วยงานเอกชนเข้ามาให้ความช่วยเหลือตั้งแต่ต้นจนจบกระบวนการ สำหรับประเทศสหรัฐอเมริกานั้น กฎหมายให้ศาลมีอำนาจสั่งให้พนักงานคุมประพฤติดำเนินการสืบเสาะเกี่ยวกับความเสียหาย รวมทั้งการสอบถามผู้เสียหายทั้งก่อนและหลังศาลมีคำพิพากษาเพื่อให้ผู้เสียหายได้รับการเยียวยาอย่างถูกต้องและเหมาะสม ดังนั้น ผู้ศึกษาเห็นว่าหน้าที่กฎหมายของประเทศไทยมีการบัญญัติการให้ความช่วยเหลือผู้เสียหายทางด้านทนายความไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 44/2 วรรคสอง นั้น นับว่าเป็นการให้ความช่วยเหลือผู้เสียหายได้ดีในระดับหนึ่ง แต่ในทางปฏิบัติกลับเป็นภาระของผู้เสียหายที่ต้องดำเนินการต่างๆ ด้วยตนเองก่อนที่จะได้รับความช่วยเหลือทางด้านทนายความ ซึ่งอาจทำให้ผู้เสียหายบางรายเกิดความท้อแท้ ไม่อยากเรียกร้องสิทธิของตนที่พึงมี และไม่ได้รับการเยียวยาอย่างแท้จริง

5. ข้อเสนอแนะ

จากที่ได้กล่าวไว้ในบทสรุปข้างต้น จะเห็นได้ว่าการที่ผู้เสียหายในคดีอาญามีทนายความคอยให้ความช่วยเหลือในการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนตั้งแต่ขั้นก่อนการจัดทำคำร้องตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 44/1 จะทำให้ผู้เสียหายได้เข้าถึงกระบวนการยุติธรรมโดยง่าย สะดวก รวดเร็ว และเป็นธรรม สมดังเจตนารมณ์ของกฎหมายที่ประสงค์ให้ผู้เสียหายได้รับการชดเชยเยียวยา อีกทั้งเป็นการกำหนดบทบาทของทนายความในการให้ความช่วยเหลือผู้เสียหายมากกว่าการสืบพยานซึ่งเป็นขั้นตอนสุดท้ายของกระบวนการ ดังนั้น ผู้วิจัยมีความเห็นควรยกเลิกประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 44/2 วรรคสอง และให้แก้ไขเพิ่มเติมข้อความต่อไปนี้ในมาตรา 44/1 วรรคสี่ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

มาตรา 44/1 วรรคสี่ ถ้าความปรากฏต่อศาลว่าผู้เสียหายตามวรรคแรกเป็นคนยากจน ไม่สามารถจัดหาทนายความได้เอง ให้ศาลมีอำนาจตั้งทนายความให้แก่ผู้นั้น โดยทนายความที่ได้รับแต่งตั้งมีสิทธิได้รับเงินรางวัลและค่าใช้จ่ายตามระเบียบที่คณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมกำหนด

6. เอกสารอ้างอิง

อรอุมา สามัญทอง. (2553). สิทธิเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมทางอาญา: ศักยภาพของผู้เสียหายในการดำเนินคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพฯ.

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (ม.ป.ป.). การปฏิรูประบบการคุ้มครองผู้ได้รับผลกระทบจากการกระทำความผิดทางอาญา(เหยื่อหรือผู้เสียหาย). (รายงานของคณะกรรมการวิชาการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ)

ณภัทร สร้อฑฒ์ และคณะ. (2558). โครงการศึกษาแนวทางการจ่ายเงินค่าตอบแทนการให้ความช่วยเหลือแก่เหยื่อในคดีอาญา: กรณีการให้ความช่วยเหลือเหยื่อในคดีอาญาของญี่ปุ่น. (โครงการวิจัยคณะนิติศาสตร์). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.

วีระศักดิ์ แสงสารพันธ์. (2544). ผู้เสียหายในคดีอาญา: การศึกษาสิทธิและการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.

วิธีประเมินผลการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์โดยใช้แนวคิดมูลค่าเพิ่มเชิง

เศรษฐศาสตร์ กรณีศึกษา สหกรณ์ออมทรัพย์ ธพว. จำกัด

The Performance Measurement of Saving Cooperative by Economic Value Added : A Case Study of SME Bank Savings and Credit Co-operative Limited

ธัชวีร์ ตระกูลเผด็จไกร¹

Thachawee Trakulpadetkrai¹

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ ธพว. จำกัด และเพื่อเปรียบเทียบการวิเคราะห์ผลการดำเนินงานโดยใช้วิธีมูลค่าเพิ่มเชิงเศรษฐศาสตร์ (EVA) และการใช้เกณฑ์อัตราส่วนทางการเงิน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาประกอบไปด้วยข้อมูลบัญชีภูมิซึ่งเกิดจากรายงานประจำปีของสหกรณ์ออมทรัพย์ ธพว. ปี 2554 – 2562

โดยผลการศึกษาพบว่า การประเมินผลการดำเนินงานโดยใช้ EVA มีค่าเป็นบวก และมีแนวโน้มปรับตัวสูงขึ้น สอดคล้องกับทิศทางของกำไรสุทธิในงบการเงิน ในส่วนของการเปรียบเทียบ EVA ร่วมกับเกณฑ์อัตราส่วนทางการเงินในด้านต่างๆ พบว่าอัตราส่วนทางการเงินในแต่ละด้านมีทั้งที่เคลื่อนไหวไปในทิศทางเดียวกับ EVA และเคลื่อนไหวไม่ไปในทิศทางเดียวกับ EVA ซึ่งส่วนใหญ่มาจากจุดประสงค์ที่ใช้ในการวัดผลที่แตกต่างกัน ซึ่งทางสหกรณ์ฯ สามารถนำการประเมินผลการดำเนินงานโดยใช้ EVA มาประยุกต์ใช้ร่วมกับการวัดผลการดำเนินงานโดยใช้เกณฑ์อัตราส่วนทางการเงินได้ เพื่อเพิ่มมิติในการวิเคราะห์ และการวัดผลการดำเนินงาน อีกทั้งยังช่วยในเรื่องการบริหารจัดการเงินทุนของสหกรณ์

คำสำคัญ: มูลค่าเพิ่มเชิงเศรษฐศาสตร์ สหกรณ์ออมทรัพย์ ประเมินผลการดำเนินงาน

Abstract

The objectives of this research aimed (1) to study the performance of SME Bank Savings and Credit Co-operative Limited; and (2) to compare the performance analysis by using Economic Value Added method (EVA) with the Financial Ratio Criteria. The quantitative data analyzed the

¹ ภาควิชาสหกรณ์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Cooperative Economics Department of Cooperatives Kasetsart University

Email : t.thachawee@gmail.com

secondary information which was distributed by the annual report of SME Bank Savings and Credit Co-operative Limited, from 2011 to 2019.

The results have found that the performance evaluation using EVA was positive and tended to increase according to the direction of the net profit in the financial statements. In terms of comparing EVA with various financial ratio criteria, it performed that the financial ratios on each side were both moving in the same direction as EVA and not moving in the same direction as EVA, for different measurement purposes. The cooperative could apply the EVA performance assessment with the performance measurement using the financial ratio criteria. To add analyzing dimensions and performance measurement, it also enhanced the managing cooperative funds.

Keyword: Economic Value Added, Saving Cooperative, Performance Measurement

วันที่รับบทความ : 20 กรกฎาคม 2565

วันที่แก้ไขบทความ : 29 พฤศจิกายน 2564

วันที่ตอบรับตีพิมพ์บทความ : 13 ธันวาคม 2564

1. บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของงานวิจัย

ปัจจุบันการวัดผลการดำเนินงานขององค์กร ถือเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้การดำเนินธุรกิจประสบผลสำเร็จ ด้วยสถานะทางเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว จึงมีการคิดค้นวิธีวัดประเมินผลการดำเนินงานใหม่ ๆ เกิดขึ้นอย่างมาก โดยเฉพาะเรื่อง แนวคิดมูลค่าเพิ่มเชิงเศรษฐศาสตร์ (Economic Value Added: EVA) ถึงแม้จะเป็นที่นิยม และถูกใช้เป็นตัวชี้วัดผลการดำเนินงานในภาคธุรกิจอย่างมาก แต่ EVA กลับไม่เป็นที่รู้จัก และไม่เคยถูกนำไปใช้ในการวัดผลการดำเนินงานในภาคสหกรณ์ อีกทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการนำ EVA ยังไม่แพร่หลาย และไม่ค่อยพบในภาคสหกรณ์ จึงมีความสนใจในการนำ EVA มาใช้ในการประเมินผลการดำเนินงาน เพื่อเพิ่มเครื่องมือใหม่ ๆ ในการวัดผลแก่ภาคสหกรณ์

โดยทั่วไปสหกรณ์ออมทรัพย์นิยมใช้เกณฑ์ด้านอัตราส่วนทางการเงินในการประเมินผลการดำเนินงานของสหกรณ์ อาทิเช่น ระดับรายได้ ระดับกำไรสุทธิ ความสามารถในการทำกำไร ผลตอบแทนจากสินทรัพย์ อย่างไรก็ตามการประเมินผลโดยใช้เกณฑ์ด้านอัตราส่วนทางการเงินยังมีข้อจำกัดอยู่หลายประการ

เอกชัย บุญยาธิษฐาน เคยกล่าวไว้ในหนังสือชื่อ การบริหารมูลค่าเพิ่มเชิงเศรษฐศาสตร์ ว่าตัวเลขต่าง ๆ ในรายงานทางการเงินนั้น มีข้อจำกัดจากมาตรฐาน GAAP ซึ่งไม่ได้ออกแบบมาเพื่อรองรับกับการสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่กิจการ ดังนั้นการนำตัวเลขดังกล่าวไปใช้จึงเสี่ยงต่อความเสียหายจากการรู้เท่าไม่ถึงการณ์ (เอกชัย บุญยาธิษฐาน, 2553: 23) ซึ่งสอดคล้องกับ โกศล ศิธรรม เคยกล่าวไว้ในบทความชื่อ การบริหารเพื่อสร้างผลตอบแทนทางเศรษฐศาสตร์ ว่าด้วยข้อจำกัดด้านมาตรฐาน GAAP (สมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย (2538) ได้กล่าวถึงความหมายของ GAAP ว่าย่อมาจาก Generally Accepted Accounting Principles คือ แนวทางที่ได้รับการรับรอง

และยอมรับจากผู้มีอำนาจหน้าที่ในวิชาชีพการบัญชี เพื่อให้บัญชีใช้ยึดถือเป็นหลักปฏิบัติในการรวบรวม จัดบันทึก จำแนก สรุปผลและจัดทำงบการเงินอย่างมีหลักเกณฑ์มาตรฐาน) จะส่งผลให้ตัวเลขรายได้สุทธิ ที่ถูกรายงานในรายงานทางการเงินไม่ได้แสดงต้นทุนได้ครบถ้วนทุกด้าน เนื่องจากไม่ได้พิจารณาต้นทุนค่าเสียโอกาสของผู้ถือหุ้น หรือต้นทุนส่วนของเจ้าของ (โกศล ดีศีลธรรม, 2552: 18) จึงอาจกล่าวได้ว่าอัตราส่วนทางการเงินยังไม่ได้ให้ความสำคัญกับปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดมูลค่าของกิจการ และต้นทุนทางการเงิน ซึ่งการที่องค์กรจะสร้างมูลค่าได้นั้น จำเป็นต้องสร้างรายได้ หรือมีผลประกอบการที่สูงกว่าต้นทุนของหนี้สิน และต้นทุนของเจ้าของ ในทำนองเดียวกันความมั่งคั่งจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อองค์กรสามารถสร้างรายได้ครอบคลุมทั้งต้นทุนในการดำเนินงาน และต้นทุนของเงินทุน

ด้วยเหตุนี้จึงมีความพยายามในการพัฒนาเครื่องมือเพื่อใช้เป็นมาตรวัดผลการดำเนินงานทางการเงิน และยังสามารถเชื่อมโยงกับการเพิ่มมูลค่าของผู้ถือหุ้นได้โดยตรง ซึ่งวิธีหนึ่งที่ได้รับการยอมรับ และใช้กันอย่างแพร่หลาย คือ วิธีการประเมินผลตามแนวคิดมูลค่าเพิ่มเชิงเศรษฐศาสตร์ (Economic Value Added : EVA) โดย ชูฤทัย ผลสุวรรณ ได้เคยกล่าวถึงผลการเปรียบเทียบระหว่างการประเมินผลตามแนวคิด EVA และการประเมินผลตามเกณฑ์อัตราส่วนทางการเงินไว้ในงานวิจัยว่า บริษัทที่เป็นกรณีศึกษาอย่าง บจก.แอดวานซ์ อินโฟร์ เซอร์วิส (มหาชน) มีกำไรสุทธิเป็นบวก แต่ค่า EVA กลับเป็นลบ เหตุเป็นเพราะว่าบริษัทใช้ทุนของเจ้าของในการดำเนินงานมากกว่าการก่อหนี้ โดยที่ค่าทุนของเจ้าของ มีค่าสูงกว่าค่าทุนของหนี้ค่อนข้างมาก ดังนั้นทุนเฉลี่ย เมื่อนำมาคิดแบบถ่วงน้ำหนักจึงมีค่ามาก ซึ่งหมายความว่า กำไรที่บริษัทสามารถทำได้ เป็นเพียงตัวเลขทางบัญชีเท่านั้น เพราะแท้จริงแล้ว บริษัทมีอัตราผลตอบแทนที่น้อยกว่าต้นทุนเฉลี่ยที่บริษัทใช้ไป (ชูฤทัย ผลสุวรรณ, 2554: 76) อีกงานวิจัยหนึ่งที่น่าสนใจ เจ้าของงานวิจัย คือ ปราญชลี สุริยมงคล ได้มีการนำ EVA มาใช้เป็นแนวทางการพัฒนาระบบการบริหารจัดการองค์กร โดยเลือกใช้กลุ่มธนาคารเป็นกรณีศึกษา โดยได้มีการกล่าวถึงความแตกต่างระหว่างธนาคารที่มีการใช้ EVA ในองค์กรและธนาคารที่ไม่มีการใช้ว่า ธนาคารที่ใช้จะมีความได้เปรียบในการแข่งขัน และวิธีการดำเนินงานจะเป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้น เนื่องจาก EVA ได้มีการปรับปรุงรายการทางบัญชี จึงทำให้ตัวเลขผลกำไรขาดทุนใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากกว่าผลกำไรเชิงบัญชี อีกทั้งยังมีการคิดต้นทุนค่าเสียโอกาส ทำให้เห็นถึงผลตอบแทนจากการลงทุนจริง ส่วนด้านกระบวนการภายใน EVA ทำให้ธนาคารสามารถตัดสินใจเรื่องสำคัญได้ดีขึ้น จัดลำดับกิจกรรมก่อนหลังที่จะสร้างมูลค่าเพิ่มสูงสุด วางแผนตัดสินใจคัดเลือกโครงการ หรือวางแผนด้านงบประมาณเงินทุนให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น (ปราญชลี สุริยมงคล, 2550: 110)

รัตนาวดี อนุสรณ์วงศ์ชัย, นายชิวิน ดีพัฒนา, นายพฤทธิ์ ลีโลกุลรัตน์ (2551) ได้กล่าวถึงความเป็นมาของ EVA ในอดีตว่า บริษัท Stern Stewart & Co. เป็นผู้คิดค้นและเป็นเจ้าของเครื่องหมายการค้า EVA ได้ให้ความหมายของ Economic Value Added เอาไว้ในเว็บไซต์อย่างเป็นทางการว่า EVA เป็นมาตรวัดผลการดำเนินงานทางการเงินที่สามารถวัดกำไรเชิงเศรษฐศาสตร์ (Economic Profit) ขององค์กรได้ใกล้เคียงกว่ามาตรวัดผลการดำเนินงานอื่น ๆ อีกทั้งยังเชื่อมโยงโดยตรงกับการเพิ่มมูลค่าของผู้ถือหุ้น โดยตามนิยามของ Stern Stewart คือ กำไรจากการดำเนินงานสุทธิ (Net Operating Profit) หักด้วยต้นทุนค่าเสียโอกาสของเงินลงทุนทั้งหมดของกิจการ กล่าวอีกนัยหนึ่ง EVA คือ กำไรเชิงเศรษฐศาสตร์ หรือส่วนเกินหรือขาดจากอัตราผลตอบแทนขั้นต่ำที่ผู้ถือหุ้นและเจ้าหนี้ จะได้รับจากการลงทุนในหลักทรัพย์อื่น ที่มีความเสี่ยงระดับเดียวกัน ในมุมมองของสหรณัน กรมส่งเสริมสหรณันได้กล่าวถึงความหมายของสหรณันไว้ว่า สหรณัน คือ "องค์กร ๆ หนึ่ง ที่เกิดขึ้นจากการรวมกลุ่มกันด้วยความสมัครใจ เพื่อดำเนินงานทั้งในด้านความคิด ระบบบริหารจัดการผลผลิต และบุคคลโดยใช้หลักประชาธิปไตย เพื่อสนองความต้องการ (อันจำเป็น) ทั้งด้านเศรษฐกิจ

สังคม และวัฒนธรรม" ดังนั้นสหกรณ์ออมทรัพย์ซึ่งเปรียบเสมือนองค์กร ๆ หนึ่งจึงควรนำ EVA มาใช้ในการวัดผลการดำเนินงาน

วรศักดิ์ ทุมมานนท์ (2548) ได้ให้ความหมายอย่างง่ายของ EVA เอาไว้ว่า เป็นตัววัดผลปฏิบัติงานทางการเงินที่การบริหารมูลค่ากิจการ (Value-based Management) นำมาใช้เป็นมาตรวัดผลตอบแทนและมูลค่าเพิ่มของกิจการในช่วงระยะเวลาหนึ่งๆ ตั้งอยู่บนพื้นฐานของกำไรทางเศรษฐศาสตร์ (Economic Profit) ที่เรียกกันว่า กำไรส่วนเหลือ (Residual Income) ซึ่งกล่าวว่าความมั่งคั่งจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อกิจการสามารถสร้างรายได้จนสามารถชดเชยต้นทุนในการดำเนินงาน (Operating Costs) และต้นทุนของเงินทุน (Cost of Capital) ได้จนหมดสิ้น ในแง่ของสหกรณ์ออมทรัพย์ ซึ่งมีต้นทุนการดำเนินงานหลักมาจาก 2 แหล่ง คือ เงินรับฝาก และทุนเรือนหุ้น ย่อมได้ประโยชน์ในการคิดต้นทุนในส่วนของเงินทุน ซึ่งตามปกตินั้นคิดเฉพาะต้นทุนของเงินรับฝาก ทำให้สหกรณ์รู้ถึงต้นทุนที่แท้จริง นอกจากนี้ EVA ทำหน้าที่เป็นหัวใจสำคัญของกระบวนการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ (Strategic Implementation) โดยการเชื่อมโยงองค์ประกอบต่างๆ ที่ได้กล่าวมาข้างต้นเข้าด้วยกัน กล่าวคือ เมื่อผู้บริหารกำหนดกลยุทธ์ขึ้นก็ควรตั้งเป้าหมายในการสร้าง EVA สูงสุดในอนาคตกลับมายังกิจการ การจัดสรรทุนก็ได้รับประโยชน์จากการนำ EVA มาใช้ เนื่องจากเมื่อนำ EVA ไปเชื่อมโยงกับผลตอบแทนที่ฝ่ายบริหารจะได้รับ จะเป็นเหมือนสิ่งจูงใจฝ่ายบริหารที่เหนียวแน่นในอันที่จะเพิ่มพูนและเลือกลงทุนในโครงการลงทุนที่จะก่อให้เกิดมูลค่ากลับมายังองค์กร นอกจากนี้ EVA สามารถนำมาใช้พิจารณาการจ่ายผลตอบแทนของฝ่ายบริหารได้ สำหรับสหกรณ์นั้น ผู้จัดการสหกรณ์ผู้เปรียบเสมือนฝ่ายบริหาร ไม่ได้มีการพิจารณาผลตอบแทนตามผลประกอบการของสหกรณ์ จึงอาจไม่มีนัยยะสำคัญในการจะผูก EVA เข้ากับการพิจารณาค่าตอบแทน

ศรายุทธ แก้วสินธุ (2548) ได้กล่าวถึงแนวคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์เชิงกลยุทธ์กับการประเมินผลการปฏิบัติงานว่า ควรหาแนวคิดในการหาตัวชี้วัดซึ่งมุ่งเน้นคุณค่าขององค์กรโดยรวม (Value-based Management) โดยองค์กรที่ใช้ Balanced Scorecard จะต้องกำหนดตัว KPIs ขึ้นมาเพื่อเป็นตัวชี้วัดผลการปฏิบัติให้ผู้บริหารทราบ ขณะที่ EVA ก็เป็นตัวชี้วัดอันหนึ่งที่ต้องใช้ในการวัดผลการดำเนินงานทางการเงินอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเมื่อใช้ร่วมกัน ทำให้สามารถมองเห็นภาพรวมและประเมินผลองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในแง่ของสหกรณ์ซึ่งเปรียบเสมือนองค์กรหนึ่ง และใช้ KPIs ในการชี้วัดผลการดำเนินงาน อาจพิจารณาการใช้ EVA เข้ามาประยุกต์ใช้ร่วมกัน เพื่อให้สหกรณ์มีการวัดผลที่ครอบคลุมทุกแง่มุม

กล่าวโดยสรุป จะเห็นได้ว่า EVA เป็นมาตรวัดผลการดำเนินงานที่ถูกพัฒนามาจากกำไรทางบัญชีแบบ GAAP โดยการคำนึงถึงต้นทุนส่วนของเจ้าของ (Cost of Equity) นอกเหนือจากต้นทุนของหนี้สิน (Cost of Debt) และด้วยการภายใต้แนวคิดดังกล่าว EVA จึงถูกพิจารณาว่าเป็นมาตรวัดทางการเงินที่สามารถนำไปสู่ความมั่งคั่งให้แก่ผู้ถือหุ้น เช่นเดียวกับการสร้างความมั่งคั่งให้กับองค์กร ทั้งนี้เนื่องจาก EVA สามารถนำมาเป็นเครื่องมือในการนำกระบวนการกลยุทธ์ไปสู่หลักปฏิบัติ ทำให้เกิดการบริหารที่ไปสู่สู่ทางเดียวกัน คือ มุ่งไปสู่การสร้างมูลค่า EVA สูงสุดในทุกระดับกิจกรรมขององค์กร อันมาสู่มูลค่าสูงสุดขององค์กร หรือผู้ถือหุ้นในท้ายที่สุด

จากข้อสรุปดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการนำเอาแนวคิดมูลค่าเพิ่มเชิงเศรษฐศาสตร์ (EVA) มาใช้เป็นเครื่องมือในการประเมินผลการดำเนินงานของสหกรณ์ โดยเปรียบเทียบกับ การประเมินผลโดยใช้อัตราส่วนทางการเงิน เนื่องจาก EVA มีข้อดี ที่สามารถปิดข้อจำกัดของวิธีประเมินผลโดยใช้อัตราส่วนทางการเงินได้หลายประการ โดยเลือกสหกรณ์ออมทรัพย์ ธพว. จำกัด มาเป็นกรณีศึกษา

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาผลการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์ธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย จำกัด

1.2.2 เพื่อเปรียบเทียบการวิเคราะห์ผลการดำเนินงานโดยใช้วิธีมูลค่าเพิ่มเชิงเศรษฐศาสตร์ และใช้อัตราส่วนทางการเงิน

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

เนื่องจากสหกรณ์ออมทรัพย์ ธพว. จำกัด ก่อตั้งขึ้นปี 2554 ทางผู้วิจัยจึงใช้ข้อมูลทุติยภูมิจากรายงานงบการเงินประจำปีของสหกรณ์ออมทรัพย์ ธพว. จำกัด ระหว่างปี 2554-2562 ซึ่งเป็นข้อมูลที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้สอบบัญชีและแจ้งให้สมาชิกทราบในการประชุมใหญ่สามัญประจำปี

2. วิธีดำเนินการวิจัย

2.1 การรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการขอข้อมูลประเภททุติยภูมิ คือ รายงานงบการเงินประจำปีของสหกรณ์ออมทรัพย์ธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดย่อมและขนาดกลางแห่งประเทศไทย จำกัด (ธพว.) ระหว่างปี 2554 - 2562 จากสหกรณ์ออมทรัพย์ ธพว. ด้วยตนเอง จากนั้นจึงนำข้อมูลดังกล่าวมาคำนวณตามแนวคิดมูลค่าเพิ่มเชิงเศรษฐศาสตร์ (EVA) และตามแนวคิดเกณฑ์อัตราส่วนทางการเงิน ประกอบไปด้วย อัตราส่วนหนี้สินต่อทุน (D/E), อัตรากำไรสุทธิ (Net Profit Margin: %NPM), อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (Return on Equity: %ROE), อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม (Return on Asset: %ROA), อัตราส่วนการหมุนเวียนของสินทรัพย์ (Asset Turnover)

2.2 การคำนวณอัตราส่วนทางการเงิน

โดยขั้นตอนการคำนวณการประเมินผลตามเกณฑ์อัตราส่วนทางการเงิน สามารถนำข้อมูลจากรายงานงบการเงินประจำปีมาใช้ในการคำนวณได้ตามปกติ ตามสมการดังต่อไปนี้

$$D/E (x) = \text{หนี้สินรวม} / \text{ส่วนของผู้ถือหุ้น}$$

$$NPM (\%) = \text{กำไรสุทธิ} / \text{รายได้รวม}$$

$$ROE (\%) = \text{กำไรสุทธิ} / \text{ส่วนของผู้ถือหุ้น}$$

$$ROA (\%) = \text{กำไรสุทธิ} / \text{สินทรัพย์รวม}$$

$$\text{Total Asset Turnover (x)} = \text{รายได้} / \text{สินทรัพย์รวม}$$

2.3 การคำนวณ EVA

ในส่วนของการคำนวณตามแนวคิดมูลค่าเพิ่มเชิงเศรษฐศาสตร์ (EVA) สามารถแบ่งการคำนวณได้ออกเป็น 3 ส่วน คือ กำไรจากการดำเนินงานหลังหักภาษี, เงินลงทุน และต้นทุนเงินทุน เมื่อได้ค่าตัวแปรทั้ง 3 ค่าแล้ว จากนั้นขั้นตอนสุดท้าย คือ การนำค่าดังกล่าวมาคำนวณข้างต้น มาเข้าสมการเพื่อหาค่า EVA ตามสมการดังต่อไปนี้

$$EVA = \text{NOPAT} - (\text{WACC} \times \text{IC})$$

และ

$$EVA (\%) = \text{EVA (Amount)} / \text{IC}$$

โดยที่

NOPAT = กำไรสุทธิจากการดำเนินงานหลังหักภาษี

WACC = อัตราต้นทุนเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก

IC = เงินลงทุนขององค์กรในการทำธุรกิจ

2.3.1 การคำนวณ NOPAT

$$\text{NOPAT} = \text{กำไรสุทธิ} + \text{ดอกเบี้ยจ่าย} - \text{ภาษี}$$

โดยกำหนดให้ Tax rate = 0% เนื่องจากสหกรณ์ไม่ต้องเสียภาษีเงินได้

2.3.2 คำนวณเงินลงทุน (IC)

$$\text{IC} = \text{ทุนรวม} + \text{หนี้สินรวม}$$

โดยที่ส่วนของผู้ถือหุ้น ได้แก่ ทุนเรือนหุ้น, ทุนสำรอง, ทุนสะสมตามข้อบังคับ ส่วนของหนี้สินรวม ได้แก่ เงินกู้ยืม, เงินรับฝาก

2.3.3 คำนวณอัตราต้นทุนเงินทุนเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก (WACC) ได้ตามสมการต่อไปนี้

$$\text{WACC} = [\text{Wd} * \text{Kd} (1-t)] + [\text{We} * \text{Ke}]$$

โดยที่

Kd = ต้นทุนของหนี้สิน, อัตราดอกเบี้ยกู้ยืม

Ke = ต้นทุนของเงินทุน, อัตราผลตอบแทนที่ผู้ถือหุ้นต้องการ

Wd = หนี้สินที่มีภาระดอกเบี้ย / (หนี้สินที่มีภาระดอกเบี้ย + ทุนรวม)

We = ทุนรวม / (หนี้สินที่มีภาระดอกเบี้ย + ทุนรวม)

t = อัตราภาษีเงินได้

โดยหาค่าตัวแปรต่าง ๆ ได้ ดังนี้

ต้นทุนของทุนสหกรณ์ (Ke) ประกอบด้วยทุนเรือนหุ้น, ทุนสำรอง และทุนสะสมตามข้อบังคับ ซึ่งสามารถแยกต้นทุนของเงินทุนแต่ละตัวได้ อาทิเช่น ต้นทุนของทุนเรือนหุ้น จะจ่ายผลตอบแทนในรูปแบบของเงินปันผล โดยกำหนดให้ต้นทุนของทุนเรือนหุ้นสหกรณ์ เท่ากับ เงินปันผลที่จ่ายจริงในแต่ละปี ในส่วนของต้นทุนของทุนสำรอง และทุนสะสมตามข้อบังคับ ถือว่าต้นทุนในส่วนนี้มีค่าเสียโอกาส เพราะสหกรณ์ต้องเก็บไว้ โดยไม่ได้นำมาใช้ประโยชน์ จึงกำหนดให้ ต้นทุนค่าเสียโอกาสนี้ เท่ากับ อัตราผลตอบแทนพันธบัตรรัฐบาลอายุ 10 ปี โดยเฉลี่ย

ต้นทุนของหนี้สินสหกรณ์ (Kd) ประกอบด้วย เงินรับฝาก, เงินเบิกเกินบัญชีและเงินกู้ยืม ซึ่งสามารถแยกต้นทุนของเงินทุนแต่ละตัวได้ อาทิเช่น ต้นทุนของเงินรับฝาก จะจ่ายผลตอบแทนในรูปแบบของดอกเบี้ยจ่ายเงินรับฝาก ซึ่งคิดตามอัตราที่สหกรณ์ออมทรัพย์ ธพว. กำหนด ในส่วนของต้นทุนของเงินเบิกเกินบัญชี และเงินกู้ยืม จะจ่ายผลตอบแทนในรูปแบบของดอกเบี้ยจ่าย ซึ่งคิดตามที่สหกรณ์กู้ยืม ในส่วนของสัดส่วนหนี้สิน และสัดส่วนทุน (Wd, We) ใช้ตัวเลขสัดส่วนโครงสร้างหนี้สิน และทุนของสหกรณ์ซึ่งหาได้จากงบแสดงฐานะทางการเงิน

2.3.4 การปรับปรุงทางบัญชี

ในการคำนวณ EVA ต้องทำการปรับปรุงงบตามหลักการทางบัญชีทั้งงบกำไรขาดทุน และงบแสดงฐานะทางการเงินให้เป็นงบในทางเศรษฐศาสตร์ โดยการปรับปรุงรายการทางบัญชีที่ไม่สะท้อนถึงความเป็นจริง จากงบกำไรขาดทุนเป็นงบ NOPAT และงบแสดงฐานะทางการเงินเป็นงบ IC โดยมีรายการที่ต้องปรับปรุง ดังนี้

ค่าใช้จ่ายดอกเบี้ย (Interest Expenses) คือต้นทุนทางการเงินซึ่งบันทึกเป็นค่าใช้จ่ายในงบกำไรขาดทุน ในทางเศรษฐศาสตร์ค่าใช้จ่ายดอกเบี้ยที่เกี่ยวข้องกับเงินกู้ จะถือว่าเป็นต้นทุนทางการเงิน ซึ่งต้นทุนทางการเงินจะไม่ถูกนำมาคิดรวมในการคำนวณ NOPAT แต่จะนำไปรวมในการคิดต้นทุนเงินทุนแทน

ค่าเผื่อการสูญเสีย (Provisions) การตั้งค่าเผื่อการสูญเสียนี้อาจถูกกำหนดขึ้นโดยขาดหลักเกณฑ์ที่เป็นกลางชัดเจน และบางครั้งถูกใช้เป็นเครื่องมือในการบิดเบือนผลกำไรทางบัญชี จึงคิดเป็นค่าใช้จ่ายเฉพาะเมื่อเกิดการขาดทุนจริงเท่านั้น

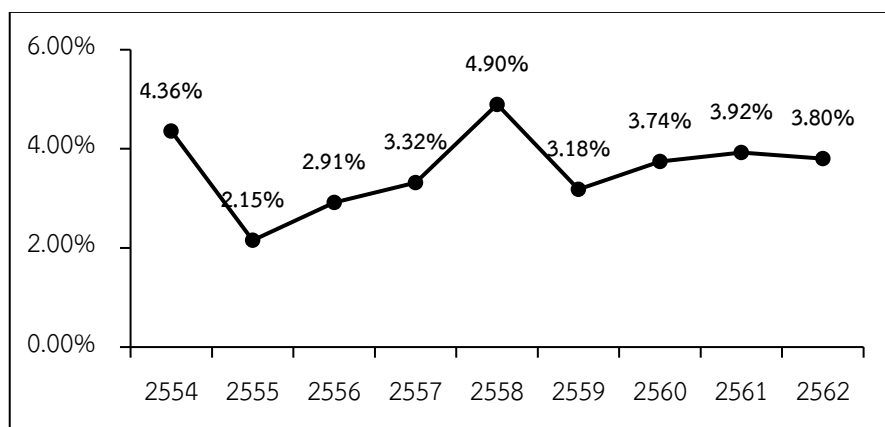
กำไร / ขาดทุนจากการลงทุน (Gain / Loss on Investment) ในทางบัญชีเป็นส่วนหนึ่งของงบกำไรขาดทุน ซึ่งสามารถควบคุมได้โดยผู้บริหารในการเลือกเวลาที่ต้องการจะขายเพื่อรับรู้กำไรขาดทุน ทำให้บิดเบือนผลการดำเนินงาน

หนี้สินที่ไม่มีดอกเบี้ย (Non-interest Bearing Debt) เช่น เจ้าหนี้การค้า เงินมัดจำและเงินรับล่วงหน้าจากลูกค้า ข้อมูลส่วนนี้ถือเป็นส่วนหนึ่งของต้นทุนในการดำเนินธุรกิจ ดังนั้นจึงไม่ควรนับเป็นส่วนหนึ่งของเงินทุนเพื่อหลีกเลี่ยงการคิดต้นทุนที่ซ้ำซ้อน

ค่าเผื่อการปรับมูลค่าของเงินลงทุน (Allowance for Revaluation of Securities) จะเกิดเมื่อผู้บริหารต้องการแสดงมูลค่าตลาดแทนต้นทุนในอดีตของสินทรัพย์ ซึ่งทำให้งบดุลเพิ่มขึ้น โดยที่ไม่ได้มีการลงทุนเพิ่มในองค์กร ดังนั้นจึงไม่ควรนำมาคิด เนื่องจากเงินทุนทางเศรษฐศาสตร์ควรสะท้อนถึงเงินทุนที่แท้จริงที่ผู้ลงทุนได้ลงทุนไว้

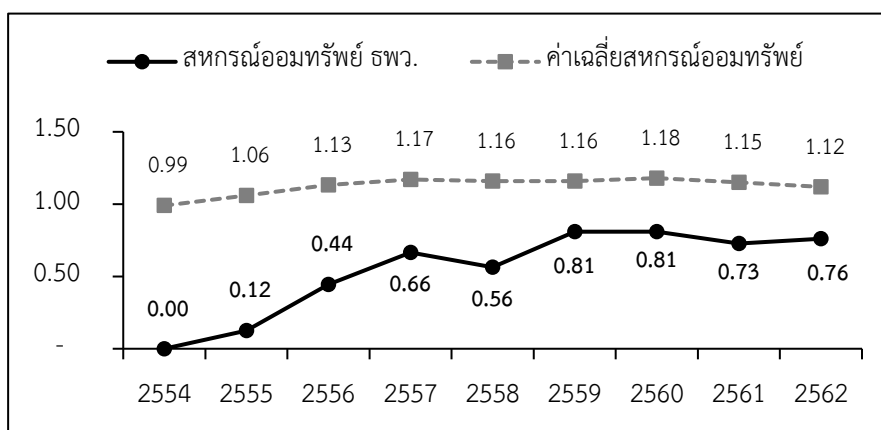
ค่าเผื่อการด้อยค่า (Impairment Loss) รายการส่วนนี้อาจส่งเสริมให้เกิดการบริหารงานที่ไม่ถูกต้อง เพราะเป็นการลดมูลค่าของสินทรัพย์ลง แต่ไม่ใช้การลดลงที่แท้จริง จึงไม่ควรถูกรวมไว้ในเงินทุน จะรับรู้ก็ต่อเมื่อเกิดผลขาดทุนจริง

3. สรุปผลการวิจัย

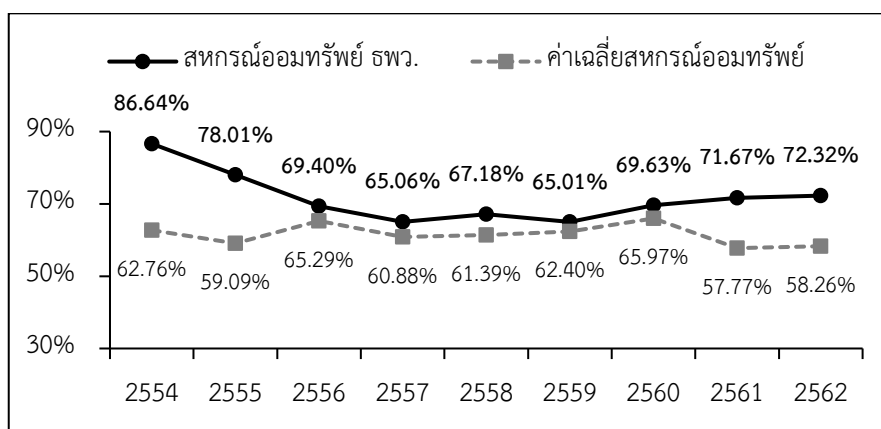
ภาพที่ 1 Economic Value Added (%EVA)

ผลการศึกษาการประเมินผลการดำเนินงานโดยใช้แนวคิด EVA พบว่า ในช่วงปี 2554 - 2562 มีค่าเฉลี่ยย้อนหลัง 9 ปีอยู่ที่ร้อยละ 3.59 มีค่าเป็นบวกมาโดยตลอด แต่มีบางช่วงเวลาที่มีค่าสูง และบางช่วงเวลามีค่าต่ำกว่าค่าเฉลี่ยอย่างมาก โดยค่าสูงที่สุดอยู่ที่ระดับร้อยละ 4.90 สาเหตุมาจากสหกรณ์มีการปรับสัดส่วนต้นทุนในส่วนของหนี้สินโดยปิดโครงการเงินฝากประจำ 24 เดือน ที่มีดอกเบี้ยเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 4.84 และหันไปใช้แหล่งเงินทุนจากเงินกู้ยืมกองทุนผู้ใช้แรงงาน ซึ่งมีดอกเบี้ยเฉลี่ยร้อยละ 3.00 แทน จึงทำให้ต้นทุนในส่วนของหนี้สินลดลง ทำให้ค่าต้นทุนเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก (WACC) อยู่ในระดับต่ำ ส่วน EVA ที่มีค่าต่ำสุดอยู่ที่ระดับร้อยละ 2.15 สาเหตุมาจากเงินลงทุนมีการเติบโตสูงขึ้นกว่าปี 2554 อยู่ที่ระดับร้อยละ 61.8 สาเหตุมาจากสหกรณ์มีการใช้แหล่งเงินทุนจากส่วนของหนี้สิน ผ่านเงินฝากประจำ 24 เดือน ซึ่งมีดอกเบี้ยเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 5.09 และมีการใช้เงินเบิกเกินบัญชี ดอกเบี้ยเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 7.38 ในการหมุนเวียนกิจการ จึงทำให้ต้นทุนในส่วนของหนี้สินปรับตัวสูงขึ้น อีกทั้งในระหว่างปีมีการเพิ่มขึ้นของจำนวนสมาชิกสหกรณ์ถึง 124 คน คิดเป็นการเติบโตสูงถึงร้อยละ 18.08 เมื่อเทียบกับปีก่อน ทำให้ต้นทุนในส่วนของทุนเรือนหุ้นสูงขึ้นเช่นกัน จากการเพิ่มขึ้นของต้นทุนทั้งในส่วนของหนี้สิน และส่วนของทุน ส่งผลให้ค่า EVA ในปีดังกล่าวมีค่าต่ำ

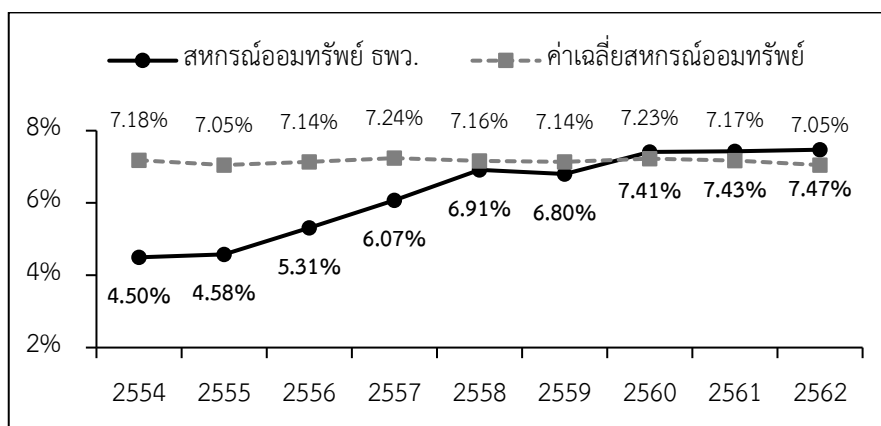

ภาพที่ 2 อัตราส่วนหนี้สินต่อทุน (D/E)

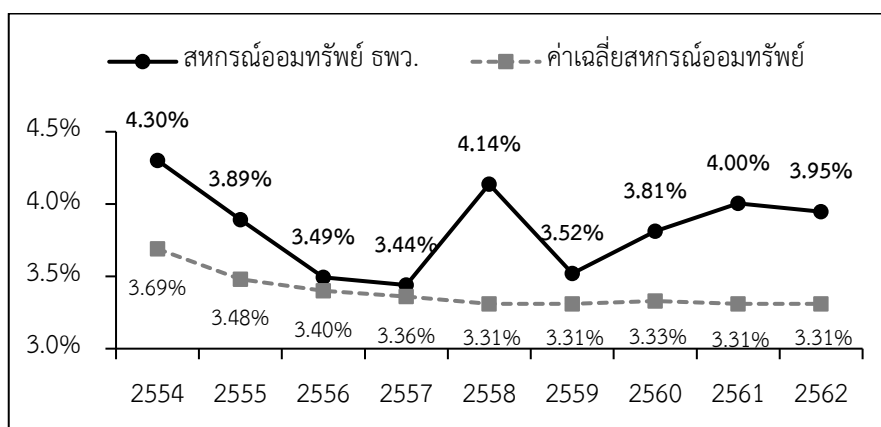
ผลการศึกษาการประเมินผลการดำเนินงานโดยใช้เกณฑ์อัตราส่วนทางการเงิน พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์ที่ดีเมื่อเทียบกับค่าเฉลี่ยสหกรณ์ออมทรัพย์ทั่วประเทศ คือ มีอัตราส่วนหนี้สินต่อทุน (D/E) อยู่ที่ระดับ 0.76 เท่า ซึ่งถือว่าต่ำกว่าค่าเฉลี่ยที่ระดับ 1.12 เท่า สาเหตุเนื่องมาจากสหกรณ์ออมทรัพย์ ธพว. มีโครงสร้างการจัดหาเงินมาจากส่วนของเจ้าของมากกว่าส่วนของเจ้าหนี้ แสดงถึงความมั่นคงของสหกรณ์

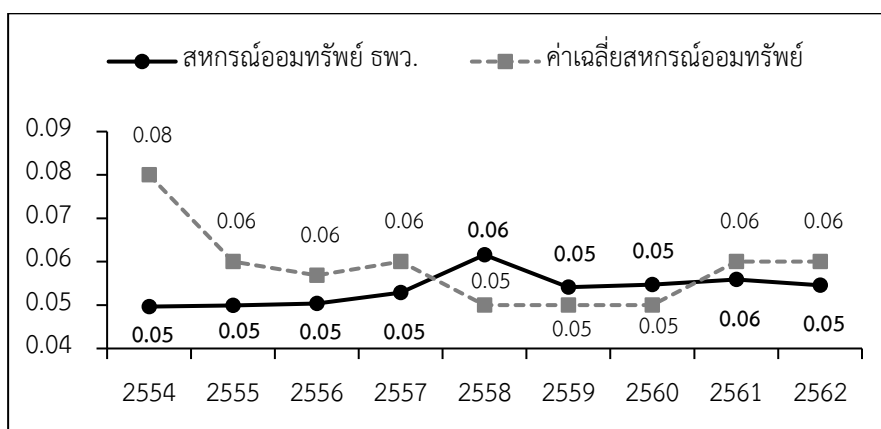
ภาพที่ 3 อัตรากำไรสุทธิ (NPM)

ภาพที่ 4 อัตราส่วนผลตอบแทนของผู้ถือหุ้น (ROE)

ภาพที่ 5 อัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม (ROA)

ภาพที่ 6 อัตราส่วนการหมุนเวียนต่อสินทรัพย์

ในขณะที่อัตราส่วนด้านความสามารถในการทำกำไรของสหกรณ์ออมทรัพย์ ธพว. อาทิเช่น อัตรากำไรสุทธิ (NPM), อัตราส่วนผลตอบแทนของผู้ถือหุ้น (ROE) และอัตราส่วนผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม (ROA) มีค่าอยู่ที่ร้อยละ 72.32, 7.47 และ 3.95 ตามลำดับ ซึ่งถือว่าดีกว่าค่าเฉลี่ยสหกรณ์ออมทรัพย์เช่นเดียวกัน โดยค่าเฉลี่ยสหกรณ์ฯ มีค่าอยู่ที่ร้อยละ 58.26, 7.05 และ 3.31 ตามลำดับ สะท้อนถึงสหกรณ์ออมทรัพย์ ธพว. มีประสิทธิภาพการบริหารสินทรัพย์ เพื่อก่อให้เกิดกำไรอย่างสม่ำเสมอ ในส่วนของอัตราส่วนการหมุนเวียนต่อสินทรัพย์รวมของสหกรณ์ออมทรัพย์ ธพว. นั้นมีค่าอยู่ที่ระดับ 0.05 เท่า ซึ่งถือว่าใกล้เคียงกับค่าเฉลี่ยสหกรณ์ออมทรัพย์ที่ระดับ 0.06 เท่า

4. อภิปรายผล

การศึกษาเรื่องวิธีประเมินผลการดำเนินงานของของสหกรณ์โดยใช้แนวคิดมูลเพิ่มเชิงเศรษฐศาสตร์ กรณีศึกษาสหกรณ์ออมทรัพย์ธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย จำกัด มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ผลการดำเนินงานโดยใช้แนวคิดมูลค่าเพิ่มเชิงเศรษฐศาสตร์มาใช้ประเมินผลการดำเนินงานของสหกรณ์ โดยทำการเปรียบเทียบกับวิธีประเมินผลการดำเนินงานโดยใช้อัตราส่วนทางการเงิน ในช่วงระหว่างปี 2554 – 2562 โดยผลการศึกษาสามารถสรุปได้ ดังนี้

4.1 การศึกษาวิธีประเมินผลการดำเนินงานของของสหกรณ์โดยใช้แนวคิดมูลเพิ่มเชิงเศรษฐศาสตร์ ทำให้สหกรณ์ทราบถึงรายได้จากการดำเนินงานที่แท้จริงที่มาจากรายได้หลังจากหักต้นทุนที่สหกรณ์ฯ ใช้ไปทั้งหมดแล้ว โดยต้นทุนนี้ถือเป็นต้นทุนที่แท้จริงของสหกรณ์ เนื่องจากการรวมต้นทุนในส่วนของผู้ถือหุ้นอยู่ด้วย ดังนั้นสหกรณ์ฯ จึงรับรู้ได้ว่าอัตราผลตอบแทนที่ได้รับนั้นมากกว่าหรือน้อยกว่าต้นทุนที่เสียไป โดยผลการศึกษาปี 2554 – 2562 พบว่า มูลค่าเพิ่มเชิงเศรษฐศาสตร์ (EVA) มีค่าเป็นบวก และมีแนวโน้มปรับตัวสูงขึ้น สอดคล้องกับทิศทางของกำไรสุทธิในงบการเงิน

4.2 ค่า EVA (%) เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับอัตราส่วนทางการเงินด้านความสามารถในการทำกำไร คือ NPM (%), ROA (%), ROE (%) พบว่า EVA (%) มีทิศทางที่สอดคล้องกับค่า ROA (%) มากที่สุด เนื่องมาจากทั้ง 2 ค่ามีการคิดทั้งในส่วนเงินทุน และส่วนของหนี้สินเหมือนกัน แต่มีความแตกต่างกันที่ EVA (%) มีการคิดค่าเฉลี่ยต้นทุนทั้งในส่วนเงินทุน และส่วนของหนี้สินที่มีภาระดอกเบี้ย จึงทำให้ในบางปีที่สหกรณ์ฯ มีการปรับโครงสร้างเงินลงทุนผ่านการเปิดโครงการเงินฝากออมทรัพย์พิเศษในรูปแบบต่างๆ ค่า EVA (%) ที่ได้จึงมีค่าที่แตกต่างจากค่า ROA (%) ในขณะที่เมื่อนำค่า EVA (%) มาเปรียบเทียบกับค่า ROE (%) และ NPM (%) ทั้ง 2 ค่านั้น ไม่ได้แนวโน้มไปในทิศทางเดียวกันกับ

EVA (%) สาเหตุหลักมาจาก ค่า ROE (%) มีการคิดแค่ในส่วนของทุน ที่เกิดจากทุนเรือนหุ้น และทุนสำรองทุนสะสมตามข้อบังคับฯ เป็นหลัก ไม่ได้มีการคิดในส่วนหนี้สิน อีกทั้งค่า ROE (%) ไม่ได้มีการนำต้นทุนของทุนเรือนหุ้น ที่อยู่ในรูปแบบของเงินปันผลที่ต้องจ่ายให้แก่สมาชิก และต้นทุนค่าเสียโอกาส ที่เกิดจากการนำเงินทุนมาสำรองสะสมตามข้อบังคับของกฎหมาย จึงทำให้ค่า EVA (%) เมื่อเทียบกับ ROE (%) ไม่ได้ไปในทิศทางเดียวกัน ในส่วนของค่า NPM (%) นั้น ค่าดังกล่าวเป็นการวัดผลในเชิงของกำไรสุทธิเทียบกับรายได้ ซึ่งไม่มีการคิดในส่วนของเงินลงทุน และต้นทุนของเงินทุน จึงทำให้ค่า EVA (%) และ NPM (%) ไม่ได้ไปในทิศทางเดียวกัน

4.3 ผลการศึกษาด้านทิศทางของค่า EVA (%) มีทิศทางใกล้เคียงกับค่า ROA (%) มากที่สุดในข้อที่ 4.2 นั้น มีความสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง วิธีประเมินผลการดำเนินงานขององค์กรตามแนวคิดมูลของเพิ่มเชิงเศรษฐศาสตร์ กรณีศึกษาสหกรณ์ออมทรัพย์การประปาส่วนภูมิภาค จำกัด และวิธีประเมินผลการดำเนินงานขององค์กรตามแนวคิด Economic Value Added : EVA กรณีศึกษา บริษัทแอดวานซ์ อินโฟร์ เซอร์วิส จำกัด เนื่องจากทั้ง 2 ค่า มีการคิดทั้งในส่วนของทุน และส่วนของหนี้สินเหมือนกัน แต่มีความแตกต่างกันที่ EVA (%) มีการคิดค่าเฉลี่ยต้นทุนทั้งในส่วนของทุน และส่วนของหนี้สินที่มีการระดมเงิน อีกทั้งในสัดส่วนการใช้เงินลงทุนในการดำเนินงานของทั้ง 2 กิจการ มีการใช้ต้นทุนในส่วนของทุนเป็นหลักในการดำเนินธุรกิจเช่นเดียวกัน ในขณะที่เมื่อเปรียบเทียบกับอุตสาหกรรมธนาคาร ซึ่งมีการประกอบธุรกิจให้สินเชื่อแก่สมาชิกเช่นเดียวกับสหกรณ์ ค่า EVA และ ค่า ROA กลับไม่มีความสอดคล้องกัน เนื่องจากธุรกิจธนาคารมีการใช้ต้นทุนการดำเนินงานในส่วนของหนี้สินเป็นหลักในการดำเนินกิจการ ในขณะที่สหกรณ์นั้น มีต้นทุนจากทุนเรือนหุ้น ซึ่งอยู่ในส่วนของเจ้าของ เป็นหลัก

4.3 ค่า EVA (%) เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับอัตราส่วนทางการเงินด้านความสามารถในการชำระหนี้ ในที่นี้คือค่า D/E พบว่า ค่าดังกล่าวไม่ได้ไปในทิศทางเดียวกัน เนื่องจากค่า D/E เป็นการวัดผลของสัดส่วนของหนี้สินต่อส่วนทุน ซึ่งไม่มีการคิดในเรื่องของต้นทุนด้านเงินทุน ถึงแม้ว่าค่า D/E จะไม่ได้ไปในทิศทางเดียวกันกับค่า EVA (%) แต่ก็สามารถนำมาใช้ในการบริหารจัดการด้านเงินทุนร่วมกันได้ เพราะในการคำนวณ EVA จะต้องมีการคิด WACC (%) ซึ่งเป็นค่าต้นทุนเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักของเงินทุนในส่วนของหนี้สินที่มีการระดมเงิน และส่วนของทุน จึงทำให้สหกรณ์ฯ รู้ถึงต้นทุนในแต่ละส่วน และสามารถบริหารจัดการได้ว่าควรใช้เงินลงทุนในส่วนใดจึงจะเกิดประสิทธิภาพสูงสุด โดยที่ภาพรวมของค่า D/E ยังอยู่ในเกณฑ์ที่ดี

4.4 ค่า EVA (%) เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับอัตราส่วนทางการเงินด้านประสิทธิภาพ ในที่นี้คือค่า Asset Turnover พบว่า ค่าดังกล่าวไปในทิศทางเดียวกับค่า EVA (%) แต่จะมีความแตกต่างกันตรงที่ ค่า Asset Turnover จะเน้นไปที่รายได้รวมของสหกรณ์ และสินทรัพย์ที่เกิดจากหนี้สินรวม และส่วนของทุนรวม ในขณะที่ EVA จะเป็นการคิดจาก NOPAT ซึ่งเน้นที่ธุรกิจหลัก และหนี้สินที่มีการระดมเงิน รวมกับส่วนของทุน ที่มีการคิดต้นทุนเฉลี่ยเงินของเงินทุนไว้แล้ว จึงส่งผลให้แม้ค่าดังกล่าวจะไปในทิศทางเดียวกัน แต่ก็มีบางปีที่ค่าดังกล่าวแตกต่างกัน

5. ข้อเสนอแนะ

5.1 ต้นทุนเงินทุนของสหกรณ์ออมทรัพย์ ธพว. มีแนวโน้มปรับตัวสูงขึ้นทั้งในส่วนของหนี้สินและส่วนของทุน โดยมีสาเหตุหลักมาจากปริมาณเงินรับฝาก และปริมาณทุนเรือนหุ้นที่มากขึ้น เพราะฉะนั้นสหกรณ์ออมทรัพย์ ธพว.อาจต้องมีการเตรียมตัวเรื่องนโยบายอัตราดอกเบี้ย และอัตราเงินปันผลที่เข้มงวดในอนาคต เพื่อไม่ให้สหกรณ์ฯ ต้องเผชิญกับต้นทุนทางการเงินที่อยู่ในระดับสูงเกินไป เช่น การกำหนดอัตราดอกเบี้ยเงินฝาก หรือนโยบายการจ่ายเงินปันผลให้แก่

สมาชิก ไม่ควรกำหนดให้อยู่ในระดับที่สูงกว่าอัตราดอกเบี้ยในตลาดมากเกินไป โดยทั้งนี้นโยบายดังกล่าวต้องคำนึงถึงผลกระทบต่อผลประโยชน์ของสมาชิกทั้งหมดด้วย

5.2 สหกรณ์ออมทรัพย์ ธพว. ควรมีการลงทุนสร้างรายได้ช่องทางอื่นนอกเหนือจากการนำเงินลงทุนมาปล่อยสินเชื่อให้แก่สมาชิก เช่น อาจมีการจัดสรรเงินลงทุนบางส่วนกระจายไปยังตราสารทางการเงินต่าง ๆ ทั้งตราสารหนี้ และตราสารทุน ผ่านการซื้อหุ้นสามัญ หรือการซื้อพันธบัตรรัฐบาล และหุ้นกู้ ซึ่งดอกเบี้ยที่ได้รับผ่านการลงทุนดังกล่าว จะมีระยะเวลาการจ่ายดอกเบี้ยที่ชัดเจนเป็น รายไตรมาส หรือรายปี ซึ่งส่งผลให้สหกรณ์ออมทรัพย์ ธพว.สามารถคาดการณ์เงินที่จะได้รับล่วงหน้าได้ ทำให้ง่ายต่อการบริหารจัดการด้านเงินลงทุน อีกทั้งยังเป็นการกระจายความเสี่ยงด้วยเช่นกัน แต่ทั้งนี้ควรมีการคำนึงในเรื่องความเสี่ยงของการเลือกบริษัทที่จะลงทุน และข้อจำกัดด้านกฎหมายที่สหกรณ์สามารถลงทุนได้

5.3 สหกรณ์ออมทรัพย์ ธพว. ควรนำแนวคิดมูลค่าเพิ่มเชิงเศรษฐศาสตร์ มาใช้ในการประเมินผลการดำเนินงานควบคู่ไปกับการประเมินด้วยหลักเกณฑ์อื่น ๆ โดยใช้มูลค่าเพิ่มเชิงเศรษฐศาสตร์เป็นดัชนีตัวหนึ่งในการวัดว่าสหกรณ์ฯ มีรายได้จากการดำเนินงานมากกว่าเงินลงทุนที่สหกรณ์ฯ ใช้ไปมากน้อยเพียงใด

5.4 ปัจจุบันยังไม่มีการจัดทำ Benchmark ในการประเมินผลการดำเนินงานโดยใช้ EVA ในสหกรณ์ประเภทต่าง ๆ จึงเห็นควรที่จะมีการจัดทำขึ้นในอนาคต

6. เอกสารอ้างอิง

โกศล ดีศีลธรรม. (2552). *การบริหารเพื่อสร้างผลตอบแทนทางเศรษฐศาสตร์*. Technology Promotion Magazine, (205), 16-20.

ชูฤทัย ผลสุวรรณ. (2544). *วิธีประเมินผลการดำเนินงานขององค์กรตามแนวคิด Economic Value Added : EVA กรณีศึกษา : บริษัทแอตวานซ์ อินโฟร์ เซอร์วิส จำกัด (มหาชน)*. (การศึกษาค้นคว้าอิสระเศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.

ปราณูชลี สุริยมงคล. (2550). *แนวทางการพัฒนาระบบการบริหารจัดการองค์กรเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มเชิงเศรษฐศาสตร์สำหรับธนาคาร*. (การศึกษาค้นคว้าอิสระวิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.

รัตนาวดี อนุสรณ์วงศ์ชัย, นายชีวิน ดิพัฒนา, นายพฤทธิ ลีวิไลกุลรัตน์. (2551). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอัตราผลตอบแทนของหุ้นสามัญของบริษัทกับผลการดำเนินงานของบริษัทโดยใช้ตัววัดผลปฏิบัติงานทางการเงิน EVA*. (การศึกษาค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.

วรศักดิ์ ทุมมานนท์. (2548). *มูลค่าเพิ่มเชิงเศรษฐกิจ*. กรุงเทพมหานคร: ธรรมนิติ เพรส.

ศรายุทธ แก้วสินธุ์. (2549). *วิธีประเมินผลการดำเนินงานขององค์กรตามแนวคิดมูลค่าเพิ่มเชิงเศรษฐศาสตร์: กรณีศึกษาสหกรณ์ออมทรัพย์การประปาส่วนภูมิภาค จำกัด*. (วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, กรุงเทพมหานคร.

สมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย. (2538). *กรอบวิชาชีพบัญชีของไทยเป็นฉันทา. วารสารวิชาชีพบัญชี*, (35), 75-83.

เอกชัย บุญยาพิชฐาน. (2553). *การบริหารมูลค่าเพิ่มเชิงเศรษฐศาสตร์*. กรุงเทพมหานคร: ส.เอเชียเพรส (1998)

การพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากวัสดุพื้นถิ่นเตยหนามจักสานแบบมัดย้อมสำหรับ
นักท่องเที่ยวชาวมาเลเซีย ของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรสันติภาพวังพญา
อำเภอรามัน จังหวัดยะลา

The Development of Souvenir Products from Tie Dyed Pandan Weaving
for Malaysian Tourists of Wang-phaya Raman District, Yala Province

อุษณีย์ พรหมศรียา¹ อัปสร อีซอ²

จิราพร เกียรติินฤมล³ และ ชมพูนุช ศรีพงษ์⁴

Usanee Promsriya¹ Apsorn E-sor²

Jiraporn Kiadtinaruemol³ and Chompunuch Sriphong⁴

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกของนักท่องเที่ยวชาวมาเลเซีย เพื่อนำผลที่ได้จากการศึกษาพฤติกรรมมาพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากวัสดุพื้นถิ่นเตยหนามจักสานแบบมัดย้อม แล้วนำผลิตภัณฑ์กลับไปสำรวจความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวมาเลเซียที่มีต่อผลิตภัณฑ์ที่พัฒนา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักท่องเที่ยวชาวมาเลเซียกลุ่มละ 400 คน โดยการสุ่มกลุ่มตัวอย่างตามสะดวก ใช้กระบวนการวิจัยแบบปฏิบัติการ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ ขั้นการวางแผน ขั้นการปฏิบัติการ ขั้นการสังเกต และขั้นการสะท้อนผล เครื่องมือที่ใช้การวิจัย คือ แบบสอบถาม เพื่อศึกษาพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก

¹สาขาวิชาการจัดการธุรกิจระหว่างประเทศ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

International Business Management, Faculty of Management Sciences, Yala Rajabhat University

Email: usanee.p@yru.ac.th

²สาขาวิชาการตลาด คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

Marketing, Faculty of Management Sciences, Yala Rajabhat University

Email: apsorn.e@yru.ac.th

³สาขาวิชาทัศนศิลป์และการออกแบบ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

Visual Art and Design, Faculty of Humanities and Social Sciences, Yala Rajabhat University

Email: jiraporn.ke@yru.ac.th

⁴สาขาวิชาการจัดการ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

Management, Faculty of Management Sciences, Yala Rajabhat University

Email: chompunuch.s@yru.ac.th

จักสาน และความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวมาเลเซียที่มีต่อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากวัสดุพื้นถิ่นเตยหนามจักสานแบบมัดย้อมที่พัฒนา โดยนำข้อมูลจากแบบสอบถามมาแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ย

ผลการวิจัยพบว่า 1) นักท่องเที่ยวชาวมาเลเซียมีพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจักสานประเภทกระเป๋า ผลิตภัณฑ์บนโต๊ะอาหาร และเครื่องเขียน ลักษณะผลิตภัณฑ์เป็นแบบเชิดผลิตภัณฑ์ เชิดละ 3 ผลิตภัณฑ์ เน้นโทนสีพาสเทล ต้องการผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพ รวมถึงประโยชน์ที่สามารถใช้งานได้จริง โดยวัตถุประสงค์หลักเพื่อซื้อฝากให้บุคคลในครอบครัว 2) ผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากวัสดุพื้นถิ่นเตยหนามจักสานแบบมัดย้อมสำหรับนักท่องเที่ยวชาวมาเลเซียที่พัฒนา เป็นการนำข้อมูลพฤติกรรมของกลุ่มตัวอย่างมาวิเคราะห์เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากวัสดุพื้นถิ่นเตยหนามจักสานแบบมัดย้อม ทั้งนี้ยังคงคำนึงถึงความชำนาญของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรสันติภาพวังพญา และภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน ทำให้เกิดเชิดผลิตภัณฑ์ 3 ผลิตภัณฑ์ ได้แก่ เชิดกระเป๋าพาสเทล เชิดผลิตภัณฑ์บนโต๊ะอาหารพาสเทล และเชิดเครื่องเขียนพาสเทล 3) นักท่องเที่ยวชาวมาเลเซียมีความพึงพอใจต่อเชิดผลิตภัณฑ์บนโต๊ะอาหารพาสเทล โดยมีค่าเฉลี่ยโดยรวมมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 49.00 เนื่องจากมองว่าเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพ สะดวกต่อการใช้งาน มีความร่วมสมัย สวยงาม และมีความคิดสร้างสรรค์ ทั้งนี้ยังเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีความต้องการในการซื้อมากที่สุด

คำสำคัญ: การพัฒนาผลิตภัณฑ์ ผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก เตยหนามจักสานแบบมัดย้อม นักท่องเที่ยวชาวมาเลเซีย

Abstract

The purpose of this research was to study the decision-making behavior of Malaysian tourists in buying basketry as a souvenir. The results of the behavior will be developed the product made from local materials which was Tie Dyed Pandan Weaving, and measured their satisfaction of the products after being developed. The data were collected by using 400 convenience sampling in each group. The study used action research process which consisted of four steps: Plan, Act, Observe, and Reflection. The questionnaires were used in this research to study the decision-making behavior of Malaysian tourists in buying basketry as a souvenir, and their satisfaction of the products after being developed. The data from the questionnaire distributed the frequency, percentage, and mean.

The results of this research showed that 1) The decision-making behavior of Malaysian tourists in buying basketry souvenirs consisted of bags, tableware products, and stationery products. The product appearance preferred to be a set of pastel tone with 3-5 pieces per set. Looking for quality products which were useful, and practical, as their main purpose is to buy for family members. 2) Souvenir products, which made

from local materials, Tie Dyed Pandan Weaving have been developed by considering and still maintaining the local wisdoms of the community and identity in Wang-phaya Raman District, Yala Province. As the result, there were 3 set of products, namely the pastel bag set, the pastel tableware set, and the pastel stationery set. 3) The results showed that most of Malaysian tourists satisfied the set of tableware with pastel tone. At the average of 49.00, due to their view on the product. It was a quality, practical, contemporary, beautiful, and creative product. Additionally, it has also performed the highest purchasing decision.

Keywords: Product Development, Souvenir Product, Tie Dyed Pandan Weaving, Malaysian Tourists

วันที่รับบทความ : 15 พฤศจิกายน 2565

วันที่แก้ไขบทความ : 06 มีนาคม 2565

วันที่ตอบรับตีพิมพ์บทความ : 10 มีนาคม 2565

1. บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของงานวิจัย

ข้อมูลการท่องเที่ยวไทยปี 2562 มีนักท่องเที่ยวต่างชาติเข้ามาเที่ยวไทยกว่า 39.9 ล้านคน ก่อเกิดรายได้กว่า 1.64 ล้านล้านบาท โดยจำนวนนักท่องเที่ยวสามอันดับที่สูงสุดได้แก่ นักท่องเที่ยวจากประเทศจีน 10.99 ล้านคน มาเลเซีย 4.26 ล้านคน และอินเดีย 1.99 ล้านคน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2562) และข้อมูลล่าสุดเมื่อเดือนธันวาคม ปี 2562 มีจำนวนนักท่องเที่ยวชาวมาเลเซียที่เดินทางเข้าประเทศไทยผ่านด่านตรวจคนเข้าเมืองเบตง จำนวน 300,368 คน (ด่านตรวจคนเข้าเมืองเบตง, 2563)

อำเภอเบตง เป็นอำเภอที่มีขนาดใหญ่ในจังหวัดยะลา ตั้งอยู่ใต้สุดของประเทศไทยที่ได้รับความสนใจจากทั้งนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ ด้วยภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นภูเขาสูงจึงทำให้มีอากาศดี และมีหมอกตลอดปี ดังคำขวัญประจำอำเภอที่ว่า “เมืองในหมอก ดอกไม้งาม ใต้สุดสยาม เมืองงามชายแดน” จึงเกิดสถานที่ท่องเที่ยวแห่งใหม่คือสกายวอล์ค ที่ลอยอยู่เหนือ “ทะเลหมอก อัยเยอร์เวง” (เทศบาลเมืองเบตง, 2559) ได้เปิดให้บริการในเดือนตุลาคม 2563 มีจุดเด่นคือ นักท่องเที่ยวสามารถสัมผัสทะเลหมอกได้ตลอดทั้งปี ชมพระอาทิตย์ขึ้น มีวิวทิวทัศน์ของผืนป่าฮาลา-บาลา ทะเลสาบเขื่อนบางลาง และยังสามารถไปไกลได้ถึงประเทศมาเลเซีย โดยหลังการเปิดประเทศจะก่อให้เกิดการสร้างอาชีพ สร้างรายได้ กระตุ้นเศรษฐกิจให้กับคนในพื้นที่เบตงเป็นจำนวนมาก ส่งผลให้ปลายเดือนตุลาคม 2563 มีจำนวนนักท่องเที่ยวในภาพรวมถึง 76,866 คน (สยามรัฐออนไลน์, 2563)

กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรสันติภาพวังพญา ได้เริ่มต้นธุรกิจเมื่อปี 2543 โดยรวมกลุ่มลงทุนแปรรูปอาหารและขนมเพื่อจำหน่ายตามร้านค้าในชุมชนเพื่อสร้างรายได้เสริมหลังเสร็จสิ้นภารกิจจากการทำนาและกรีดยาง แต่ก็ยังไม่ประสบความสำเร็จในการดำเนินงานมากนัก จึงได้ขอคำปรึกษาจากทางสำนักงานเกษตรอำเภอรามันและได้รับ

คำแนะนำให้นำวัตถุดิบเตยหนามที่มีอยู่มากในท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์และสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจ จึงเป็นจุดเริ่มต้นของการทำธุรกิจจักสานเตยหนาม ที่อาศัยภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สืบทอดจากบรรพบุรุษ โดยมีนางรอปิยะ เข้ายะลีมา เป็นประธานกลุ่ม ซึ่งผลิตภัณฑจากวัสดุพื้นถิ่นเตยหนามจักสานที่ผลิตและจำหน่ายในตลาดได้แก่ เสื่อ กระเป่า กล้องดินสอ กล้องนกประสงค์ แฟ้ม และปกไดอารี่ ส่วนราคาสินค้าแตกต่างกันไปตามประเภทและขนาดของสินค้า ปัจจุบันผลิตภัณฑของกลุ่มได้รับเครื่องหมาย มผช. (มาตรฐานผลิตภัณฑชุมชน) และได้รับการคัดสรรเป็นผลิตภัณฑระดับสามดาว ประเภทของใช้ ของตกแต่ง ของที่ระลึก นำไปสู่การยกระดับเป็นวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรสันติภาพวังพญาในที่สุด

ทั้งนี้ในปี 2562-2563 ภายหลังที่ทีมผู้ร่วมวิจัยได้พัฒนาผลิตภัณฑสร้างสรรค์ให้กับทางกลุ่ม ผลิตภัณฑของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรสันติภาพวังพญา จึงได้รับการคัดสรรเป็นผลิตภัณฑระดับสี่ดาว ประเภทของใช้ ของตกแต่ง ของที่ระลึก ซึ่งเป็นสินค้าที่มีศักยภาพ เป็นที่ยอมรับระดับประเทศ และสามารถพัฒนาสู่สากลได้ ในปี 2564 ทีมวิจัยมีแผนนำผลิตภัณฑของกลุ่มมาต่อยอดพัฒนานวัตกรรมผลิตภัณฑเตยหนามจักสานรูปแบบใหม่ที่ใช้เทคนิคการมัดย้อมเป็นฐานในการพัฒนา ซึ่งผลิตภัณฑลวดลายใหม่นี้ ทางประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านสันติภาพวังพญาร่วมกับทีมผู้วิจัยพัฒนาผลิตภัณฑในลักษณะเป็นของที่ระลึก โดยเน้นไปที่กลุ่มตลาดนักท่องเที่ยวชาวมาเลเซีย ที่ชื่นชอบธรรมชาติและงานหัตถกรรมเป็นหลัก เนื่องจากมีเครือข่ายญาติพี่น้องและกัลยาณมิตร ที่อยู่ในพื้นที่ชายแดนได้รวมถึงอยู่ใกล้แหล่งท่องเที่ยวสกายวอล์ค ทะเลหมอกอัยเยอร์เวง ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวแห่งใหม่ของอำเภอเบตง จังหวัดยะลา (รอปิยะ เข้ายะลีมา, 2563) โดยเชื่อว่าผลิตภัณฑของที่ระลึกจากวัสดุพื้นถิ่นเตยหนามจักสานแบบมัดย้อมจะมีศักยภาพในการดึงดูดใจและกระตุ้นจูงใจให้ซื้อจากนักท่องเที่ยวที่เป็นชาวมาเลเซียภายหลังจากสิ้นสุดสถานการณ์โรคระบาดโควิด-19 ได้ในอนาคตอันใกล้ เนื่องจากมีคุณลักษณะที่ดีในความเป็นสินค้าของที่ระลึกที่สินค้ามีเอกลักษณ์ของท้องถิ่น เป็นสินค้าที่มีคุณค่าและหายาก มีลักษณะที่ดึงดูดความสนใจ มีรูปร่าง ขนาด น้ำหนักไม่เป็นอุปสรรคต่อการขนส่ง ใช้งานสะดวกและแรงงานในท้องถิ่น (วิบูล จันทรธำม, 2551, น.19) ด้วยจากศักยภาพดังกล่าวของกลุ่มจึงเหมาะสมที่จะได้รับการพัฒนา และต่อยอดผลิตภัณฑใหม่ออกสู่ตลาดโดยเฉพาะกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวมาเลเซียที่เป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวหลัก รองจากนักท่องเที่ยวชาวไทย และมีโอกาสขยายไปสู่นักท่องเที่ยวกลุ่มอื่น ๆ ที่มีลักษณะความต้องการหรือพฤติกรรมใกล้เคียงกันนำไปสู่การต่อยอดการสร้างรายได้ ส่งผลต่อเศรษฐกิจชุมชนได้ในอนาคต

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑของที่ระลึกของนักท่องเที่ยวชาวมาเลเซีย

1.2.2 เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑของที่ระลึกจากวัสดุพื้นถิ่นเตยหนามจักสานแบบมัดย้อมสำหรับนักท่องเที่ยวชาวมาเลเซีย

1.2.3 เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวมาเลเซียที่มีต่อผลิตภัณฑของที่ระลึกจากวัสดุพื้นถิ่นเตยหนามจักสานแบบมัดย้อมที่พัฒนา

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

เนื่องจากสหกรณ์ออมทรัพย์ ธพว. จำกัด ก่อตั้งขึ้นปี 2554 ทางผู้วิจัยจึงใช้ข้อมูลทุติยภูมิจากรายงานงบการเงินประจำปีของสหกรณ์ออมทรัพย์ ธพว. จำกัด ระหว่างปี 2554-2562 ซึ่งเป็นข้อมูลที่ได้ผ่านการตรวจสอบจากผู้สอบบัญชีและแจ้งให้สมาชิกทราบในการประชุมใหญ่สามัญประจำปี

2. วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้ ใช้กระบวนการวิจัยแบบปฏิบัติการ (action research) ซึ่งมีขั้นตอนในการดำเนินการดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นการวางแผน (plan) โดยการใช้แบบสอบถามออนไลน์ (google form) เก็บรวบรวมข้อมูลจากนักท่องเที่ยวชาวมาเลเซีย เพื่อให้ได้ข้อมูลพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก ทราบถึงความสนใจผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกประเภทจักสาน วัตถุประสงค์ของการซื้อผลิตภัณฑ์ บุคคลที่ซื้อผลิตภัณฑ์ฝาก เกณฑ์การซื้อผลิตภัณฑ์ แรงจูงใจในการซื้อผลิตภัณฑ์ โทนสีผลิตภัณฑ์ในการเลือกซื้อ จำนวนผลิตภัณฑ์ต่อหนึ่งแหล่งท่องเที่ยว จำนวนผลิตภัณฑ์ต่อหนึ่งทริปการท่องเที่ยว ลักษณะของผลิตภัณฑ์ที่ซื้อ เวลาและสถานที่ที่เลือกซื้อผลิตภัณฑ์ และบุคคลที่มีผลต่อการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ประเภทจักสาน มากำหนดเป็นแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากวัสดุพื้นถิ่นเตยหนามจักสานแบบมด้อยมของนักท่องเที่ยวชาวมาเลเซีย

ขั้นที่ 2 ขั้นการปฏิบัติการ (act) เป็นการพัฒนาโดยนำผลการที่ได้จากขั้นที่ 1 ร่วมกับการนำนวัตกรรมการมด้อยมแบบการพับสลับไปมา แล้วมัดด้วยเชือกฟางตรงกลางให้แน่น จากนั้นทำการย้อมสลับไปมา ซึ่งเป็นนวัตกรรมการมด้อยมแบบที่ได้รับความพึงพอใจจากกลุ่มผู้ที่สนใจงานหัตถกรรม มาพัฒนาเป็นของที่ระลึกจำนวน 3 เซ็ตผลิตภัณฑ์ ทั้งนี้ยังคงคำนึงถึงความชำนาญของกลุ่มของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรสันติภาพวังพญา อำเภอรามัน จังหวัดยะลา และภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนร่วมด้วย

ขั้นที่ 3 ขั้นการสังเกต (observe) นำผลิตภัณฑ์ที่ผ่านกระบวนการพัฒนามาทำการสำรวจความพึงพอใจโดยใช้แบบสอบถาม เก็บรวบรวมข้อมูลจากนักท่องเที่ยวชาวมาเลเซียแบบออนไลน์ เพื่อให้ได้ข้อมูลความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวมาเลเซียที่มีต่อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากวัสดุพื้นถิ่นเตยหนามจักสานแบบมด้อยมที่พัฒนา

ขั้นที่ 4 ขั้นการสะท้อนผล (reflection) การดำเนินการขั้นนี้เป็นการประเมินและตรวจสอบกระบวนการวิจัยแล้วนำข้อมูลที่ได้จากขั้นที่ 3 ขั้นการสังเกตมาอธิบายแปลความหมาย เพื่อให้ทราบถึงการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากวัสดุพื้นถิ่นเตยหนามจักสานแบบมด้อยมสำหรับนักท่องเที่ยวชาวมาเลเซีย ว่าได้ผลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่หรือมีส่วนใดที่ต้องปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้กระบวนการวิจัยประสบความสำเร็จในการพัฒนาที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เนื่องจากไม่สามารถทราบจำนวนนักท่องเที่ยวชาวมาเลเซียที่ชอบงานหัตถกรรมที่แน่นอน ผู้วิจัยจึงใช้วิธีการคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรไม่ทราบขนาดตัวอย่างของ W.G. Cochran (1977, น.93) โดยกำหนดระดับความเชื่อมั่น 95% และระดับค่าความคลาดเคลื่อนระดับนัยสำคัญที่ 0.05 นำมากำหนดขนาดของตัวอย่าง เพื่อความเหมาะสมของข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้จึงกำหนดกลุ่มตัวอย่างกลุ่มละ 400 คน โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างตามสะดวก (convenience sampling)

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนี้ประกอบด้วย 2 ส่วน ซึ่งได้แก่ แบบสอบถามจำนวน 2 ชุด เพื่อศึกษาพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกของนักท่องเที่ยวชาวมาเลเซีย 1 ชุด และศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวมาเลเซียที่มีต่อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากวัสดุพื้นถิ่นเตยหนามจักสานแบบมด้อยมที่พัฒนา 1 ชุด และการปฏิบัติการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกต้นแบบจากวัสดุพื้นถิ่นเตยหนามจักสานแบบมด้อยมสำหรับนักท่องเที่ยวชาวมาเลเซียโดยมีรายละเอียด ดังนี้

2.2.1 แบบสอบถาม

1) แบบสอบถาม ชุดที่ 1 เรื่อง พฤติกรรมการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกของนักท่องเที่ยวชาวมาเลเซีย ประกอบด้วย 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (check list) และแบบเติมคำสั้นๆ ในช่องว่าง (short answer) ซึ่งประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา ขั้นสูงสุด อาชีพ และรายได้ส่วนบุคคลเฉลี่ยต่อเดือน

ตอนที่ 2 ข้อมูลพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากสถานที่สำหรับนักท่องเที่ยวชาวมาเลเซีย ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (check list) ประเด็นการศึกษาพฤติกรรม มีจำนวน 12 ข้อ ได้แก่ ความสนใจผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกประเภทจักษสาน วัตถุประสงค์ของการซื้อผลิตภัณฑ์ บุคคลที่ซื้อผลิตภัณฑ์ เกณฑ์การซื้อผลิตภัณฑ์ แรงจูงใจในการซื้อผลิตภัณฑ์ โทนสีผลิตภัณฑ์ในการเลือกซื้อ จำนวนผลิตภัณฑ์ต่อหนึ่งแหล่งท่องเที่ยว จำนวนผลิตภัณฑ์ต่อหนึ่งทริปการท่องเที่ยว ลักษณะของผลิตภัณฑ์ที่ซื้อ เวลาและสถานที่ที่เลือกซื้อผลิตภัณฑ์ และบุคคลที่มีผลต่อการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ประเภทจักษสาน

2) แบบสอบถาม ชุดที่ 2 เรื่อง ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวมาเลเซียที่มีต่อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากวัสดุพื้นถิ่นเตยหนามจักสานแบบมัตย้อมที่พัฒนา ประกอบด้วย 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (check list) และแบบเติมคำสั้นๆ ในช่องว่าง (short answer) ซึ่งประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา ขั้นสูงสุด อาชีพ และรายได้ส่วนบุคคลเฉลี่ยต่อเดือน

ตอนที่ 2 ข้อมูลความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวมาเลเซียที่มีต่อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากวัสดุพื้นถิ่นเตยหนามจักสานแบบมัตย้อมที่พัฒนา ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (check list) โดยเป็นคำถาม ในลักษณะให้เลือกตอบข้อที่เป็นจริงมากที่สุดเพียงข้อเดียว ประเด็นประเมินความพึงพอใจจัดแบ่งเป็น 9 ด้าน ได้แก่ ด้านอัตลักษณ์ผลิตภัณฑ์ ด้านคุณภาพผลิตภัณฑ์ ด้านความสวยงาม ด้านความสะดวกของการใช้งาน ด้านความร่วมมือ ด้านความคิดสร้างสรรค์ ด้านการขนส่ง ด้านการตัดสินใจซื้อ และด้านความพึงพอใจโดยรวมมากที่สุด

สำหรับการทดสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือ ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารจัดการด้านการจัดการธุรกิจระหว่างประเทศ และธุรกิจท่องเที่ยว จำนวน 3 ท่าน ถึงประเด็นความสอดคล้องและครอบคลุมวัตถุประสงค์การวิจัย ความเหมาะสมและความสามารถในการสื่อสาร พบว่าอยู่ระหว่าง 0.67–1.00 ผ่านเกณฑ์ทุกข้อ และนำมาหา ค่าความเชื่อมั่น (reliability) โดยทดลองใช้ (try out) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีคุณสมบัติเหมือนกับกลุ่มที่ศึกษาวิจัยแต่ไม่ได้เป็นกลุ่มตัวอย่างของประชากรที่ศึกษา จำนวน 30 ชุด แล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบัค (Cronbach's alpha coefficient) พบว่าข้อคำถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.74 และ 0.78 ตามลำดับ โดยพิจารณาเกณฑ์ค่าความเชื่อมั่น 0.70 ขึ้นไปแสดงให้เห็นว่าข้อคำถามในแบบสอบถามนั้นมีความน่าเชื่อถือในระดับสูง (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2560)

2.2.2 การปฏิบัติการพัฒนา

การพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกโดยนำผลการศึกษาพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกของนักท่องเที่ยวชาวมาเลเซีย ร่วมกับการนำนวัตกรรมผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์แบบมัตย้อมมาพัฒนาผลิตภัณฑ์ต้นแบบเป็นของที่ระลึกจำนวน 3 เซตผลิตภัณฑ์ ผลิตภัณฑ์ละ 3 ชิ้น และนำผลจากการศึกษาความพึงพอใจของ

นักท่องเที่ยวชาวมาเลเซียที่มีต่อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากวัสดุพื้นถิ่นเตยหนามจักสานแบบมด้อย้อม มาสะท้อนกลับผลในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ได้ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2.3 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ สามารถจำแนกตามเครื่องมือ ดังนี้

2.3.1 แบบสอบถาม

1) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลของแบบสอบถามเรื่อง พฤติกรรมการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกของนักท่องเที่ยวชาวมาเลเซีย แบ่งเป็น 2 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าเฉลี่ย และร้อยละ แล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง

ส่วนที่ 2 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากจักสานของนักท่องเที่ยวชาวมาเลเซีย ได้แก่ การแจกแจงความถี่และร้อยละ แล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง

2) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลของแบบสอบถามเรื่อง ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวมาเลเซียที่มีต่อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากวัสดุพื้นถิ่นเตยหนามจักสานแบบมด้อย้อมที่พัฒนา แบ่งเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าเฉลี่ยและร้อยละ แล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง

ส่วนที่ 2 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวมาเลเซียที่มีต่อผลิตภัณฑ์ ของที่ระลึกจากวัสดุพื้นถิ่นเตยหนามจักสานแบบมด้อย้อมที่พัฒนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่และร้อยละ แล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง

ทั้งนี้ข้อมูลจากแบบสอบถาม จะถูกนำมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลอีกครั้ง ก่อนที่จะนำไปประมวลผลโดยโปรแกรมสถิติสำเร็จรูป เพื่อทำการการแจกแจงความถี่ ค่าเฉลี่ย และค่าร้อยละในการตอบวัตถุประสงค์ที่กำหนด

2.3.2 การปฏิบัติการพัฒนา

ข้อมูลที่ได้จากการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกต้นแบบ จะถูกนำไปวิเคราะห์ สังเคราะห์ และเขียนพรรณนาเชิงเหตุผล (content analysis)

2.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

โดยเก็บรวบรวมข้อมูลพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกของนักท่องเที่ยวชาวมาเลเซียแบบออนไลน์ ระหว่างวันที่ 11 เมษายน ถึงวันที่ 30 เมษายน 2564 ดำเนินปฏิบัติการพัฒนาผลิตภัณฑ์ระหว่างวันที่ 1 พฤษภาคม ถึงวันที่ 9 กรกฎาคม 2564 และเก็บรวบรวมข้อมูลความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวมาเลเซียที่มีต่อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากวัสดุพื้นถิ่นเตยหนามจักสานแบบมด้อย้อมที่พัฒนาแบบออนไลน์ วันที่ 10 กรกฎาคม ถึงวันที่ 30 กรกฎาคม 2564

3. สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาคำถามตามวัตถุประสงค์ ปรากฏผลดังนี้

3.1 พฤติกรรมการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกของนักท่องเที่ยวชาวมาเลเซีย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยวชาวมาเลเซีย เกี่ยวกับพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก พบว่า เพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 52.50 อายุเฉลี่ย 30 ปี การศึกษาชั้นสูงสุดระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 44.50 อาชีพพนักงานบริษัท/ห้างร้าน คิดเป็นร้อยละ 21.50 และ รายได้ส่วนบุคคลเฉลี่ยต่อเดือน ต่ำกว่า 3,000 ริงกิต คิดเป็นร้อยละ 69.00

ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจกสถานของนักท่องเที่ยวชาวมาเลเซีย พบว่า ประเภทผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกประเภทจกสถานที่ได้รับความสนใจมากที่สุด คือ กระเป๋า เช่น กระเป๋าหิ้ว/สะพาย กระเป๋าตากล้อง/คลัช กระเป๋าน้ำดื่ม/โทรศัพท์มือถือ ฯลฯ คิดเป็นร้อยละ 30.50 ผลิตภัณฑ์บนโต๊ะอาหาร เช่น แผ่นรองจาน ที่รองแก้ว ของใส่ช้อนส้อม/มีด/ตะเกียบ ฯลฯ ร้อยละ 16.75 และ เครื่องเขียน เช่น กล่องดินสอ ปกสมุดโน้ต แฟ้มเอกสาร ฯลฯ ร้อยละ 15.75 ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการซื้อเพื่อเป็นของฝาก คิดเป็นร้อยละ 43.75 สำหรับซื้อเป็นของฝากให้กับบุคคลในครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 54.00 ด้านคุณภาพผลิตภัณฑ์เป็นเกณฑ์ที่สำคัญในการซื้อ คิดเป็นร้อยละ 34.00 สำหรับแรงจูงใจในการซื้อ พบว่า เน้นคุณภาพ/ประโยชน์ที่สามารถใช้งานได้จริง คิดเป็นร้อยละ 41.25 มักเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ โทนาสพาสเทล คิดเป็นร้อยละ 50.75 จำนวนชิ้นที่เลือกซื้อต่อหนึ่งแหล่งสถานที่ท่องเที่ยว และต่อหนึ่งทริปการท่องเที่ยวพบว่า จำนวน 3-5 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 46.25 และ 43.00 ตามลำดับ ลักษณะการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์เป็นเซตผลิตภัณฑ์ คิดเป็นร้อยละ 47.25 มักซื้อต่อหนึ่งแหล่งสถานที่ท่องเที่ยว และต่อหนึ่งทริปการท่องเที่ยวพบว่า จำนวน 3-5 ชิ้น คิดเป็นร้อยละ 46.25 และ 43.00 ตามลำดับ ลักษณะการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์เป็นเซตผลิตภัณฑ์ คิดเป็นร้อยละ 47.25 มักซื้อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกประเภทจกสถานเมื่อท่องเที่ยว ณ สถานที่นั้น ๆ คิดเป็นร้อยละ 57.75 สถานที่ในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ พบว่า ตามสถานที่ท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ 38.50 และบุคคลในครอบครัวมีผลต่อการซื้อ คิดเป็นร้อยละ 44.00

จากการสังเคราะห์จากพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจกสถานของนักท่องเที่ยวชาวมาเลเซีย นำไปสู่แนวทางของการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจกสถาน ซึ่งผลิตภัณฑ์ที่ผู้บริโภคต้องการซื้อมากที่สุด 3 ลำดับแรกคือ ผลิตภัณฑ์ประเภทกระเป๋า ผลิตภัณฑ์บนโต๊ะอาหาร และเครื่องเขียน ลักษณะผลิตภัณฑ์เป็นแบบเซตผลิตภัณฑ์ เซตละ 3-5 ผลิตภัณฑ์ เน้นโทนาสพาสเทล ต้องการผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพ รวมถึงประโยชน์ที่สามารถใช้งานได้จริง โดยวัตถุประสงค์หลักเพื่อซื้อฝากให้บุคคลในครอบครัว

3.2 การพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากวัสดุพื้นถิ่นเตยหนามจักสานแบบมัตย้อมสำหรับนักท่องเที่ยวชาวมาเลเซีย

ผู้วิจัยและวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรสันติภาพวังพญา ได้ดำเนินการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากวัสดุพื้นถิ่นเตยหนามจักสานแบบมัตย้อม โดยร่วมกันออกแบบและทำแบบร่างผลิตภัณฑ์ให้ตรงตามข้อมูลจากการวิเคราะห์และสังเคราะห์พฤติกรรมการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกของชาวมาเลเซีย รวมถึงคำนึงถึงความชำนาญของกลุ่มด้านการทำเส้นเตยหนามให้นิ่ม เป็นเส้นเล็ก มีความมันวาวด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน โดยใช้วิธีการมัตย้อมแบบการพับสลับไปมา มัดตรงกลางด้วยเชือกฟางให้แน่น จากนั้นทำการย้อมสลับไปมา 3 สี โทนาสพาสเทล ได้แก่ สีชมพูอ่อน สีฟ้าอ่อน และสีม่วงอ่อน เป็นผลิตภัณฑ์ เซตกระเป๋า เซตผลิตภัณฑ์บนโต๊ะอาหาร และเซตเครื่องเขียน ดังภาพที่ 1-3

รูปภาพที่ 1 เซ็ตผลิตภัณฑ์กระเป๋าพาสเทล

รูปภาพที่ 2 เซ็ตผลิตภัณฑ์บนโต๊ะอาหารพาสเทล

รูปภาพที่ 3 เซ็ตผลิตภัณฑ์เครื่องเขียนพาสเทล

3.3 ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวมาเลเซียที่มีต่อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากวัสดุพื้นถิ่นเตยหนามจักสานแบบมัดย้อมที่พัฒนา

ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามเพื่อศึกษาสรุปผลการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากวัสดุพื้นถิ่นเตยหนามจักสานแบบมัดย้อมสำหรับนักท่องเที่ยวชาวมาเลเซีย โดยศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวมาเลเซียที่มีต่อผลิตภัณฑ์

ของที่ระลึกจากวัสดุพื้นถิ่นเตยหนามจักสานแบบมด้อย้อม มีต่อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกที่พัฒนา ทั้ง 3 เช็ตผลิตภัณฑ์ ทั้งนี้ ข้อมูลที่ได้ ปรากฏดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ข้อมูลความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวมาเลเซียที่มีต่อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากวัสดุพื้นถิ่นเตยหนามจักสานแบบมด้อย้อมที่พัฒนา

เช็ตผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากวัสดุพื้นถิ่นเตยหนามจักสาน							
ประเด็นประเมินผล	แบบมด้อย้อมที่พัฒนา						รวม
ความพึงพอใจ	กระเป๋าพาสเทล		ผลิตภัณฑ์		เครื่องเขียน		(ร้อยละ)
รายด้าน	บนโต๊ะอาหารพาสเทล		พาสเทล				n=400
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	
อัตลักษณ์ผลิตภัณฑ์	175	43.75	122	30.50	103	25.75	100.00
คุณภาพผลิตภัณฑ์	146	36.50	190	47.50	64	16.00	100.00
ความสวยงาม	165	41.25	175	43.75	60	15.00	100.00
ความสะดวกของการใช้งาน	129	32.25	184	46.00	87	21.75	100.00
ความร่วมมือ	123	30.75	179	44.75	98	24.50	100.00

ตารางที่ 1 (ต่อ) ข้อมูลความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวมาเลเซียที่มีต่อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากวัสดุพื้นถิ่นเตยหนามจักสานแบบมด้อย้อมที่พัฒนา

ประเด็นประเมินผล	เช็ตผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากวัสดุพื้นถิ่นเตยหนามจักสาน						รวม (ร้อยละ) n=400
	แบบมด้อย้อมที่พัฒนา						
	กระเป๋าสตางค์		ผลิตภัณฑ์		เครื่องเขียน		
	บันไดอะไหล่		บันไดอะไหล่		บันไดอะไหล่		
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	
ความคิดสร้างสรรค์	133	33.25	162	40.50	105	26.25	100.00
การขนส่ง	165	41.25	134	33.50	101	25.25	100.00
การตัดสินใจซื้อ	160	40.00	188	47.00	52	13.00	100.00
ค่าเฉลี่ยโดยรวม	149	37.25	196	49.00	55	13.75	100.00

จากตารางที่ 1 ข้อมูลความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวมาเลเซียที่ตอบแบบสอบถามจำนวน 400 คน พบว่า มีความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากวัสดุพื้นถิ่นเตยหนามจักสานแบบมด้อย้อม เช็ตผลิตภัณฑ์บันไดอะไหล่ มากที่สุด คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 49.00 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านคุณภาพผลิตภัณฑ์ คิดเป็นร้อยละ 47.50 ด้านการตัดสินใจซื้อ คิดเป็นร้อยละ 47.00 ด้านความสะดวกของการใช้งาน คิดเป็นร้อยละ 46.00 ด้านความร่วมมือ คิดเป็นร้อยละ 44.75 ด้านความสวยงาม คิดเป็นร้อยละ 43.75

ด้านความคิดสร้างสรรค์ คิดเป็นร้อยละ 40.50 ด้านอัตลักษณ์ผลิตภัณฑ์ และด้านการขนส่ง คิดเป็นร้อยละ 33.05 และ 30.50 ตามลำดับ ส่งผลให้มีการนำข้อมูลจากผลการวิจัยนี้ไปต่อยอดเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ให้กับกลุ่ม

4. อภิปรายผล

งานวิจัยนี้ สามารถอภิปรายผลที่เกิดขึ้นได้ดังนี้

4.1 พฤติกรรมการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกของนักท่องเที่ยวชาวมาเลเซีย พบว่า ประเภทผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกประเภทจักสานที่ได้รับความนิยมมากที่สุด คือ กระเป๋าสตางค์ ผลิตภัณฑ์บนโต๊ะอาหาร และ เครื่องเขียน มีวัตถุประสงค์ในการซื้อเพื่อเป็นของขวัญให้กับบุคคลในครอบครัว เกณฑ์ที่สำคัญในการซื้อคือคุณภาพผลิตภัณฑ์ สำหรับแรงจูงใจในการซื้อเน้นคุณภาพ/ประโยชน์ที่สามารถใช้งานได้จริง โทนสีพาสเทลเป็นโทนสีที่มักเลือกซื้อผลิตภัณฑ์จำนวนชิ้นผลิตภัณฑ์ จำนวน จำนวน 3-5 ชิ้น ที่เลือกซื้อต่อหนึ่งแหล่งสถานที่หรือหนึ่งทริปการท่องเที่ยว ลักษณะการเลือกซื้อเป็นเซตผลิตภัณฑ์ มักซื้อผลิตภัณฑ์เมื่อท่องเที่ยว ณ สถานที่นั้น ๆ โดยเลือกซื้อตามสถานที่ท่องเที่ยว โดยบุคคลที่มีผลต่อการซื้อ คือบุคคลในครอบครัว สอดคล้องกับ Bakar & Othman (2018, น.53-54) พบว่าผู้บริโภคชาวมาเลเซีย นิยมสินค้าหัตถกรรม 5 ลำดับแรก ได้แก่ ของประดับตกแต่ง ของขวัญ ของที่ระลึกสำหรับองค์กร สินค้าแฟชั่นและเครื่องประดับ เครื่องมือและเครื่องใช้ในบ้าน สอดคล้องกับ วุฒิชัย วิภาทาณัง (2559, น.113) พบว่ากลุ่มนักท่องเที่ยวที่สนใจผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจักสาน โดยส่วนมากจะมีเหตุผลหลักในการเลือกสินค้าเพื่อนำกลับไปใช้เอง เพราะจะนึกถึงเหตุผลหลักในตัวผลิตภัณฑ์คือประโยชน์ใช้สอยในตัวเครื่องจักสาน โดยมองคุณค่าทางงานเครื่องจักสานอยู่ตลอดเวลาความสวยงาม คุณค่าทางวัสดุในการออกแบบที่เป็นไม้ไผ่และหวาย การเลือกซื้อและพบสินค้าส่วนมากจะพบได้จากสถานที่ท่องเที่ยว

4.2 การพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากวัสดุพื้นถิ่นเตยหนามจักสานแบบมดัย้อมสำหรับนักท่องเที่ยวชาวมาเลเซีย เน้นการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผลการศึกษาพฤติกรรมการตัดสินใจของผู้บริโภค กอปรกับใช้ความชำนาญ สอดแทรกด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรสันติภาพวังพญา อำเภอรามัน จังหวัดยะลา สอดคล้องกับ ปุณศรี สุนทรสิงห์ (2557, น.67) พบว่าผลิตภัณฑ์มีคุณภาพ และสวยงามตรงตามความต้องการของผู้บริโภค เป็นปัจจัยสำคัญในการทำธุรกิจ เนื่องจากการผลิตสินค้าเพื่อจำหน่ายนั้นต้องผลิตตามความต้องการของผู้บริโภค รวมถึงสมาชิกในกลุ่มมีทักษะและความสามารถด้านการผลิต เป็นการสะท้อนให้เห็นศักยภาพขององค์กรในการผลิตสินค้าด้วยทักษะที่เกิดจากความชำนาญในการผลิต อีกทั้งยังสอดคล้องกับ ศศิพร ต่ายคำ และ นรินทร์ สังข์รักษา (2558, น.606) ที่พบว่า ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนสามารถนำทรัพยากรท้องถิ่น เอกลักษณ์ท้องถิ่น และภูมิปัญญาท้องถิ่นมาผสมผสานเกิดเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ที่เพิ่มรายได้ให้แก่วิสาหกิจชุมชน

4.3 ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวมาเลเซียที่มีต่อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากวัสดุพื้นถิ่นเตยหนามจักสานแบบมดัย้อมที่พัฒนา พบว่า เซตผลิตภัณฑ์บนโต๊ะอาหาร เป็นเซตผลิตภัณฑ์ที่นักท่องเที่ยวชาวมาเลเซียมีความพึงพอใจค่าเฉลี่ยโดยรวมมากที่สุด เนื่องจากมองว่าเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพ สะดวกต่อการใช้งาน มีความร่วมสมัย สวยงาม และมีความคิดสร้างสรรค์ สอดคล้องกับ Praspirom & Rugwongwan (2018, น.8) ที่พบว่า มีเพียง 3 ปัจจัยที่เป็นสิ่งสำคัญในการเพิ่มความตระหนักรู้ของผู้บริโภคในมูลค่าผลิตภัณฑ์และนำไปสู่การตัดสินใจซื้อของที่ระลึกมากขึ้นคือ สินค้าต้องนำเสนอการใช้ประโยชน์ซึ่งสามารถบ่งบอกถึงวัตถุประสงค์ของผลิตภัณฑ์และวิธีการใช้ผลิตภัณฑ์ ความมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว หมายความว่าลักษณะต้องแตกต่างจากผลิตภัณฑ์อื่นในด้านอื่นหรือคือไม่ได้ลอกเลียนแบบ รวมถึงมีฝีมือประณีต เป็นของขวัญ หรือของสะสมได้ และสอดคล้องกับ Mogindol & Bagul (2016, น.21) ที่พบว่า นักท่องเที่ยว

สนใจสินค้าหัตถกรรมที่สามารถจัดแสดงได้ทั้งที่บ้านหรือที่ทำงาน สามารถเป็นของขวัญ และเป็นงานฝีมือ เป็นสำคัญ ซึ่งข้อมูลเหล่านี้มีประโยชน์มากสำหรับผู้ผลิตหัตถกรรม นักการตลาด และผู้ค้าปลีก เพราะเป็นข้อมูลที่สามารถนำไปใช้วางแผนในการผลิต ส่งเสริม หรือจำหน่ายหัตถกรรมพื้นบ้านให้ตรงกับศักยภาพความชอบของนักท่องเที่ยว

5. ข้อเสนอแนะ

5.1 ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัยด้านวิชาการ

จากงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้นำผลิตภัณฑ์ต้นแบบจดลิสลิตี้ไว้ต่อกรมทรัพย์สินทางปัญญา ทะเบียนข้อมูลเลขที่ 0.004900 ประเภทงาน งานอื่นใดอันเป็นงานในแผนการรรณคดี แผนกวิทยาศาสตร์หรือแผนกศิลปะ ชื่อผลงาน ผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกเตยหนามจักสานแบบมัตย้อม Set “Pastel Tones”

5.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

5.2.1 การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงพัฒนา ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากวัสดุพื้นถิ่นเตยหนามจักสานแบบมัตย้อมสำหรับนักท่องเที่ยวชาวมาเลเซีย เพื่อให้เกิดความยั่งยืนในการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจักสานท้องถิ่นของชุมชนต่อไป เมื่อสิ้นสุดการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ไปแล้วนั้น ชุมชนและผู้ที่เกี่ยวข้องควรร่วมกันกระตุ้นให้เกิดการทำงานในการพัฒนาชุมชนร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ โดยมีการกำหนดความต้องการ การวางแผน การปฏิบัติตามแผน และการประเมินสะท้อนกลับจะช่วยให้การพัฒนาในชุมชนมีความยั่งยืนมากขึ้น

5.2.2 การศึกษาวิจัยนี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากวัสดุพื้นถิ่นในชุมชนอื่น ที่มีความสนใจที่จะพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ในชุมชนของตนเพื่อให้ตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวมาเลเซีย

5.2.3 การถ่ายทอดความรู้ในการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ให้กับเยาวชน อันจะนำไปสู่การสร้างจิตสำนึกการรักษามรดกภูมิปัญญาท้องถิ่นตามมา

5.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากวัสดุพื้นถิ่นนี้สามารถพัฒนางานวิจัยต่อด้านของการออกแบบบรรจุภัณฑ์ให้กับผลิตภัณฑ์ชุมชน เทคนิควิธีการในการสร้างสรรค์ผลงาน รวมถึงกลยุทธ์ในการเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ หรืออื่น ๆ ที่ชุมชนต้องการที่จะแก้ปัญหา

6. กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา ประจำปีงบประมาณ 2564 ซึ่งผู้วิจัยต้องขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้ด้วย

7. เอกสารอ้างอิง

ด้านตรวจคนเข้าเมืองเบตง. (2563). *สรุปจำนวนนักท่องเที่ยวพ.ศ. 2563*. สืบค้นเมื่อ 10 พฤศจิกายน 2563, จาก

<https://www.betongimmigration.go.th/index.php>.

เทศบาลเมืองเบตง. (2559). *แผนพัฒนาท้องถิ่นสี่ปี (พ.ศ.2561 - 2564) เทศบาลเมืองเบตง*. ยะลา: กองวิชาการและ

แผนงาน เทศบาลเมืองเบตง จังหวัดยะลา.

- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2560). *การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS และ AMOS*. พิมพ์ครั้งที่ 17. กรุงเทพฯ: บิสซิเนส อาร์แอนด์ดี.
- ปุนทริกา สุคนธสิงห์. (2557). *ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของกลุ่มอาชีพ: กรณีศึกษากลุ่มอาชีพผลิตภัณฑ์จากผ้าในเขตจังหวัดเพชรบุรี*. (รายงานการวิจัย). มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์, เพชรบูรณ์.
- รอปิยะ เย้าลีมา. (2563, 5 พฤศจิกายน). *ประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรสันติภาพวังพญา อำเภอรามัน จังหวัดยะลา*. [สัมภาษณ์]
- วิบูล จันทรแย้ม. (2551). *พฤติกรรมกรเลือกซื้อสินค้าที่ระลึกของประชาชนที่มาเที่ยวจังหวัดลพบุรี*. (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี, ลพบุรี.
- วุฒิชัย วิภาทานัง. (2559). *การศึกษาและพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ที่ลดกรรมงานจักสานประเภทผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกของตกแต่งและเครื่องเรือน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา*. *วารสารวิจัยและพัฒนา วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์*, 11(3), 107-119.
- ศศิพร ต่ายคำ และ นรินทร์ สังข์รักษา. (2558). *การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าของวิสาหกิจชุมชนจังหวัดราชบุรี*. *วารสารวิชาการ Veridian E-Journal บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 8(1), 606-632.
- สยามรัฐออนไลน์. (2563). *คนแห่เที่ยวสกายวอล์คทะเลหมอกอัยเยอร์เวงเบตง หลังเปิดให้ขึ้นชมทะเล 7 หมื่นกว่าราย*. สืบค้นเมื่อ 10 พฤศจิกายน 2563, จาก <https://siamrath.co.th/n/193796>.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2562). *สรุปสถานการณ์ท่องเที่ยวภายในประเทศ เป็นรายจังหวัด พ.ศ. 2553–2562*. สืบค้นเมื่อ 10 พฤศจิกายน 2563, จาก <http://statbbi.nso.go.th/staticreport/page/sector/th/17.aspx>.
- Bakar, A. S., & Othman, A. M. A. (2018, March). Malaysian perceptions towards bemban product design. *7 th International conference on Kansei Engineering & Emotion Research 2018*. Kuching: Malaysia.
- Cochran, W.G. (1977). *Sampling Techniques*. 3rd ed. New York: John Wiley and Sons, Inc.
- Mogindol, S. H., & Bagul, A. H. B. B. P. (2016). Tourists' perceptions about an appealing handicraft. *Tourism, Leisure and Global Change*, 1(1), 10-24
- Paspirom, G., & Rugwongwan, Y. (2018). A perception study on buying decision factors of Thai fish-shaped wickerwork (souvenir) between Thais and Malaysian consumers. *Environment-Behaviour Proceedings Journal*, 3(9), 3-8.

การใช้ Google Classroom ในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชาการจัดการสุขภาวะชุมชน สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาพัฒนาสังคม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

Using Google Classroom to Improve Academic Achievement in Community Health Management Courses for Students of Social Development Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Prince of Songkla University, Pattani Campus

จิรัชยา เจียวก๊ก¹

Jirachaya Jeawkok¹

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังการใช้ Google Classroom ในรายวิชาการจัดการสุขภาวะชุมชน สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาพัฒนาสังคม (2) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาสาขาวิชาพัฒนาสังคม ที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน โดยใช้ Google Classroom ในรายวิชาการจัดการสุขภาวะชุมชน สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาพัฒนาสังคม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ที่เรียนภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 15 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ (1) Google Classroom (ชั้นเรียนออนไลน์) 2) แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาการจัดการสุขภาวะชุมชน และ 3) แบบประเมินการจัดการเรียนการสอนตามความคิดเห็นของนักศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบที

ผลการวิจัย พบว่า 1) การสอนโดยใช้ระบบจัดการเรียนการสอนออนไลน์ Google Classroom ในรายวิชาการจัดการสุขภาวะชุมชน มีผลการเรียน ผ่านเกณฑ์ประเมิน คิดเป็นร้อยละ 100 ของคะแนนเฉลี่ยที่เพิ่มขึ้น ส่วนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียนและหลังเรียนมีความแตกต่างกัน โดยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2) ความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการจัดการเรียนการสอนผ่าน Google Classroom ในรายวิชาการจัดการสุขภาวะชุมชน สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาพัฒนาสังคม พบว่านักศึกษามีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.15$, S.D. = .65) ทั้งนี้ควรมีการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนในสภาพแวดล้อมที่เสมือนจริงที่หลากหลายในสถานการณ์ปัจจุบัน

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาสังคม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

¹ Assistant Professor Dr., Bachelor of Arts, Program in Social Development, Faculty of Humanities and Social Sciences, Prince of Songkla University, Pattani Campus
Email: jirachaya.j@psu.ac.th

คำสำคัญ: ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การจัดการสุขภาวะชุมชน Google Classroom นักศึกษาสาขาวิชาพัฒนาสังคม

Abstract

This research aimed 1) to compare academic achievement before and after using Google Classroom in community health management courses, for students of Social Development Program; and (2) to study the satisfaction of students in the Social Development Program towards teaching and learning management by using Google Classroom in community health management courses for students of Social Development Program, faculty of humanities and social sciences, Prince of Songkla University, Pattani campus. There were 15 students studying in the first semester of the academic year 2021. The data collection tools were (1) Google Classroom (online classes), 2) the learning achievement form in the course of community health management, and 3) the assessment form. teaching ,and learning management with the opinions of students data were analyzed using percentage, mean, standard deviation, efficiency ,and t-test.

The results founded that: 1) teaching using the Google Classroom online teaching and learning management system in the course of community health management with 100 percent of the grade point average. The learning achievement posttest score was higher than the pretest score at the significance of .01; 2) student satisfaction towards teaching and learning management through Google Classroom in community health management courses for social development students. It performed that the students' overall satisfaction was at a high level ($\bar{x} = 4.15$, S.D. = .65). The learning process should be promoted to the learners in a variety of virtual environments in the current situation.

Keywords: Learning Achievement, Community Health Management, Google Classroom, Social Development Student

วันที่รับบทความ : 28 กันยายน 2564

วันที่แก้ไขบทความ : 26 มกราคม 2565

วันที่ตอบรับตีพิมพ์บทความ : 08 กุมภาพันธ์ 2565

1. บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของงานวิจัย

การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในกระแสโลกาภิวัตน์ย่อมส่งผลกระทบต่อสภาวะทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง เทคโนโลยีวัฒนธรรมอันสืบเนื่องมาจากการใช้เทคโนโลยีเพื่อเชื่อมโยงข้อมูลต่างๆ ของทุกภูมิภาคของโลกเข้าด้วยกัน

การปรับเปลี่ยนทางสังคมที่เกิดขึ้นเป็นสังคมที่ก้าวเข้าสู่ยุคใหม่ ที่เรียกว่า ศตวรรษที่ 21 (Joo and Kim, 2014) ดังนั้น การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข นอกจากให้ความรู้ว่าเข้าใจเนื้อหาแล้ว จำเป็นต้องฝึกฝนให้ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดแก้ปัญหาและตัดสินใจอย่างมีประสิทธิภาพ

การพัฒนาทางการศึกษาทำให้บุคคลสามารถใช้ชีวิตอยู่ในสังคมร่วมกับผู้อื่นอย่างรอบคอบและมีความสุข และจะเห็นได้ว่าการศึกษาในยุคปัจจุบันจะเน้นให้บุคคลได้คิดช่วยแก้ปัญหาทุกๆ ด้านของชีวิต ปัจจุบันนี้มีงานวิจัยหลาย ๆ งาน ที่วิจัยเพื่อมุ่งพัฒนาการเรียนการสอนรวมทั้งเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพในทุกๆ ด้าน (จิรัชยา เจริญวกั และคณะ, 2563) อย่างไรก็ตามสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ได้ส่งผลกระทบต่อประชากรโลกเป็นวงกว้าง โดยมีจำนวนผู้ป่วยติดเชื้อและผู้เสียชีวิตเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมากในระยะเวลาอันรวดเร็ว องค์การอนามัยโลกจึงได้ประกาศให้โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เป็นโรคระบาดใหญ่ (Pandemic) (WHO, 2020) การป้องกันการแพร่ระบาดอย่างหนึ่งคือมาตรการการเว้นระยะห่างทางสังคม (Social Distancing) จึงทำให้เป็นแรงผลักดันให้มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนแบบการสอนผ่านออนไลน์ เพื่อเอื้อให้ผู้เรียนและผู้สอนสามารถเรียนรู้ได้จากที่บ้านของตนเอง (บุญทิพย์ สิริรังศรี, 2563) แม้ว่านักศึกษาไม่สามารถเข้าเรียนในห้องเรียนของมหาวิทยาลัยได้ตามปกติ การดูแลช่วยเหลือนักศึกษาตลอดจนการจัดการเรียนการสอนโดยมีการสนับสนุนส่งเสริม พัฒนา ป้องกันและแก้ไขปัญหาให้แก่นักศึกษาเพื่อให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และมีคุณภาพชีวิตที่ดีในสถานการณ์ที่มีโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ระบาด จึงทำให้การใช้สื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษาเป็น การเชื่อมต่อช่องว่างระหว่างผู้สอนและผู้เรียนในการจัดการเรียนรู้ ทั้งการตรวจงานและสร้างแบบวัดผลและประเมินผล การเรียนรู้ของนักศึกษาได้ทุกที่ทุกเวลา New normal หรือความปกติใหม่นี้ส่งผลให้เกิดการปรับตัวและมีการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว จะเห็นได้ว่าการใช้เทคโนโลยีเพื่อลดข้อจำกัดดังกล่าวจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งโดยนำเทคโนโลยี Google Apps for Education มาประยุกต์ใช้เป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพการทำงาน ที่ให้บริการฟรี และนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน สามารถสร้างความปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน มีคุณลักษณะที่ช่วยประหยัดเวลา รวมถึงระบบการส่งและจัดเก็บผลงานต่างๆ ผู้วิจัยได้ ศึกษา Google Classroom เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ Google Classroom สำหรับการเรียนการสอนออนไลน์ในยุคโควิด-19 (สุชาติ เกตุติ, 2564) อันจะส่งผลให้การเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดและเกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านการจัดการเรียนรู้

จากความสำเร็จและสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยให้ความสำคัญกับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักศึกษา เมื่อมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการเรียนการสอนไปจากภาวะปกติ จึงมีความสนใจที่จะใช้ Google Classroom ในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชาการจัดการสุขภาวะชุมชน สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาพัฒนาสังคม เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังการใช้ Google Classroom และศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน โดยใช้ Google Classroom ในรายวิชาการจัดการสุขภาวะชุมชน สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาพัฒนาสังคม นำไปสู่การจัดการเรียนการสอน และเป็นแนวทางในการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาอื่นๆ ต่อไปให้มีประสิทธิภาพต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังการใช้ Google Classroom ในรายวิชาการจัดการสุขภาวะชุมชน สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาพัฒนาสังคม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

1.2.2 เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาสาขาวิชาพัฒนาสังคม ที่มีต่อการจัดการเรียนการสอน โดยใช้ Google Classroom ในรายวิชาการจัดการสุขภาวะชุมชน สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาพัฒนาสังคม คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

1.3 สมมติฐานการวิจัย

1.3.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาการจัดการสุขภาวะชุมชน สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาพัฒนาสังคม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี โดยใช้ Google Classroom ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

1.3.2 ความพึงพอใจของนักศึกษาสาขาวิชาพัฒนาสังคม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ต่อจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้ Google Classroom ในรายวิชาการจัดการสุขภาวะชุมชน อยู่ในระดับมาก

2. วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Quasi Experimental Research) แบบ One Group Pretest-Posttest Designs เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนจากการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ Google Classroom เป็นเครื่องมือและศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาจากการจัดการเรียนการสอนผ่าน Google Classroom

2.1 ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

ประชากรและกลุ่มเป้าหมายเป็นนักศึกษาสาขาวิชาพัฒนาสังคม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาการจัดการสุขภาวะชุมชน ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 15 คน (ทุกคน)

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน โดยผู้วิจัยได้มีการเตรียมเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้

ส่วนที่ 1 บทเรียนในรายวิชาการจัดการสุขภาวะชุมชน และแผนการเรียนรู้ โดยศึกษาคำอธิบายรายวิชา ขอบเขตเนื้อหาสาระสำคัญของเนื้อหา และวัตถุประสงค์ในรายวิชาในเรื่องที่จะดำเนินการสอน จาก มคอ.3 และศึกษาจากสภาพปัญหาจากการเรียนรู้ของนักศึกษา จากนั้นทำการวิเคราะห์เนื้อหาอย่างละเอียด กำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้กำหนดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยบทเรียนในรายวิชาการจัดการสุขภาวะชุมชน และแผนการเรียนรู้ได้รับการประเมินผ่านผู้ทรงคุณวุฒิให้สามารถนำไปใช้ได้ จากการพิจารณาประเมินสมรรถนะอาจารย์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (PSU-TPSF) ตามบันทึกข้อความที่ มอ 203.7/041 ลงวันที่ 15 กันยายน 2563 โดยผู้วิจัยใช้ Google Classroom เป็นเครื่องมือหลักในการนำเสนอเนื้อหา การสั่งงาน ส่งงาน การวัดและประเมินผล

ส่วนที่ 2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นแบบปรนัยชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ คะแนนเต็ม 40 คะแนน ซึ่งเครื่องมือดังกล่าว ผู้วิจัยนำเครื่องมือจากงานวิจัยของ จิรัชยา เจียวกิก (2563) เรื่องการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการจัดการสุขภาวะชุมชน เรื่องการจัดการระบบสุขภาพ โดยวิธีการเรียนรู้แบบซิปปา

สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาพัฒนาสังคม มาใช้มีค่าความยากระหว่าง 0.34 ถึง 0.70 ค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.25 ถึง 0.80 ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.92 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 1.00

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามความพึงพอใจโดยใช้ข้อคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ จำนวน 19 ข้อ โดยแบ่งหัวข้อได้ คือ การเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ความเหมาะสมทั้งทางด้านอาจารย์ผู้สอน ด้านเนื้อหาด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านอุปกรณ์การเรียนการสอน ด้านแบบฝึกทักษะ และภาพรวมของการเรียน

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามความพึงพอใจไปหาความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่านตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมได้ค่าเฉลี่ยความสอดคล้องทั้งฉบับเท่ากับ 0.90 และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.92

2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

2.3.1 ผู้วิจัยในฐานะผู้สอนได้อธิบายวัตถุประสงค์การวิจัย ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลพร้อมทั้งขอความร่วมมือในการจัดการเรียนการสอน ทำแบบทดสอบ และตอบแบบสอบถาม พร้อมทั้งมีการพิทักษ์สิทธิ์ของกลุ่มเป้าหมายในการเข้าร่วมการวิจัยครั้งนี้

2.3.2 ผู้สอนได้ให้ผู้เรียน ทำแบบทดสอบก่อนเรียน ในสัปดาห์แรกของการจัดการเรียนการสอน โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ (40 คะแนน) ใช้เวลา 1 ชั่วโมง ผ่าน Google Form และใช้การเปิดกล้อง และเปิดไมค์สำหรับการทำแบบทดสอบ

2.3.3 ผู้สอนได้ดำเนินการสอนผู้เรียนตามบทเรียนในรายวิชาการจัดการสุขภาวะชุมชน และแผนการเรียนรู้ รวมถึงกิจกรรมการเรียนการสอน โดยการใช้ Google Classroom ซึ่งเป็นเครื่องมือในครั้งนี้

2.3.4 หลังจากดำเนินการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้เสร็จสิ้นเรียบร้อยแล้ว ในสัปดาห์สุดท้ายของภาคการศึกษา ได้ทำการทดสอบหลังเรียน โดยใช้แบบทดสอบชุดเดียวกันกับแบบทดสอบก่อนเรียน จำนวน 30 ข้อ (40 คะแนน) ใช้เวลา 1 ชั่วโมง ผ่าน Google Form และใช้การเปิดกล้อง และเปิดไมค์สำหรับการทำแบบทดสอบ

2.3.5 ผู้สอนได้ให้ผู้เรียนทำแบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนผ่านใน ระบบ Google Classroom จากนั้นผู้สอนนำข้อมูลทั้งหมดไปวิเคราะห์ผลต่อไป

2.4 การพิทักษ์สิทธิกลุ่มเป้าหมาย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการพิทักษ์สิทธิกลุ่มเป้าหมายโดยผู้วิจัยได้ชี้แจงให้กลุ่มเป้าหมายทราบถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย การปกปิดข้อมูลและการเก็บรักษาความลับ ขอความร่วมมือในการเข้าร่วมวิจัยด้วยความสมัครใจอธิบายถึงสิทธิในการถอนตัวออกจากการวิจัยได้ตลอดเวลา และการถอนตัวนั้นไม่มีผลเสียใดๆ หากการเข้าร่วมวิจัยในครั้งนี้ทำให้ผู้ตอบแบบสอบถามเกิดความไม่สบายใจ รู้สึกเป็นทุกข์จะได้รับการดูแลช่วยเหลือด้านจิตใจ โดยการให้คำแนะนำปรึกษา และพิจารณาส่งต่อหากกลุ่มเป้าหมายต้องการแหล่งสนับสนุนอื่นที่นอกเหนือจากความสามารถของผู้วิจัย

2.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

2.5.1 วิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังการใช้ Google Classroom ในรายวิชาการจัดการสุขภาวะชุมชน สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาพัฒนาศักยภาพ โดยการใช้การทดสอบที (t-test แบบ Dependent samples)

2.5.2 วิเคราะห์หาความพึงพอใจของนักศึกษาสาขาวิชาพัฒนาศักยภาพที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ Google Classroom ในรายวิชาการจัดการสุขภาวะชุมชน สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาพัฒนาศักยภาพ โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

3. สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาสามารถสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

3.1 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียน และหลังเรียน

ตารางที่ 1 แสดงผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาการจัดการสุขภาวะชุมชนโดยใช้ระบบจัดการเรียนการสอนออนไลน์ Google Classroom ก่อนและหลังการใช้ (N=15)

การวัดผลสัมฤทธิ์	($\bar{X}$)	S.D.	t	df	Sig. (2-tailed) /2
ก่อนเรียน	24.27	19.35	-8.66	14	.000
หลังเรียน	31.87	7.12			

*P < .01

จากตารางที่ 1 ผลการศึกษาค้นคว้าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาการจัดการสุขภาวะชุมชนผ่านการใช้ Google Classroom พบว่า ก่อนเรียนผู้เรียนมีคะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 24.27 และหลังเรียน ผู้เรียนมีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นโดยคิดเป็นร้อยละ 31.87 จากข้อมูลพบว่าผู้เรียนได้คะแนนทดสอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนทุกคนและเมื่อนำไปทดสอบสมมติฐานโดยใช้ค่าสถิติ T-Test พบว่าผลการเรียนรู้อันเนื่องมาจากก่อนเรียนและหลังเรียน มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3.2 ความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการจัดการเรียนการสอนผ่าน Google Classroom

ตารางที่ 2 แสดงผลของจำนวน ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผลความพึงพอใจของนักศึกษาสาขาวิชาพัฒนาศักยภาพที่มีต่อการจัดการเรียนรู้อันเนื่องมาจากจัดการเรียนการสอนผ่าน Google Classroom (N=15)

รายการประเมิน	N	Min.	Max.	($\bar{X}$)	S.D.	แปลผล
ด้านอาจารย์ผู้สอน	15	3	5	4.22	.67	มาก
ด้านเนื้อหา	15	3	5	4.16	.6	มาก
ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน	15	3	5	4.11	.68	มาก
ด้านอุปกรณ์การเรียนการสอน	15	3	5	4.07	.65	มาก
ด้านแบบฝึกทักษะ	15	3	5	4.18	.65	มาก
รวม	15	3	5	4.15	.65	มาก

จากตารางที่ 2 ผลความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการจัดการเรียนการสอนผ่าน google classroom โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.15, S.D. = .65) เมื่อพิจารณาเป็นราย ด้านพบว่านักศึกษามีความพึงพอใจอันดับแรกคือ ด้านอาจารย์ผู้สอน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.22, S.D. = .67) รองลงมาคือ ด้านแบบฝึกทักษะ ($\bar{X}$ = 4.18, S.D. = .65) ด้านเนื้อหา ($\bar{X}$ = 4.16, S.D. = .6) ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ($\bar{X}$ = 4.11, S.D. = .68) และด้านอุปกรณ์การเรียนการสอน ($\bar{X}$ = 4.07, S.D. = .65) ตามลำดับ

สำหรับข้อเสนอแนะอื่นๆ จากการวัดความพึงพอใจของนักศึกษา พบว่านักศึกษาส่วนใหญ่รู้สึกว่าการเรียนการสอนสามารถเข้าถึงง่าย ได้ทุกที่ทุกเวลา เริ่มแรกอาจจะกังวลในการเรียนแบบออนไลน์ แต่เมื่อเรียนแล้วสนุกไม่เครียด อีกทั้งมีการเชิญวิทยากรที่มีความเชี่ยวชาญมาสอนทำให้รู้สึกไม่เครียด การมอบหมายงานมีทั้งงานกลุ่มและงานเดี่ยว ซึ่งมีระบบกำหนดวันส่งรายงาน นักศึกษาสามารถส่งงานได้ทันทีผ่านทางออนไลน์ได้อย่างสะดวกรวดเร็วซึ่งทำให้สามารถสืบค้นฐานข้อมูลต่าง ๆ แล้วนำมาทำงานได้ไม่ติดขัด อาจจะมีช่วงเวลาที่ยืดเยื้ออินเทอร์เน็ตไม่ดี ทำให้การเรียนรู้ขาดหายไป แต่อาจารย์ผู้สอนก็ได้บันทึก VDO เพื่อให้ศึกษาย้อนหลัง โดยนำเสนอสื่อการสอนที่หลากหลายผ่าน Google Classroom

4. อภิปรายผล

4.1 การสอนโดยใช้ระบบจัดการเรียนการสอนออนไลน์ Google Classroom ในรายวิชาการจัดการสุขภาวะชุมชน มีผลการเรียน ผ่านเกณฑ์ประเมิน คิดเป็นร้อยละ 100 ของคะแนนเฉลี่ยที่เพิ่มขึ้น ส่วนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียนและหลังเรียนมีความแตกต่างกัน โดยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้จะเห็นได้ว่าระบบจัดการเรียนการสอนออนไลน์ Google Classroom สามารถพัฒนาการเรียนการสอนและทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิจัยของ Iftakha, S. (2016) ที่ศึกษาประสิทธิภาพการใช้งานของ Google Classroom พบว่า การนำเทคโนโลยี Google Classroom เป็นส่วนหนึ่งของ Google Apps for Education เป็นเครื่องมือที่สำคัญเข้ามามีส่วนร่วมกับผู้สอนที่จะเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการสอนให้สูงขึ้นอีกทั้งยังส่งเสริมการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ศตวรรษที่ 21 การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ รวมถึงเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามศักยภาพและความถนัดของแต่ละบุคคล และเตรียมพร้อมสู่การทำงานในอนาคตแห่งการเป็นพลเมืองยุคดิจิทัลที่มีศักยภาพ

เช่นเดียวกับ ภาสกร เรืองรอง (2558) ได้กล่าวไว้ในบทความเรื่อง การใช้เทคโนโลยี Google Apps ในการพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอน ไว้ว่า การจัดการเรียนการสอนในห้องเรียน จึงมีความจำเป็นอย่างมากที่จะต้องมีการนำเครื่องมือหรือเทคโนโลยีใหม่ ๆ เข้ามาใช้ในการจัดระบบการเรียนการสอนเพื่อช่วยอำนวยความสะดวกในหลาย ๆ ด้าน ซึ่งจะตอบโจทย์การศึกษายุคใหม่ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งถือเป็นการสร้างโลกการศึกษายุคใหม่ผ่านรูปแบบ การจัดการเรียนการสอน การติดต่อสื่อสาร การมีปฏิสัมพันธ์ที่เปลี่ยนไปจากอดีตอย่างสิ้นเชิง และผลการศึกษาของผู้วิจัยเป็นไปในทิศทางเดียวกับงานวิจัยของคันสนีย์ เลี้ยงพานิชย์ (2555) ที่ศึกษาผลสัมฤทธิ์และผลความพึงพอใจจากการใช้เว็บเครือข่ายสังคมเป็นเครื่องมือในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งพบว่าการใช้เว็บเครือข่ายสังคมคอมพิวเตอร์นั้นสามารถพัฒนาการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้สอนและผู้เรียนได้เป็นอย่างดี โดยมีการใช้ระบบอินเทอร์เน็ตเป็นตัวช่วยสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถให้ข้อมูลด้านการเรียนการสอน ให้คำปรึกษาต่างๆ และติดตามการส่งงานของผู้เรียนได้อย่างดี รวมถึงผู้เรียนสามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้สอนได้ตลอด โดยประเด็นการแลกเปลี่ยนความ

คิดเห็นนี้มีการศึกษาของ Marek, Chew, & Wu (2021, p.97) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ประสพการณ์ของครูในการจัดการเรียนรู้ทางไกลในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) พบว่าครูและนักเรียนใช้แชทแอปพลิเคชัน เช่น Messenger Line และ Whatsapp เพราะช่วยให้ครูและนักเรียนมีปฏิสัมพันธ์กันมากขึ้นและช่วยลดช่องว่างระหว่างครูกับนักเรียนได้เป็นอย่างดี ดังนั้นระบบจัดการเรียนการสอนออนไลน์ Google Classroom จึงเป็นระบบอีกระบบที่สามารถพัฒนาการเรียนการสอนและทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

4.2 ความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการจัดการเรียนการสอนผ่าน Google Classroom สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาพัฒนาสังคม พบว่านักศึกษามีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.15$) สอดคล้องกับการศึกษาของ Jakkaw, P., & Hemrungsrote, S. (2017, 11-17) ศึกษาการรับรู้ผลของการใช้ Google Classroom : กรณีศึกษาหลักสูตรเทคโนโลยีสารสนเทศเบื้องต้น พบว่าการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ด้วยการใช้ Google Classroom เป็นเทคโนโลยีทางการศึกษาที่มีประสิทธิภาพสูง นักศึกษาที่ได้รับการเรียนและการสอน มีการใช้ความสามารถของตัวเองอย่างเต็มที่ และได้เรียนรู้ อย่างมีประสิทธิภาพส่งผลให้นักศึกษามีความพึงพอใจในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ด้วยการใช้ Google Classroom อยู่ในระดับมากที่สุด และตอบสนองความต้องการของผู้เรียนในยุคแห่งเทคโนโลยีสารสนเทศ มากที่สุด

สอดคล้องกับ ฉันททิพย์ ลีลิตธรรม และ พรเพ็ญ เอกเอี่ยมวัฒนกุล (2559) ได้ศึกษาความพึงพอใจต่อการเรียนการสอนโดยผ่าน Google Classroom ของนักศึกษาวิทยาลัยพัฒนการธนบุรี พบว่า ด้านการจัดการเรียนการสอนผ่าน Google Classroom ช่วยให้บรรลุเป้าหมายของการเรียน และด้านความปลอดภัยในการใช้งานระบบที่สามารถกำหนดสิทธิ์การใช้งานมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ข้อดีของการใช้ Google Classroom หัวข้อติดตามทบทวนเนื้อหา บางส่วนที่ขาดหายไป ทั้งนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ เสมา สอนประสม (2559) ที่ได้ศึกษาความพึงพอใจในการใช้ Classroom สำหรับนักศึกษาคณะวิศวกรรมศาสตร์ พบว่า การจัดการเรียนการสอนโดยใช้ Google Classroom เป็นการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ผ่านการใช้สื่อ และสามารถจัดกิจกรรมที่หลากหลาย ซึ่งจะช่วยให้ดึงดูดความสนใจของผู้เรียน ทั้งยังได้เรียนรู้จากการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนอื่นๆ ทั้งในและนอกชั้นเรียน มีช่องทางในการเข้าถึงและทำความเข้าใจซึ่งกันและกัน สามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และสาระความรู้ต่าง ๆ ทั้งในลักษณะรายบุคคลและรายกลุ่ม ช่วยให้การปฏิบัติงานกลุ่มสามารถเป็นไปได้อย่างรวดเร็วโดยไม่จำกัดในเรื่องของเวลาและสถานที่ส่งผลให้ความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อระบบการเรียนการสอนโดยใช้ Google Classroom เป็นเครื่องมืออยู่ในระดับมากที่สุด

ดังนั้นการใช้ Google Classroom ในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชาการจัดการสุขภาวะชุมชน สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาพัฒนาสังคม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ส่งผลให้ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้อย่างหลากหลาย อันเป็นประสบการณ์ตรงที่มีคุณค่าสามารถนำไปประยุกต์ในการดำเนินงานต่าง ๆ และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น และด้วยมีการนำเทคโนโลยีร่วมสมัยมาเป็นเครื่องมือช่วยในการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนในสภาพแวดล้อมที่เสมือนจริง ตอบสนองความต้องการในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองอย่างอิสระจึงทำให้เกิดความพึงพอใจในระดับมาก ซึ่งสามารถจัดการเรียนการสอนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ได้เป็นอย่างดี แต่อย่างไรก็ตามสิ่งที่ควรพัฒนาและปรับปรุง เมื่อต้องรับมือกับสถานการณ์เช่นนี้ในครั้งต่อไปนั้นคือการจัดเตรียมอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์สำหรับการเรียนการสอนออนไลน์ และเสนอเป็นข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการพัฒนากระบวนเครือข่ายสัญญาณอินเทอร์เน็ตที่รวดเร็วและ

ทั่วถึง ในการจัดการเรียนรู้ออนไลน์และเป็นการยกระดับการศึกษาสู่การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 แบบสังคมใหม่ยุคดิจิทัลอย่างแท้จริง

5. ข้อเสนอแนะ

ในการจัดกิจกรรมการสอนโดยใช้ Google Classroom ในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชาการจัดการสุขภาวะชุมชน สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาพัฒนาสังคม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานีในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการวิจัย อันจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่ศึกษาหรือมีความสนใจที่จะพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน ดังนี้

5.1 ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

5.1.1. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนต้องเน้นให้นักศึกษาได้เป็นผู้ลงมือปฏิบัติเอง มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม เพื่อทำให้นักศึกษาได้เกิดทักษะกระบวนการต่างๆ และชี้แจงให้นักศึกษาเข้าใจถึงบทบาทและพฤติกรรมของตนเองในการเรียนการสอนก่อนการดำเนินการ

5.1.2. ผู้สอนนำผลการวิจัยที่ได้มาประกอบการวางแผนในการจัดการเรียนการสอน สำหรับการพัฒนาการเรียนเพื่อเพิ่มพูนทักษะการเรียนรู้แห่งศตวรรษที่ 21

5.1.3. เสนอหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง เพื่อพัฒนาระบบเครือข่ายสัญญาณอินเทอร์เน็ตที่รวดเร็วและทั่วถึง ในการจัดการเรียนรู้ออนไลน์และเป็นการยกระดับการศึกษาสู่การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

5.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

5.2.1. ควรมีการวิจัยวิธีการจัดการเรียนรู้ด้วยการใช้ Google Classroom ไปทดลองใช้กับรายวิชาอื่นๆ หรือ หัวข้ออื่นๆ เพื่อให้นักศึกษาได้พัฒนาทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเอง และทักษะทางสังคมมากขึ้น

5.2.2. ควรทำการศึกษาวิจัยเปรียบเทียบระหว่างภาคเรียน เพราะจะได้มีช่วงเวลามากขึ้น ซึ่งผลการสะท้อนการปฏิบัติจะได้ชัดเจนขึ้น

5.2.3. ควรนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย มาศึกษาร่วมกับการใช้ Google Classroom เช่น การนำเอาการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการรายวิชา การจัดการเรียนรู้แบบใช้วิจัยเป็นฐาน เป็นต้น

5.2.4. ควรมีการพัฒนาวัตกรรมการสอนที่เหมาะสมและสอดคล้องกับรูปแบบการสอนโดยวิธีการเรียนรู้

6. กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชาการจัดการสุขภาวะชุมชน สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาพัฒนาสังคม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ได้รับการสนับสนุนและความร่วมมือในการทำวิจัยจาก คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี และขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์ช่วยเหลือตรวจทานงาน และให้ข้อเสนอแนะในการดำเนินงานวิจัย ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

7. เอกสารอ้างอิง

- จักรพงษ์ พร่องพรมราช. (2562). รายงานพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป รายวิชาสุขศึกษา เรื่อง การเจริญเติบโตและการพัฒนาการของมนุษย์ ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบคู่คิดคู่สร้าง (Think Pair Share) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. *วารสารสุศึกษา พลศึกษา และสันตนาการ*, 45(2), 33-45.
- จิรัชยา เจียวัก (2563). *การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการจัดการสุขภาวะชุมชน เรื่องการจัดการระบบสุขภาพ โดยวิธีการเรียนรู้แบบซิปปา สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาพัฒนาสังคม. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.*
- จิรัชยา เจียวัก, สวัสดิ์ ไหลภรณ์ และนพพล แก้วสุวรรณ. (2563). ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้วิจัยเป็นฐานที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาการศึกษาอิสระและการสัมมนาของนักศึกษาสาขาวิชาพัฒนาสังคม. *วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์*, 15(1): 104-118.
- ฉันททิพย์ สีสัตถธรรม และพรเพ็ญ เอกเอี่ยมวัฒนกุล. (2559). การศึกษาระดับความพึงพอใจต่อการเรียนการสอนโดยผ่านภูเกิลคลาสรูมของนักศึกษาวิทยาลัยพัฒนการธนบุรี. *วารสารเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร*. 1(1): 20-25.
- บุญทิพย์ สิริธรงค์ศรี. (2563). การจัดการเรียนการสอนออนไลน์สู่กรอบมาตรฐานวิชาชีพการสอนและ สนับสนุนการเรียนรู้ระดับอุดมศึกษา. *The Journal of Chulabhorn Royal Academy*, 2(3): 1-17
- ภาสกร เรืองรอง. (2558). *การใช้เทคโนโลยี Google Apps ในการพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอน (The use of Google Apps in the development of innovative Teaching).* ภาควิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- คันสนีย์ เลี้ยงพานิชย์. (2555). การศึกษาผลสัมฤทธิ์และความพึงพอใจจากการใช้เว็บเครือข่ายสังคมเป็นเครื่องมือในการจัดการเรียนการสอนของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 สาขาวิทยาการคอมพิวเตอร์. *วารสารวิจัย มช.* 17(1): 141-152.
- สุชาติา เกตุดี. (2564). การประยุกต์ใช้ Google Classroom สำหรับการเรียนการสอนออนไลน์ในยุคโควิด-19. ใน *การประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ 7 “วิถีพุทธ วิถีชุมชน รากฐานชีวิตคนเชิงสังคมล้ำนาในสังคมวิถีใหม่”*. วันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2564. หน้า 331-341. ลำพูน : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- เสมา สอนประสม. (2559). ศึกษาความพึงพอใจในการใช้คลาสรูมในวิชาฟิสิกส์ 1 สำหรับนักศึกษาคณะวิศวกรรมศาสตร์. ใน *การประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยรังสิต ประจำปี 2559*, 1340-1347.
- Iftakha, S. (2016). GOOGLE CLASSROOM: WHAT WORKS AND HOW?. *Journal of Education and Social Sciences*. 3(2): 12-18.
- Jakkaew, P., & Hemrungrote, S. (2017). The use of UTAUT2 model for understanding student perceptions using Google Classroom: A case study of introduction to information technology course. *The International Conference on Digital Arts, Media and Technology 2017*: 11- 17.
- Joo, Y.J., Lim, K.Y., & Kim, E.K. (2014). Online university students' satisfaction and persistence: Examining perceived level of presence, usefulness and ease of use as predictors in a structural model. *Computers & Education*. 57(1): 1654–1664.

- Marek, M.W., Chew, C.S., & Wu, W.V. (2021). Teacher Experiences in Converting Classes to Distance Learning in the COVID-19 Pandemic. *International Journal of Distance Education Technologies*, 19(1): 89-109.
- WHO. (2020). *Archived: WHO Timeline - COVID-19*. Retrieved January 11, 2021, from <https://www.who.int/news-room/detail/27-04-2020-who-timeline---covid-19>.

การศึกษาการเขียนภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยวิธีการสอนแบบมีส่วนร่วม
ส่วนร่วมในโรงเรียนมูลมั่งหลวงปู่ชอบ ฐานสโม อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดเลย
A Study of Thai Writing in Prathom Suksa 6 Students Using a Participatory
Teaching Method at Moonmang Luangpoochob Thansamo School,
Chiang Khan District, Loei Province

วิชชุพงศ์ วรศาสตร์กุล¹
Vitchupong Worasatkul¹

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องการศึกษาการเขียนภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยวิธีการสอนแบบมีส่วนร่วม
ในโรงเรียนมูลมั่งหลวงปู่ชอบ ฐานสโม อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดเลย ปีการศึกษา 2561 จำนวน 90 คน เครื่องมือที่ใช้ใน
การวิจัยประกอบด้วยแบบสัมภาษณ์ แบบสังเกตการณ์ และแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์
เนื้อหา (Content Analysis) นำเสนอข้อมูลโดยพรรณนาเชิงวิเคราะห์ ผลการวิจัยพบว่า 1) ด้านการเขียนลักษณะนาม
พบบนนักเรียนเขียนลักษณะนามผิดจำนวน 149 คำ สาเหตุที่เขียนผิดจากการการเลียนแบบภาษาในสังคมออนไลน์ และมี
นักเรียนบางคนพื้นฐานทางหลักภาษาไม่ดี เนื่องจากนักเรียนมาจากหลายพื้นที่ 2) ด้านการเขียนสะกดคำผิด พบว่า
นักเรียนเขียนสะกดคำผิดจำนวน 49 คำ สาเหตุที่สะกดคำผิดบ่อย ๆ และเขียนผิดเพราะเกิดการจดจำตัวอย่างที่สะกดผิด
หรือการจำที่เทียบคำผิด 3) ด้านการเขียนการใช้คำผิดความหมาย พบนักเรียนเขียนผิดความหมาย จำนวน 43 คำ
แบ่งเป็น 2 ประเด็น 1.การใช้คำผิดความหมาย คือ การใช้คำที่ไม่สื่อความหมายไม่ตรงตามที่ต้องการหรือทำให้
การสื่อสารคลาดเคลื่อน พบจำนวน 34 คำ สาเหตุที่นักเรียนเขียนผิดคือการประมาท การไม่ตรวจสอบความหมายของ
คำก่อน เนื่องจากจดจำคำในสังคมออนไลน์ (Social Media) ที่เขียนผิด 2.การใช้คำขัดแย้งกัน คือ การที่นักเรียนใช้คำ
ในประโยคโดยที่ไม่ระมัดระวังอาจทำให้การสื่อสารสับสน หรืออาจทำให้ผู้รับสารเข้าใจผิดในการสื่อสารแต่ละครั้งได้ จาก
ผลการศึกษาและสัมภาษณ์นักเรียนพบประเด็นที่นักเรียนเขียนคำขัดแย้งกัน พบจำนวน 10 คำสาเหตุที่เขียนผิดเกิดจากความ
เข้าใจความหมายของคำผิด

คำสำคัญ: การเขียนภาษาไทยคำผิด การสอนแบบมีส่วนร่วม

¹ สาขาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

Bachelor of Arts Program in Thai Faculty of Humanities and Social Sciences Loei Rajabhat University

E-mail : pov11196@hotmail.com

Abstract

For a study of Thai writing of Prathom Suksa 6 students using a participatory teaching method at Moonmang Luangpoochob Thansamo school in academic year 2018, there were 90 students. The study tools consisted of interview form, observation form, and focus group discussion form. The data was analyzed by content analysis. The data presented by descriptive analysis.

The results of this study were as follows: (1) Writing the classifier was wrong. There were 149 words that students have written wrongly, the cause of wrong writing as follow; the students have imitated the words from the chat room in social network, and they were poor basic Thai grammar; because they came from different places. (2) It was misspelled words, there were 49 words. The main reasons for frequent misspellings, and the writing error have been memorizing a misspelled example, or a mismatch of a wrong word. (3) For writing the words in wrong meaning, there were 43 words. They were divided into 2 issues as follows: 1) The students used the words in wrong meaning. They used the words which have not derived the meaning of the writer as intended, and they made the communicative error including with 34 words. The cause of wrong writing was negligence, failing to investigate firstly the meaning of the word; because remembering the words in social media could be incorrectly written. 2) In terms of using conflicting words, when students used words in sentences carelessly. It could make the confusion in communication or misunderstand the recipient. From the study results and interviews with students in using conflicting words, there were 10 words. The cause performed the misunderstanding in the meaning of word.

Keywords: Writing the wrong words in Thai, Participatory Teaching.

วันที่รับบทความ : 26 มกราคม 2565

วันที่แก้ไขบทความ : 26 เมษายน 2565

วันที่ตอบรับตีพิมพ์บทความ : 27 เมษายน 2565

1. บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของงานวิจัย

ภาษาไทยเป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ เป็นสมบัติทางวัฒนธรรมอันก่อให้เกิดความเป็นเอกภาพและเสริมสร้างบุคลิกของคนในชาติให้มีความเป็นไทย เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสาร เพื่อสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน (กรมวิชาการ, 2545) และภาษาไทยมีความสำคัญ เป็นวิชาทักษะที่ต้องฝึกฝนให้เกิดความชำนาญในการใช้ภาษา เนื่องจากภาษาไทยเป็นเอกลักษณ์แสดงความเป็นไทย ที่บรรพบุรุษได้สร้างและถ่ายทอดในอดีตถึงปัจจุบัน อีกทั้งภาษาเป็นเครื่องมือสื่อสารในชีวิตประจำวัน จึงมีความจำเป็นที่ต้องเรียนรู้ให้เกิดความเข้าใจและสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น ๆ ดังนั้น การใช้ภาษาไทยยังช่วยพัฒนาสติปัญญาและการสื่อสารอื่น ๆ ของไทย เพื่อใช้เขียนแสดงออกความรู้สึกนึกคิด และเป็นเครื่องมือในการศึกษาศาสตร์แขนงต่าง ๆ ใช้ในการเขียนต่าง ๆ รวมทั้งใช้ประกอบอาชีพอื่นตลอดจนใช้เป็นสื่อกลาง

ในการถ่ายทอดวัฒนธรรม เพื่อการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมของคนไทย ซึ่งสอดคล้องกับฐะปะนีย์ นาครทรรพ (2544) ได้กล่าวว่า ความสำคัญของภาษาไทยคือใช้เป็นสื่อกลางเสริมสร้างวัฒนธรรม สำแดงเอกลักษณ์ พิทักษ์เอกราช ประสาทวิทยา พัฒนาความคิด กอบกิจกิจการงาน ประสานสามัคคี เนื่องจากภาษาไทยเป็นภาษาที่ใช้สื่อสารกันในประเทศทั้งที่เป็นทางการ และไม่เป็นทางการ ภาษาไทยจึงเป็นพาหะความคิดในการติดต่อสื่อสารระหว่างองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความราบรื่น หากทุกวงการตระหนักในคุณค่าของภาษาไทย และปรับปรุงเรื่องการใช้ ภาษาติดต่อสื่อสารระหว่างกันให้ประสิทธิภาพก็จะเกิดผล ในทางสร้างสรรค์ ดังนั้นการใช้ภาษาที่ถูกต้องตามหลักภาษาไทยจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้เรียนจะต้องตระหนักใส่ใจให้มาก ๆ

วิชุงศ์ วรรณศิริกุล (2560) ได้กล่าวว่า ความสามารถในการใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารของบุคคลในสังคม ถือว่าผู้ที่สื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพนั้นย่อมมีโอกาสดีกว่าในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นการศึกษาหาความรู้ การอยู่ร่วมกันในสังคมหรือความก้าวหน้า ความสำเร็จในอาชีพการงานก็ตาม ด้วยเหตุนี้เองบุคคลจึงจำเป็นต้องศึกษาฝึกฝนตนเองให้มีทักษะ มีสมรรถภาพในการสื่อสารโดยใช้ภาษาเป็นเครื่องมือในการสื่อสาร การสื่อสารเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องระหว่างบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ทั้งในด้านการฟัง พูด อ่าน และเขียนภาษาไทยเพื่อการสื่อสารจึงเป็นวิชาทักษะที่ต้องฝึกฝนจนเกิดความชำนาญในการใช้ภาษา และสอดคล้องกับดวงใจ ไทยอุบุญ (2543) ได้กล่าวว่า การพัฒนาทักษะการเขียนเป็นทักษะการเขียนเกิดจากการฝึกฝนอย่างสม่ำเสมอ ต้องใช้เวลาฝึกนานพอสมควร จึงจะเกิดความชำนาญและฝึกให้ถูกวิธีและถูกหลักเกณฑ์ โดยต้องสะกดคำให้ถูกต้อง เรียบเรียงถ้อยคำให้สื่อความหมายได้ชัดเจนและรู้จักแบ่งวรรคตอนให้ถูกต้อง

ปัจจุบันนี้นักเรียนจำนวนไม่น้อยเขียนภาษาไทยผิด เกิดความผิดพลาดในการเขียน ซึ่งถ้าเป็นสื่อทางการพูดก็คงจะมองไม่เห็นเด่นชัดเท่าไร แต่เมื่อไรที่นักเรียนเขียนเราสามารถรู้ได้ทันทีว่าเขียนผิด และการแก้ไขข้อบกพร่องในการเขียนภาษาไทยของนักเรียนโรงเรียนมูลนิธิหลวงปู่ชูป ฐานสโม อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดเลย ที่ผ่านมามีครูสอนภาษาไทยจำนวนน้อยมาก ไม่เพียงพอต่อการพัฒนาการเรียนการสอน โดยเฉพาะด้านการเขียนนักเรียนที่มีปัญหาการเขียนไม่สามารถนำมาฝึกฝนได้ทั้งหมด และด้วยพื้นฐานที่นักเรียนมีความแตกต่าง ๆ กัน มาจากคนละพื้นที่จึงทำให้ความรู้หลักภาษาไทยแตกต่างกันไป ครูจึงไม่สามารถสอนแบบตัวต่อตัวหรือสอนแบบกลุ่มขนาดเล็กได้ เนื่องด้วยจำนวนนักเรียนมีจำนวนมากที่เขียนผิด ทำให้การสอนไม่ทั่วถึง จึงทำให้เกิดการเขียนภาษาไทยผิดพลาด ๆ ในประเด็นด้านการเขียนลักษณะนามผิด ด้านการเขียนสะกดคำผิด ด้านการเขียนการใช้คำผิดความหมาย ผู้วิจัยและครูจึงเห็นว่าควรมีการสอนแบบมีส่วนร่วมกันระหว่างครู ผู้ปกครอง และผู้วิจัย ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงเห็นควรร่วมมือกับครู ผู้ปกครองช่วยฝึกฝนนักเรียนบ่อย ๆ อาจทำให้นักเรียนเขียนถูกต้องมากขึ้นและเพื่อให้นักเรียนเกิดความเชี่ยวชาญและสามารถเขียนเพื่อการสื่อสารได้อย่างเหมาะสมและถูกต้องตามหลักภาษาไทย จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นว่าภาษาไทยเป็นวิชาบังคับที่นักเรียนทุกคนต้องเรียนตามโครงสร้างของหลักสูตรพื้นฐาน และให้สอดคล้องกับนโยบายการศึกษาแห่งชาติ โดยนักเรียนส่วนใหญ่มาจากในพื้นที่ต่าง ๆ มีทั้งนักเรียนในพื้นที่และนักเรียนที่จากชนเผ่าต่าง ๆ พื้นฐานทางความสามารถในการเขียนภาษาไทยต่างกัน จึงทำให้เกิดข้อบกพร่องในการเขียนภาษาไทยอยู่เสมอ และการใช้ภาษาไทยไม่ถูกต้อง ไม่สละสลวย สะกดคำผิด การใช้คำไม่ถูกต้องในการเขียน และการเขียนผิดแบบแผนการเขียนตามหลักภาษาไทย เป็นต้น และในฐานะที่เป็นอาจารย์ผู้สอนรายสอนวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสารนี้ และได้รู้จักกับครูที่โรงเรียนแห่งนี้ ครูได้เล็งถึงการเขียนของนักเรียนให้ฟัง ในเรื่องการเขียนที่มีข้อบกพร่องบ่อย ๆ ผู้วิจัยจึงสนใจในการหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาในเรื่องการเขียนของนักเรียน โดยครูผู้สอนไม่ได้จบการศึกษามาทางภาษาไทย จึงมีความต้องการ ซึ่งครูผู้สอนมีความตั้งใจจะแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวกับการเขียนของนักเรียน ทำให้นักเรียนมีความสนใจในการศึกษาข้อบกพร่องและการแก้ไขในการเขียนภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดเลย ว่า

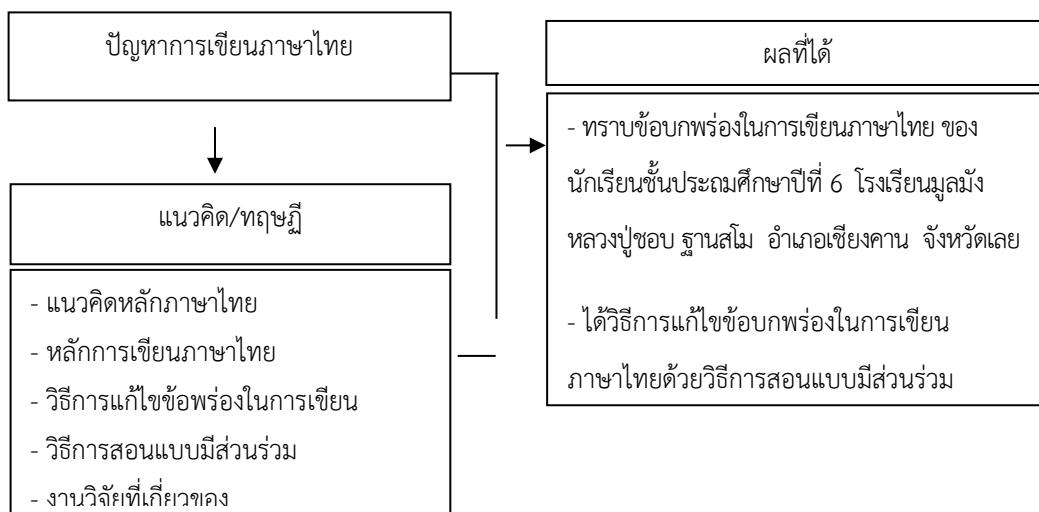
มีข้อบกพร่องในด้านใดบ้างและเพื่อเป็นแนวทางแก่ผู้สอนในการแก้ไข ปรับปรุงการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยให้มีประสิทธิภาพ

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาข้อบกพร่องในการเขียนของนักเรียนโรงเรียนมูลมั่งหลวงปู่ชอบ ฐานสโม อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดเลย

1.2.2 เพื่อนำเสนอวิธีการแก้ไขข้อบกพร่องในการเขียนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยวิธีการสอนแบบมีส่วนร่วมในโรงเรียนมูลมั่งหลวงปู่ชอบ ฐานสโม อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดเลย

1.3 กรอบแนวคิดในการวิจัย

2. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล โดยวิเคราะห์เนื้อหา (Content Anglysis) ตามระเบียบวิธีดำเนินการวิจัยข้อมูลเชิงคุณภาพ กลุ่มประชากร นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มตัวอย่าง เลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) กลุ่มเป้าหมายในการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนมูลมั่งหลวงปู่ชอบ ฐานสโม อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดเลย ปีการศึกษา 2561 จำนวน 90 คน

2. ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมข้อมูลและศึกษาการแก้ไขข้อบกพร่องในการเขียนภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนมูลมั่งหลวงปู่ชอบ ฐานสโม อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดเลย โดยงานวิจัยนี้จะศึกษาข้อบกพร่องและการแก้ไขในการเขียนภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนมูลมั่งหลวงปู่ชอบ ฐานสโม อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดเลย ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 90 คน ผู้วิจัยได้แนะนำครูโดยการส่งการบ้านและช่วยตรวจงานที่ส่งไปทำการบ้าน และนำมาวิเคราะห์ พบว่ามีนักเรียนจำนวนหนึ่งที่เขียนคำผิดบ่อย ๆ ซึ่งไม่ตรงตามหลักภาษาไทย ผู้วิจัยและครูได้ปรึกษากันและก็นำนักเรียนที่เขียนคำผิดบ่อย ๆ นั้นมาทดสอบการเขียนใหม่ โดยการให้นักเรียนไปทำการบ้านและให้นักเรียนเขียนคำผิดบ่อย ๆ อีก 10 ครั้ง ก็ยังเขียนคำผิดเช่นเดิม ผู้วิจัยจึงได้เลือกนักเรียนที่มีปัญหาในการ

เขียนคำผิด จำนวน 90 คน โดยใช้เกณฑ์ในการคัดเลือกนักเรียน แบบเจาะจง (Purposive Sampling) 3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมีดังนี้

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลศึกษาข้อบกพร่องในการเขียนของนักเรียน โรงเรียนมูลมั่งหลวงปู่ชอบ ฐานสโม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย ดังนี้

3.1 แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม คือ การนำนักเรียนมาเรียนและแลกเปลี่ยนความรู้แบบมีส่วนร่วมตามหัวข้อ นั้น ๆ โดยการสนทนากลุ่ม จำนวน 90 คน ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 กลุ่ม กลุ่มละ 15 คน ดังนี้ 1. กลุ่มด้านการเขียนลักษณะนามผิดจำนวน 15 คน 2.กลุ่มด้านการเขียนสะกดคำผิดจำนวน 15 คน 3. กลุ่มด้านการเขียนการใช้คำผิดความหมายจำนวน 15 คน 4. กลุ่มด้านการใช้ภาษาพูดในภาษาเขียนจำนวน 15 คน 5. กลุ่มด้านการเขียนสะกดคำผิดจำนวน 15 คน โดยให้แต่ละกลุ่มได้แลกเปลี่ยนความรู้ในด้านการเขียนลักษณะนามผิด ด้านการเขียนสะกดคำผิด ด้านการเขียนการใช้คำผิดความหมาย นั้น ๆ และเพื่อหาสาเหตุการเขียนข้อบกพร่องในเรื่องนั้น ๆ และนำไปพัฒนาการเขียน และประเมินผลในแต่ละด้าน

3.2 เก็บรวบรวมข้อมูลจากงานเขียนของนักเรียนและการตรวจงานการบ้านของนักเรียน การเขียนตามคำบอกและทดสอบการเขียนคำ จำนวน 10 ครั้ง โดยงานวิจัยนี้ใช้เกณฑ์ของพระยาอุปกิตศิลปสาร (2541) ดวงใจ ไทอุ บุญ (2556) วิเชียร เกษประทุม (2557) และราชบัณฑิตยสถาน (2551) เป็นกรอบวิเคราะห์ในการทำวิจัย ตามเนื้อหาวิชาภาษาไทยที่โรงเรียนมูลมั่งหลวงปู่ชอบ ฐานสโม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย จึงได้วิเคราะห์ปัญหาตามที่ได้อ่านพบ ดังนี้

3.2.1 ด้านการเขียนลักษณะนามผิดว่านักเรียนเขียนผิดจำนวนเท่าไร

3.2.2 ด้านการเขียนสะกดคำผิดว่านักเรียนเขียนผิดจำนวนเท่าไร

3.2.3 ด้านการเขียนการใช้คำผิดความหมายว่า นักเรียนผิด

3.2.4 ด้านการใช้ภาษาพูดในภาษาเขียน

เขียนจำนวน เท่าไร และประเมินผลในแต่ละด้าน นอกจากนี้แล้วผู้วิจัยยังได้ใช้เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลอื่น ๆ ดังนี้

3.3 แบบสัมภาษณ์ (Interview) การสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยใช้ในการเก็บข้อมูลครั้งนี้มีอยู่ 2 แบบ ได้แก่

3.3.1 การสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ (Formal Interview) คือ ผู้วิจัยใช้สำหรับสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเมื่อต้องการข้อมูลแบบเจาะจง ได้สัมภาษณ์ ครู นักเรียน และผู้ปกครอง โดยมีการนัดหมายและเตรียมคำไว้ล่วงหน้าและก็ใช้เครื่องบันทึกเสียงขณะสัมภาษณ์ การสัมภาษณ์แบบเป็นทางการผู้วิจัยใช้สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) และมีประเด็นที่สัมภาษณ์ดังนี้ 1. ด้านการเขียนลักษณะนามผิด 2. ด้านการเขียนสะกดคำผิด 3. ด้านการเขียนการใช้คำผิดความหมาย 4.ด้านการใช้ภาษาพูดในภาษาเขียน

การสัมภาษณ์แบบเป็นทางการนี้จะสัมภาษณ์ขั้นตอนต่าง ๆ เริ่มจากวิธีการตอบ-ถามและความตั้งใจในการเขียนต่าง ๆ การสัมภาษณ์แบบนี้จะทำให้ได้ข้อมูลโดยตรง และตรงตามความต้องการของผู้วิจัย แต่ในบางครั้งก็อาจมีปัญหาของข้อมูลบ้าง เช่น เวลาอัดเสียงบางกลุ่มตัวอย่างเสียงจะไม่ดัง แต่ต้องเขียนให้ได้สาระ

3.3.2 การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Informal Interview) คือ การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ ได้สัมภาษณ์ ครู นักเรียน และผู้ปกครอง เป็นการสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยใช้บ่อยมาก โดยใช้ร่วมกับการสังเกตแบบมีส่วนร่วม ผู้วิจัยได้การสัมภาษณ์และเตรียมตัวล่วงหน้า ได้สอบถาม โดยใช้ประเด็นที่สัมภาษณ์ดังนี้ ด้านการเขียนลักษณะนามผิด ด้านการเขียนสะกดคำผิด ด้านการเขียนการใช้คำผิดความหมาย ด้านการใช้ภาษาพูดในภาษาเขียน พูดคุยกับนักเรียน

การสัมภาษณ์ดังกล่าวนี้ผู้วิจัยไม่ใช้เครื่องบันทึกเสียงเพื่อให้บรรยากาศในการสนทนามีความเป็นกันเอง ข้อมูลที่ได้รับมักจะมีรายละเอียดและลึกซึ้งกว่าการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการและการแบบสัมภาษณ์โดยใช้นักศึกษาจำนวน 90 คน แล้วนำมาเขียนเรียบเรียงเป็นภาษาเขียน

3.4 แบบสังเกตการณ์มีส่วนร่วมการสังเกตการณ์มีส่วนร่วมจากกลุ่มตัวอย่าง 90 คนโดยสังเกตการณ์จากการฝึกการเขียนตามคำบอกและทดสอบการเขียนคำ จำนวน 10 ครั้ง

3.4.1 อุปกรณ์ช่วยการบันทึกภาพ คือ การบันทึกภาพในขณะที่สัมภาษณ์และสังเกตการณ์มีส่วนร่วม

3.4.2 อุปกรณ์ช่วยการบันทึกเสียง คือ การบันทึกเสียงในขณะที่สัมภาษณ์และสังเกตการณ์มีส่วนร่วม

3.5 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ครูผู้สอน ผู้ปกครอง ที่มีความเกี่ยวข้องกับนักเรียน เพื่อสังเกตการณ์เขียน ช่วยสอนการเขียนของนักเรียนให้ถูกต้อง และให้ข้อมูลต่าง ๆ ให้ผู้วิจัยนำมาแก้ไขปัญหาร่วมกัน

3.6 การเก็บรวบรวมข้อมูลวิธีการแก้ไขข้อบกพร่องในการการเขียนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยวิธีการสอนแบบมีส่วนร่วมในโรงเรียนมูลมั่งหลวงปู่ชอบ ฐานสโม อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดเลย มีขั้นตอน 4 ดังนี้

3.6.1 กำหนดกลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้วิจัยได้เลือกนักเรียนที่มีปัญหาในการเขียน 4 ด้าน คือ ด้านการเขียนลักษณะนามผิด ด้านการเขียนสะกดคำผิด ด้านการเขียน

การใช้คำผิดความหมาย และด้านการใช้ภาษาพูดในการเขียน จำนวน 90 คน และได้กำหนดกลุ่มเป้าหมายในการเขียนโดยผู้วิจัย ครูในโรงเรียน และผู้ปกครองได้เสนอแนะวิธีการเขียนและฝึกฝนในการเขียน

3.6.2 วิธีการถ่ายทอดความรู้ คือ วิธีการถ่ายทอดความรู้ในลักษณะการบรรยายและปฏิบัติ จากการเก็บข้อมูลภาคสนาม การเขียนตามคำบอกและทดสอบการเขียนคำ และการวิเคราะห์ร่วมกันถึงวิธีการแก้ไขข้อบกพร่องในการการเขียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยวิธีการสอนแบบมีส่วนร่วมระหว่างผู้วิจัย ครู ผู้ปกครอง ทั้ง 3 ฝ่าย ได้ตกลงวิธีการแก้ไขแบบมีส่วนร่วม

3.6.3 สถานที่ถ่ายทอดความรู้ คือ สถานที่ถ่ายทอดความรู้แบ่งออกเป็น 2 สถานที่ คือ 1.โรงเรียนมูลมั่งหลวงปู่ชอบ ฐานสโม อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดเลย เป็นห้องเรียนและในบางครั้งที่หน้าหอพักของนักเรียน เนื่องจากนักเรียนส่วนมากอาศัยอยู่ที่โรงเรียน จึงได้ฝึกฝนที่นั่นเลยโดยมีครูผู้ดูแลช่วยฝึกฝน 2.ที่บ้านผู้ปกครอง คือนักเรียนส่วนเป็นคนในบริเวณนั้นจึงได้กลับไปที่บ้าน ในส่วนนี้ผู้ปกครองเป็นผู้ดูแลและช่วยแนะนำการฝึกฝนการเขียนต่าง ๆ

3.6.4 การประเมินผลการถ่ายทอดการเขียน คือ ผู้วิจัย ครูประจำชั้นผู้ปกครองประเมินผลจากการฝึกฝนเขียนปฏิบัติของนักเรียนจำนวน 90 คน โดยมีขั้นตอนการประเมินผลการถ่ายทอดการเขียน แบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

1) ผู้วิจัย ครูประจำชั้น ผู้ปกครอง ใช้วิธีประเมินจากการสังเกตวิธีการปฏิบัติ การทำแบบฝึกหัดภาษาไทย ทักษะของผู้รับการถ่ายทอดขณะดำเนินการฝึกเขียนตามหัวข้อดังนี้ ด้านการเขียนลักษณะนามผิด ด้านการเขียนสะกดคำผิด ด้านการเขียนการใช้คำผิดความหมาย จากนั้นช่วยกันประเมินผลดูขั้นตอนต่าง ๆ เพื่อดูว่านักเรียนเขียนถูกต้องหรือไม่

2) ผู้วิจัย ครูประจำชั้น ผู้ปกครอง ใช้วิธีประเมินจากการเขียนที่ถูกต้อง ปฏิบัติและติดตาม โดยการดูจากความตั้งใจในการปฏิบัติหลังการฝึกอบรมและจากความก้าวหน้าของชิ้นงาน

3) ผู้วิจัย ครูประจำชั้น ผู้ปกครอง ใช้วิธีประเมินผลจากการสนทนากลุ่มว่านักเรียนสามารถปฏิบัติได้ตามรายละเอียดต่าง ๆ ได้ เขียนได้ถูกต้องหรือไม่อย่างไร

3. สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาทักษะการเขียนภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยวิธีการสอนแบบมีส่วนร่วมในโรงเรียนมูลมั่งหหลวงปู่ชอบ ฐานสโม จังหวัดเลย ได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลและได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

3.1 ผลการศึกษาข้อบกพร่องในการเขียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยวิธีการสอนแบบมีส่วนร่วมโรงเรียนมูลมั่งหหลวงปู่ชอบ ฐานสโม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย พบข้อบกพร่องดังนี้

3.1.1 ด้านการเขียนลักษณะนามผิด พบว่านักเรียนเขียนลักษณะนามผิดจำนวน 149 คำ เช่น ผีเสื้อสมุทร นักเรียนจะเขียนลักษณะนามผิดเป็น ตัว แต่ลักษณะนามที่ถูกต้อง คือ ตน หรือ นางไม้ นักเรียนจะเขียนลักษณะนามผิดเป็น คน แต่ลักษณะนามของนางไม้ คือ ตน หรือ ขวาน นักเรียนจะเขียนลักษณะนามผิดเป็น อัน แต่ลักษณะนามของขวาน คือ เล่ม เป็นต้น นักเรียนมีการใช้ลักษณะนามผิดค่อนข้างมาก ซึ่งนอกจากนักเรียนจะใช้ผิดแล้วยังเขียนผิดอีกด้วยและจากการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มร่วมกับครู ผู้ปกครอง ได้ทราบข้อมูลเพิ่มเติมอีกว่านักเรียนมีพื้นฐานทางหลักภาษาไม่ดีเท่าที่ควร เช่น นักเรียนเป็นชนชาวเขา หรือ ชนเผ่ากะเหรี่ยง เป็นต้น

3.1.2 ด้านการเขียนสะกดคำผิด พบว่านักเรียนเขียนสะกดคำผิดจำนวน 49 คำ สาเหตุที่สะกดคำผิดบ่อย ๆ และเขียนผิด เพราะเกิดการจดจำตัวอย่างที่สะกดผิดหรือการจำที่เทียบคำผิด เช่น บิณฑบาต แปลว่า อาหารที่ถวายแด่พระภิกษุสามเณร จะเห็นว่าคำนี้นักเรียนเขียนผิดเป็น บิณฑบาต โดยนักเรียนใช้คำเทียบผิดหรือจดจำตัวอย่างที่ผิดโดยไปเทียบกับคำว่า บาท ที่เป็นลักษณะนามของเงินที่เราใช้สื่อสารกันอยู่ทุกวันนี้ แล้วนำมาเชื่อมกับคำว่า บิณฑ กลายเป็น บิณฑบาต จากการสอบถามนักเรียนจดจำคำผิดจากเพื่อนและส่งคอมออนไลน์ ซึ่งมีอิทธิพลต่อการเขียนภาษาไทยที่ไม่ถูกต้องตามหลักภาษาไทยในยุคปัจจุบันนี้มาก ดังนั้นผู้ใช้สื่อออนไลน์ควรคำนึงการเขียนภาษาไทยที่ไม่ถูกต้องให้มาก ๆ

3.1.3 ด้านการเขียนการใช้คำผิดความหมาย จากผลการศึกษาของนักเรียนพบว่าเขียนผิดความหมายจำนวน 43 คำ โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเด็น ดังนี้

1) การใช้คำผิดความหมาย คือ การใช้คำที่ไม่สืบความหมายไม่ตรงตามที่คุณเขียนต้องการหรือทำให้การสื่อสารคลาดเคลื่อน พบว่าเขียนจำนวน 34 คำ เช่น ฉวยโอกาส / ถือโอกาส จากการสอบถามและให้ทดลองเขียนของนักเรียนสาเหตุที่เขียนผิดคือ การประมาท การไม่ตรวจสอบความหมายของคำก่อน เนื่องจากจดจำในสังคมออนไลน์มาเขียน จึงเกิดการใช้คำผิดความหมาย และพบว่า 2 คำนี้ นักเรียน มักเขียนคำผิดความหมาย เช่น ช่วงที่อยู่ต่างจังหวัดผมจะฉวยโอกาสพักผ่อนไปในตัวให้มากที่สุด ก่อนที่จะลงไปกรุงเทพมหานคร คำว่า ฉวยโอกาส โดยมากแล้วจะใช้กับสิ่งไม่ดี เช่น ฉวยโอกาสล่วงเกินหญิงด้วยการจับมือจับแขนในเชิงชู้สาว ดังนั้นควรใช้คำว่า ถือโอกาส เป็นการหาจังหวะที่เหมาะสมเพื่อทำการอย่างใดอย่างหนึ่งทันที ซึ่งคำนี้จะใช้ในทางที่สื่อถึงทางดีมากกว่าคำว่า ฉวยโอกาส เป็นต้น

2) การใช้คำขัดแย้งกัน คือ การที่นักเรียนใช้คำในประโยคโดยที่ไม่ระมัดระวังอาจทำให้การสื่อสารสับสน หรืออาจทำให้ผู้รับสารเข้าใจผิดในการสื่อสารแต่ละครั้งได้ จากผลการศึกษาและสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มพบประเด็นที่นักเรียนคำขัดแย้งกัน พบว่าเขียนจำนวน 10 คำ สาเหตุที่เขียนผิดเกิดจากความเข้าใจความหมายของคำผิด เช่น คำว่า รวดเร็ว พบว่านักเรียนเขียนคำขัดแย้งกัน เช่น รดค่อยๆ เคลื่อนไปอย่างรวดเร็ว ซึ่งในประโยคนี้นักเรียนต้องเขียนว่า รดค่อยๆ เคลื่อนไปอย่างช้า ๆ จึงถูกต้อง ฉะนั้นเวลาที่นักเรียนจะเขียนต้องนึกถึงคำที่ถูกต้อง และเหมาะสม ดังนั้นทุกครั้งที่นักเรียนจะต้องคำนึงถึงคำที่เหมาะสมหรือไม่ขัดแย้งกับประโยคที่จะใช้เพื่อการสื่อสาร เป็นต้น

3.2 ผลการนำเสนอวิธีการแก้ไขข้อบกพร่องในการเขียนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยวิธีการสอนแบบมีส่วนร่วมในโรงเรียนมูลมั่งหหลวงปู่ชอบ ฐานสโม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย จากผลการศึกษาข้อบกพร่องการเขียน

ภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยการนำคำพื้นฐานที่มีในหนังสือภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และได้สร้างการมีส่วนร่วมของครูในโรงเรียนช่วยกันถ่ายทอดวิธีการแก้ไขข้อบกพร่องในการเขียนนักเรียน มีวิธีการดังนี้

3.2.1 กำหนดกลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้วิจัยได้เลือกนักเรียนที่มีปัญหาในการเขียน 4 ด้าน คือ ด้านการเขียน ลักษณะนามผิด ด้านการเขียนสะกดคำผิด ด้านการเขียนการใช้คำผิดความหมาย และด้านการใช้ภาษาพูดในการเขียน จำนวน 90 คน และได้กำหนดกลุ่มเป้าหมายในการเขียนโดยผู้วิจัย ครูในโรงเรียน และผู้ปกครองได้เสนอแนววิธีการเขียนและฝึกฝนในการเขียน โดยมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ผู้วิจัยและครูในโรงเรียนได้เสนอวิธีการแก้ไขข้อบกพร่องในการเขียนของนักเรียน คือ ร่วมกันอธิบายถึงการเขียนที่ถูกต้อง และช่วยกันสร้างทัศนคติในการใช้คำที่ถูกต้อง โดยการแนะนำให้นักเรียนตระหนักการใช้คำในการเขียนเพื่อการสื่อสาร ซึ่งคำไหนที่นักเรียนไม่แน่ใจ ไม่มั่นใจในคำนั้น ๆ สามารถเข้าไปตรวจสอบในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554 ฉบับออนไลน์ ก่อนที่จะเขียนลงในสมุด หรือระบบอินเทอร์เน็ต และในที่สาธารณะชน ถ้านักเรียนตรวจสอบก่อน การเขียนก็จะผิดน้อย หรือเขียนไม่ผิดเลย เช่น คำว่า บันได แปลว่า สิ่งที่ทำเป็นขั้น ๆ ตามแนวนอน วางทอดลงมาสำหรับก้าวขึ้นลง จะเห็นว่าคำนี้นักเรียนเขียนผิดเป็น บรรได ซึ่งเท่าที่สอบถามนักเรียนใช้คำที่เทียบผิดหรือจดจำตัวอย่างที่ผิดโดยไปเทียบกับคำว่า บรรจง บรรทุก บรรจบ เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 2 ผู้วิจัย ครูในโรงเรียน และผู้ปกครอง ได้รวบรวมคำที่นักเรียนเขียนไม่ถูกต้องในหนังสือภาษาไทยและคำที่ใช้สื่อสารในชีวิตประจำวัน และได้อธิบายความหมายของคำที่ถูกต้องให้นักเรียนฟัง และการใช้คำที่ไม่ถูกต้อง เพื่อให้นักเรียนเห็นถึงความสำคัญในการใช้คำในการสื่อสารที่ถูกต้องและไม่ถูกต้อง เพื่อเป็นการรักษาภาษาไทยของชาติที่ถูกต้อง โดยได้กล่าวถึงพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงมีกระแสพระราชดำรัสที่สะท้อนถึงความห่วงใยของพระองค์เรื่องภาษาไทย โดยทรงชี้แนะพสกนิกรของพระองค์ให้ ตระหนักถึงความสำคัญของภาษา และการช่วยกันธำรงรักษาวัฒนธรรมทางภาษาที่ดั้งเดิมของชาติไว้มิให้เสื่อมสูญ ดังความตอนหนึ่งว่า “ภาษาเป็นสิ่งสำคัญสำหรับบ้านเมือง ขอให้ร่วมมือกันรักษามาตรฐานของภาษาไทยไว้อย่าให้ทรุดโทรม” (พยุสศักดิ์ จันทรสุนทร, 2548) เพื่อให้นักเรียนตระหนักและเห็นความสำคัญของการร่วมมือในการอนุรักษ์ภาษาไทยและฟื้นฟูการเขียนภาษาไทยให้ถูกต้องสืบไป

ขั้นตอนที่ 3 ผู้วิจัย ครูในโรงเรียน ได้ให้นักเรียนฝึกอ่านคำที่ไม่ถูกต้องในหนังสือภาษาไทยและคำที่ใช้สื่อสารในชีวิตประจำวันก่อน และหลังจากนั้นให้นักเรียนเขียนตามคำบอกใส่ลงในกระดาษ A4 ที่เตรียมให้ ในเวลาที่จำกัดเพื่อพิสูจน์การเขียนว่านักเรียนยังเขียนผิดหรือไม่ ผู้วิจัยและครูตรวจสอบว่านักเรียนเขียนถูกต้องหรือไม่ จากนั้นให้นักเรียนนำกลับไปที่บ้านโดยมีผู้ปกครองคอยดูแลช่วยในฝึกอ่านและเขียน พร้อมศึกษาความหมายของคำนั้น ๆ เพื่อนำมากล่าวให้ผู้วิจัย และครูในโรงเรียนทราบอีกครั้ง จากการกระทำดังกล่าวพบว่านักเรียนเขียนตามคำบอกได้ถูกต้อง ดังนั้นการฝึกฝนทั้ง 3 ฝ่าย ทำให้นักเรียนตระหนักในการเลือกใช้คำให้ตรงตามหลักการเขียนภาษาไทยได้ดีขึ้น

3.2.2 วิธีการถ่ายทอดความรู้เป็นไปในลักษณะการบรรยายและปฏิบัติ จากการเก็บข้อมูลภาคสนาม และการวิเคราะห์ร่วมกันถึงวิธีการแก้ไขข้อบกพร่องในการเขียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยวิธีการสอนแบบมีส่วนร่วมระหว่างผู้วิจัย ครู และผู้ปกครอง ทั้ง 3 ฝ่าย ได้ตกลงวิธีการแก้ไขแบบมีส่วนร่วมเป็น 3 ประเด็น ดังนี้

1) ฝ่ายผู้วิจัยและครูดำเนินการก่อน คือ การรวบรวมเนื้อหาในหนังสือภาษาไทยและคำที่ใช้สื่อสารในชีวิตประจำวันที่ได้กล่าวไว้ในเบื้องต้น โดยการนำเอาคำที่นักเรียนเขียนผิด ๆ นั้นมาฝึกฝนในห้องเรียนร่วมด้วยการอ่านและเขียนตามคำบอก และออกมานำเสนอความหมายที่ถูกต้อง นำไปใช้ในลักษณะไหน เช่น เกมส / เกม จากการสอบถามและให้ทดลองเขียนของนักเรียน พบว่า 2 คำนี้นักเรียนเขียนคำผิดความหมายหรือใช้เขียนสลับที่ เช่น สมจิตร

เล่นเกมสื่ในคอมพิวเตอร์ทุกวัน คำว่า เกมส์ คำนี้ มิได้หมายถึงการเล่นเพื่อความบันเทิงสนุกสนาน แต่ว่า คำว่า เกมส์ ในที่นี้หมายถึงชื้อคน เนื่องจากชื้อของคนเป็นชื้อเฉพาะสามารถใช้ได้ ส่วนคำว่า เกม ที่ถูกต้องหมายถึง การเล่นเพื่อความบันเทิงสนุกสนานหรือการแข่งขันที่มีกฎกติกา ฉะนั้นในประโยคนี้ต้องเขียนใหม่ว่า สมจิตรเล่นเกมในคอมพิวเตอร์ทุกวัน จึงจากสื่อความหมายที่ถูกต้อง

2) ครูประจำชั้น ดำเนินการโดยการนำคำที่ได้ศึกษาในข้อ 2.2.1 นั้นมาฝึกฝนกับนักเรียนทุกวัน จากนั้นได้อธิบายถึงวิธีการเลือกคำมาใช้ในการสื่อสารโดยการตรวจสอบคำและความหมายของคำก่อนนำมาใช้ในเขียนทุกครั้ง ที่สำคัญที่นักเรียนพบในโลกโซเชียล (Social) หรือว่า โซเชียลมีเดีย (Social Media) จะมีคำเขียนผิดมากมาย ดังนั้นนักเรียนความตระหนักให้มากขึ้น และประเด็นสำคัญครูต้องแนะนำให้นักเรียนค้นหาในพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554 ฉบับออนไลน์ โดยเฉพาะคำที่ไม่มั่นใจให้ตรวจสอบความหมายก่อนเขียนเสมอ เพื่อใช้คำได้ถูกต้องถือว่าเป็นการรักษาภาษาไทยด้วย

3) ผู้ปกครอง ช่วยเหลือในการติดตามและตรวจการฝึกฝนของนักเรียนที่บ้าน โดยการตรวจงานนักเรียนที่ทำเสร็จแล้ว ในบางครั้งก็ถือโอกาสถามถึงการเขียนคำนั้น ๆ ว่าเขียนอย่างไรและมีความหมายเพื่อตรวจ ถ้าเห็นความไม่ถูกต้องต้องแนะนำและบอกทันทีในทุกครั้งที่สำคัญประการหนึ่งคือต้องแนะนำไม่ให้ไปเลียนแบบจากสื่อที่ชอบใช้ภาษาผิด ๆ เช่น อินเทอร์เน็ต สื่อสิ่งพิมพ์ หรือจากโทรศัพท์ที่ให้นักเรียนเล่นประจำ ผู้ปกครองก็ต้องแนะนำให้นักเรียนค้นหาในพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554 ฉบับออนไลน์ เพื่อการใช้คำที่ถูกต้องต่อไป

3.2.3 สถานที่ถ่ายทอดความรู้ คือ สถานที่ถ่ายทอดความรู้แบ่งออกเป็น 2 สถานที่ คือ 1.โรงเรียนมูลมั่งหลวงปู่ชอบ ฐานสโม อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดเลย เป็นห้องเรียนและในบางครั้งก็หอของนักเรียน เนื่องจากนักเรียนส่วนมาอาศัยอยู่ที่ โรงเรียน จึงได้ฝึกฝนที่นั่นเลยโดยมีครูผู้ดูแลช่วยฝึกฝน 2.ที่บ้านผู้ปกครอง คือนักเรียนส่วนเป็นคนในบริเวณนั้นจึงได้กลับไปที่บ้าน ในส่วนนี้ผู้ปกครองเป็นผู้ดูแลและช่วยแนะนำการฝึกฝนการเขียนต่าง ๆ

3.2.4 การประเมินผลการถ่ายทอดการเขียน ผู้วิจัย ครูประจำชั้น ผู้ปกครอง ประเมินผลจากการฝึกฝนเขียนปฏิบัติของนักเรียนจำนวน 90 คน โดยมีขั้นตอนการประเมินผลการถ่ายทอดการเขียน แบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

1) ผู้วิจัย ครูประจำชั้น ผู้ปกครอง ใช้วิธีประเมินจากการสังเกตวิธีการปฏิบัติ ทักษะของผู้รับถ่ายทอดขณะดำเนินการฝึกเขียนตามหัวข้อดังนี้ ด้านการเขียนลักษณะนามผิด ด้านการเขียนสะกดคำผิด ด้านการเขียนการใช้คำผิดความหมาย และด้านการใช้ภาษาพูดในการเขียน ดูขั้นตอนต่าง ๆ เพื่อดูว่านักเรียนเขียนถูกต้องหรือไม่

2) ผู้วิจัย ครูประจำชั้น ผู้ปกครอง ใช้วิธีประเมินจากการปฏิบัติและติดตาม โดยการดูจากความตั้งใจในการปฏิบัติหลังการฝึกอบรมและจากความก้าวหน้าของชิ้นงาน

3) ผู้วิจัย ครูประจำชั้น ผู้ปกครอง ใช้วิธีประเมินผลจากการสนทนากลุ่ม งานว่านักเรียนสามารถปฏิบัติได้ตามรายละเอียดต่าง ๆ ได้ เขียนได้ถูกต้องหรือไม่อย่างไร

3.2.5 วิเคราะห์วิธีการแก้ไขข้อบกพร่องในการเขียนภาษาไทย จากผลการวิเคราะห์วิธีการแก้ไขข้อบกพร่องในการเขียน

1) การสะกดคำผิด ผู้วิจัย ครูประจำชั้น ผู้ปกครอง จะต้องสอนเน้นให้นักเรียนให้ตระหนักและเห็นความสำคัญของการเขียนสะกดคำที่ถูกต้องตามหลักภาษาไทย เพื่อให้ให้นักเรียนตระหนักและความสำคัญของการร่วมมือในการอนุรักษ์ภาษาไทยและฟื้นฟูการเขียนภาษาไทยให้ถูกต้อง โดยเฉพาะผู้วิจัย ครูประจำชั้น จะต้องสอนภาษาไทยเน้นการสะกดคำให้ถูกต้อง อย่างสอนโดยให้จำเป็นคำ ๆ เพราะจะทำให้ให้นักเรียนเขียนผิดและสะกดคำไม่ถูกต้อง เช่น คำว่า เกม แปลว่า การแข่งขันที่มีกฎกติกา จะเห็นว่าคำนี้นักเรียนเขียนผิดเป็น เกมส์ ซึ่งเท่าที่สอดคล้องตามนักเรียน

จดจำคำผิดจากเพื่อนและการสื่อสารในสังคมออนไลน์ และคำว่า เกมส์ ซึ่งคำนี้ส่วนมากเห็นใช้เป็นชื่อเฉพาะเท่านั้น ซึ่งสังคมออนไลน์มีอิทธิพลต่อการเขียนภาษาไทยที่ไม่ถูกต้องตามหลักภาษาไทยในยุคปัจจุบันนี้มาก ดังนั้นผู้ใช้สังคมออนไลน์ควรคำนึงการเขียนภาษาไทยที่ไม่ถูกต้องให้มาก ซึ่งสอดคล้องกับ (วิชุงพงศ์ วรศาสตร์กุล 2560 อ้างอิงใน สุริยวรรณ เสถียรสุคนธ์ 2553) ได้กล่าวว่า ควรให้ผู้เรียนฝึกอ่าน ออกเสียงคำที่เขียนผิดและฝึกเขียนคำนั้น ๆ ในบริบทใหม่ เพื่อให้เกิดความชำนาญมากขึ้น และถ้าหากนักเรียนเขียนคำใดผิดพลาดบ่อย ๆ ครูควรทำเป็นป้ายนิเทศ หรือเขียนเป็นรูปบัตรคำ เพื่อฝึกฝนให้นักเรียนเขียนถูกต้องตามหลักภาษาไทย

2) การเขียนการใช้คำผิดความหมาย ผู้วิจัย ครูประจำชั้น ผู้ปกครอง จะต้องสอนเน้นให้นักเรียนมีจิตใต้สำนึกและตระหนักการใช้คำผิดความหมายในการสื่อสาร และเพื่อให้นักเรียนรู้จักการตรวจสอบการใช้คำก่อนนำไปใช้ในการเขียนในโอกาสต่าง ๆ เช่น คำว่า กะเพรา จากการสอบถาม การสนทนากลุ่ม และให้ทดลองเขียนของนักเรียน พบว่าคำนี้นักเรียนมักเขียนคำผิดความหมายหรือเขียนผิดบ่อย ๆ เช่น คำว่า กระเพรา โดยมากนักเรียนจะจำมาจากการติดจากร้านอาหารตามสั่ง และสื่อ การเขียนคำนี้ที่ถูกต้องจริง ๆ มี “ร” เพียงแค่ที่เดียว คือ “เพรา” ส่วน “กะ” ไม่ต้องมี ฉะนั้นเวลาที่นักเรียนจะเขียนต้องนึกถึงความหมายที่ถูกต้อง และคำว่า สับปะรด จากการสอบถามและให้ทดลองเขียนของนักเรียน พบว่าคำนี้นักเรียนมักเขียนคำผิดความหมายหรือเขียนผิด นิยมคำว่า สับปะรด ที่นักเรียนเขียนผิดส่วนมากจากจดจำและการออกเสียงของนักเรียนเองและการออกเสียงของครู ที่สำคัญจดจำคำนี้มาจากสื่อทั่ว ๆ ไป เช่น เฟซบุ๊ก ทวิตเตอร์ โลก เป็น

4. อภิปรายผล

การศึกษาทักษะการเขียนภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยวิธีการสอนแบบมีส่วนร่วมในโรงเรียนมูลมั่งหลวงปู่ชอบ ฐานสโม อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดเลย ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้า ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนและได้นำเสนอผลการวิจัยได้สรุปดังต่อไปนี้

1. ศึกษาข้อบกพร่องในการเขียนของนักเรียนโรงเรียนมูลมั่งหลวงปู่ชอบ ฐานสโม อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดเลย พบข้อบกพร่องในการเขียนของนักเรียน 3 ด้าน ดังนี้

1.1 ด้านการเขียนลักษณะนามผิด พบว่านักเรียนใช้การเขียนลักษณะนามผิดจำนวน 149 คำ สาเหตุที่เขียนผิดการจดจำผิด การเคยชินในสื่อออนไลน์ จากการสัมภาษณ์ได้ทราบข้อมูลเพิ่มเติมอีกว่านักเรียนมีพื้นฐานทางหลักภาษาไม่ดีเท่าที่ควร นักเรียนมาจากหลายพื้นที่ เช่น กะละมัง นักเรียนจะเขียนลักษณะนามผิดเป็น อัน ที่จริงแล้วลักษณะนามของกะละมัง คือ ลูก ซึ่งสอดคล้องกับ

เอมอร ชิตตะโสภณ (2529) ได้กล่าวว่า การเลือกผิด (Mismatch) การเลือกผิดเป็นความผิดพลาดที่เกิดจากการที่ผู้เขียนไม่รู้จักกฎเกณฑ์ หรือรูปแบบทางไวยากรณ์ จึงต้องเดา แล้วเดาผิดความผิดพลาดชนิดนี้ ได้แก่ ความผิดพลาดอันเนื่องมาจากการใช้ลักษณะนาม หรือสันฐานผิดไปจากคำที่ควรจะเป็น เช่น คำว่า ช้อน 3 อัน วางอยู่บนหลังตู้ (ควรจะใช้ “คัน” แทน “อัน”) และคำว่า ด้าน เขาหาส้นนั่งห้องข้างนั้นไม่เรียบ (ควรใช้ “ด้าน” แทน “ข้าง”)

1.2 ด้านการเขียนสะกดคำผิด พบว่านักเรียนมีการเขียนสะกดคำผิดจำนวน 49 คำ ซึ่งนักเรียนเขียนผิดเพราะเกิดการจดจำตัวอย่างที่สะกดผิดหรือการจำที่เทียบคำผิด เช่น ดำรง แปลว่า ทรงไว้ ชูไว้ ทำให้คงอยู่ นักเรียนจะเขียนผิดเป็น ดำรงค์ ซึ่งคำนี้นิยมนำมาใช้เขียนเป็นชื่อนักเรียนได้จดจำคำนี้จากชื่อนักเรียน จึงนำมาเขียนเป็น เยาวชนทุกคนมีหน้าที่ดำรงไว้ซึ่ง ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ เป็นต้น ยังสอดคล้องกับประยูติ บุญมละ (2550) ได้กล่าวว่า แนวคิดเรื่องสาเหตุของการเขียนคำผิดที่คล้ายกัน คือ มีประสบการณ์เกี่ยวกับคำผิด ไม่รู้หลักภาษา ไม่ทราบความหมาย

ฟังไม่ชัด ไม่สามารถถ่ายทอดคำตามเสียงที่มาจากภาษาอังกฤษ ฉะนั้นครูจะต้องใส่ใจมากขึ้นในสอนและเน้นให้นักเรียนตระหนักถึงการเขียนคำให้มาก ๆ

1.3 ด้านการเขียนการใช้คำผิดความหมาย จากผลการศึกษาของนักเรียนพบว่าเขียนผิดความหมายจำนวน 43 คำ โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเด็น ดังนี้

1.3.1 การใช้คำผิดความหมาย คือ การใช้คำที่ไม่สื่อความหมายไม่ตรงตามทีผู้เขียนต้องการหรือทำให้การสื่อสารคลาดเคลื่อน พบว่าเขียนจำนวน 34 คำ เช่น คำว่า ห้วนไหว / ไหว จากการสอบถามและให้ทดลองเขียนของนักเรียน พบว่า 2 คำนี้นักเรียนมักเขียนคำผิดความหมาย เช่น ดอกไม้ประดิษฐ์ดูห้วนไหวเหมือนของจริง คำว่า ห้วนไหว เป็นการใช้อากาของการมนุษย์ เช่น เขาไม่ห้วนไหวต่ออันตรายใด ๆ ทั้งสิ้น ความจริงแล้วควรใช้คำว่า ไหว ที่แปลว่า กระดิก สั่น สะเทือน จะเหมาะสมกับอาการของต้นไม้ ยังสอดคล้องกับสุริวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ (2542) ได้กล่าวว่า เขียนผิดเพราะไม่ทราบความหมายของคำเนื่องจากคำในภาษาไทยมีเสียงตรงกันมากและสะกดการันต์ต่างกันและมีความหมายต่างกัน เมื่อเป็นเช่นนี้อาจจะทำให้ผิดในเรื่องสะกดการันต์ได้ง่าย ถ้าหากจะออกแต่เสียง โดยไม่พิจารณาถึงความหมายเฉพาะของคำ เช่น เวณคืน มักเขียนผิดเป็น เวรคืน เข้ารีต มักเขียนผิดเป็น เข้าริต ฉะนั้นนักเรียนต้องใส่ใจและเข้าใจความหมายของคำที่ถูกต้อง จึงจะสามารถนำไปใช้ได้เหมาะสม เป็นต้น

1.3.2 การใช้คำขัดแย้งกัน คือ การที่นักเรียนใช้คำในประโยคโดยที่ไม่ระมัดระวังอาจทำให้การสื่อสารสับสน หรืออาจทำให้ผู้รับสารเข้าใจผิดในการสื่อสารแต่ละครั้งได้ จากผลการศึกษาและสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่มพบประเด็นที่นักเรียนคำขัดแย้งกัน พบว่าเขียนคำขัดแย้งกัน จำนวน 10 คำ เช่น ดวงตาของมานีวาววามราวกับหมู่ดาวในท้องฟ้า ตามหลักแล้วนักเรียนจะต้องเขียนว่า นัยน์ตาของมานีวาววามราวกับหมู่ดาวในท้องฟ้า จึงจะเหมาะสมกับประโยคที่เขียน ดังนั้นทุกครั้งที่นักเรียนจะต้องคำนึงถึงคำที่เหมาะสมหรือไม่ขัดแย้งกับประโยคที่จะใช้เพื่อการสื่อสาร เป็นต้น

1.3.3 ด้านการใช้ภาษาพูดในภาษาเขียน คือ การนำภาษาพูดในชีวิตประจำวันมาเขียนในการสื่อสาร จึงเกิดเป็นปัญหาที่ใช้ภาษาพูดปะปนในภาษาเขียน โดยเฉพาะการเขียนที่เลียนแบบในสื่อออนไลน์ทำให้นักเรียนจดจำได้ง่าย จึงนำไปเขียนที่ผิดพลาด หรือไม่ถูกต้อง ดังนี้

1. คำว่า แห้ว พบว่านักเรียนนำไปใช้ที่ผิด เช่น สมปองต้องกินแห้วอีกครั้ง หลังจากทีพลาดมา 1 ครั้งแล้ว ความจริงในประโยคนี้ ควรใช้คำว่า ผิดหวัง แทน คำว่า แห้ว

2. คำว่า ดาราหนัง พบว่านักเรียนนำไปใช้ที่ผิด เช่น ปิติไม่ได้ละความพยายามที่จะเป็นดาราหนัง ในประโยคนี้ควรแก้เป็น ปิติไม่ได้ละความพยายามที่จะเป็นดาราภาพยนตร์

จากที่กล่าวถึงด้านการใช้ภาษาพูดในภาษาเขียน ซึ่งสอดคล้องกับสุริยวรรณ เสถียรสุคนธ์ (2553 : 63) ได้กล่าวว่า “ควรให้ผู้เรียนฝึกอ่าน ออกเสียงคำที่เขียนผิดและฝึกเขียนคำนั้น ๆ ในบริบทใหม่ เพื่อให้เกิดความชำนาญมากขึ้น และกล่าวถึงการที่นักศึกษาเขียนพยัญชนะที่มีรูปคล้ายกันผิด ควรแก้ไขโดยฝึกเขียน พยัญชนะไทยทั้งหมดให้ถูกต้องตามรูปแบบ อาจใช้การคัดลายมือตามเส้นประ การฝึกเขียนพยัญชนะ ที่มีรูปคล้ายกันครูต้องอธิบายให้เห็นถึงความแตกต่างพร้อมทั้งฝึกเขียนพร้อม ๆ กับการอ่านออกเสียง พยัญชนะนั้น ๆ ”

2. ผลการนำเสนอวิธีการแก้ไขข้อบกพร่องในการเขียนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยวิธีการสอนแบบมีส่วนร่วมในโรงเรียนมูลมั่งหลวงปู่ชอบ ฐานสโม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย

จากผลการศึกษาการเขียนภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยวิธีการสอนแบบมีส่วนร่วมในโรงเรียนมูลมั่งหลวงปู่ชอบ ฐานสโม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย โดยการนำคำพื้นฐานที่มีในหนังสือภาษาไทยชั้น

ประถมศึกษาปีที่ 6 และได้สร้างการมีส่วนร่วมของครูในโรงเรียนช่วยกันถ่ายทอดวิธีการแก้ไขข้อบกพร่องในการเขียนนักเรียน โดยมีขั้นตอนดังนี้

2.1 กำหนดกลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้วิจัยได้เลือกนักเรียนที่มีปัญหาในการเขียน 3 ด้าน คือ ด้านการเขียนลักษณะนามผิด ด้านการเขียนสะกดคำผิด ด้านการเขียนการใช้คำผิดความหมาย จำนวน 90 คน และได้กำหนดกลุ่มเป้าหมายในการเขียนโดยผู้วิจัย ครูในโรงเรียน และผู้ปกครองได้เสนอแนะวิธีการเขียนและฝึกฝนในการเขียน โดยมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ผู้วิจัยและครูในโรงเรียนได้เสนอวิธีการแก้ไขข้อบกพร่องในการเขียนของนักเรียน คือ ร่วมกันอธิบายถึงการเขียนที่ถูกต้อง และช่วยกันสร้างทัศนคติในการใช้คำที่ถูกต้อง โดยการแนะนำให้นักเรียนตระหนักการใช้คำในการเขียนเพื่อการสื่อสาร ซึ่งคำไหนที่นักเรียนไม่แน่ใจ ไม่มั่นใจในคำนั้น ๆ สามารถเข้าไปตรวจสอบในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554 ฉบับออนไลน์ ก่อนที่จะเขียนลงในสมุด หรือระบบอินเทอร์เน็ต และในที่สาธารณะ ถ้านักเรียนตรวจสอบก่อน การเขียนก็จะผิดน้อย หรือเขียนไม่ผิดเลย เช่น คำว่า ภาพยนตร์ เขียนผิดเป็นภาพยนตร์ เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 2 ผู้วิจัย ครูในโรงเรียน และผู้ปกครอง ได้รวบรวมคำที่นักเรียนเขียนไม่ถูกต้องในหนังสือภาษาไทยและคำที่ใช้สื่อสารในชีวิตประจำวัน และได้อธิบายความหมายของคำที่ถูกต้องให้นักเรียนฟัง โดยได้กล่าวถึงพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงมีกระแสพระราชดำรัสที่สะท้อนถึงความห่วงใยของพระองค์เรื่องภาษาไทย โดยทรงชี้แนะพสกนิกรของพระองค์ให้ ตระหนักถึงความสำคัญของภาษา และการช่วยกันธำรงรักษาวัฒนธรรมทางภาษาที่ดั่งามของชาติไว้มิให้เสื่อมสูญ ดังความตอนหนึ่งว่า “ภาษาเป็นสิ่งสำคัญสำหรับบ้านเมือง ขอให้ร่วมมือกันรักษามาตรฐานของภาษาไทยไว้อย่าให้หลุดโรย” (พยุงค์ดี จันทรสรินทร์, 2548 : คำนำ) เพื่อให้นักเรียนตระหนักและเห็นความสำคัญของการร่วมมือในการอนุรักษ์ภาษาไทยและฟื้นฟูการเขียนภาษาไทยให้ถูกต้อง

ขั้นตอนที่ 3 ผู้วิจัย ครูในโรงเรียน ได้ให้นักเรียนฝึกอ่านคำที่ไม่ถูกต้องในหนังสือภาษาไทยและคำที่ใช้สื่อสารในชีวิตประจำวันก่อน และหลังจากนั้นให้นักเรียนเขียนตามคำบอกใส่ลงในกระดาษ A4 ที่เตรียมให้ ในเวลาที่จำกัดเพื่อพิสูจน์การเขียนว่านักเรียนยังเขียนผิดหรือไม่ ผู้วิจัยและครูตรวจสอบว่านักเรียนเขียนถูกต้องหรือไม่ จากนั้นให้นักเรียนนำกลับไปที่บ้านโดยมีผู้ปกครองคอยดูแลช่วยในการฝึกอ่านและเขียน พร้อมศึกษาความหมายของคำนั้น ๆ เพื่อนำมากล่าวให้ผู้วิจัย และครูในโรงเรียนทราบอีกครั้ง จากการกระทำดังกล่าวพบว่านักเรียนเขียนตามคำบอกได้ถูกต้อง ดังนั้นการฝึกฝนทั้ง 3 ฝ่าย ทำให้นักเรียนตระหนักในการเลือกใช้คำให้ตรงตามหลักการเขียนภาษาไทยได้ดีขึ้น

2.2 วิธีการถ่ายทอดความรู้ หมายถึง วิธีการถ่ายทอดความรู้เป็นไปในลักษณะการบรรยายและปฏิบัติ จากการเก็บข้อมูลภาคสนาม และการวิเคราะห์ร่วมกันถึงวิธีการแก้ไขข้อบกพร่องในการเขียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยวิธีการสอนแบบมีส่วนร่วมระหว่างผู้วิจัย ครู และผู้ปกครอง ทั้ง 3 ฝ่าย ได้ตกลงวิธีการแก้ไขแบบมีส่วนร่วมเป็น 3 ประเด็น ดังนี้

2.2.1 ฝ่ายผู้วิจัยและครูดำเนินการก่อน คือการรวบรวมเนื้อหาในหนังสือภาษาไทย และคำที่ใช้สื่อสารในชีวิตประจำวันที่ได้กล่าวไว้ในเบื้องต้น โดยการนำเอาคำที่นักเรียนเขียนผิด ๆ นั้นมาฝึกฝนในห้องเรียนร่วมด้วยการอ่านและเขียนตามคำบอก และออกมานำเสนอความหมายที่ถูกต้อง นำไปใช้ในลักษณะไหน เช่น จังหวัดพิษณุโลกมีไฟไหม้เหมาะแก่การปลูกทุเรียน ซึ่งคำว่า ไฟ ในภาษาไทยไม่มี สาเหตุที่นักเรียนเขียนผิดบ่อย ๆ ก็เพราะว่านักเรียนเขียนตามการออกเสียง คือ ผะ – ไท เลยทำให้การเขียนผิด ในประโยคนี้นักเรียนต้องเขียนว่า จังหวัดพิษณุโลกมีไฟไหม้เหมาะแก่การปลูกทุเรียน คำว่า ไฟ หมายถึง แผ่นดิน เป็นต้น

2.2.2 ครูประจำชั้น ดำเนินการโดยการนำคำที่ได้ศึกษาในข้อ 2.2.1 นั้นมาฝึกฝนกับนักเรียนทุกวัน จากนั้นได้อธิบายถึงวิธีการเลือกคำมาใช้ในการสื่อสารโดยการตรวจสอบคำและความหมายของคำก่อนนำมาใช้ในเขียนทุกครั้ง ที่สำคัญที่นักเรียนพบในโลกสื่อออนไลน์ หรือว่า โซเชียลมีเดีย จะมีคำเขียนผิดมากมาย ดังนั้นนักเรียนควรตระหนักให้มากขึ้น และประเด็นสำคัญครูต้องแนะนำให้นักเรียนค้นหาในพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554 ฉบับออนไลน์ โดยเฉพาะคำที่ไม่มั่นใจให้ตรวจสอบความหมายก่อนเขียนเสมอ เพื่อใช้คำได้ถูกต้องถือว่าการรักษาภาษาไทยด้วย

2.2.3 ผู้ปกครอง จะให้ช่วยเหลือในการติดตามและตรวจการฝึกฝนของนักเรียนที่บ้าน โดยการตรวจงานนักเรียนที่ทำเสร็จแล้ว ในบางครั้งก็ถือโอกาสถามถึงการเขียนคำนั้น ๆ ว่าเขียนอย่างไรและมีความหมายเพื่อตรวจถ้าเห็นความไม่ถูกต้องต้องแนะนำและบอกทันทีในทุกครั้ง ที่สำคัญประการหนึ่งคือต้องแนะนำไม่ให้ไปเลียนแบบจากสื่อที่ชอบใช้ภาษาผิด ๆ เช่น อินเทอร์เน็ต สื่อสิ่งพิมพ์ หรือจากโทรศัพท์ที่ให้นักเรียนเล่นประจำ ปกครองก็ต้องแนะนำให้นักเรียนค้นหาในพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554 ฉบับออนไลน์ เพื่อการใช้คำที่ถูกต้องต่อไป

2.3 สถานที่ถ่ายทอดความรู้ หมายถึง สถานที่ถ่ายทอดความรู้แบ่งออกเป็น 2 สถานที่ คือ 1. โรงเรียนมูลมั่ง หลวงปู่ชอบ ฐานสโม อำเภอเชียงคน จังหวัดเลย เป็นห้องเรียนและในบางครั้งก็หอของนักเรียน เนื่องจากนักเรียนส่วนมาอาศัยอยู่ที่ โรงเรียน จึงได้ฝึกฝนที่นั่นเลยโดยมีครูผู้ดูแลช่วยฝึกฝน 2. ที่บ้านผู้ปกครอง คือนักเรียนส่วนเป็นคนในบริเวณนั้นจึงได้กลับไปที่บ้าน ในส่วนนี้ผู้ปกครองเป็นผู้ดูแลและช่วยแนะนำการฝึกฝนการเขียนต่าง ๆ

2.4 การประเมินผลการถ่ายทอดการเขียน หมายถึง ผู้วิจัย ครูประจำชั้น ผู้ปกครอง ประเมินผลจากการฝึกฝนเขียนปฏิบัติของนักเรียนจำนวน 90 คน โดยมีขั้นตอนการประเมินผลการถ่ายทอดการเขียน แบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัย ครูประจำชั้น ผู้ปกครอง ใช้วิธีประเมินจากการสังเกตวิธีการปฏิบัติ ทักษะของผู้รับการถ่ายทอดขณะดำเนินการฝึกเขียนตามหัวข้อดังนี้ ด้านการเขียนลักษณะนามผิด ด้านการเขียนสะกดคำผิด ด้านการเขียนการใช้คำผิดความหมาย ด้านการใช้ภาษาพูดในภาษาเขียน ดูขั้นตอนต่าง ๆ เพื่อดูว่านักเรียนเขียนถูกต้องหรือไม่

2. ผู้วิจัย ครูประจำชั้น ผู้ปกครอง ใช้วิธีประเมินจากการปฏิบัติและติดตาม โดยการดูจากความตั้งใจในการปฏิบัติหลังการฝึกอบรมและจากความก้าวหน้าของชิ้นงาน

3. ผู้วิจัย ครูประจำชั้น ผู้ปกครอง ใช้วิธีประเมินผลจากการสนทนากลุ่ม งานว่านักเรียนสามารถปฏิบัติได้ตามรายละเอียดต่าง ๆ ได้ เขียนได้ถูกต้องหรือไม่อย่างไร

5. ข้อเสนอแนะ

5.1 ควรศึกษาการเขียนภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนอื่น ๆ ด้วยวิธีการสอนแบบมีส่วนร่วมว่าเหมือนกันหรือแตกต่างกันอย่างไร

5.2 ควรศึกษาวิธีการแก้ไขข้อบกพร่องในการเขียนนักเรียนชั้นประถมศึกษาอยู่เป็นระยะ ๆ เพื่อนำผลมาใช้ในการปรับกระบวนการเรียนการสอนภาษาไทย

5.3 ควรมีการวิจัยหาประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะการเขียนและเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการเขียนของนักเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน

6. เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ, กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). *หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2545*. กรุงเทพมหานคร: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- ฐะปะนีย์ นาครทรรพ. (2547). *ภาษาไทยของเรา*. สมาคมภาษาและหนังสือแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์. กรุงเทพฯ: สถาพรบุ๊คส์.
- ดวงใจ ไทยอุบล. (2543). *ทักษะการเขียนภาษาไทย*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญศิริ ภิญาอินันท์. (2541). *ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร*. กรุงเทพฯ: สามัคคีสาร.
- ประยูติ บุญมะลา. (2550). *ผลการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง คำที่สะกดไม่ตรงตามมาตราตัวสะกดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนด้วยรูปแบบวัฏจักรการเรียนรู้ (4 MAT)*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต. สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พิมล แจ่มแจ้ง. (2542). *การเขียนชุดฝึกซ่อมเสริมการเขียนสะกดสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 2*. ปริญญาการศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการประถมศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2551). *เทคนิคการตรวจร่างหนังสือการเวนวรรค และการใช้เครื่องหมาย*. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.
- วิเชียร เกษประทุม. (2557). *หลักภาษาไทย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เพิ่มทรัพย์การพิมพ์.
- วิชชุพงศ์ วรศาสตร์กุล. (2560). *การศึกษาข้อผิดพลาดการเขียนภาษาไทยของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในรายวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย*. เลย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- สุธิวงศ์ พงศ์ไพบูลย์. (2542). *หลักภาษาไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- สุรีย์วรรณ เสถียรสุคนธ์. (2553). *ข้อบกพร่องในการเขียนภาษาไทยของนักศึกษาจีน : กรณีศึกษา มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย*. รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.
- เอมอร ชิตตะโสภณ. (2536). *เอกสารการสัมมนา เรื่องการสอนภาษาไทยในฐานะ ภาษาต่างประเทศ*. 19- 20 สิงหาคม.
- อุปกิตศิลปสาร ,พระยา. (2547). *หลักภาษาไทย*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- Harris, David. P. (1969). *Testing English as a Second Language*. New York : MCG raw – Hill Book Company.

ปัจจัยพยากรณ์ความพึงพอใจของนักศึกษาต่อหลักสูตรสาธารณสุขชุมชน
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

The Factors Predicting Student's Satisfaction in Community Health
Program, Chiang Mai Rajabhat University

อัจฉรา คำฝั้น¹

Atchara Kumfun¹

บทคัดย่อ

การวิจัยแบบผสานวิธีครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาปัจจัยพยากรณ์ความพึงพอใจของนักศึกษาต่อหลักสูตรสาธารณสุขชุมชน มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ 2) เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจของนักศึกษาต่อหลักสูตรสาธารณสุขชุมชน มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ 3) เพื่อสังเคราะห์ข้อเสนอแนะการดำเนินงานของหลักสูตรสาธารณสุขชุมชน มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษา จำนวน 140 คน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จำนวน 20 คน เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามในเดือนมกราคม ถึงเดือน มีนาคม 2562 การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ และการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา การวิเคราะห์การถดถอยพหุ และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการศึกษา พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจต่อหลักสูตรสาธารณสุขชุมชนโดยรวมเฉลี่ยระดับมาก เมื่อวิเคราะห์อำนาจการพยากรณ์ความพึงพอใจต่อหลักสูตรสาธารณสุขชุมชนของนักศึกษามีตัวแปรที่สามารถอธิบายความผันแปรความพึงพอใจของนักศึกษา 1 ตัวแปรย่อย คือ จำนวนครั้งการเข้าร่วมกิจกรรม ($p - value = 0.011$) โดยร่วมกันพยากรณ์ความพึงพอใจของนักศึกษาได้ ร้อยละ 48.4 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้ผู้มีส่วนได้เสียยังได้เสนอแนะการดำเนินกิจกรรมผ่านผู้เรียน ผู้สอน และรูปแบบการจัดการเรียนการสอน

คำสำคัญ : ความพึงพอใจ นักศึกษา หลักสูตรสาธารณสุขชุมชน

Abstract

The purposes of this research were 1) to investigate factors predicting student's satisfaction in community health program, Chiang Mai Rajabhat University; 2) to study the level of student's satisfaction towards community health program, Chiang Mai Rajabhat University; and 3) to synthesize

¹ ภาควิชาสาธารณสุขศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

Faculty of Science and Technology, Chiang Mai Rajabhat University

E-mail: atchara1090@gmail.com

the suggestion on community public health curriculum. The sample was 140 students and 20 stakeholders. The data was collected by questionnaires, informal interview, and focus group discussion from January to March 2019. The data was analyzed by descriptive statistics, regression analysis, and content analysis. The results indicated that student's satisfaction in community health program were on the high level. The significantly predicting factors of student's satisfaction were activity participation ($p = 0.011$). The total variances were significantly predicted at 48.4. The stakeholders have suggested doing activity participation of students throughout the learner, instructor, and teaching-learning model.

Keywords: Satisfaction, Student, Community Health Program

วันที่รับบทความ : 28 กันยายน 2564

วันที่แก้ไขบทความ : 26 เมษายน 2565

วันที่ตอบรับตีพิมพ์บทความ : 27 เมษายน 2565

1. บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของงานวิจัย

เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2558 มุ่งให้การผลิตบัณฑิตมีความสัมพันธ์สอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาของชาติ ปรัชญาของการอุดมศึกษา ปรัชญาของสถาบันอุดมศึกษา และมาตรฐานวิชาการและวิชาชีพที่เป็นสากล รวมถึงให้การผลิตบัณฑิตระดับอุดมศึกษาอยู่บนฐานความเชื่อว่าการศึกษามีคุณภาพต้องเป็นบุคคลที่มีจิตสำนึกของความเป็นพลเมืองดีที่สร้างสรรค์ประโยชน์ต่อสังคม และมีศักยภาพในการพึ่งพาตนเองบนฐานภูมิปัญญาไทย ภายใต้กรอบศีลธรรมจรรยาอันดีงามเพื่อนำพาประเทศสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนและทัดเทียมมาตรฐานสากล โดยมีมาตรฐานคุณภาพบัณฑิตระดับอุดมศึกษาเป็นผู้มีความรู้ มีคุณธรรม จริยธรรม มีความสามารถในการเรียนรู้ และพัฒนาตนเอง สามารถประยุกต์ใช้ความรู้เพื่อการดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุขทั้งทางร่างกายและจิตใจ มีความสำนึกและความรับผิดชอบในฐานะพลเมืองและพลโลก (สำนักมาตรฐานและประเมินผลอุดมศึกษา, 2560, น.1) จากปรัชญาและมาตรฐานคุณภาพบัณฑิตดังกล่าวข้างต้น มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ซึ่งเป็นสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาจึงได้กำหนดเป้าหมายของการจัดการศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานการอุดมศึกษา และเป็นการประกันคุณภาพบัณฑิตในแต่ละระดับคุณวุฒิและสาขาวิชา รวมทั้งจัดทำมาตรฐานด้านต่าง ๆ เพื่อให้การจัดการศึกษามุ่งสู่เป้าหมายเดียวกันในการผลิตบัณฑิตได้อย่างมีคุณภาพ (กองนโยบายและแผน, 2560, น. 9)

ในส่วนของการพัฒนาหลักสูตรสาธารณสุขชุมชนได้ตระหนักถึงความสำคัญของการขาดแคลนบุคลากรทางด้านสาธารณสุขที่ปฏิบัติงานด้านชุมชน ซึ่งหลักสูตรนี้มุ่งผลิตบัณฑิตทางด้านสาธารณสุขที่มีความรู้ความสามารถในการให้บริการด้านสาธารณสุข สามารถประยุกต์ใช้องค์ความรู้สู่การพัฒนาสุขภาวะแบบองค์รวมของประชาชน การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพให้สอดคล้องกับวิถีชีวิต ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงด้านสาธารณสุขที่เกิดขึ้นในชุมชนอันสอดคล้องกับแนวคิดที่ให้นึกสาธารณสุขต้องเข้าใจปัญหาด้านสุขภาพของชุมชนที่มีความสลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้น มีสมรรถนะการวิเคราะห์ และวางแผนแก้ไขปัญหาสาธารณสุข สามารถเก็บรวบรวมข้อมูล สรุปประเด็นและจัดลำดับ

ความสำคัญของปัญหาสุขภาพได้เพื่อการวางแผนโครงการด้านสุขภาพโดยใช้เทคนิคที่เหมาะสม (ธีรศักดิ์ พาจันท์, 2560, น. 147) ในส่วนของการเรียนการสอนหลักสูตรได้ดำเนินการตามเกณฑ์มาตรฐานการประกันคุณภาพหลักสูตรอย่างต่อเนื่องทั้งในส่วนของการผลิตบัณฑิต อาจารย์ผู้สอน การพัฒนานักศึกษา หลักสูตร และสิ่งสนับสนุน การเรียนรู้ โดยในปีการศึกษา พ.ศ. 2561 การดำเนินงานของหลักสูตร พบว่า จำนวนอาจารย์ไม่เป็นไปตามมาตรฐานวิชาชีพส่งผลในการให้คำแนะนำในการฝึกปฏิบัติของนักศึกษาในพื้นที่ ระเบียบการจัดการเรียนการสอนในภาคปฏิบัติไม่สอดคล้องกับบริบทของภาควิชาทางด้านสุขภาพ เช่น วิชาทางด้านการรักษาพยาบาล การประเมินภาวะสุขภาพที่มีหน่วยกิต การปฏิบัติที่คิดภาระงานได้เพียงครึ่งเดียวของชั่วโมงสอนจริง ในส่วนของสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้นักศึกษาส่วนใหญ่มีความพึงพอใจลักษณะห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ และการจัดพื้นที่สำหรับนักศึกษาและอาจารย์พบปะแลกเปลี่ยนหรือทำงานร่วมกัน และการบริการแหล่งข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์แก่นักศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับนักศึกษาชั้นปีที่ 4 สาขาวิชาสาธารณสุขชุมชน มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานีที่มีความพึงพอใจด้านสภาพแวดล้อมการเรียนรู้นักศึกษาในหัวข้อห้องปฏิบัติการมีอุปกรณ์ที่เหมาะสม เพียงพอ และอยู่ในสภาพที่ใช้งานได้ ระดับปานกลาง (สุรัตน์ หารวย และคณะ, 2561, น. 154) ทั้งนี้ผู้ใช้บัณฑิตได้เสนอแนะการดำเนินงานด้านการปฏิบัติงานของหลักสูตรที่ควรเน้นรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับชุมชน เช่น ระบบการดูแลสุขภาพชุมชน การสร้างเครือข่ายการทำงานในชุมชน โดยเน้นการฝึกปฏิบัติการ ในชุมชนเพื่อให้เกิดการประยุกต์ทฤษฎีด้านการส่งเสริมสุขภาพชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้านคุณลักษณะของบัณฑิตต้องการให้พัฒนาคุณภาพบัณฑิตในด้านการคุณลักษณะของบัณฑิต ได้แก่ ความมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนร่วมงานในการทำงานและสังคมรอบข้าง เป็นคนช่างสังเกตและแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้ มีความมุ่งมั่นและตั้งใจทำงาน มีความกระตือรือร้นในการทำงาน มีความอดทนต่อสิ่งแวดลอมและสังคม ขยันและมีน้ำใจ มีความคิดสร้างสรรค์อยู่เสมอ มีวินัยและความรับผิดชอบต่องาน และมีทักษะภาษาต่างประเทศในการสนทนาประจำวัน (ภาควิชาสาธารณสุขศาสตร์, 2561, น. 78)

จากสภาพปัญหาและข้อเสนอแนะดังกล่าวข้างต้นคณะผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญของการแสวงหาแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการและวัตถุประสงค์ของผู้เรียนอย่างแท้จริง ซึ่งผลการศึกษาจะเป็นแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับเป้าหมายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน 4 (Sustainable Development Goals: SDGs) ที่มุ่งเน้นการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมและส่งเสริมโอกาสการเรียนรู้ตลอดชีพแก่ทุกคนต่อไป ดังนั้นผู้วิจัยตระหนักถึงความสำคัญในการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการและวัตถุประสงค์ของผู้เรียนอย่างแท้จริง ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเกี่ยวกับความพึงพอใจของนักศึกษาหลักสูตรสาธารณสุขศาสตร์ที่มีต่อหลักสูตรสาธารณสุขชุมชน ภาควิชาสาธารณสุขศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีซึ่งผลที่ได้สามารถใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลของหลักสูตรต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจของนักศึกษาต่อหลักสูตรสาธารณสุขชุมชน มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

1.2.2 เพื่อศึกษาปัจจัยพยากรณ์ระดับความพึงพอใจของนักศึกษาต่อหลักสูตรสาธารณสุขชุมชน มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

1.2.3 เพื่อสังเคราะห์ข้อเสนอแนะการดำเนินงานของหลักสูตรสาธารณสุขชุมชน มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

1.3.1 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1) การศึกษาเชิงปริมาณ ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ คือ นักศึกษาหลักสูตรสาธารณสุขชุมชน ชั้นปีที่ 1 – ปีที่ 4 ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาในหลักสูตรสาธารณสุขชุมชน คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 220 คน ผู้วิจัยได้เลือกใช้การคำนวณขนาดตัวอย่างจากสูตรคำนวณของ Krejcie and Morgan (1970, p. 607 - 610) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 140 คน จากนั้นทำการการคัดเลือกตัวอย่างมาศึกษาโดยใช้ตารางเลขสุ่ม (Random number table) ตามสัดส่วนของจำนวนนักศึกษาแต่ละชั้นปี ส่วน

2) การศึกษาเชิงคุณภาพ คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Selection) ดังนี้ การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ จำนวน 12 คน จากผู้มีส่วนได้เสียกับการพัฒนาหลักสูตรสาธารณสุขชุมชน คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ซึ่งการศึกษานี้ได้คัดเลือกตัวแทนจากอาจารย์ประจำหลักสูตร จำนวน 5 คน ตัวแทนศิษย์เก่า จำนวน 2 คน ตัวแทนจากผู้ใช้บัณฑิต จำนวน 2 คน ตัวแทนจากผู้บริหาร จำนวน 1 คน และตัวแทนนักศึกษา จำนวน 2 คน การสนทนากลุ่มเพื่อสังเคราะห์แนวทางการพัฒนาหลักสูตรสาธารณสุขชุมชน จำนวน 8 คน ประกอบด้วย อาจารย์ประจำหลักสูตร 2 คน ตัวแทนผู้ใช้บัณฑิต 1 คน ตัวแทนผู้บริหารภาควิชา จำนวน 2 คน ตัวแทนนักศึกษา จำนวน 3 คน ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้แบ่งเป็น 2 กลุ่มคือ

1.3.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ตัวแปรต้น ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคลนักศึกษา

ตัวแปรตาม ได้แก่ ระดับความพึงพอใจที่มีต่อหลักสูตรสาธารณสุขศาสตรบัณฑิต

1.3.3 ขอบเขตด้านระยะเวลา 6 เดือน

เดือน มกราคม 2562 - มิถุนายน 2562

2. วิธีดำเนินการวิจัย

2.1 วิธีการดำเนินวิจัย

งานวิจัยนี้ผู้ศึกษาได้กำหนดวิธีการศึกษา การรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล ไว้ดังนี้

2.1 รูปแบบการวิจัย รูปแบบการวิจัย เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method) โดยเก็บข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัย คือ นักศึกษาหลักสูตรสาธารณสุขชุมชน ชั้นปีที่ 1 – ปีที่ 4 ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาในหลักสูตรสาธารณสุขชุมชน คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 140 คน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับหลักสูตรสาธารณสุขชุมชน จำนวน 20 คน

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ใช้ข้อมูลจากการทบทวนวรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนำมาสร้างเครื่องมือการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

เครื่องมือชุดที่ 1 เป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของนักศึกษา เป็นแบบสอบถามชนิดเติมคำและเลือกคำตอบ ข้อคำถามประกอบด้วย เพศ อายุ เกรดเฉลี่ยสะสม ลักษณะการอยู่อาศัยในปัจจุบัน ความคาดหวังการได้รับความรู้และ

ประสบการณ์การทำงานด้านสาธารณสุขในอนาคต การได้รับความรู้และประสบการณ์การทำงานด้านสาธารณสุขในปัจจุบัน จำนวนการเข้าร่วมกิจกรรมที่ภาคีฯ คณะหรือมหาวิทยาลัยจัดในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามความพึงพอใจต่อหลักสูตรสาธารณสุขชุมชน ข้อคำถามครอบคลุมประเด็นความพึงพอใจด้านอาจารย์ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการจัดกิจกรรม และด้านเนื้อหาของหลักสูตร ลักษณะแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่าตามแบบของ Likert Scale จำนวน 42 ข้อ แบบสอบถามแต่ละข้อมีคะแนนตั้งแต่ 1 - 5 คะแนน (Aderson, 1988, p. 427 - 428) การแปลความหมายค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50 หมายถึง นักศึกษามีความพึงพอใจต่อหลักสูตรในระดับน้อยที่สุด ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50 หมายถึง นักศึกษามีความพึงพอใจต่อหลักสูตรในระดับน้อย ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50 หมายถึง นักศึกษามีความพึงพอใจต่อหลักสูตรในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50 หมายถึง นักศึกษามีความพึงพอใจต่อหลักสูตรในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00 หมายถึง นักศึกษามีความพึงพอใจต่อหลักสูตรในระดับมากที่สุด ทั้งนี้แบบสอบถามนี้มีค่าความเที่ยงด้วยวิธีการหา Alpha Coefficient (Cronbach, p. 1951, 297 - 334) ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.77

เครื่องมือชุดที่ 2 เป็นแบบสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ และประเด็นในการสนทนากลุ่มเกี่ยวกับข้อเสนอแนะการดำเนินงานของหลักสูตรสาธารณสุขชุมชน คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยการตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation) โดยการใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลต่างกันเพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาหลักสูตรสาธารณสุขชุมชน และใช้วิธีการสังเกตควบคู่กับการซักถามพร้อมกันนั้นก็ศึกษาข้อมูลจากแหล่งเอกสารที่เกี่ยวข้อง

2.3 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้เก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วยผู้วิจัยและผู้ช่วยนักวิจัย ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการอบรม ชี้แจงรายละเอียดของข้อคำถาม และวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลให้กับผู้ช่วยวิจัยเพื่อให้มีความเข้าใจตรงกันเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการเก็บให้ถูกต้องมีหลักการ และรวบรวมข้อมูลตามหลักจริยธรรมในการทำวิจัย เพื่อให้การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลไปในทิศทางเดียวกัน ทั้งนี้การดำเนินการวิจัยได้ดำเนินการพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่างโดยผู้วิจัยได้ดำเนินการชี้แจงถึงวัตถุประสงค์และขั้นตอนการดำเนินการวิจัย และขอความร่วมมือกลุ่มตัวอย่างเข้าร่วมโครงการวิจัยด้วยความสมัครใจและมีสิทธิ์ถอนตัวออกจากการวิจัยได้ถ้าต้องการ ข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างจะถูกเก็บไว้เป็นความลับและใช้ข้อมูลเฉพาะการศึกษานี้เท่านั้น การนำเสนอข้อมูลจะนำเสนอโดยภาพรวมซึ่งจะต้องได้รับความเห็นชอบจากกลุ่มตัวอย่าง

2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูป มีรายละเอียด ดังนี้

2.4.1 ข้อมูลส่วนบุคคลและระดับความพึงพอใจต่อหลักสูตรสาธารณสุขชุมชน วิเคราะห์โดยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequencies) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2.4.2 ข้อมูลปัจจัยพยากรณ์ระดับความพึงพอใจของนักศึกษาต่อหลักสูตรสาธารณสุขชุมชน ใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบเส้นตรง (Multiple Linear Regression Analysis)

2.4.3 ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ และการสนทนากลุ่มใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา โดยการจำแนกและจัดระบบข้อมูล การสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย การเปรียบเทียบข้อมูลและการตีความข้อมูล โดยดัดแปลงขั้นตอนการวิเคราะห์เชิงปรากฏการณ์วิทยา (Matthew, Michael & Johnny, 2014, 1 -32)

3. สรุปผลการวิจัย

3.1 ระดับความพึงพอใจต่อหลักสูตรสาธารณสุขชุมชน พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจโดยรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.11 ± 0.48) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจด้านการจัดกิจกรรมมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.18 ± 0.48) รองลงมาด้านอาจารย์ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.10 ± 0.50) และพึงพอใจด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.08 ± 0.45) ดังปรากฏในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ความพึงพอใจต่อหลักสูตรสาธารณสุขชุมชน

ความพึงพอใจต่อหลักสูตร สาธารณสุขชุมชน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับความพึง พอใจ
ด้านอาจารย์	4.10	0.50	มาก
ด้านการจัดการเรียนการสอน	4.08	0.45	มาก
ด้านการจัดกิจกรรม	4.18	0.51	มาก
ด้านเนื้อหาของหลักสูตร	4.09	0.47	มาก
โดยรวมเฉลี่ย	4.11	0.48	มาก

การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการยังสรุปได้ว่า อาจารย์ผู้สอนและอาจารย์ที่ปรึกษาให้ความสำคัญต่อนักศึกษาทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน บางคนได้เปิดโอกาสในการแสวงหาประสบการณ์การทำงานวิจัยให้กับนักศึกษาโดยการจ้างนักศึกษาเป็นผู้ช่วยนักวิจัย แต่อย่างไรก็ตามเนื่องจากหลักสูตรสาธารณสุขชุมชนต้องดำเนินการจัดการเรียนการสอนและเนื้อหาของหลักสูตรให้สอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรของสภาวิชาชีพสาธารณสุขชุมชนทำให้บางรายวิชามีจำนวนชั่วโมงที่เพิ่มขึ้น ในส่วนของการจัดกิจกรรมยังขาดงบประมาณสนับสนุนที่เพียงพอ

3.3 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยพยากรณ์ความพึงพอใจต่อหลักสูตรของนักศึกษา

รูปแบบสมการความสัมพันธ์ คือ $y = a + b_1x_1 + b_2x_2 + b_3x_3 + b_4x_4 + b_5x_5$ ทั้งนี้เมื่อนำตัวแปรทั้ง 5 ตัวเข้าสมการแล้วคำนวณด้วยวิธี Stepwise ได้แก่ X_1 อายุเฉลี่ย (ปี) X_2 เกรดเฉลี่ย X_3 ความคาดหวังการได้รับความรู้และประสบการณ์การทำงานด้านสาธารณสุขในอนาคต (ค่าเฉลี่ยรวม) X_4 การได้รับความรู้และประสบการณ์การทำงานด้านสาธารณสุขในปัจจุบัน (ค่าเฉลี่ยรวม) และ X_5 การเข้าร่วมกิจกรรม 1 (ครั้ง)

ผลการวิเคราะห์ได้ค่า F เท่ากับ 4.561 $p\text{-value} = 0.004$ และเมื่อพิจารณาค่าการตัดสินใจเชิงพหุ (R^2) พบว่ามีค่าเท่ากับ 0.484 ซึ่งหมายความว่า ตัวแปรทั้งหมด 5 ตัวแปรพยากรณ์ความพึงพอใจของนักศึกษาต่อหลักสูตรสาธารณสุขชุมชนได้ ร้อยละ 48.4 เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 พบว่า มีตัวแปร 1 ตัวแปร คือ X_5 การเข้าร่วมกิจกรรม (ครั้ง) พยากรณ์ความพึงพอใจของนักศึกษาต่อหลักสูตรสาธารณสุขชุมชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ซึ่งเขียนเป็นสมการพยากรณ์ ได้ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนดิบ

Y_i (ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อหลักสูตรสาธารณสุขชุมชน) = $5.378 + 0.006$ (การเข้าร่วมกิจกรรม)

ตารางที่ 2 ปัจจัยพยากรณ์ความพึงพอใจของนักศึกษาต่อหลักสูตรสาธารณสุขชุมชนโดยการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณ

ตัวแปรพยากรณ์	ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย (b)	t	p-value*
ค่าคงที่	5.378	10.518	0.000
การเข้าร่วมกิจกรรม (ครั้ง)	0.006	2.562	0.011
$R^2 = 0.484$ $SE = 0.98$	$F = 4.561$	$Sig = 0.004$	

*ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3.4 ข้อเสนอแนะการดำเนินงานหลักสูตรสาธารณสุขชุมชน

การสังเคราะห์ข้อเสนอแนะการดำเนินงานของหลักสูตรสาธารณสุขชุมชน ผู้วิจัยได้นำประเด็นปัจจัยการเข้าร่วมกิจกรรมของนักศึกษาซึ่งสามารถพยากรณ์ระดับความพึงพอใจของนักศึกษาต่อหลักสูตรได้อย่างมีนัยสำคัญมาเป็นประเด็นหลัก ทั้งนี้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียร่วมกันให้ข้อเสนอแนะในส่วนของการดำเนินงานด้านกิจกรรมของหลักสูตร สรุปเป็นประเด็น ได้ดังนี้

ผู้เรียน (นักศึกษา) ต้องมีกระบวนการเตรียมตัวเพื่อการเข้าร่วมกิจกรรมทุกระดับ ตั้งแต่ชั้นปีที่ 1 – ชั้นปีที่ 4 โดยหลักสูตรอาจจะต้องพัฒนาสิ่งสนับสนุนการดำเนินกิจกรรม โดยเฉพาะสภาพห้องกิจกรรม วัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการดำเนินกิจกรรม และสร้างบรรยากาศในการเรียนการสอนให้นักศึกษาเห็นความสำคัญของการเข้าร่วมกิจกรรม รวมถึงเสริมกิจกรรมการเรียนรู้นอกห้องเรียนให้มากขึ้น ทั้งนี้อาจจะใช้เครือข่ายหน่วยงานด้านสาธารณสุขในพื้นที่ที่ทำงานร่วมกับอาจารย์ประจำหลักสูตรเป็นแหล่งดำเนินกิจกรรมซึ่งผลการดำเนินงานดังกล่าวยังเป็นการเสริมประสบการณ์การปฏิบัติงานของนักศึกษาในอนาคต

ผู้สอน (อาจารย์) ต้องมีความเข้าใจในความแตกต่างทั้งด้านความรู้และทักษะการดำรงชีวิตประจำวันที่มีความแตกต่างกัน ผู้สอนควรมีประสบการณ์และความเข้าใจ ในประเด็นวิธีการสร้างและพัฒนากิจกรรมเพื่อนำไปใช้ได้จริง และมีคุณธรรมจริยธรรม มีความเสมอภาค นอกจากผู้สอนต้องพัฒนาตนเองด้านวิชาการโดยเฉพาะการดำเนินการวิจัย การเข้าร่วมการประชุมวิชาการ กิจกรรมทั้งระดับภาควิชา คณะ และมหาวิทยาลัย รวมถึงหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เพื่อให้ผู้สอนมีวิสัยทัศน์ และแนวทางในการดำเนินกิจกรรมที่ทันสมัยตอบสนองต่อสถานการณ์และความต้องการของนักศึกษา

รูปแบบการจัดการเรียนการสอน กระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเป็นวิธีการที่สามารถพัฒนากระบวนการคิดวิเคราะห์ พัฒนาทักษะ เพื่อให้ไปสู่เป้าหมายการเรียนรู้ ทำให้เกิดความเข้าใจ ส่งผลให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดี กระบวนการเรียนการสอนลักษณะนี้สามารถสอดแทรกกิจกรรมที่สอดคล้องกับเนื้อหา รายวิชาได้อย่างเหมาะสม หลักสูตรและภาควิชาควรส่งเสริมให้ผู้สอนเกิดการเรียนรู้ และประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนรายวิชาที่ตนเองรับผิดชอบในแต่ละภาคเรียน รวมถึงจัดการอบรมเชิงวิชาการให้กับผู้สอนทุกคน

นอกจากนี้ยังพบว่า การดำเนินกิจกรรมโดยการมีส่วนร่วมของนักศึกษาและศิษย์เก่าได้สะท้อนเส้นทางสู่การเป็นนักสาธารณสุข และก่อเกิดกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการแสวงหางานทำในอนาคต ทั้งนี้หลักสูตรควรมีแผนการดำเนินกิจกรรมของนักศึกษาระยะยาวเพื่อการเตรียมความพร้อมทั้งบุคลากร สถานที่ และงบประมาณที่เพียงพอ

4. อภิปรายผล

4.1 ระดับความพึงพอใจของนักศึกษาต่อหลักสูตรสาธารณสุขสุขชุมชนศาสตรบัณฑิต พบว่า นักศึกษามีระดับความพึงพอใจโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับมากอาจเป็นไปได้ว่าหลักสูตรสาธารณสุขศาสตรบัณฑิตมีกิจกรรมที่ส่งเสริมความรู้และทักษะนอกชั้นเรียน เพื่อส่งเสริมให้มีการทำงานและการจัดกิจกรรมความรู้ด้านการสาธารณสุข มีการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรม มีการปลูกฝังเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพ และมีการประสานงานเพื่อทำงานร่วมกับองค์กรใหญ่รวมกับการทำงานร่วมกับชุมชน มีการทำงานเป็นทีม มีความกล้าแสดงออก พร้อมที่จะรับฟังข้อมูลข่าวสารเพื่อถ่ายทอดต่อไป และการรับฟังข้อเสนอแนะ ตลอดจนถึงอาจารย์ผู้สอนมีความเตรียมความพร้อมในการเตรียมสอนล่วงหน้า สามารถถ่ายทอดความรู้ของเนื้อหารายวิชา มีความรู้และเทคนิคในการถ่ายทอด รู้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางวิทยาการให้คำแนะนำและรับฟังความเห็น มีความรู้ความสามารถในการให้คำปรึกษา การให้คำแนะนำด้านการเรียน การปรับปรุงพฤติกรรม การรับรู้บทบาทหน้าที่ของตนเอง และปฏิบัติหน้าที่อาจารย์ที่ปรึกษาอย่างเต็มความสามารถ รวมทั้งมีช่องทางการติดต่อกับอาจารย์ที่ปรึกษารวดเร็วและทันสมัย เมื่อพิจารณาทางด้านแล้วพบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจต่อหลักสูตรในด้านการจัดกิจกรรมมากที่สุด รองลงมาคือ ความพึงพอใจต่ออาจารย์ผู้สอน และอาจารย์ที่ปรึกษา ความพึงพอใจต่อกระบวนการจัดการเรียนการสอน และความพึงพอใจต่อเนื้อหาวิชาในหลักสูตร ตามลำดับ สอดคล้อง ผลการวิจัยของอิสริยา โขวิวัฒนา (2556, น.1) พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจต่อหลักสูตรปริญญาตรีในด้านหลักสูตรการเรียนการสอน ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านอาจารย์ ผู้สอน ด้านการวัดและการประเมินผลการเรียนการสอน และด้านปัจจัยเกื้อหนุนการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก

4.2 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อระดับความพึงพอใจที่มีต่อหลักสูตรสาธารณสุขศาสตรบัณฑิต และนักศึกษาสาธารณสุขชุมชนศาสตร ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ พบว่า การเข้าร่วมกิจกรรมที่ภาควิชา คณะหรือมหาวิทยาลัยจัดในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อระดับความพึงพอใจต่อหลักสูตรสาธารณสุขศาสตร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อนักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมมากเพิ่มขึ้นระดับความพึงพอใจต่อหลักสูตรจะเพิ่มขึ้น 0.006 หน่วยต่อครั้ง อาจเป็นไปได้ว่าการดำเนินกิจกรรมแต่ละครั้ง ให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม ทำให้เกิดกระบวนการคิด วิเคราะห์การทำงานเป็นกลุ่ม การจัดกิจกรรมยังมีการสอดแทรกความรู้ด้านสาธารณสุขชุมชน และให้นักศึกษาทุกคนได้ฝึกทักษะความกล้าแสดงออก สอดคล้องกับข้อเสนอแนะของพลฤกษ์ เถาวิล (2551,น. 6) ที่ว่าการเข้าร่วมกิจกรรมของนักศึกษาเป็นสิ่งสำคัญยิ่งต่อการพัฒนานักศึกษาเป็นจุดเชื่อมระหว่างวิชาการที่เกิดขึ้นในห้องเรียนและสังคมรอบด้าน มีส่วนช่วยในการหล่อหลอมนักศึกษาให้เป็นบัณฑิตที่มีคุณภาพ ทั้งนี้ลักษณะกิจกรรมควรเป็นกิจกรรมที่ทำด้วยความสมัครใจ นักศึกษามีส่วนร่วมหรือเป็นผู้คิดเองทำเอง อยู่ในกรอบศีลธรรมอันดีงาม มีรูปแบบและขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมที่ชัดเจน นอกจากนี้ยังมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาในพื้นที่เป็นฐานในรายวิชาที่เปิดการเรียนการสอนในแต่ละภาคการศึกษา ซึ่งส่งผลต่อการเรียนรู้และการใช้ประโยชน์ในด้านการเรียนของนักศึกษา โดยสามารถ ใจเตี้ย (2561, น.228) พบว่า กิจกรรมการเรียนรู้แบบโมเดลซิปปาทำให้นักศึกษา มีความคาดหวังต่อการนำความรู้จากกิจกรรมการเรียนรู้ไปต่อยอดในการทำวิจัยในภาคเรียนที่ 2/59 ได้ รวมถึงเข้าใจกระบวนการการประเมินผลกระทบบางทางสุขภาพมากขึ้น

4.3 แนวทางการพัฒนาต่อหลักสูตรสาธารณสุขศาสตรบัณฑิตบนฐานการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องส่วนข้อเสนอแนะการดำเนินงานของหลักสูตรด้านกิจกรรมได้สะท้อนความสำคัญของการดำเนินกิจกรรมของหลักสูตรที่ต้องสร้างกระบวนการที่บูรณาการทั้งผู้เรียน ผู้สอน และรูปแบบการจัดการเรียนการสอน ทั้งนี้ต้องสร้างการมีส่วนร่วมตั้งแต่การระดมความคิดเพื่อออกแบบกิจกรรม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผลลัพธ์ของการเข้าร่วมกิจกรรม และสร้างเครือข่ายการดำเนินกิจกรรมร่วมกับหน่วยงานภายนอก กระบวนการเหล่านี้ยังส่งผลต่อการฝึกทักษะระหว่างเรียน และสร้างการ

ยอมรับของหน่วยงานต่อบัณฑิตของหลักสูตร ซึ่งโชติมา แก้วทอง (2561, น.101) ให้ข้อเสนอแนะว่า มหาวิทยาลัยควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมกิจกรรมตั้งแต่บัณฑิตเริ่มเข้ามาศึกษาเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์การดำเนินกิจกรรม ทั้งนี้มหาวิทยาลัยสามารถใช้กิจกรรมนิสิตเป็นกลไกหนึ่งที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนานิสิตตามวิสัยทัศน์ และยุทธศาสตร์การพัฒนา มหาวิทยาลัย

5. ข้อเสนอแนะ

5.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

5.1.1 ผลการประเมินความพึงพอใจต่อหลักสูตรสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงการดำเนินงานของหลักสูตรโดยเฉพาะด้านกิจกรรม

5.1.2 ข้อเสนอแนะการดำเนินงานของหลักสูตรนำไปสู่การพัฒนากิจกรรมที่ทางหลักสูตรดำเนินการอยู่ และยังเป็นแนวทางในการสร้างแผนกิจกรรมระยะยาวได้ ทั้งนี้กระบวนการพัฒนาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรควรสร้างกระบวนการที่ก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างแท้จริงโดยใช้กระบวนการการสัมมนาเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

5.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาวิจัยครั้งนี้อาจจะยังไม่มีรายละเอียดในประเด็นเชิงคุณภาพที่เพียงพอ ดังนั้น การศึกษาครั้งต่อไปควรเป็นการศึกษาความพึงพอใจต่อหลักสูตรในกลุ่มบัณฑิตและผู้ใช้บัณฑิต เพื่อใช้พัฒนาแผนกลยุทธ์การดำเนินกิจกรรมที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน อาจารย์ประจำหลักสูตร และพันธกิจของมหาวิทยาลัย

6. กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากกองทุนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ประจำปีงบประมาณ 2562

7. เอกสารอ้างอิง

กองนโยบายและแผน มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่. (2560). รายงานประจำปี 2560.

โชติมา แก้วทอง. (2561). ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมกิจกรรมภายในมหาวิทยาลัยของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน. วารสารสหวิทยาการวิจัย:ฉบับบัณฑิตศึกษา, 7(1) , หน้า 93 – 102.

ธีรศักดิ์ พาจันท์. (2560). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้การวิจัยเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะในการวิเคราะห์และวางแผนแก้ไขปัญหาสาธารณสุขของนักศึกษาหลักสูตรสาธารณสุขศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสาธารณสุขชุมชน วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดขอนแก่น. วารสารทันตภิบาล, 28(1), หน้า 47 – 59.

พฤกษ์ เกาถวิล. (2551). บทบาทอาจารย์ที่ปรึกษาในการดำเนินงานโครงการค่ายเรียนรู้คุณธรรมนำชีวิตพอเพียงปี 2551.

กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา.

ภาควิชาสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่. (2561). รายงานการประกันคุณภาพการศึกษาระดับหลักสูตร ปีการศึกษา 2560.

- สามารถ ใจเตี้ย. (2561). ประสิทธิภาพกิจกรรมการเรียนรู้แบบโมเดลชิปปาเรื่อง การประเมินผลกระทบทางสุขภาพจาก ความเสื่อมสภาพของแหล่งน้ำ. *วารสารวิจัยและพัฒนาหลักสูตร*, 8(1), หน้า 220 – 230.
- สุพัตรา รักการศิลป์ เอมอร แสงวโรตม์ ผกามาศ มูลวันดี ฐิติพร วรฤทธิ์ แก้วมณี อุทัยมัย และทิพย์สุดา ทาสีดำ. (2559). ความพอใจของนักศึกษาสาขาบัญชีที่มีต่อหลักสูตรบัญชีบัณฑิตสาขาวิชาการบัญชี คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ประจำปีการศึกษา 2558”. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์*, 8(2), หน้า 141 – 151.
- สุรัตน์ ทารวย มณฑิชา รักศิลป์ ภัทรภร เจริญบุตร ชนัญพงศ์ เคลือศิริ และรมณียากร มูลสิน. (2561). ความพึงพอใจของนักศึกษาสาขาวิชาสาธารณสุขชุมชน ชั้นปีที่ 4 ปีการศึกษา 2559 ต่อคุณภาพหลักสูตรสาธารณสุขศาสตรบัณฑิต สาขาสาธารณสุขชุมชน คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี. *วารสารวิจัยสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี*, 7(1), หน้า 151 – 160.
- สำนักมาตรฐานและประเมินผลอุดมศึกษา. (2560). เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2558 และเกณฑ์ มาตรฐานที่เกี่ยวข้อง. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: บริษัท วงศ์สว่างพับลิชชิง แอนด์ พรินติ้ง จำกัด อีสริย์ โขวิวิวัฒนา. (2556). ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อหลักสูตรปริญญาตรีคณะบัญชีมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย*, 33, (ฉบับพิเศษ), หน้า 1-12.
- Anderson, L.W. ,Likert scales,. John, D. Keeves, eds, *Victoria: Pergamon*, 1988.
- Cronbach L.J. (1951). “Coefficient Alpha and the Internal Structure of Tests”. *Psychometrika*, Vol.16, pp. 297 – 334, Sep.
- Krejcie R.V and D.W. Morgan. (1970) “Determining sample size for research activities”. *Educational and Psychological Measurement*, Vol. 30, pp.607 – 610, Sep.
- Matthew B.M., Michael A.H. and S Johnny. (2014). *Qualitative Data Analysis: A Methods Sourcebook (3 nd ed)*. Arizona: SAGE Publications, Inc.

การจัดการเรียนรู้แบบโครงงานอาชีพที่มีต่อสมรรถนะด้านการงานอาชีพของนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

A Career Project-Based Learning Management Affecting on Occupation Competencies for Junior High School Students

ยุวดี ไชยไธสง¹ สุวรรณ จุ้ยทอง² อังคณา กรณ์ยาธิกุล³

Yuwadee Chaithaisong¹ Suwana Juithong² Angkana Karnanyathikun³

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการวิจัยการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานอาชีพที่มีต่อสมรรถนะด้านการงานอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาสมรรถนะด้านการงานอาชีพของนักเรียน ที่เรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบโครงงานอาชีพ เรื่อง การปลูกพืชเพื่อจำหน่ายในท้องถิ่น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 37 คน ที่เรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม จังหวัดสระบุรี ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงานอาชีพ จำนวน 3 แผน 2) แบบวัดสมรรถนะด้านการงานอาชีพ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และค่าความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบโครงงานอาชีพ เรื่อง การปลูกพืชเพื่อจำหน่ายในท้องถิ่น 5 ตัวบ่งชี้จาก 6 ตัวบ่งชี้ มีการพัฒนาสมรรถนะด้านการงานอาชีพ สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : การจัดการเรียนรู้แบบโครงงานอาชีพ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี

¹ สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

Master of Education in Curriculum and Instruction Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage
E-mail : 123yuwadeeyuwa@gmail.com

² สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

Master of Education in Curriculum and Instruction Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage
E-mail : Su_jui2012@hotmail.co.th

³ สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

Master of Education in Curriculum and Instruction Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage
E-mail : angkana@vru.ac.th

Abstract

For this study, it was the research on a career project-based learning management affecting on occupation competencies for junior high school. The objective of this research was to enrich occupation competencies for grade 8 students through a career project-based approach titled "Plantation for Local Sales." This research was conducted as a quasi-experimental research. The sample consisted of 37 grade 8 students studying career and technology strand, in the first semester of the academic Year 2019, at Saraburiwitthayakhom school in Saraburi province. The study was selected by using multi-stage random sampling. The research instruments were 1) lesson plans with career project-based activities, 2) an occupation competency assessment form. The statistics for data analysis were mean, standard deviation, t-test, and repeated measure ANOVA. The findings indicated that: The grade 8 students learned through the career project-based approach on the specified topic had highly provided a significant improvement at 0.5 level on 5 out of 6 indicators of the career and technology strand.

Keywords: Career Project-Based Learning Management, Career and Technology Strand

วันที่รับบทความ : 06 เมษายน 2565

วันที่แก้ไขบทความ : 27 เมษายน 2565

วันที่ตอบรับตีพิมพ์บทความ : 28 เมษายน 2565

1. บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของงานวิจัย

สภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 หรือสังคมปัจจุบันส่งผลกระทบต่อเด็กวัยเรียนเป็นอย่างมาก ทั้งการดำเนินชีวิตท่ามกลางกระแสเทคโนโลยีที่ล้ำสมัยและความคาดหวังของผู้ปกครองต่อการศึกษานอกนอกรอบ การแข่งขันที่สูงขึ้น การเปลี่ยนแปลงของสังคมและเทคโนโลยีที่รวดเร็ว ทำให้เด็กและเยาวชนมีความรู้ความเข้าใจที่กว้างขวางมากขึ้น เด็กและเยาวชนที่มีทักษะชีวิตในระดับต่ำหรือขาดภูมิคุ้มกันทางสังคม เมื่อเขาพ้นวัยการศึกษาขั้นพื้นฐานไปแล้ว อาจเป็น คนที่ไม่ประสบความสำเร็จในชีวิต มีปัญหาเรื่องการปรับตัวและการดำเนินชีวิตในสังคม (สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2554, หน้า 4) จากความเปลี่ยนแปลงในทุกๆ ด้านอย่างรวดเร็ว การรู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลง และความสามารถต่อการแก้ไขปัญหาของทุกคนในสังคม รวมถึงความสามารถที่จะดูแลตัวเองได้ ไม่เป็นภาระต่อสังคม และประเทศชาติ อีกทั้งยังสมควรสามัคคี ช่วยดูแลสังคม ทำให้สังคมอยู่ร่วมกันได้อย่างเป็นสุข เป็นความปรารถนา อย่างยิ่งของทุกประเทศ และประเทศไทยก็เช่นกันไม่อาจจะหลีกเลี่ยงความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวได้จึงให้ความสำคัญต่อ คุณภาพของเยาวชน ให้มีทักษะชีวิตเพราะทักษะชีวิตหมายถึงความสามารถของบุคคลที่จะจัดการกับปัญหาต่าง ๆ รอบตัวในสภาพสังคมปัจจุบันและเตรียมพร้อมสำหรับการปรับตัวในอนาคต แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560 - 2564) ที่ระบุทิศทางการพัฒนาประเทศ คือ (1) การน้อมนำและประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของ

เศรษฐกิจพอเพียง (2) คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาอย่างมีส่วนร่วม (3) การสนับสนุนและส่งเสริมแนวความคิดการปฏิรูปประเทศ และ (4) การพัฒนาสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข การพัฒนาประเทศให้มีความก้าวหน้าและสงบสุขนั้น มีรากฐานที่สำคัญมาจากการพัฒนานักเรียนให้เป็นคนดี คนเก่งและมีความสุขโดยเฉพาะการพัฒนาให้เป็นคนดีและสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุขนั้น การพัฒนาทักษะชีวิตของผู้เรียนจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งเนื่องจากเป็นสมรรถนะที่สามารถทำให้ผู้เรียนดำรงชีวิตได้อย่างสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงตามอัตภาพของตนเอง รักษาตัวให้ปลอดภัยจากสิ่งแวดล้อมและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป สามารถที่จะควบคุม อารมณ์ ความรู้สึกนึกคิดในทางที่สมเหตุสมผล ตลอดจนสามารถสื่อสารและสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกันได้อย่างกว้างขวาง ดังนั้น การจัดการเรียนรู้ที่สามารถในการใช้ทักษะชีวิตของนักเรียนจึงเป็นกิจกรรมที่สำคัญยิ่ง ที่จะช่วยให้ให้นักเรียนได้เรียนรู้และเข้าใจความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตของตนเองได้เป็นอย่างดี ซึ่งจะเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพต่อไป

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) มุ่งเน้นพัฒนาให้นักเรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้และการพัฒนานักเรียนให้บรรลุมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดนั้น จะช่วยให้นักเรียนเกิดสมรรถนะที่สำคัญ 5 ประการ และสมรรถนะหนึ่งในห้าประการก็คือ ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตอันเป็นสมรรถนะที่ให้นักเรียนสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาได้อย่างดี มีความสุข และประสบความสำเร็จ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้น พื้นฐานพุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) จึงได้กำหนดองค์ประกอบทักษะชีวิตของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สามารถอยู่ในสังคมและสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปได้อย่างดีและมีความสุข คณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษาโดยคณะทำงานวางแผนจัดทำกรอบสมรรถนะหลักผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในคณะกรรมการการจัดการเรียนการสอน สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2560) รายงานว่าในการปฏิรูปการเรียนการสอน นอกจากจะต้องแสวงหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนาการเรียนการสอน ต้องคำนึงถึงความต้องการของสังคมและประเทศ

ดังนั้นจากเหตุผลและปัญหาที่กล่าวข้างต้นผู้วิจัยจึงจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้นักเรียนได้ฝึกลงมือปฏิบัติจริงให้เกิดทักษะในการปฏิบัติงาน การเรียนรู้แบบโครงงานอาชีพ เรื่อง การปลูกพืชเพื่อจำหน่ายในท้องถิ่น เพื่อหาแนวทางในการแก้ปัญหาในการจัดเรียนการสอนให้กับนักเรียน นำไปสู่การพัฒนาสมรรถนะด้านการงานอาชีพและกระบวนการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพสำหรับนักเรียนต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนาสมรรถนะด้านการงานอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้ แบบโครงงานอาชีพ เรื่อง การปลูกพืชเพื่อจำหน่ายในท้องถิ่น

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

1.3.1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวน 37 คน ได้มาโดยใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน

1.3.3 ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย มีดังนี้

- 1) ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การจัดการเรียนรู้แบบโครงงานอาชีพ
- 2) ตัวแปรตาม ได้แก่ สมรรถนะด้านการงานอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

2. วิธีดำเนินการวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1.1 แผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เรื่อง การปลูกพืชเพื่อจำหน่ายในท้องถิ่น โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบโครงงานอาชีพ จำนวน 3 แผน จำนวน 18 ชั่วโมง แผนละ 6 ชั่วโมง ใช้เวลาในการจัดการเรียนรู้ 1 ภาคเรียน ประกอบด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ทั้งหมด 3 แผนการจัดการเรียนรู้ ศึกษาหลักการฝึกปฏิบัติที่ใช้จัดการเรียนการสอนแบบโครงงานอาชีพ

2.1.2 แบบวัดสมรรถนะด้านการงานอาชีพของนักเรียน เรื่อง การปลูกพืชเพื่อจำหน่ายในท้องถิ่น มีการวัดที่ครอบคลุม 3 ด้าน คือ 1) ความรู้ 2) ความสามารถทักษะกระบวนการ 3) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนด้านความมุ่งมั่นในการทำงาน ประกอบด้วย 6 ตัวบ่งชี้ คือ ตัวบ่งชี้ที่ 1 การวางแผน ตัวบ่งชี้ที่ 2 การศึกษาค้นคว้า ตัวบ่งชี้ที่ 3 การเตรียมและใช้วัสดุอุปกรณ์ ตัวบ่งชี้ที่ 4 การลงมือปฏิบัติงาน ตัวบ่งชี้ที่ 5 การสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์และจำหน่าย และตัวบ่งชี้ที่ 6 การนำเสนอผลงาน มีเกณฑ์การให้คะแนนที่แจกแจงตามระดับการปฏิบัติ แบบรูบริค (Rubric) ศึกษาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) และเนื้อหาของกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สารที่ 1 การดำรงชีวิตและครอบครัวและสารที่ 4 การอาชีพ ประกอบด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ทั้งหมด 3 แผน แผนละ 8 ชั่วโมง

2.2 แบบแผนการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi Experimental Research) โดยมีรูปแบบการวิจัยแบบ Time Series Design มีกลุ่มทดลองเพียงกลุ่มเดียว และมีการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างการทดลอง

2.3 การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

2.3.1 แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงานอาชีพ

2.3.2 ศึกษาหลักการฝึกปฏิบัติที่ใช้จัดการเรียนการสอนแบบโครงงานอาชีพ

2.3.3 ศึกษาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) และเนื้อหาของกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สารที่ 1 การดำรงชีวิตและครอบครัวและสารที่ 4 การอาชีพ ประกอบด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ทั้งหมด 3 แผน

2.3.4 นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้องซึ่งมีทั้งหมด 3 แผนการจัดการเรียนรู้ ใน 1 ภาคเรียน จำนวน 18 ชั่วโมง แผนละ 6 ชั่วโมง

2.3.5 นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องทั้งเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนการสอน ตลอดจนความสอดคล้องระหว่างขั้นตอนต่างๆของแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อนำข้อบกพร่องมาปรับปรุงแก้ไข

2.3.6 นำแบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจให้คะแนนมาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้องขององค์ประกอบในแผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อตรวจสอบคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ รายวิชาการงานอาชีพ 3 โดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานอาชีพตามแบบประเมินค่าของลิเคิร์ต (Likert) ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ

2.3.7 นำคะแนนค่าเฉลี่ย ดัชนีความสอดคล้องขององค์ประกอบในแผนการจัดการเรียนรู้ จากการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 5 ท่านไปเทียบกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ คือต้องมีค่าเฉลี่ย 2.61 ถึง 5.00 ขึ้นไป และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ไม่เกิน 1.00 จึงจะถือว่าเป็นแผนการจัดการเรียนรู้ที่มีความเหมาะสม และสามารถนำไปจัดการเรียนการสอนได้ ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้มีค่าเฉลี่ย ของความสอดคล้องด้านองค์ประกอบในแผนการจัดการเรียนรู้ เท่ากับ 4.76 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.47

2.3.8 นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ปรับปรุงแก้ไขให้เรียบร้อยแล้วนำไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม

2.3.9 นำแผนการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานอาชีพเสนอต่อคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ เพื่อดำเนินการให้การรับรองโครงการวิจัยตามแนวทางหลักจริยธรรมการวิจัยในคนที่เป็นมาตรฐานสากล

2.3.10 นำแผนการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานอาชีพไปสอนเพื่อใช้ในการวิจัยต่อไป

2.4 แบบวัดสมรรถนะด้านการงานอาชีพ

2.4.1 ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบวัดสมรรถนะสำคัญของนักเรียนจากหนังสือหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560) และขั้นตอนต่างๆ เพื่อสร้างแบบวัดสมรรถนะด้านการงานอาชีพของ นักเรียน

2.4.2 วิเคราะห์เนื้อหา จุดประสงค์ หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี เรื่อง การปลูก เพื่อจำหน่ายในท้องถิ่น ทำการกำหนดตัวบ่งชี้

2.4.3 สร้างแบบวัดสมรรถนะด้านการงานอาชีพของนักเรียน เรื่อง การปลูกพืชเพื่อจำหน่ายในท้องถิ่น มีการวัด ที่ครอบคลุม 3 ด้าน คือ 1) ความรู้ 2) ความสามารถทักษะกระบวนการ 3) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน ข้อที่ 6 มุ่งมั่นในการทำงาน ประกอบด้วย 6 ตัวบ่งชี้

2.4.4 สร้างเกณฑ์การวัดตัวบ่งชี้สมรรถนะด้านการงานอาชีพ โดยมีรายละเอียดเกณฑ์การให้คะแนนที่แจ่มแจ้ง ตามระดับการปฏิบัติ แบบรูบริก (Rubric)

2.4.5 นำแบบวัดสมรรถนะด้านการงานอาชีพของนักเรียนที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาการวิจัย เพื่อตรวจสอบความถูกต้องให้ข้อเสนอแนะและแก้ไขปรับปรุง

6.2.6 นำแบบวัดสมรรถนะด้านการงานอาชีพที่ผ่านการตรวจสอบของคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เสนอผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรง เชิงเนื้อหา โดยใช้ดัชนีความสอดคล้อง IOC ผลปรากฏว่า ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบวัดสมรรถนะด้านการงานอาชีพ เท่ากับ 0.90

2.4.7 นำแบบวัดสมรรถนะด้านการงานอาชีพเสนอต่อคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัย ราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ เพื่อดำเนินการให้การรับรองโครงการวิจัยตามแนวทางหลักจริยธรรมการ วิจัยในคนที่เป็นมาตรฐานสากล

2.4.8 นำแบบวัดสมรรถนะด้านการงานอาชีพที่แก้ไขปรับปรุงแล้วไปใช้ในการทำวิจัยต่อไป

2.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

2.5.1 ดำเนินการจัดการเรียนรู้โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานอาชีพ ประกอบด้วยแผนการจัดการ เรียนรู้ที่ 1 เรื่อง การวางแผนศึกษาความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับโครงงานอาชีพและอาชีพในท้องถิ่น จำนวน 4 ชั่วโมง แผนการ จัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง การดำเนินโครงงานอาชีพ จำนวน 9 ชั่วโมง และแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง การเก็บเกี่ยว จัดการผลผลิตและจัดจำหน่าย นำเสนอและประเมินโครงงานอาชีพ จำนวน 5 ชั่วโมง รวม 18 ชั่วโมง ในภาคเรียนที่ 1 ปี การศึกษา 2562

2.5.2 ทำการวัดหลังการทดลองทุกครั้งโดยเว้นระยะห่างพอสมควรเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงระหว่างการจัดครั้งที่ 1 กับครั้งที่ 2 ครั้งที่ 1 กับครั้งที่ 3 และ ครั้งที่ 2 กับครั้งที่ 3 ทำแบบนี้จนถึงการจัดครั้งที่ 3

2.5.3 นำคะแนนที่ได้ มาวิเคราะห์เพื่อทดสอบค่าที (T-Test) เพื่อนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติต่อไป

2.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

2.6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2.6.2 การทดสอบสมมติฐาน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีสมรรถนะด้านการงานอาชีพจากการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานอาชีพ ด้วยการทดสอบค่าที (t-test for Dependent Samples)

3. สรุปผลการวิจัย

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบโครงงานอาชีพ เรื่อง การปลูกพืชเพื่อจำหน่ายในท้องถิ่น 5 ตัวบ่งชี้จาก 6 ตัวบ่งชี้ มีการพัฒนาสมรรถนะด้านการงานอาชีพ สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนตัวบ่งชี้ด้านการงานอาชีพ คะแนนรวม

การวัด	ครั้งที่ 1 ($\bar{X}$ =63.71)	ครั้งที่ 2 ($\bar{X}$ =82.00)	ครั้งที่ 3 ($\bar{X}$ =91.14)
ครั้งที่1 ($\bar{X}$ =63.71)	-	-	-
ครั้งที่2 ($\bar{X}$ =82.00)	18.29*	-	-
ครั้งที่ 3($\bar{X}$ =91.14)	27.43*	9.14*	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 1 พบว่า มีคะแนนแตกต่างกันทั้งหมดในทุก ๆ ครั้ง ดังนี้ คะแนนตัวบ่งชี้ด้านการงานอาชีพ คะแนนรวม ครั้งที่ 2 จะสูงกว่า ครั้งที่ 1 คะแนนตัวบ่งชี้ด้านการงานอาชีพ คะแนนรวม ครั้งที่ 3 จะสูงกว่า ครั้งที่ 1 คะแนนตัวบ่งชี้ด้านการงานอาชีพ คะแนนรวม ครั้งที่ 3 จะสูงกว่า ครั้งที่ 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้ มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาผลการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานอาชีพที่มีต่อสมรรถนะด้านการงานอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จากผลการวิจัยสามารถอภิปรายได้ดังนี้

4.1 ศึกษาผลการจัดการเรียนรู้ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบโครงงานอาชีพ เรื่อง การปลูกพืชเพื่อจำหน่ายในท้องถิ่น ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จากการวิจัยพบว่า ตัวบ่งชี้ที่ 5 การสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ผักและจำหน่าย มีคะแนนในแต่ละครั้ง ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ.05 เนื่องจากนักเรียนมีความสามารถในการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ผักและจำหน่ายตั้งแต่เริ่มแรกจึงทำให้คะแนนสูงและส่งผลให้ไม่มีความแตกต่างกัน ส่วนตัวบ่งชี้ที่ 1,2,3,4 และ 6 มีการพัฒนาสมรรถนะด้านการงานอาชีพสูงขึ้นตามลำดับ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จากการประเมิน

ความสามารถของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังการเรียนรู้แบบโครงงานอาชีพ ซึ่งประเมินด้วยตัวชี้วัดที่ 1 ถึงตัวชี้วัดที่ 6 มีคะแนนเฉลี่ยรวม เท่ากับ 91.14 จัดอยู่ในระดับคุณภาพดีเยี่ยม เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับดีเยี่ยม เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า โครงงานอาชีพที่มีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) ที่มีการพัฒนาสมรรถนะด้านการงานอาชีพสูงที่สุด เป็นอันดับที่ 1 คือโครงงานอาชีพที่ 3 เรื่อง โครงงานการปลูกผักกวางตุ้ง เพื่อจำหน่าย และโครงงานอาชีพที่ 4 เรื่อง โครงงานอาชีพการปลูกผักกวางตุ้งเพื่อจำหน่าย โดยมีคะแนนรวมเท่ากับ 94 คะแนน อันดับที่ 2 คือ โครงงานอาชีพที่ 2 เรื่อง โครงงานการปลูกผักบุ้งเพื่อจำหน่าย และโครงงานอาชีพที่ 7 เรื่อง โครงงานการปลูกผักกวางตุ้งเพื่อจำหน่าย โดยมีคะแนนรวมเท่ากับ 92 คะแนน และอันดับที่ 3 คือโครงงานอาชีพที่ 5 เรื่อง โครงงานการปลูกผักบุ้งเพื่อจำหน่าย และโครงงานอาชีพที่ 6 เรื่อง โครงงานการปลูกกุยช่ายเพื่อจำหน่าย โดยมีคะแนนรวมเท่ากับ 90 คะแนน จะเห็นได้ว่าวิธีการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานอาชีพ เป็นการส่งเสริมให้นักเรียน มีการพัฒนาสมรรถนะด้านการงานอาชีพที่สูงขึ้น เหตุที่เป็นดังนี้ เพราะการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานอาชีพ เรื่อง การปลูกพืชเพื่อจำหน่ายในท้องถิ่นเป็นการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งให้นักเรียนมีบทบาท มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ได้ด้วยตนเองเมื่อสระในการคิดได้ฝึกปฏิบัติจริงทุกขั้นตอนโดยผ่านขั้นตอน การจัดการเรียนรู้แบบโครงงานอาชีพที่ผู้วิจัยสังเคราะห์ขึ้นมาทั้ง 4 ขั้นตอน โดยเริ่มตั้งแต่ขั้นที่ 1 คือ ขั้นเตรียมความพร้อม ซึ่งเป็นขั้นตอนที่โอกาสให้นักเรียนมีสระในการศึกษาค้นคว้าร่วมกันคิดและเลือกปลูกผักชนิดใด ร่วมกันศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับโครงงานอาชีพ และอาชีพในท้องถิ่นของตนเอง พร้อมทั้งศึกษาความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการปลูกพืชในท้องถิ่น ครูเตรียมแหล่งเรียนรู้ ข้อมูลตัวอย่าง เพื่อเป็นแนวทางให้นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมหาข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ และการกำหนดนัดหมายต่างๆเกี่ยวกับการดำเนินโครงงานอาชีพ ในการวิจัยครั้งนี้ พบว่าการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานอาชีพ เรื่องการปลูกพืชเพื่อจำหน่ายในท้องถิ่นมีผลทำให้มีการพัฒนาสมรรถนะด้านการงานอาชีพของนักเรียนทั้ง 6 ตัวบ่งชี้สูงขึ้นได้จากการทำซ้ำซึ่งเปรียบเทียบได้จากคะแนนรวมเฉลี่ย ($\bar{X}$) ของแต่ละตัวบ่งชี้ มีการพัฒนาสูงขึ้นคือ คะแนนรวมตัวบ่งชี้ด้านการงานอาชีพ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี เรื่อง การปลูกพืชเพื่อจำหน่ายในท้องถิ่น ครั้งที่ 3 จะมีคะแนนมากที่สุด อยู่ในระดับดีเยี่ยม ($\bar{X}$ = 91.14, S.D. = 2.795) รองลงมาคือ ครั้งที่ 2 มีคะแนน อยู่ในระดับดี ($\bar{X}$ = 82.00, S.D. = 2.582) และน้อยที่สุดคือครั้งที่ 1 โดยมีคะแนน อยู่ในระดับผ่าน ($\bar{X}$ = 63.71, S.D. = 2.430) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีแนวโน้มในลักษณะเดียวกันกับ คะแนนรวม ขั้นที่ 2 ขึ้นศึกษาและวางแผนงาน เป็นขั้นตอนที่นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันศึกษาและวางแผนการทำโครงงานอาชีพ พร้อมทั้งเขียนเค้าโครงโครงงานอาชีพตามที่ตนเองและกลุ่มสนใจ ครูให้นักเรียนทบทวนกิจกรรมที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการเลือกหัวข้อที่จะศึกษาและวางแผนงานโดยใช้กระบวนการกลุ่มกระตุ้นให้เกิดการทำงานร่วมกันซึ่งเป็นการฝึกและส่งเสริมให้นักเรียนสามารถทำงานอย่างเป็นระบบมีการบริหารจัดการด้วยระบบกลุ่มได้เป็นอย่างดี ขั้นที่ 3 ขั้นการดำเนินงานและจำหน่าย เป็นขั้นตอนที่นักเรียนลงมือปฏิบัติโครงงานอาชีพ เรื่องการปลูกพืชเพื่อจำหน่ายในท้องถิ่น โดยมีการวางแผนก่อนปลูก การเตรียมดิน การปลูก การดูแลรักษา การเก็บเกี่ยวจัดการผลผลิต และการจัดจำหน่าย โดยมีครูเป็นผู้ให้คำปรึกษา นักเรียนสามารถปลูกผักจนได้ผลผลิตที่ดีมีการจัดการผลผลิตออกแบบผลิตภัณฑ์ที่น่าสนใจและจำหน่ายจนมีรายได้เป็นรูปธรรมชัดเจนเป็นอย่างดี และขั้นที่ 4 ขั้นนำเสนอและประเมินผล เป็นขั้นตอนที่นักเรียนสรุปผลการดำเนินงานโครงงานอาชีพ มีการนำเสนอผลงานและครูเป็นผู้ประเมินผลงานโครงงานอาชีพของนักเรียน โดยเน้นการประเมินตามสภาพจริงจากการปฏิบัติ เป็นขั้นตอนที่ครูและนักเรียนร่วมกันประเมินชิ้นงานที่เกิดจากการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานอาชีพ เรื่อง การปลูกพืชเพื่อจำหน่ายในท้องถิ่น

จะเห็นได้ว่าการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานอาชีพเป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่มีการส่งเสริมให้นักเรียนมีการพัฒนาสมรรถนะด้านการงานอาชีพทั้ง 6 ตัวบ่งชี้ได้อย่างแท้จริงเพราะเป็นการจัดการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญทำให้นักเรียนได้มีโอกาสเข้าร่วมปฏิบัติกิจกรรมในการจัดการเรียนรู้ทุกขั้นตอน นักเรียนสามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ทำให้เกิดความคิดที่หลากหลาย ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น รู้จักการแก้ปัญหา สามารถทำงานร่วมกับเพื่อนๆ ในการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบรวมทั้งมีโอกาสได้แสดงความคิดเห็นในการทำชิ้นงานอย่างสร้างสรรค์มีอิสระซึ่งสอดคล้องกับ ชาตรี เกิดธรรม (2547, หน้า 5-6) ที่กล่าวโดยสรุปไว้ว่าการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานช่วยส่งเสริมกระบวนการคิดได้แสดงออกถึงการลงมือปฏิบัติจริง ผลงานและแก้ปัญหาต่างๆได้ด้วยตนเอง เป็นการสร้างความรู้ที่นักเรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ในชีวิตประจำวัน กนก จันทระขามป้อม (2551) ที่กล่าวว่า ผลการปฏิบัติงานและประเมินผลงานโครงงานอาชีพที่สำเร็จที่เน้นการปฏิบัติงานเป็นกลุ่มของนักเรียนผลงานโครงงานอาชีพของนักเรียนทั้ง 6 กลุ่มโดยภาพรวมอยู่ในระดับดี ได้ผลงานโครงงานอาชีพ ทำให้งานบรรลุถึงเป้าหมายและได้เห็นความภูมิใจในผลงานของสมาชิกกลุ่มมีความสุขขณะปฏิบัติงานมีส่วนโครงการทำงานเป็นกลุ่มส่งผลต่อการจัดกลุ่มนักเรียน คือการจัดกลุ่มตามความสนใจความถนัดความพร้อมของนักเรียนทำให้นักเรียนได้ปฏิบัติงาน และได้ผลงานที่สำเร็จความสามัคคีกันในการปฏิบัติโครงงานอาชีพนักเรียนมีความสุขในการเรียน และสอดคล้องกับแนวคิดของ ชัยวัฒน์ สุดที่รัตน์ (2555, หน้า 344) ที่กล่าวว่า วิธีการจัดการเรียนรู้แบบใช้โครงงานเป็นฐาน เป็นการส่งเสริมให้นักเรียนฝึกทักษะในการปฏิบัติงาน ทำให้นักเรียนรู้จักวิธีการทำงานอย่างมีระบบและแผนงานที่ดี ผู้เรียนมีโอกาสได้ฝึกฝนกระบวนการในการค้นหาความรู้ สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตจริง ในแง่ของการทำงานอย่างเป็นระบบและผลผลิตที่ได้จากโครงงาน

5. ข้อเสนอแนะ

5.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

5.1.1 ครูผู้สอนสามารถนำแผนการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานอาชีพไปประยุกต์ใช้สอนกับสาระการเรียนรู้อื่นๆ เช่น สาระการเรียนรู้ออกแบบและเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

5.1.2 วิธีการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานอาชีพปลูกผัก ต้องใช้ระยะเวลาในการปฏิบัติกิจกรรมเป็นเวลามากกว่าปกติ เพื่อให้ได้ผลงานหรือชิ้นงานที่มีคุณภาพ จึงมีความจำเป็นต้องใช้เวลานอกเหนือจากเวลาเรียนปกติ ครูผู้สอนควรมีการวางแผนการจัดการเรียนรู้ที่ดี มีความเหมาะสมตลอดจนมีความเข้าใจในวิธีการจัดการเรียนรู้อย่างชัดเจน เพื่อการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด

5.1.3 ครูผู้สอนควรมีการแนะนำให้นักเรียนทำโครงงานอาชีพปลูกผักในท้องถิ่นของตนจำหน่ายเพื่อให้มีรายได้และอาจนำไปสู่อาชีพของนักเรียน

5.1.4 ในการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานอาชีพครูผู้สอนควรเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ค้นหาอาชีพที่สนใจและมีการต่อยอดเกี่ยวกับการทำการตลาดออนไลน์ให้สอดคล้องกับยุคสมัยเพื่อจะส่งผลให้นักเรียนประสบความสำเร็จด้านการงานอาชีพ

5.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

5.2.1 ควรทำการวิจัยศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนแบบโครงงานอาชีพในเนื้อหาสาระอื่นและในระดับชั้นอื่นๆ

5.2.2 ควรนำการจัดการเรียนการสอนแบบโครงงานอาชีพไปสอนแบบบูรณาการร่วมกับนวัตกรรมอื่นๆ เช่น บทเรียนสำเร็จรูป หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-Book) แบบฝึกทักษะกระบวนการ กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ เป็นต้น

5.2.3 การศึกษาค้นคว้าต่อไป ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานทั่วไป กับการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานอาชีพทั่วไป เพื่อจะได้มีข้อมูลทางวิชาการให้ผู้สนใจได้ศึกษาค้นคว้าและนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป

6. เอกสารอ้างอิง

- การศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2561). *แนวทางการเสริมทักษะและสร้างเสริมประสบการณ์อาชีพ การนิเทศบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.*
- เกศรินทร์ ศรีพรหม. (2553). *ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงานเรื่องการแปรรูปอาหารจาก ปลาน้ำจืด กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.*
- กนก จันทร์ขามป้อม. (2551). *การศึกษาผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการเรื่องการปฏิบัติโครงงานอาชีพในรายวิชาการงานอาชีพและเทคโนโลยีของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนหนองบัวแดงวิทยา. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ.*
- เฉลิมพล ดอนเกิด. (2553). *ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงานกลุ่มสาระการเรียนรู้การงาน อาชีพและเทคโนโลยี เรื่องการผลิตปุ๋ยชีวภาพจากหอยเชอรี่ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.*
- ชาตรี เกิดธรรม. (2547). *เทคนิคการสอนแบบโครงงาน. กรุงเทพฯ : ชมรมเด็ก.*
- ปัญญา ศรีผายวงษ์. (2556). *การพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนแบบโครงการในรูปแบบบริษัทจำลองรายวิชา โครงงานอาชีพ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.*
- Mc Clelland. (1975). *D. C. A Competency model for human resource management specialists to be used in the delivery of the human resource management cycle, Boston: Mcber.*
- Spencer, L.M. and Spencer. (1993). *S.M. Competency at Work: Models for Superior Performance. New York: John Wiley & Sons.*
- Shermon Ganesh. (2004). *Competency Based HRM. Tata McGraw-Hill Publishing Company Limited New Delhi.*

การจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่ช่วยยกระดับการมีส่วนร่วม และ ศักยภาพการท่องเที่ยวของชุมชนในจังหวัดปทุมธานี Creative Tourism Management Enhancing Participation and Potential of Community Tourism in Pathum Thani Province

จิตรลดา ตรีสาคกร¹ และ กฤษดา เขียววัฒนสุข²

Chitralada Trisakhon¹ and Krisada Chienwattanasook¹

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) อิทธิพลของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่มีผลต่อศักยภาพการท่องเที่ยวของชุมชน 2) อิทธิพลของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชน และ 3) อิทธิพลของการมีส่วนร่วมของชุมชนที่มีผลต่อศักยภาพการท่องเที่ยวของชุมชนในจังหวัดปทุมธานี ในระหว่างเดือน มกราคม-ธันวาคม พ.ศ. 2564 ประชากรคือนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาเยี่ยมเยือนจังหวัดปทุมธานี จำนวน 114,988 คน กำหนดขนาดตัวอย่างที่เพียงพอต่อการประมาณค่าและการใช้สถิติตามสูตรคำนวณของ Hair et al. (2010) ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลจากนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาท่องเที่ยวในจังหวัดปทุมธานี ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 290 ราย เครื่องมือที่ใช้มีการทดสอบความตรงเชิงเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ราย และหาค่าความเชื่อมั่นแล้ว สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์เส้นทาง และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

ผลการวิจัยพบว่า

1. ศักยภาพการท่องเที่ยวของชุมชนในจังหวัดปทุมธานีเกิดจากอิทธิพลรวมของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ($TE=0.821$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ มีค่าอำนาจการพยากรณ์ร้อยละ 80.80
2. การจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ยังมีอิทธิพลรวมต่อการมีส่วนร่วมของชุมชน ($TE=0.820$) มีค่าอำนาจการพยากรณ์ร้อยละ 65.30 (3) ศักยภาพการท่องเที่ยวของชุมชนในจังหวัดปทุมธานีเกิดจากอิทธิพลรวมของการมีส่วนร่วมของชุมชน ($TE=0.606$)
3. เมื่อพิจารณาศักยภาพการท่องเที่ยวของชุมชน ปัจจัยที่มีความสำคัญที่สุดได้แก่ ความดึงดูดของแหล่งท่องเที่ยว (λ_{y_1}) สำหรับส่วนการมีส่วนร่วมของชุมชน ปัจจัยที่มีความสำคัญที่สุดได้แก่ การมีส่วนร่วมในการติดตามและ

¹ สาขาวิชาการจัดการ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

Faculty Of Business Administration Rajamangala University of Technology Thanyaburi

E-mail: chitralada_t@rmutt.ac.th

² สาขาวิชาการจัดการ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

Faculty Of Business Administration Rajamangala University of Technology Thanyaburi

Email: Corresponding Author: Krisada_c@rmutt.ac.th

ประเมิณผล (λ_{y_9}) และสำหรับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ปัจจัยที่มีความสำคัญที่สุดได้แก่ การมีประสบการณ์ตรงในพื้นที่ท่องเที่ยว (λ_{x_2})

คำสำคัญ: การท่องเที่ยวชุมชน การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ การมีส่วนร่วมของชุมชน ศักยภาพการท่องเที่ยวชุมชน

Abstract

This research aimed to study 1) the influence of creative tourism management on community tourism potential, 2) the influence of creative tourism management on community involvement, and 3) the influence of community involvement on community tourism potential in Pathum Thani province from January to December, 2021. The population is 114,988 of Thai tourists visiting Pathum Thani province. According to the formula of Hair et al. (2010), the determined sample size sufficient for estimation and statistic was used. The researcher collected data from Thai tourists visiting Pathum Thani province. A total of 290 samples were obtained. The instrument was implemented for content validity from 3 experts, and the reliability was determined. The statistics used in the data analysis were percentage, mean, standard deviation, path analysis, and confirmatory factor analysis.

The results showed that.

1. Community tourism potential in Pathum Thani province has been influenced with total effect by creative tourism management (TE=0.821) at the statistically significant level with predictive power of 80.80 %.

2. Creative tourism management has been influenced with total effect by community involvement (TE=0.820) at the statistically significant level with predictive power of 65.30%. The community tourism potential in Pathum Thani province has been influenced with total effect by community involvement (TE = 0.606) at the statistically significant level.

3. Community tourism potential contained the most significant factor including attractive tourist destination (λ_{y_1}). Community involvement contained the most significant factor including participation in monitoring and evaluation (λ_{y_9}), and creative tourism management contained the most significant factor including direct experience in attractive tourist place (λ_{x_2}).

Keywords: Community Tourism, Creative Tourism Management, Community Involvement, Tourism Potential

วันที่รับบทความ : 31 มกราคม 2565

วันที่แก้ไขบทความ : 12 เมษายน 2565

วันที่ตอบรับตีพิมพ์บทความ : 19 เมษายน 2565

1. บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การท่องเที่ยวเป็นหัวใจหลักสำคัญของเศรษฐกิจไทยที่สร้างรายได้ให้กับประเทศอย่างมหาศาลและเกิด การหมุนเวียนทางเศรษฐกิจให้แก่ผู้ประกอบการและชุมชนในจังหวัดต่าง ๆ ซึ่งประเทศไทยได้รับการตอบรับที่ดีจากนักท่องเที่ยวต่างชาติ (Zhang et al. 2020) ประเทศไทยควรมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการที่สามารถตอบสนองความต้องการที่หลากหลายของนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากนักท่องเที่ยวมีวัตถุประสงค์ในการท่องเที่ยวแตกต่างกัน เช่น การเดินทางท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพและรักษาพยาบาล การท่องเที่ยวเพื่อประสบการณ์และการเรียนรู้ การท่องเที่ยวเพื่อการกีฬา การท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ เป็นต้น สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ของประเทศไทยที่มุ่งเน้นสร้างความสามารถในการแข่งขัน สร้างมูลค่าเพิ่ม และการรักษาการเป็นจุดหมายปลายทางของการท่องเที่ยวระดับโลก จึงกำหนดแผนยุทธศาสตร์ให้เกิดการสร้างควมหลากหลายด้านการท่องเที่ยวให้สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวทุกระดับและให้สอดคล้องกับแนวโน้มความต้องการของตลาดยุคใหม่ ได้แก่ การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การท่องเที่ยวสำราญทางน้ำ การท่องเที่ยวเชื่อมโยงภูมิภาค เป็นต้น (Somnuxpong, 2017)

กรมการท่องเที่ยว (2561) ได้รายงานอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศไทยในปี พ.ศ.2559 มีมูลค่า 1.29 ล้านล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 9.20 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) เติบโตขึ้นเป็น 1.41 ล้านล้านบาท (ร้อยละ 9.30) ในปี พ.ศ.2560 และคาดการณ์ว่าในปี พ.ศ.2570 อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศไทยจะมีมูลค่าเพิ่มขึ้นถึง 2.71 ล้านล้านบาท (ร้อยละ 14.30 ของ GDP) ถึงแม้ว่าในปี พ.ศ.2563 ทั่วโลกต้องประสบปัญหาของการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 ทำให้เศรษฐกิจและธุรกิจในหลาย ๆ ประเทศรวมถึงประเทศไทยต้องชะลอตัว แต่นับเป็นโอกาสที่ท้าทายในการที่ประเทศจะได้พัฒนาประเทศที่พร้อมทั้งด้านการแพทย์และการท่องเที่ยวเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวหลังผ่านพ้นวิกฤตนี้

การจัดการการท่องเที่ยวที่ช่วยเพิ่มมูลค่าให้กับการท่องเที่ยวคือการสร้างสรรค์คุณค่าสินค้าและบริการทางด้านการท่องเที่ยวที่ยึดโยงเอาองค์ความรู้และนวัตกรรมเข้ากับควมหลากหลายทางด้านทรัพยากร วัฒนธรรม และวิถีชีวิต เพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและเปิดประสบการณ์ใหม่ให้กับนักท่องเที่ยว คือ การสร้างการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่เป็นการท่องเที่ยวแนวใหม่ที่ทำให้เกิดการเข้าถึงวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ การอยู่อาศัย การประกอบอาชีพ อาหาร ศิลปะ หัตถกรรม เป็นต้น โดยให้นักท่องเที่ยวมีประสบการณ์และมีส่วนร่วมกับวัฒนธรรมความเป็นอยู่ที่แท้จริงที่จากการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้คนในชุมชนของสถานที่ท่องเที่ยว นั้น ๆ เป็นการเรียนรู้แบบมีชีวิต ซึ่งเป็นแนวทางในการทำให้เกิดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน (ทิพย์วดี โพธิ์สิทธิพรหม, 2556) ซึ่งจังหวัดปทุมธานีเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่อยู่ใกล้กับกรุงเทพมหานครมีจุดเด่นทั้งในด้านอาหาร ธรรมชาติ และชุมชนริมน้ำ โดยมีวิถีชีวิตวัฒนธรรมชาวไทยเชื้อสายมอญ และยังมีเอกลักษณ์ของการเป็นเมืองการเกษตรและอุตสาหกรรม ซึ่งสถานที่ท่องเที่ยวที่เป็นที่รู้จักของจังหวัดปทุมธานีได้แก่ วัดเจติยโทอง วัดศาลเจ้า วัดไผ่ล้อม รวมไปถึงแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ เช่น พิพิธภัณฑ์การเกษตรเฉลิมพระเกียรติ พิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์แห่งชาติ หอจดหมายเหตุแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติ และหออัครศิลป์ รวมถึงศูนย์วิทยาศาสตร์เพื่อการศึกษารังสิต ซึ่งสัญลักษณ์ประจำจังหวัดนอกจากดอกบัวแล้วยังมีตมสามโคกที่เป็นเอกลักษณ์เครื่องปั้นดินเผาของชาวมอญของอำเภอสามโคก ทำให้การท่องเที่ยวจังหวัดปทุมธานีมีการเติบโตเฉพาะทาง ได้แก่ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การท่องเที่ยวเชิงวิชาการด้านวิทยาศาสตร์ ประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรมและการเกษตรสมัยใหม่ และการท่องเที่ยวริมแม่น้ำเจ้าพระยา (แผนพัฒนาจังหวัดปทุมธานี พ.ศ.2557-2560) โดยการ

ศึกษาวิจัยของ Suvannin (2014) พบว่า จังหวัดปทุมธานีนั้นมียุทธศาสตร์การท่องเที่ยวในด้านโบราณสถานและโบราณวัตถุของวัดต่าง ๆ ในจังหวัดปทุมธานี ทำให้ปทุมธานีมีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มีศักยภาพสูง ต่อมา วิทยา ชินบุตร (2561) ได้ทำการศึกษากการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จังหวัดปทุมธานีแล้วพบว่า หากต้องการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับจังหวัดและชุมชนควรพัฒนาให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ให้เป็นเครื่องมือที่ทำให้ชุมชนตระหนักที่จะรักษาเอกลักษณ์ อัตลักษณ์ วัฒนธรรม วิถีชีวิต และลักษณะเฉพาะพื้นที่ให้คงอยู่ เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้และมีประสบการณ์ตรงร่วมกับผู้คนในชุมชน โดยควรมีการพัฒนากิจกรรมอย่างมีส่วนร่วมระหว่างนักท่องเที่ยวกับผู้คนในชุมชน ที่พัก ระบบสาธารณสุขและสิ่งอำนวยความสะดวก และจัดทำคู่มือสำหรับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ได้แก่ การพัฒนาสินค้าท้องถิ่น ผักอบรมเชิงปฏิบัติการด้านการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ให้แก่ชุมชน ความสามารถทางด้านภาษา และเครือข่ายแหล่งท่องเที่ยว

จากสถานการณ์ดังกล่าวข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยศึกษาค้นคว้ารายงานการวิจัยจากบทความและวารสารต่าง ๆ ในประเทศไทย พบว่า แนวคิดการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่จะทำให้ชุมชนมีส่วนร่วมและเพิ่มศักยภาพด้านการท่องเที่ยวให้กับจังหวัดส่วนใหญ่เป็นการวิจัยในรูปแบบเชิงคุณภาพ และยังไม่มีการทดสอบผลกระทบหรืออิทธิพลเชิงสถิติเพื่อเป็นหลักการทางวิทยาศาสตร์ที่ช่วยยืนยันผลการวิจัยต่าง ๆ ให้เห็นถึงนัยสำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ได้อย่างมีเหตุและผล จึงเกิดช่องว่างทางการศึกษาวิจัย ดังนั้นผู้วิจัยจึงทำการศึกษารื่อง “การศึกษาอิทธิพลของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่ช่วยยกระดับการมีส่วนร่วมและศักยภาพการท่องเที่ยวของชุมชนในจังหวัดปทุมธานี” เพื่อนำผลการวิจัยนี้ไปช่วยให้การส่งเสริมนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน สามารถยกระดับศักยภาพของการท่องเที่ยวและสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสถานที่ท่องเที่ยวและชุมชนของจังหวัดปทุมธานีให้เกิดความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ตามแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ของประเทศไทย

1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาอิทธิพลของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่มีผลต่อศักยภาพการท่องเที่ยวของชุมชนในจังหวัดปทุมธานี

1.2.2 เพื่อศึกษาอิทธิพลของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในจังหวัดปทุมธานี

1.2.3 เพื่อศึกษาอิทธิพลของการมีส่วนร่วมของชุมชนที่มีผลต่อศักยภาพการท่องเที่ยวของชุมชนในจังหวัดปทุมธานี

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

1.3.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา คือ การจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ การมีส่วนร่วมของชุมชน และศักยภาพการท่องเที่ยวของชุมชนในจังหวัดปทุมธานี

1.3.2 ขอบเขตด้านประชากร คือ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวในเขตจังหวัดปทุมธานี

1.3.3 ขอบเขตด้านวิธีการดำเนินงาน คือ การวิจัยเชิงสำรวจโดยใช้แบบสอบถาม

1.3.4 ขอบเขตด้านพื้นที่ คือ จังหวัดปทุมธานี

1.3.5 ขอบเขตระยะเวลาทำวิจัย มกราคม-ธันวาคม 2564

1.4 กรอบแนวคิดในการวิจัย

การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เป็นการท่องเที่ยวแนวใหม่ที่มุ่งเน้นในเรื่องการเข้าถึงวัฒนธรรมหรือประวัติศาสตร์ โดยการให้ผู้มาเยือนได้มีประสบการณ์ที่มีอัตลักษณ์พิเศษและมีส่วนร่วมกับวัฒนธรรมความเป็นอยู่ที่แท้จริงของสถานที่

ท่องเที่ยววันนั้น การท่องเที่ยวในรูปแบบนี้ จะช่วยสร้างให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างนักท่องเที่ยวและเจ้าบ้าน จัดเป็นการท่องเที่ยวซึ่งมอบโอกาสให้กับผู้เดินทางในการพัฒนาศักยภาพการสร้างสรรค์ของตนผ่านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์จริงที่เป็นไปตามลักษณะเฉพาะของพื้นที่เป้าหมายที่ได้ท่องเที่ยว (Richards and Raymond, 2000) ผ่านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์จริงตามลักษณะเฉพาะของพื้นที่เป้าหมาย (Richards, 2011) ส่วน Wurzbarger, Aagesen, Pattakosand Pratt (2009: 147) อธิบายว่า การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ คือ การท่องเที่ยวที่มอบกิจกรรมในด้านการสร้างสรรค์ทางด้านศิลปะ หัตถกรรมและการทำอาหารพร้อมด้วยที่พักคุณภาพดีการมีปฏิสัมพันธ์กับท้องถิ่นในพื้นที่ที่มีลักษณะเฉพาะ โดยจะสามารถเข้าใจในวัฒนธรรมอันมีเอกลักษณ์ของผู้คนและสถานที่นั้นๆ ผ่านการสัมผัสด้วยประสบการณ์ตรง จนเกิดเป็นการเรียนรู้ในการท่องเที่ยวแบบมีชีวิตและนำไปสู่ความหลากหลายในการท่องเที่ยวที่น่าประทับใจอีกรูปแบบหนึ่งอันจะนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Tan, Kung and Luh, 2013)

องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) หรือ อพท. (2560) ได้กำหนดองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ไว้ 4 องค์ประกอบ โดยใช้แนวคิดความจริงแท้-ดั้งเดิม (REAL) เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้มรดกวัฒนธรรมของชุมชนผ่านประสบการณ์ตรงเพื่อนำไปสู่ความเข้าใจและชื่นชมจิตวิญญาณอันเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของชุมชน ซึ่งประกอบไปด้วย 1) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม (Reciprocating) 2) การมีประสบการณ์ตรงในพื้นที่ท่องเที่ยว (Experiencing) 3) การชื่นชมและเข้าใจจิตวิญญาณของพื้นที่ (Appreciating) และ 4) การเรียนรู้สิ่งใหม่เพื่อเพิ่มพูนศักยภาพของตนเอง (Lifelong Learning)

สำหรับการมีส่วนร่วมของชุมชนนั้น เมตต์ เมตต์การุณจิต (2553) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของชุมชน ไว้ว่า การมีส่วนร่วมคือการเปิดโอกาสให้แก่บุคคลหรือกลุ่มคนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยให้ร่วมกันรับรู้ ร่วมคิด ร่วมปฏิบัติ ร่วมตัดสินใจ และร่วมติดตามและประเมินผล เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ นอกจากนี้ Szymanski, Whitewing and Colletti (1998) ระบุว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนเกิดจากจิตใจที่ต้องการเข้าร่วมในกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง เพื่อให้เกิดผลต่อความต้องการของกลุ่มคนที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตทางสังคม ทั้งนี้ ในการที่จะให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างแท้จริงนั้น การจัดกิจกรรมการมีส่วนร่วมต้องคำนึงถึงวิถีการดำเนินชีวิต ค่านิยม ประเพณี ทัศนคติของบุคคล เพื่อให้เกิดความสนใจเข้าร่วมกิจกรรม เพราะกลุ่มคนในชุมชนมีความแตกต่างกันในลักษณะส่วนบุคคล ลักษณะทางเศรษฐกิจและการได้รับข้อมูลข่าวสาร

สำหรับศักยภาพการท่องเที่ยว ราณี อีสัยกุล (2557) ได้ให้ความหมายไว้คือ ความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวที่เอื้อต่อการพัฒนาการปรับปรุงให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่สามารถดึงดูดความน่าสนใจของนักท่องเที่ยวให้ตัดสินใจเดินทางมาท่องเที่ยวในสถานที่นั้น

การประเมินศักยภาพ ทรัพยากร การท่องเที่ยว เป็นการศึกษาเพื่อวางแผนพัฒนาการ ท่องเที่ยวตามทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีอยู่จริง เพื่อการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน การส่งเสริม การเรียนรู้ โดยการกำหนดเกณฑ์ในการประเมินศักยภาพทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Trukhachev 2015)

Dickman (1996) ได้เสนอองค์ประกอบที่ใช้ในการประเมินศักยภาพของการท่องเที่ยว 5 องค์ประกอบ (5A) ประกอบไปด้วย

1. ความดึงดูดของแหล่งท่องเที่ยว (Attraction) หมายถึง เสน่ห์ของแหล่งท่องเที่ยวที่ช่วยกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ ธรรมชาติ สิ่งก่อสร้าง วัฒนธรรม และสังคม

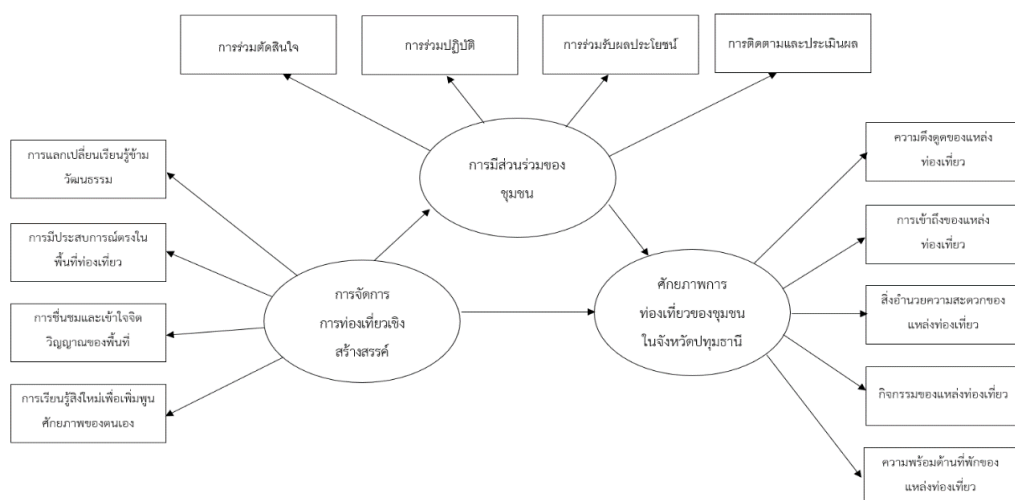
2. การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility) หมายถึง การคมนาคมที่ปลอดภัยและเข้าถึงได้ง่าย ดังนั้นต้องมีการกับกาดูและระบบการขนส่งให้สามารถเข้าถึงได้ง่ายทั้งสถานที่และข้อมูลข่าวสาร

3. สิ่งอำนวยความสะดวกของแหล่งท่องเที่ยว (Amenities) หมายถึง สิ่งอำนวยความสะดวกด้านโครงสร้างพื้นฐานและสาธารณูปโภค ได้แก่ น้ำ ไฟฟ้า โทรศัพท์ ห้องน้ำ โรงพยาบาล และธนาคาร

4. กิจกรรมของแหล่งท่องเที่ยว (Activities) หมายถึง กิจกรรมของแหล่งท่องเที่ยวที่นำเสนอโดยชุมชนหรือบริษัท ซึ่งกิจกรรมมีความหลากหลายและน่าสนใจ อีกทั้งต้องสามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้า เช่น กิจกรรมดำน้ำ กิจกรรมสันทนาการริมทะเล เป็นต้น

5. ความพร้อมด้านที่พักของแหล่งท่องเที่ยว (Accommodations) หมายถึง โรงแรมและที่พักที่ควรอยู่ใกล้แหล่งท่องเที่ยวที่มีราคาและคุณภาพที่เหมาะสม

จากการทบทวนวรรณกรรมผู้วิจัยสามารถนำมาสร้างเป็นกรอบแนวคิดได้ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

2. วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร ในการวิจัยนี้ศึกษาจากนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาท่องเที่ยวในจังหวัดปทุมธานี โดยอาศัยข้อมูลจำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาเยี่ยมเยือนในจังหวัดปทุมธานี ข้อมูลจากกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (2562) จำนวน 114,988 คน กำหนดขนาดตัวอย่างที่เพียงพอต่อการประมาณค่าและการใช้สถิติตามสูตรคำนวณของ Hair et al. (2010) ซึ่งกำหนดขนาดตัวอย่างจากจำนวนตัวแปรสังเกตที่กำหนดให้ 5-20 เท่าของตัวแปรสังเกต ซึ่งงานวิจัยนี้มีจำนวนตัวแปรสังเกตทั้งหมด 13 ตัวแปรสังเกต จึงได้จำนวนตัวอย่างทั้งสิ้น 260 ตัวอย่าง ประกอบกับจำนวนตัวอย่างที่ใช้ในการทดสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือวิจัย จำนวน 30 คน รวมทั้งสิ้น 290 ตัวอย่าง วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง โดยไม่คำนึงถึงความเป็น (non-probability sampling) และใช้การเลือกตัวอย่างแบบตามสะดวก (convenience sampling) โดยจะแจกแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาท่องเที่ยวในจังหวัดปทุมธานี เป็นผู้ตอบแบบสอบถามจนครบตามจำนวนที่กำหนดไว้ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ตรวจสอบคุณภาพด้านความตรงตามเนื้อหา

(Content Validity) เพื่อพิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับตัวแปรที่ต้องการวัด โดยการหาดัชนีความสอดคล้อง (Item Objective Congruence index: IOC) นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญ แล้วเฉพาะข้อที่อยู่ในเกณฑ์และข้อที่ปรับปรุงแล้วสร้างเป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ และนำไปทดลองใช้ (try out) กับกลุ่มนักท่องเที่ยวที่ไม่ใช่ตัวอย่าง จำนวน 30 คน นำแบบสอบถามมาหาความเชื่อมั่น (reliability) ของแบบสอบถาม โดยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัค (Cronbach's Alpha Coefficient) (Cronbach, 1974: 161)

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ค่าความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่น

ตัวแปร	ความตรงตามเนื้อหา	ความเชื่อมั่น
การจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์	0.67-1.00	0.70-0.81
การมีส่วนร่วมของชุมชน	0.67-1.00	0.76-0.85
ศักยภาพการท่องเที่ยวของชุมชน	0.67-1.00	0.70-0.78

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบไปด้วย ค่าร้อยละ ความถี่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์สมการเชิงโครงสร้าง (Structural Equation Modeling) เพื่อหาค่าการวิเคราะห์เส้นทาง (Path analysis) และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) ผ่านการวิเคราะห์สมการเชิงโครงสร้าง (Structural Equation Model: SEM) เพื่อตอบสมมติฐานในการวิจัย

3. สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (ร้อยละ 51.54) อายุในช่วง 31-40 ปี (ร้อยละ 41.54) ระดับการศึกษาปริญญาตรีหรือเทียบเท่า (ร้อยละ 47.69) สถานภาพสมรส (ร้อยละ 50.77) อาชีพส่วนใหญ่ประกอบธุรกิจส่วนตัว (ร้อยละ 22.69) และมีรายได้ระหว่าง 15,001-25,000 บาท (ร้อยละ 43.08)

การจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก (Mean = 4.17) โดยลำดับแรกที่ได้รับการประเมินเป็นได้แก่ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม (Mean = 4.33) ส่วนลำดับสุดท้ายได้แก่ การมีประสบการณ์ตรงในพื้นที่ท่องเที่ยว (Mean = 4.00)

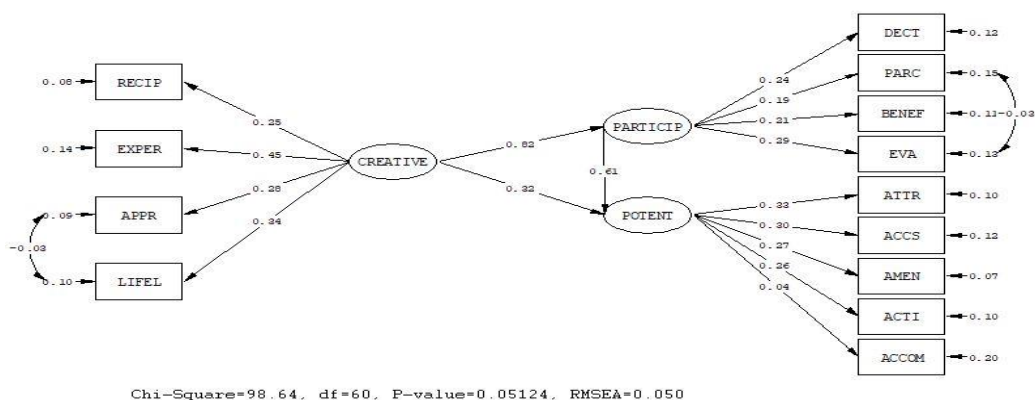
การมีส่วนร่วมของชุมชนในจังหวัดปทุมธานี ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก (Mean = 4.20) โดยลำดับแรกที่ได้รับการประเมินเป็นได้แก่ การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ (Mean = 4.26) ส่วนลำดับสุดท้ายได้แก่ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Mean = 4.10)

ศักยภาพการท่องเที่ยวของชุมชนในจังหวัดปทุมธานี ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก (Mean = 4.14) โดยลำดับแรกที่ได้รับการประเมินเป็นได้แก่ สิ่งอำนวยความสะดวกของแหล่งท่องเที่ยว (Mean = 4.25) ส่วนลำดับสุดท้ายได้แก่ ความพร้อมด้านที่พักของแหล่งท่องเที่ยว (Mean = 4.06)

การศึกษาอิทธิพลของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่ช่วยยกระดับการมีส่วนร่วมและศักยภาพการท่องเที่ยวของชุมชนในจังหวัดปทุมธานี

ตารางที่ 2 ชื่อย่อตัวแปรที่ใช้ในการวิเคราะห์สมการเชิงโครงสร้าง

ตัวแปรสังเกตได้ภายนอก	
การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม (RECIP)	การชื่นชมและเข้าใจจิตวิญญาณของพื้นที่ (APPR)
การมีประสบการณ์ตรงในพื้นที่ท่องเที่ยว(EXPER)	การเรียนรู้สิ่งใหม่เพื่อเพิ่มพูนศักยภาพของตนเอง(LIFEL)
ตัวแปรแฝงภายนอก	
การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (CREATIVE)	
ตัวแปรสังเกตได้ภายใน	
การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (DECT)	การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (ACCS)
การมีส่วนร่วมการปฏิบัติ (PARC)	สิ่งอำนวยความสะดวกของแหล่งท่องเที่ยว (AMEN)
การมีส่วนรับผลประโยชน์ (BENEF)	กิจกรรมของแหล่งท่องเที่ยว (ACTI)
การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล (EVA)	ความพร้อมด้านที่พักของแหล่งท่องเที่ยว (ACCOM)
ความดึงดูดของแหล่งท่องเที่ยว (ATTR)	
ตัวแปรแฝงภายใน	
การมีส่วนร่วมของชุมชน (PARTICIP)	ศักยภาพการท่องเที่ยวของชุมชน (POTENT)

ภาพที่ 2 อิทธิพลของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่ช่วยยกระดับการมีส่วนร่วมและศักยภาพการท่องเที่ยวของชุมชนในจังหวัดปทุมธานี โมเดลหลังปรับ

ตารางที่ 3 การพิสูจน์ความสอดคล้องกับข้อมูลในเชิงประจักษ์

ค่า	เกณฑ์	ค่าก่อนปรับ	ผลพิจารณา	ค่าหลังปรับ	ผลพิจารณา
χ^2/df	น้อยกว่า 5	1.975	✓	1.644	✓
RMSEA	0.03-0.08	0.061	✓	0.050	✓
NFI	0.9 ขึ้นไป	0.888	-	0.910	✓
CFI	0.9 ขึ้นไป	0.941	✓	0.962	✓
GFI	0.9 ขึ้นไป	0.933	✓	0.947	✓
SRMR	น้อยกว่า .05	0.0474	✓	0.0415	✓

หมายเหตุ: ✓ หมายถึง ผ่านเกณฑ์ผลการทดสอบดัชนีที่ใช้ในการตรวจสอบความสอดคล้องและความกลมกลืนของตัวแบบกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ผลจากการวิเคราะห์ดัชนีที่ใช้ในการตรวจสอบความสอดคล้องและความกลมกลืนของตัวแบบกับข้อมูลเชิงประจักษ์ การวิเคราะห์องค์ประกอบครั้งใหม่ มีผลการประเมินความกลมกลืนของตัวคือ $\chi^2 = 98.64$, $df = 60$, $\chi^2/df = 1.644$, $RMSEA = 0.050$, $NFI = 0.910$, $CFI = 0.962$, $GFI = 0.947$, $SRMR = 0.0415$ จากดัชนีดังกล่าวแสดงว่าตัวแบบใหม่นั้นมีความสอดคล้องในเชิงประจักษ์ที่ดีกว่าเพราะมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์เพียงพอ ผลการวิเคราะห์สามารถอธิบายจากตัวแปรแฝงภายใน ไปยังตัวแปรสังเกตได้ภายใน และจากตัวแปรแฝงภายนอก ไปยังตัวแปรสังเกตได้ภายนอก

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์เส้นทาง

	การมีส่วนร่วมของชุมชน (PARTICIP) $R^2=0.653$			ศักยภาพการท่องเที่ยวของชุมชน (POTENT) $R^2=0.808$		
	DE	IE	TE	DE	IE	TE
การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (CREATIVE)	0.820 (0.103)	-	0.820 (0.103)	0.325 (0.150)	0.497 (0.141)	0.821 (0.079)
	7.947	-	7.947	2.164	3.526	10.399
การมีส่วนร่วมของชุมชน (PARTICIP)				0.606 (0.170)	-	0.606 (0.170)
				3.554	-	3.554

ค่าที่นำเสนอ EP = Estimation Parameter, SE = Standard Error, t-value, DE=Direct Effect / IE = Indirect Effect/ TE = Total Effect

ศักยภาพการท่องเที่ยวของชุมชนในจังหวัดปทุมธานี เกิดจากอิทธิพลรวมของ การจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (TE=0.821) และการมีส่วนร่วมของชุมชน (TE = 0.606) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ มีค่าอำนาจการพยากรณ์ร้อยละ 80.80 นอกจากนี้ การจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ยังมีอิทธิพลรวมต่อ การมีส่วนร่วมของชุมชน (TE= 0.820) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ มีค่าอำนาจการพยากรณ์ร้อยละ 65.30

ตารางที่ 5 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันตัวแปรแฝง

Matrix LAMDA - Y	λ_y	t-value	R^2
ศักยภาพการท่องเที่ยวของชุมชน (POTENT)			
ความดึงดูดของแหล่งท่องเที่ยว (ATTR)	0.327	-	0.524
การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (ACCS)	0.295	9.451	0.414
สิ่งอำนวยความสะดวกของแหล่งท่องเที่ยว (AMEN)	0.271	10.500	0.519
กิจกรรมของแหล่งท่องเที่ยว (ACTI)	0.257	9.389	0.409
ความพร้อมด้านที่พักของแหล่งท่องเที่ยว (ACCOM)	0.090	19.66	0.210

Matrix LAMDA - Y	λ_y	t-value	R ²
การมีส่วนร่วมของชุมชน (PARTICIP)			
การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (DECT)	0.243	-	0.329
การมีส่วนร่วมการปฏิบัติ (PARC)	0.195	5.709	0.202
การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ (BENEF)	0.215	6.864	0.309
การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล (EVA)	0.292	7.386	0.400
การจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (CREATIVE)			
การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม (RECIP)	0.248	11.492	0.448
การมีประสบการณ์ตรงในพื้นที่ท่องเที่ยว(EXPER)	0.447	13.829	0.592
การชื่นชมและเข้าใจจิตวิญญาณของพื้นที่ (APPR)	0.283	11.325	0.463
การเรียนรู้สิ่งใหม่เพื่อเพิ่มพูนศักยภาพของตนเอง(LIFEL)	0.343	12.624	0.541

หมายเหตุ: EP = Estimation Parameter, SE = Standard Error

ผลการวิจัยพบว่า ศักยภาพการท่องเที่ยวของชุมชน ปัจจัยที่มีความสำคัญที่สุดได้แก่ ความดึงดูดของแหล่งท่องเที่ยว (λ_{y1}) ส่วนการมีส่วนร่วมของชุมชน ปัจจัยที่มีความสำคัญที่สุดได้แก่ การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล (λ_{y9}) และการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ปัจจัยที่มีความสำคัญที่สุดได้แก่ การมีประสบการณ์ตรงในพื้นที่ท่องเที่ยว (λ_{x2})

4. อภิปรายผล

4.1 ปัจจัยที่มีความสำคัญที่สุดของศักยภาพการท่องเที่ยวของชุมชน ได้แก่ ความดึงดูดของแหล่งท่องเที่ยว มีความสอดคล้องกับผลการศึกษาของ อิศระพงษ์ พลธานี และ อุมพร บุญเพชรแก้ว(2561) ซึ่งศึกษาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเกาะเต่า จังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ผลการวิจัยพบว่าความพึงพอใจต่อศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวด้านสิ่งดึงดูดใจในการท่องเที่ยว เป็นปัจจัยสำคัญในด้าน ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเกาะเต่า จังหวัดสุราษฎร์ธานี

4.2 ปัจจัยที่มีความสำคัญที่สุดของการมีส่วนร่วมของชุมชน ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล สอดคล้องกับงานวิจัยของ รัชมงคล ทองหล่อ และคณะ (2562) ที่เสนอว่า การใช้นวัตกรรมการมีส่วนร่วมทางสังคมในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน สามารถเกิดได้ในกิจกรรมโครงการของชุมชนตามขีดความสามารถของตนเองและหน่วยงาน โดยนวัตกรรมการมีส่วนร่วมทางสังคมสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลร่วมกัน

4.3 ปัจจัยที่มีความสำคัญที่สุดของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ได้แก่ การมีประสบการณ์ตรงในพื้นที่ท่องเที่ยวมีความสอดคล้องกับ สัญญา ฉิมพิล วรพงศ์ ภูมิบ่อพลับ และศิริวิทย์ ศิริรักษ์ (2562) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่องปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความภักดีในการท่องเที่ยวชุมชนเชิงสร้างสรรค์ กรณีศึกษา กลุ่มจังหวัดอันดามัน ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจของการท่องเที่ยวชุมชนเชิงสร้างสรรค์ ส่งผลต่อประสบการณ์ของการท่องเที่ยวชุมชนเชิงสร้างสรรค์

4.4 การจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์มีอิทธิพลต่อศักยภาพการท่องเที่ยวของชุมชนในจังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับ ปิรันธ ชินโชติ (2559) ที่ทำวิจัยเรื่อง รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของสวนผึ้ง ซึ่งผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของสวนผึ้ง เป็นการสร้างหรือการเพิ่มมูลค่าให้แก่ทรัพยากรที่มีอยู่ให้สูงที่สุด ไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรทางธรรมชาติ หรือวัฒนธรรม นำมาสร้างนวัตกรรมการสร้างสรรค ออกมาเป็นรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยว สินค้าหรือบริการการท่องเที่ยวใหม่ ๆ โดยความร่วมมือจากทั้งผู้ประกอบการและชุมชน โดยสามารถสร้างการมีส่วนร่วม การเรียนรู้ และเพิ่มทักษะให้แก่นักท่องเที่ยวได้

4.5 การจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในจังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ Koograsang Karnjanakit and Sukonthasab (2019) ที่ทำวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ด้านอาหาร: แบบย้อนอดีต โดยศึกษาตามเส้นทางอพยพชาวลาวเวียงจันทน์ถึงภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย โดยผลการวิจัยพบว่า ศักยภาพของการท่องเที่ยวประกอบด้วยสถานที่ท่องเที่ยว กิจกรรม สิ่งอำนวยความสะดวก และการเข้าถึง หากมีการจัดการอย่างสร้างสรรค์ จะก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของชุมชน และงานวิจัยของ Jaafar Rasoolimanesh Mostafa and Ismail (2017) ทำวิจัยเรื่องผลกระทบทางสังคมวัฒนธรรมของการท่องเที่ยวและการมีส่วนร่วมของชุมชน: กรณีศึกษาเกาะลังกาวิ ที่เสนอว่า มีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญระหว่างการรับรู้เชิงบวกของผู้อยู่อาศัยและการมีส่วนร่วมของชุมชนที่เกิดจากการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

4.6 การมีส่วนร่วมของชุมชนมีอิทธิพลต่อศักยภาพการท่องเที่ยวของชุมชนในจังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยดังกล่าวจะสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนรัตน์ รัตนพงศ์ธระ ทรงวิทย์ เจริญกิจธนลาภ และ ชารณี นวสินธิ (2560) ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ชุมชนอโยธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยให้ข้อเสนอว่า การท่องเที่ยวตามข้อมูลพื้นฐานของชุมชนอโยธยา มีศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว 3 องค์ประกอบ คือ มีศักยภาพด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวที่เป็นสิ่งดึงดูดใจของนักท่องเที่ยว มีศักยภาพด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว และมีศักยภาพด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว สำหรับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ชุมชนอโยธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ส่วนงานวิจัยของ กิตติศักดิ์ กลิ่นหมื่นไวย (2559) ที่เสนอว่า ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวชุมชนลำปางหลวง ได้แก่ ด้านอัตลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยว ด้านความสามารถในการเข้าถึง ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านสถานที่พักแรม ด้านกิจกรรมทางการท่องเที่ยวและด้านบริการเสริมอื่นๆ โดยเฉพาะทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่สำคัญ ได้รับอิทธิพลจาก ชุมชนที่มีความต้องการให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจหรือการกำหนดทิศทางการท่องเที่ยวและมีการรวมตัวเพื่อจัดตั้งองค์การการท่องเที่ยวขึ้นในชุมชนโดยเปิดโอกาสให้คนในชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการวางแผนและจัดกิจกรรมทางการท่องเที่ยวรวมไปถึงการร่วมรับผลประโยชน์จากการจัดการการท่องเที่ยวชุมชน

5. ข้อเสนอแนะ

5.1 ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบาย

5.1.1 ผลการวิจัยพบว่า การจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จะช่วยยกระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนและจะส่งอิทธิพลต่อศักยภาพการท่องเที่ยวของชุมชนในจังหวัดปทุมธานี การจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์มีความสำคัญทั้งอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมที่ก่อให้เกิดศักยภาพการท่องเที่ยวของชุมชนในจังหวัดปทุมธานี ดังนั้น

ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วนจึงต้องให้ความสนใจและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ โดยการใช้การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ให้เกิดการพัฒนาศักยภาพด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว โดยเฉพาะที่เกิดจากความหลากหลายของทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรมประเพณี กิจกรรม สำหรับสิ่งอำนวยความสะดวกการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจะต้องร่วมบริหารจัดการและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในด้านการจัดกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีความรู้สึกร่วมอย่างแท้จริง

5.1.2 การพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชน ต้องให้คนในท้องถิ่น ผู้แทนทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วม และมีการดำเนินกิจกรรมร่วมกันอย่างต่อเนื่อง เพื่อก่อให้เกิดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย

5.1.3 การจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ การสร้างความร่วมมือของชุมชนเป็นเป็นกิจกรรมที่ต้องอาศัย ทักษะ ความชำนาญ ความชัดเจนในการจัดการให้มีความเหมาะสม ความสำเร็จสุดท้ายต้องเกิดจากการสนับสนุนจากบุคคลภายนอก เช่น นักท่องเที่ยว ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในจังหวัดปทุมธานี ต้องสามารถคาดการณ์ และประเมินได้ว่า วิสัยทัศน์ วัตถุประสงค์ ของการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนนั้น มีความสอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริงของนักท่องเที่ยว

5.1.4 ศักยภาพการท่องเที่ยวของชุมชน ปัจจัยที่มีความสำคัญที่สุดได้แก่ ความดึงดูดของแหล่งท่องเที่ยว แสดงให้เห็นว่า จุดแข็งของการท่องเที่ยวจังหวัดปทุมธานีเกิดที่แหล่งท่องเที่ยวมีความน่าสนใจ มีการคมนาคมที่สะดวก จะเป็นทุนทางการท่องเที่ยวที่สำคัญ ทั้งนี้การมีส่วนร่วมของชุมชน ปัจจัยที่มีความสำคัญที่สุดได้แก่ การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล แสดงให้เห็นว่าความสำเร็จจะต้องเกิดจากการให้ความสำคัญของทุกคนในชุมชน ตั้งแต่กระบวนการเริ่มต้น และหมั่นติดตามผลในเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นจากความต้องการของนักท่องเที่ยว และการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ปัจจัยที่มีความสำคัญที่สุดได้แก่ การมีประสบการณ์ตรงในพื้นที่ท่องเที่ยว ดังนั้น ในการจัดการท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวเกิดจากความประทับใจในกิจกรรมที่เข้ามามีส่วนร่วมจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง

5.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

5.2.1 การวิจัยดังกล่าวมุ่งเน้นศึกษาเฉพาะในจังหวัดปทุมธานี เท่านั้น ผู้ที่สนใจอาจทำการศึกษาศึกษาโดยขยายผลออกไปยังจังหวัดอื่น เพื่อศึกษาในเชิงเปรียบเทียบหรือศึกษาในวงกว้างเป็นระดับภูมิภาค หรือระดับประเทศก็จะทำให้ได้มุมมองที่แตกต่างและชัดเจนมากขึ้น

5.2.2 การวิจัยครั้งนี้เน้นเฉพาะในการทำวิจัยเชิงปริมาณ ผู้ที่สนใจอาจจะต่อยอดการวิจัยนี้ อาจทำการวิจัยเชิงคุณภาพหรือการทำวิจัยเชิงผสม จะก่อให้เกิดความลุ่มลึกขององค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ได้ดียิ่งขึ้น

5.2.3 งานวิจัยดังกล่าวยังมีมุมมองไม่ครอบคลุม 360 องศา หมายถึงการเก็บข้อมูลให้ครอบคลุมในทุกภาคส่วน กล่าวคือ ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลเฉพาะนักท่องเที่ยวชาวไทยเท่านั้น หากมีการขยายไปศึกษาไปยังผู้ประกอบการ ชุมชนที่อยู่รอบข้าง รวมถึงบุคลากรจัดการนำเที่ยว ผู้ประกอบโรงแรม และสถานที่พัก จะทำได้ผลวิจัยที่มีความชัดเจนและลุ่มลึกมากขึ้น

6. เอกสารอ้างอิง

กรมการท่องเที่ยว. (2561). รายงานอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศไทยในปี พ.ศ.2559. สืบค้นใน

https://www.mots.go.th/more_news_new.php?cid=497

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2562). *Tourism Statistics 2019*. สืบค้นใน.

https://www.mots.go.th/more_news_new.php?cid=521

กิตติศักดิ์ กลิ่นหมื่นไวย. (2559). ศักยภาพและแนวทางการจัดการท่องเที่ยวชุมชนลำปางหลวง อำเภอเกาะคา จังหวัด

ลำปาง. *วารสารสังคมศาสตร์วิชาการ สำนักวิชาสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย*, 9(2), 1-11.

ทิพย์วดี โพธิ์สิทธิพรหม (2556). การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. *FEU Academic Review*, 6(2), 45-48.

ธนรัตน์ รัตนพงศ์ธร ทรวงวิทย์ เจริญกิจฉนลาภ และ ธาณี นวสนธิ. (2560). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ชุมชนอโยธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. *วารสารวิชาการนวัตกรรมการสื่อสารสังคม*, 5(2), 8-16.

ประภัทร สุทธาเวช. (2550). *วิวัฒนาการและพัฒนากการการท่องเที่ยว*. ปทุมธานี: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยรังสิต.

ปรีณัฐ ชินโชติ. (2559). รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของสวนผึ้ง. *Veridian E-Journal, Silpakorn University (Humanities, Social Sciences and arts)*, 9(1), 250-268.

มดต์ เมตต์การุณจิต. (2553). *การบริหารจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม: ประชาชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และราชการ* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: บั๊คพอยท์.

รัชมงคล ทองหล่อ ภัทราวรินทร์ จุยกะจาย วรวรรณ แสงอมร ศิริพงษ์ พจนารถ และหทัยชนก บัวงาม.(2562). การใช้นวัตกรรมการมีส่วนร่วมทางสังคมในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา : ชุมชนบ้านถ้ำเสือ อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี. *Veridian E-Journal, Silpakorn University*. 12 (3) .157-182.

ราณี อีสัยกุล. (2557). *การจัดการการท่องเที่ยวเฉพาะทาง*. นนทบุรี.มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

วิทยา ชินบุตร. (2561). การพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของจังหวัดปทุมธานีเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวจากประชาคมอาเซียน. *วารสารการวิจัยการบริหารการพัฒนา*, 8(1), 75-89.

สัญญา ฉิมพิลล วรพงศ์ ภูมิบ่อพลับ และศิริวิทย์ ศิริรักษ์.(2562). ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความภักดีในการท่องเที่ยวชุมชนเชิงสร้างสรรค์ กรณีศึกษา กลุ่มจังหวัดอันดามัน . *Veridian E-Journal, Silpakorn University*. 12 (1) .331-350

องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. (2560). *การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ 2560*.

กรุงเทพฯ: งานองค์ความรู้ สำนักบริหารยุทธศาสตร์. อพท.

อิสระพงษ์ พลธานี และ อุมาพร บุญเพชรแก้ว.(2561). การศึกษาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเกาะเต่า จังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. *วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร*. 38(5). 18-39.

Cornwall, A. (2008). Unpacking ‘Participation’: models, meanings and practices. *Community Development Journal*, 43(3), 269–283.

Cronbach, L. J. (1974). *Essential of Psychological Testing*. New York: Harper & Row.

Cohen, J. M., & Uphoff, N. T. (1980). *Participation place in rural development: Seeking clarity through specificity, world development*. New York: Cornell University.

Dickman, S. (1996). *Tourism: An introductory text*. Sydney: Hodder Education.

Greenwood, J. B. (2006). *Sustainable development in a tourism destination context: a Plimsoll model of sustainability in Tyrrell County*. North Carolina. Larry Gustke and Gene Brothers.

- Hair, J., Black, W., Babin, B., & Anderson, E. (2010). *Multivariate data analysis* (7th ed.). London: Pearson Education Limited.
- Jaafar, M. Rasoolimanesh, S. M. and Ismail, S. (2017). Perceived Sociocultural Impacts of Tourism and Community Participation: A Case Study of Langkawi Island. *Tourism and Hospitality Research*, 17(2), 2017, Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=3192000>
- Koograsang, A. Karnjanakit, S. and Sukonthasab, S. (2019). The Gastronomic Creative Tourism Management Guidelines: Dating Back to the Past, Gastronomy along the Laos Vientiane Migration Route in Northeast Thailand. *PSAKU International Journal of Interdisciplinary Research*, 8(Special Issue), 11-24. Available at <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3546288>
- Richards, G. (2011). *Creativity and Tourism the State of the Art*. *Annals of Tourism Research* 38, 4: 1225–1253.
- Richards, G., & C. Raymond. (2000). Creative tourism. *ATLAS News*, 23, 16–20.
- Somnuxpong, S. (2017). Trends and Tourism marketing 4.0 in Thailand. *Veridian E-Journal, Silpakorn University*, 10(3), 2055-2068.
- Suvannin, W. (2014). A study of cultural tourism potentiality of Buddhist temples in Pathum thani province. *Journal of Graduate Studies Valaya Alongkorn Rajabhat University*, 8(3). 63-82.
- Szymanski. M., Whitewing, L, & Colletti, J. (1998). The Use of Participatory Rural Appraisal Methodologies to Link Indigenous Knowledge and Land Use Decisions Among the Winnebago Tribe of Nebraska. *Indigenous Knowledge and Development Monitor*, 6(2), 3-6.
- Tan, S. K., Kung. S. F., & Luh D.B., (2013). A model of ‘creative experience’ in creative tourism. *Annals of Tourism Research*, 41, 153-174,
- Trukhachev A. (2015). Methodology for Evaluating the Rural Tourism Potentials: A Tool to Ensure Sustainable Development of Rural Settlements. *Sustainability*, 7(3), 3052-3070.
- Wurzburger, R., T. Aageson, A. Pattakos, & S. Pratt. (2009). *A global conversation. How to provide unique creative experiences for travelers worldwide*. Santa Fe: Sunstone Press
- Yoon, Y. (2002). *Development of a Structural model for Tourism Destination Competitiveness From Stakeholders perspectives*. Thesis (Ph.D.). Polytechnic Institute and State University, Switzerland
- Zhang, Z., Plathong, S., Sun, Y., Guo, Z., Munnoy, T., Ma, L., Jantharakhantee, C., & Tanboot, L. (2020). Analysis of the island tourism environment based on tourists' perception-A case study of Koh Lan, Thailand. *Ocean & Coastal Management*, 197, 105326. <https://doi.org/10.1016/j.ocecoaman.2020.105326>.

“ศาลรัฐธรรมนูญ” : ศาลยุติธรรมหรือศาลการเมือง

The Constitutional Court: Court of Justice or Political Court

บุญส่ง ชเลธร¹

Boonsong Chaletorn¹

บทคัดย่อ

รัฐธรรมนูญถูกถือว่าเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ ที่กฎหมายอื่น ๆ จะ “ขัดหรือแย้ง” มิได้ ดังนั้นเพื่อให้เกิดความชัดเจนว่ามีกฎหมายหรือข้อบัญญัติใด ที่อาจ “ขัดหรือแย้ง” ต่อรัฐธรรมนูญ ก็จึงจำเป็นต้องมี “องค์กร” ขึ้นมาทำหน้าที่พิจารณา ตรวจสอบและตัดสิน ซึ่งในเบื้องต้นมีการจัดตั้ง “คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ” ขึ้นตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๔๘๙ ต่อมาก็มีการเปลี่ยนแปลง เป็น “ศาลรัฐธรรมนูญ” ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540

ในปัจจุบัน “ศาลรัฐธรรมนูญ” ถูกตั้งคำถามถึงความชอบธรรมในการดำรงอยู่ เพราะในขณะที่มีการจัดตั้งศาลอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็น “ศาลปกครอง” “ศาลทรัพย์สินทางปัญญา” “ศาลยุติธรรม” “ศาลทหาร” หรือ “ศาลแรงงาน” ต่างก็มีพระราชบัญญัติการจัดตั้งตามกฎหมายขึ้นรองรับทั้งสิ้น แต่ “ศาลรัฐธรรมนูญ” ไม่มี

จึงเกิดคำถามว่าสิ่งที่ “ศาลรัฐธรรมนูญ” ได้พิจารณาตัดสินไปแล้ว จะเป็นความชอบธรรมในทางกฎหมายได้อย่างไร

คำสำคัญ: ศาลรัฐธรรมนูญ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ

Abstract

Constitution is considered the highest law of the country that no laws do not “contradict.” Therefore, to ensure that any law or ordinance may be “contradictory or opposing” to the Constitution. It is necessary to have an “organization” to consider, examine, and judge which initially has been established “Constitutional tribunal”, and was established in accordance with the provisions of the 1946 B.E. Constitution of the Kingdom of Thailand which was later named “Constitutional Court” by the 1997 B.E. Constitution of the Kingdom of Thailand.

¹ วิทยาลัยนวัตกรรมการสังคม มหาวิทยาลัยรังสิต

Social Innovation Collage, Rangsit University

E-mail: boonsong.c@rsu.ac.th

At present, the "Constitutional Court" is challenged regarding its legitimacy of existence, while the establishment of other courts, including the "Administrative Court", "Intellectual Property Court", "Court of Justice", "Military Court", or "Labour Court." All of these have established statutory laws, but the "Constitutional Court" does not.

Therefore, it is questionable whether the rulings of the "Constitutional Court" are justified by the law.

Keywords: Constitutional Court, Constitutional Tribunal

วันที่รับบทความ : 06 ตุลาคม 2564

วันที่แก้ไขบทความ : 29 เมษายน 2565

วันที่ตอบรับตีพิมพ์บทความ : 30 เมษายน 2565

1. บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยหลายฉบับ นับแต่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช 2475 เป็นต้นมา จนถึงรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 อันเป็นฉบับล่าสุด ที่เมื่อมีบทบัญญัติเกี่ยวกับ “ศาล” ก็มักจะมีความว่า “บรรดาศาลทั้งหลายจักตั้งขึ้นได้แต่โดยพระราชบัญญัติ” เสมอ ยกเว้นรัฐธรรมนูญหรือธรรมนูญการปกครอง ที่เกิดจากการรัฐประหารหรือที่รู้กันว่าเป็นแม่บทกฎหมาย “ชั่วคราว” จะใช้อยู่เฉพาะก็แต่ใน “ช่วงเวลาอันสั้น” ที่จะละเว้นการมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการจัดตั้งศาล มิเช่นนั้นแล้ว รัฐธรรมนูญทุกฉบับจะมีบทบัญญัติเหมือน ๆ กัน ที่ว่าการจัดตั้งศาล จะต้องมีการออกเป็น “พระราชบัญญัติ” รองรับการดำรงอยู่ก่อนเท่านั้น จะมีศาลขึ้นมาโดยปราศจากการจัดตั้งตาม “พระราชบัญญัติ” นั้น ไม่ได้

ตามข้อเท็จจริงจะพบว่าการจัดตั้งศาลทั้งหลาย อย่าง “ศาลปกครอง” ทางรัฐสภาก็ได้มีการตราพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครอง วิธีพิจารณาคดีปกครอง พุทธศักราช 2542 รองรับ

“ศาลทรัพย์สินทางปัญญา” ก็มีการรองรับด้วยพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศและวิธีพิจารณาคดี พุทธศักราช 2542

“ศาลยุติธรรม” และ “ศาลทหาร” ซึ่งเป็นศาลเก่าแก่ ก็มีพระราชบัญญัติจัดตั้งรองรับมานานแล้ว หรือ ศาลแรงงาน และวิธีพิจารณาคดีแรงงาน ก็มีการออกพระราชบัญญัติจัดตั้งในปี พ.ศ. 2522

มีเพียงศาลเดียวเท่านั้น คือ “ศาลรัฐธรรมนูญ” ไม่เคยปรากฏว่ามีการตราพระราชบัญญัติการจัดตั้งใด ๆ ขึ้นรองรับการดำรงอยู่เลย

2. ขอบเขตของการศึกษา

เพื่อให้เข้าใจความเป็นมาของ “ศาลรัฐธรรมนูญ” และเห็นถึงความสำคัญของการมีศาลรัฐธรรมนูญต่อสังคมไทย รวมถึงตลอดถึงเสียงวิพากษ์วิจารณ์ต่อศาลที่ควรได้รับการแก้ไขด้วย

2.1 **นายอุกฤษ มงคลนาวิน** ประธานกรรมการอิสระว่าด้วยการส่งเสริมหลักนิติธรรมแห่งชาติ (คอ.นธ.) ได้เคยทำจดหมายเปิดผนึก เรื่อง “เมื่อศาลรัฐธรรมนูญเป็นฝ่ายที่ฝ่าฝืนหลักนิติธรรมเสียเอง ศาลรัฐธรรมนูญก็ควรที่จะต้องหยุดปฏิบัติหน้าที่” (ไทยรัฐออนไลน์, 21 เมษายน 2563.) โดยนายอุกฤษมีความเห็นว่าคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในคดีสำคัญหลายคดีที่ผ่านมา ถูกรวิพากษ์วิจารณ์มากกว่ามีปัญหาเรื่องความยุติธรรม หลายคดีวินิจฉัยก้าวก้าวการใช้อำนาจอธิปไตยขององค์กรอื่นโดยไม่มีอำนาจ ขัดต่อหลักการแบ่งแยกอำนาจ และขัดต่อรัฐธรรมนูญ

กรณีเช่นนี้ทางตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเองก็น่าจะรับรู้ปัญหาความชอบธรรมของศาลในทางกฎหมายด้วยเป็นอย่างดี เพราะมีอยู่ครั้งหนึ่งช่วงหลังการรัฐประหารของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ผ่านไปราว 4 เดือน **นายบุรีรักษ์ มาประณีต** ที่อยู่ระหว่างดำรงตำแหน่งประธานศาลรัฐธรรมนูญ ได้เคยเคลื่อนไหวดำเนินการ ยื่นหนังสือถึงเลขาธิการคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 29 กันยายน พ.ศ. 2557 พร้อมกับแนบ “ร่างพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลรัฐธรรมนูญและวิธีพิจารณาคดีของศาลรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช....” ประกอบด้วยเอกสารบันทึกหลักการและเหตุผล รวมถึงบันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติ เพื่อนำเสนอต่อไปยัง “สภานิติบัญญัติแห่งชาติ” เพราะโดยที่คณะรัฐประหารได้ล้มเลิก “สภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภา” ไปแล้ว และได้ใช้อำนาจรัฐประหารกำหนดให้มีสภาใหม่สภาเดียว คือ “สภานิติบัญญัติแห่งชาติ” ที่ “เป็น” และมี “อำนาจ” ทำหน้าที่แทนรัฐสภาตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 มาตรา 6 (วรรคสอง) ที่ว่า “ให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติทำหน้าที่ที่สภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา และรัฐสภา”

ความพยายามของนายบุรีรักษ์ มาประณีต คือจะทำให้ศาลรัฐธรรมนูญดำรงอยู่ได้อย่าง “ถูกต้องตามกฎหมาย” ซึ่งทางคณะรัฐมนตรีก็เห็นชอบด้วย ดังที่ น.ส.รุจิรา ริมผดี รองเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ปฏิบัติราชการแทนเลขาธิการคณะรัฐมนตรี มีหนังสือตอบกลับมาเมื่อวันที่ 17 ตุลาคม 2557 ว่า (MGR online, 25 มิถุนายน 2563.) “กระทรวงกลาโหม สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานศาลยุติธรรม ได้เสนอความเห็นเกี่ยวกับพระราชบัญญัติดังกล่าว เพื่อประกอบการพิจารณาของคณะรัฐมนตรีด้วยแล้ว” “คณะรัฐมนตรีได้ประชุมปรึกษาวินิจฉัยที่ 14 ตุลาคม 2557 ลงมติว่า อนุมัติหลักการร่าง พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลรัฐธรรมนูญและวิธีพิจารณาคดีของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ... ตามที่สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญเสนอ และให้ส่งสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจพิจารณา.... แล้วส่งให้คณะกรรมการประสานงานสภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณา ก่อนเสนอสภานิติบัญญัติแห่งชาติต่อไป”

เรื่องที่ควรดำเนินไปด้วยดี กลับเป็นไปในทางตรงกันข้าม เมื่อราว 2 ปีต่อมา คือ ในวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2559 นายบุรีรักษ์ มาประณีต ในนามประธานศาลรัฐธรรมนูญกลับเปลี่ยนใจ ได้ทำหนังสือกลับไปยังเลขาธิการคณะรัฐมนตรี **ขอถอนร่างพระราชบัญญัติฯ กลับคืนมา** ด้วยข้ออ้างว่า “โดยขอเข้าไปดำเนินการยกเว้นใหม่ เพื่อให้สอดคล้องกับการร่างรัฐธรรมนูญที่อยู่ระหว่างการดำเนินการของคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ดังนั้น เพื่อให้การยุติการดำเนินการร่างพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลรัฐธรรมนูญและวิธีพิจารณาคดีของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ.... เป็นไปตามขั้นตอนการเสนอเรื่องต่อคณะรัฐมนตรี จึงขอเสนอถอนร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาต่อไป”

ทางสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี จึงมีหนังสืออนุมัติที่ นร 0503/5940 ลงวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2559 คือในอีก 2 สัปดาห์ต่อมา ลงนามโดย น.ส.สาวิตรี ชำนาญกิจ ผู้อำนวยการสำนักงานนิติธรรม ปฏิบัติราชการแทนเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ตอบกลับมาว่า “ตามที่ได้เสนอคณะรัฐมนตรีขอถอนร่างพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลรัฐธรรมนูญและวิธีพิจารณาคดีของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ.... ที่อยู่ระหว่างการตรวจพิจารณาของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาเพื่อนำกลับไปดำเนินการยกเว้นใหม่ ให้สอดคล้องกับร่างรัฐธรรมนูญ ที่อยู่ระหว่างการดำเนินการของคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญนั้น คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2559 อนุมัติให้ถอนร่างพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลรัฐธรรมนูญและวิธีพิจารณาคดีของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ.

.... ตามที่ศาลรัฐธรรมนูญเสนอและแจ้งให้สำนักงานกฤษฎีกาทราบต่อไป” “ทั้งนี้ ได้แจ้งให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาทราบแล้ว”

หลังจาก รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ร่างเสร็จ ผ่านการลงประชามติ และได้รับการประกาศใช้เมื่อวันที่ 6 เมษายน พ.ศ. 2560 ไปแล้ว จนกระทั่งนายบุรีรักษ์ มาประณีต สันวาระการเป็นตุลาการรัฐธรรมนูญ อันเป็นเวลาว่างเลยมาแล้วอีกหลายปี จนกระทั่งถึงปัจจุบัน ก็ไม่ปรากฏว่าทางศาลรัฐธรรมนูญได้มีการเคลื่อนไหวที่จะดำเนินการให้มีพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลรัฐธรรมนูญถูกต้องตามกฎหมาย คงมีแต่การตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีของศาลรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2561 โดยสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ที่ได้ประกาศลงในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 2 มีนาคม พ.ศ. 2561 เท่านั้น

เมื่อเป็นเช่นนี้ก็เท่ากับว่ายังมิได้มีการตราพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลรัฐธรรมนูญตามกฎหมาย ซึ่งเป็นปัญหากับสถานการณ์ดำรงอยู่และการใช้อำนาจของศาลรัฐธรรมนูญเอง การยื่นร่างพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลรัฐธรรมนูญฯ ให้กับคณะรัฐมนตรีก่อนหน้านี้ คือการยืนยันว่าศาลรัฐธรรมนูญก็รับรู้ถึงปัญหาในการดำรงอยู่ และเห็นความจำเป็นที่ต้องมีของพระราชบัญญัติดังกล่าว เช่นเดียวกันรัฐบาลก็รับรู้ แต่กลับยุติการดำเนินการ ไม่กระทำให้สิ้นกระบวนการ ทำให้เกิดเสียงวิพากษ์วิจารณ์ว่า น่าจะเป็นเพราะคดีความที่ศาลรัฐธรรมนูญได้ดำเนินการและมีมติวินิจฉัยไปแล้วก่อนหน้านี้ โดยเฉพาะคดีการเมืองทั้งหลาย อาจถูกทำให้มีการรื้อฟื้นขึ้นมาใหม่ ถ้าเป็นที่ชัดเจนว่าศาลเป็นฝ่ายดำเนินการให้มีพระราชบัญญัติจัดตั้ง เหมือนเป็นการยอมรับเองว่าตลอดมาการดำรงอยู่ของศาลมิได้มีกฎหมาย “รับรอง” สถานะ ซึ่งทำให้เกิดผลย้อนมาถึงว่า การตัดสินใจทั้งหมดที่ผ่านมา นั้นมิได้มี “ความชอบธรรม” ตามกฎหมาย อันอาจเป็นโมฆะได้

2.2 เป็นที่ทราบกันดีว่า “รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ บทบัญญัติใดของกฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับ หรือการกระทำใด ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ บทบัญญัติหรือการกระทำนั้นเป็นอันใช้บังคับมิได้”

อย่างไรก็ตาม หลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญนี้ ไม่อาจจะเกิดผลเป็นจริงได้ในทางปฏิบัติ หากปราศจากซึ่งองค์กรที่มาทำหน้าที่ตรวจสอบและควบคุม มิให้กฎหมายที่ตราขึ้นหรือที่ใช้บังคับอยู่นั้น ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ด้วยเหตุนี้ รัฐธรรมนูญของไทย จึงได้กำหนดให้มีการจัดตั้งองค์กรที่ทำหน้าที่ในการควบคุมความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายขึ้นโดยเฉพาะ โดยมีพัฒนาการจากคณะตุลาการรัฐธรรมนูญจนมาเป็น “ศาลรัฐธรรมนูญ” (สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ, 2551.)

หน้าที่อันสำคัญของศาลรัฐธรรมนูญ คือ การควบคุมกฎหมายมิให้ขัดกับรัฐธรรมนูญ ซึ่งอาจจะเป็นการควบคุมร่างกฎหมายที่ผ่านการพิจารณาเห็นชอบของรัฐสภาก่อนการประกาศใช้เป็นกฎหมาย หรือการควบคุมกฎหมายที่ประกาศใช้บังคับแล้ว (กมลชัย รัตนสกววงศ์, 2538.)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช 2475 อันเป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรกของไทย ไม่ได้มีบทบัญญัติอย่างชัดเจน ว่าในกรณีที่บทบัญญัติของกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ แล้วจะให้องค์กรใดทำหน้าที่วินิจฉัยชี้ขาดว่ากฎหมายนั้นขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ (สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ, 2551.)

จนกระทั่งหลังสงครามโลกครั้งที่สอง มีการตรา “พระราชบัญญัติอาชญากรรมสงคราม พุทธศักราช 2488” ขึ้น เพื่อใช้บังคับกับผู้ถูกกล่าวหาว่าเป็นอาชญากรรมสงครามในระหว่างสงครามโลก ซึ่งทำให้เกิดการจับกุมผู้ต้องหารุ่นแรกเมื่อวันที่ 16 ตุลาคม 2488 จำนวน 5 คน คือ จอมพล ป.พิบูลสงคราม พลตรีหลวงเสรีเรงฤทธิ์ พระสารสาสน์พลชั้น พระราชธรรมนิเทศ และนายสังข์ พัดโนทัย ในวันที่ 19 ตุลาคม 2488 จับกุมอีก 2 คน คือ พลตรีประยูร ภมรมนตรี และ พลโท มังกร พรหมโยธี ต่อจากนั้นมาก็มีการจับกุมเป็นราย ๆ อีก รวมทั้งสิ้น 13 คน (ปัญญา อุดชาชน, 2556.) โดยทุกคนถูกขังในเรือนจำจังหวัดพระนครและธนบุรี ยกเว้นจอมพล ป. พิบูลสงคราม ถูกขังในโรงพยาบาลแดง

ศาลฎีกาในครั้งนั้นได้เปิดประชุมปรึกษาหารือ และมีความเห็นว่า “พระราชบัญญัติอาชญากรรมสงคราม พุทธศักราช 2488” เฉพาะที่บัญญัติย้อนหลังให้การกระทำก่อนวันใช้พระราชบัญญัติเป็นความผิดด้วยนั้น ศาลฎีกาเห็นว่าขัดกับรัฐธรรมนูญ ซึ่งกฎหมายลักษณะอาญาในมาตรา ๗ บัญญัติว่า “บุคคลควรรับโทษอาญาต่อเมื่อมันได้กระทำการอันกฎหมายซึ่งใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้น บัญญัติว่าเป็นความผิด และกำหนดโทษไว้” เมื่อประกอบกับบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช 2475 มาตรา 61 ที่กำหนดว่า “บทบัญญัติแห่งกฎหมายใด ๆ มีข้อความแย้งหรือขัดกับรัฐธรรมนูญนี้ ท่านว่าบทบัญญัตินั้น ๆ เป็นโมฆะ” ศาลฎีกาจึงเห็นว่า ย่อมลงโทษจำเลยมิได้ โดยนัยนี้ ทำให้จำเลยทุกคนในคดีอาชญากรรมสงครามได้รับคำพิพากษาปล่อยตัวเป็นอิสระ

จากการตัดสินของศาลฎีกาส่งความไม่พอใจให้กับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนหนึ่ง ที่เห็นว่า การที่ศาลฎีกาวินิจฉัยว่ากฎหมายที่ผ่านการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรให้เป็นโมฆะนั้น ถือเป็นการใช้ “อำนาจตุลาการ” ก้าวกว่า “อำนาจนิติบัญญัติ” เป็นการปฏิบัติหน้าที่ไม่ถูกต้อง จึงมีการตั้งคณะกรรมการวิชาการวิสามัญขึ้นมาคณะหนึ่ง เพื่อพิจารณาญัตติของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรว่า ศาลมีอำนาจวินิจฉัยความสมบูรณ์ของรัฐธรรมนูญหรือไม่ คณะกรรมการวิชาการมีความเห็นว่า ถ้อยคำตามมาตรา 62 ของรัฐธรรมนูญที่ว่า “ท่านว่าสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้ทรงไว้ซึ่งสิทธิเด็ดขาดในการตีความแห่งรัฐธรรมนูญนี้ (ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 49 วันที่ 10 ธันวาคม 2475.)” เป็นถ้อยคำที่ชัดเจนแล้ว ในกรณีถ้อยคำในรัฐธรรมนูญไม่ชัดเจน ย่อมเป็นอำนาจของสภาผู้แทนราษฎรแต่ฝ่ายเดียวที่จะวินิจฉัย แต่ในเมื่อคำพิพากษาของศาลฎีกาถึงที่สุดแล้ว ก็ไม่ควรกระทำการใดให้กระทบกระเทือนต่อคำพิพากษาดังกล่าว ดังนั้น เพื่อหาข้อยุติต่อความขัดแย้งระหว่างศาลและสภาผู้แทนราษฎรอันอาจเกิดขึ้นได้อีกในอนาคต ผู้ร่างรัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. 2489 จึงกำหนดให้มีองค์กรพิเศษขึ้นมา ทำหน้าที่วินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดว่ามีข้อความขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญ นั่นคือ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ (หยุด แสงอุทัย, 2511.)

2.3 กล่าวตามข้อเท็จจริงแล้ว พัฒนาการขององค์กรที่มีอำนาจตีความรัฐธรรมนูญ และพิจารณาวินิจฉัยข้อพิพาทตามรัฐธรรมนูญก่อนจัดตั้งศาลรัฐธรรมนูญขึ้นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 อาจแบ่งได้เป็นสามระยะ

ระยะแรกเป็นระยะที่อำนาจในการตีความรัฐธรรมนูญอยู่ที่รัฐสภา ระยะที่สองเป็นช่วงที่อำนาจในการตีความรัฐธรรมนูญอยู่ที่รัฐสภาและคณะกรรมการตุลาการรัฐธรรมนูญ และระยะที่สามเป็นช่วงที่อำนาจในการตีความและพิจารณาวินิจฉัยข้อพิพาทตามรัฐธรรมนูญอยู่ที่คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ (ซึ่งในภายหลังคือ “ศาลรัฐธรรมนูญ”) เพียงองค์กรเดียว (อมร จันทรมบูรณ์, 2535.)

ระยะแรก อันเป็นช่วงของการใช้พระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พุทธศักราช 2475 ซึ่งยังมิได้มีการบัญญัติให้องค์กรใดมีอำนาจในการตีความรัฐธรรมนูญ นอกจากให้อำนาจสูงสุดแก่สภาผู้แทนราษฎรในหลาย ๆ เรื่อง เมื่อรัฐธรรมนูญฉบับนี้ยกเลิกไปเพราะมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช 2475 อันเป็นฉบับถาวร ก็มีบทบัญญัติให้สภาผู้แทนราษฎรทรงไว้ซึ่งสิทธิเด็ดขาดในการตีความแห่งรัฐธรรมนูญ จนถึง “รัฐธรรมนูญได้คุ้มครอง” หรือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2490 รัฐธรรมนูญก็ยังคงให้รัฐสภามีสิทธิเด็ดขาดในการตีความรัฐธรรมนูญอยู่เช่นเดิม

ระยะที่สอง เป็นช่วงที่มีสององค์กรมีอำนาจในการตีความรัฐธรรมนูญ คือ รัฐสภาและคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ เป็นช่วงที่มีการบัญญัติเกี่ยวกับ “ตุลาการรัฐธรรมนูญ” เป็นครั้งแรกใน “รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2489” โดยให้อำนาจเคียงคู่ไปกับรัฐสภา แต่มีอำนาจจำกัดเฉพาะกรณีการตีความกฎหมายที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญตามที่

ศาลยุติธรรมส่งเรื่องมาให้วินิจฉัย ส่วนรัฐสภาใช้อำนาจตีความรัฐธรรมนูญได้ในทุกกรณี รวมถึงตีความกฎหมายว่ามีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญด้วย เว้นแต่ศาลยุติธรรมจะได้นำเรื่องมาให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญวินิจฉัยก่อนแล้วเท่านั้นที่รัฐสภาจะไม่มีอำนาจตีความ

การวินิจฉัยของ “ตุลาการรัฐธรรมนูญ” ว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดมีข้อความแย้งหรือขัดต่อรัฐธรรมนูญนั้นปรากฏในมาตรา 87, 88 และ 89 ที่ระบุว่า “ในการที่ศาลจะใช้บทกฎหมายบังคับแก่คดีใด” (มาตรา 88) หาก “บทบัญญัติแห่งกฎหมายใดมีข้อความแย้งหรือขัดต่อรัฐธรรมนูญ” (มาตรา 87) ก็ให้ “ศาลรอการพิจารณาพิพากษาคดีนั้นไว้ชั่วคราว แล้วให้รายงานความเห็นเช่นนั้นตามทางการไปยัง “คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ” เพื่อพิจารณาวินิจฉัย” (มาตรา 88) ซึ่ง “คำวินิจฉัยของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญให้อือเป็นเด็ดขาดและให้ศาลปฏิบัติตามนั้น” (มาตรา 88)

รัฐธรรมนูญยังบัญญัติชัดเจนว่า “ให้มีการแต่งตั้งคณะตุลาการรัฐธรรมนูญใหม่ทุกครั้งเมื่อได้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน เพราะเหตุที่สภาผู้แทนหมดอายุ หรือยุบ” (มาตรา 89) อันหมายถึงว่า คณะตุลาการรัฐธรรมนูญมีอายุตามสภาผู้แทนไปโดยอัตโนมัติ (ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนศาสตร์, 2535.)

ต่อจากนั้นมาก็มีรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยอีก รวม 8 ฉบับ ที่กำหนดให้มี “คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ” ตามติดกันมา คือ (สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ, 2551.) รัฐธรรมนูญฉบับพุทธศักราช 2489, 2492, 2495, 2511, 2517, 2521, 2534 และ 2549

อาจกล่าวได้ว่าผู้ร่างรัฐธรรมนูญของไทยยังไม่ได้มีแนวคิดที่จะจัดตั้งองค์กร “ศาลรัฐธรรมนูญ” ตามอย่างประเทศที่มีการพัฒนาระบบกระบวนการยุติธรรมทางมหาชน บทบัญญัติที่ว่าด้วยคณะตุลาการรัฐธรรมนูญในรัฐธรรมนูญฉบับหลัง ๆ ก็เป็นการบัญญัติในลักษณะที่ “คล้ายคลึง” หรือ “คัดลอก” มาจากรัฐธรรมนูญฉบับก่อน ๆ และปรับปรุงเปลี่ยนแปลงไปตามความคิดเห็นเฉพาะกาล ซึ่งวางอยู่บนพื้นฐานของกลุ่มผลประโยชน์ (อมร จันทรสมบูรณ์, 2535.)

ระยะที่สาม เป็นช่วงที่ “ตุลาการรัฐธรรมนูญ” เป็นองค์กรเดียวที่มีอำนาจในการตีความรัฐธรรมนูญ อย่างไรก็ตาม เมื่อผ่านมาระยะเวลาหนึ่ง หลายฝ่ายเห็นว่าการทำหน้าที่ของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญเริ่มมีปัญหา เพราะการจัดวางสถานะของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญให้มีลักษณะเป็น “องค์กรทางการเมือง” โดยกำหนดให้ส่วนหนึ่งของตุลาการรัฐธรรมนูญประกอบด้วยตุลาการโดยตำแหน่ง ทำให้เกิดปัญหาประสิทธิภาพในการทำงาน เพราะไม่ได้รับผิดชอบงานในหน้าที่อย่างเป็นงานหลัก นอกจากนั้นในส่วนของผู้ทรงคุณวุฒิ เมื่อเปิดช่องให้สามารถได้รับการเลือกตั้งในวาระใหม่ได้ ย่อมมีโอกาสที่ตุลาการรัฐธรรมนูญจะตกอยู่ใต้อิทธิพลและแรงกดดันของสมาชิกสภา ทำให้ไม่เป็นอิสระในการทำงาน

เมื่อมีการยกร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ก็จึงมีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างองค์กรประกอบ อำนาจหน้าที่ ตลอดจนวิธีพิจารณาขององค์กรที่ทำหน้าที่ประกันสถานะความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญเสียใหม่ให้อยู่ในรูปแบบ “ศาล” (นภดล เสงเจริญ, 2543.) ด้วยเหตุนี้ “คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ” จึงกลายมาเป็น “ศาลรัฐธรรมนูญ” ที่ถือกำเนิดขึ้นเป็นครั้งแรกในประเทศไทย เพื่อเป็นหลักประกันสถานะความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ แทนที่คณะตุลาการรัฐธรรมนูญนี้มาแต่เดิม (นภดล เสงเจริญ, 2543.) ทั้งมีอำนาจพิจารณาพิพากษาเกี่ยวกับกฎหมายรัฐธรรมนูญ โดยมีอำนาจหลักที่จะวินิจฉัยว่า กฎหมายใดมีปัญหาเรื่องความชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือไม่ เช่น ขัดกับสิทธิและเสรีภาพตามที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้หรือไม่

2.4 การจัดตั้ง “ศาลรัฐธรรมนูญ” เพื่อตรวจสอบควบคุมกฎหมายมิให้ขัดกับรัฐธรรมนูญนี้ เป็นแนวคิดของนักปรัชญากฎหมายออสเตรีย ชื่อ ฮันส์ เคลเสน (Hans Kelsen) เคลเสนเห็นว่าการจัดตั้ง “ระบบคณะกรรมการ” ดังของฝรั่งเศสเพื่อทำหน้าที่ควบคุมกฎหมายมิให้ขัดรัฐธรรมนูญนั้น มีวัตถุประสงค์ทางการเมืองมากเกินไป (วิชญ์ เครืองาม, 2530.) นอกจากนั้น

เมื่อพิจารณาถึงว่าอำนาจในการวินิจฉัยว่ากฎหมายใดใช้บังคับมิได้เพราะขัดรัฐธรรมนูญ ถือเป็นการใช้อำนาจนิติบัญญัติในทางลบ เพราะมีผลเป็นการล้มล้างกฎหมาย ด้วยเหตุนี้ เคลเสนจึงเสนอว่าองค์กรที่จะทำหน้าที่ตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายควรต้องให้ฝ่ายนิติบัญญัติมีส่วนในการแต่งตั้ง (วรศักดิ์ อรรถมน, 2542.) อย่างไรก็ตาม การใช้อำนาจของศาลรัฐธรรมนูญ ไม่ใช่ลักษณะที่เป็นการใช้อำนาจนิติบัญญัติหรือการใช้อำนาจบริหาร แต่มีลักษณะเป็นการใช้อำนาจตุลาการ จึงควรจัดองค์กรที่ทำหน้าที่วินิจฉัยคดีเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญให้เป็นองค์กร “ศาล” ในรูปของกระบวนการยุติธรรมในสาขากฎหมายมหาชน รูปแบบของศาลรัฐธรรมนูญจะต้องมีหลักประกันของ “ความเป็นอิสระ” มีที่มาอันชอบธรรมและถูกตรวจสอบได้ตามหลักประชาธิปไตย (กมลชัย รัตนสกววงศ์, 2538.) รวมถึงต้องป้องกันมิให้เกิดการแทรกแซงและกดดันทางการเมืองจากฝ่ายนิติบัญญัติหรือฝ่ายบริหาร โดยผู้ที่เข้ามาทำหน้าที่ ควรต้องเป็นผู้ทรงคุณวุฒิทางกฎหมาย การเมือง และเศรษฐศาสตร์ประกอบกันไปด้วย

สำหรับของไทยนั้น องค์ประกอบของ “ตุลาการรัฐธรรมนูญ” มาจนถึง “ศาลรัฐธรรมนูญ” มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ที่แปรผันของบ้านเมืองเสมอ การกำหนดคุณสมบัติของผู้เข้ามาเป็น “ตุลาการ” จะถูกตั้งเงื่อนไขมาก เพื่อให้บุคคลที่ “เหมาะสม” หรือจะสามารถเป็นได้ ถูกจำกัดอยู่ในแวดวง “เฉพาะ” ที่คัดสรรแล้วเท่านั้น

องค์คณะของ “ตุลาการรัฐธรรมนูญ” จนมาถึง “ศาลรัฐธรรมนูญ” นั้น มักประกอบด้วยสองส่วน คือส่วนที่มาเป็น “โดยตำแหน่ง” ซึ่งจะเน้นอยู่ในแวดวง “ตุลาการ” เป็นด้านหลัก กับส่วนที่เป็น “ผู้ทรงคุณวุฒิ” ซึ่งก็เน้นไปทางด้านสาขานิติศาสตร์ รัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ เป็นด้านหลักด้วยเช่นเดียวกัน

ในช่วงต้น รายละเอียดเกี่ยวกับคุณสมบัติของตุลาการนั้น จะมีได้มีการระบุ เพียงแต่กล่าวถึงโดยกว้าง ๆ ดังรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2489 ที่บัญญัติเอาไว้ในมาตรา 89 ว่า “คณะตุลาการรัฐธรรมนูญประกอบด้วยบุคคลผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งรัฐสภาแต่งตั้งขึ้นเป็นประธานตุลาการคนหนึ่งและตุลาการอีกสิบสี่คน” จะเห็นว่าเป็นเพียงการให้สิทธิต่อรัฐสภา ในการเลือก “ผู้ทรงคุณวุฒิ” โดยมีได้มีการกำหนดสาขาวิชาว่าเป็นอะไร หรือต้องผ่านงาน มีประสบการณ์มาแล้วกี่ปี พอถึงรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2492 ก็จึงมีการกำหนดให้ตุลาการส่วนหนึ่งมา “โดยตำแหน่ง” อันได้แก่ ประธานวุฒิสภา ประธานสภาผู้แทน ประธานศาลฎีกา อธิบดีศาลอุทธรณ์ อธิบดีกรมอัยการ รวม 5 คน และอีกส่วนเป็น “ผู้ทรงคุณวุฒิ” ซึ่งรัฐสภาแต่งตั้งขึ้น จากสาขานิติศาสตร์ 4 คน เช่นเดียวกับ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2475 แก้ไขเพิ่มเติมพุทธศักราช 2495 และ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2511 รวมถึงอีกหลาย ๆ ฉบับต่อมาจนถึงปัจจุบัน รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 อันเป็นฉบับล่าสุด ก็ให้มีที่มา “โดยตำแหน่ง” และ “ผู้ทรงคุณวุฒิ”

มีที่ต่างไปเล็กน้อยก็เพียงรัฐธรรมนูญสองฉบับ คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2517 ที่ให้รัฐสภา คณะรัฐมนตรี และคณะกรรมการตุลาการเลือกผู้ทรงคุณวุฒิออกมาฝ่ายละ 3 คน รวม 9 คน โดยไม่มีการมา “โดยตำแหน่ง” (มาตรา 218) และ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2549 ที่มีแต่บุคคลในแวดวง “ตุลาการ” ที่มา “โดยตำแหน่ง” ได้แก่ ประธานศาลฎีกา ประธานศาลปกครองสูงสุด และที่เลือกมาจากแวดวงศาล ก็มีผู้พิพากษาในศาลฎีกา 5 คน ตุลาการในศาลปกครอง 2 คน รวม 9 คน (มาตรา 35) โดยปราศจาก “ผู้ทรงคุณวุฒิ” จากสาขาวิชาอื่นเลย

2.5 เมื่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ถูกยกเลิกเพราะการรัฐประหาร 19 กันยายน พ.ศ. 2549 โดย พลเอกสนธิ บุญรัตกสิน ในนาม “คณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็น

ประมุข” ซึ่งหลังจากนั้นก็ได้อำนาจใช้ “รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2549” ซึ่งมีเพียง 39 มาตรา

ในส่วนของ “ศาลรัฐธรรมนูญ” ก็มีการจำกัดกลุ่มคนลงและลดจำนวนองค์คณะเหลือเพียง ๙ คน ทุกคนล้วนแต่อยู่ในสาย “ศาล” ทั้งสิ้น โดยไม่มี “ผู้ทรงคุณวุฒิ” แม้แต่คนเดียว

หลังจาก 1 ปี ก็มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ที่กำหนดให้องค์คณะศาลรัฐธรรมนูญมี 9 คน “ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภา” คราวนี้มาจากสาย “ศาล” 5 คน ประกอบด้วยผู้พิพากษาในศาลฎีกา 3 คน ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด 2 คน และสาย “ผู้ทรงคุณวุฒิ” 4 คน มาจากสาขานิติศาสตร์ 2 คน และสาขารัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์กับสังคมศาสตร์อื่นอีก 2 คน แล้วให้ทั้ง 9 คนประชุมเลือกกันเองเป็นประธานศาลรัฐธรรมนูญ 1 คน ที่เหลือ 8 คนเป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

รัฐประหารที่นำโดยพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ในนามคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2557 ได้สั่งยกเลิกรัฐธรรมนูญ ฉบับปี 2550 แล้วประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 ไปพลาง ๆ ก่อน โดยมีด้วยกัน 48 มาตรา มีการแต่งตั้งสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ทำหน้าที่แทนสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาในระหว่างรอการยกร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่

กรณีของ “ศาลรัฐธรรมนูญ” ปรากฏในมาตรา 45 แต่เพียงบัญญัติให้ “ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยปัญหาว่าด้วยกฎหมายใดขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่”

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 อันเป็นรัฐธรรมนูญฉบับล่าสุด ที่ในส่วนของ “ศาลรัฐธรรมนูญ” นั้น ปรากฏใน “หมวด 11 ศาลรัฐธรรมนูญ” โดยในเรื่องขององค์คณะ ปรากฏในมาตรา 200 ที่ให้มีจำนวน 9 คน “ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง” โดย “ต้องได้รับความเห็นชอบจากวุฒิสภา” (มาตรา 204) ด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภา ในขณะที่สภาผู้แทนราษฎรที่มาจากเสียงของประชาชนทั้งประเทศไม่มีส่วนเกี่ยวข้องใด ๆ กับการรับรองศาลรัฐธรรมนูญเลย

กฎหมายกำหนดให้องค์คณะทั้ง 9 คน มีวาระการดำรงตำแหน่ง 7 ปี นับแต่วันได้รับแต่งตั้ง และอยู่ได้เพียงวาระเดียว ประกอบด้วย ผู้พิพากษาในศาลฎีกา ๓ คน ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด 2 คน ผู้ทรงคุณวุฒิสภานิติศาสตร์ 1 คน ผู้ทรงคุณวุฒิสภารัฐศาสตร์หรือรัฐประศาสนศาสตร์ 1 คน ผู้ทรงคุณวุฒิระดับไม่ต่ำกว่าอธิบดี หรือไม่ต่ำกว่ารองอัยการสูงสุด 2 คน

3. บทสรุป

บทบาทของศาลรัฐธรรมนูญเป็นที่จับตาของสังคมเป็นอย่างมาก เพราะหน้าที่ที่หลากหลายอย่างมิใช่ศาลธรรมดา ซึ่งพิจารณาพิพากษาบรรดคดีทางแพ่งและอาญาตามปกติ แต่เริ่มจากอำนาจหน้าที่เบื้องต้น คือการพิจารณาวินิจฉัยว่ากฎหมายใดขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญ เพื่อให้เป็นหลักประกันในความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ (กมลชัย รัตนสวางค์, 2538.) ดูจากรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน คือรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ที่ให้หน้าที่และอำนาจหลายประการเอาไว้ในมาตรา 210 ดังนี้

(1) พิจารณาวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายหรือร่างกฎหมาย

(2) พิจารณาวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา รัฐสภา คณะรัฐมนตรีหรือองค์กรอิสระ

(3) หน้าที่และอำนาจอื่นตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ

ศาลรัฐธรรมนูญถูกวิพากษ์วิจารณ์มากในหลายเรื่อง ทั้งที่มา องค์ประกอบ วาระการดำรงตำแหน่งซึ่งนานถึง 7 ปี แต่ที่โดนมาก คือ การใช้อำนาจและหน้าที่ซึ่งได้รับการตรวจสอบถ่วงดุล จนมีเสียงว่า "หากศาลทำผิด ใครจะตรวจสอบศาล" (BBC NEWS : ไทย, 12 มีนาคม 2563.) ศาลรัฐธรรมนูญจึงถูกมองว่าเป็น "ซูเปอร์พาวเวอร์" หรือ "อำนาจที่ 4" นอกเหนือจากอำนาจอริปไตย 3 ฝ่าย (คณะกรรมการการ (กมธ.) วิสามัญพิจารณาการศึกษาหลักเกณฑ์และวิธีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 สมาชิกวุฒิสภา, 2563.) นักการเมืองและนักวิชาการ ด้านกฎหมายส่วนหนึ่งเห็นว่า เหตุที่บ้านเมืองเกิดวิกฤติหลายต่อหลายครั้ง เป็นเพราะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญได้ทำหน้าที่อย่างที่ไม่ควรจะเป็น ทุกคนทั่วไปก็ไม่สามารถวิพากษ์วิจารณ์คำวินิจฉัยได้ เพราะจะเป็นการละเมิดอำนาจศาล อาจมีความผิดตามกฎหมาย ถูกจับติดคุกแม้กฎหมายเขียนว่าสามารถจะกระทำได้ในทางวิชาการก็ตาม

การวิพากษ์วิจารณ์มีกระทั้งว่า วัตถุประสงค์หลักของศาลรัฐธรรมนูญคือการพิทักษ์รัฐธรรมนูญ แต่ดูเหมือนว่าศาลรัฐธรรมนูญจะได้ทำหน้าที่นั้น เมื่อเป็นเช่นนี้ยังควรมีสถาบันรัฐธรรมนูญต่อไปหรือไม่ (BBC NEWS : ไทย, 12 มีนาคม 2563.) ดังที่มีการยกเหตุการณ์รัฐประหาร 2 ครั้งล่าสุดมาเป็นตัวอย่างเทียบเคียงกัน รัฐประหาร 2549 มีการออกประกาศของคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (คปค.) ให้ศาลรัฐธรรมนูญสิ้นสุดลงพร้อมกับรัฐสภาและคณะรัฐมนตรี "แสดงว่าผู้ก่อรัฐประหารมีแผนมุ่งว่าศาลรัฐธรรมนูญในขณะนั้น คงเป็นปฏิปักษ์ต่อระบอบรัฐประหารที่สถาปนาขึ้น" แต่กับรัฐประหาร 2557 ที่ทำให้รัฐธรรมนูญฉบับปี 2550 มีอันต้องสิ้นสุดลง แต่ยังคงให้องค์กรอิสระและศาลรัฐธรรมนูญปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้ตามปกติ รวมถึงมีการช่วย "ยึด" อายุของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญหลายคนออกไปจนเกินกว่าวาระการดำรงตำแหน่งตามที่ควรจะเป็นอีกด้วย เมื่อเปรียบเทียบกับพฤติกรรมของคณะรัฐประหารก่อนหน้านี้ จึงมีคำถามว่า "เป็นไปได้หรือไม่ว่าผู้ก่อรัฐประหารมิได้คิดว่าศาลรัฐธรรมนูญเป็นปฏิปักษ์ต่อระบอบคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.)"

จากข้อวิจารณ์ดังกล่าวสะท้อนปัญหาความไม่เชื่อมั่นต่อตัวบุคคลที่ดำรงตำแหน่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ซึ่งเปลี่ยนแปลงได้ตามวาระ มิใช่ตัวศาลรัฐธรรมนูญในฐานะองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ เพราะเมื่อศาลรัฐธรรมนูญต้องทำการวินิจฉัยชี้ขาด ทั้งในแง่ของการพิจารณาการใช้อำนาจรัฐ หรือเมื่อเกิดความขัดแย้งต่อความเข้าใจและการตีความกฎหมายที่ต่างกัน ซึ่งผลของการวินิจฉัยกระทบต่อทุกภาคส่วนของสังคม ศาลรัฐธรรมนูญจึงควรมีหลักประกันของ "ความเป็นอิสระ" ไม่รับใช้กลุ่มการเมืองใด หรือตกเป็นเครื่องมือของกลุ่มการเมือง โดยมีได้ปฏิบัติหน้าที่เป็นไปตามมาตรฐานของการดำรงความยุติธรรมอย่างแท้จริง แต่กลับเป็นเสาค้ำยันอำนาจให้กับรัฐบาล อย่างที่มีการพูดกันว่าเป็นที่ "พรวางอำนาจปืนในรูปกระบวนการยุติธรรม" (TLFR ศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน Thai Lawyers for Human Rights, 22 มิถุนายน 2559.) จนต้องตกเป็นจำเลยของสังคมในหลาย ๆ กรณี อันก่อให้เกิดผลเสียต่อสังคมและประเทศชาติในระยะยาว

ความที่ศาลรัฐธรรมนูญมีหน้าที่หลักในการพิจารณาและควบคุมกฎหมายมิให้ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ รวมไปถึงการมีอำนาจหน้าที่ตามที่รัฐธรรมนูญและกฎหมายอื่น ๆ บัญญัติให้อำนาจไว้ ทำให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจในการตัดสินใจตัดสินคดีความโดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการเมืองและพรรคการเมือง ทำให้เป็นที่จับตามองของสังคมอย่างกว้างขวาง แม้อำนาจการตัดสินพิจารณาตัดสินจะถือเป็นที่สุด ไม่มีบุคคลหรือองค์กรใดสามารถปฏิเสธหรือไม่ทำตามคำตัดสินได้ก็ตาม แต่กระนั้นก็สามารถห้ามการ "ตรวจสอบ" จากสังคมได้ ยิ่งคำตัดสินใดเป็นเรื่องที่เกิดผลกระทบในวงกว้าง ก็ยิ่งถูกจับตามอง เกิดกระแสทั้งสนับสนุนและคัดค้านได้

ดังนั้น ความชอบธรรมในการดำรงอยู่ของศาลรัฐธรรมนูญจึงสำคัญอย่างยิ่ง การปล่อยให้ผ่านไประยะหนึ่งโดยไม่ทำให้เกิดความถูกต้องและกระจ่างชัด ย่อมเกิดผลเสียมากกว่าผลดี ยิ่งปล่อยเวลาให้เนิ่นนานออกไป ยิ่งถูกสังคมตั้งคำถาม และก่อให้เกิดกระแสการวิพากษ์วิจารณ์ที่นับวันจะหนักหน่วงรุนแรงมากขึ้น จนก่อให้เกิดวิกฤติศรัทธาต่อองค์กรศาลรัฐธรรมนูญได้

4. เอกสารอ้างอิง

- กมลชัย รัตนสกววงศ์. (2538). *ศาลรัฐธรรมนูญ และวิธีพิจารณาคดีรัฐธรรมนูญ*. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนศาสนต์. (2535). “คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ : บทวิเคราะห์” หนังสือรวมบทความเนื่องในโอกาสครบรอบ 80 ปี ศาสตราจารย์ไพโรจน์ ชัยนาม. กรุงเทพฯ : คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นภดล เสงเจริญ. (2543). *ศาลรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน*. จากหนังสือ *ศาลรัฐธรรมนูญไทย อดีต ปัจจุบัน อนาคต*. กรุงเทพฯ : สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ.
- বারศักดิ์ อวรรณโณ. (2542). *ศาลรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540*. วารสารรัฐาภิวัตน์, 40(2) 1-10.
- ปัญญา อุดชาชน. (2556). *พระราชบัญญัติอาชญากรรมสงคราม : ฐานการก่อกวนศาลรัฐธรรมนูญ*. จากวารสาร รัฐสภาสาร, 61(4) . กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- วิชญ์ เครื่องงาม. (2530). *กฎหมายรัฐธรรมนูญ*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แสงสุทธิการพิมพ์.
- สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ. (2551). 10 ปี *ศาลรัฐธรรมนูญไทย : สู่ทศวรรษใหม่ของนิติรัฐไทย*. กรุงเทพฯ : สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ.
- หยุด แสงอุทัย. (2511). *คำอธิบายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (พ.ศ. 2511) เรียงมาตรา*. กรุงเทพฯ : กรุงเทพมหานคร.
- อมร จันทรมาน. (2535). “*ศาลรัฐธรรมนูญ (หรือตุลาการรัฐธรรมนูญ)*”. หนังสือครบรอบ 84 ปี ศาสตราจารย์ จิตติ ดิงศักดิ์. กรุงเทพฯ : คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- คณะกรรมการการ (กมธ.) วิสามัญพิจารณาศึกษาหลักเกณฑ์และวิธีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 สภาผู้แทนราษฎร. (2563). สืบค้นจาก <https://www.bbc.com/thai/thailand-51830580>. เมื่อวันที่ 22 กันยายน 2563.
- ไทยรัฐออนไลน์. 21 เมษายน 2563. สืบค้นจาก <https://www.thairath.co.th/content/417917> เมื่อวันที่ 19 กันยายน 2563 .
- BBC NEWS : ไทย. 12 มีนาคม 2563. สมชัย ศรีสุทธิยากร. สืบค้นจาก <https://www.bbc.com/thai/thailand-51830580> เมื่อวันที่ 22 กันยายน 2563.
- BBC NEWS : ไทย. ๑๒ มีนาคม ๒๕๖๓. รังสิมันต์ โรม. (๒๕๖๓). สืบค้นจาก <https://www.bbc.com/thai/thailand-51830580> เมื่อวันที่ 22 กันยายน 2563.
- MGR online. 25 มิถุนายน 2563. สืบค้นจาก <https://mgronline.com/politics/detail/9630000065458> เมื่อวันที่ 19 กันยายน 2563.
- TLFR ศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน Thai Lawyers for Human Rights. 22 มิถุนายน 2559. สืบค้นจาก <https://www.tlhr2014.com/?p=948> เมื่อวันที่ 22 กันยายน 2563.

การสนทนากลุ่มออนไลน์ : เทคนิคการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ในยุคการเว้นระยะห่างทางสังคม

Online Focus Group Discussion: Qualitative Data Collection Technique in the Era of Social Distancing

The Online Focus Group Discussion: Qualitative Data Collection Technique During the Period of Social Distancing

วรานันท์ อิศรปรีดา¹

Waranan Isarapreeda¹

บทคัดย่อ

บทความนี้มุ่งนำเสนอเทคนิคการสนทนากลุ่มออนไลน์ ในฐานะที่เป็นทางเลือกใหม่ในการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพในสถานการณ์ที่ต้องเว้นระยะห่างทางสังคมอันเนื่องมาจากการเกิดภัยคุกคามจากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) โดยได้อธิบายประวัติความเป็นมา มโนทัศน์พื้นฐานของการสนทนากลุ่ม ประเภทของการสนทนากลุ่มออนไลน์ทั้งแบบซิงโครนัส ซึ่งผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มอยู่ต่างสถานที่ได้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มในเวลาเดียวกัน และแบบอะซิงโครนัส ซึ่งผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มอยู่ต่างสถานที่ได้เข้าร่วมกลุ่มต่างเวลากัน นอกจากนี้ ยังนำเสนอแนวทางการดำเนินการจัดการสนทนากลุ่มออนไลน์ ตั้งแต่ระยะก่อนเริ่มการสนทนากลุ่ม จนถึงระยะระหว่างการสนทนากลุ่ม และระยะหลังการสนทนากลุ่ม เทคนิคในการเก็บข้อมูลที่นำเสนอ มีทั้งข้อดีและข้อจำกัดหลายประการ ซึ่งผู้วิจัยควรคำนึงถึงและพิจารณาสารสนเทศดังกล่าวนี้เพื่อนำไปดำเนินการได้อย่างเหมาะสมต่อไป

คำสำคัญ : การสนทนากลุ่มออนไลน์ เทคนิคการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ การเว้นระยะห่างทางสังคม

Abstract

This article aimed to present the online focus group discussion technique as a qualitative data collection alternative in social distancing situation due to the threat of coronavirus disease 2019 (COVID-19). The paper emphasized on history and fundamental concept of focus group discussion, types of online focus group; comprised the synchronous format, in which participants from different

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

Assistant Professor, Faculty of Education, Bansomdejchaopraya Rajabhat University

Email : waranan.isa@gmail.com

locations were required to engage in group discussion at the same time, and the asynchronous format, in which participants from different locations joined the group and discussed the topics at the different time. In addition, it also presented a guideline for conducting and managing online focus group discussion, beginning from before the session starts, leading to during the session, and after the session of online focus group discussion. This qualitative data collection technique revealed many advantages and limitations. Researchers should take into account and consider some information for further implementation appropriately.

Keyword: Online Focus Group Discussion, Qualitative Data Collection Technique, Social Distancing

วันที่รับบทความ : 31 สิงหาคม 2564

วันที่แก้ไขบทความ : 21 เมษายน 2565

วันที่ตอบรับตีพิมพ์บทความ : 21 เมษายน 2565

1. บทนำ

การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ได้กลายเป็นภัยคุกคามต่อสุขภาพมนุษย์ทั่วโลก ผลกระทบนี้ส่งผลอย่างใหญ่หลวงต่อระบบการรักษายาบาล การดำรงชีวิต และกิจกรรมทางสังคมอื่น ๆ อย่างกว้างขวาง ทำให้มีมาตรการเว้นระยะห่างทางสังคม (Social Distancing) เช่น ให้หลีกเลี่ยงการประชุมสัมมนา เว้นระยะการทำงานร่วมกับผู้อื่น หลีกเลี่ยงการสัมผัสกัน หลีกเลี่ยงการเดินทางหรือใช้บริการขนส่งสาธารณะ หลีกเลี่ยงการรับประทานอาหารร่วมกัน เป็นต้น (กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม, 2563, น. 1-4) มาตรการและข้อกำหนดดังกล่าว ส่งผลกระทบและเป็นอุปสรรคสำคัญต่อกระบวนการวิจัยและการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การมีส่วนร่วมของนักวิจัยในบริบทที่ต้องมีปฏิสัมพันธ์แบบเห็นหน้ากัน (Lathen & Laestadias, 2021, p.1)

การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เป็นเทคนิคสำคัญในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ และเป็นวิธีที่มีความเที่ยงตรงสูงในการสำรวจความคิดเห็น ประสบการณ์ และมุมมองของผู้ให้ข้อมูล เป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพในการสำรวจและทำความเข้าใจ เจตคติ ความรู้สึก ความเชื่อ และอารมณ์ของผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม (Dos Santos Marques, Fouad, Vickers, & Searinci, 2020, p1) แต่จากมาตรการและข้อกำหนดให้มีการเว้นระยะห่างทางสังคม ให้หลีกเลี่ยงการประชุม อภิปรายด้วยวิธีแบบเดิม การจัดกลุ่มสนทนาแบบดั้งเดิมจึงต้องมีการปรับเปลี่ยนการสนทนากลุ่มได้มีการเปลี่ยนแปลงให้เหมาะสมกับสถานการณ์และชีวิตวิถีใหม่ (New Normal) โดยการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เช่น แพลตฟอร์มการประชุมทางไกลเสมือนจริง และระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเข้าไปใช้ในการดำเนินการ ซึ่งเรียกชื่อว่า การสนทนากลุ่มออนไลน์ (Online Focus Group Discussion)

ในระยะเวลาของการระบาดของโรคที่เกิดจากไวรัสโคโรนา 2019 ได้มีนักวิจัยนำเทคนิคการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสนทนากลุ่มออนไลน์ไปใช้หลายโครงการ เช่น การศึกษาผลกระทบของ COVID-19 ต่อการดำเนินชีวิตของผู้ลี้ภัยในตุรกี (Turkish Red Crescent, 2021) การศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นและพฤติกรรมการใช้บริการห้องสมุดของชุมชนนักศึกษาในมหาวิทยาลัยแห่งรัฐเพนซิลเวเนีย (Johnson & Odhner, 2021) เป็นต้น ซึ่งผู้วิจัยทั้งสอง

โครงการนี้ต่างก็ยืนยันว่า เทคนิคการสนทนากลุ่มออนไลน์ เป็นวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้ข้อมูลอย่างครอบคลุม ปลอดภัย สะดวกสบาย ประหยัดมากขึ้น และเหมาะสมกับสถานการณ์ในชีวิตวิถีใหม่ยุคการระบาดของโรคที่เกิดจากไวรัสโควิด-19 ด้วยเหตุนี้องค์กรจำนวนมากที่เชี่ยวชาญในการประเมินเจตคติและการรับรู้ของประชากรเชิงคุณภาพได้เสนอให้ใช้วิธีการรวบรวมข้อมูลเฉพาะบนเว็บเท่านั้น แต่ก็มีประเด็นที่มีผู้ไม่เห็นด้วย เพราะยังคงคลั่งคลึงและไม่มั่นใจว่าการสนทนากลุ่มเสมือนจริงทางออนไลน์จะสามารถแทนที่การสนทนากลุ่มแบบเห็นหน้ากันแบบดั้งเดิมในโลกแห่งความเป็นจริงได้อย่างสมบูรณ์ อย่างไรก็ตามในบทความนี้ จะไม่เน้นที่ประเด็นนี้ข้อโต้แย้งนี้เป็นหลัก แต่จะนำเสนอวิธีการทางเลือกที่มีประโยชน์และเหมาะสมกับสถานการณ์จากการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ที่ผู้วิจัยสามารถนำไปปรับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

2. ประวัติความเป็นมาของการสนทนากลุ่ม

การสนทนากลุ่ม เดิมใช้คำว่า การสัมภาษณ์เชิงลึก (Focus Interview) หรือการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกลุ่ม (Group Depth Interview) (Marczak & Sewell, 2008, p.1) ซึ่งเป็นเทคนิคการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยที่นักสังคมศาสตร์ใช้มาเป็นเวลานานแล้ว แต่ไม่ปรากฏให้เห็นในกลุ่มนักวิจัยภาคสนามในช่วงแรก ๆ Malinowski หนึ่งในผู้นำด้านมนุษยวิทยาวัฒนธรรม ได้เขียนไว้ในบันทึกของเขาเกี่ยวกับการสัมภาษณ์กลุ่มในหมู่ชาวเกาะ Trobraiad พื้นเมือง แต่ก็ไม่ได้อธิบายข้อกำหนดหรือรายละเอียดของการสัมภาษณ์กลุ่มเหล่านี้อย่างชัดเจน ในทำนองเดียวกัน William Foote Whyte ก็ใช้วิธีการสัมภาษณ์กลุ่มกับสมาชิกแก๊งบอสตัน แต่ก็ไม่ได้กล่าวถึงอย่างชัดเจนว่าได้ใช้การสัมภาษณ์กลุ่มเป็นเครื่องมือในการวิจัยของเขา (Madriz, 2003, p.366) เทคนิคการสนทนากลุ่มที่ปรากฏหลักฐานให้เห็นอย่างชัดเจนในด้านสังคมศาสตร์ ก็คือ ในปี ค.ศ. 1941 เมื่อ Paul Lazarsfeld และ Robert Merton ซึ่งทำงานที่มหาวิทยาลัยโคลัมเบีย ได้ใช้วิธีนี้เพื่อศึกษาผลกระทบของสื่อต่อเจตคติของผู้คนที่มีการเข้าร่วมในสงครามโลกครั้งที่ 2 ของสหรัฐอเมริกา ก่อนหน้าของการศึกษานี้ ผู้รับฟังวิทยุในรายการที่ออกแบบมาเพื่อสร้างขวัญกำลังใจในภาษาสงครามจะถูกร้องขอให้กดปุ่ม เพื่อบ่งชี้ความรู้สึกของผู้ฟังว่ามีความคิดเห็นต่อรายการวิทยุที่ฟังนั้นว่าเป็นบวกหรือลบ ซึ่งข้อมูลที่ได้นี้ผู้วิจัยจะไม่ทราบรายละเอียดเลยว่าผู้ตอบมีเหตุผลอย่างไรในคำตอบนั้น ๆ ดังนั้น Lazarsfeld และ Merton จึงได้พัฒนาเทคนิควิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์แบบกลุ่มเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกในประเด็นการวิจัยโดยผู้ร่วมสนทนาจะอยู่ในพื้นที่จริง และในบริบทที่ผู้สนทนากลุ่มมีปฏิสัมพันธ์แบบเห็นหน้ากันและกัน ซึ่งวิธีนี้ได้กลายมาเป็นเทคนิคการสนทนากลุ่มในการวิจัยเชิงคุณภาพในเวลาต่อมา (Liamputtong, 2011, p.9)

เทคนิคการสนทนากลุ่มได้เป็นที่สนใจเพิ่มขึ้นในโลกธุรกิจ ในปี ค.ศ. 1960 มีบริษัทธุรกิจจำนวนมากใช้การสนทนากลุ่มเป็นกลยุทธ์ในการวิจัยตลาด โดย Thomas Greenbaum เป็นผู้นำในการพัฒนาเผยแพร่วิธีการสนทนากลุ่มในโลกการค้า โดยเฉพาะการวิจัยตลาด เพื่อสำรวจความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ของผู้บริโภคที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย ในปี ค.ศ. 1980 การสนทนากลุ่มได้ถูกนำกลับไปใช้ศึกษาและทางสังคมศาสตร์อย่างแพร่หลายอีกครั้งหนึ่งหลังจากเงียบหายไปนาน เมื่อ Merton ได้ตีพิมพ์รายงานเกี่ยวกับการสัมภาษณ์แบบกลุ่มในงานวิจัยของเขา (Liamputtong, 2011, p.10) และในทศวรรษ 1990 เป็นต้นมา นักการศึกษาได้นำเทคนิคการสนทนากลุ่มมาใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพโดยเฉพาะการวิจัยเกี่ยวกับการประเมินโครงการ นโยบายเกี่ยวกับหลักสูตร การสอน การประเมินความต้องการ ปัญหาการเรียน การสำรวจค่านิยม รวมถึงเทคโนโลยีในสถานศึกษา (Gizir, 2007, p.4)

สำหรับการสนทนากลุ่มออนไลน์นั้น ได้กำเนิดขึ้นจากผลการวิวัฒนาการทางเทคโนโลยีสารสนเทศในการสร้างทางเลือกออนไลน์ใหม่ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย เช่น การสำรวจทางเว็บไซต์ การสัมภาษณ์เชิงคุณภาพออนไลน์

หรือการประชุมทางวิดีโอ (Teleconference) และมีแอปพลิเคชันบนเว็บไซต์หลากหลายที่สามารถใช้คอมพิวเตอร์ออนไลน์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เช่น อีเมล โลก บล็อก หรือเครือข่ายสังคมออนไลน์ Skype เป็นต้น การสนทนากลุ่มแบบดั้งเดิม (Traditional Focus Group) จึงได้พัฒนาเป็นการสนทนากลุ่มออนไลน์ ซึ่งแนวทางส่วนใหญ่ได้พัฒนาจากการวิจัยการตลาดโดยอิงจากงานก่อนของ Merton และ Lazarsfeld ที่เริ่มใช้ในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 และในช่วงทศวรรษ 1990 เป็นต้นมา นักวิจัยทางสังคมศาสตร์ได้ใช้วิธีการสนทนากลุ่มออนไลน์มากขึ้น และมีการใช้มากขึ้นในสถานการณ์ที่เกิดโรคระบาดจากไวรัสโคโรนา 2019 อย่างหนักทั่วโลกในปัจจุบัน (Morgan & Lobe, 2015, p.1)

3. ความหมายและลักษณะสำคัญของการสนทนากลุ่ม

การสนทนากลุ่ม เป็นเทคนิคการเก็บรวบรวมข้อมูลรูปแบบหนึ่งในการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งเป็นการสนทนาในลักษณะการอภิปรายของบุคคลที่มีความรู้หรือมีประสบการณ์ในประเด็นที่จะวิจัย บุคคลที่เข้าร่วมสนทนาจะมีคุณสมบัติสำคัญคล้ายคลึงกัน (Homogeneous Group) สมาชิกกลุ่มดังกล่าว จะได้รับการคัดเลือกตามเกณฑ์ที่กำหนดอย่างเจาะจง เพื่ออภิปราย ถกเถียง ให้ข้อมูลในประเด็นใดประเด็นหนึ่งเป็นการเฉพาะ โดยมีผู้ดำเนินการสนทนา (Moderator) เป็นผู้จุดประเด็น และชักนำใจให้สมาชิกได้แสดงความคิดเห็น เสนอปัญหา และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในเรื่องนั้น ๆ อย่างกว้างขวางลึกซึ้งร่วมกัน ผู้ดำเนินการสนทนาจึงต้องเป็นผู้ที่ทั้งความรู้ในเรื่องที่สนทนามีทักษะในการจัดการพลวัตกลุ่ม และมีทักษะในการดำเนินการสนทนากลุ่ม ต้องเตรียมคำถามที่ผ่านการคัดกรองมา และสร้างบรรยากาศที่ดีในการสนทนา (Dishad & Latif, 2013, p.192)

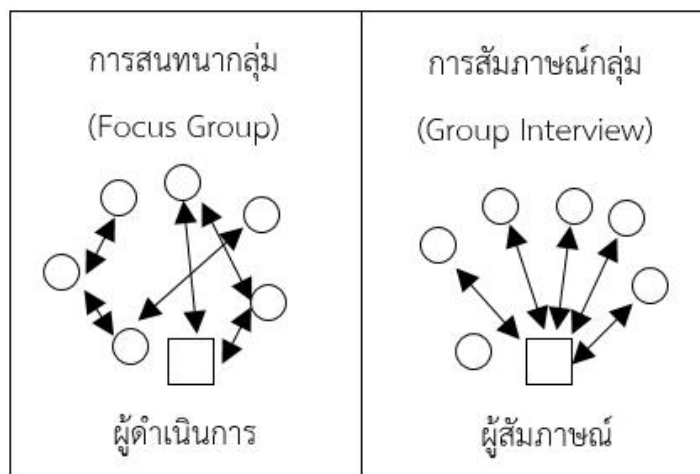
สำหรับการสนทนากลุ่มออนไลน์นั้น Fleetwood (2021, p.1) ได้ให้นิยามไว้ว่า หมายถึง “เทคนิคการรวบรวมข้อมูลการวิจัย ที่ผู้วิจัยดำเนินการสนทนากลุ่มผ่านทางอินเทอร์เน็ตด้วยการใช้ซอฟต์แวร์ หรือใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ในรูปแบบต่าง ๆ” ซึ่งโดยทั่วไปเป็นที่นิยมใช้ในการวิจัยเกี่ยวกับธุรกิจ การตลาด ผู้บริโภค หรือการวิจัยเกี่ยวกับการเมือง ในการวิจัยทางการแพทย์ หรือด้านสังคมศาสตร์สาขาต่าง ๆ การสนทนากลุ่มออนไลน์ ก็มีลักษณะคล้าย ๆ กับการสนทนากลุ่มแบบดั้งเดิม คือ สมาชิกในกลุ่มแต่ละคนจะได้ฟังความคิดเห็นของสมาชิกอื่น ๆ และเพิ่มเติมความคิดของตนเข้าไป ข้อมูลที่แต่ละคนเสนอไม่จำเป็นต้องสอดคล้องไปในแนวเดียวกัน ทั้งนี้เนื่องจากการสนทนากลุ่มไม่ต้องการความเห็นหรือคำตอบที่เป็นเอกฉันท์ ดังนั้นข้อมูลที่ได้จึงมีความหลากหลาย เป็นมุมมองในแง่มุมต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยให้เข้าใจและเห็นข้อมูลที่อยู่ในบริบททางสังคมที่ครอบคลุมประเด็นที่สนทนา

ในปัจจุบัน การสนทนากลุ่มมีการนำไปใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพในศาสตร์สาขาต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง และมีการดำเนินการที่มีความแตกต่างกัน จึงอาจทำให้เกิดความสับสนว่าการสนทนากลุ่มมีลักษณะอย่างไร การสนทนาในรูปแบบใดที่เป็นสนทนากลุ่มตามแนวคิดของนักวิจัยเชิงคุณภาพ เกี่ยวกับเรื่องนี้ Morgan (1998, pp.33-35, อ้างถึงใน เกจกนก เอื้อวงศ์, 2562, น.19) ได้อธิบายถึงลักษณะของการสนทนากลุ่ม และที่ไม่ถูกจัดไว้ว่าเป็นการสนทนากลุ่ม ซึ่งจะช่วยให้เข้าใจถึงลักษณะของการสนทนากลุ่มได้ชัดเจนขึ้น ดังนี้

1. การสนทนากลุ่มเป็นวิธีการในการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ กลุ่มที่มีการพบปะกันเพื่อวัตถุประสงค์อื่น ๆ จะไม่ใช่การสนทนากลุ่ม เช่น กลุ่มครุฑนัดประชุมและมีสนทนาการเป็นกลุ่มเกี่ยวกับการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ เพื่อให้ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ดี
2. ในการสนทนากลุ่ม การอภิปรายในกลุ่มจะทำให้ได้ข้อมูล ดังนั้น กลุ่มประเภทอื่น ๆ มารวมกลุ่มกันเพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการใดวิธีการหนึ่งโดยไม่ใช้การอภิปรายจึงไม่ใช่การสนทนากลุ่ม เช่น Nominal Groups หรือ Delphi Groups เป็นต้น

3. การสนทนากลุ่มต้องเป็นการดำเนินการที่มีการวางแผนอย่างรอบคอบที่จะเชิญผู้เกี่ยวข้องหรือผู้ให้ข้อมูลที่เหมาะสม และเตรียมคำถามในการสนทนาเพื่อให้ได้คำตอบในการวิจัย โดยจะต้องมีผู้ดำเนินการที่รับผิดชอบในการดูแลให้กลุ่มได้สนทนาตรงประเด็นที่กำหนดไว้

นอกจากลักษณะสำคัญดังที่กล่าวข้างต้นแล้ว การสนทนากลุ่มยังมีความแตกต่างจากการสัมภาษณ์กลุ่ม ซึ่งนักวิชาการกล่าวว่างกลุ่มทั้ง 2 ประเภทมีลักษณะที่ต่างกัน โดยการสนทนากลุ่มเป็นการสนทนาอภิปรายโต้ตอบอย่างอิสระระหว่างสมาชิกในกลุ่มตามประเด็นที่กำหนด สมาชิกทุกคนในกลุ่มเป็นศูนย์กลางของการสื่อสารภายในกลุ่ม และนักวิจัยจะมีบทบาทในการเอื้ออำนวย (Facilitator) หรือบทบาทเป็นผู้ดำเนินการ (Moderator) ให้เกิดการอภิปรายร่วมกันระหว่างผู้ร่วมสนทนา ไม่ใช่เป็นเพียงผู้ถามคำถามและเป็นผู้ควบคุมกระแส หรือความเคลื่อนไหวของกลุ่มเท่านั้น ในขณะที่การสัมภาษณ์กลุ่มเป็นการถามตอบระหว่างนักวิจัยหรือผู้สัมภาษณ์กับสมาชิกแต่ละคนในกลุ่ม โดยมีผู้สัมภาษณ์เป็นศูนย์กลางของการสื่อสารภายในกลุ่ม ซึ่งลักษณะความแตกต่างระหว่างกลุ่ม 2 ประเภทนี้สามารถแสดงด้วยภาพ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 การเปรียบเทียบระหว่างการสนทนากลุ่มกับการสัมภาษณ์กลุ่ม (วรรณ คุณดิลกมล, นิตยา วงศ์ยศ, เพชรรัตน์ เอื้อกสิทธีวงศ์ และสลิระ เผือกประพันธ์, 2559, น.113)

นอกจากนี้ยังมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลอีกลักษณะหนึ่ง คือ การสัมมนากลุ่มอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) ซึ่งในปัจจุบันนี้มีการนำมาใช้มากขึ้น นักวิจัยหลายคนระบุว่าเป็นวิธีการสนทนากลุ่ม แต่หากพิจารณาถึงลักษณะและเป้าหมายของการดำเนินการแล้ว พบว่า มีความแตกต่างกันเช่นกัน กล่าวคือ การสัมมนากลุ่มอิงผู้เชี่ยวชาญเดิมเป็นวิธีการที่ใช้ในการวิพากษ์หรือชื่นชมงานศิลปะ หรืออาหาร เครื่องดื่ม โดยผู้รู้หรือผู้เชี่ยวชาญในด้านนั้น ๆ ต่อมา Eisner (1976, อ้างอิงใน เก็กนก เอื้อวงศ์, 2562, น.20) เป็นผู้นำมาประยุกต์ใช้ในการประเมิน นำเสนอเป็น “Connoisseurship Model” โดยให้แนวคิดว่าการประเมินเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ผู้ที่จะประเมิน ตัดสินหรือชื่นชมกับคุณลักษณะหรือคุณภาพของเรื่องนั้น ๆ ได้ จำเป็นต้องเป็นผู้รู้หรือเป็นผู้เชี่ยวชาญในเรื่องนั้นอย่างแท้จริง ดังนั้นการสัมมนากลุ่มอิงผู้เชี่ยวชาญ จึงเป็นการดำเนินการที่ต้องใช้ผู้เชี่ยวชาญที่แท้จริงในสาขานั้น ๆ เพื่อที่จะประเมินปรากฏการณ์หรือนวัตกรรมที่พัฒนาขึ้นว่ามีความเหมาะสมหรือมีคุณภาพมากน้อยเพียงใด จึงเห็นได้ว่า วิธีการสัมมนา

กลุ่มอิงผู้เชี่ยวชาญ มีความแตกต่างจากการสนทนากลุ่ม ในประเด็น ดังนี้ 1) การเลือกผู้ให้ข้อมูล สำหรับการสัมภาษณ์กลุ่มอิงผู้เชี่ยวชาญต้องเน้นที่เป็นผู้รู้ ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับเรื่องนั้นโดยตรง ในขณะที่การสนทนากลุ่มเป็นกลุ่มทั่วไปที่มีความคิดเห็นหรือประสบการณ์ต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่จะตอบคำถามการวิจัยได้ โดยเน้นให้กลุ่มผู้ให้ข้อมูลมีคุณสมบัติสำคัญ ๆ ที่คล้ายคลึงกัน (Homogeneous Group) และ 2) การสัมภาษณ์กลุ่มอิงผู้เชี่ยวชาญเป็นการเน้นการพิจารณาตัดสินคุณค่าหรือการสรุปความเห็นเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ในขณะที่การสนทนากลุ่มเป็นการให้ความเห็นและอภิปรายทั่วไป ไม่ต้องการการประเมินตัดสินหรือการสรุปลงความเห็น

ดังนั้น การสนทนากลุ่ม การสัมภาษณ์กลุ่ม และการสนทนากลุ่มอิงผู้เชี่ยวชาญ ต่างก็มีลักษณะเฉพาะที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง ซึ่งนักวิจัยที่จะนำเทคนิคการสนทนากลุ่มมาใช้ในการเก็บข้อมูลวิจัย จึงต้องพิจารณาว่าแนวทางที่ตนนำไปใช้นั้นเป็นการสนทนากลุ่มหรือไม่

4. ประเภทของการสนทนากลุ่มออนไลน์

การสนทนากลุ่มออนไลน์ แบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ การสนทนากลุ่มแบบซิงโครนัส (Synchronous or Real-time Online Focus Group) และการสนทนากลุ่มแบบอะซิงโครนัส (Asynchronous or Bulletin Online Focus Group) (Abrams & Gaiser, 2020, pp.438-440 ; Fleetwood, 2021, pp.3-4)

4.1 การสนทนากลุ่มออนไลน์แบบซิงโครนัส

การสนทนากลุ่มออนไลน์แบบซิงโครนัส เป็นการสนทนากลุ่มที่ผู้เข้าร่วมสนทนายู่คนละสถานที่แต่มีกิจกรรมการสนทนากลุ่มร่วมกันในเวลาเดียวกัน (Different Places, Same Time) โดยผู้ดำเนินการและผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มได้กำหนดเวลาไว้ล่วงหน้า การสนทนากลุ่มอาจมีระยะเวลาสนทนา 30-90 นาที และมีผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม 6-10 คน (Fleetwood, 2021, p. 4) ผู้ดำเนินการจะเป็นผู้ดูแลกลุ่มสนทนาเหล่านี้ และจะเป็นผู้รวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพไปใช้ การสนทนากลุ่มดังกล่าวจะต้องอาศัยซอฟต์แวร์ เครื่องมือ และแพลตฟอร์มทางเทคโนโลยีต่าง ๆ มาใช้ ในกิจกรรม แม้ผู้ร่วมสนทนากลุ่มจะอยู่คนละสถานที่ แต่การสนทนาจะเป็นแบบเรียลไทม์ (Real Time) ผู้เข้าร่วมสามารถโต้ตอบกันและกันได้ตลอดเวลาภายใต้การกำกับของผู้ดำเนินการ การสนทนากลุ่มออนไลน์แบบซิงโครนัส เป็นรูปแบบที่ใช้งานมากที่สุดในการรวบรวมข้อมูลการวิจัยที่มุ่งศึกษาแนวคิด เจตคติ และแนวโน้มของพฤติกรรมผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ทางธุรกิจในปัจจุบัน

4.2 การสนทนากลุ่มออนไลน์แบบอะซิงโครนัส

การสนทนากลุ่มออนไลน์แบบอะซิงโครนัส เป็นการสนทนากลุ่มที่ผู้เข้าร่วมสนทนายู่คนละสถานที่และเข้าร่วมสนทนาในเวลาที่แตกต่างกัน (Different Places, Different Time) เนื่องจากผู้เข้าร่วมซึ่งอยู่ในสถานที่ต่าง ๆ และไม่ได้เข้าร่วมสนทนากลุ่มในเวลาเดียวกัน การดำเนินการจึงใช้เวลาหลายวันหรืออาจยืดเวลาออกไปเป็นหลายสัปดาห์หรือหลายเดือนก็ได้ ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มสามารถเข้าไปดูความคิดเห็นผู้อื่น และแสดงความคิดเห็นของตนด้วยข้อความหรือด้วยการตอบคำถามในประเด็นที่ผู้ดำเนินการกำหนดไว้ ในกระดานข่าวการสนทนา อาจมีทั้งข้อความ ภาพ วิดีโอ หรือใช้สื่อในรูปแบบต่าง ๆ ทางออนไลน์ ด้วยเหตุนี้ บางครั้งจึงมีผู้เรียกว่า การสนทนากลุ่มออนไลน์แบบกระดานข่าว (Bulletin Board Focus Group) หรือชุมชนการวิจัย (Research Communities)

เนื่องจากเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว จึงทำให้การดำเนินการสนทนากลุ่มออนไลน์แบบอะซิงโครนัสเป็นไปได้สะดวกและง่ายมากขึ้น ผู้เข้าร่วมไม่จำเป็นต้องเดินทางมาร่วมกิจกรรม ณ ที่ใดที่หนึ่งที่ผู้วิจัยกำหนด ไม่จำเป็นต้องร่วมสนทนาในเวลาเดียวกัน จึงเป็นการเก็บข้อมูลที่ทั้งผู้วิจัยและผู้ให้ข้อมูลประหยัดเวลาและค่าใช้จ่าย ผู้วิจัยสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ มีความคุ้มค่ามากขึ้น นอกจากนี้ ข้อมูลที่ได้ยังได้รับการเสนอในรูปแบบของไฟล์ต่าง ๆ จึงสามารถบันทึกและนำไปวิเคราะห์ผลได้อย่างรวดเร็ว

Morgan และ Lobe (2015, p.206) ได้ให้ข้อคิดว่า การจะเลือกวิธีการจัดการสนทนากลุ่มออนไลน์แบบซิงโครนัสหรือแบบอะซิงโครนัสนั้น ต้องคำนึงถึงปัจจัยต่าง ๆ หลายประการ ที่สำคัญที่สุด ก็คือ ต้องพิจารณาว่า การสนทนากลุ่มออนไลน์ประเภทใด เหมาะกับวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของโครงการวิจัยมากกว่ากัน หากพิจารณาในมุมกว้างแล้วรูปแบบการสนทนากลุ่มออนไลน์แบบซิงโครนัสมีลักษณะและผลลัพธ์ที่ใกล้เคียงกับการสนทนากลุ่มแบบดั้งเดิมมากที่สุด แต่ก็ต้องพิจารณาต่อไปว่าจะได้ข้อมูลเพียงพอตามวัตถุประสงค์การวิจัยหรือไม่ ในทางตรงข้าม การสนทนากลุ่มออนไลน์แบบอะซิงโครนัสจะใช้เวลามากขึ้น ผู้ตอบมีเวลาคิดไตร่ตรองมากขึ้นในการให้ข้อมูลตามประเด็นคำถามที่กำหนด แต่แบบอะซิงโครนัส ก็มีข้อด้อยที่ผู้ร่วมสนทนาไม่ได้ติดตามสารอย่างต่อเนื่อง ก็อาจขาดการติดตามหรือเกาะประเด็นที่สำคัญนั้น ๆ ไป นอกจากนี้ ยังมีประเด็นเชิงปฏิบัติที่ต้องพิจารณาข้อดีและข้อจำกัดอื่น ๆ สำหรับทีมวิจัยและภาคส่วนของผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มด้วย เช่น การสนทนากลุ่มออนไลน์แบบซิงโครนัส มีข้อดีที่ทีมวิจัยใช้เวลาเพียงสั้น ๆ ในช่วงที่จัดการสนทนากลุ่ม แต่ก็มีข้อจำกัดที่ผู้เข้าร่วมประชุมอาจขาดหายไปเนื่องจากมีภาระกิจในช่วงเวลานั้น ซึ่งผู้วิจัยก็ต้องเสียเวลาในการสรรหาบุคคลอื่นเข้าร่วมเพิ่มเติม ส่วนการสนทนากลุ่มออนไลน์แบบอะซิงโครนัส มีข้อจำกัดที่ใช้เวลาในการเก็บข้อมูลของการสนทนากลุ่มยาวนานกว่า แต่มีข้อดีที่มีจำนวนผู้เข้าร่วมคงที่ไม่ขาดหายไปเพราะเขาสามารถเข้าไปให้ความเห็นได้ในเวลาที่สะดวก ซึ่งจะทำให้ผู้วิจัยได้รับข้อมูลหลากหลายครอบคลุมมากขึ้น อย่างไรก็ตาม ก็ต้องพิจารณาถึงลงไปอีกว่า ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มนั้น มีความเต็มใจหรือยอมที่จะให้ข้อมูลตามประเด็นคำถามที่ใช้เวลานานขนาดนั้นหรือไม่ ซึ่งผู้วิจัยจะต้องนำทางเลือกของรูปแบบการจัดการสนทนากลุ่มทั้งสองแบบไปพิจารณาเปรียบเทียบและหาข้อสรุปเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้อย่างเหมาะสมต่อไป

จากที่กล่าวมา จะเห็นว่าการสนทนากลุ่มออนไลน์ทั้งสองประเภทมีรายละเอียดย่อยที่แตกต่างกัน แต่อย่างไรก็ตามโดยหลักการทั่วไปแล้วการสนทนากลุ่มทั้ง 2 ประเภท ก็มีความคล้ายคลึงกัน เป็นการสนทนากลุ่มที่มุ่งประเด็นใดประเด็นหนึ่งในเรื่องเฉพาะตามวัตถุประสงค์การวิจัย เปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมได้แสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระตามการรับรู้และประสบการณ์ของแต่ละคน โดยเน้นให้เกิดการปฏิสัมพันธ์โต้ตอบซึ่งกันและกันภายใต้บรรยากาศที่ดี ดังนั้นเพื่อให้การนำเสนอเกี่ยวกับการเตรียมการและการดำเนินการจัดการสนทนากลุ่มในหัวข้อต่อไปเป็นไปด้วยความกระชับ ผู้เขียนจึงขอแนะนำและจำกัดวงเฉพาะการสนทนากลุ่มออนไลน์แบบซิงโครนัสเท่านั้น

5. การเตรียมการจัดการสนทนากลุ่มออนไลน์

ในการจัดการสนทนากลุ่มออนไลน์ ควรมีการเตรียมการที่สำคัญ ดังต่อไปนี้

5.1 การกำหนดวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของการสนทนากลุ่ม

วัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของการสนทนากลุ่มออนไลน์ ได้มาจากการวิเคราะห์ประเด็นหรือตัวแปรที่ต้องการศึกษาในโครงการวิจัย โดยต้องศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องและบริบทที่ต้องการศึกษา ผู้วิจัยต้องตอบคำถามที่ว่า มีความคาดหวังที่จะได้ข้อมูลเชิงลึกอะไรบ้าง ที่จะนำไปวิเคราะห์ผลเพื่อตอบคำถามการวิจัยที่กำหนดไว้ สิ่งเหล่านี้จะนำไปสู่การกำหนดประเด็นคำถาม เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกที่ต้องการต่อไป

5.2 การกำหนดคุณสมบัติและคัดเลือกผู้ร่วมสนทนากลุ่ม

การกำหนดกลุ่มที่จะเข้าร่วมสนทนากลุ่มออนไลน์ ต้องนึกถึงวัตถุประสงค์และขอบเขตการวิจัยเป็นหลัก โดยพิจารณาว่ากลุ่มประชากรที่จะให้ข้อมูลคือกลุ่มใด เป็นผู้บริหารสถานศึกษา ครู หรือผู้บริหารในสถานประกอบการ พนักงาน ผู้มีความรู้ประสบการณ์ในประเด็นที่จะศึกษา หรือผู้ใช้บริการ ผู้วิจัยต้องกำหนดคุณสมบัติของผู้ที่จะเข้าร่วมสนทนากลุ่มให้ชัดเจน และเลือกบุคคลที่มีคุณสมบัติสำคัญ ๆ ที่คล้ายคลึงกัน (Homogeneous Group) เพื่อให้การดำเนินการสนทนากลุ่มเป็นไปด้วยความเรียบร้อย เนื่องจากในกรณีนี้เป็นการสนทนากลุ่มออนไลน์ จึงต้องกำหนดคุณสมบัติเกี่ยวกับความสามารถในการใช้อุปกรณ์และเครื่องมือการสื่อสารเพิ่มเติมจากกรณีการสนทนากลุ่มปกติ Lobe, Morgan, และ Haffman (2020, p.2) ได้เสนอไว้ว่า ผู้ที่จะเข้าร่วมสนทนากลุ่มออนไลน์นั้น ควรมีคุณลักษณะและมีเงื่อนไขดังนี้

5.2.1 มีอุปกรณ์คอมพิวเตอร์หรืออุปกรณ์ดิจิทัลที่เหมาะสม (เช่น แท็บเล็ต สมาร์ทโฟน ฯลฯ) ซึ่งมีการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตที่มีความแรงและความเร็วเพียงพอกับการใช้งาน

5.2.2 มีการเชื่อมต่อและติดตั้งอุปกรณ์ เช่น ไมโครโฟน ลำโพง หูฟัง และกล้อง เพื่อใช้กับแพลตฟอร์มหรือโปรแกรมที่ใช้ในการสนทนากลุ่ม ซึ่งสามารถได้ยินเสียงและเห็นหน้าผู้ร่วมสนทนากลุ่มได้

5.2.3 มีห้องที่จะใช้ในการสนทนากลุ่มที่เป็นส่วนตัว ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เข้าร่วมอยู่ในสถานที่ที่เงียบ มีเสียงรบกวนน้อยที่สุด นอกจากนั้น ก็เพื่อให้ผู้เข้าร่วมตระหนักถึงการที่ต้องมีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างผู้เข้าร่วมให้มากที่สุด และในช่วงที่ร่วมสนทนาต้องปิดแอปพลิเคชันอื่น ๆ ปิดเสียงโทรศัพท์ ฯลฯ เพื่อให้แน่ใจว่าอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการสนทนากลุ่ม

5.3 การกำหนดขนาดของกลุ่มและช่วงเวลาการสนทนากลุ่ม

ในการสนทนากลุ่มออนไลน์แบบซิงโครนัส ขนาดของกลุ่มที่จะทำให้ได้ข้อมูลเชิงลึกมากที่สุดและจัดการได้ง่าย ควรมีจำนวนสมาชิกเข้าร่วม 6-10 คน หากขนาดกลุ่มใหญ่เกินไปจะทำให้การแสดงความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมไม่ทั่วถึง และหากจำนวนน้อยเกินไป ก็จะทำให้ได้ข้อมูลไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ ระยะเวลาในการสนทนากลุ่มไม่ควรเกิน 90 นาที และไม่ควรมากกว่า 30 นาที (Fleetwood, 2021, pp.3-4)

5.4 การเตรียมเครื่องมือ

การสนทนากลุ่มออนไลน์แบบซิงโครนัส จำเป็นต้องใช้เครื่องมือการสื่อสารที่ผู้ร่วมสนทนากลุ่มสามารถโต้ตอบกัน และมีปฏิสัมพันธ์กันและกัน อุปกรณ์และโปรแกรมที่ใช้ควรเป็นแพลตฟอร์มที่รองรับภาพและเสียงแบบ Real Time บันทึกทั้งภาพ วิดีโอ และเสียงได้ สามารถใช้งานได้ง่าย และมีตัวเลือกที่เหมาะสมกับการใช้งานในการสนทนากลุ่ม แพลตฟอร์มการประชุมทางวิดีโอที่นิยมใช้ในการจัดสนทนากลุ่มในปัจจุบันมีหลายตัวเลือก ได้แก่ Google Hangouts, Adobe Connect, Zoom, Go To Meeting, Web Ex, Skype เป็นต้น (Lobe, Morgan, & Hoffman, 2020, pp.2-4)

แพลตฟอร์มข้างต้นนี้ ผู้ใช้มักใช้ในลักษณะวิดีโอคอลเป็นส่วนใหญ่ เมื่อต้องการการระดมสมอง ก็จะค่อนข้างเสียเวลามาก เพราะผู้จัดบันทึกจะค่อย ๆ จดตามที่ละคน และข้อมูลก็อาจตกหล่นไป ยิ่งถ้าหากผู้ร่วมสนทนากลุ่มต้องมีการทำงานร่วมกันหรือต้องแสดงแนวคิดในรูปผังงาน (Flow Chart) หรือผังความคิด (Mind Map) ก็จะเกิดปัญหาและไม่สะดวก ดังนั้น จึงควรเตรียมแพลตฟอร์มอื่น ๆ เสริม เช่น Whimsical, Miro และ Mural เป็นต้น

5.5 การเตรียมประเด็นคำถาม

การตั้งคำถามมีความสำคัญต่อประสิทธิภาพของการสนทนากลุ่มออนไลน์อย่างยิ่ง เพราะจะเป็นสิ่งขับเคลื่อนการสนทนากลุ่มทั้งหมด Gizir, (2007, p.10) สรุปไว้ว่า คำถามจะจำแนกออกเป็นคำถามทั่ว ๆ ไป และคำถาม

เฉพาะ แต่ละคำถามจะมีความสำคัญต่อประเด็นการวิจัยต่างกัน ในการเตรียมคำถาม จะต้องใช้คำถาม ทั่ว ๆ ไปในช่วงต้น และใช้คำถามเฉพาะในตอนท้ายของการสนทนากลุ่ม และควรจัดเรียงคำถามที่มีความสำคัญมากไว้ในช่วงต้น และคำถามที่มีความสำคัญน้อยกว่าจะอยู่ตอนท้ายของการสนทนากลุ่ม Krueger (1998 as cited in Gizer, 2007, pp.10-12) ได้ให้หลักการสำคัญในการเตรียมคำถามในการสนทนากลุ่มไว้ดังนี้

5.5.1 ควรเป็นคำถามปลายเปิด (Open-Ended Question) เช่น ท่านคิดอย่างไรต่อการบริหารจัดการเกี่ยวกับห้องปฏิบัติการเทคโนโลยีในโรงเรียน หรือ รูปแบบการดำเนินการที่เหมาะสมในการใช้เทคโนโลยีในโรงเรียนควรเป็นอย่างไร เป็นต้น

5.5.2 หลีกเลี่ยงการใช้คำถามที่ให้เลือกเฉพาะคำตอบที่ "ถูก" หรือ "ผิด"

5.5.3 ควรตั้งคำถามว่า "ทำไม" ให้น้อยลง และควรใช้คำถามที่เกี่ยวกับคุณลักษณะหรือสาเหตุที่ก่อให้เกิดสิ่ง นั้น ๆ แทน

5.5.4 ควรเป็นประเด็นคำถามที่กระตุ้นให้ผู้ร่วมสนทนาตื่นตัวและมีส่วนร่วมการสนทนาตลอดเวลา โดยอาจยกตัวอย่างที่สะท้อนภาพเหตุการณ์ หรือใช้รูปภาพประกอบ เป็นต้น

5.5.5 พยายามใช้รูปแบบของคำถามที่หลากหลายใน 5 รูปแบบของคำถาม ประกอบด้วย คำถามเปิดประเด็น (Opening Questions) คำถามนำเข้าสู่ประเด็น (Introductory Questions) คำถามส่งผ่านประเด็น (Transition Questions) คำถามประเด็นหลัก (Key Questions) และคำถามปิดท้าย (Ending Questions)

5.5.6 ควรเป็นคำถามที่ใช้ภาษาง่าย ๆ ตรงไปตรงมา สื่อความหมายได้ชัดเจนและหลีกเลี่ยงศัพท์เฉพาะ

5.6 บุคลากรที่จัดการสนทนากลุ่มออนไลน์

บุคลากรซึ่งเป็นทีมงานในการจัดการสนทนากลุ่มออนไลน์ควรประกอบด้วย ผู้ดำเนินการสนทนา (Moderator) ผู้จดบันทึกข้อมูล (Note-taker) และผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator)

5.6.1 ผู้ดำเนินการสนทนากลุ่ม เป็นบุคคลสำคัญที่จะทำให้ผู้วิจัยได้ข้อมูลเชิงลึกและครอบคลุมประเด็นการวิจัยที่ต้องการ จึงต้องมีการพิจารณาคัดเลือกบุคคลที่มีคุณลักษณะที่จะส่งผลต่อประสิทธิภาพของการดำเนินการ เช่น มีบุคลิกภาพดี มีความรู้ ประสบการณ์ มีทักษะการสื่อสาร เป็นผู้เปิดใจยอมรับความคิดใหม่ ๆ ทักษะการฟัง อารมณ์ขัน นอกจากนี้ ยังต้องเป็นผู้มีมีลักษณะกัลยาณมิตร สามารถใช้เทคโนโลยีที่จำเป็นและยินดีเสียสละเวลาเข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าว

5.6.2 ผู้จดบันทึกข้อมูล ทำหน้าที่จดบันทึกสาระสำคัญจากการสนทนากลุ่ม การถอดเทปการสนทนา และในกรณีที่จำเป็นอาจช่วยเตือนเสริมประเด็นที่ผู้นำการสนทนาข้ามหรือยังไม่ได้ถาม ดังนั้น ผู้บันทึกข้อมูลจึงเป็นบุคคลสำคัญที่ต้องเตรียมไว้ ทำหน้าที่เสมือนเลขานุการของผู้ดำเนินรายการ ซึ่งจะทำให้ผู้ดำเนินการสนทนากลุ่มมุ่งใส่ใจที่การดำเนินการในกลุ่มและจรรยาบรรณโดยไม่ต้องพะวงกับการบันทึก

5.6.3 ผู้อำนวยความสะดวก ทำหน้าที่ดูแลเครือข่ายออนไลน์ ตรวจสอบความเรียบร้อยของเครื่องมือและอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ที่ใช้ และคอยให้คำแนะนำช่วยเหลือเกี่ยวกับการใช้อุปกรณ์และการเข้าถึงข้อมูลแก่ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม

5.7 การดำเนินการสนทนากลุ่ม

ในการดำเนินการสนทนากลุ่มออนไลน์ อาจจำแนกออกได้เป็น 3 ระยะ คือ ระยะก่อนเริ่มการสนทนากลุ่ม ระยะระหว่างการสนทนากลุ่ม และระยะหลังการสนทนากลุ่ม

5.7.1 ระยะก่อนเริ่มการสนทนากลุ่ม

ก่อนเริ่มการสนทนากลุ่ม ผู้อำนวยการความสะดวกและทีมงานต้องตรวจสอบการทำงานของเครื่องมือและอุปกรณ์ทางเทคโนโลยีต่าง ๆ ว่ามีความพร้อมและใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่ ก่อนเริ่มสนทนากลุ่มประมาณ 10-15 นาที ผู้ดำเนินการสนทนากลุ่มจะขอให้ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มลงชื่อเข้าใช้เพื่อตรวจสอบความพร้อมข้อมูลพื้นฐานของผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม เช่น เพศ อายุ ตำแหน่ง หน้าที่การงาน ลักษณะงานที่ได้รับมอบหมายทางการศึกษาและอื่น ๆ ซึ่งอาจเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินการสนทนากลุ่ม

5.7.2 ระยะระหว่างการสนทนากลุ่ม

ในระหว่างการสนทนากลุ่ม Krueger (2002, p.4) ได้สรุปไว้ว่า ควรเริ่มต้นด้วยบรรยากาศที่ทำให้ผู้เข้าร่วมสนทนารู้สึกเป็นกันเอง อบอุ่น และกัลยาณมิตร ในช่วงแรกควรเป็นการทักทายกัน หลีกเลี่ยงการพูดถึงประเด็นหลัก เมื่อเริ่มอย่างเป็นทางการ ผู้ดำเนินการสนทนากลุ่มจะเริ่มต้นตามรูปแบบต่อไปนี้ คือ กล่าวต้อนรับและขอบคุณผู้เข้าร่วม ผู้ดำเนินรายการแนะนำตนเองพร้อมทีมงาน (ผู้จัดบันทึกและผู้อำนวยความสะดวก) เชิญผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มแนะนำตนเอง อธิบายถึงจุดมุ่งหมายในการสนทนากลุ่ม วัตถุประสงค์การวิจัย ภาพรวมของประเด็นการสนทนา อธิบายให้ผู้ร่วมทราบว่าเหตุใดจึงเลือกท่านเหล่านั้นมาร่วม และเน้นให้ผู้เข้าร่วมทราบว่า สิ่งในแต่ละท่านจะให้ข้อมูลในวันนี้เป็นเอกลักษณ์ของแต่ละท่านจะไม่เปิดเผยรายชื่อในการรายงานผล แล้วเริ่มคำถามแรกที่เป็นคำถามเพื่อสร้างความคุ้นเคย

เมื่อเกิดความคุ้นเคย ผู้ดำเนินการจะเริ่มถามตามประเด็นที่ได้อัดเตรียมไว้ ทั้งช่วงให้มีการถกประเด็นและโต้แย้งกันได้พอสมควร อาจเลือกถามผู้ที่คิดว่ามีข้อมูลมากที่สุดแล้วจึงถามผู้เข้าร่วมสนทนาอื่น ๆ โดยกระตุ้นให้แต่ละคนแสดงความคิดเห็น ความรู้สึก อย่างเปิดเผย สำหรับคำถามหลักหรือประเด็นหลักนั้น ผู้ดำเนินการอาจยกประเด็นขึ้นมาแล้วเชิญผู้ร่วมสนทนาคนแรกให้ความเห็น จากนั้นถามรวมทั้งกลุ่มว่ามีท่านใดมีความเห็นที่แตกต่างจากที่ได้รับฟัง ถ้าหากมีผู้เห็นต่างก็ให้อภิปรายร่วมกัน หากไม่มีก็ให้ตั้งคำถามสืบเนื่องเพื่อถามผู้อื่น ๆ ต่อไป

ในระหว่างการสนทนาผู้ดำเนินรายการต้องพยายามสร้างบรรยากาศให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในระหว่างผู้ร่วมสนทนา กระตุ้นให้กลุ่มแสดงความคิดเห็นไม่ให้หยุดนิ่ง ไม่ซักถามคนใดคนหนึ่งมากเกินไป ไม่ควรถามเฉพาะคนคนเดียว อย่าให้ผู้ร่วมสนทนาแสดงความคิดเห็นที่ชักนำให้ผู้อื่นคล้อยตาม (Dominate) ต้องพยายามให้ผู้ที่ไม่ค่อยพูดมีโอกาสแสดงความคิดเห็นออกมาให้ได้

เมื่อเสร็จสิ้นการสนทนากลุ่ม ผู้ดำเนินรายการควรสรุปประเด็นสำคัญ และให้โอกาสผู้เข้าร่วมเพิ่มเติมข้อสรุปของตน หากเห็นว่าการสรุปยังไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ ในการสรุปนั้น อาจสรุปแต่ละประเด็นหรือสรุปรวมในตอนท้ายของการสนทนากลุ่มก็ได้

5.7.3 ระยะหลังการสนทนากลุ่ม

1) การเขียนสรุปบันทึกการสนทนากลุ่ม เป็นงานที่ควรดำเนินการโดยทันทีภายหลังการสนทนากลุ่ม เพราะ ผู้วิจัยยังสามารถจดจำคำพูดหรือรายละเอียดของผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มแต่ละราย สามารถขยายความจากบันทึกคำย่อของผู้บันทึกให้ชัดเจน และเพิ่มเติมส่วนที่ขาดหายไปได้ และเมื่อพิจารณาร่วมกับภาพวิดีโอและเสียงบันทึกที่ถอดจากเครื่องบันทึกก็จะสามารถอธิบายรายละเอียดได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์

2) การวิเคราะห์บทสรุปบันทึกการสนทนากลุ่ม ซึ่งควรเริ่มด้วยการอ่านบันทึกการสนทนากลุ่มทั้งหมดโดยรวม และพิจารณาความคิดเห็นต่าง ๆ ของผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม แบ่งแยกประเภทด้วยข้อความหรือแผนภาพ วิเคราะห์ความถี่ความคิดเห็นที่ซ้ำกัน แล้วสรุปผลจากการวิเคราะห์และอ้างอิงข้อความเห็นที่ปรากฏ

3) จัดทำรายงานฉบับสมบูรณ์ ซึ่งรายงานนี้จะมีรูปแบบแตกต่างกันออกไป เช่น อาจมีหัวข้อความเป็นมา วัตถุประสงค์ ของการสนทนากลุ่ม และมีรายละเอียดในระหว่างการสนทนากลุ่มโดยอาจจัดลำดับข้อคำถามและสาระที่ได้จากการแสดงความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มและสรุปสาระสำคัญที่ได้

การดำเนินการสนทนากลุ่มออนไลน์ตามที่กล่าวข้างต้นนี้ ล้วนมีความสำคัญในทุกๆระยะ โดยมีผู้ดำเนินการสนทนา ผู้บันทึกข้อมูล และผู้อำนวยความสะดวกทำหน้าที่ตามบทบาทที่กำหนด ในระยะก่อนเริ่มสนทนากลุ่ม เป็นระยะเตรียมการเพื่อความพร้อมทั้งเครื่องมือ อุปกรณ์ทางเทคโนโลยี และสมาชิกที่เข้าร่วม ระยะระหว่างการสนทนากลุ่ม จะเริ่มด้วยการสร้างความคุ้นเคย การสร้างบรรยากาศที่กระตุ้นให้สมาชิกแสดงความคิดเห็นตามประเด็นคำถาม และการสรุปในแต่ละประเด็น ส่วนระยะหลังการสนทนากลุ่ม เป็นการสรุปผลการบันทึกผลการสนทนากลุ่มทุกประเด็นเพื่อนำไปวิเคราะห์และจัดทำรายงานฉบับสมบูรณ์

5.8 ข้อดีและข้อจำกัดของการสนทนากลุ่มออนไลน์

การสนทนากลุ่มออนไลน์ มีลักษณะการดำเนินการคล้ายกับการสนทนากลุ่มแบบดั้งเดิมหลายประการ เช่น ขนาดกลุ่มสนทนา รูปแบบและขั้นตอนการสนทนากลุ่ม ชุดคำถามมีลักษณะเชิงลึก เป็นต้น แต่การสนทนากลุ่มออนไลน์ก็แตกต่างจากการสนทนากลุ่มแบบดั้งเดิมเนื่องจากการเป็นการประชุมทางไกลผ่านแพลตฟอร์มทางเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารแบบ Real Time เสมือนจริง จึงมีข้อดีที่เด่นกว่าการสนทนาแบบดั้งเดิมหลายประการ ขณะเดียวกันก็มีข้อจำกัดหรือข้อด้อยหลายข้อเช่นเดียวกัน ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้ (Collabito, 2020 ; Provoke Insight, 2020)

5.8.1 ข้อดี

- 1) ประหยัดค่าใช้จ่ายในการจัดการสนทนากลุ่ม เช่น ไม่ต้องค่าใช้จ่ายในการเดินทางของผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม ไม่ต้องเช่าห้องประชุม เป็นต้น
- 2) ไม่มีข้อจำกัดทางสภาพภูมิศาสตร์ ผู้เข้าร่วมที่อยู่ห่างไกลคนละเมืองหรือคนละประเทศ ก็สามารถเข้าร่วมการสนทนากลุ่มได้
- 3) สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่เข้าถึงได้ยากได้ง่ายขึ้น คนบางกลุ่มมีเวลาน้อยที่จะเข้าร่วมสนทนากลุ่มของผู้วิจัย เช่น กลุ่มผู้บริหารของธุรกิจหนึ่งกับอีกธุรกิจหนึ่ง (B2B) ผู้บริหารสถานศึกษาทางไกล หรือนักพัฒนาหรืออื่น ๆ เป็นต้น
- 4) ได้ข้อมูลเชิงลึกมากขึ้น เนื่องจากการสนทนากลุ่มออนไลน์มีผู้เข้าร่วมซึ่งอยู่ห่างไกลกัน ไม่ต้องเผชิญหน้าระหว่างผู้ร่วมสนทนากลุ่ม ไม่มีการเปิดเผยตัวตน ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มจึงกล้าเปิดเผยข้อมูลอย่างตรงไปตรงมาเกี่ยวกับประเด็นที่สนทนา
- 5) ลดการโน้มน้าวคำตอบจากผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มด้วยกัน ในบรรยากาศการสนทนาแบบดั้งเดิมที่มีการพบหน้ากัน ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มบางคนมีลักษณะทรงอิทธิพล เมื่อเสนอความคิดเห็นออกมาแล้วไม่มีใครกล้าขัดแย้ง แต่การสนทนากลุ่มออนไลน์จะช่วยลดปัญหาดังกล่าว เพราะไม่พบหน้ากันจริงและ ไม่ได้มาจากพื้นที่เดียวกัน

5.8.2 ข้อจำกัด

- 1) ความล่าช้าของการดำเนินการสนทนากลุ่มออนไลน์ เพราะผู้ดำเนินการสนทนาจะมีบทบาทลดลงสามารถควบคุมการดำเนินการสนทนาได้ยากขึ้น เนื่องจากการสนทนาผ่านเทคโนโลยีการสื่อสาร
- 2) ความไม่เหมาะสมกับเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์ ความรู้สึก เช่น ในกรณีที่ให้ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มแสดงความคิดเห็นด้วยการโพสต์ภาษาที่เป็นสัญลักษณ์แทนอารมณ์ (เช่นใช้ Emojis หรือ Emoticons) บนคอมพิวเตอร์ ซึ่งข้อมูลลักษณะนี้ ทำให้ผู้วิจัยไม่อาจคาดหวังคำตอบที่ลึกซึ้งได้มากนัก

3) ความไม่พร้อมในการใช้เทคโนโลยีการสื่อสาร ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มอาจมีปัญหาในการดาวน์โหลดซอฟต์แวร์ การลงชื่อเข้าใช้ หรือการตั้งค่า

4) ความไม่เสถียรอินเทอร์เน็ต แม้ในปัจจุบันจะมีการใช้อินเทอร์เน็ตกันอย่างแพร่หลาย แต่มักมีปัญหาคือความไม่เสถียรอยู่เสมอ นอกจากนี้ยังมีปัญหาเกี่ยวกับความแรงและความเร็วของอินเทอร์เน็ตที่ส่งผลกระทบต่อ การดำเนินการสนทนากลุ่ม

5) การเสียสมาธิของผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม เนื่องจากผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มอาจใช้สถานที่ภายในบ้าน เป็นห้องสนทนากลุ่ม อาจมีสัตว์เลี้ยงหรือสมาชิกในครอบครัวเข้ามารบกวนหรือขัดจังหวะความคิดของเขาทำให้สูญเสียสมาธิได้

6. บทสรุป

ในยุคของการเว้นระยะห่างทางสังคม อันเนื่องมาจากการระบาดของโรคที่เกิดจากเชื้อไวรัสโคโรนา-2019 (COVID-19) นักวิจัยทางสังคมศาสตร์หลายสาขาต่าง ๆ ได้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพโดยอาศัยเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต การสนทนากลุ่มออนไลน์เป็นทางเลือกใหม่ของการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงลึกแทนการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบเห็นหน้ากันอันเป็นวิธีการแบบดั้งเดิม

การสนทนากลุ่มออนไลน์ เป็นเทคนิคการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ ที่ผู้ดำเนินการการสนทนากลุ่มจะใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ต่าง ๆ เป็นเครื่องมือสื่อสารระหว่างผู้เข้าร่วมสนทนาแบบเสมือนจริง โดยมีรูปแบบที่แตกต่างกัน 2 รูปแบบ คือ แบบซิงโครนัสและแบบอะซิงโครนัส การสนทนากลุ่มออนไลน์ทั้ง 2 แบบนี้ ต่างก็มีผู้ดำเนินการสนทนา เป็นผู้ดำเนินการในการตั้งประเด็นคำถาม เพื่อให้ได้ข้อมูลตามประเด็นหรือวัตถุประสงค์การวิจัยในการสนทนากลุ่มออนไลน์ ผู้วิจัยต้องมีการเตรียมการล่วงหน้าหลายประการ เช่น การกำหนดคุณสมบัติและคัดเลือกผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม การเตรียมเครื่องมือหรือแพลตฟอร์มที่จะใช้ โดยพิจารณาเลือกใช้ตามที่เหมาะสมจากแพลตฟอร์มต่าง ๆ เช่น Google Hangouts, Adobe Connect, Zoom, Go To Meeting, Web Ex, Skype ฯลฯ และเลือกแพลตฟอร์มอื่น ๆ เช่น Whimsical, Miro หรือ Mural เพื่อใช้ในการระดมสมองหรือเสนอความคิดเห็น หรือทำงานร่วมกันเพิ่มเติมตามความจำเป็น ในการดำเนินการสนทนากลุ่มออนไลน์แบ่งเป็น 3 ระยะ คือ ระยะก่อนการสนทนากลุ่ม ระยะระหว่างการสนทนากลุ่ม และระยะหลังการสนทนากลุ่ม แต่ละระยะจะมีลักษณะใกล้เคียงกับการสนทนากลุ่มแบบดั้งเดิม แต่มีรายละเอียดปลีกย่อยที่แตกต่างกัน การสนทนากลุ่มออนไลน์ มีทั้งข้อดีและข้อด้อย ข้อดีที่เห็นได้ชัดก็คือ ประหยัดค่าใช้จ่ายในการจัดการสนทนากลุ่ม ไม่มีข้อจำกัดทางสภาพภูมิศาสตร์ สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่เข้าถึงได้ยากได้ง่ายขึ้น ได้ข้อมูลเชิงลึกมากขึ้น และลดการโน้มน้าวคำตอบจากผู้ร่วมสนทนากลุ่มด้วยกัน ส่วนข้อจำกัดก็มีหลายข้อ เช่น ความล่าช้าของการดำเนินการสนทนากลุ่มออนไลน์ ความไม่เหมาะสมกับเนื้อหาที่เกี่ยวกับอารมณ์ความรู้สึก ความไม่พร้อมในการใช้เทคโนโลยีการสื่อสาร ความไม่เสถียรอินเทอร์เน็ต และการเสียสมาธิของผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม

นอกจากประเด็นต่าง ๆ ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว การสนทนากลุ่มออนไลน์ยังได้รับการวิจารณ์อย่างกว้างขวางเกี่ยวกับปัญหาการคัดกรองผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม ซึ่งผู้วิจัยไม่แน่ใจเลยว่า ผู้ให้ข้อมูลในเชิงลึกนั้นมีตัวตนที่แท้จริงอย่างไร เนื่องจากเขาปิดบังไม่แสดงตัวตนที่ชัดเจน ข้อมูลที่ได้โดยเฉพาะการวิจัยตลาดและธุรกิจจึงอาจมีอคติหรือความลำเอียงแฝงอยู่ อีกประเด็นหนึ่ง คือปัญหาทางเทคนิค มีข้อจำกัดหลายประการที่ผู้วิจัยไม่สามารถทราบความรู้สึกของผู้ให้ข้อมูลได้จากสภาพแวดล้อมการสนทนาที่ใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ เช่น ผู้ดำเนินการกับผู้ให้ข้อมูลไม่สามารถสบตากันจริง ๆ

ได้ จึงเป็นการยากที่จะประเมินความรู้สึกของสมาชิกในกลุ่ม การตีความจากข้อมูลอาจไม่ได้รายละเอียดครบและไม่ตรงจริง เพราะผู้วิจัยมักถอดความจากเสียงที่เป็นคำพูดเท่านั้น โดยไม่ได้พิจารณาภาษากายอื่น ๆ ประกอบ เช่น ความเจ็บน้ำเสียง ความขัดแย้งจากสีหน้า ท่าทาง อย่างไรก็ตาม ด้วยความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีการสื่อสารในปัจจุบัน ที่มีการเชื่อมต่อเครือข่ายบรอดแบนด์ (Broadband Interconnections) การเพิ่มขึ้นของเทคโนโลยีเว็บแคม (Webcam Technology) และการสตรีมวิดีโอแบบเรียลไทม์ (Real-time Video-streaming) ปัญหาและข้อจำกัดเหล่านี้ก็ลดลง

กล่าวโดยสรุป การสนทนากลุ่มออนไลน์ เป็นทางเลือกหนึ่งในการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยที่ใช้เทคนิคนี้ควรคำนึงข้อจำกัดที่กล่าวมา และดำเนินการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องที่มีอยู่เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงลึกที่มีความเที่ยงตรงและเชื่อถือได้มากยิ่งขึ้นต่อไป

6. เอกสารอ้างอิง

กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (2563). 7 ตัวอย่างการเว้นระยะทางสังคม (Social Distancing).

สืบค้นเมื่อ 30 มีนาคม 2565 จาก <https://www.mhesi.go.th/index.php/content-page/item/1515-7exam-social-distancing.html>

เก็จกนก เอื้อวงศ์. (2562). การสนทนากลุ่ม : เทคนิคการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพที่มีประสิทธิภาพ. *วารสารศึกษาศาสตร์ มสธ*, 12(1), 17-30

วรรณ คุณดิลกมมล, นิตยา วงศ์ยศ, เพชรรัตน์ เอื้ออภิสถิวงศ์ และสฤทธะ เผือกประพันธ์. (2559). การสนทนากลุ่มออนไลน์ : ทางเลือกใหม่สำหรับการวิจัยในยุคไทยแลนด์ 4.0, *วารสารวิชาการสถาบันวิทยาการจัดการแห่งแปซิฟิก*, 2(1), 110-120

Abrams, K. M., & Gaiser, T.J. (2020). *Online focus groups*. Retrieved July 20, 2021 from <https://www.researchgate.net/profile/Katie-Abrams/publication/315114356-Online-focus-group/Links/...>

Collabito. (2020). *Advantages and Disadvantages of Online Focus Groups*. Retrieved July 20, 2021 from <https://www.collabito.com/advantages-and-disadvantages-of-focus-groups/>

Dilshad, R.M., and Latif, M.I. (2013). Focus Group Interview as a Tool for Qualitative Research : An Analysis. *Pakistan Journal of Social Sciences*, 33(1), 191-198

Dos Santos Marques, I.C., Fouad, M.N., Vickers, S.M., and Scarinci, I. (2020). *Implementation of virtual focus groups for qualitative data collection in a global pandemic*. Retrieved August 1, 2021 from <https://www.researchgate.net/profile/Isabel-Dos-Santos-Marques/publication/346196129...>, Doi : 10.1016/j. amjsurg.2020.10.009

- Fleetwood, D. (2021). *What is an online focus group? An in-depth guide including examples, types, and steps with advantages*, Retrieved August 5, 2021 from <https://www.questionpro.com/blog/online-focus-group/>
- Gizir, S. (2007). Focus Groups in Educational Studies. *Mersin University Journal of the Faculty of Education*, 3(1), 1-20
- Johnson, B. and Odhner, K. (2021). Focus groups from home: Conducting virtual focus groups during the COVID-19 pandemic and beyond. *College & Research Libraries News*, 82(6), 1-5
- Krueger, R.A. (2002). *Designing and Conducting Focus Group Interviews*, Retrieved July 20, 2021 from <https://www.eiu.edu/ihec /Krueger-Focus-roupInterviews.pdf>
- Lathen, L. and Laestadius, L. (2021). *Reflections on Online Focus Group Research with Low Socio-Economic Status African American Adults During COVID-19*. Retrieved March 29, 2022 from <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/16094069211021713>
- Liamputtong, P. (2011). *Focus Group Methodology : Principles and Practices*. Los Angeles, C.A.: Sage Publishing
- Lobe, B., Morgan, D. and Hoffman, K.A. (2020). Qualitative Data Collection in an Era of Social Distancing, *International Journal of Qualitative Methods* 19, 1-8, DOI : 10.1177/1609406920937875
- Madriz, E. (2003), Focus groups in feminist research. In N. Denzin & Y. Lincoln (Eds.) *Collecting and Interpreting Qualitative Materials* (2nd ed., pp.363-387). London : Sage.
- Marczak, M. & Sewell, M. (2008). *Using Focus Groups For Evaluation*. Retrieved August 5, 2021 from <https://cals.arizona.edu/sfcs/cyfernet/cyfar/focus.htm>
- Morgan, D.L., and Lobe, B. (2015). *Online Focus Groups*. Retrieved August 2, 2021 from https://www.researchgate.net/profile/David-Morgan-43/publication/273809338_Online_Focus_Groups/links/550c/Online_Focus_Groups.pdf?origin=publication_detail
- Provoke Insights. (2020). *The Pros and Cons of Online Focus Groups*. Retrieved July 22, 2021 from <https://provokeinsights.com/the-pros-and-cons-of-online-focus-groups/>
- Turkish Red Crescent .(2021). *Adapting to New Normal: Remote Focus Group Discussion During COVID-19*. Retrieved March 31, 2022 from <https://reliefweb.int/report/turkey/adapting-new-normal-remote-focus-group-discussions-during-covid-19>

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้โดยใช้โปรแกรม PSPP

The Data Analysis in Research for Development by Using PSPP Program

รัชดาภรณ์ ตันติกุล¹

Rachadaporn Tantikul¹

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ โดยใช้โปรแกรม PSPP ซึ่งเป็นโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติที่ไม่มีค่าใช้จ่าย เหมาะสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ เพื่อให้ได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่มีความถูกต้องและแม่นยำ สามารถลดความผิดพลาดในการสุตรในการคำนวณค่าสถิติต่าง ๆ รวมทั้งประหยัดเวลา และนำไปสู่การลดความคลาดเคลื่อนที่อาจเกิดขึ้นในงานวิจัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย 2 ประเด็นหลักที่เกี่ยวข้อง คือ การพิจารณาในการเลือกใช้สถิติที่เหมาะสมในการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ได้แก่ ระดับการวัดของตัวแปร และการพิจารณาเลือกใช้สถิติที่เหมาะสมในการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ และการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ โดยใช้โปรแกรม PSPP ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงบรรยาย สถิติเชิงปริมาณ การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย และการวิเคราะห์ความเที่ยงของเครื่องมือการวิจัย

คำสำคัญ : การวิเคราะห์ข้อมูล, การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้, โปรแกรม PSPP

Abstract

The objective of this academic paper aims to present a method for data analyzing in research for learning development. By using PSPP program, it is a free statistical package program. This program is suitable for data analysis in research to improve learning. The program saves time and reduce the discrepancies which may occur in research including 2 main points; the appropriate choosing statistics program in research to improve learning, namely the level of measurement of variables, and the methods for analyzing data in learning development throughout PSPP program. This article also analyzes data by using descriptive statistics, comparing with the mean difference, and analyzing the reliability of research instruments to obtain accurate data analysis.

Keyword: Data Analysis, Research for Development, PSPP Program

¹สาขาวิชาการประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

Program in Elementary Education Faculty of Education Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat university

E-mail : Rachadaporn_swu@hotmail.com

วันที่รับบทความ : 01 กันยายน 2564

วันที่แก้ไขบทความ : 05 มีนาคม 2565

วันที่ตอบรับตีพิมพ์บทความ : 10 มีนาคม 2565

1. บทนำ

การวิจัยเป็นเครื่องมือสำคัญในการแก้ปัญหาและการพัฒนาองค์ความรู้โดยการวิจัยเป็นกระบวนการแสวงหาความรู้อย่างเป็นระบบความเป็นเหตุเป็นผลเพื่อที่จะค้นพบข้อความจริงและความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ และได้มาซึ่งความรู้หรือข้อค้นพบใหม่ที่เชื่อถือได้โดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ สำหรับการออกแบบการวิเคราะห์ข้อมูล (analysis design) นั้นเป็นขั้นตอนสำคัญของการดำเนินการวิจัยในการกำหนดแนวทางเพื่อตอบปัญหาการวิจัยให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และสมมติฐานการวิจัยที่กำหนดไว้ได้อย่างถูกต้องและครบถ้วน

ปัจจุบันการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบโจทย์การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้นั้นได้มีการนำเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์เข้ามามีส่วนสำคัญในการประมวลผล มีการพัฒนาโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติที่หลากหลายเพื่อให้ได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่มีความถูกต้อง แม่นยำ ประหยัดเวลา และลดความคลาดเคลื่อนที่อาจจะเกิดขึ้นในงานวิจัยนำไปสู่ความน่าเชื่อถือของผลการวิจัย โปรแกรมที่นิยมใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลนั้นก็คือ โปรแกรม SPSS เนื่องจากเป็นโปรแกรมบนระบบปฏิบัติการวินโดวส์ สามารถวิเคราะห์ได้ง่ายและสะดวก แต่เนื่องจากโปรแกรม SPSS เป็นโปรแกรมที่มีลิขสิทธิ์ ผู้ใช้ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการใช้งานโปรแกรม ปัจจุบันมีผู้พัฒนาโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ PSPP ซึ่งเป็นโปรแกรมที่ไม่มีค่าใช้จ่าย มีรูปแบบโปรแกรมแบบอนุญาตให้ใช้เสรี (freeware software) มีลิขสิทธิ์แบบเปิด (Open Source) สามารถนำไปใช้วิเคราะห์ข้อมูลโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายมีการออกแบบให้ใช้ได้ง่ายคล้ายกับโปรแกรม SPSS นอกจากนี้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยที่มีลักษณะเป็นแบบทดสอบแบบปรนัยมีการให้คะแนน 0,1 (เช่น แบบทดสอบแบบปรนัยหลายตัวเลือก เป็นต้น) นั้นสามารถวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมอีกหลายโปรแกรม เช่น โปรแกรม Tap และโปรแกรม EVANA ซึ่งเป็นโปรแกรมแบบอนุญาตให้ใช้เสรีไม่เสียค่าใช้จ่าย โดยในบทความนี้จะกล่าวถึงเฉพาะการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรม PSPP ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบโจทย์ของการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ซึ่งได้แก่ การวิเคราะห์สถิติเชิงบรรยาย/สถิติเชิงปริมาณ ได้แก่ ความถี่และค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย และการวิเคราะห์ค่าความเที่ยงของเครื่องมือการวิจัย

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ในการนำเสนอวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรม PSPP สำหรับการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ประกอบด้วย 1) การพิจารณาในการเลือกใช้สถิติที่เหมาะสมในการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ซึ่งได้แก่ ระดับการวัดของตัวแปร และการพิจารณาเลือกใช้สถิติที่เหมาะสมในการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ และ 2) การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ โดยใช้โปรแกรม PSPP ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงบรรยาย/สถิติเชิงปริมาณ การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย และการวิเคราะห์ความเที่ยงของเครื่องมือการวิจัย

2. การพิจารณาในการเลือกใช้สถิติที่เหมาะสมในการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้

2.1 ระดับการวัดของตัวแปร

ตัวแปร (Variable) เป็นสิ่งที่ผู้วิจัยต้องการศึกษา และเป็นสิ่งที่สามารถแปรค่าได้ในกลุ่มประชากรหรือกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา สามารถแบ่งระดับการวัดของตัวแปรออกเป็น 4 ระดับ คือ มาตรานามบัญญัติ (Nominal Scale)

เป็นการกำหนดตัวเลขขึ้นเพื่อใช้ในการจำแนกสิ่งต่าง ๆ ออกเป็นกลุ่ม เป็นพวก หรือเป็นประเภท ซึ่งตัวเลขหรือค่าต่าง ๆ ที่กำหนดให้ไม่สามารถนำมากระทำทางคณิตศาสตร์ได้ เช่น ตัวแปรเพศ ระดับการศึกษา เป็นต้น 2) มาตราเรียงอันดับ (Ordinal Scale) เป็นการกำหนดอันดับให้แก่สิ่งต่าง ๆ ช่วงความห่างของแต่ละอันดับไม่เท่ากันจึงไม่สามารถนำมากระทำทางคณิตศาสตร์ได้ เช่น ตัวแปรลำดับที่การประกวด เป็นต้น 3) มาตราอันดับ (Ordinal Scale) เป็นการแบ่งค่าของตัวแปรที่ต้องการศึกษาออกเป็นช่วง ๆ โดยแต่ละช่วงนั้นมีขนาดเท่ากัน และช่วงของความแตกต่างแต่ละช่วงเท่ากัน และสามารถบอกปริมาณความแตกต่างระหว่างช่วงได้ แต่ไม่มีศูนย์ที่แท้จริง (Absolute Zero) เป็นเพียงศูนย์เทียมหรือศูนย์สมมติ (arbitrary zero) เท่านั้น เช่น ตัวแปรอุณหภูมิ คะแนนสอบ เป็นต้น และ 4) มาตราอัตราส่วน (Ratio Scale) เป็นมาตราการวัดที่ตัวเลขเป็นผลการวัดที่ละเอียดที่สุด สามารถสื่อความหมายตรงตามค่าของสิ่งที่วัด และเป็นมาตราอัตราส่วนที่มีศูนย์แท้ เช่น ตัวแปรรายได้ เป็นต้น ซึ่งหากจัดแบ่งกลุ่มของตัวแปรทั้ง 4 ระดับออกเป็น 2 กลุ่ม สามารถจำแนกออกได้ ดังนี้ 1) ตัวแปรเชิงคุณลักษณะ หรือตัวแปรเชิงกลุ่ม ประกอบด้วยตัวแปรที่อยู่ในมาตรานามบัญญัติ และมาตราเรียงอันดับ ซึ่งตัวเลขไม่มีความหมายทางคณิตศาสตร์ ไม่สามารถนำมาบวก ลบ คูณ หารได้ และ 2) ตัวแปรเชิงปริมาณ ประกอบด้วยตัวแปรที่อยู่ในมาตราอันดับและมาตราอัตราส่วน ตัวเลขมีความหมายทางคณิตศาสตร์สามารถนำมาบวก ลบ คูณ หารได้ ทั้งนี้การวิเคราะห์ข้อมูลระดับการวัดของข้อมูลที่สูงกว่าจะมีคุณสมบัติครอบคลุมคุณสมบัติของค่าในมาตราที่ต่ำกว่าจึงสามารถแปลงค่าในมาตราที่สูงกว่าเป็นมาตราที่ต่ำกว่าได้ เช่น อายุ..... ปี ซึ่งเป็นข้อมูลที่อยู่ในระดับอัตราส่วน สามารถแปลงเป็นช่วงอายุ ซึ่งเป็นข้อมูลที่อยู่ในระดับนามบัญญัติได้

2.2 การพิจารณาเลือกใช้สถิติที่เหมาะสมในการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้

ในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบปัญหาการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ นั้นประกอบด้วยทั้งการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงบรรยาย/สถิติเชิงปริมาณ (Descriptive Statistics) และการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงอ้างอิง (Inferential Statistics) ดังนี้

2.2.1 การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงบรรยาย/สถิติเชิงปริมาณ เพื่อบรรยายลักษณะของข้อมูลต่าง ๆ ที่รวบรวมข้อมูลมา ได้แก่ การหาค่าความถี่ และค่าร้อยละ (กรณีข้อมูลเชิงกลุ่ม ซึ่งมีระดับการวัดของข้อมูลอยู่ในมาตรานามบัญญัติและมาตราเรียงอันดับ) และการหาค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (กรณีข้อมูลเชิงปริมาณ ซึ่งมีระดับการวัดของข้อมูลอยู่ในมาตราอันดับและมาตราอัตราส่วน)

2.2.2 การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงอ้างอิง ในบทความฉบับนี้จะกล่าวถึงเฉพาะการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ การทดสอบค่าที (T-Test) ทั้งนี้สามารถใช้สถิติทดสอบค่าทีได้ในกรณีที่ตัวแปรต้นเป็นตัวแปรเชิงกลุ่ม (มีระดับการวัดของข้อมูลอยู่ในมาตรานามบัญญัติและมาตราเรียงอันดับ) แปรค่าได้ 2 ค่า และตัวแปรตามเป็นข้อมูลเชิงปริมาณ (มีระดับการวัดของข้อมูลอยู่ในมาตราอันดับและมาตราอัตราส่วน) เท่านั้น เช่น เปรียบเทียบจำนวนครั้งการเข้าเรียนจำแนกตามเพศ (แปรค่าได้ 2 ค่า คือ ชาย และ หญิง) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจำแนกตามวิธีการจัดการเรียนรู้ 2 วิธี เป็นต้น ซึ่งหากตัวแปรต้นเป็นข้อมูลเชิงกลุ่ม ที่มีการแปรค่า มากกว่า 2 ค่า ไม่สามารถใช้สถิติทดสอบค่าทีได้ ควรปรับใช้สถิติในการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (ANOVA) ในกรณีที่ตัวแปรต้นแปรค่า 3 ค่า หรือสถิติวิเคราะห์ความแปรปรวนหลายทาง (MANOVA) ต่อไป ในกรณีที่ตัวแปรต้นแปรค่าได้มากกว่า 3 ค่าขึ้นไป นอกจากนี้หากตัวแปรตามเป็นข้อมูลเชิงกลุ่ม จะไม่สามารถใช้สถิติทดสอบค่าทีได้ ควรปรับใช้สถิติทดสอบไค-สแควร์ (Chi-Square) เช่น เปรียบเทียบการสอบ (แปรค่าได้ 2 ค่า คือ ผ่าน และไม่ผ่าน) จำแนกตามเพศ (แปรค่าได้ 2 ค่า คือ ชาย และหญิง) เป็นต้น

3. การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ โดยใช้โปรแกรม PSPP

โปรแกรม PSPP เป็นการทำงานภายใต้ระบบการปฏิบัติงานวินโดวส์จึงใช้ความสามารถขั้นพื้นฐานของระบบปฏิบัติการวินโดวส์ได้ เช่น การตัด การคัดลอก เป็นต้น สามารถนำข้อมูลเข้าได้จากหลายโปรแกรม เช่น WordPad Notepad และ Microsoft Office เป็นต้น มาใช้ในโปรแกรม PSPP ได้ นอกจากนี้ยังสามารถนำข้อมูลเข้าจากโปรแกรมอื่น ๆ โดยใช้คำสั่ง import data แต่โปรแกรม PSPP มีข้อจำกัดบางประการที่แตกต่างจากการใช้งานโปรแกรม SPSS คือ ในส่วนของการตั้งค่าของตัวแปร ในหน้าต่าง Variable View ไม่สามารถคัดลอกการตั้งค่าจากตัวแปรหนึ่งไปยังอีกตัวแปรหนึ่งได้ โปรแกรม PSPP มีคำสั่งเครื่องมือพื้นฐานของโปรแกรมคล้ายกับโปรแกรม Microsoft ในส่วนสำคัญที่เรียกใช้ ดังนี้

- 1) File ใช้สำหรับการจัดการเกี่ยวกับไฟล์ข้อมูล
- 2) Edit ใช้สำหรับย้าย คัดลอก จัดวางข้อมูล หรือค้นหาข้อมูลจากที่ต่าง ๆ
- 3) Data ใช้สำหรับจัดการข้อมูล การเพิ่มตัวแปร การเพิ่มข้อมูล
- 4) Transform ใช้สำหรับย้ายหรือเปลี่ยนข้อมูลจากรูปแบบหนึ่งไปยังอีกรูปแบบ และการคำนวณค่า ซึ่งในการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ส่วนใหญ่จะเป็นการใช้เพื่อหาค่ารวมของตัวแปร
- 5) Analyze ใช้สำหรับเลือกใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งในตอบปัญหาการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ส่วนใหญ่จะเป็นการใช้ คำสั่ง Descriptive Compare Mean และ Reliability Analysis และ
- 6) Graphs ใช้สำหรับสร้างกราฟและแผนภูมิต่าง ๆ

นอกจากนี้การจัดการข้อมูลในโปรแกรม PSPP สามารถดำเนินการได้คล้ายกับโปรแกรม SPSS คือ หากต้องการแทรก หรือลบ Case สามารถดำเนินการได้ 2 แบบคือ ใช้คำสั่ง Edit → Insert Case หรือ คลิกขวาที่แถบเคสด้านซ้าย เลือก Insert Case ในกรณีที่ต้องการเพิ่มเคส และ ใช้คำสั่ง Edit → Clear Case หรือ คลิกขวาที่แถบเคสด้านซ้าย เลือก Clear Case ในกรณีที่ต้องการลบเคส และหากต้องการแทรกหรือลบตัวแปร สามารถดำเนินการได้ 2 แบบเช่นกัน คือ ใช้คำสั่ง Edit → Insert Variable หรือ คลิกขวาที่แถบตัวแปรด้านบน เลือก Insert Variable ในกรณีที่ต้องการเพิ่มตัวแปร และ ใช้คำสั่ง Edit → Clear Variable หรือ คลิกขวาที่แถบตัวแปรด้านบน เลือก Clear Variable ในกรณีที่ต้องการลบตัวแปร

หน้าต่างของโปรแกรม PSPP มีแผ่นงานของโปรแกรม 2 แผ่นงาน คือ 1) แผ่นงาน Data View ใช้สำหรับการบันทึกข้อมูลผลการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยบันทึกข้อมูลทีละ Case จากซ้ายไปขวาจนครบทุกตัวแปร เช่น หากรวบรวมข้อมูลจากผู้ตอบ 20 คน จะบันทึกข้อมูลถึง Case ที่ 20 และ 2) แผ่นงาน variable view ใช้สำหรับการตั้งค่าตัวแปรให้สอดคล้องกับเครื่องมือในการวิจัย มีส่วนสำคัญที่ต้องตั้งค่าตัวแปรดังภาพที่ 1

1) Name เป็นการกำหนดชื่อตัวแปร สามารถกำหนดชื่อตัวแปรได้ทั้งภาษาอังกฤษ ภาษาไทย และตัวเลข โดยการตั้งชื่อนั้นต้องขึ้นต้นด้วยตัวอักษร

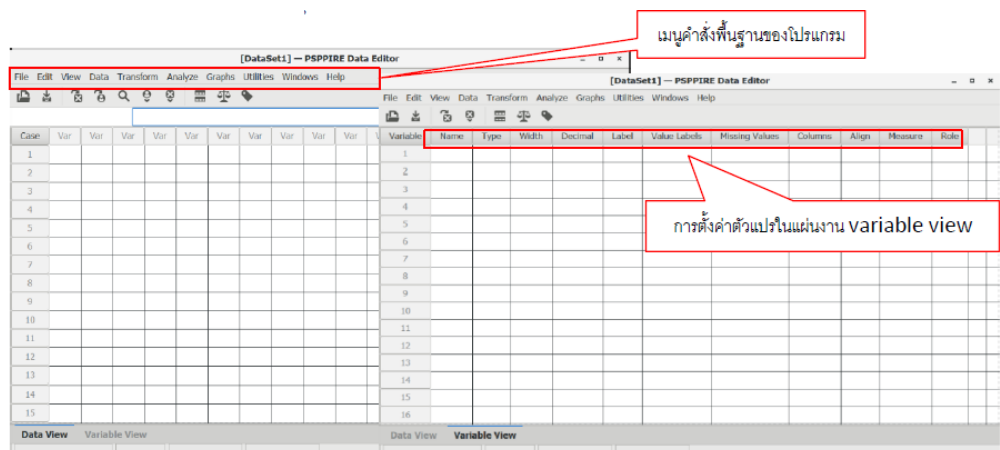
2) Type เป็นการกำหนดชนิดของตัวแปร โดยส่วนใหญ่แล้วหากเป็นข้อมูลที่เป็นตัวเลข กำหนดเป็น Numeric และหากเป็นข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามปลายเปิด หรือข้อมูลที่ต้องการบันทึกเป็นตัวอักษร ให้ปรับเป็น String

3) Value Labels เป็นการกำหนดค่าที่เป็นไปได้ให้กับตัวแปร เช่น ตัวแปรระดับการศึกษา แปรค่าได้ 2 ค่า คือ ปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอก จึงมีการกำหนดตัวเลขแทนค่า ซึ่งสามารถกำหนดเป็นตัวเลขใด ๆ ก็ได้ แต่เพื่อให้สะดวกในการบันทึกข้อมูลนิยมกำหนดเรียงตามลำดับข้อรายการกำหนดให้ 1 แทนระดับปริญญาตรี 2 แทนระดับปริญญาโท และ 3 แทนระดับปริญญาเอก แต่หากเป็นตัวแปรต่อเนื่องไม่ต้องกำหนดค่าที่เป็นไปได้ให้กับตัวแปร เช่น ตัวแปรอายุ ... ปี ไม่ต้องบันทึกข้อมูลใด ๆ ในช่อง Value Labels

4) Missing Values เป็นการกำหนดค่าให้กับข้อมูลสูญหาย

5) Measure เป็นการตั้งค่าระดับการวัดของตัวแปร โดยกำหนดให้สอดคล้องกับมาตราวัดของตัวแปร ดังนี้ มาตรานามบัญญัติ เลือก Nominal มาตราเรียงอันดับ เลือก Ordinal มาตราอันตรภาพและมาตราอัตราส่วน คลิกเลือก

Scale เช่น ตัวแปรระดับการศึกษา คลิกเลือก “Nominal” ลำดับที่การประกวดโครงงาน คลิกเลือก “Ordinal” คะแนน คลิกเลือก “Scale” เป็นต้น

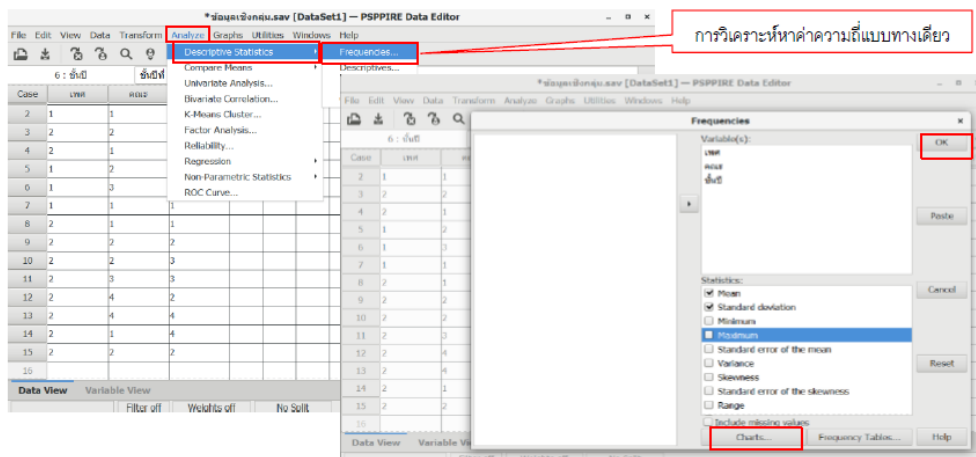

ภาพที่ 1 เมนูคำสั่งพื้นฐานของโปรแกรม

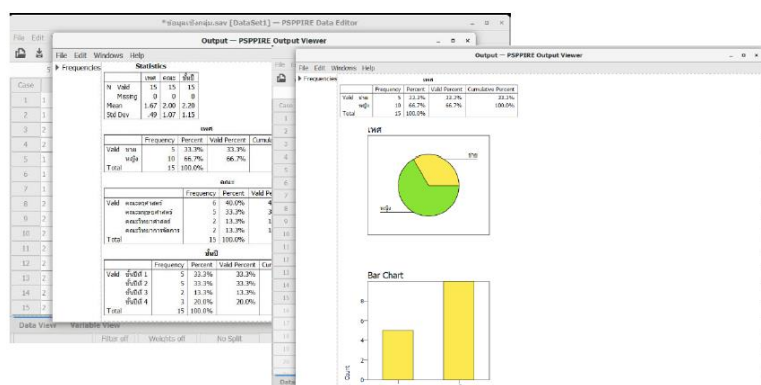
การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงบรรยาย/สถิติเชิงปริมาณ เพื่อตอบปัญหาการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้เกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และในการบรรยายลักษณะของข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การหาค่าความถี่และค่าร้อยละ และการหาค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน มีวิธีการในการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรม SPSS ดังนี้

3.1 การหาค่าความถี่แบบทางเดียว และค่าร้อยละ

การวิเคราะห์หาค่าความถี่แบบทางเดียวและค่าร้อยละ มีขั้นตอนในการวิเคราะห์ ดังนี้ 1) คลิกเลือกคำสั่ง **Analyze → Descriptive Statistics → Frequencies** 2) คลิกเลือกตัวแปรที่ต้องการหาค่าความถี่และค่าร้อยละ จากกล่องด้านซ้ายมือไปไว้กล่องทางขวามือ (Variables) 3) คลิกตรงช่อง Mean และ Standard deviation เพื่อนำออกไม่วิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 4) หากต้องการนำเสนอแผนภูมิ คลิกที่ Charts และ 5) คลิก OK วิธีการวิเคราะห์ ดังภาพที่ 2 และตัวอย่างผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังภาพที่ 3

ภาพที่ 2 วิธีการวิเคราะห์ค่าความถี่แบบทางเดียว

ภาพที่ 3 ตัวอย่างผลการวิเคราะห์ความถี่แบบทางเดียว และค่าร้อยละ

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ความถี่แบบทางเดียวและค่าร้อยละในรูปแบบของการบรรยายประกอบตาราง ซึ่งการบรรยายผลนิยามบรรยาย 3 ค่า คือ สูงสุด รองลงมา และต่ำที่สุด ซึ่งจากตัวอย่างผลการวิเคราะห์ความถี่แบบทางเดียวในภาพที่ 3 สามารถนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบตารางประกอบการบรรยาย ได้ดังตารางที่ 1

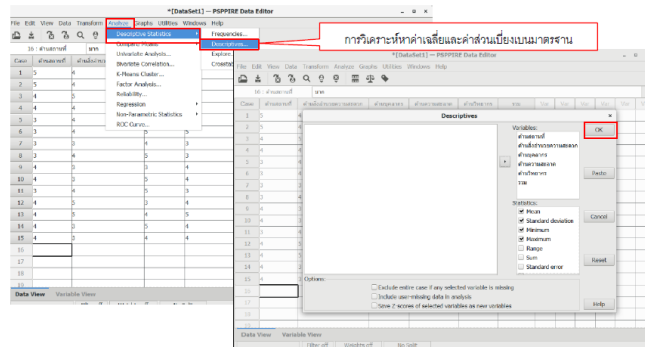
ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของเพศ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	5	33.33
หญิง	10	67.67
รวม	15	100.00

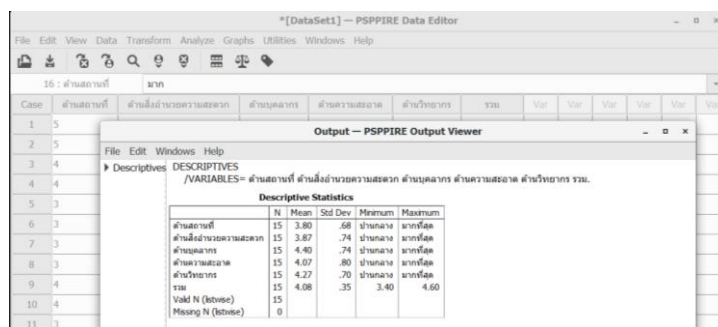
จากตารางที่ 1 เมื่อพิจารณาจำนวนและร้อยละของเพศของผู้ตอบ พบว่า ผู้ตอบส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง โดยจำนวน เท่ากับ 10 คน คิดเป็นร้อยละ 67.67 รองลงมา คือ เพศชาย จำนวนเท่ากับ 5 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33

การหาค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

การวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีขั้นตอนในการวิเคราะห์ ดังนี้ 1) คลิกเลือกคำสั่ง **Analyze → Descriptive Statistics → Descriptive Statistics** 2) คลิกเลือกตัวแปรที่ต้องการหาค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานจากกล่องด้านซ้ายมือไปไว้กล่องทางขวามือ (Variables) และ 3) คลิก OK วิธีการวิเคราะห์ดังภาพที่ 4 และตัวอย่างผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังภาพที่ 5

ภาพที่ 4 วิธีการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ภาพที่ 5 ตัวอย่างผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในรูปของการบรรยายประกอบตาราง ซึ่งการบรรยายผลนิยมนบรรยาย 3 ค่า คือ สูงสุด รองลงมา และต่ำที่สุด และกำหนดเกณฑ์ในแปลความหมาย ซึ่งอาจจะ เป็นเกณฑ์แบบช่วงเท่า (4.21-5.00 ระดับมากที่สุด 3.81-4.20 ระดับมาก 2.61-3.80 ระดับปานกลาง 1.81-2.60 ระดับน้อย และ 1.00-1.80 ระดับน้อยที่สุด) หรือช่วงไม่เท่า (4.51-5.00 ระดับมากที่สุด 3.51-4.50 ระดับมาก 2.51-3.50 ระดับปานกลาง 1.51-2.50 ระดับน้อย และ 1.00-1.50 ระดับน้อยที่สุด) ซึ่งขึ้นอยู่กับผู้วิจัยเลือกใช้เกณฑ์ ซึ่งจากตัวอย่าง ผลการวิเคราะห์ในภาพที่ 5 ผู้เขียนนำเสนอผลโดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์แบบช่วงเท่า ใน 5 ระดับ ดังตัวอย่างการ นำเสนอในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมโครงการ

ข้อรายการ	ค่าเฉลี่ย	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	การแปลความหมาย
ด้านสถานที่	3.80	.68	ระดับปานกลาง
ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก	3.87	.74	ระดับมาก
ด้านบุคลากร	4.47	.74	ระดับมากที่สุด
ด้านความสะอาด	4.40	.80	ระดับมากที่สุด
ด้านวิทยากร	4.07	.70	ระดับมาก
รวม	4.08	.35	ระดับมาก

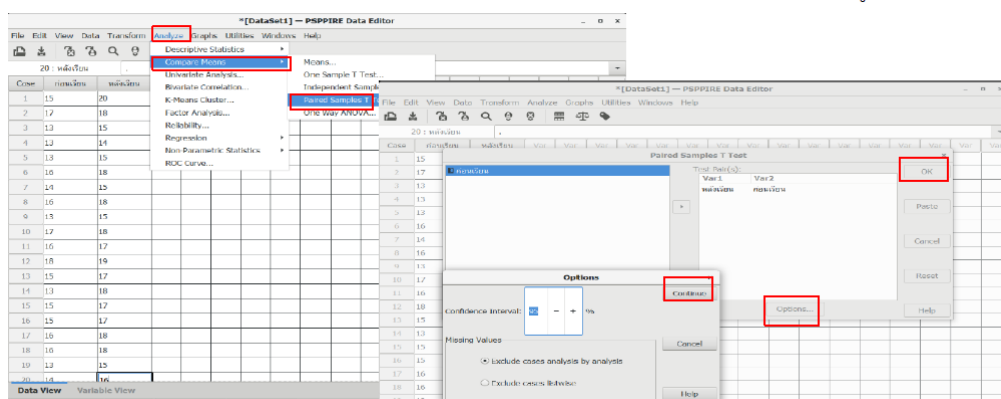
จากตารางที่ 2 เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมโครงการ พบว่า ในภาพรวมผู้เข้าร่วมโครงการมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.08 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.35 และเมื่อพิจารณาจำแนกรายข้อรายการ พบว่า ข้อรายการที่ผู้เข้าร่วมโครงการส่วนใหญ่มีความคิดเห็นในระดับสูงสุด คือ ด้านบุคลากร โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.47 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.74 รองลงมา คือ ด้านความสะอาด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.40 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.80 และน้อยที่สุด คือ ด้านสถานที่ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.80 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.68 ตามลำดับ

การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย

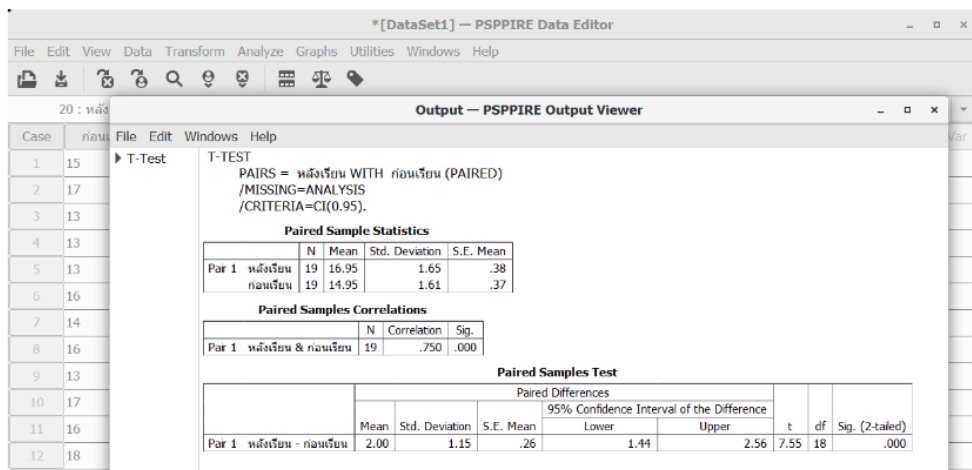
การเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง เพื่อตอบปัญหาการวิจัยหลัก ทั้งกรณีเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่ไม่เป็นอิสระ ซึ่งสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ การทดสอบค่าทีแบบกลุ่มตัวอย่างไม่เป็นอิสระ (Dependent Samples T-Test) และกรณีเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่มที่เป็นอิสระ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ การทดสอบค่าทีแบบกลุ่มตัวอย่างเป็นอิสระ (Independent Samples T-Test) ดังนี้

1) การทดสอบค่าทีแบบกลุ่มตัวอย่างไม่เป็นอิสระ (Dependent Samples T-Test)

การวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่ไม่เป็นอิสระ เช่น การเปรียบเทียบคะแนนก่อนเรียนและคะแนนหลังเรียน มีขั้นตอนในการวิเคราะห์ ดังนี้ 1) คลิกเลือกคำสั่ง **Analyze → Compare Means → Paired Samples T-Test** 2) คลิกเลือกตัวแปรที่ต้องการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยจากกล่องด้านซ้ายมือไปไว้กล่องทางขวามือ (Test Paired) และ 3) คลิก OK วิธีการวิเคราะห์ ดังภาพที่ 6 และตัวอย่างผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังภาพที่ 7

ภาพที่ 6 วิธีการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่มที่ไม่เป็นอิสระ

ภาพที่ 7 ตัวอย่างผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่มที่ไม่เป็นอิสระ

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปของการบรรยายประกอบตาราง ซึ่งจากตัวอย่างผลการวิเคราะห์ในภาพที่ 7 ผู้เขียนนำเสนอผลการวิเคราะห์ได้ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างผู้เรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้นวัตกรรมกับผู้เรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยวิธีปกติ

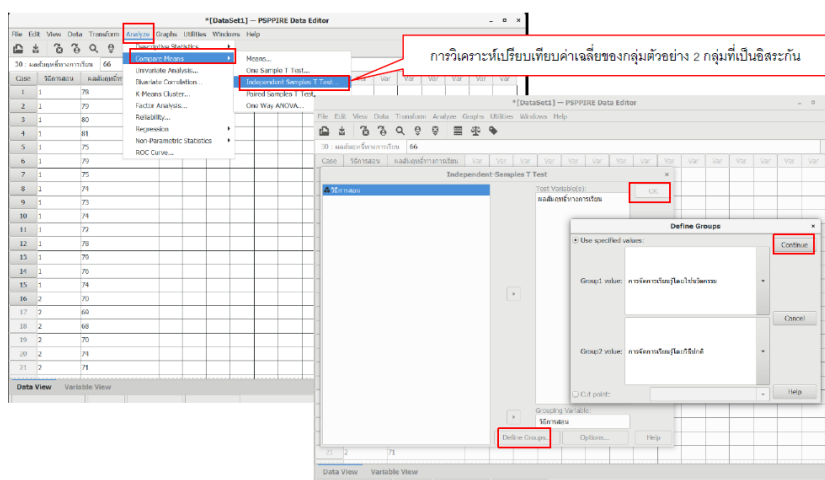
คะแนน	ค่าเฉลี่ย	ค่าส่วนเบี่ยงเบน	ค่า t	Sig.
มาตรฐาน				
คะแนนก่อนเรียน	14.95	1.61	7.55	.00
คะแนนหลังเรียน	16.95	1.65		

df = 18

จากตารางที่ 3 พบว่า ค่า t มีค่าเท่ากับ 7.55 และค่า Sig. มีค่า .000 ซึ่งมีค่าน้อยกว่าค่านัยสำคัญที่กำหนดไว้ ดังนั้นคะแนนก่อนเรียนมีความแตกต่างจากคะแนนหลังเรียนอย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับนัยสำคัญ .05 และเมื่อพิจารณา ค่าเฉลี่ยของคะแนน พบว่า คะแนนหลังเรียนมีคะแนนสูงกว่าคะแนนก่อนเรียน

2) การทดสอบค่าที่แบบกลุ่มตัวอย่างเป็นอิสระ (Independent Samples T-Test)

การวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นอิสระ เช่น การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน 2 กลุ่ม (กลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้นวัตกรรม และกลุ่มที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ) มีขั้นตอนในการวิเคราะห์ ดังนี้ 1) คลิกเลือกคำสั่ง Analyze → Compare Means → Independent Samples T-Test 2) คลิกเลือกตัวแปรที่ต้องการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยจากกล่องด้านซ้ายมือไปไว้กล่องทางขวามือ โดยนำตัวแปรตามไว้กล่อง Test Variable และตัวแปรอิสระไว้กล่อง Grouping Variable 3) คลิก Define Groups 4) ระบุค่าที่กำหนดไว้ของตัวแปรต้นของกลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 4) คลิก Continue และ 5) คลิก OK วิธีการวิเคราะห์ดังภาพที่ 8 และตัวอย่างผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังภาพที่ 9

ภาพที่ 8 วิธีการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่มที่เป็นอิสระกัน

[DataSet1] -- PSPPIRE Data Editor

File Edit View Data Transform Analyze Graphs Utilities Windows Help

Output -- PSPPIRE Output Viewer

File Edit Windows Help

T-Test

T-TEST /VARIABLES=ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
/GROUPS=14การสอบ(1,2) /MISSING=ANALYSIS
/CRITERIA=CI(0.95).

Group Statistics

Group	N	Mean	Std. Deviation	S.E. Mean
การจัดการเรียนรู้โดยใช้นวัตกรรม	15	76.47	2.83	.73
การจัดการเรียนรู้โดยวิธีปกติ	15	67.87	3.20	.83

Independent Samples Test

		Levene's Test for Equality of Variances		T-Test for Equality of Means						
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
									Lower	Upper
การจัดการเรียนรู้โดยใช้นวัตกรรม	Equal variances assumed	.11	.747	7.80	28.00	.000	8.60	1.10	6.34	10.86
	Equal variances not assumed			7.80	27.57	.000	8.60	1.10	6.34	10.86

ภาพที่ 9 ตัวอย่างผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่มที่เป็นอิสระกัน

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปแบบของการบรรยายประกอบตาราง ซึ่งจากตัวอย่างผลการวิเคราะห์ในภาพที่ 9 ผู้เขียนนำเสนอผลการวิเคราะห์ที่ได้ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างผู้เรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้นวัตกรรมกับผู้เรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยวิธีปกติ

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	ค่าเฉลี่ย	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่า t	Sig.
การจัดการเรียนรู้โดยใช้นวัตกรรม	76.47	1.30	7.80	.00
การจัดการเรียนรู้โดยวิธีปกติ	67.87	.98		

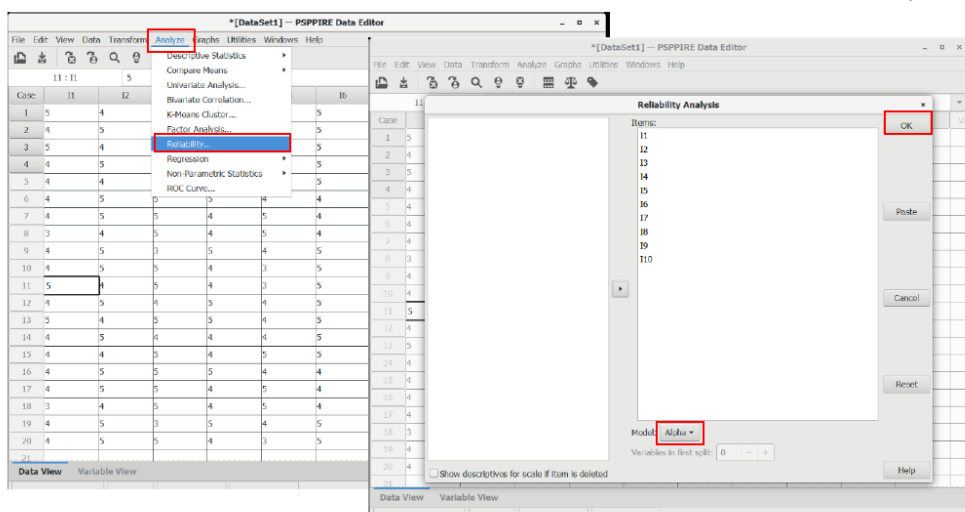
df = 28

จากตารางที่ 4 พบว่า ค่า T มีค่าเท่ากับ 7.80 และค่า Sig. มีค่า .000 ซึ่งมีค่าน้อยกว่าค่านัยสำคัญที่กำหนดไว้ ดังนั้นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างผู้เรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้นวัตกรรมมีความแตกต่างกับผู้เรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยวิธีปกติ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับนัยสำคัญ .05 และเมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ย พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้นวัตกรรมสูงกว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยวิธีปกติ

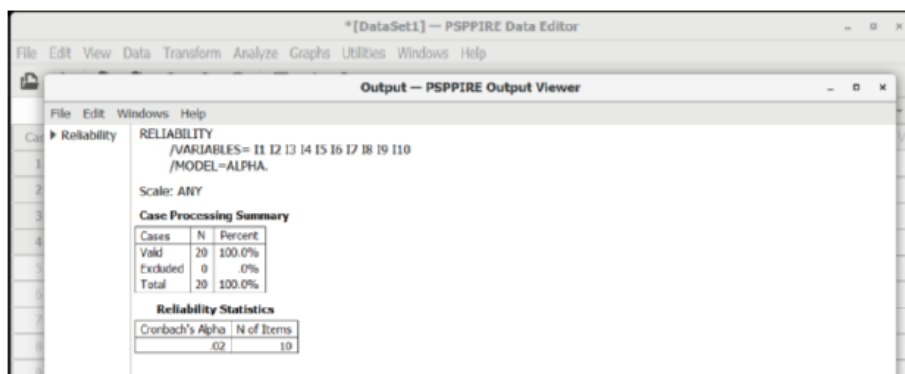
การวิเคราะห์ความเที่ยงของเครื่องมือการวิจัย

การวิเคราะห์ความเที่ยงของเครื่องมือการวิจัย เป็นการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือการวิจัยที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการดำเนินการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ผลที่ได้จากการวัดก็จะมีผลคลาดเคลื่อนส่งผลให้การวิจัยไม่มีความน่าเชื่อถือ ซึ่งค่าความเที่ยงหรือความเชื่อมั่น (Reliability) คือคุณสมบัติของเครื่องมือในการวัดได้ผลคงที่ การหาค่าความเที่ยงนั้นมีหลายประเภท ได้แก่ 1) ความเที่ยงแบบคงที่จากการใช้วิธีทดสอบซ้ำแล้วนำคะแนนที่ได้มาหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน 2) ความเที่ยงแบบสมมูลจากการใช้วิธีเครื่องมือคู่ขนานแล้วนำคะแนนที่ได้มาหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน 3) ความเที่ยงแบบคงที่และสมมูลจากการทดสอบซ้ำโดยใช้เครื่องมือคู่ขนานแล้วนำคะแนนที่ได้มาหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน 4) วิธีการแบ่งครึ่งข้อสอบเป็นการใช้เครื่องมือชุดเดียวสอบครั้งเดียว โดยแบ่งออกเป็น 2 ชุด เช่น ข้อคู่กับข้อคี่ หรือแบบครึ่งแรกกับครึ่งหลัง นำคะแนนที่ได้มาหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน แล้วปรับให้เป็นเต็มฉบับโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของสเปียร์แมน บราวน์ 5) วิธีของคูเดอร์ ริชาร์ดสัน เป็นการหาความเที่ยงแบบความสอดคล้องภายใน แต่สามารถใช้ได้เฉพาะข้อสอบที่มีการให้คะแนนแบบ 0,1 (ตอบถูกได้ 1 คะแนน ตอบผิดได้ 0 คะแนน) ซึ่งสามารถวิเคราะห์ที่ใช้โปรแกรมวิเคราะห์ข้อสอบ เช่น โปรแกรม Tab โปรแกรม EVANA เป็นต้น และ 6) วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค เป็นการหาค่าความเที่ยงแบบความสอดคล้องภายในสามารถวิเคราะห์ได้ทุกเครื่องมือการวิจัย

ซึ่งในบทความนี้ผู้เขียนขอกล่าวถึงเฉพาะการวิเคราะห์ค่าความเที่ยงด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค มีขั้นตอนในการวิเคราะห์ ดังนี้ 1) คลิกเลือกคำสั่ง **Analyze → Reliability** (ในบางเวอร์ชันอาจคลิกเลือกคำสั่ง **Analyze → Scale → Reliability**) 2) คลิกเลือกตัวแปรที่ต้องการหาค่าความเที่ยงจากกล่องด้านซ้ายมือไปไว้กล่องทางขวามือ (Items) 3) คลิก OK วิธีการวิเคราะห์ ดังภาพที่ 10 และตัวอย่างผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังภาพที่ 11

ภาพที่ 10 วิธีการวิเคราะห์ค่าความเที่ยงด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค

ภาพที่ 11 ตัวอย่างผลการวิเคราะห์ค่าความเที่ยงด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปของการบรรยายประกอบตาราง ซึ่งจากตัวอย่างผลการวิเคราะห์ในภาพที่ 11 ผู้เขียนนำเสนอผลการวิเคราะห์ได้ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ค่าความเที่ยงของเครื่องมือ

เครื่องมือวิจัย	จำนวนข้อคำถาม	ค่าความเที่ยงแบบสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค
แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียน	10	.02

จากตารางที่ 5 พบว่า เมื่อพิจารณาค่าความเที่ยงของแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียน พบว่า มีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.02

ในบทความนี้ผู้เขียนยกตัวอย่างเพื่อประกอบการอธิบายโดยใช้การวิจัย เรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้นวัตกรรมการเรียนรู้ 4.0 ของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา โดยมีวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้ 1) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาก่อนและหลังการได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้นวัตกรรมการเรียนรู้ 4.0 และ 2) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้นวัตกรรมการเรียนรู้ 4.0 และเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนซึ่งมีลักษณะเป็นแบบปรนัยแบบเลือกตอบ (Multiple Choice) จำนวน 30 ข้อ และ 2) แบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้นวัตกรรมการเรียนรู้ 4.0 ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับของลิเคิร์ต (Likert's rating scale) จำนวน 8 ข้อ ดังนี้ 1) ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบ ประกอบด้วยข้อคำถาม 3 ข้อ ได้แก่ เพศ คณะ ชั้นปี และ 2) ข้อมูลความพึงพอใจของนักศึกษา ประกอบด้วยข้อคำถาม 5 ข้อ ได้แก่ ด้านสถานที่ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านบุคลากร ด้านความสะอาด และด้านวิทยากร ดังตัวอย่างในการตั้งค่าตัวแปรดังนี้

1. Name กำหนดชื่อตามข้อคำถาม เพศ คณะ ชั้นปี ด้านสถานที่ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านบุคลากร ด้านความสะอาด และด้านวิทยากร
2. Type กำหนดเป็น Numeric

3. Value Labels กำหนดค่าที่เป็นไปได้ให้กับตัวแปร เช่น ตัวแปรเพศ กำหนดให้ 1 แทน “ชาย” และ 2 แทน “หญิง” เป็นต้น

4. Missing Values กำหนดค่าเป็นเลข 8

5. Measure 1) ข้อคำถามข้อมูลสถานภาพทั่วไป เช่น เพศ คณะ ชั้นปี กำหนดเป็น Nominal และ 2) ข้อคำถามความพึงพอใจของนักศึกษา กำหนดเป็น Scale

จากตัวอย่างข้างต้นการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบปัญหาการวิจัย ดังนี้ 1) การวิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาก่อนและหลังการได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้นวัตกรรมการเรียนรู้ 4.0 โดยใช้สถิติเชิงอ้างอิงในการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ค่าสถิติ T แบบกลุ่มตัวอย่างไม่เป็นอิสระ (โดยใช้คำสั่งในการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรม SPSS คือ Paired Samples T-Test) และ 2) การวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้นวัตกรรมการเรียนรู้ 4.0 โดยใช้สถิติเชิงบรรยาย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (โดยใช้คำสั่งในการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรม SPSS คือ Descriptive)

3. บทสรุป

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้โดยใช้โปรแกรม SPSS มีลักษณะของโปรแกรมคล้ายคลึงกับโปรแกรม SPSS ซึ่งเป็นโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติที่มีค่าใช้จ่าย ซึ่งเมื่อวิเคราะห์ข้อดีและข้อจำกัดในการใช้โปรแกรม ในการวิเคราะห์ข้อมูลระหว่างโปรแกรม SPSS เมื่อเปรียบเทียบกับโปรแกรมที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลอย่างแพร่หลาย โปรแกรม SPSS นั้น พบว่า ข้อดีของ โปรแกรม SPSS คือ โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติที่ไม่มีค่าใช้จ่ายสามารถวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบปัญหาในการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ได้อย่างครบถ้วนตามวัตถุประสงค์การวิจัย ได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ต้องสมบูรณ์ แต่มีข้อจำกัดบางประการ คือ ในส่วนของหน้าต่างการตั้งค่าตัวแปร (Variable View) นั้นไม่สามารถคัดลอกข้อมูลจากตัวแปรหนึ่งไปยังอีกตัวแปรหนึ่งได้ การใช้โปรแกรม SPSS ในการตอบปัญหาการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้นั้น สรุปได้ดังนี้

1. การพิจารณาในการเลือกใช้สถิติที่เหมาะสมในการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ดังนี้

1) ระดับการวัดของตัวแปร มาตราการวัดของข้อมูลประกอบด้วย 4 มาตรา คือ มาตรานามบัญญัติ มาตรารายอันดับ มาตรานัยภาพ และมาตราอัตราส่วน ซึ่งมาตรานามบัญญัติและมาตรารายอันดับ เรียกว่า ข้อมูลเชิงกลุ่ม เนื่องจากตัวเลขไม่สามารถนำมาบวก ลบ คูณหารได้ ส่วนมาตราอัตราภาพและมาตราอัตราส่วน เรียกว่า ข้อมูลเชิงปริมาณ เนื่องจากตัวเลขสามารถนำมาบวก ลบ คูณหาร ได้

2) เทคนิคการเลือกใช้สถิติที่เหมาะสมในการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ โดยการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงบรรยาย/สถิติเชิงปริมาณ ในกรณีข้อมูลเชิงกลุ่ม (มาตรานามบัญญัติและมาตรารายอันดับ) นิยามค่าความถี่ และค่าร้อยละ และในกรณีข้อมูลเชิงปริมาณ (มาตราอัตราภาพและมาตราอัตราส่วน) นิยามค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (กรณีข้อมูลเชิงปริมาณ ซึ่งมีระดับการวัดของข้อมูลอยู่ในมาตราอัตราภาพและมาตราอัตราส่วน) นอกจากนี้ในการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ การทดสอบค่าที (t-test) สามารถใช้ได้กรณีที่ตัวแปรต้นเป็นตัวแปรเชิงกลุ่ม แปรค่าได้ 2 ค่า และตัวแปรตามเป็นข้อมูลเชิงปริมาณเท่านั้น เช่น การเปรียบเทียบจำนวนครั้งการเข้าเรียนจำแนกตามเพศ (แปรค่าได้ 2 ค่า คือ ชาย และ หญิง) การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจำแนกตามวิธีการจัดการเรียนรู้ 2 วิธี เป็นต้น

2. วิธีการในการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ โดยใช้โปรแกรม SPSS ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงบรรยาย/สถิติเชิงปริมาณ การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย และการวิเคราะห์ความเที่ยงของเครื่องมือการวิจัย สรุปขั้นตอนการวิเคราะห์ดังนี้

1) การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงบรรยาย/สถิติเชิงปริมาณ เพื่อตอบปัญหาการวิจัยที่เกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และการบรรยายลักษณะของข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การวิเคราะห์ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ขั้นตอนการวิเคราะห์ คือ **Analyze → Descriptive Statistics → Frequency** และการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ขั้นตอนการวิเคราะห์ คือ **Analyze → Descriptive Statistics → Descriptive Statistics**

2) การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง เพื่อตอบปัญหาการวิจัยหลัก 1) เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่ไม่เป็นอิสระ ซึ่งสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ การทดสอบค่าที่แบบกลุ่มตัวอย่างไม่เป็นอิสระ (dependent samples t-test) ขั้นตอนการวิเคราะห์ คือ **Analyze → Compare Means → Paired Samples T Test** และ 2) เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่มที่เป็นอิสระ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ การทดสอบค่าที่แบบกลุ่มตัวอย่างเป็นอิสระ (independent samples t-test) ขั้นตอนการวิเคราะห์ คือ **Analyze → Compare Means → Independent Samples T Test**

3) การวิเคราะห์ความเที่ยงของเครื่องมือการวิจัยด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ขั้นตอนในการวิเคราะห์ คือ **Analyze → Reliability** (บางเวอร์ชันอาจใช้คำสั่ง **Analyze → Scale → Reliability**)

4. เอกสารอ้างอิง

- ชัยวิชิต เขียวชนะ. (2560). *สถิติสำหรับการวิจัย: แนวคิดและการประยุกต์ใช้*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิพย์สิริ กาญจนวาสี และศิริชัย กาญจนวาสี. (2559). *วิธีวิทยาการวิจัย*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: ทริปีการพิมพ์ และตรายาง.
- เทียนแก้ว เลี่ยมสุวรรณ. (2558). SPSS: โปรแกรมทางเลือกในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการวิจัย. *วารสารวิจัยและพัฒนาหลักสูตร*. 5(2). หน้า 118 – 125.
- ปิยะธิดา ทองอร่าม. (2561). *การวิเคราะห์สถิติเพื่อการวิจัยโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์*. กรุงเทพมหานคร: บริษัทแดเน็กซ์ อินเทอร์เน็ตคอร์ปอเรชั่น.
- ไพศาล วรคำ. (2559). *การวิจัยทางการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 8. มหาสารคาม: ตักสิลาการพิมพ์.
- วรรณณี แกมเกตุ. (2555). *วิธีวิทยาการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริชัย กาญจนวาสี, ทวีวัฒน์ ปิตยานนท์ และดิเรก ศรีสุข. (2559). *การเลือกใช้สถิติที่เหมาะสมสำหรับการวิจัย*. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร: บุญศิริการพิมพ์.
- Best, J. and Kahn, J.V. (2014). *Research in education*. England: Pearson Education Limited.
- Kerlinger, F.N. and Lee, H.B. (2000). *Foundations of Behavioral Research*. Singapore: Thomson Learning, Inc.

CALL OUT อย่างไรให้ชอบด้วยกฎหมาย: กรณีการเรียกร้องเกี่ยวกับการบริหารจัดการ ของรัฐบาลต่อการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา

How to Call out Legally: A Case of Calling out toward the Government Administration on the Coronavirus Outbreak

อุมาพร สิทธิบุรณานา¹

Umaporn Sitthiburanaya¹

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์การเรียกร้องแสดงความคิดเห็นของประชาชนชาวไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคคลผู้มีชื่อเสียงหรือมีอิทธิพลต่อสังคมไทยเกี่ยวกับการบริหารงานของรัฐบาลในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID -19) ว่ามีความผิดทางกฎหมายหรือไม่อย่างไร เนื่องจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ประกอบกับกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง หรือ ICCPR ซึ่งปัจจุบันประเทศไทยเป็นภาคีแห่งกติกา ได้รับรองให้บุคคลมีสิทธิเสรีภาพในการแสดงออก แต่อย่างไรก็ตาม มิได้หมายความว่า การใช้สิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นจะสามารถกระทำได้อย่างไม่มีขอบเขตหรือข้อจำกัด แต่ต้องอยู่ภายใต้กรอบของกฎหมายที่ถูกบัญญัติขึ้นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยเพื่อคุ้มครองสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดี หรือเพื่อป้องกันสุขภาพของประชาชน กล่าวคือ การแสดงความคิดเห็นต้องอยู่ภายใต้กรอบของประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งเป็นกฎหมายที่คุ้มครองสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคล และรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ดังนั้นการเรียกร้องเพื่อแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานของรัฐบาลจึงเป็นเรื่องที่ประชาชนชาวไทยสามารถกระทำได้ตามสิทธิที่มีกฎหมายรับรองคุ้มครองแต่ทั้งนี้ต้องอยู่ภายใต้กรอบที่กฎหมายกำหนดไว้เช่นเดียวกัน

คำสำคัญ: การเรียกร้อง โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา มาตรการปิดเมือง ดุหมั่น หมิ่นประมาท

Abstract

This article aims to study and to analyze about people's call out especially in famous people or influencers in Thai society regarding government administration in the situation of Coronavirus outbreak (COVID-19) in a sense of illegality. The Constitution of the Kingdom of Thailand B.E. 2560 and

¹ สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

Department of Laws, Faculty of Humanities and Social Sciences, Nakhon Pathom Rajapath University.

Email: usitthiburanaya@hotmail.com

the International Covenant on Civil and Political Rights (ICCPR), as one of the members of ICCPR, has laid down the principle which Thai people have the right to express independently. However, it does not mean that the freedom of expression can be done without exception. Those acts must be underneath the law framework enacted by the constitution of the kingdom of Thailand in protecting people's rights or liberties, maintaining peace or good morals, or protecting public health, including opinion expression. It mentioned that opinion expression must be under the Criminal Code which is a law protecting people's rights, peace, or morals of people. Therefore, the call out for expressing opinions about the government administration can be done by Thais within the law framework.

Keywords: Call out, COVID -19, Lockdown, Defamation, Insult

วันที่รับบทความ : 17 ตุลาคม 2564

วันที่แก้ไขบทความ : 03 กุมภาพันธ์ 2565

วันที่ตอบรับตีพิมพ์บทความ : 10 มีนาคม 2565

1. บทนำ

สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือที่เรียกว่า COVID-19 พบการระบาดครั้งแรกในเมืองอู่ฮั่น สาธารณรัฐประชาชนจีน ในช่วงปลายปี พ.ศ. 2562 เป็นเชื้อไวรัสที่ทำให้ผู้ติดเชื้อเจ็บป่วยต่อระบบทางเดินหายใจ เช่น ไอ มีไข้ มีน้ำมูก หรือทำให้เกิดภาวะแทรกซ้อน เช่น ปอดบวม ปอดอักเสบ ไตวาย เชื้อไวรัสโคโรนาจะแพร่เชื้อได้ง่ายจากคนสู่คน ผ่านการสัมผัสกับผู้ติดเชื้อและละอองเสมหะจากการไอ จาม น้ำมูก น้ำลาย ในเวลาต่อมาเชื้อไวรัสดังกล่าวได้ระบาดไปทั่วโลกจนเกิดการกลายพันธุ์หลายสายพันธุ์ด้วยกัน แต่เดลตา (Delta) เป็นสายพันธุ์ที่เป็นอันตรายต่อชีวิตมนุษย์มากที่สุดในช่วงเวลานี้ เนื่องจากสามารถแพร่กระจายเชื้อได้อย่างรวดเร็ว ทำให้มีผู้ติดเชื้อเป็นกลุ่มก้อนจำนวนมาก ส่งผลกระทบต่อระบบสาธารณสุขทั่วโลกให้ตกอยู่ในสภาวะล่มสลาย อันเนื่องมาจากบุคลากรทางการแพทย์รวมถึงอุปกรณ์ในการช่วยชีวิต เช่น เครื่องช่วยหายใจ ยา เวชภัณฑ์ วัคซีน มีปริมาณที่ไม่เพียงพอต่อการป้องกันควบคุมและการรักษาพยาบาล ทำให้มีผู้เสียชีวิตมากมายทั่วโลกจากการติดเชื้อสายพันธุ์เดลตา (รามาชเนนแนล, 2564) สำหรับประเทศไทย ข้อมูล ณ วันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2564 มีผู้ป่วยยืนยันสะสมอยู่ที่จำนวน 1,476,477 คน และอัตราผู้เสียชีวิตสะสมจำนวน 15,363 ราย (กรมควบคุมโรค, 2564) ด้วยเหตุนี้จึงเป็นหน้าที่สำคัญอย่างยิ่งของรัฐบาลที่ต้องหาวิธีป้องกันควบคุมการติดเชื้อและลดอัตราการเสียชีวิตของผู้ติดเชื้อในประเทศไทยอย่างเร่งด่วนและมีประสิทธิภาพสูงสุด

แนวทางของรัฐบาลภายใต้การบริหารงานของนายกรัฐมนตรีพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ต่อการจัดการกับสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 กำหนดให้รัฐบาลมีหน้าที่ต้องจัดการให้ประชาชนได้รับบริการสาธารณสุขที่มีประสิทธิภาพอย่างทั่วถึงโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย รัฐบาลจึงพยายามดำเนินมาตรการเพื่อป้องกันควบคุมการติดเชื้อและลดอัตราการเสียชีวิตของประชาชน โดยอาศัยอำนาจตามกฎหมายระหว่างประเทศที่ประเทศไทยจะต้องปฏิบัติตามในฐานะสมาชิกขององค์การอนามัยโลก (WHO) และพระราชบัญญัติโรคติดต่อ พ.ศ. 2558 ประกาศใช้มาตรการปิดเมือง (Lock down) เพื่อควบคุมการแพร่ระบาดของโรคที่กระจายอย่างรวดเร็ว

และเป็น วงกว้าง รวมถึงจัดหาวัดขึ้นให้กับบุคลากรทางการแพทย์และประชาชน อันเป็นมาตรการสำคัญที่จะช่วยหยุดยั้งและป้องกันการติดเชื้ออย่างดีที่สุดขณะนี้ แต่การดำเนินมาตรการของรัฐบาล เกิดการวิพากษ์วิจารณ์ของประชาชนเกี่ยวกับการบริหารจัดการหรือเรียกกันว่า การ “call out” โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเรียกร้องแสดงความคิดเห็นของผู้ที่มีอิทธิพลทางความคิดของสังคมไทยอย่างดารา นักแสดง หรือผู้ที่มีชื่อเสียงในสังคม (Influencer) อื่น ๆ เช่น ยูทูบเบอร์ บล็อกเกอร์ เกี่ยวกับวัคซีน เช่น การจัดหาวัดขึ้นที่ล่าช้าและไม่เพียงพอ ความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงวัคซีน ประสิทธิภาพของวัคซีนในการป้องกันเชื้อไวรัส โควิดและการเรียกร้องแสดงความคิดเห็นที่เกี่ยวกับผลกระทบทางเศรษฐกิจอันเกิดจากมาตรการปิดเมือง

จากการที่ประชาชนได้ออกมาวิพากษ์วิจารณ์ แสดงความคิดเห็นสะท้อนการบริหารงานของรัฐบาลจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา-19 ทำให้เกิดการถกเถียงในสังคมไทยว่าการเรียกร้องนั้นสามารถกระทำได้อย่างไรหรือไม่อย่างไร ด้านหนึ่งเห็นว่าสามารถกระทำได้เนื่องจากเป็นการใช้สิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น โดยมีกฎหมายภายในประเทศ และกฎหมายระหว่างประเทศรับรองให้ประชาชนชาวไทยสามารถกระทำได้ ได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 34 กำหนดให้ประชาชนชาวไทยมีสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น ประกอบกับกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง หรือ ICCPR (International Covenant on Civil and Political Rights) ข้อบทที่ 19 กำหนดให้บุคคลมีสิทธิเสรีภาพในการแสดงออก ซึ่งปัจจุบันประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีกติการะหว่างประเทศดังกล่าวแล้ว (กระทรวงการต่างประเทศ, 2564) ขณะที่อีกด้านหนึ่งเห็นว่าการวิพากษ์วิจารณ์สะท้อนการบริหารงานของรัฐบาลนั้น ประชาชนไม่อาจกระทำได้อย่างไม่มีขอบเขตจำกัด กล่าวคือ แม้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 และกติการะหว่างประเทศ ICCPR กำหนดให้บุคคลมีสิทธิเสรีภาพในการแสดงออกได้ แต่การแสดงออกดังกล่าวจะต้องอยู่ภายใต้กรอบที่กฎหมายกำหนดด้วย เช่น ประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งมีบทบัญญัติเกี่ยวกับความผิดฐานดูหมิ่นเจ้าพนักงานและความผิดฐานหมิ่นประมาทไว้

ด้วยสถานการณ์ดังกล่าวข้างต้นระหว่างรัฐบาลซึ่งมีอำนาจหน้าที่ต้องป้องกันควบคุมการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา กับสิทธิเสรีภาพของประชาชนในการแสดงความคิดเห็นต่อการทำหน้าที่ของรัฐบาล ซึ่งต่างฝ่ายต่างมีกฎหมายรับรองคุ้มครองทั้งกฎหมายระหว่างประเทศและกฎหมายภายในประเทศ จึงเป็นที่มาของหัวข้อเรื่อง “CALL OUT อย่างไรให้ชอบด้วยกฎหมาย: กรณีการเรียกร้องเกี่ยวกับการบริหารจัดการของรัฐบาลต่อการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์การเรียกร้อง (Call Out) ของประชาชนชาวไทยเกี่ยวกับการบริหารงานของรัฐบาลในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ซึ่งรัฐบาลมีอำนาจและหน้าที่ตามกฎหมายที่จะต้องบริหารจัดการต่อการแพร่ระบาดของโรคกับการเรียกร้องแสดงความคิดเห็นของประชาชนว่าสามารถกระทำได้อย่างไรหรือไม่อย่างไร ทั้งนี้เพื่อให้ประชาชนสามารถใช้สิทธิขั้นพื้นฐานแสดงความคิดเห็นได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย

2. หลักกฎหมายกับการบริหารจัดการของรัฐบาลในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา

การบริหารจัดการของรัฐบาลในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา เพื่อป้องกันและควบคุมการระบาดของโรค มีหลักกฎหมายที่ให้อำนาจและกำหนดหน้าที่ให้รัฐบาลต้องกระทำ ดังนี้

2.1 กฎอนามัยระหว่างประเทศ (International Health Regulations 2005)

กฎอนามัยระหว่างประเทศ หรือ IHR มีสถานะเป็นกฎหมายระหว่างประเทศซึ่งรัฐสมาชิกขององค์การอนามัยโลก (World Health Organization หรือ WHO) จะต้องปฏิบัติตาม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจจับ ป้องกันการแพร่กระจายและควบคุมโรคที่อาจเกิดจากภัยสุขภาพและการเดินทางข้ามประเทศ ทั้งนี้กฎอนามัยระหว่างประเทศกำหนดให้รัฐสมาชิกซึ่งรวมถึงประเทศไทยจะต้องแจ้งรายงานการระบาดของโรคต่อองค์การอนามัยโลก ภายใน 24 ชั่วโมงและต้องรีบดำเนินการควบคุมป้องกันโรคทันทีที่ทราบว่ามี การระบาด ในปัจจุบันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาเป็นหนึ่งในโรค ที่องค์การอนามัยโลกกำหนดให้อยู่ในรายการของโรคระบาดที่ต้องมีการควบคุม (กรมควบคุมโรค, 2565)

2.2 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 กำหนดหน้าที่รัฐเกี่ยวกับบริการสาธารณสุข ให้รัฐต้องดำเนินการมาตรการเพื่อป้องกันควบคุมการแพร่ระบาดของโรคและรักษาพยาบาลให้กับประชาชน ดังนี้

2.2.1 รัฐธรรมนูญ มาตรา 47 วางหลักว่า บุคคลมีสิทธิได้รับการบริการสาธารณสุขของรัฐ ผู้ยากไร้มีสิทธิได้รับการบริการสาธารณสุขของรัฐโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายและบุคคลมีสิทธิได้รับการป้องกันและขจัดโรคติดต่ออันตรายจากรัฐโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย (ราชกิจจานุเบกษา, 2565)

2.2.2 รัฐธรรมนูญ มาตรา 55 วางหลักว่ารัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับการบริการสาธารณสุขที่มีประสิทธิภาพอย่างทั่วถึง บริการสาธารณสุขต้องครอบคลุมการส่งเสริมสุขภาพ การควบคุมและป้องกันโรค การรักษาพยาบาล และการฟื้นฟูสุขภาพ (ราชกิจจานุเบกษา, 2565)

2.3 พระราชบัญญัติโรคติดต่อ พ.ศ. 2558

พระราชบัญญัติโรคติดต่อ พ.ศ. 2558 มีบทบัญญัติที่ให้อำนาจรัฐสามารถกระทำการที่กระทบต่อสิทธิเสรีภาพ การระบาดของโรคอันตรายหรือโรคระบาดไว้ในมาตรา 35 ซึ่งวางหลักว่า ในกรณีมีเหตุจำเป็นเร่งด่วนเพื่อเป็นการป้องกันการแพร่ของโรคติดต่ออันตราย หรือโรคระบาด ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดหรือผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการโรคติดต่อ มีอำนาจสั่งปิดสถานที่ต่าง ๆ เช่น ตลาด โรงงาน สถานที่ชุมนุมชน โรงมหรสพ สถานศึกษา หรือสถานที่อื่นใดเป็นการชั่วคราว หรือสั่งให้ผู้ที่เป็นหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าเป็นโรคติดต่ออันตรายหรือโรคระบาด หยุดการประกอบอาชีพเป็นการชั่วคราวหรือสั่งห้ามบุคคลดังกล่าวเข้าไปในสถานที่ต่าง ๆ เช่น สถานที่ชุมนุมชน สถานศึกษา โรงภาพยนตร์ หรือสถานที่อื่นใด เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงานควบคุมโรคติดต่อ (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2565)

3. หลักกฎหมายกับการเรียกร้องแสดงความคิดเห็นของประชาชน

การเรียกร้องแสดงความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการของรัฐบาลในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาในประเทศไทยเกี่ยวกับวัคซีน การปิดเมือง ปิดสถานที่ หรือการห้ามประกอบอาชีพบางอย่างเป็นการชั่วคราว มีหลักกฎหมายที่รับรองสิทธิและกำหนดหน้าที่ที่ประชาชนต้องปฏิบัติ ดังนี้

3.1 กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ICCPR (International Covenant on Civil and Political Right)

การแสดงความคิดเห็นของประชาชน มีกฎหมายระหว่างประเทศกำหนดหลักการรับรองคุ้มครองไว้ได้แก่ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights) หรือ ICCPR เป็นสนธิสัญญาพหุภาคี ประเทศไทยเข้าเป็นภาคีของสนธิสัญญานี้เมื่อวันที่ 29 ตุลาคม พ.ศ. 2539 และมีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 29 มกราคม พ.ศ. 2540 ICCPR ได้กำหนดข้อรับรองสิทธิเสรีภาพเกี่ยวกับการแสดงความคิดเห็น

คิดเห็นไว้ในข้อบทที่ 19 กล่าวคือ บุคคลมีสิทธิที่จะมีความคิดเห็นโดยปราศจากการแทรกแซง มีสิทธิในเสรีภาพแห่งการแสดงออก รวมถึงมีเสรีภาพที่จะแสวงหา รับและเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและความคิดทุกประเภท แต่การใช้สิทธินี้อาจจะถูกจำกัดโดยกฎหมายซึ่งจำเป็นต่อการเคารพในสิทธิหรือชื่อเสียงของบุคคลอื่น การรักษาความมั่นคงแห่งชาติ ความสงบเรียบร้อย การสาธารณสุขหรือศีลธรรมของประชาชน (กระทรวงการต่างประเทศ, 2564)

3.2 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มีบทบัญญัติรับรองการแสดงความคิดเห็นของประชาชนซึ่งกำหนดไว้ในมาตรา 34 วรรค 1 วางหลักว่า บุคคลมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การจำกัดเสรีภาพดังกล่าวจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามกฎหมายที่ตราขึ้นเฉพาะเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ เพื่อคุ้มครองสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันสุขภาพของประชาชน (ราชกิจจานุเบกษา, 2564)

3.3 ประมวลกฎหมายอาญา

ประมวลกฎหมายอาญา มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการแสดงความคิดเห็นของประชาชนกำหนดไว้ ดังนี้

3.3.1 ความผิดฐานดูหมิ่นเจ้าพนักงาน

ความผิดฐานดูหมิ่นเจ้าพนักงาน ตามมาตรา 136 คุ้มครองการปฏิบัติหน้าที่ของบุคคลซึ่งเป็นเจ้าพนักงานรัฐในขณะที่ปฏิบัติหน้าที่หรือเพราะได้กระทำการตามหน้าที่ ไม่ให้บุคคลใดมาดูหมิ่นการปฏิบัติหน้าที่ได้ โดยมีองค์ประกอบความผิด ดังนี้

3.3.1.1 องค์ประกอบภายนอก

- 1) ผู้กระทำความผิด คือ ผู้ใด หมายถึง บุคคลธรรมดาที่เป็นมนุษย์
- 2) การกระทำ คือ การดูหมิ่น หมายถึง คำ ดูถูกเหยียดหยาม ทำให้อับอาย หรือสบประมาท ซึ่งเป็นการเหยียดหยามลดคุณค่าของผู้ถูกดูหมิ่น จะเป็นการใช้ถ้อยคำหรือการแสดงกิริยาท่าทาง เช่น การยกเท้า การขู่นิ้วกลาง และดูหมิ่นลับหลังเจ้าพนักงานก็ได้ (ทวีเกียรติ มินะกนิษฐ, 2562)

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบลักษณะถ้อยคำที่เป็นการดูหมิ่นและไม่เป็นการดูหมิ่น

ลักษณะที่เป็นการดูหมิ่น	ลักษณะที่ไม่เป็นการดูหมิ่น
1. การใช้คำถ้อยคำ คำหยาบ เช่น ไอ้สัตว์ ไอ้เหี้ย	1. การใช้ถ้อยคำไม่สุภาพ เช่น กู มึง แม่่ง เลว
2. การใช้ถ้อยคำที่มีลักษณะดูถูกเหยียดหยาม หรือการสบประมาท เช่น คำตำราวจว่าเป็นอันธพาล มือปิ่น คำพิพากษาฎีกาที่ 5479/2536	2. การใช้ถ้อยคำที่มีลักษณะตัดพ้อต่อว่า เช่น เจ้าพนักงานไม่มีความรับผิดชอบ แม่่ง ไม่ได้เรื่อง คำพิพากษาฎีกาที่ 8016/2556

3) กรรมของการกระทำ คือ เจ้าพนักงานซึ่งกระทำการตามหน้าที่ หรือเพราะได้กระทำการตามหน้าที่ หมายถึง ผู้ที่ถูกดูหมิ่นเป็นเจ้าพนักงานอยู่ในขณะถูกดูหมิ่นและกระทำการตามหน้าที่หรือเพราะกระทำการตามหน้าที่ (เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, 2553) ทั้งนี้ข้าราชการการเมืองในตำแหน่งบริหาร เช่น นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี มีฐานะเป็น เจ้าพนักงานตามคำนิยามในมาตรา 1 (16) ด้วย

3.3.1.2 องค์ประกอบภายใน คือ เจตนา

ผู้กระทำความผิดต้องมีเจตนาดูหมิ่น หมายถึง ผู้กระทำความผิดรู้ว่าการกระทำของตนมีลักษณะเป็นการดูหมิ่น และรู้ว่าผู้ที่ถูกดูหมิ่นเป็นเจ้าของงานซึ่งกระทำการตามหน้าที่หรือเพราะได้กระทำการตามหน้าที่และยังประสงค์ที่จะดูหมิ่น เจ้าของงานนั้น (เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, 2553)

3.3.2 ความผิดฐานหมิ่นประมาท

ความผิดฐานหมิ่นประมาทตามมาตรา 326 เป็นกรณีที่กฎหมายต้องการที่จะปกป้อง คุ่มครองชื่อเสียงเกียรติยศของบุคคลที่จะไม่ให้บุคคลใดจะมาหมิ่นเกียรติหรือชื่อเสียง โดยมีองค์ประกอบความผิด ดังนี้

3.3.2.1 องค์ประกอบภายนอก

- 1) ผู้กระทำความผิด คือ ผู้ใด หมายถึง บุคคลธรรมดาและนิติบุคคล
- 2) การกระทำ คือ การใส่ความต่อบุคคลที่สาม หมายถึง เป็นการยืนยันข้อเท็จจริงด้วยวิธีการต่างๆ เช่น ใส่ความด้วยการพูด ตอบคำถาม เขียน วาดภาพ ทำท่าทาง แสดงเครื่องหมายหรือสัญลักษณ์ การใส่ความไม่ต้องเป็น คำว่า คำหยาบคาย อาจเป็นคำสุภาพก็ได้ (ไกรฤกษ์ เกษมสันต์, 2556)

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบลักษณะถ้อยคำที่เป็นการหมิ่นประมาทและไม่เป็นการหมิ่นประมาท

ลักษณะเป็นการหมิ่นประมาท	ลักษณะที่ไม่เป็นการหมิ่นประมาท
กรณีมีลักษณะเป็นการยืนยันข้อเท็จจริง เช่น กล่าวหาว่าเป็นเจ้าพนักงานรับสินบน หรือกล่าวหาว่าเป็นภรรยาน้อยของตำรวจ	กรณีไม่มีลักษณะเป็นการยืนยันข้อเท็จจริง เช่น ต่ำว่า ไอ้เหี้ย ไอ้สัตว์นรก สัตว์เลื้อยคลาน หรือเจ้าหน้าที่คนนี้มีความประพฤติเลว

3) กรรมของการกระทำ คือ ผู้อื่น

ผู้อื่น หมายถึง บุคคลธรรมดาที่มีชีวิตจิตใจ ทั้งนี้ต้องเข้าใจได้ว่าเป็นบุคคลใด แต่ไม่จำเป็นต้องระบุชื่อ เช่น ใช้ถ้อยคำว่า “นายกรัฐมนตรีคนปัจจุบันแจกเงินให้กับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพื่อให้ลงคะแนนไว้วางใจ” และให้หมายความรวมถึงนิติบุคคลด้วย (ทวีเกียรติ มินะกนิษฐ, 2562) ดังนั้นถ้าผู้อื่นที่ถูกใส่ความไม่ได้มีสถานะเป็นบุคคลธรรมดาหรือเป็นนิติบุคคล การกระทำนั้นจะไม่เป็นความผิดฐานหมิ่นประมาท เช่น การใส่ความ “รัฐบาล” ไม่อาจเป็นความผิดฐานหมิ่นประมาทได้เนื่องจากรัฐบาลไม่ได้มีสถานะเป็นบุคคลธรรมดาหรือเป็นนิติบุคคล ตามแนวคำพิพากษาฎีกาที่ 724/2490 (กองผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลฎีกา, 2564)

3.3.2.2 องค์ประกอบภายใน คือ เจตนา

ผู้กระทำความผิดต้องมีเจตนาหมิ่นประมาท หมายถึง ผู้กระทำความผิดรู้ว่าการกระทำของตนเป็นการใส่ความต่อบุคคลที่สาม และผู้กระทำความผิดรู้ว่าการใส่ความเป็นผู้อื่นและยังประสงค์ที่จะใส่ความผู้อื่นนั้น เช่น ผู้กระทำความผิดรู้ว่าการใส่ความไม่ได้ทุจริต รับสินบน แต่ไปกล่าวกับบุคคลที่สามว่าเจ้าหน้าที่มีพฤติกรรมทุจริต รับสินบน

3.3.2.3 พฤติการณ์ประกอบการกระทำ คือ ใส่ความโดยประการที่น่าจะทำให้ผู้อื่นเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น หรือถูกเกลียดชัง หมายถึง การใส่ความผู้อื่นต่อบุคคลที่สามนั้น จะต้องปรากฏพฤติการณ์ด้วยว่าน่าจะทำให้ผู้ที่ถูกใส่ความเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น หรือถูกเกลียดชัง ซึ่งพิจารณาจากความรู้สึกของคนทั่วไป ถ้าการใส่ความขาดพฤติการณ์นี้จะทำให้การกระทำไม่เป็นความผิด เช่น ใส่ความต่อบุคคลที่สามว่าผู้ที่ถูกใส่ความเป็นคนดี มีความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งการใส่ความลักษณะนี้ไม่อาจทำให้ผู้ถูกใส่ความเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น หรือถูกเกลียดชังได้

3.3.3 ความผิดฐานหมิ่นประมาทด้วยการโฆษณา

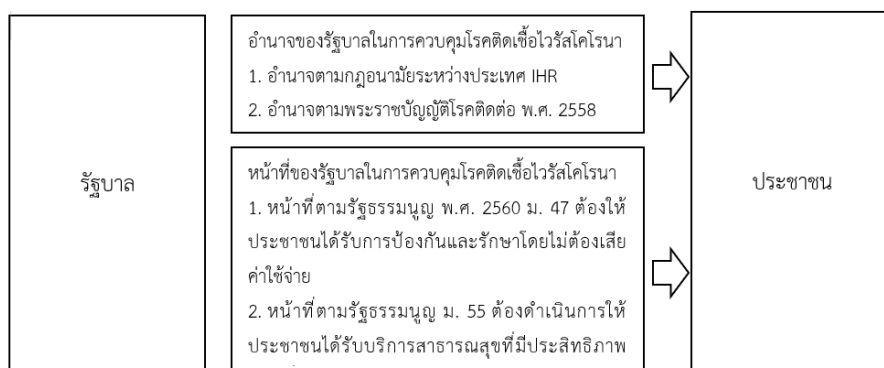
ความผิดฐานหมิ่นประมาทตามมาตรา 328 เป็นการกระทำความผิดตามมาตรา 326 เพียงแต่ผู้กระทำให้ความด้วยวิธีการโฆษณา ซึ่งเป็นวิธีการทำผู้อื่นเสียหายในลักษณะเป็นวงกว้าง เผยแพร่ไปสู่สาธารณชนหรือประชาชนทั่วไปด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น ป่าวประกาศ ปิดประกาศ เขียนข่าวในหนังสือพิมพ์ ให้สัมภาษณ์ หรือแสดงออกในเว็บไซต์ทางสังคม เช่น เฟซบุ๊ก (facebook) อินสตาแกรม (instagram) ทวิตเตอร์ (twitter) ดิกต็อก (tiktok) เป็นต้น

3.3.4 เหตุยกเว้นความผิดฐานหมิ่นประมาทตามมาตรา 329

การเรียกร้องแสดงความคิดเห็นในบางกรณีอาจจะไม่เป็นความผิดได้เนื่องจากประมวลกฎหมายอาญาได้กำหนดเหตุที่ทำให้ผู้กระทำไม่เป็นความผิดไว้ในมาตรา 329 กล่าวคือ เป็นกรณีที่ผู้กระทำได้แสดงความคิดเห็นหรือข้อความโดยสุจริตเพื่อความปลอดภัยป้องกันส่วนได้เสียเกี่ยวกับตนเองตามคลองธรรม หรือเป็นการติชมด้วยความเป็นธรรมซึ่งบุคคลหรือสิ่งใดอันเป็นวิสัยของประชาชนทั่วไปสามารถกระทำได้ เช่น คำพิพากษาฎีกาที่ 4948/2554 การวิพากษ์วิจารณ์จอทกซึ่งเป็นนายกรัฐมนตรีทางการเมืองผ่านสื่อมวลชน เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐตามทำนองคลองธรรมและหลักนิติรัฐ(ทวีเกียรติ มินะกนิษฐ, 2561)

4. การเรียกร้องแสดงความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการบริหารจัดการของรัฐบาลในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาต่อความรับผิดชอบตามกฎหมาย

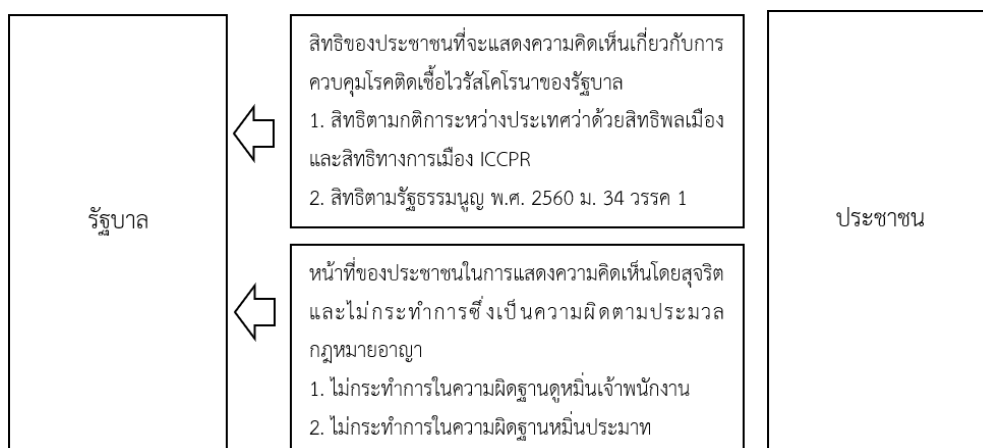
การเรียกร้องแสดงความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารจัดการในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาของรัฐบาลนั้นมีประเด็นสำคัญอยู่ 2 ประเด็น กล่าวคือ การบริหารจัดการวัคซีนและมาตรการปิดเมือง (lock down) ซึ่งมีกฎหมายระหว่างประเทศและภายในประเทศที่ให้อำนาจและกำหนดหน้าที่ให้รัฐบาลกระทำการเพื่อป้องกันควบคุม ดูแลรักษาความเจ็บป่วยของประชาชนจากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ได้แก่ กฎอนามัยระหว่างประเทศให้อำนาจรัฐในการป้องกันควบคุมการแพร่ระบาด รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยมาตรา 47 และ มาตรา 55 กำหนดหน้าที่ให้รัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับบริการสาธารณสุขที่มีประสิทธิภาพอย่างทั่วถึง ได้รับการป้องกันและจัดโรคติดต่ออันตรายจากรัฐโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย นอกจากนี้ยังมีพระราชบัญญัติโรคติดต่อ พ.ศ. 2558 มาตรา 35 ให้อำนาจรัฐสามารถปิดสถานที่หรือห้ามประกอบอาชีพชั่วคราวเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาได้

ภาพที่ 1 อำนาจและหน้าที่ของรัฐบาลที่มีต่อประชาชนในการบริหารจัดการโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา

ในขณะเดียวกันทั้งกฎหมายระหว่างประเทศและกฎหมายภายในประเทศได้กำหนดรองรับสิทธิของประชาชนที่จะแสดงความคิดเห็นที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาของรัฐบาล

ได้แก่ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง หรือ ICCPR ข้อบทที่ 19 ให้บุคคลมีสิทธิเสรีภาพแสดงความคิดเห็นประกอบกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 34 วรรค 1 กำหนดให้ประชาชนมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น แต่ทั้งนี้การแสดงความคิดเห็นต้องสุจริตเพื่อป้องกันส่วนได้เสียของตนหรือติชมด้วยความเป็นธรรมอันเป็นวิสัยของประชาชนทั่วไปที่จะกระทำได้ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 329 และต้องไม่มีลักษณะเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาซึ่งมีบทบัญญัติคุ้มครองเกียรติยศของเจ้าพนักงานและชื่อเสียงของบุคคล เพื่อไม่ให้บุคคลอื่นใด กระทำการล่วงละเมิดให้เกิดความเสียหาย ถูกดูหมิ่น หรือถูกเกลียดชังได้

ภาพที่ 2 สิทธิและหน้าที่ของประชาชนในแสดงความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการของรัฐบาล

4.1 การเรียกร้องแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการวัคซีน

เนื่องด้วยการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนาจากสายพันธุ์ดั้งเดิม ทำให้จีนผลิตและส่งออกวัคซีนภายใต้ยี่ห้อ “ซิโนแวค” (Sinovac) และ “ซิโนฟาร์ม” (Sinofarm) ซึ่งรัฐบาลไทยได้จัดซื้อวัคซีนยี่ห้อซิโนแวคเป็นวัคซีนหลักนำมาฉีดให้กับประชาชนเพื่อเป็นการป้องกันโรค แต่ต่อมาได้เกิดการกลายพันธุ์ของเชื้อไวรัสโคโรนา ซึ่งผลจากการวิจัยพบว่าการได้รับวัคซีนยี่ห้อ “ซิโนแวค” ไม่เพียงพอต่อการสร้างภูมิป้องกันเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์เดลต้าได้ (ฐานเศรษฐกิจ, 2564) ประชาชนกลุ่มหนึ่งจึงเรียกร้องให้ใช้วัคซีนคุณภาพ mRNA ซึ่งเป็นสารพันธุกรรมสังเคราะห์ขึ้นได้ในห้องปฏิบัติการ เช่น ยี่ห้อ “ไฟเซอร์” (Pfizer) หรือ “โมเดอร์นา” (Moderna) โดยมีตัวอย่างของการเรียกร้อง ดังนี้

ตัวอย่าง 1 แพทย์กลุ่มหนึ่งออกมาเรียกร้องผ่านสื่อว่า “แม้เชื้อจะกลายพันธุ์ แต่ยังยึดมั่นใน Sinovac สู้เชื้อกลายพันธุ์ไม่ได้ ภูมิที่ได้ก็หมดไปใน 3-6 เดือน บุคลากรทางการแพทย์ด่านหน้าขอเรียกร้องให้รัฐบาล นำเข้า mRNA” (THE BANGKOK INSIGHT, 2564)

ตัวอย่าง 2 นายเอ็ม พิธีกร พูดเกี่ยวกับการจัดหาวัคซีนซิโนแวคของรัฐบาลว่า “มันเป็นข้อเท็จจริงพื้นฐานเพราะเหตุใดสมอง 84,000 เซลล์แยกแยะไม่ได้” (คมชัดลึกออนไลน์, 2564)

ตัวอย่าง 3 นายแมกซ์ นักธุรกิจชื่อดัง ลงข้อความในสื่อออนไลน์ วิพากษ์การที่รัฐบาลซื้อวัคซีนซิโนแวคว่า “หวังว่าทุกอย่างมันจะดีขึ้นแต่ไม่เลย เลวลงทุกวัน” (ข่าวสด, 2564)

ตัวอย่าง 4 นางสาวฝ่าย นักแสดง เรียกร้องเกี่ยวกับการจัดซื้อวัคซีนซิโนแวคว่า “ข่าวซื้อซิโนแวคเพิ่มขึ้นอีก 12 ล้านโดส ขาวจริงหรือขาวหลวง ถ้าจริง อยากให้แถลงเหตุผลที่ต้องซื้อตัวนี้เพิ่ม” (DARADAILY, 2564)

ตัวอย่าง 5 นายแดง ยื่นอุทธรณ์ขอประกันตัว พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรีไปพบประชาชนมีข้อความว่า “อยู่ต่อไปก็ฉิบหายออกไป อ้ายส” (คมชัดลึกออนไลน์, 2564)

การแสดงความคิดเห็นดังกล่าวตามตัวอย่าง 1 ถึง ตัวอย่าง 4 เป็นการใช้สิทธิที่มีตามกฎหมาย ได้แก่ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (ICCPR) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 34 วรรค 1 ประกอบกับประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 329 อันเป็นการเรียกร้องแสดงความคิดเห็นโดยสุจริต ต่อรัฐบาลซึ่งมีหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560 มาตรา 47 และมาตรา 55 ต้องจัดหาวัดขึ้นที่มีคุณภาพเพื่อป้องกันและควบคุมการระบาดของโรค COVID-19 ให้กับประชาชนได้อย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย อีกทั้งยังไม่เป็นความผิดอาญาฐานดูหมิ่นเจ้าพนักงานและฐานหมิ่นประมาทเนื่องจากถ้อยคำดังกล่าวไม่มีลักษณะของการดูหมิ่นและการใส่ความ แม้ว่าตัวอย่างที่ 3 จะมีคำหยาบว่า “เลว” เป็นแต่เพียงถ้อยคำไม่สุภาพ วิจารณ์การทำงานของเจ้าหน้าที่เท่านั้น เทียบเคียงคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 420/2529 นอกจากนั้นยังเป็นการกล่าวโดยไม่ผู้ถูกกระทำเพราะไม่ได้ระบุถึงบุคคลใด แม้ว่าจะมีการใช้คำว่า “รัฐบาล” แต่รัฐบาลไม่มีฐานะเป็นบุคคลตามกฎหมาย

สำหรับตัวอย่าง 5 การแสดงความคิดเห็นจะแตกต่างจากตัวอย่าง 1 ถึง ตัวอย่าง 4 เนื่องจากการใช้ถ้อยคำคำหยาบ ทำให้เจ้าพนักงานรู้สึกอับอาย ลดเกียรติของเจ้าพนักงาน ซึ่งนายกรัฐมนตรีมีสถานะเป็นเจ้าพนักงานและกำลังปฏิบัติหน้าที่ จึงเป็นความผิดฐานดูหมิ่นเจ้าพนักงานเทียบเคียงคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 8422/2558 ใช้ถ้อยคำว่า “ปลัดสันติ” แต่ทั้งนี้ยังไม่เป็นความผิดฐานหมิ่นประมาทเนื่องจากข้อความดังกล่าวไม่เป็นการใส่ความเพราะไม่มีลักษณะเป็นการยืนยันข้อเท็จจริงว่านายกรัฐมนตรีเป็นคนที่มึลักษณะ “อ้ายส” ตามที่เขียนข้อความในปายอย่างไร

ตารางที่ 3 วิเคราะห์การเรียกร้องแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการวัคซีน

ตัวอย่าง	ผิด	ไม่ผิด	หลักกฎหมาย	หมายเหตุ
ตัวอย่าง 1 ถึง ตัวอย่าง 4		✓ ✓ ✓ ✓	1. กติการะหว่างประเทศ ICCPR 2. รัฐธรรมนูญ มาตรา 34 3. ความรับผิดทางอาญา 3.1 ความผิดฐานดูหมิ่นเจ้าพนักงาน 3.2 ความผิดฐานหมิ่นประมาท	ใช้สิทธิแสดงความคิดเห็น ใช้สิทธิแสดงความคิดเห็น ขาดองค์ประกอบ ขาดองค์ประกอบ
ตัวอย่าง 5	✓	✓ ✓ ✓ ✓	1. กติการะหว่างประเทศ ICCPR 2. รัฐธรรมนูญ มาตรา 34 3. ความรับผิดทางอาญา 3.1 ความผิดฐานดูหมิ่นเจ้าพนักงาน 3.2 ความผิดฐานหมิ่นประมาท	ใช้สิทธิแสดงความคิดเห็น ใช้สิทธิแสดงความคิดเห็น ครบองค์ประกอบ ขาดองค์ประกอบ

4.2 การเรียกร้องเกี่ยวกับมาตรการปิดเมือง (lock down)

การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์เดลตา ทำให้ประเทศไทยมีผู้ติดเชื้อมากขึ้นในระดับหลักหมื่นคนต่อวัน เพื่อเป็นการควบคุมการแพร่ระบาดของโรค รัฐบาลจึงได้ออกมาตรการปิดเมือง (Lock Down) เช่น ห้ามไม่ให้

ร้านอาหารในห้างสรรพสินค้าขายอาหาร ห้ามเดินทางข้ามเขตที่กำหนด ปิดร้านตัดผม ปิดโรงภาพยนตร์ มาตรการเหล่านี้รัฐบาลอาศัยกฎหมายระหว่างประเทศ หรือ IHR และพระราชบัญญัติโรคติดต่อ พ.ศ. 2558 ที่ให้อำนาจรัฐบาลสามารถสั่งปิดสถานที่หรือห้ามไม่ให้ประกอบอาชีพเป็นการชั่วคราวหรือห้ามการเดินทางเข้าออกสถานที่ต่าง ๆ เพื่อป้องกันหรือควบคุมการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาโดยมีเจตนาเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดในลักษณะที่เป็นวงกว้าง อย่างไรก็ตามแม้การใช้มาตรการดังกล่าวจะส่งผลดีในแง่ของการควบคุมการแพร่ระบาดของโรค แต่อีกด้านหนึ่งการสั่งปิดสถานที่หรือการห้ามประกอบอาชีพแม้จะเป็นการชั่วคราว ได้ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศไทยอย่างรุนแรงในทุกด้าน จึงมีประชาชนออกมาเรียกร้องเกี่ยวกับมาตรการ Lock Down ดังนี้

ตัวอย่าง 1 นางนิ่ม นักแสดง แสดงความคิดเห็นในสื่อออนไลน์ว่า “ประเทศไทยถูกล็อกดาวน์ แล้วมีอะไรดีขึ้นบ้าง ถ้าทำแล้วไม่ดีขึ้นก็ไม่ต้องทำเพราะผลไม่ต่างกัน ตอนนี้เชื้อโคโรนาไวรัสแพร่กระจายไปทั่วประเทศแล้ว คนตายเพิ่มขึ้นทุกวัน (ข่าวสดออนไลน์, 2564)

ตัวอย่าง 2 นายโอม เจ้าของธุรกิจ แสดงความคิดเห็นผ่านสื่อออนไลน์ว่า “รัฐบาลโง่ ไร้ปัญญาไม่ได้อะไรเลย เสือกหน้าด้านอยู่ ตายไปก็สงสารนรก” (ข่าวชาวบ้าน, 2564)

ตัวอย่าง 3 นางสาวเจน นักร้อง เรียกร้องแสดงความคิดเห็นว่า “สถานการณ์บ้านเมืองแย่ รัฐบาลไม่ทำอะไรสักอย่าง พอประชาชนด่าว่า รัฐบาลเลยทำเหี้ย” (อีจัน, 2564)

ตัวอย่าง 4 นายปีเตอร์ นักธุรกิจ แสดงความเห็นในขณะที่มีการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับนายกรัฐมนตรีว่า “ประยุทธ์เป็นแค่สัตว์เลื้อยคลานตัวหนึ่ง” (กรุงเทพธุรกิจ, 2564)

การแสดงความคิดเห็นตามตัวอย่าง 1 ถึง ตัวอย่าง 3 เป็นการเรียกร้องแสดงความคิดเห็นของประชาชนต่อมาตรการปิดเมืองของรัฐบาล ซึ่งประชาชนส่วนใหญ่ได้รับผลกระทบทางเศรษฐกิจจากมาตรการดังกล่าว แต่การแสดงความคิดเห็นตามตัวอย่างทั้ง 3 กรณี ยังไม่มีความผิดทางกฎหมายโดยเฉพาะอย่างยิ่งตัวอย่าง 1 จะเห็นได้ว่าเป็นการแสดงความคิดเห็นโดยสุจริตที่ประชาชนคนหนึ่งในประเทศไทยจะติชมด้วยความเป็นธรรมอันเป็นวิสัยของประชาชนย่อมกระทำได้นอกจากนั้นการแสดงความคิดเห็นในตัวอย่าง 2 และตัวอย่าง 3 ยังไม่มีความผิดฐานดูหมิ่นเจ้าพนักงานเนื่องจากว่าแม้การแสดงความคิดเห็นจะมีลักษณะเป็นการใช้ถ้อยคำด่า คำหยาบซึ่งเป็นถ้อยคำดูหมิ่น เช่น คำว่า เหี้ย เลว โง่ ซึ่งเป็นถ้อยคำด่า แต่เป็นการด่า “รัฐบาล” จึงไม่อาจเป็นความผิดฐานดูหมิ่นเจ้าพนักงานและไม่อาจเป็นความผิดฐานหมิ่นประมาทได้เนื่องจากรัฐบาลไม่ได้มีสถานะเป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคล ตามแนวคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 724/2490 (กองผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลฎีกา, 2564)

สำหรับตัวอย่าง 4 การแสดงความคิดเห็นดังกล่าวจะเข้าองค์ประกอบในความผิดฐานดูหมิ่นเจ้าพนักงานเนื่องจากการใช้ถ้อยคำด่าคำหยาบซึ่งเป็นถ้อยคำดูหมิ่น ได้แก่ คำว่า “สัตว์เลื้อยคลาน” และเป็นการด่า “นายกรัฐมนตรี” ซึ่งมีฐานะเป็นเจ้าพนักงานอันเนื่องมาจากการที่นายกรัฐมนตรีได้กระทำการตามหน้าที่ในการบริหารจัดการประเทศ เป็นการลดศักดิ์ศรี เกียรติยศของเจ้าพนักงานให้มีฐานะเพียงแค่ “สัตว์” เทียบเคียงฎีกาที่ 2246/2515 ใช้ถ้อยคำว่า “เจ้าพนักงานที่ดินหมา ๆ ชอบกินแต่เบียร์” อย่างไรก็ตามการใช้ถ้อยคำดังกล่าวว่า “ประยุทธ์เป็นแค่สัตว์เลื้อยคลานตัวหนึ่ง” แม้จะมีการระบุชื่อ “ประยุทธ์” ในขณะที่มีการนำเสนอข่าวของนายกรัฐมนตรี ทำให้เข้าใจได้ว่าหมายถึงพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา แต่ถ้อยคำว่า “เป็นแค่สัตว์เลื้อยคลาน” ไม่ใช่อ้อความที่มีลักษณะเป็นการใส่ความ เพราะไม่เป็นการยืนยันข้อเท็จจริงหรือพฤติกรรมได้ว่านายกรัฐมนตรีเป็นสัตว์เลื้อยคลานได้อย่างจริงใจไม่มีความผิดฐานหมิ่นประมาททั้งมาตรา 326 ความผิดฐานหมิ่นประมาทหรือมาตรา 328 ความผิดฐานหมิ่นประมาทด้วยการโฆษณา

ตารางที่ 4 วิเคราะห์การเรียกร้องแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับมาตรการปิดเมือง (lock down)

ตัวอย่าง	ผิด	ไม่ผิด	หลักกฎหมาย	หมายเหตุ
ตัวอย่าง 1 ถึง ตัวอย่าง 3		✓ ✓ ✓ ✓	1. กติการะหว่างประเทศ ICCPR 2. รัฐธรรมนูญ มาตรา 34 3. ความรับผิดชอบทางอาญา 3.1 ความผิดฐานดูหมิ่นเจ้าพนักงาน 3.2 ความผิดฐานหมิ่นประมาท	ใช้สิทธิแสดงความคิดเห็น ใช้สิทธิแสดงความคิดเห็น ขาดองค์ประกอบ ขาดองค์ประกอบ
ตัวอย่าง 4		✓ ✓ ✓ ✓	1. กติการะหว่างประเทศ ICCPR 2. รัฐธรรมนูญ มาตรา 34 3. ความรับผิดชอบทางอาญา 3.1 ความผิดฐานดูหมิ่นเจ้าพนักงาน 3.2 ความผิดฐานหมิ่นประมาท	ใช้สิทธิแสดงความคิดเห็น ใช้สิทธิแสดงความคิดเห็น ครบองค์ประกอบ ขาดองค์ประกอบ

5. บทสรุป

การออกมาเรียกร้องแสดงความคิดเห็น (Call out) เกี่ยวกับการบริหารจัดการบ้านเมืองของรัฐบาล ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) ซึ่งปรากฏให้เห็นตามสื่อมวลชนของประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการแสดงความคิดเห็นของผู้ที่มีอิทธิพลต่อความคิดเห็นของสังคมไทยในปัจจุบัน เช่น ดารา นักร้อง นักแสดง นักธุรกิจ หรือนักการเมือง การเรียกร้องแสดงความคิดเห็นในกรณีนี้ มีกฎหมายระหว่างประเทศ ได้แก่ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (ICCPR) ข้อบทที่ 19 รับรองสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและกฎหมายภายในประเทศ ได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 34 วรรค 1 รวมถึงประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 329 ให้การรับรองคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนชาวไทยทุกคนที่จะสามารถแสดงความคิดเห็นได้เพราะเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของพลเมืองในรัฐที่จะปกป้องตนเองหรือครอบครัว เนื่องจากจากรัฐบาลมีหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 47 และมาตรา 55 ที่จะต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับบริการสาธารณสุขที่มีประสิทธิภาพอย่างทั่วถึงเพื่อควบคุมและป้องกันโรคระบาดอันตรายดังเช่นโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ถ้าการแสดงความคิดเห็นนั้นได้กระทำโดยสุจริตในฐานะที่เป็นประชาชนคนหนึ่งในประเทศไทยสามารถติชมวิพากษ์วิจารณ์การทำงานของรัฐบาลได้เพราะเป็นการใช้สิทธิด้วยความเป็นธรรม และการแสดงความคิดเห็นนั้นต้องไม่เข้าองค์ประกอบความผิดทางอาญาที่ถูกบัญญัติขึ้นมาเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน และเพื่อคุ้มครองการทำงานของเจ้าหน้าที่รัฐ ได้แก่ ความผิดฐานดูหมิ่นเจ้าพนักงานและความผิดฐานหมิ่นประมาท ดังนี้

5.1 กรณีการเรียกร้องแสดงความคิดเห็นที่ไม่เป็นความผิดฐานดูหมิ่นเจ้าพนักงาน

การเรียกร้องแสดงความคิดเห็นจะไม่เป็นความผิดฐานดูหมิ่นเจ้าพนักงานต่อเมื่อการแสดงความคิดเห็นนั้นไม่มีลักษณะเป็นการดูหมิ่นเหยียดหยามลดคุณค่าของผู้ถูกดูหมิ่น ซึ่งได้แก่ ลักษณะเป็นการดูถูกเหยียดหยาม ทำให้อาย หรือสับสนประมาท นอกจากนั้นแม้ว่าการเรียกร้องแสดงความคิดเห็นจะเป็นถ้อยคำดูหมิ่น แต่ผู้ถูกดูหมิ่นไม่ได้มีสถานะเป็นเจ้าพนักงานซึ่งกระทำการตามหน้าที่หรือเพราะได้กระทำการตามหน้าที่ เช่น ใช้คำว่า “รัฐบาล” ดังนั้นการเรียกร้อง

แสดงความคิดเห็นของประชาชนที่กล่าวว่า “รัฐบาล” ในเรื่องการบริหารจัดการบ้านเมืองในสถานการณ์แพร่ระบาดของ COVID-19 จึงไม่อาจเป็นความผิดฐานดูหมิ่นเจ้าพนักงานได้ เว้นแต่การแสดงความคิดเห็นนั้นมีลักษณะเป็นการดูหมิ่นและผู้ที่ถูกดูหมิ่นเป็นเจ้าพนักงานซึ่งกระทำการตามหน้าที่หรือเพราะได้กระทำการตามหน้าที่

5.2 กรณีการเรียกร้องแสดงความคิดเห็นที่ไม่เป็นความผิดฐานหมิ่นประมาท

การเรียกร้องแสดงความคิดเห็นในกรณีนี้ จะไม่เป็นความผิดฐานหมิ่นประมาทต่อเมื่อการแสดงความคิดเห็นนั้นไม่มีลักษณะเป็นการใส่ความต่อบุคคลที่สาม กล่าวคือ ไม่เป็นการยืนยันข้อเท็จจริงซึ่งอาจเป็นความจริงหรือไม่เป็นความจริงก็ได้ต่อบุคคลที่สาม ไม่ว่าด้วยวิธีใด เช่น ด้วยการพูด การตอบคำถาม การเขียน การวาดภาพ การทำท่าทาง เครื่องหมายหรือสัญลักษณ์ หรือแม้การแสดงความคิดเห็นจะมีลักษณะเป็นการใส่ความแต่ไม่มีพฤติการณ์ที่น่าจะทำให้บุคคลผู้ถูกใส่ความเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น หรือถูกเกลียดชัง การกระทำนั้นไม่เป็นความผิดฐานหมิ่นประมาท นอกจากนั้น แม้ว่าการเรียกร้องแสดงความคิดเห็นจะมีลักษณะเป็นการใส่ความ ยืนยันข้อเท็จจริง แต่ถ้ายืนยันนั้นไม่ได้กระทำต่อบุคคล เช่น ใช้ถ้อยคำว่า “รัฐบาล” การกระทำนั้นไม่อาจเป็นความผิดฐานหมิ่นประมาทได้เช่นเดียวกัน

6. เอกสารอ้างอิง

เกียรติขจร วจนะสวัสดิ์. (2553). *กฎหมายอาญาภาคความผิด เล่ม 1*. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์พลสยามปริ้นติ้ง.

ไกรฤกษ์ เกษมสันต์. (2556). *คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 288-มาตรา 366*. พิมพ์ครั้งที่ 8.

กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เนติบัณฑิตยสภา.

กระทรวงการต่างประเทศ. (14 สิงหาคม 2564). *กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง*.

สืบค้นจาก <http://humanrights.mfa.go.th/upload/pdf/iccprt.pdf>

กรุงเทพธุรกิจ. (5 เมษายน, 2564). *นายกฯ ให้อภัยมือโหดหมิ่น ทนายชี้จากนี้ไม่ยอมอีกใครผิดสุดคดีในศาล*. สืบค้น

จาก <https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/930823>

กรมควบคุมโรค. (14 สิงหาคม 2564). *โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) สถานการณ์ในประเทศไทย*. สืบค้น

จาก <https://ddc.moph.go.th/viralpneumonia/index.php>

กรมควบคุมโรค. (1 กุมภาพันธ์ 2557). *กฎหมายระหว่างประเทศ ค.ศ. 2005*. สืบค้นจาก https://www.nno.moph.go.th/epidnan/downloads/laws/IHR_20140428.pdf

กองผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลฎีกา. (12 กรกฎาคม 2564). *ระบบสืบค้นพิพากษาคำสั่งคำร้องและคำวินิจฉัยศาลฎีกา*.

สืบค้นจาก <http://deka.supremecourt.or.th/search>.

ข่าวชาวบ้าน. (2 พฤษภาคม, 2564). *รัฐบาลด้อยปัญญา*. สืบค้นจาก <https://social.tvpoolonline.com/news/200122>

ข่าวสดออนไลน์. (10 สิงหาคม, 2564). *ต๊อด ปิติ สุดทนถามวักขินหายไบนานหน้าต้องจับสลากเลเวลลงทุกวัน ลั่นด่า*

มาด่ากลับ. สืบค้นจาก <https://www.khaosod.co.th>

คมชัดลึกออนไลน์. (28 มิถุนายน, 2564). *อัน ภูวนาทออกโรงฟาดวักขินอีกแรง ยังงัดข้ออ้าง*. สืบค้นจาก

<https://www.komchadluek.net/news/ent/472068>

คมชัดลึกออนไลน์. (17 กรกฎาคม, 2564). *อดีตผู้พิพากษาชี้ 2 หนุมถ้อยป้ายด่านายกเจอโทษหนักทั้งจำและปรับ*.

สืบค้นจาก <https://www.komchadluek.net/news/politic/437302>

- ฐานเศรษฐกิจ. (23 มิถุนายน, 2564). ประสิทธิภาพ “วัคซีนโควิด” กับสายพันธุ์เดลตา. สืบค้นจาก <https://www.thansettakij.com/general-news/485086>
- ทวีเกียรติ มินะกนิษฐ. (2562). คำอธิบายกฎหมายอาญาภาคความผิดและลหุโทษ. พิมพ์ครั้งที่ 17. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน.
- ทวีเกียรติ มินะกนิษฐ. (2561). ประมวลกฎหมายอาญาฉบับอ้างอิง. พิมพ์ครั้งที่ 39. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน.
- ราชกิจจานุเบกษา. (6 เมษายน 2560). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560. สืบค้นจาก <http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2560/A/040/1.PDF>
- รามามาชนแนล. (25 สิงหาคม 2564). มาทำความเข้าใจโควิดกลายพันธุ์ โดยเฉพาะสายพันธุ์เดลต้า ตัวที่แกร่งที่สุดและแพร่เชื้อได้ไวที่สุดในตอนนี้. สืบค้นจาก <https://www.rama.mahidol.ac.th>
- สำนักงานคณะกรรมการการกฤษฎีกา. (9 กันยายน 2558). พระราชบัญญัติโรคติดต่อ พ.ศ. 2558. สืบค้นจาก <http://web.krisdika.go.th/data/law/law2/%C329/%C329-20-2558-a0001.pdf>
- อีจัน. (28 มิถุนายน, 2564). มลลิ ฟาดแรงถึง รัฐบาล หลังประกาศ ล็อกดาวน์ ตอนที่ 1. สืบค้นจาก <https://www.ejan.co/entertain/>
- DARADAILY. (17 สิงหาคม 2564). อ่อม สกาวใจ โพสต์ขอเหตุผลจากรัฐบาลทำไมต้องสั่งซื้อซิโนแวคเพิ่ม. สืบค้นจาก <https://www.daradaily.com/news/102787/read>
- THE BANGKOK INSIGHT. (30 มิถุนายน 2564). เรียกร้องนำเข้าไฟเซอร์ โมเดอร์นา เพจหมอดังสติ สช. เลิกยึดติดซิโนแวค. สืบค้นจาก <https://www.thebangkokinsight.com/news/>

ภาระภาษีที่เกิดจากการทำวิจัยของอาจารย์ Tax burden of doing academic research

พงษ์บวร ประสุตรแสงจันทร์¹
Pongborworn prasutgsangchan¹

บทคัดย่อ

การเสียภาษีเป็นหน้าที่ซึ่งกฎหมายกำหนดให้ผู้มีเงินได้ต้องชำระภาษีให้แก่รัฐ เพื่อใช้เป็นค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการและพัฒนาประเทศ ดังนั้นหากอาจารย์ผู้ทำวิจัยได้รับเงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์ที่อาจคำนวณเป็นเงินได้ ย่อมมีหน้าที่ต้องยื่นแบบแสดงรายการเพื่อคำนวณเสียภาษีให้ถูกต้อง แต่ภาระภาษีที่เกิดขึ้นกับอาจารย์ผู้ทำวิจัยแต่ละคน อาจมีความแตกต่างกันออกไปขึ้นอยู่กับลักษณะของความสัมพันธ์ระหว่างผู้ให้ทุนวิจัยกับผู้รับทุนวิจัย ความสัมพันธ์นี้ ก่อให้เกิดความแตกต่างและไม่เป็นไปตามหลักความเป็นธรรมในการจัดเก็บภาษีที่ดี เนื่องจากการที่ต้องนำเงินทุนวิจัยที่ได้รับไปรับรู้เป็นเงินได้ร่วมกับเงินได้ประเภทอื่น ๆ โดยเฉพาะกรณีที่ผู้ทำวิจัยไม่ได้รับค่าตอบแทนแต่อย่างใดในการทำ วิจัย ส่งผลให้อาจารย์ผู้ทำวิจัยต้องแบกรับภาระภาษีเพิ่มมากขึ้นอันเนื่องจากการที่ประเทศไทยใช้อัตราภาษีเงินได้แบบ ก้าวหน้า ที่ยังมีเงินได้เพิ่มมากขึ้นเท่าไรยิ่งต้องเสียภาษีในอัตราที่สูงขึ้นเท่านั้น ซึ่งรัฐควรมีมาตรการในการบรรเทาภาระ ภาษีที่เกิดขึ้นโดยการยกเว้น หรือลดอัตราภาษี หรือให้สิทธิในการแยกคำนวณภาษีโดยไม่นำไปรวมกับเงินได้ประเภทอื่น ของผู้ทำวิจัย เพื่อจูงใจให้อาจารย์ในสถาบันการศึกษาต่าง ๆ หันมาทำวิจัยโดยไม่ต้องกังวลว่าจะต้องมีภาระด้านภาษี เพิ่มขึ้นจากการทำวิจัย

คำสำคัญ: ภาษีกับการวิจัย เงินได้จากการทำวิจัย การเสียภาษีของนักวิจัย

Abstract

Paying taxes is a duty which everyone has to obey the law. The law requires taxpayers to pay taxes to the government for the government's expenses in the administration and development of the country. Therefore, if the researchers have received financial research, assets, or benefits which may be calculated in terms of income, they are obliged to submit their own return form to properly calculate the tax for the government. The tax burden however incurred on all researchers. There are differences depending on the nature of the relationship between the donor and the recipient. This

¹ สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

Department of Laws, Faculty of Humanities and Social Sciences, Nakhon Pathom Rajapath University.

Email : p_sangchan@hotmail.com

makes a difference and is unfair to collect good tax; because researchers take financial research which received as income with other income. Particularly, in the case that the researcher does not receive any compensation for conducting research. Consequently, researchers have to pay more tax burden; since Thailand uses progressive income tax rates. Due to have the more income, researchers must pay the higher tax rate. The government should have a way to reduce the tax burden of the researcher by exempting, or reducing the tax rate. It should separate the tax calculation without being combined with other types of researcher income. For the incentivize professors in various educational institutions who are interested in doing research, they won't concern about the additional tax burden of doing research.

Keywords: Tax and Research, Income from Research, Researcher's Taxation

วันที่รับบทความ : 23 ตุลาคม 2564

วันที่แก้ไขบทความ : 28 มกราคม 2565

วันที่ตอบรับตีพิมพ์บทความ : 10 มีนาคม 2565

1. บทนำ

การทำวิจัยเป็นพันธกิจอย่างหนึ่งของผู้เป็นอาจารย์มหาวิทยาลัยอันพึงกระทำให้ในการพัฒนาศึกษาหาองค์ความรู้เพิ่มเติม หรือเพื่อปรับปรุงการทำงาน การเรียนการสอนของตนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ทั้งเป็นส่วนหนึ่งของหลักเกณฑ์การยื่นขอกำหนดตำแหน่งทางวิชาการทั้งในระดับผู้ช่วยศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ หรือศาสตราจารย์ ดังนั้นในหลายสถาบันการศึกษาจึงได้กำหนดให้คณาจารย์จะต้องทำวิจัยหรือกำหนดเป็นเงื่อนไขในการพิจารณาเลื่อนขั้นเงินเดือนหรือเพิ่มค่าตอบแทนต่าง ๆ หรือเป็นเงื่อนไขในการต่อสัญญาจ้าง ฉะนั้นในปัจจุบันการทำวิจัยจึงเป็นเรื่องที่หลีกเลี่ยงได้ยากหากอาจารย์ในสถาบันการศึกษาต้องการความมั่นคงและก้าวหน้าในอาชีพการงานของตน ในการทำวิจัยนั้นโดยมากแล้วอาจารย์ผู้ทำวิจัยจะได้รับทุนอุดหนุนการทำวิจัยทั้งจากหน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานภายนอก ไม่ว่าจะเป็นแหล่งที่มาของทุนวิจัยจากภาครัฐที่จัดสรรให้ หรือจากองค์กรเอกชนที่เข้ามาสนับสนุนโครงการวิจัย โดยผู้ให้ทุนอุดหนุนจะสนับสนุนเงินทุนวิจัยทั้งรูปแบบที่เป็นการจ่ายผ่านสถาบันการศึกษาต้นสังกัด และที่เป็นการจ่ายไปยังอาจารย์ผู้ทำวิจัยโดยตรง เมื่ออาจารย์ได้รับทุนวิจัยเหล่านี้ จึงถือว่าเงินได้พึงประเมินและมีภาระด้านภาษีเข้ามาเกี่ยวข้อง อย่างไรก็ตาม เงินทุนวิจัยอาจแบ่งออกได้เป็นหลายส่วน เช่น ส่วนที่เป็นงบลงทุน งบบุคลากร และงบดำเนินการ การที่จะให้อาจารย์ผู้ทำวิจัยนำเงินที่ได้รับทั้งหมดไปรับรู้เป็นเงินได้เพื่อคำนวณเสียภาษีจึงอาจดูไม่เป็นธรรมกับผู้ทำวิจัย เนื่องจากการทำวิจัยในบางครั้งเป็นงานในหน้าที่ซึ่งได้รับมอบหมาย เมื่อสิ้นสุดโครงการวิจัยแล้ว อาจารย์ผู้ทำวิจัยอาจไม่ได้รับสิ่งใดตอบแทน เนื่องจากเงินทุนวิจัยที่ได้รับถูกใช้ไปกับรายจ่ายต่าง ๆ ที่จำเป็นโดยที่อาจารย์ผู้ทำวิจัยมิได้รับผลประโยชน์ตอบแทน เป็นการส่วนตัว ซึ่งการพิจารณาว่าอาจารย์ผู้ทำวิจัยจะต้องเสียภาษีเพียงใด อาจเป็นผลมาจากการตีความว่าเงินทุนวิจัยเหล่านี้เข้าลักษณะเป็นเงินได้พึงประเมินประเภทใด และส่วนใดของเงินทุนวิจัย หรือทุนวิจัยทั้งหมดเป็นเงินได้ของอาจารย์ผู้ทำวิจัยที่จะต้องนำไปคำนวณเพื่อเสียภาษีเงินได้ประจำปี

ในบทความนี้จะกล่าวถึงการระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่เกิดขึ้นจากการทำวิจัยของอาจารย์ในสถาบันการศึกษาของรัฐ เพื่อประโยชน์ในการยื่นแบบแสดงรายการคำนวณเสียภาษีได้อย่างถูกต้อง ตลอดจนข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการระภาษีที่เกิดขึ้น

2. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดเก็บภาษี

2.1 ความหมายของภาษีและภาระภาษี

ภาษี หมายถึง สิ่งที่รัฐบังคับจัดเก็บจากราษฎร และนำไปใช้เพื่อประโยชน์ส่วนรวม โดยมีได้มี สิ่งตอบแทนโดยตรงแก่ผู้เสียภาษี (ทัศนีย์ เหลืองเรืองรอง. 2560)

ภาระภาษี หมายถึง ส่วนของรายได้ที่แท้จริงที่ลดลงเนื่องจากการจัดเก็บภาษีอากรของรัฐ (รังสรรค์ ณะพรพันธ์. 2516) ซึ่งแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ คือ

- 1) ภาระภาษีตามกฎหมาย หมายถึง ภาระหรือส่วนของภาษีของผู้มีหน้าที่เสียภาษีตามที่กฎหมายกำหนด
- 2) ภาระภาษีที่แท้จริง หมายถึง ภาระภาษีที่ตกต้องแก่บุคคลหนึ่งบุคคลใดในขั้นสุดท้ายโดยที่บุคคลนั้นไม่สามารถผลักภาระภาษีนั้นไปให้บุคคลอื่นต่อได้

2.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีอากรที่ดี

อดัม สมิท ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีอากรที่ดีไว้ 4 ประการ (Four Maxims regarding taxes in general) หรือที่เรียกว่า Adam Smith's Canons ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้ (ศุภลักษณ์ พินิจวุฒล, 2547)

- 1) หลักความเป็นธรรม (Equity) การจัดเก็บต้องให้เกิดความเป็นธรรมแก่ผู้เสียภาษี โดยพิจารณาจากความสามารถในการชำระภาษี (Ability to Pay) ของแต่ละคน ซึ่งจะต้องพิจารณาโดยแบ่งความเป็นธรรมออกเป็น 2 ลักษณะประกอบกันดังนี้

(1) หลักความเป็นธรรมในแนวนอน หมายถึง การเสียภาษีเท่ากันสำหรับบุคคลที่อยู่ในภาวะแวดล้อมเหมือนกัน

(2) หลักความเป็นธรรมในแนวตั้ง หมายถึง การเสียภาษีในระดับที่ต่างกันสำหรับบุคคลธรรมดาที่อยู่ในฐานะที่ไม่เหมือนกัน

- 2) หลักความแน่นอน (Certainly) ภาษีอากรที่ดีจะต้องมีความชัดเจนและแน่นอนว่า สิ่งใดจะถูกจัดเก็บ หรือไม่ถูกจัดเก็บ รัฐต้องบัญญัติหลักเกณฑ์เกี่ยวกับเทคนิควิธีการทางภาษี ฐานภาษี วิธีการคำนวณ รูปแบบวิธีการและช่องทางการชำระภาษี ตลอดจนกำหนดเวลาจัดเก็บภาษีที่ไม่คลุมเครือ เพื่อที่ผู้เสียภาษีจะได้ทำความเข้าใจสามารถที่จะคำนวณภาษีที่ตนต้องชำระได้

3) หลักความสะดวกในการจัดเก็บ (Convenience of payment) ภาษีอากรที่ดีจะต้องสะดวกในการที่ผู้เสียภาษีจะทำการชำระภาษี วิธีการชำระภาษีต้องทำให้ผู้เสียภาษีได้รับความสะดวกมากที่สุดซึ่งอาจรวมถึงช่วงเวลาที่เหมาะสมที่ผู้เสียภาษีมีความสะดวกที่จะนำภาษีมาชำระ เพื่อจูงใจให้มีการชำระภาษีแก่รัฐ

- 4) หลักความประหยัดค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บ (Economy in collection) ภาษีที่รัฐได้จากการจัดเก็บต้องมีความคุ้มค่าเมื่อเทียบกับค่าใช้จ่ายที่รัฐเสียไปในการจัดเก็บภาษี รัฐต้องมีระบบจัดเก็บภาษีที่มีประสิทธิภาพ

3. เงินได้จากงานวิจัย

เงินได้ (Income) หมายถึง จำนวนเงินที่บุคคลได้ใช้ในการบริโภคในช่วงระยะเวลาหนึ่งและหมายความรวมถึงความมั่งคั่งที่เกิดขึ้นแก่บุคคล ตลอดจนการเพิ่มขึ้นซึ่งมูลค่าของทรัพย์สินด้วย (ชัยสิทธิ์ ตรีชูธรรม. 2561) จึงอาจกล่าวได้ว่าผู้มีเงินได้หมายถึงผู้มีอำนาจการใช้จ่ายใช้สอยในกิจการของตน ที่เพิ่มขึ้นในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง ดังนั้นการที่มีผู้อื่นมอบทรัพย์สินให้โดยเสนหา หรือให้ใช้บริการต่าง ๆ โดยไม่เสียค่าตอบแทน หรือเสียน้อยกว่าปกติที่ควรจะเป็นก็เท่ากับผู้ที่ได้รับมีอำนาจทางเศรษฐกิจที่เพิ่มขึ้น เนื่องจากตนได้ประหยัดค่าใช้จ่ายในส่วนดังกล่าว เพราะมีผู้อื่นออกแทนให้ หรือให้ส่วนลดของแถมต่าง ๆ ใช้จ่ายในส่วนดังกล่าวที่ลดหายไปคืออำนาจการใช้จ่ายใช้สอยหรือความมั่งคั่งที่เพิ่มขึ้นในมือของผู้ที่ได้รับส่วนลด หรือได้รับประโยชน์จากการที่ผู้อื่นออกค่าใช้จ่ายให้นั่นเอง ฉะนั้นอาจารย์ผู้ได้รับทุนอุดหนุนในการทำวิจัยจากผู้อื่น ไม่ว่าจะเป็นจากภาครัฐ หรือภาคเอกชนก็ดี ย่อมทำให้อาจารย์ผู้นั้น มีอำนาจในการใช้จ่ายใช้สอยที่เพิ่มขึ้นและถือเป็นผู้มีเงินได้ แต่มิใช่ว่าเงินได้ทุกบาททุกสตางค์ที่ได้รับจะอยู่ในบังคับที่จะต้องนำมาคำนวณเพื่อเรียกเก็บภาษีทั้งหมด หากแต่เฉพาะเงินได้ส่วนที่รัฐมุ่งจัดเก็บเท่านั้นที่ผู้มีเงินได้จะต้องนำไปคำนวณเพื่อเสียภาษี ซึ่งเงินได้ส่วนนี้เรียกว่า “เงินได้พึงประเมิน” (Assessable Income) โดยทั่วไปในการทำวิจัยจะแบ่งประมาณของทุนวิจัยออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

1) ส่วนที่เป็นงบบุคลากร เช่น ค่าจ้างชั่วคราว ค่าจ้างผู้ช่วยนักวิจัย ค่าจ้างต่าง ๆ สำหรับเงินอุดหนุนที่เป็นเงินเดือน ค่าจ้างประจำ และที่มีลักษณะเดียวกันที่กำหนดจ่ายเป็นรายเดือน

2) ส่วนที่เป็นงบดำเนินการ ได้แก่

(1) ค่าตอบแทน เช่น ค่าตอบแทนวิทยากร ค่าตอบแทนนักวิจัย ค่าตอบแทนที่ปรึกษา ค่าตอบแทนกลุ่มตัวอย่าง ค่าตอบแทนผู้ให้ข้อมูล ค่าตอบแทนการปฏิบัติงานในวันเวลาราชการ/นอกเวลาราชการและวันหยุด เป็นต้น

(2) ค่าใช้สอย เช่น ค่าเบี้ยเลี้ยงในการลงพื้นที่เก็บข้อมูล ค่าเช่าที่พัก ค่าเช่าเหมารถ ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ค่าใช้จ่ายในการจัดนิทรรศการ ค่าถ่ายเอกสารเข้าเล่มงานวิจัย ค่าใช้จ่ายในการจัดเวทีสาธารณะ ค่าจ้างถอดเทปสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง ค่าเช่าสถานที่จัดประชุมกลุ่ม ค่าใช้จ่ายในการนำเสนอ ผลงานวิจัยสนับสนุน เงินชดเชยในการใช้พาหนะส่วนตัว เป็นต้น

(3) ค่าวัสดุ เช่น ค่าวัสดุสำนักงาน ค่าเครื่องบันทึกเสียงสัมภาษณ์ ค่าหมึกพิมพ์ กระดาษ ปากกา ค่าวัสดุโฆษณาและเผยแพร่ เป็นต้น

(4) ค่าธรรมเนียมอุดหนุนสถาบัน

(5) ค่าสาธารณูปโภค เช่น ค่าโทรศัพท์ โทรสาร ค่าส่งไปรษณีย์

(6) งบลงทุน เช่น ค่าครุภัณฑ์ สิ่งก่อสร้างต่าง ๆ

หากพิจารณาจากนิยามความหมายของเงินได้ข้างต้น ต้องถือว่าเงินทุนวิจัยที่ได้รับการจัดสรรทั้งหมดเป็นเงินได้ของอาจารย์ผู้ทำวิจัย แต่การตีความเช่นนี้อาจไม่เป็นธรรมแก่อาจารย์ผู้ทำวิจัย ทั้งนี้เนื่องจากในการทำวิจัยเมื่อสิ้นสุดโครงการแล้ว ในบางกรณีอาจารย์ผู้รับทุนวิจัยอาจไม่ได้รับทรัพย์สิน หรือค่าตอบแทนใด ๆ เนื่องจากเงินทุนวิจัยทั้งหมดถูกใช้ไปกับค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ในแต่ละด้าน การที่จะให้อาจารย์ผู้ทำวิจัยต้องรับภาระเสียภาษีเพิ่มขึ้นจากการนำเงินทุนวิจัยทั้งหมดไปรับรู้เป็นเงินได้ร่วมกับเงินได้ประเภทอื่น ๆ ทำให้ฐานภาษีสูงขึ้นแล้วคำนวณเสียภาษีในอัตราก้าวหน้าอาจทำให้อาจารย์ผู้รับทุนวิจัยต้องเสียภาษีเพิ่มมากขึ้น และไม่สอดคล้องกับหลักความเป็นธรรมในการจัดเก็บภาษี ซึ่งในเรื่องของการรับรู้เป็นเงินได้นั้น กรมสรรพากรเคยตอบข้อหารือแก่มหาวิทยาลัยที่ให้ทุนอุดหนุนโครงการวิจัยของอาจารย์ในสถาบันเกี่ยวกับเงินทุนวิจัยที่อาจารย์ได้รับจัดสรรงบประมาณของโครงการวิจัยว่า เงินทุนวิจัยส่วนที่เป็นเงินค่าตอบแทน

ตัวผู้รับทุนวิจัยเป็นเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40 แต่ในส่วนที่มหาวิทยาลัยได้จ่ายเงินทุนวิจัยส่วนที่เป็นบุคคลากร งบดำเนินการอื่น ๆ นอกจากค่าตอบแทนตัวผู้รับทุนวิจัย และงบลงทุน ให้แก่ผู้รับทุนวิจัย หากการจ่ายเงินทุนวิจัยในส่วนดังกล่าว มีลักษณะเป็นการยืมเงินท่ตรงจ่าย เงินดังกล่าวไม่ใช่เงินได้พึงประเมินของผู้รับทุนวิจัย มหาวิทยาลัยไม่มีหน้าที่หักภาษีเงินได้ ณ ที่จ่ายในขณะที่จ่ายเงินยืมตรงดังกล่าว แต่ต้องมีข้อเท็จจริงที่พิสูจน์ได้ว่าเป็นการยืมเงินท่ตรง เช่น กรณีมหาวิทยาลัยได้สั่งซื้อครุภัณฑ์ หรือสั่งจ้างโดยตรงแต่ให้ผู้รับทุนวิจัยยืมเงินท่ตรงไปจ่ายตามใบสั่งซื้อหรือสั่งจ้างนั้น ซึ่งผู้ขายสินค้าได้ออกหลักฐานใบเสร็จรับเงินในนามมหาวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยมีหน้าที่หักภาษีเงินได้ ณ ที่จ่าย ตาม มาตรา 50 (4) หรือมาตรา 69 ทวิ แห่งประมวลรัษฎากร แล้วแต่กรณี และเมื่อสิ้นสุดโครงการวิจัยผู้รับทุนวิจัยได้คืน เงินทุนวิจัย วัสดุ อุปกรณ์ส่วนที่เหลือและครุภัณฑ์ให้แก่มหาวิทยาลัย ฉะนั้นเงินทุนวิจัยส่วนอื่นนอกจากค่าตอบแทนของผู้รับทุนวิจัยดังกล่าวจึงไม่เข้าลักษณะเป็นเงินได้พึงประเมินของผู้รับทุนวิจัย (ข้อหารือของกรมสรรพากร ที่ กค 0702/5977 ลงวันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ. 2561 เรื่องภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาและภาษีเงินได้หัก ณ ที่จ่าย กรณีเงิน ทุนอุดหนุนการวิจัย) นอกจากนี้กรมสรรพากรยังได้ตอบข้อหารือ กรณีที่อาจารย์มหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งได้ทำสัญญารับ ทุนวิจัยจากสำนักงานประกันสังคมและเงินทุนที่ได้รับทั้งหมดถูกนำไปใช้จ่ายเป็นค่าเครื่องมือ และการวิเคราะห์ต่าง ๆ โดย ผลงานวิจัยตกเป็นกรรมสิทธิ์ของสำนักงานประกันสังคม เขาลักษณะเป็นการจ่าย เงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40 (8) แห่ง ประมวลรัษฎากร และไม่เข้าลักษณะเป็นรางวัลเพื่อการศึกษาหรือคนควาในวิทยาการที่ได้รับยกเว้นไม่ต้องนำมารวม คำนวณเพื่อเสียภาษีเงินได้ตามมาตรา 42 (11) แห่งประมวลรัษฎากร เมื่อการทำวิจัยดังกล่าวมีอาจารย์หลายท่านร่วมกัน ทำวิจัยจึงถือว่าผู้ร่วมโครงการวิจัยดำเนินงานในรูปคณะบุคคลที่มีโชินติบุคคล ดังนั้น เงินทุนศึกษาวิจัยที่ได้รับจึงต้อง นำไป เสียภาษีเงินได้ในนามของคณะบุคคล ตามมาตรา 56 วรรคสอง แห่งประมวลรัษฎากร โดยหักค่าใช้จ่าย ได้ตาม ความจำเป็นและสมควร ตามมาตรา 46 แห่งประมวลรัษฎากร ประกอบกับพระราชกฤษฎีกา (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2502 (ข้อหารือของกรมสรรพากร ที่ กค 0811/2880 ลงวันที่ 11 เมษายน พ.ศ. 2543 เรื่องภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา กรณีข อยกเว้นภาษีสำหรับเงินได้ที่ได้รับจากทุนอุดหนุนการวิจัย) จากข้อหารือนี้ กรมสรรพากรเห็นว่าคณะผู้วิจัยมีเงินได้จากการ ประกอบธุรกิจ ตามมาตรา 40 (8) ซึ่งในการรับรู้เป็นเงินได้เพื่อคำนวณเสียภาษีน้น จะต้องรับรู้เงินได้จากเงินทุนวิจัย ทั้งหมดที่ได้รับ แล้วยอมให้หักค่าใช้จ่ายตามความจำเป็นและสมควร

จากแนวตอบข้อหารือทั้งสอง อาจพอสรุปแนววินิจฉัยของกรมสรรพากรเกี่ยวกับเงินทุนวิจัยที่จะถูกรับรู้เป็น เงินได้ในกรคำนวณเพื่อเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ดังนี้

1) กรณีที่อาจารย์ผู้ทำวิจัยได้รับทุนวิจัยจากสถาบันการศึกษาที่ตนสังกัดอยู่ เฉพาะเงินส่วนที่เป็นค่าตอบแทน นักวิจัยเท่านั้น ที่ถือเป็นเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40 แห่งประมวลรัษฎากร ส่วนเงินทุนวิจัยในส่วนอื่น ๆ หากมี ลักษณะเป็นการยืมเงินท่ตรงจ่ายและเมื่อสิ้นสุดโครงการวิจัยได้มีการคืนเงินทุนวิจัยที่มีใช้ค่าตอบแทนนักวิจัย วัสดุ อุปกรณ์ส่วนที่เหลือและครุภัณฑ์ให้แก่มหาวิทยาลัย งบประมาณทุนวิจัยส่วนนี้ ไม่ใช่เงินได้พึงประเมินของอาจารย์ ผู้ทำวิจัย

2) กรณีที่อาจารย์ผู้ทำวิจัยได้รับทุนวิจัยจากหน่วยงานภายนอก เงินทุนวิจัยทั้งหมดจะถูกรับรู้เป็นเงินได้ที่ จะต้องนำไปรวมกับเงินได้ประเภทอื่นเพื่อคำนวณเสียภาษี

4. เงินได้จากการทำวิจัยจัดเป็นเงินได้พึงประเมินประเภทใดตามประมวลรัษฎากร

เงินได้พึงประเมินที่อาจารย์ผู้ทำวิจัยได้รับจากการทำวิจัย จะถือเป็นเงินได้พึงประเมินประเภทใด มีความเห็นที่ แตกต่างกัน ดังนี้

1) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย หรือ สกว. ได้ชี้แจงไว้ในคู่มือนักวิจัยว่า บุคลากรในโครงการที่ได้รับค่าตอบแทนหรือค่าจ้างจากโครงการวิจัยภายใต้เงินสนับสนุนทุนวิจัยของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย มีหน้าที่และความรับผิดชอบที่จะต้องแจ้งและเสียภาษีเงินได้ในส่วนนั้นตามกฎหมาย กรณีที่ผู้มีเงินได้เป็นข้าราชการหรืออาจารย์ประจำและเป็นนักวิจัยบางช่วงเวลา ให้อยู่แบบ ภงด.90 เนื่องจากเป็นผู้มีเงินได้หลายประเภท คือ เงินเดือนจากตำแหน่งหน้าที่การงาน ถือเป็นเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40 (1) แห่งประมวลรัษฎากร ส่วนเงินอุดหนุนในงานที่ได้จากโครงการที่ทำวิจัย ถือเป็นเงินได้พึงประเมินตาม มาตรา 40 (2) แห่งประมวลรัษฎากร (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2562)

2) กรมสรรพากร ได้เคยตอบข้อหารือแก่มหาวิทยาลัยว่าค่าตอบแทนที่ผู้วิจัยได้รับเป็นเงินได้ พึงประเมินประเภทใดนั้น ขึ้นอยู่กับลักษณะของการได้รับเงินทุนวิจัย โดยแยกพิจารณาได้ดังนี้

(1) กรณีผู้รับทุนวิจัยเป็นบุคลากรของมหาวิทยาลัย ไม่ว่าจะมิฐานะเป็นข้าราชการ หรือพนักงานมหาวิทยาลัยก็ตาม ซึ่งอาจมีเพียงบุคคลเดียวหรือหลายคนที่เข้าทำสัญญาเป็นผู้รับทุนวิจัยกับมหาวิทยาลัยฯ เงินค่าตอบแทนที่ได้รับจะเข้าลักษณะเป็นเงินได้พึงประเมิน ตามมาตรา 40 (1) แห่งประมวลรัษฎากร ของผู้รับทุนวิจัยแต่ละคน (ข้อหารือของกรมสรรพากร ที่ กค 0706/ก.00331 วันที่ 23 กรกฎาคม 2546 เรื่องภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา กรณีเงินได้ค่าตอบแทนของข้าราชการและบุคคลภายนอก)

(2) กรณีผู้รับทุนวิจัยมิใช่ข้าราชการ หรือพนักงาน หรือลูกจ้างของมหาวิทยาลัยนั้น เงินค่าตอบแทนที่ได้รับจะเข้าลักษณะเป็นเงินได้เนื่องจากการรับทำงานให้ ตามมาตรา 40 (2) แห่งประมวลรัษฎากร (ข้อหารือของกรมสรรพากร ที่ กค 0706/ก.00331 วันที่ 23 กรกฎาคม 2546 เรื่องภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา กรณีเงินได้ค่าตอบแทนของข้าราชการและบุคคลภายนอก)

(3) กรณีผู้รับทุนวิจัยมิใช่ลูกจ้างของมหาวิทยาลัย และได้ทำการวิจัยร่วมกับบุคคลอื่น หรือมีลูกจ้าง หรือมีสำนักงาน และมีค่าใช้จ่ายในการบริหารงานจำนวนมาก เงินได้ที่ได้รับเข้าลักษณะเป็นเงินได้พึงประเมิน ตามมาตรา 40 (8) แห่งประมวลรัษฎากร (ข้อหารือของกรมสรรพากร ที่ กค 0702/5977 วันที่ 1 สิงหาคม 2561 เรื่องภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาและภาษีเงินได้หัก ณ ที่จ่าย กรณีเงินทุนอุดหนุนการวิจัย)

3) ศาลฎีกาได้เคยวินิจฉัยไว้ในคำพิพากษาศาลฎีกา ที่ 5422/2536 ว่าเงินได้ตามมาตรา 40(2) แห่งประมวลรัษฎากรซึ่งเป็นเงินได้เนื่องจากหน้าที่หรือตำแหน่งงานที่ทำหรือจากการรับทำงานให้ ฯลฯ ควรอยู่ในลักษณะเดียวกันหรือใกล้เคียงกันคือลักษณะงานที่ทำมีค่าใช้จ่ายไม่มากประมวลรัษฎากรจึงยอมให้หักค่าใช้จ่ายน้อยและหักค่าใช้จ่ายเท่ากัน ส่วนเงินได้ตามมาตรา 40(8) เป็นเงินได้จากการธุรกิจ การพาณิชย์ ฯลฯ เป็นงานที่ต้องมีค่าใช้จ่ายสูง ประมวลรัษฎากรจึงยอมให้หักค่าใช้จ่ายมากกว่าเงินได้ตามมาตรา 40 (2) งานที่ ด. รับทำให้โจทก์ คือการรับทำการแปลข้อมูลทางธรณีวิทยา ต้องใช้เครื่องมือทางวิทยาศาสตร์ที่มีเทคโนโลยีสูงเครื่องคอมพิวเตอร์และโปรแกรมซับซ้อน ต้องใช้ผู้เชี่ยวชาญด้านคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์เป็นจำนวนมาก ต้องเสียค่าใช้จ่ายสูงถึงร้อยละ 70 ของรายได้ เงินได้ที่โจทก์จ่ายให้ ด.จึงมิใช่เงินได้จากการรับทำงานให้ตามมาตรา 40(2) แต่เป็นเงินได้จากการธุรกิจตามมาตรา 40 (8) แห่งประมวลรัษฎากร

หากพิจารณาแนวความเห็นของกรมสรรพากรและศาลฎีกาซึ่งเป็นในทิศทางเดียวกันในการแบ่งแยกประเภทเงินได้จากการทำวิจัยของอาจารย์ว่าเป็นเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40 (2) หรือ (8) โดยใช้เกณฑ์เกี่ยวกับค่าใช้จ่ายและจำนวนผู้ร่วมโครงการวิจัยเป็นหลักในการพิจารณาว่า หากโครงการวิจัยมีค่าใช้จ่ายไม่มาก สามารถทำคนเดียวได้ ถือว่าเป็นเงินได้พึงประเมินเนื่องจากสัญญาจ้างทำของตามมาตรา 40 (2) หากมีค่าใช้จ่ายจำนวนมากเป็นงานที่ทำเป็นหมู่คณะ

ถือเป็นเงินได้พึงประเมินจากการประกอบธุรกิจตามมาตรา 40 (8) เช่นนี้เมื่อพิจารณาประกอบกับหลักเกณฑ์การกำหนดค่าตอบแทนนักวิจัยในการทำวิจัยแต่ละโครงการจะพบว่า โดยมากแล้วค่าตอบแทนนักวิจัยจะถูกจำกัดไว้อยู่ที่ประมาณร้อยละ 10 ของเงินทุนวิจัยที่ได้รับอุดหนุน (สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 2562) นอกเหนือจากนั้นจะเป็นงบประมาณที่เป็นรายจ่ายแทบทั้งสิ้น ดังนั้นในกรณีที่อาจารย์ได้รับทุนวิจัยจากหน่วยงานภายนอกควรต้องถือว่าเป็นเงินที่อาจารย์ได้รับเป็นเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40 (8) แต่ในกรณีที่อาจารย์ผู้ทำวิจัยได้รับทุนจากสถาบันการศึกษาหรือรับทุนจากภายนอกแต่เป็นทุนที่จัดสรรให้ผ่านสถานศึกษายังมีความเห็นที่แตกต่างในบางส่วนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) เห็นว่าทุนวิจัยที่ได้รับเป็นเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40 (2) แต่กรมสรรพากรเห็นต่างว่าเป็นเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40 (1) ที่เป็นเช่นนี้น่าจะเป็นเพราะกรมสรรพากรพิจารณาจากนิติสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์ผู้รับทุนวิจัยกับมหาวิทยาลัยมีลักษณะเป็นสัญญาจ้างแรงงาน การได้มาซึ่งเงินทุนวิจัยก็เป็นผลจากการที่อาจารย์ผู้ทำวิจัยเป็นลูกจ้างของมหาวิทยาลัย ดังนั้นเงินวิจัยในส่วนที่เป็นค่าตอบแทนนักวิจัยนี้ จึงถือเป็นเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40 (1) เห็นได้จากการที่กรมสรรพากรได้เคยวินิจฉัยไว้ว่า กรณีที่องค์การของรัฐได้ว่าจ้างบุคคล หรือคณะบุคคลทำการวิจัยโดยสัญญาระบุให้ผู้รับจ้างส่งรายงานผลการวิจัย ใบสำคัญค่าใช้จ่ายให้องค์การของรัฐ เงินค่าตอบแทนการวิจัยที่บุคคลได้รับจะเป็นเงินได้ตามมาตรา 40 (1) ต้องปรากฏว่า คู่สัญญามีความประสงค์จะผูกพันกันอย่างแนบแน่นกับลูกจ้าง หากเป็นกรณีที่ผู้ทำวิจัยได้ทำวิจัยโดยปฏิบัติตามข้อบังคับเกี่ยวกับการทำงานตามสัญญาจ้าง เงินที่ได้รับเข้าลักษณะเป็นเงินได้จากการรับทำงานให้ตามมาตรา 40 (2) แห่งประมวลรัษฎากร (ข้อหารือของกรมสรรพากร ที่ กค 0706/5915 วันที่ 18 กรกฎาคม 2548 เรื่องภาษีเงินได้หัก ณ ที่จ่าย กรณีการจ่ายค่าจ้างทำวิจัย)

5. การรับรู้เงินได้ในการยื่นแบบแสดงรายการเสียภาษี

อาจารย์ผู้มีเงินได้จากการทำวิจัย จำต้องยื่นแบบแสดงรายการเพื่อเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาสำหรับเงินได้ที่ได้รับในปีภาษีที่ล่วงมาแล้ว ซึ่งเงินที่ได้รับจะถือเป็นเงินได้พึงประเมินในปีภาษีใด ต้องใช้เกณฑ์เงินสดในการพิจารณา กล่าวคือต้องเป็นเงินได้ที่อาจารย์ผู้ทำวิจัยได้รับมาแล้ว กรณีงานวิจัยคาบเกี่ยวหลายปี และมีการแบ่งจ่ายเงินทุนออกเป็นหลายงวด เมื่อมีการจ่ายเงินงวดใดให้แก่อาจารย์ผู้รับทุนวิจัยในปีใด ย่อมเป็นเงินได้ของปีนั้น ตัวอย่างเช่น อาจารย์เอ เป็นลูกจ้างมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งได้ทำสัญญารับทุนวิจัยจากมหาวิทยาลัยต้นสังกัด โดยมีระยะเวลาทำวิจัย 1 ปี เริ่มตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ.2560 ถึง 30 กันยายน พ.ศ.2561 และมหาวิทยาลัยแบ่งจ่ายเงินทุนวิจัยออกเป็น 3 งวด ดังนี้ งวดแรกในวันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ.2560 งวดที่สอง จ่ายเมื่อรายงานความก้าวหน้า 6 เดือนแล้ว สมมุติว่าอาจารย์เอได้รายงานความก้าวหน้ารอบ 6 เดือน และยื่นขออนุมัติเบิกจ่ายเงินงวดที่สอง โดยมหาวิทยาลัยได้จ่ายเงินงวดที่สองให้ในวันที่ 2 เมษายน พ.ศ.2561 ส่วนงวดสุดท้ายมหาวิทยาลัยได้ทำการจ่ายให้เมื่อสิ้นสุดโครงการวิจัยในวันที่ 20 กันยายน พ.ศ.2561 เช่นนี้แล้วอาจารย์เอต้องนำเงินทุนวิจัยที่ได้รับในวันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ.2560 ไปรวมคำนวณเพื่อยื่นแบบแสดงรายการเพื่อคำนวณเสียภาษีประจำปี 2560 ส่วนเงินงวดที่สองและงวดสุดท้าย ถือเป็นเงินได้ที่ต้องนำไปยื่นแบบแสดงรายการเพื่อคำนวณเสียภาษีประจำปี 2561

6. การได้รับยกเว้นภาษี

กรณีที่อาจารย์ผู้รับทุนวิจัยดำเนินโครงการวิจัยในรูปแบบของบุคคลธรรมดา หรือคณะบุคคล เงินได้ที่ได้รับการทำวิจัยยังไม่มีกฎหมายยกเว้นเงินได้ในส่วนนี้ แต่หากอาจารย์ผู้ทำวิจัยดำเนินงานในรูปของบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติ

บุคคลซึ่งได้ยื่นคำขอเป็นเป็นผู้รับทำการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมให้แก่หน่วยงานของรัฐหรือเอกชน จะได้รับยกเว้นภาษีเงินได้เป็นจำนวนร้อยละ 100 ของรายจ่ายที่ได้จ่ายไปเพื่อทำการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ได้รับการรับรองจากสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) ตามที่พระราชกฤษฎีกา (ฉบับที่ 598) ว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร พ.ศ. 2559 บัญญัติไว้ เนื่องจากรัฐบาลมีนโยบายในการส่งเสริมให้ภาคเอกชน ลงทุนด้านการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมเพิ่มมากขึ้น ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจโดยรวมและช่วยยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ฉะนั้นหากในการทำวิจัยของบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลมีค่าใช้จ่ายจำนวน 100,000 บาท บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลผู้ทำวิจัยก็จะได้รับยกเว้นเงินได้จำนวนเท่ากับรายจ่ายอีกส่วนหนึ่ง คือได้รับยกเว้นเงินได้จำนวน 100,000 บาท แต่ทั้งนี้ต้องไม่เกินร้อยละ 60 เฉพาะส่วนของเงินได้ที่ไม่เกินห้าสิบล้านบาทของเงินได้ต้องนำมารวมคำนวณกำไรสุทธิในรอบระยะเวลาบัญชีเดียวกัน

7. การคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

การจะคำนวณหาภาษีเงินได้ที่ต้องชำระให้แก่อำนาจรัฐนั้น จะต้องตีความเสียก่อนว่าเงินได้ที่ได้รับการทำวิจัยเป็นเงินได้ประเภทใดตามมาตรา 40 แห่งประมวลรัษฎากร ซึ่งเกณฑ์ในการตีความจะต้องพิจารณาถึงแหล่งที่มาของเงินทุนว่ามีที่มาจากสถาบันต้นสังกัด หรือจากแหล่งทุนภายนอกสถาบันประกอบกับนิติสัมพันธ์ระหว่างผู้ให้ทุนวิจัยและผู้รับทุนวิจัย ตลอดจนลักษณะของงานวิจัยในแต่ละโครงการว่ามีค่าใช้จ่ายและต้องใช้ผู้ร่วมวิจัยเป็นจำนวนมากหรือไม่

7.1 กรณีเป็นเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40 (1)

เงินได้ที่มาจากการรับทุนวิจัยจากมหาวิทยาลัยต้นสังกัด อาจารย์ผู้ทำวิจัยจะต้องนำเอาเงินค่าตอบแทนนักวิจัยที่ได้รับในปีภาษีนั้น ไปรวมกับเงินได้ส่วนที่เป็นเงินเดือนของอาจารย์ และหักด้วยค่าใช้จ่ายเป็นการเหมาร้อยละ 50 แต่ไม่เกิน 100,000 บาท ตามมาตรา 42 ทวิ แห่งประมวลรัษฎากร จากนั้นจึงนำไปหักค่าลดหย่อนต่าง ๆ ตามมาตรา 47 แห่งประมวลรัษฎากร เหลือเงินได้สุทธิเท่าใดจึงนำไปคำนวณเสียภาษีตามอัตราภาษีเงินได้ซึ่งมีลักษณะเป็นอัตราก้าวหน้า กล่าวคือ ยิ่งมีรายได้มากขึ้นยิ่งต้องเสียภาษีในอัตราที่สูงขึ้นในแต่ละช่วงเงินได้ การตีความว่าเงินได้จากการวิจัยส่วนนี้เป็นเงินได้อันเนื่องมาจากสัญญาจ้างแรงงาน ตามมาตรา 40 (1) ส่งผลเสียในแง่ของการต้องนำเงินส่วนนี้ไปรวมคำนวณกับเงินเดือนประจำของอาจารย์ผู้ทำวิจัยซึ่งเงินได้ประเภทนี้สามารถหักค่าใช้จ่ายเป็นการเหมาร้อยละ 50 แต่ไม่เกิน 100,000 บาท การนำเงินได้จากการวิจัยไปรับรู้เป็นเงินได้ตามมาตรา 40 (1) จึงเป็นการเพิ่มภาระภาษีแก่อาจารย์ผู้วิจัยเพราะ เงินได้ส่วนนี้ไม่สามารถหักค่าใช้จ่ายเพิ่มเติมได้เนื่องจากมีเพดานการหักจำกัดไว้ที่ 100,000 บาท ส่งผลให้อาจารย์ผู้ทำวิจัยมีแต่ต้องเสียภาษีเพิ่มขึ้นโดยเงินรายได้ส่วนนี้ไม่ได้รับการบรรเทาภาษีโดยการยอมหักรายจ่ายแต่อย่างใด

7.2 กรณีเป็นเงินได้ตามมาตรา 40 (2)

เงินได้ที่มาจากการรับทุนวิจัยโดยอาจารย์ผู้รับทุนวิจัยมิได้มีนิติสัมพันธ์กับผู้ให้ทุนวิจัยในลักษณะนายจ้างและลูกจ้าง แต่เป็นการรับทำงานให้และมีค่าใช้จ่ายไม่มาก อาจารย์ผู้ทำวิจัยต้องนำเงินค่าตอบแทนนักวิจัยที่ได้รับจากมหาวิทยาลัยไปรวมกับเงินได้ตามมาตรา 40 (1) ส่วนที่เป็นเงินเดือน หรือค่าตอบแทนอันเนื่องมาจากสัญญาจ้างแรงงานแล้วและหักด้วยค่าใช้จ่ายเป็นการเหมาร้อยละ 50 แต่ไม่เกิน 100,000 บาท ตามมาตรา 42 ทวิ แห่งประมวลรัษฎากร จากนั้นจึงนำไปหักค่าลดหย่อนต่าง ๆ ตามมาตรา 47 แห่งประมวลรัษฎากร เหลือเงินได้สุทธิเท่าใดจึงนำไปคำนวณเสียภาษีตามอัตราภาษีเงินได้ซึ่งมีลักษณะเป็นอัตราก้าวหน้าเช่นเดียวกับกรณี 6.1 ซึ่งการตีความว่าเงินได้จากการวิจัยเป็นเงินได้ตามมาตรา 40 (2) เช่นนี้ ย่อมส่งผลเป็นการเพิ่มภาระภาษีโดยปราศจากการได้รับการบรรเทาภาษีเช่นเดียวกับกรณีตีความว่าเป็นเงินได้ตามมาตรา 40 (1) ทั้งนี้เนื่องจากมาตรา 42 ทวิ กำหนดให้นำเงินได้ตามมาตรา 40 (1) และ (2)

มาหักค่าใช้จ่าย แต่รวมเงินได้ทั้งสองประเภทแล้วจำกัดให้หักค่าใช้จ่ายรวมกันไม่เกิน 100,000 บาท ฉะนั้นไม่ว่าเงินได้จากการวิจัยจะถูกตีความว่าเป็นเงินได้ตามมาตรา 40 (1) หรือ (2) ในแง่ของการคำนวณภาษีย่อมไม่ก่อความแตกต่างกัน

7.3 กรณีเป็นเงินได้ตามมาตรา 40 (8)

เงินได้ที่มาจากการที่อาจารย์ผู้ทำวิจัยมีได้เป็นลูกจ้างของมหาวิทยาลัยผู้ให้ทุนวิจัย แต่นิติสัมพันธ์เป็นลักษณะของการรับทำงานให้ และผู้วิจัยมีค่าใช้จ่าย หรือมีผู้ร่วมวิจัยจำนวนมาก เช่นนี้อาจารย์ผู้ทำวิจัยต้องนำเงินที่ได้ไปคำนวณเพื่อเสียภาษี โดยสามารถหักค่าใช้จ่ายได้ตามความจำเป็นและสมควร (พระราชกฤษฎีกา ออกตามความในประมวลรัษฎากร ว่าด้วยการกำหนดค่าใช้จ่ายที่ยอมให้หักจากเงินได้พึงประเมิน ฉบับที่ 11 พ.ศ.2502 มาตรา 8 ทวิ)

8. การหักภาษี ณ ที่จ่าย ของผู้ให้ทุนอุดหนุนโครงการวิจัยแก่อาจารย์

โดยปกติการให้ทุนวิจัยจะมีลักษณะเป็นการจ่ายเงินทุน ซึ่งผู้ให้ทุนวิจัยมีหน้าที่ต้องหักภาษี ณ ที่จ่าย โดยแยกพิจารณาได้ดังนี้

1) กรณีผู้ให้ทุนวิจัย คือมหาวิทยาลัยต้นสังกัดของอาจารย์ผู้ทำวิจัย ค่าตอบแทนที่ได้รับเข้าลักษณะเป็นเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40 (1) มหาวิทยาลัยจะต้องทำการหักภาษี ณ ที่จ่าย ไว้ ร้อยละ 10 ของจำนวนเงินที่จ่ายเป็นค่าตอบแทนผู้วิจัย

2) กรณีที่เป็นการรับทุนวิจัยจากหน่วยงานภายนอก โดยเป็นการจ่ายเงินทุนวิจัยแก่อาจารย์ผู้ทำวิจัยโดยตรง

(1) หากเป็นเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40 (2) ผู้ให้ทุนวิจัยต้องหักภาษี ณ ที่จ่ายไว้ ตามมาตรา 50 (1) แห่งประมวลรัษฎากร (ข้อหาหรือของกรมสรรพากรที่ กค 0706/5915 วันที่ 18 กรกฎาคม 2548 เรื่องภาษีเงินได้หัก ณ ที่จ่าย กรณีการจ่ายค่าจ้างทำการวิจัย)

(2) หากเป็นเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40 (8) ผู้ให้ทุนวิจัยต้องหักภาษี ณ ที่จ่ายไว้ ร้อยละ 1 จากเงินทุนวิจัยที่อาจารย์ผู้ทำวิจัยได้รับทั้งหมดในแต่ละงวด ตามมาตรา 50 (4) (ข้อหาหรือของกรมสรรพากร ที่ กค 0811/1548 วันที่ 20 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2545 เรื่องภาษีเงินได้หัก ณ ที่จ่าย กรณีการรับทุนอุดหนุนการวิจัย)

กรณีอาจารย์ผู้ทำวิจัยเคยถูกหักภาษี ณ ที่จ่ายเอาไว้ แต่ต่อมาได้มีการยกเลิกโครงการวิจัยและต้องคืนทุนวิจัย อาจารย์ผู้ทำวิจัยสามารถขอคืนภาษีที่ตนถูกหักไปได้ แต่ทั้งนี้อาจต้องพิจารณาด้วยว่าผู้ทำวิจัยมีเงินได้อื่นนอกเหนือจากทุนวิจัยที่ได้รับในปีภาษีนั้นหรือไม่ หากอาจารย์ผู้ทำวิจัยมีเงินได้อื่น เช่น เงินได้ส่วนที่เป็นเงินเดือนค่าจ้าง ค่าตอบแทนอื่นใด เงินที่มีการหักภาษี ณ ที่จ่ายไว้ ก็จะเป็นเครดิตภาษีในการคำนวณเสียภาษีเงินได้ประจำปีซึ่งอาจารย์ผู้ขอคืนทุนวิจัยอาจไม่จำเป็นต้องขอภาษีที่ถูกหักไว้ ณ ที่จ่ายคืน แต่หากอาจารย์ผู้ทำวิจัยไม่มีเงินได้อื่นใด เงินที่ถูกหักภาษี ณ ที่จ่ายไว้ในกรณีนี้ ก็เป็นเงินภาษีที่ชำระเกินไว้ที่อาจารย์ผู้ทำวิจัยสามารถยื่นคำร้องขอคืนเงินภาษีส่วนนี้ได้ภายในกำหนด 3 ปี นับแต่วันสุดท้ายแห่งกำหนดเวลายื่นรายการภาษีตามความในมาตรา 63 แห่งประมวลรัษฎากร

9. บทสรุป

9.1 เงินได้ที่อาจารย์ได้รับจากทำวิจัยควรตีความว่าเป็นเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40 (8) ไม่ว่าจะเป็นการได้รับทุนวิจัยจากสถาบันการศึกษาต้นสังกัด หรือจากหน่วยงานภายนอกโดยไม่ผ่านสถาบันการศึกษาก็ตาม ทั้งเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมในการยื่นแบบรับภาระภาษี เพื่อไม่เกิดความแตกต่างในแง่ของการหักรายจ่ายในการคำนวณเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ทั้งการตีความว่าเป็นเงินได้ตามมาตรา 40 (8) ซึ่งให้หักค่าใช้จ่ายได้ตามความจำเป็นและสมควรทำให้

ผู้วิจัยต้องยื่นแบบแสดงรายการเพื่อเสียภาษีโดยแจกแจงรายละเอียดรายรับและรายจ่ายที่เกิดขึ้น ทำให้ผู้ทำวิจัยสามารถทำวิจัยด้วยความโปร่งใสตรงไปตรงมา และสามารถหักค่าใช้จ่ายได้ตามที่เกิดขึ้นจริง ซึ่งเป็นธรรมแก่อาจารย์ผู้ทำวิจัยมากกว่าการตีความว่าเป็นเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40 (1) หรือ (2) เนื่องจากการตีความว่าเป็นเงินได้ทั้งสองประเภทนี้ เป็นการเพิ่มภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาแก่ผู้ทำวิจัย เนื่องจากเงินได้จากการทำวิจัยจะถูกนำไปรวมกับเงินได้ส่วนที่เป็นเงินเดือนประจำ ซึ่งตามมาตรา 42 ทวิ แห่งประมวลรัษฎากร ย่อมให้หักค่าใช้จ่ายเป็นการเหมาได้ร้อยละ 50 แต่รวมกันต้องไม่เกิน 100,000 บาท ซึ่งถ้าพึงเงินได้ส่วนที่เป็นเงินเดือนประจำก็ใช้สิทธิหักค่าใช้จ่ายเต็มจำนวนที่ 100,000 บาทอยู่ก่อนแล้ว หากนำเงินได้จากการวิจัยซึ่งมีค่าใช้จ่ายในการทำวิจัยเกิดขึ้นจริง แต่เมื่อถูกนำไปรวมคำนวณกับเงินเดือนประจำแล้ว ย่อมเป็นการเพิ่มฐานภาษีโดยไม่สามารถนำรายจ่ายที่เกิดจากการทำวิจัยมาหักเพิ่มเติมเพื่อลดทอนจำนวนเงินที่เป็นฐานภาษีในการคำนวณได้ อันเป็นการไม่สอดคล้องกับหลักการจัดเก็บภาษีที่ดีที่ต้องยอมให้หักต้นทุนในการได้มาซึ่งเงินได้เสียก่อนแล้วจึงคำนวณจัดเก็บภาษีจากส่วนที่ล้ำจำนวน เห็นได้จากการที่กฎหมายกำหนดให้มีการหักรายจ่ายออกจากเงินได้แต่ละประเภทก่อนที่จะนำไปรวมเพื่อคำนวณเสียภาษีในอัตราก้าวหน้า

9.2 รัฐควรมีมาตรการด้านภาษีโดยยกเว้นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาให้แก่ผู้ทำวิจัยโดยอาจกำหนดเพดานสูงสุดของเงินได้ที่ได้รับยกเว้นเอาไว้ ทำนองเดียวกับที่รัฐได้ออกมาตรการส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาให้แก่โครงการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีของเอกชนที่ได้รับการรับรองจากสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) หรืออาจลดอัตราภาษี หรือยอมให้มีการยกเว้นหักค่าใช้จ่ายต่างหากจากเงินได้ประเภทอื่น ๆ เพื่อเป็นการส่งเสริมให้อาจารย์หันมาทำวิจัยเพื่อพัฒนาและแสวงหาองค์ความรู้ใหม่ ทั้งยังส่งผลดีต่อการยื่นขอกำหนดตำแหน่งทางวิชาการในอีกทางหนึ่ง

9.10 อาจารย์ผู้ทำวิจัยควรจัดตั้งบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลในการรับทุนอุดหนุนเพื่อทำวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ได้รับการรับรองจากสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) เนื่องจากการดำเนินงานในรูปของนิติบุคคลในกรณีเช่นนี้มีกฎหมายรองรับให้ยกเว้นภาษีเงินได้เป็นจำนวนร้อยละ 100 ของรายจ่ายที่ได้จ่ายไปเพื่อทำการวิจัยนั้น

10. เอกสารอ้างอิง

- ไกรยุทธ อิตยาคินันท์. (2521). *ทฤษฎีภาษีและภาษีเงินได้ของไทย*. กรุงเทพฯ: ดวงกมล.
- ชัยสิทธิ์ ตราชูธรรม. (2561). *คำสอนวิชากฎหมายภาษีอากร พิมพ์ครั้งที่ 12*. กรุงเทพฯ: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา.
- ทัศนีย์ เหลืองเรืองรอง. (2560). *ความรู้ทั่วไปกฎหมายภาษีตามประมวลรัษฎากร*. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์. (2516). *ทฤษฎีการภาษีอากร*. กรุงเทพฯ: เคล็ดไทย.
- ศุภลักษณ์ พินิจภูวดล. (2547). *คำอธิบายทฤษฎีและหลักกฎหมายภาษีอากร พิมพ์ครั้งที่ 3*. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- ศิริรัตน์ เจนศิริศักดิ์. (2563, กรกฎาคม-ธันวาคม). “ภาระภาษีสำหรับเงินได้ของบุคลากรทางการศึกษา.” *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี*. ปีที่ 11 (ฉบับที่ 2) : น.280-306.
- วิษชุดา แซ่แต้. (2561). *ปัญหาการตีความเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40(2) (6) (7) และ (8) แห่งประมวลรัษฎากร*. วิทยานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

วิมพัทธ์ ราชประดิษฐ์. (2556). ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการแบ่งประเภทเงินได้พึงประเมินตามประมวลรัษฎากร: ศึกษากรณีเงินได้พึงประเมินจากการจ้างทำของ. วิทยานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ข้อหารือกรมสรรพากร ที่ กค 0702/5977 ลงวันที่ 1 สิงหาคม 2561 <https://www.rd.go.th/60835.html>
สืบค้นเมื่อวันที่ 18 สิงหาคม พ.ศ.2564

ข้อหารือกรมสรรพากร ที่ กค 0702/6747 ลงวันที่ 21 กรกฎาคม 2558 <https://www.rd.go.th/26138.html>
สืบค้นเมื่อวันที่ 18 สิงหาคม พ.ศ.2564

ข้อหารือกรมสรรพากร ที่ กค 0706/5915 ลงวันที่ 18 กรกฎาคม 2548 <https://www.rd.go.th/29145.html>
สืบค้นเมื่อวันที่ 18 สิงหาคม พ.ศ.2564

ข้อหารือกรมสรรพากร ที่ กค 0706/422 ลงวันที่ 18 มกราคม 2547 <https://www.rd.go.th/24517.html>
สืบค้นเมื่อวันที่ 18 สิงหาคม พ.ศ.2564

ข้อหารือกรมสรรพากร ที่ กค 0706/ก.00331 ลงวันที่ 23 กรกฎาคม 2546 <https://www.rd.go.th/24544.html>
สืบค้นเมื่อวันที่ 18 สิงหาคม พ.ศ.2564

ข้อหารือกรมสรรพากร ที่ กค 0811/1548 ลงวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2545 <https://www.rd.go.th/25165.html>
สืบค้นเมื่อวันที่ 20 สิงหาคม พ.ศ.2564

ข้อหารือกรมสรรพากร กค 0811/2880 ลงวันที่ 11 เมษายน 2543 <https://www.rd.go.th/23895.html> สืบค้นเมื่อวันที่ 20 สิงหาคม พ.ศ.2564

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. (2562). คู่มือมีอนักวิจัย.

http://ird.sut.ac.th/ird2020/admin/uploads/form/fundimentaI/%E0%B8%84%E0%B8%B9%E0%B9%88%E0%B8%A1%E0%B8%B7%E0%B8%AD%E0%B8%99%E0%B8%B1%E0%B8%81%E0%B8%A7%E0%B8%B4%E0%B8%88%E0%B8%B1%E0%B8%A2_%E0%B8%AA%E0%B8%81%E0%B8%A7.pdf สืบค้นเมื่อวันที่ 20 สิงหาคม พ.ศ.2564

คำแนะนำสำหรับผู้แต่ง
การเตรียมบทความสำหรับวารสารวิจัยราชภัฏกรุงเทพฯ
สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

วารสารวิจัยราชภัฏกรุงเทพฯ เป็นวารสารสื่อกลางในการเผยแพร่ความรู้ทั้งบทความวิจัยและบทความวิชาการในสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ซึ่งทางสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา บทความที่จะผ่านการพิจารณาตีพิมพ์จะต้องผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิไม่น้อยกว่า 2 ท่าน บทความชุดนี้เป็นตัวอย่างในการจัดรูปแบบบทความเพื่อจัดพิมพ์ในวารสารวิจัยราชภัฏกรุงเทพฯ ผู้เขียนบทความสามารถจัดรูปแบบบทความตามตัวอย่างที่แสดงในบทความนี้ ซึ่งทางวารสารได้ทำการตั้งค่าขนาดหน้ากระดาษ รูปแบบหน้าแรก รูปแบบและขนาดตัวอักษร คำอธิบายสำหรับการเขียนบทความ วิธีการเขียนเนื้อเรื่อง รวมถึงเอกสารอ้างอิงรูปแบบ ตัวอักษรต่าง ๆ วิธีการใส่รูปภาพ ตาราง ผู้เขียนบทความสามารถดาวน์โหลดเอกสารชุดนี้ได้จากเว็บไซต์ของวารสาร หรืออีเมลติดต่อกองบรรณาธิการที่ อีเมล krungkao.arursjournal@gmail.com

1. การเตรียมบทความสำหรับวารสารวิจัยราชภัฏกรุงเทพฯ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเผยแพร่บทความวิจัย และบทความวิชาการ ในสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ โดยครอบคลุม ด้านบริหารธุรกิจ ด้านการศึกษา ด้านรัฐศาสตร์ ด้านนิติศาสตร์ ด้านวัฒนธรรม สังคม เศรษฐกิจ และประวัติศาสตร์
2. เพื่อเป็นสื่อกลางการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ใหม่ ในสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

นโยบายการจัดพิมพ์

วารสารเปิดรับบทความวิจัยแบบเต็มรูปแบบ (Research Article) และบทความวิชาการ (Academic Articles) จากภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย โดยบทความดังกล่าวจะต้องไม่เคยเผยแพร่ในวารสารอื่นใดมาก่อน และเป็นข้อคิดเห็นของผู้ส่งบทความเท่านั้น

วารสารเปิดรับบทความวิจัย และบทความวิชาการ ในสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ โดยครอบคลุม ด้านบริหารธุรกิจ ด้านการศึกษา ด้านรัฐศาสตร์ ด้านนิติศาสตร์ ด้านวัฒนธรรม สังคม เศรษฐกิจ และประวัติศาสตร์

เกณฑ์การพิจารณาบทความ

บทความจะผ่านการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิในสาขานั้น จำนวน 2-3 ท่าน โดยใช้วิธีการประเมินแบบ Double Blinded กรณีมีข้อเสนอแนะแก้ไขจากผู้ทรงคุณวุฒิ กองบรรณาธิการจะดำเนินการแจ้งให้ผู้เขียนปรับปรุงให้เหมาะสมยิ่งขึ้น และทรงไว้ซึ่งสิทธิในการตัดสินใจตีพิมพ์ให้หรือไม่ก็ได้

ข้อมูลเผยแพร่ : <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/rdi-ar>

วารสารกำหนดออกเผยแพร่ : ปีละ 3 ฉบับ ได้แก่

ฉบับที่ 1 มกราคม – เมษายน

ฉบับที่ 2 พฤษภาคม – สิงหาคม

ฉบับที่ 3 กันยายน – ธันวาคม

2. คำแนะนำในการจัดเตรียมต้นฉบับ

การจัดรูปแบบบทความเพื่อตีพิมพ์ในวารสารวิจัยราชภัฏกรุงเทพฯ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ผู้เขียนบทความสามารถจัดรูปแบบบทความตามตัวอย่างที่แสดงใน Template ซึ่งทางวารสารได้ทำการตั้งค่าขนาดหน้ากระดาษ รูปแบบหน้าแรก รูปแบบและขนาดตัวอักษร คำอธิบายสำหรับการเขียนบทความ วิธีการเขียนเนื้อเรื่อง การเขียนอ้างอิง การเขียนสมการทางคณิตศาสตร์ การใส่ภาพและตาราง ผู้เขียนสามารถดาวน์โหลดเอกสารชุดนี้ได้จากเว็บไซต์ของวารสาร

2.1 บทความวิจัย

มีความยาวไม่เกิน 15 หน้ากระดาษ B5 ประกอบด้วย ชื่อเรื่อง ชื่อผู้เขียน (Title) สถานที่ทำงาน (Work place of author & co-authors) การติดต่อผู้เขียน (Contact address of correspondence) บทคัดย่อ (Abstract) และคำสำคัญ (Keywords ไม่เกิน 5 คำ) โดยบทคัดย่อและคำสำคัญเนื้อหาดังกล่าวทั้งหมดข้างต้นต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

บทความวิจัยเนื้อเรื่องจะประกอบด้วย

บทนำ

- ความเป็นมาและความสำคัญของงานวิจัย
- วัตถุประสงค์ของการวิจัย
- ขอบเขตของการวิจัย
- สมมติฐานการวิจัย (ถ้ามี)
- กรอบแนวคิดในการวิจัย (ถ้ามี)

วิธีดำเนินการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

อภิปรายผล

ข้อเสนอแนะ

การอ้างอิงใช้แบบ APA ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 7

2.2 บทความวิชาการ

บทความวิชาการ เป็นบทความที่รวบรวมหรือเรียบเรียงจากหนังสือ เอกสาร ประสพการณ์หรือเรื่องแปล เพื่อเผยแพร่ความรู้ในสาขาต่าง ๆ หรือแสดงข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์มีคุณค่าทางวิชาการ

บทความวิชาการ มีความยาวไม่ต่ำกว่า 8 หน้า ไม่เกิน 15 หน้ากระดาษ B5 ประกอบด้วย ชื่อเรื่อง ชื่อผู้เขียน (Title) สถานที่ทำงาน (Work place of author & co-authors) การติดต่อผู้เขียน (Contact address of correspondence) บทคัดย่อ (Abstract) และคำสำคัญ (Keywords ไม่เกิน 5 คำ) โดยบทคัดย่อและคำสำคัญเนื้อหา ดังกล่าวทั้งหมดข้างต้นต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

บทความวิชาการเนื้อเรื่องจะประกอบด้วย

- บทนำ
- เนื้อหา
- บทสรุป
- การอ้างอิงใช้แบบ APA ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 7

3. การส่งต้นฉบับ

ผู้เขียนต้องส่งต้นฉบับบทความ พร้อมกรอกแบบฟอร์มนำส่งบทความวิจัย/บทความวิชาการ ซึ่งระบุวิธีการจัดส่งในเอกสารแบบฟอร์มดังกล่าว โดยส่งผ่านระบบเว็บไซต์ของวารสารที่ <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/rdi-ar>

4. รูปแบบบทความวิจัยและการพิมพ์เนื้อหาของเรื่อง

เพื่อความสะดวกในการแก้ไข ควรใช้โปรแกรม Microsoft Word for windows พิมพ์บนกระดาษ B5 โดยตั้งหน้ากระดาษดังนี้ ขอบกระดาษด้านบน – ล่าง 1.5 ซม. ขอบกระดาษด้านซ้ายและขวา 1.5 ซม.

4.1 รูปแบบและขนาดอักษร

ตัวอักษรทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษให้ใช้ตัวอักษรแบบ TH SarabunPSK สีดำเท่านั้นโดยกำหนดรูปแบบขนาด และรายละเอียดดังนี้

รูปแบบ (Types of texts)	บทความภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษ (ตัวอักษรแบบ TH SarabunPSK)	
	ขนาด (Size)	ตัวพิมพ์อักษร (Typeface)
ชื่อบทความทั้งภาษาไทยและอังกฤษ (Title)	18	ตัวหนา (Bold)
ชื่อผู้เขียน (Author & co-authors)	16	ตัวหนา (Bold)
การติดต่อผู้เขียน (Contact address of correspondence)	12	ตัวธรรมดา (Normal)
หัวเรื่องบทคัดย่อ (Abstract heading)	16	ตัวหนา (Bold)
บทคัดย่อและเนื้อเรื่องหลัก (Abstract & main texts)	14	ตัวธรรมดา (Normal)
หัวข้อคำสำคัญ (Keywords)	14	ตัวหนา (Bold)
หัวข้อเรื่องหลักและตัวเลข (Section heading & number)	16	ตัวหนา (Bold)
หัวข้อเรื่องรองและตัวเลข (Subsection heading & number)	14	ตัวหนา (Bold)

4.2 หน้าแรก

หน้าแรกของบทความจะประกอบด้วย ชื่อเรื่อง ชื่อผู้เขียนและผู้เขียนร่วม บทคัดย่อ และเชิงอรรถบ่งบอกตำแหน่งและสถานที่ทำงานของผู้เขียนและผู้เขียนร่วม ให้พิมพ์หน้าแรกทั้งแบบภาษาไทยและภาษาอังกฤษเรียงตามลำดับ

4.2.1 ชื่อเรื่อง พิมพ์อยู่กึ่งกลางหน้ากระดาษ เริ่มจากชื่อภาษาไทยแล้วตามด้วยชื่อภาษาอังกฤษ ขนาดและตัวพิมพ์อักษร และรายละเอียดไฟล์รูปแบบบทความ

4.2.2 ชื่อผู้เขียน พิมพ์อยู่กึ่งกลางหน้ากระดาษ ใต้หลังชื่อเรื่อง และเว้น 1 บรรทัด ทั้งด้านบน และได้ชื่อผู้เขียน ถ้ามีมากกว่า 1 คนให้พิมพ์คำว่า “และ” หน้าชื่อคนสุดท้าย ไม่ต้องใส่คำนำหน้าชื่อใด ๆ ทั้งสิ้น และให้ใช้ตัวเลขอารบิกพิมพ์แบบตัวยกต่อท้ายชื่อ เพื่อแสดงความแตกต่างของสถานที่ทำงานดังตัวอย่างประกอบหน้าแรก

4.2.3 บทคัดย่อ (Abstract) ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พิมพ์หัวเรื่องคำว่า “บทคัดย่อ” สำหรับบทคัดย่อภาษาไทย และ “Abstract” สำหรับบทคัดย่อภาษาอังกฤษ โดยจัดให้อยู่กึ่งกลางหน้ากระดาษ สำหรับคำว่า “Abstract” เฉพาะตัวอักษร “A” เท่านั้นที่ใช้ตัวพิมพ์ใหญ่ ส่วนเนื้อความ ให้จัดพิมพ์เป็นแบบ 1 คอลัมน์ โดยบรรทัดแรกให้ย่อหน้า 1.5 ซม. และมีอย่างละย่อหน้าเดียว ทั้งนี้บทคัดย่อไม่ควรใส่เอกสารอ้างอิงใด ๆ ทั้งสิ้น และมีจำนวนคำไม่เกินอย่างละ 450 คำ

4.2.4 คำสำคัญ (Keywords) ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พิมพ์หัวเรื่องคำว่า “คำสำคัญ” โดยพิมพ์ไว้ใต้บทคัดย่อภาษาไทย เว้น 1 บรรทัด และจัดชิดซ้ายของคอลัมน์ คำสำคัญในแต่ละบทความควรมีประมาณไม่เกิน 5 คำ

ให้พิมพ์หัวเรื่องคำว่า “Keywords” (เฉพาะตัวอักษร “K” เท่านั้นที่ใช้ตัวพิมพ์ใหญ่) โดยพิมพ์ไว้ได้ บทคัดย่อ ภาษาอังกฤษ และให้ใช้ตัวอักษรภาษาอังกฤษตัวพิมพ์ใหญ่เฉพาะตัวแรกของคำแรกของแต่ละคำสำคัญเท่านั้น

4.2.5 ตำแหน่ง และสถานที่ทำงาน ให้พิมพ์สถานที่ทำงานของผู้เขียนทุกคน โดยเรียงตามหมายเลข และ Email address จากชื่อผู้เขียน โดยอยู่ด้านล่างของหน้าแรก

4.3 ส่วนอื่น ๆ ของบทความ

เนื้อเรื่อง ได้แก่ บทนำ ขอบเขตการวิจัย วัสดุ-อุปกรณ์และวิธีการวิจัย/ทดลอง ผลการวิจัย/ทดลอง วิเคราะห์/อภิปรายผล บทสรุป กิตติกรรม-ประกาศ (ถ้ามี) เอกสารอ้างอิง และภาคผนวก (ถ้ามี) โดยไม่ต้องเว้นบรรทัด เมื่อจะขึ้นหัวข้อใหม่ให้เว้น 1 บรรทัด การพิมพ์หัวข้อให้พิมพ์ชื่อย่อของแต่ละคอลัมน์ ส่วนของเนื้อเรื่องให้ย่อหน้า 5 เคาะ

การลำดับหัวข้อในเนื้อเรื่อง ให้ใส่เลขกำกับ โดยให้บทนำเป็นหัวข้อหมายเลขที่ “1.” และหากมีการแบ่งหัวข้อย่อย ก็ให้ใช้ระบบเลขทศนิยมกำกับกับหัวข้อย่อย เช่น 1.1, 1.1.1, 1.2, 1.2.1 เป็นต้น

4.4 การจัดรูปภาพ ตาราง และการเขียนสมการ

รูปภาพทุกรูปและตารางจะต้องมีหมายเลข และคำบรรยายอย่างชัดเจน

4.4.1 รูปภาพ

รูปภาพที่เตรียมควรมีขนาดความกว้างไม่เกิน 15 ซม. และความละเอียดที่เหมาะสม โดยตัวอักษรที่ปรากฏในรูปภาพจะต้องมีขนาดใหญ่สามารถอ่านได้สะดวก โดยทุกรูปภาพที่ใส่ไว้ท้ายบทความจะต้องมีการกล่าวอ้างในเนื้อหาบทความทุกรูปภาพ และรูปภาพทั้งหมดควรมองเห็นชัดเจนเมื่อบทความถูกพิมพ์ด้วยเครื่องพิมพ์

การเขียนคำบรรยายใต้ภาพ ให้ใช้ TH SarabunPSK ขนาด 14 โดยพิมพ์ตัวหนาสำหรับหัวเรื่องและหมายเลขของรูป และพิมพ์ตัวธรรมดาสำหรับคำอธิบายรูปภาพ จัดพิมพ์ไว้กึ่งกลางคอลัมน์

รูปลายเส้นของรูปภาพจะต้องเป็นเส้นสีดำ ส่วนรูปถ่ายควรจะเป็นรูปขาวดำที่มีความคมชัด รูปสีอนุโลมให้ได้ รูปภาพควรจะมีรายละเอียดเท่าที่จำเป็นเท่านั้น และ เพื่อความสวยงามให้เว้นบรรทัดเหนือรูปภาพ 1 บรรทัด และเว้นใต้คำบรรยายรูปภาพ 1 บรรทัด

4.4.2 ตาราง

ตารางทุกตารางจะต้องมีหมายเลข และคำบรรยายกำกับเหนือตาราง โดยปกติให้ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 14 Point โดยพิมพ์ตัวหนาสำหรับหัวเรื่องและหมายเลขของตาราง และพิมพ์ตัวธรรมดาสำหรับคำอธิบายตาราง ถ้ามีข้อมูลฟุตโน้ตด้านล่างของตารางให้ใช้ตัวหนังสือเป็นแบบเดียวกันหากแต่ขนาดตัวอักษรเป็น 12 Point ให้จัดพิมพ์ชื่อย่อของแต่ละคอลัมน์ เพื่อความสวยงาม ให้เว้นบรรทัดเหนือคำบรรยายตาราง 1 บรรทัด และเว้นบรรทัดใต้ตาราง 1 บรรทัด

5. เอกสารอ้างอิง

การอ้างอิงใช้แบบ APA ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 7 (หัวข้อใช้ TH SarabunPSK 16 Point) ทุกการอ้างอิงที่ปรากฏในข้อการอ้างอิง จะต้องมีส่วนเอกสารอ้างอิงในเนื้อหาบทความ และห้ามใส่เอกสารอ้างอิงโดยปราศจากการอ้างอิงในเนื้อหาบทความ

ตัวอย่างการอ้างอิง ใช้การอ้างอิงแบบ APA ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 7

หนังสือ

ผู้แต่ง. (ปีพิมพ์). *ชื่อหนังสือ*. ครั้งที่พิมพ์(ถ้ามี). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

บทความวารสาร

ผู้เขียนบทความ. (ปีพิมพ์). *ชื่อบทความ*. *ชื่อวารสาร*, ปีที่หรือเล่มที่ (ฉบับที่), เลขหน้า.

หนังสือพิมพ์

ชื่อผู้เขียนบทความ. (ปี, วันเดือน). *ชื่อบทความ*. *ชื่อหนังสือพิมพ์*, เลขหน้า น.หรือ p.

วิทยานิพนธ์

ชื่อผู้แต่ง. (ปีพิมพ์). *ชื่อวิทยานิพนธ์*. (การศึกษาอิสระหรือ วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต หรือดุษฎีบัณฑิต).
ชื่อมหาวิทยาลัย, จังหวัด.

เอกสารประชุมวิชาการ

ชื่อผู้เขียนบทความ. (ปี, เดือน). *ชื่อเอกสารหรือโปสเตอร์*. เอกสารหรือโปสเตอร์นำเสนอใน การประชุมของ ชื่อการประชุม. สถานที่.

ข้อมูลสืบค้นที่ได้จากอินเทอร์เน็ต

ผู้แต่ง. (ปี). *ชื่อเอกสาร*. สืบค้น วันเดือนปี, จาก หรือ Retrieved from <http://www.xxx>

การสัมภาษณ์

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์. (ปี, วัน เดือน). ตำแหน่ง(ถ้ามี). [บทสัมภาษณ์.]

วิธีเรียงบรรณานุกรม การเรียงบรรณานุกรมให้หลักการเดียวกับการเรียงคำในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน

ตัวอย่างรูปแบบการเตรียมบทความวิจัย
วารสารวิจัยราชภัฏกรุงเทพฯ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ชื่อเรื่องภาษาไทย ((TH SarabunPSK 18 Point ตัวหนา อยู่กึ่งกลาง))
ชื่อเรื่องภาษาอังกฤษ (TH SarabunPSK 18 Point ตัวหนา อยู่กึ่งกลาง)

ชื่อผู้วิจัย¹ ชื่อผู้วิจัย² และชื่อผู้วิจัย³ (ภาษาไทย)
ชื่อผู้วิจัย¹ ชื่อผู้วิจัย² และชื่อผู้วิจัย³ (อังกฤษ)
(TH SarabunPSK 16 Point ตัวหนา อยู่กึ่งกลาง)

บทคัดย่อ

(TH SarabunPSK 16 Point ตัวหนา อยู่กึ่งกลาง)

//////////.....(ย่อหน้า 15 เคาะ)..... (TH SarabunPSK 14 Point.

.....
.....
.....

คำสำคัญ: คำสำคัญ1 คำสำคัญ2 คำสำคัญ3 (ไม่เกิน 5 คำ) (TH SarabunPSK 14 Point)

Abstract

(TH SarabunPSK 16 Point ตัวหนา อยู่กึ่งกลาง)

//////////.....(ย่อหน้า 1.5 เคาะ.)..... (TH SarabunPSK 14 Point).....

.....
.....
.....
.....

Keyword: keyword1, keyword2, keyword3 (TH SarabunPSK 14 Point)

วันที่รับบทความ:

วันที่แก้ไขบทความ:

วันที่ตอบรับตีพิมพ์บทความ:

(TH SarabunPSK 12 Point)

¹ ชื่อสาขา คณะ มหาวิทยาลัย ภาษาไทย

ชื่อสาขา คณะ มหาวิทยาลัย (ภาษาอังกฤษ)

ชื่อ E-mail ที่สามารถติดต่อได้

(ใช้TH SarabunPSK 12 Point)

1.บทนำ (หัวข้อใช้ TH SarabunPSK 16 Point ตัวหนา)

/////(ย่อหน้า 5 เคาะ) 1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของงานวิจัย (หัวข้อใช้ TH SarabunPSK 14 Point ตัวหนา)

.....(TH SarabunPSK 14 Point)

/////(ย่อหน้า 5 เคาะ) 1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย (หัวข้อใช้ TH SarabunPSK 14 Point ตัวหนา)

.....(TH SarabunPSK 14 Point)

/////(ย่อหน้า 5 เคาะ) 1.3 ขอบเขตของการวิจัย (หัวข้อใช้ TH SarabunPSK 14 Point ตัวหนา)

.....(TH SarabunPSK 14 Point)

/////(ย่อหน้า 5 เคาะ) 1.4 สมมติฐานการวิจัย (ถ้ามี) (หัวข้อใช้ TH SarabunPSK 14 Point ตัวหนา)

.....(TH SarabunPSK 14 Point)

/////(ย่อหน้า 5 เคาะ) 1.5 กรอบแนวคิดในการวิจัย (ถ้ามี) (หัวข้อใช้ TH SarabunPSK 14 Point ตัวหนา)

.....(TH SarabunPSK 14 Point)

2. วิธีดำเนินการวิจัย (หัวข้อใช้ TH SarabunPSK 16 Point ตัวหนา)

/////(ย่อหน้า 5 เคาะ).....(TH SarabunPSK 14 Point)

3. สรุปผลการวิจัย (หัวข้อใช้ TH SarabunPSK 16 Point ตัวหนา)

/////(ย่อหน้า 5 เคาะ).....(TH SarabunPSK 14 Point)

4. อภิปรายผล (หัวข้อใช้ TH SarabunPSK 16 Point ตัวหนา)

/////(ย่อหน้า 5 เคาะ).....(TH SarabunPSK 14 Point)

5. ข้อเสนอแนะ (หัวข้อใช้ TH SarabunPSK 16 Point ตัวหนา)

/////(ย่อหน้า 5 เคาะ).....(TH SarabunPSK 14 Point)

6. การอ้างอิงใช้แบบ การอ้างอิงใช้ตามแบบ APA ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 7 (หัวข้อใช้ TH SarabunPSK 16 Point ตัวหนา)

////6.1. การอ้างอิงในเนื้อหา โดยอ้างอิงแบบนาม-ปี ระบุชื่อผู้เขียน ปีที่พิมพ์ เอกสารไว้ท้ายของข้อความที่ต้องการอ้างอิง เช่น (เลิศชาย สถิตย์พานวงส์, 2562) (TH SarabunPSK 14 Point).

////6.2. การอ้างอิงท้ายบทความ ทุกการอ้างอิงที่ปรากฏในเนื้อหาจะต้องมีในส่วนเอกสารอ้างอิงในเนื้อหาบทความ และห้ามใส่เอกสารอ้างอิงโดยปราศจากการอ้างอิงในเนื้อหาบทความ การขึ้นบรรทัดที่สองให้เคาะเจ็ดเคาะ (TH SarabunPSK 14 Point).

วารสารวิจัยราชภัฏกรุงเก่า

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University Research Journal

สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ปีที่ 9 ฉบับที่ 1 มกราคม – เมษายน 2565 Vol.9 No.1 January- April 2022

Research Papers

1. Problems on Law Enforcement of the Archaeological Sites, Antiques, Heritage Artifacts and National Museum Act, B.E. 2504(No.2, B.E. 2535) :A Case Study of the Power Exercise and Administrative Management in Ayutthaya National Historical City.....1-14
2. The Development of Movement Activities Program for Enhancing Cognitive Skills of Student Teacher.....15-26
3. Civil and Penal Action : The Study of Legal Aid According to Thai Criminal Procedure Code Article 44/2, Paragraph Two..27-38
4. The Performance Measurement of Saving Cooperative by Economic Value Added : A Case Study of SME Bank Savings and Credit Co-operative Limited.....39-50
5. The Development of Souvenir Products from Tie Dyed Pandan Weaving for Malaysian Tourists of Wang-phaya Raman District, Yala Province.....51-64
6. Using Google Classroom to Improve Academic Achievement in Community Health Management Courses for Students of Social Development Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Prince of Songkla University, Pattani Campus.....65-76
7. A Study of Thai Writing in Prathom Suksa 6 Students Using a Participatory Teaching Method at Moonmang Luangpoochob Thansamo School, Chiang Khan District, Loei Province..... 77-90
8. The Factors Predicting Student's Satisfaction in Community Health Program, Chiang Mai Rajabhat University.....91-100
9. A Career Project-Based Learning Management Affecting on Occupation Competencies for Junior High School Students101-110
- 10.Creative Tourism Management Enhancing Participation and Potential of Community Tourism in Pathum Thani Province.....111-124

Academic Papers

11. The Constitutional Court: Court of Justice or Political Court.....125-134
12. Online Focus Group Discussion: Qualitative Data Collection Technique in the Era of Social Distancing The Online Focus Group Discussion: Qualitative Data Collection Technique During the Period of Social Distancing.....135-148
- 13.. The Data Analysis in Research for Development by Using PSPP Program.....149-162
14. How to Call out Legally: A Case of Calling out toward the Government Administration on the Coronavirus Outbreak.....163-176
15. Tax burden of doing academic research.....177-187

วารสารวิจัยราชภัฏกรุงเก่า

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University Research Journal

สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

Website : <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/rdi-arua>

Tel. 035-322082 Facebook : RDIARU2